MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80188-2

AUTHOR: VARRO, MARCUS TERENTIUS

TITLE: DE LINGUA LATINA QUI SUPERSUNT,....

PLACE: BEROLINI

DATE: 1826

Master Negative #

91-80188-2

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

De lingua Latina.
1826.

Varro, Marcus Terentius.
De lingua Latina libri qui supersunt, ex codicum vetustissimarumque editionum auctoritate integra lectione adiecta recensuit Leonhardus Spengel ... Accedit index Graecorum locorum apud Priscianum quae exstant ex codice Monacensi supplementum editionis Krehlianae. Berolini, sumtibus Dunckeri, 1826.
lxvii, 726 p. 21½ cm.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 8-13-91 INITIALS M.B.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

M. L. Carle

M. TERENTI VARRONIS
DE
LINGUA LATINA
LIBRI QUI SUPERSUNT

EX
CODICUM VETUSTISSIMARUMQUE EDITIONUM
AUCTORITATE
INTEGRA LECTIONE ADIECTA

RECENSUIT

LEONHARDUS SPENGEL
MONACENSIS

ACCEDIT INDEX GRAECORUM LOCORUM
APUD PRISCIANUM QUAE EXSTANT
EX CODICE MONACENSI
SUPPLEMENTUM EDITIONIS KREHLIANAE

BEROLINI
SUMTIBUS DUNCKERI ET HUMBLOTII
MDCCCXXVI.

FRIDERICO THIERSCHIO

D.

EDITOR.

[* 2]

PRAEFATIO EDITORIS.

Scripti Varronis libri de lingua latina rari atque diversae sunt notae; alii enim negligenter descripti ut plurima desiderentur, alii miro modo interpolati, tertii qui et vetustissimi et optimi, haud raro quidem corrupta praebent et difficilia explanatu, ubique tamen veritatis prae se ferunt vestigia, quibus facilius integram lectionem eruere valeamus. Eiusdem generis sunt editi, ex variis illis excusi; nam editio princeps et secunda omittunt multa, plura falsa exhibent; optimos libros sequitur Rholandellus; multo minoris auctoritatis, quam nunc fere omnes manibus tenent est Augustini recensio. Libros emendatricem perpessos manum nactus, qui ulcera magis tegunt quam iis medentur, cum multa non improbabilia praestent, qualem nemo ante viderat Varronem, emisit. Tres omnino sunt viri qui codicum auxilio multum ad Varronis haec fragmenta restituenda contulerunt. Rholandellum supra laudatum Adr. Turnebus et in adversariis et in notis postumis

priores ternos libros diligenter enodans excipit. Tertius est Gasp. Scioppius sive ut verius dicamus, Fulv. Ursinus, qui bonis exstructus copiis veterem lectionem ab Augustino exulatam, saepius feliciter emendatam reduxit. Sed singula iam perlustremus.

Codex Florentinus.

Praestantis huius codicis varietatem magna cum cura enotatam Petri Victorii debemus diligentiae, qui in fine editionis principis *) quam ad libri lectionem describendam adhibuit, haec monet: *Petrus Victorius ac Jacobus Diacetius contulimus cum vetusto codice ex divi Marci Bibliotheca literis longobardis exarato, tanta diligentia sive potius morosa observatione, ut vel quae in eo corrupte legebantur, in hunc transtulerimus.*

Die XIIII. Aprilis M.D.X.XI.

Codex membranaceus saeculi XI, praeter hos Varronis libros continens Ciceronis pro Aulo Cluentio orationem fol. 316—40 et libros ad Herennium fol. 50—83. Hieron. Lagomarsinius apud Bandinium in bibl. Laurent. catal. tomo II, pag. 529 seqq., hunc Victorii codicem Marcianum

*) Asservatur in bibliotheca Monac. unde et hunc librum et omnes veteres editt. quas qui illarum copiaram curam gerunt, pro sua humanitate et bonas litteras promovendi studio mihi utendas benignissime concesserant, in usum nostrum convertimus.

alium atque Laurentianum esse multis docere studet exemplis, quae nihil probant; Victorius enim in Var. lect. codicis scripturam non ubique diligenter notavit quo factum ut ille falleretur; quae vero in editionem principem transtulit, omnia cum Lagomarsinii varietate conveniunt, si eximis locum qui exstat pag. 380 *clamore bovantes;* ibi enim Florent. autore Lagom. quod Victorium fugit, cum Havn. et Paris. a *clamorem*, idque nobis erat reponendum, et pag. 324 Victorius ex Flor. *Argivis cibum*, ex quo Lagomars. *Argivis et apte cibum* affert; etenim Edit. princ. habet *argivis et aptius cibum;* Victorius media delevit, ex Florent. fortasse alteram adscribere lectionem *et apte* oblitus. Multo maior est ratio quam idem profert, librarium verba (pag. 123.) *in lavatrinam aquam fundunt* cum illis ex libro sexto (pag. 238.) *sic enim aedis sacra a magistratu praeeunte dicendo dedicatur* perpetua scriptione in eadem pagina ut media omnia desiderarentur, coniunxisse. At nihil deest in Victorii codice. Quod quale sit, qui librum non inspexi nescio; notandum tamen eundem Lagomarsinium paulo supra, alia manu saeculi XVI in calce fol. 7 b adnotatum legi: *Hic multa desunt quae in codicibus impressis habentur*, monere, ut haud sciam an post Victorii aetatem folia illa exscissa fuerint. Denique nec Bandinio iusto harum rerum auctori, qui Laurentianum codicem

ad Marcianam pertinuisse olim bibliothecam certa ostendit ratione, persuasit.

Hunc Florentinum omnium esse parentem et antiquissimum Angelus Majus in praefat. ad Cicer. de Republ. pag. XX prodit; codex tamen Havn. et Paris. a, qui cum hoc Flor. optimi sunt, ex alio vetustiore fonte fluxisse videntur; saepius enim discrepant antiquiorem scribendi rationem servantes, ut *quom*, *quoi*, *quoius*, quae raro in Florent. offendas. Item graeca quaedam vocabula in hoc latinis exarata sunt litteris quae partim integra, partim mutila in Paris. a et Havn. graeca leguntur, atque e contrario ille multa habet graeca quae in his desiderantur. Tum lacunae varie notatae v. c. pag. 313 in Paris. a et Havn. *Hic spatium decem linearum relictum erat in exemplari*, in Flor. hiatus quidem plurium versuum, sed quot desint versus animadversum non exstat; pag. 454. in Florent. magna folii pars vacua est; at Paris. a margo haec praebet: *Hic spatium IIII chartarum relictum erat in exemplari;* sic solus Florent. verum librorum numerum tenet, Havn. et Par. a nullum, alii falsum dant. Haec et multa alia diversam ostendunt horum codicum manum, a quibus ceteri libri mirum quantum desciscunt. At in omnibus eaedem lacunae inveniuntur ut magnam horum partem iam dudum intercidisse appareat.

Ex Florent. Victorius saepius litteras .T. et

Θ apposuit; conf. Villois. Prolegg. ad Hom. pag. XX. Littera .T. non nisi in quinto libro occurrit pag. 124, 127, 131, 134, 142, 145, 146, 147, 149, 153, 158, 168, 170, 174; haec fere omnia loca paucis exceptis minime sana et restituta, sed corrupta et mendosa sunt. Altera autem littera Θ primum libro septimo et deinde saepius addita pag. 308, 330, 355, 365, 373, 403, 406, 419, 470, item conf. pag. 521; utrumque medio in versu est pag. 144. Littera .d. legitur pag. 262, fort. *dubium*, et pag. 401: *Hic error non parvus.*

Ante Victorium hunc codicem excusserant Ang. Politianus, (conf. pag. 63,) et Franc. Puccius (pag. 89.). Turnebi lectiones in postumis interdum cum Florent. consentiunt et ad V, 10. *Victoriani* libri varietatem a Victorio ipso nusquam prolatam commemorat; itaque videtur exemplum ab hoc commodatum accepisse.

Huius fidem nos ut certissimam vel in iis quae aperte sunt falsa, sequi non dubitavimus; magis enim auctori conducit, corruptam quidem in textu servare lectionem, at ex antiquissimo expressam, quam novelli cuiusdam libri interpolatam scripturam quantumvis speciosam recipere. Facile in iis sagaciores quod verum sit indagent, hi vitium magis occultant quam tollunt, et infelices semper eorum invenies conatus, qui ceteris libris neglectis, quod in Varrone accidit, emendatos codices denuo studeant emendare.

Codex Havniensis.

Chartaceus forma quam dicunt quadratam minorem fol. 108 constans, sub finem ut videtur saeculi XIV scriptus. Contulit in usum Koehleri beati novam Varronis editionem parantis magna cum cura B. G. Niebuhr V. Cl.; pars quaedam varietatis edita in *Archiv für Philologie und Pädagogik* tom. I. fasc. I. et tom. II. fasc. I. a Seebodio V. D. quem ut integram libri boni lectionem nobis concederet cum precibus adiissemus, pro humanitate sua benignissime transmisit. Interdum librarii negligentia cuius oculi ab uno ad alterum simile vel idem aberrarunt vocabulum, quaedam desiderantur. Plura desunt in hoc codice pag. 242, ubi haec leguntur *Item ab legendo leguli qui dicam, ut non spondet ille* posteriora excipit pag. 248, 6, nec ullum lacunae apparet vestigium; totam igitur in foliis vertendis paginam omisit librarius. Ad VIII, 6. pag. 404. in margine libri scriptum: *nota, semper hic dativum genitivo anteponi*, quod sane tam ex Varronis est more ut quae contraria sint exempla emendatione indigere videantur. Pag. 570: *quod sit primo versu hic albus, huic albo, huius albi; secundo haec alba, huic albae, huius albae; tertio hoc album, huic albo, huius albi*, quod omnes servant libri, ex nostra dicendi ratione Scioppius dativum genitivo postposuit; fortasse quod supra pag. 556 legitur: *transversi sunt qui ab recto*

casu obliqui declinantur, ut albus, albi, albo; malim et hic *albus, albo, albi.* Saepius quoque varietas veterem illam distinctionem commendans accedit, ut pag. 481; et quae pag. 589 scripta sunt *quod dicamus hic nequam et huius nequam et huic nequam; quom enim dicimus hic nequam et huius nequam, tum hominis eius quem volumus ostendere esse nequam dicimus casus* aliter quidem in aliis libris; sed *et huic nequam* ab aliena manu esse adiecta, ex iis quae proxime sequuntur ubi deest dandi casus, coniicias. Plurimis exemplis repugnat unus locus qui exstat pag. 438 ipse fortasse ad recentiorum morem correctus.

Parisiensis a. nro. 7489.

Ex Bibliotheca Regia *) nro. 7489, saeculo XV exaratus chartaceus. Varronis libri usque ad folium rectum 56 pertinent, sequunturque quatuor folia vacua atque inde geographia incipit Pomponii Melae usque ad finem codicis. Libri Varronis magnis spatiis et ingenti littera initiali rubricata distinguntur; tituli omnino desunt, nisi quod in septimi (vulgo *sexti*) libri principio, tertio eorum qui supersunt notatum: *Hic deest in exemplari fol. 1. in quo est principium libri IIII.*

*) Parisienses codices a b c, quo magis haec nostra editio in re critica esset exstructa atque utilis, auctore Hasio V. Illustr. redemptores conferendos curarunt. Varietatem calci adiectam, qua in textu reddendo, tum iam excuso, me uti non potuisse valde doleo, diligentissime ut nihil desideraremus, enotavit Donndorfius.

Codex hic accurate descriptus, ex eadem qua Florent. et Havn. origine optimae est notae; his interdum praestat, ut pag. 260:

Ab audiendo etiam Auscultare declinatum quod hi auscultare dicuntur qui auditis parent, a quo dictum poetae
audio aut ausculto

ubi *aut* quod delendum esse monui in notis, re vera in Par. a desideratur; similiter pag. 274 in loco corrupto quem vix integrum reddere valemus, solus servavit litteram *i*, scribens *cum e i.* Interdum glossemata quae nimium hos Varronis libros augent, omittit ut pag. 242 *legere quod leguntur* etc.; reliqui omnes *legere dictum quod leguntur.* Pag. 133 hic codex *speculum ... quod ibi se spectant* ut Turn. et Sciopp., quos ex libris, non conj. illud dedisse docemur; nolim tamen lectionem *ibi espectant*, vel *exspectant* mutari. Pag. 171 loco *in proportione* unus hic Paris. cum Prisciano *et sic proportione* reddit, quod erat recipiendum, ut paulo supra pag. 170 sensu flagitante, et Paris., qui *vigessis* exhibet, suadente ex eodem Prisciano *vicessis* pro *bicessis* reponas velim.

Graecis vocabulis omissis vacuum relictum est spatium; multo frequentius quam in Havn. *quom, aliquoius* aliaque similia occurrunt nusquam non Varroni reddenda. Idem hic liber morem fere constantem servat ut praepositioni *a* apostrophus adiectus sit, v. c. *a' modo, a' quo, a' cibo*, et *e' o.* Geminatae litterae interdum semel scriptae sunt, ut *atributum, eferrescat, mitere;* sed cod. Paris. b scribit *actributum, mictere, scilentium* saeculi illius more; inde *Actius, Cocta* alia derivanda.

Parisiensis b. nro. 6142.

Chartaceus saec. XV. exaratus continet tres libros priores, qui in nostra editione vocantur quintus, sextus, septimus. Initium rubricatis litteris est:

Marci Varronis viri peritissimi ac prestantissimi Liber primus de lingua latina ad marcum tullium feliciter incipit. Amen.

Libri octavi initium subiungitur usque ad pag. 396, ubi desinit excerptum his verbis:

ut illuc essent future quo declinarentur. Amen.
FINIS: deo gratias.

Graeca vocabula ad unum omnia sunt omissa, et codex hic tam multis refertus est mendis ut vix ullam e verbis sententiam elicere valeas, ideo tamen minime negligendus; ex vetusto enim libro descriptus est, nec raro lectionem ceteris meliorem suggerit, v. c. pag. 181. *Stipa ab στοιβῇ fortasse graeco verbo* quod conieci *stips*, solus hic exhibet codex, item pag. 251 *canere et canit et succanit*, ubi medium verbum corruptum est; flagitatur enim compositum, ex Havn. *a canit* facile quidem quisque emendarit *accanit*, quod dilucide in hoc codice scriptum est.

Pag. 312 *in multis verbis in quod antiqui dicebant S, postea,* ut veteres exhibent libri, alii *in quo.* Delendam esse praepositionem censui, ut ex Varronis more sit quod alii dicunt, *quod antiqui in multis verbis dicebant;* Paris. b, *in* omittit, pro *quod* tamen *quo* exhibens. Pag. 267 *solitum esse iubere* hic liber cum Victorio et Scioppio; reliqui *solitum tum esse iubere.* Pag. 257 *dictum cerno a cereo id est a creando* in cod. b *cereo id est* desunt, spatio plurium vocum capace relicto, ut nescio quod graecum vocabulum Varro scripsisse videatur. Inprimis quod libri ostendit notam, desiderantur glossemata ab aliis addita ut pag. 139 *Falces sirpiculae vocatae ab sirpando id est ab alligando* omissa sunt in cod. b *id est ab alligando,* ex seqq. *sic sirpata dolia quom alligata etc.*, haud dubie inlata; pag. 302, *deos geminos id est Apollinem et Dianam* deest *id est* item pag. 337; pag. 214. *de hinc quintus Quintilis et sic deinceps usque ad Decembrem a numero* omittit *deinceps* et ibidem *Februarius quod* pro *februarius appellatur quod* ut ceteri omnes servant; posterius a Varrone cum praecedat *Januarius appellatus* commode omissum, pag. 365. *in Graecia commota mente quos λυμφολήπτους appellant, ab eo Lymphatos dixerunt nostri.* deest in hoc libro *dixerunt.* Talia explanandi causa a lectore supra versum notata sensim textum occupabant; plura quibus magis id elucescat infra dabimus

exempla. Pag. 215 *hactenus sit satis dictum,* cod. b om. *satis* quod si auctor dedisset, non *hactenus* scripsisset. Pag. 229. *hinc effari templa dicuntur ab auguribus,* codex om. *dicuntur;* pag. 308 *dictum fretum,* codex b *fretum dictum,* ut Varronem *fretum* solum sine verbo scripsisse non iniuria coniicias; eadem varietas alibi quoque haud rara, ut pag. 323 *Tartarino a tartaro dictum;* alii *t. dicta a tartaro*, codex b *dicto;* repone *Tartarino a tartaro;* pag. 327 *orator ab oratione dictus*, alii et meliores quidem *orator dictus ab oratione*, fort. *orator ab oratione* et quae sunt plura id genus loca. Sic alia exstant vel non exstant in hoc codice quae cuivis hos libros emendare studenti apprime attendenda. Duplex lectio occurrit pag. 273 *augur consuli adest tunc cum adest tu cum exercitus*, est enim varietas *tum cum* et *tunc cum.* Codex cum neglegentissime sit descriptus, quod ad casus aut tempora attinet, cautione opus est, ne quae librarii sint, Varronis esse tibi persuadeas, sic *coius, conis, quo vis* alia pro *quoius* leguntur; pag. 188 *unde veniunt crepusci nominati Amiterno qui eo tempore erant nati, ut Lucii prima luce in creatione* Cod. b *prima luci* unde facile corrigas *primo luci* Varroni non inusitatum; nullam tamen huic libro his in rebus fidem praesto; sic pag. 200 genitivus *die* occurrit: *aliquot huius die vestigia* quem alibi frustra in Varrone quaesiveris, sed

recte idem liber pag. 337 in verbis ex XII tabulis *solis occasu die suprema tempestas esto*, reliqui omnes *diei*. Verum videtur quod in hoc pag. 363 *numen dicunt esse imperium* invenitur: *numen dicunt antiqui imperium*.

Parisiensis c. nro. 7535.

Est fragmentum librorum de lingua latina; habet librum quintum incipientem fol. 1 recto; desinit imperfecte fol. 20 recto et imo his verbis: *in poculis erant patere ab eo quod Latini sic dicte* quae incidunt in pag. 127. Sequuntur folia quatuor vacua; reliqua codicis satis spissi alia prorsusque diversa continent. Graeca vocabula in hoc codice, tum in proxime superiore omnia praetermissa sunt. Titulus libri quem in scripto legi negavimus hic est:

MARCI: TERENTII: VARRONIS:
DE: LINGVA: LATINA: DEDISCI-
PLINA: ORIGINV̄ VERBORVM: AD
CICERONEM: LIBER QVARTVS:
FELICITER: INCIPIT

quae nostram de librorum divisione sententiam refutare videantur. Notandum vero hunc codicem saeculo decimo sexto, fortasse post Aldi editionem exaratum esse, et prima auctoris verba, quicunque inscriptionem illam dederat, eadem ratione qua Aldini libri editorem et omnes qui postea secuti decipere poterant, ut de suo qui quintus esset, quartum diceret librum, nec quae monuimus ullo modo his infirmantur.

Codex hic nullam perpessus emendatricem manum, praecedenti non diligentius descriptus, est quando solus veram praestat lectionem; sic pag. 113 *succidia ab suibus caedendis; nam id pecus primum occidere coeperunt domini et ut servarent salire* postremum verbum in omnibus reliquis et scriptis et excusis usque ad Augustinum invenitur; ex Diomede vero *sallere* (ita enim mihi erat reddendum; male Augustinum secutus *salere* exhibui) Varronem dedisse docemur, quod dilucide in codice c servatum legitur. Pag. 43 vetusti libri omnes *Stagnum a graeco στεγνόν, quod nomen habet primam;* emendati infeliciter, Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. cum *primam* in mendo cubare perspexissent, *primum* corrigunt. Si quem alium auctoris locum, hunc certissime restituit Scaligerus: *quod non habet rimam;* nos ut ubique in iis quae misere corrupta sunt, si de emendationis veritate ambigi potest, ex lege nostra veterem retinuimus lectionem; minime tamen hic nimis fuisse religiosus nego; coniectura illa et sensum integrum reddit et vetustos libros proxime accedit; nam in codice c vere exstat *non* loco *nomen*, quae verba eodem modo in codicibus notari solent.

Codex B.

Contulit Petrus Victorius eiusque lectionem in Gryphii editione notavit usque ad pag. 511 in

qua desinit collatio. Liber valde interpolatus et correctus, quo eodem vel eiusdem familiae simili in Varrone edendo usus est Antonius Augustinus. Censuram et emendationis exempla infra exhibebimus.

Editio princeps
[Romae excusa anno 1471]

Desideratur et anni et loci indicium; conf. Dibdinus in Bibl. Spens. tom. III. pag. 116 nro. 585, qui aliorum refellit dubitationes. Est in forma quam dicunt quarta maiori; folium primum rectum editoris Pomponii Laeti praefationem continet, quam cum et ad nostram faceret rationem, integram descripsimus:

POMPONIVS. PLATINAE. S.
M. TERENTIVS. VARRO.

togatorum Literatissimus Inter innūabilia volumina ingenii sui: Vir romanus et qui solus Asinii Polliōis Iudicio uiuēs statuā ī bibliotheca palatina meruit: XII libros de lingua latina scripsit In pirmis tribus de Ethimologia: In secundis tribus ūde vocabula sīt imposita ī līgua latina et de poetarum consuetudine: a septimo ad decimū de analogia: In postremis tribus de copia verborum: quorum omnium etate nostra sex corrupti in manibus habentur. Eos monitu Lelii Vallensis magne et singularis doctrine: legi summa cura ac diligentia. Vbi librarii litteras mutaverūt correxi: In his que inscitia penitus corrupit

non ausus sum manum imponere ne forte magis depravarem: addidi tamen indicem per ordinem litterarum: ut qui nō nimis curiosi sint facilius inveniant. Tu qui castigatissime omnia inspicis si laborem hūc laudaveris habebunt mihi gratias qui legerunt: Sin minus: calamo non parcas: quoni am ego et scio non fallor in hac fece hominum tanti te facio quanti. M. Tulli cui dedicavit hos libros seculo eruditissimo fecit Varro: Vale.

Libri dicuntur *primus, secundus, tevtius;* tum *M. Terentii Varronis Analogie liber primus*, deinde fol. LI, *Liber Quintus;* ultimus titulo caret, et spatio duorum versuum relicto, quo a superiore distingueretur libro, ad finem usque pertinet, cui editoris epilogus hic adhaeret:

Finis eius quod invenitur Marci Varronis. Parce qui legeris: si aliqua minus polita inveneris. Nam ita ex omni parte· siue seculum fecerit siue librarii Volumē quodvis corruptū erat ut necesse fuerit aucupari hinc inde sententias ideo sine rubore veniā dabis et Errori manū inponas Pōponius tuus orat Vale.

Graeca omnia desunt; quaedam latinis litteris expressa ut *cleptin*, et plura negligenter exciderunt in hoc codice, qui haud raro emendatricem perpessus manum, de qua re vide infra, non magni est pretii.

Commentarios in Varronis libros scripsit Pomponius Laetus nunquam quod scio in lucem edi-

tos; laudantur Bandinio in Catalogo Bibl. Laurent. tom. II, pag. 398 et in Anton. Augustini bibliotheca Nro. 513.

Editio vetustissima fol.
[Romae excusa anno 1474]

De hoc rarissimo libro, vid. Dibdinus l. l. pag. 118 nro. 587. Calci exemplaris nostri, quod in Regia Bibliotheca Monacensi asservatur, folium de editoris nomine eiusque in Varronem cura certiores nos faciens adhaeret, quod in omnibus exemplis, quibus ad describendam editionem bibliographi sunt usi, cum desideretur, quaecunque in illa leguntur pagina integra, ut ibi exstant, huc transferamus:

ANGELVS. Tifernaſ Alexandro Iustino. S. D. Compēdiosa Varronīſ brevitaſ paucīſ tecum monet agere mi Alexander. adde etiam sperate letitie magnitudinem. Que noſ distrahere paululum: non divertere omnino a litterīſ debet. Quam magnum: dii boni: gaudium conceptavimus: postquam nuntiatum est Laurentium genitorem tuum posci a toto populo. ut ille qui possit: ac velit mederi plagīſ nostrīſ. quaſ seculo pene uno tifernatibus tyrannus intulit. de hiſ aliaſ: quandoquidem in perspicuo Laurentium ipsum pro fide pōtificis: et urbe nostra pace pugnasse ac vicisse. nunc ad Varronē? Cuiuſ libelloſ de lingua latina seculorum vitio depravatos tum nostra: tum aliorum cura pro parte emendatoſ curavi imprimerentur vigiliaſ meaſ tibi dedicanſ. In quibuſ arbitror: multa comperieſ digna tenello ingenio tuo. Tu vale: et eoſ lectita mei non īmemor.

VITA. M. T. VARRONIS.

VArrones comperio tris: unum qui favente plebe creatus consul bello punico. Secundo ita copiaſ duxit in aciem: quod fusuſ: fugatuſque miserabilem: ac communem maximam Romaniſ cladem prebuerit: philosophum et poetam alium: Tertium ut aliqui sentiunt illum ipm̄ de quo pauca dicere institui.

M. T. Varro narbone natuſ Annum agenſ QVintum et Trigeſimum didicit Grecaſ litteraſ: meruit bello pyratico. ſub. Pom. victor navali Corona donatuſ exstitit. Sed fortuna favente Cesari exuit omneſ militiaſ. desperatiſ itaque rebuſ rediit ad litteraſ. In quibuſ quantum profecerit eiuſ opera accedunt testimonio. Que scripsit de antiquitate patrie: tēporiſ descriptione: ſacriſ bellica discipline: regionibuſ: lociſ humanarum: divinarumque rerum. offitiīſ. Annus agēti Octuagesimuſ spiritū eius et operū egregiorum cursum extinxit.

Textum dedit Angelus Tifernas Pomponii Laeti, cuius vestigia vel in iis quae facilia erant emendatu quaeque aperte sunt falsa, secutus est;

sunt tamen quaedam quae ab illa principe distant; sic optimum codicem interdum editorem in auxilium vocasse inde apparet quod pag. 48 *quod post aedem Saturni in aedificiorum legibus parietes postici muri sunt scripti* in hac sola excusum: *legibus privatis*, quae altera vox in reliquis usque ad Scioppium deest: pag. 35 Editio princ. *Ager dictus in quam terram quid agebant fructus causa* omissis *et unde quid agebant*, quae in Florent. Havn. Paris., et ita haec editio supplet, ex scripto libro ut apricum est; Rholandellus ex suis dedit: *et unde quidem agebant*, quod in reliquas inde fluxit: pag. 33 Edit. princ. *ideo humatus;* Editio vetust. cum Florent. *ideo is humatus:* pag. 34. Edit. princ. *oppidis cognominatis*, Edit. vetust. *oppidum cognominatum:* pag. 37 omnes *ager cultus* praeter hanc edit. in qua *ager angustus cultus:* pag. 83 Edit. princ. *si reme*, Edit. vetust. *si rene*, Florent. *sirene:* pag. 93 Edit. princ. *cum ideo*, Edit. vetust. cum Florent. *cum id ideo;* ibidem Edit princ. *terma*, Edit. vetust. cum Florent. *terima:* pag. 95 Edit. princ. *medicinave sit*, cum Rholand. et Venetis, Edit. vetust. cum Florent. *medicina ut sit:* pag. 137 Edit. princ. *pagendo*, Edit. vetust. cum Florent. *pangendo;* ibidem Edit. princ. *aravit*, Edit. vetust. cum Florent. *aruit:* pag. 146 Edit. princ. *cum fuisset*, Edit. vetust. cum Cod. B. optime *cum fugisset:* pag. 147 Edit. princ. *venderet vellent*,

Edit. vetust. *vendere vellent:* pag. 150 Edit. princ. *Metum*, Edit. vetust. cum Flor. *Metium:* pag. 184 Edit. princ. *oremus morem*, Edit. vet. *gerimus morem:* pag. 196 Edit. princ. *liberi hedera*, Edit. vetust. *liberi annua hedera*, i. e, ut Flor. habet *anus:* pag. 217 Edit. princ. *principio*, Edit. vetust. cum Florent. *principia*.

Et haec quidem ex eorum numero quae ex codicibus hausta sunt, suo quodque loco notata. Emendare marte suo ausus est editor pag. 31 ubi Edit. princ. sic: *non terminus sed termen hoc greci* *euander* spatio multorum verborum relicto; audacter Tifernas et sine felici successu *greci* ορον *Euander* reposuit. Item emendationi, non scriptis debemus libris quod pag. 23 exstat; Edit. princ. *motus. eius a nimi intervallum tempus*, Edit. vetust. *motus. eius perenni Intervallum tempus*.

Denique notandum, quos nulla in alia Varronis invenias editione, novo cuique capiti titulos praefixos esse ut V, 11 principio:

☾ *Que attinent Mortalibus primum de Avibus.*

et V, 12

☾ *De vocabulis aquatilium.*

et sic porro. In scribendi ratione ubique sequitur Pomponium Laetum Tifernas Angelus, nomine *Iuppiter* excepto, quod duplici p in Edit.

principe, simplici in vetustissima nostra Editione, licet haec ex illa *Appollo* retineat, excusum.

Editio Rholandelli fol.
[Venetiis excusa 1475.]

Qua nos utimur editione, ut utraque praecedens et anni et loci indicio destituta est; a vetusta vero manu in folio primo Venetiis eam esse excusam anno 1475. notatum legitur. Parmensis igitur editio anni MCCCCLXXX, ceterum eadem atque haec nostra, descripta a Dibdino in Biblioth. Spenser. tom. III. Nr. 588. nil nisi repetitio nostrae est, et si verum eam Venetiis esse impressam, codices quibus usus editor ad emendandum Varronem, in Venetis exstare bibliothecis valde probabile. Recto folio primo Pomponii Laeti legitur praefatio, iisdem verbis, expulsis operarum erroribus, quibus ex Principe Editione eam supra exhibuimus. Ultima verba leguntur folio XLVI. quo extremo duo versus hunc Editoris laudem pronuntiant:

> *Si quispiam tertio loco fragmētis Varronis tantum addiderit quantum Pomponius primo. Deinde Franciscus Rholandellus Trivisanus Secundo suo uterque studio ac diligētia cōtulit; nimirum. M. Varro reviviscet. Vale.*

Minime vana et jactantia quadam prolata haec verba; optimo enim jure de suis in Varronis libros vigiliis haec affirmare potuit Rholandellus. Editio ad emendandum Varronem prorsus necessaria; prima ubique praestat graecas voces, in princ. et vetust. neglecta; quaeque in illis sunt lacunae aut desiderantur, sive singula quaedam verba, sive totae sententiae librariorum incuria omissae, in hac integra et ex bonis restituta Codicibus, quos optimos excussit Rholandellus leguntur. Pleraeque omnes lectiones paucis fortasse exceptis librorum nituntur auctoritate, secutique huius editionis fidem editores usque ad Anton. Augustinum. Ex ingenio ea tantum fluxisse puto, quae prorsus necessaria sunt visa, neque sine sermonis vitio stare poterant. Sic V, 1. non ex libris, sed de suo primus dedisse videatur: *Quas* **CONTRA EAM** *dicerentur, volumine primo; quae pro ea secundo, quae de ea tertio.* Codices, Edit. princ. vetust. nescio quam recte **CONTRA EA** exhibent. Eiusdem fortasse farinae, quod ibidem constat: *ostenditur esse a* **PERTENDENDO** pro **PERTENDO;** et ibidem pro περὶ σημαινομένων quae ex Florent. primus restituit Victorius, Rholandellus de suo emendavit ἀναλογίαν, de qua multa apud Varronem in posterioribus libris: pag. 255. Edit. princ. et vetust. *quinque enim sensuum maximus est oculis,* Rholandus dedit *est oculus,* an ex libris dubito cum codices nostri *est in oculis.* Nomina quae interpolata in editione principe invenit, in sua reliquit, quod unum est quod fortasse quis reprehendat. In foliis vertendis operarum incuria interdum quaedam omissa esse ad pag. 100 monuimus.

Editio Veneta I. fol.
anni 1492.

Titulus libri in quo primo tres excusi sunt gramatici, hic est:

NONIVS MARCELLVS
FESTVS POMPEIVS
VARRO.

Nonii capita folia LII. implent, praecedente verborum indice, quae in grammatico explicantur, quem haec sequitur inscriptio:

NONII MARCELLI PERIPATETICI TIBVRTICENSIS
COMPENDIOSA DOCTRINA AD FILIVM DE PROPRIETATE SERMONVM.

et in fine:

Nonii Marcelli peripatetici tiburticensis compendiosa doctrina
ad filium de proprietate Sermonum feliciter finit.

Nonium excipit folio sequente Festus, omisso auctoris nomine his verbis:

augustus locus sanctus etc.

continet folia viginti tria, quo verso:

Finis Festi. Pompeii.

quae superest huius folii pars, item sequens supplementa ex litteris I et M. quorum primum *incomitiare*, postremum *mecastor* addit. Jam sequuntur Varronis libri.

Liber primus.
M. VARRONIS DE LINGVA LATINA.

et sic in sequentibus eadem quae in edit. princ. vetust. Rholand., nisi quod qui his *liber quintus* audit, in hac editione dicitur:

Marci Terrentii Varronis analogiae Liber secundus incipit.

usque ad decimi finem, ubi haec notantur:

Finis analogiarum.
Impressum Venetiis per Nicolaum de Ferraris de Pralormo MCCCCLXXXXII die VIII Iunii.

Editio Veneta II. fol.
anni 1498.

Inscriptio primi folii haec est:

Nonius Marcellus
Festus Pompe
ius Varro.

et in fine Varronis:

Finis Analogiarum
Impraessum Venetiis per Magistrum Antonium de Gusago
Brixiensem Anno domini 1498 *die* 12 *Februarii.*

Reliqua omnia cum priore conveniunt Veneta, nisi quod haec splendidissime est excusa, illa vero non optimam pulchritudinis praebet speciem. Rholandelli editionem utraque exprimit Veneta, sed ita ut neque inter se, neque cum auctore suo, Rholandellum puta, ubique conveniant; sic pag. 73 *ut ex eo deo dies sit* utraque Veneta *eo* omittit: pag. 75 *luna enim nascentium dux*, Venetae *Lucina:* pag. 99 Rholand. *ut inde elegerint;* recte

Venetae *eligerent:* pag. 280 Rholand. *inde si post aliqua*, Venetae cum Florent. *si* omittunt: pag. 312 Rholand. *iam cussianes*, Venetae *iam cusianes:* pag. 353 Rholand. *quo tempore nil agitur*, Venetae cum Florent. *nihil:* pag. 479 priores editiones *neget . . . naturam similitudines proportione constare;* in Venetis ex conjectura *naturam similitudinis* repositum; scribendum erat quod in Florent. *natura similitudines*; nunc illud ex Venetis in omnes propagatum editiones.

Haec Venetas non negligendas esse docent, sed valde advertendum, ut quid codici, quid conjecturae, quid operarum errori sit tribuendum probe prospicias, quod cum a nobis varietas editionum, quae has aetate praecedant, sedulo sit enotata, nullum lectori facesset negotium.

Editio Paptistae Pii fol.
Mediolani 1510.

In praefatione ad Guidottum Magentem Editor de sua in tres grammaticos cura haec, quae ad rem nostram, affert:

Excipis . . . Marcum Varonem undecunque eruditissimum: Marcellum et Pompeium labore et palestra nostra in pristinam faciem restitutos abstersa omni vitiligine et faeditate: qua ante nos ruidi: laceri: et strumosi: ut danaidum urna fertur et crus philoctethis: circunferebantur: mera ramenta: et proiectitia secamenta: horum potius autorum umbras ne dicam cadavera. Integritatem nos illisce reddidimus vitam integerrimam et absolutissimam tuo nomini dicantes ut tutiores exeant in publicum.

In Varronis quidem libris Pium nullo adjutum fuisse Codice, qui priores inspexerit editiones, facile intelliget: expressit Venetam, sive aliam, quae illam secuta, tanta diligentia, ut librorum tituli, folia et versus optime ubique convenirent, operarum errores, qui exstant in Venetis, propagarentur, novorumque haud parvus numerus nunc primum accederet. Sed tamen in quibusdam locis corruptis quid posset in emendandi arte praestare, ostendere conatus est, et haec sunt, quae ut restituta in pristinam faciem etc. satis luculenter exponit. Idque non injuria: modo ne esset emendatorum numerus tam exilis, ut tanta corruptorum multitudine prorsus evanescerent. Palmaria est emendatio, quae Pio debetur libr. X, 3. pag. 566.

sic cum dicimus, eandem rationem habere assem ad semissem, quam habet in argento libellam ad simbellam.

Ita primus de suo correxit: qui praecedunt libri, exhibent: *in argumento* pro *in argento* et *ad singulam* loco *ad simbellam.* Prius facile ex seqq. erat restituendum; sequuntur enim: *cum utrobique et in aere et ARGENTO esse eandem rationem —*

Libro IX, 40 pag. 520.

Numeri antiqui habent analogias, quod omnibus est una novenaria regula, duo actus, gradus, sex decuriae.

Pius edidit primo *duo actus*, quod et in Codice Florent; priores libri omnes *duactus* mendose legunt. —

In fine libri haec leguntur:

☾ *Impressum Mediolani per Magistrum Leonardum Pachel Anno dñi M.CCCCC.X. Die. XXI. Aprilis.*

Ex hac editione non nisi ea quae a Venetis distant in nostra laudavimus.

Editio Aldina fol.
Venetiis 1513.

Praecedunt Nic. Perotti cornucopiae paginis in duas divisis columnas. Varronis libri incipiunt col. 1057 hoc praemisso titulo quem primum hic invenies:

M. TERENTII VARRONIS DE LINQVA LATINA ET DE VERBORVM ORIGINE AD CICERONEM LIBER QVARTVS.

item ultimum librum in prioribus praecedenti adiectam editionibus primus Aldus his verbis distinxit col 1113: *M. TERRENTII VARRONIS DE ANALOGIA. LIB. III.* in cuius fine col. 1120 *ΤΕΛΟΣ* legitur.

Varronem sequitur Festus Pompeius, quem cum vetustissimis illis schedis contulit Petrus Victorius, hunc Nonius Marcellus; columna extrema 1476.

VENETIIS IN AEDIBVS ALDI ET ANDREAE SOCERI M. D. XIII MENSE NOVEMBRI.

Aldinam qui curavit editionem, Pium est secutus; quod si prima Rholandelli editione usus esset, plura exstarent emendatiora; nunc leve operarum mendum editorem non uno in loco, ut aliud et quidem multo deterius reponeret decepit; sic pag. 308 *Aegeum dictum ab insulis, quod etc.* in Venetis et apud Pium *infulis* legitur, unde Aldus *inulis*, hoc est quod Paris. et Gryph. dederunt: *hinulis* correxit; recte Rholand. *insulis* servavit. Quare caute utendum auctoritate huius editionis, idque non solum de Aldino Varrone, sed de omnibus fere latinorum scriptorum Aldi libris alte tenendum, ne omnia, quae a prioris saeculi editionibus diversa in his exstant, verissima esse, quaeque ex conjectura reposita, membranis niti vetustis censeas; plerosque enim editorum libidine, de quorum temeritate non iniuria queritur Muretus tom. II. pag. 71. 715. 861. 870, Rhnk. licet corruptis in locis codices consulerent, mire inveneris interpolatos. Nullius est pretii Plautus Aldinus, cuius textus tam corruptus, tamque emendatus sine codicum auxilio, ut, qui hac sola usus

editione, vix Plautum legisse dicas. Simile quid perpessi Catullus, Tibullus, Propertius Avantii audacia, Lucretius Candidi, Gellius Egnatii, alii aliorum studio et labore justo plus emendati. Res dijudicatu tanto difficilior, quod editores haud raro scriptis libris uti solebant, ut nos ubique fere haereamus, sitne ex Codicibus lectio restituta, an editoris ingenio; et in Varrone codicum auxilio usum fuisse editorem, docent exempla, ut pag. 97 *et qui fundamentum restituit, pedem ponit.* Alii *posuit;* Aldus primus *posuisse*, et ita Codex Florent.: pag. 115. primus dat graeca verba, quamvis corrupta *τυφλὸν τέκον*: pag. 117 inserit cum Florent. *bulbum*, inter verba *ovium lana:* pag. 148 cum Florent. primus dat *quod is,* quae in praecedentibus desunt: pag. 187 primus cum Florent. inserit verba: *Solarium dictum id, in quo horae in sole inspiciebantur:* pag. 345 *nugario unguento:* pag. 392 *rusticos dicere se adduxisse* primus dedit Aldus cum Florent.; quae eum praecedunt aetate editiones omnes verbo *dicere* carent: pag. 308 optime cum Florent. Aldus omittit *Pacuvius*, item pag. 291 cum Florent. ante *dextrum*, omittit praepositionem *in.* — Haec quidem magnam probitatis produnt speciem, ut injuria editorem audaciae videamur accusasse; at multo plura exstant in Varrone, quae ingenio illum valde indulsisse aperte docent, quale est quod legitur pag. 128 *et etiam poma, quod haec poscunt potum, quod πότος*

τος potio graece; ubi vid. nota. Eiusdem farinae est VII, 1. *si extrinsecus* addita conjunctione, quae in omnibus desideratur libris, et V, 1. *ubi, cur et unde sint verba, scrutatur* loco *scrutantur* ut alia innumerabilia; qua factum ratione, ut nisi addicente Codice Florentino, ab Aldi partibus stare non auderemus.

Aldinam exprimit paucis mutatis Basiliensis editio fol. anni 1521, ut et ordo et numerus versuum respondeant; in fine totius operis:

BASILEAE, APVD ANDREAM CARTANDRVM, MENSE SEPTEMBRI, ANNO M.D.XXI.

Editio Parisiensis apud Colinaeum 1529. 8.

Haec editio, ni magnopere fallor, Aldinae secundae anni 1527, quae nobis non ad manus erat, mera est repetitio; continet enim item Mich. Bentini textum et emendationes, de quibus in titulo: *libros nitori pristino restituendos curavit Michael Bentinus multa veterum codicum collatione, postpositis castigationibus eiusdem ad Varronis intelligentiam apprime conferentibus;* neque negligenda sunt quae vir ille doctus ad Varronem contulit; primus enim Nonio et Festo in auxilium vocatis egregias inde dedit emendationes. Codicum mentio fit V, 22. *in quibusdam*, inquit, *scri-*

ptum inveni: macte ab eo quod graeci μάγδαν; quae frustra in nostris codicibus quaesiveris.

Editio Gryphiana
Lugduni 1535. 8.

Varroni liber Catonis originum adhaeret; textus ex Bentini castigatione multis tamen correctis expressus: pag. 47 *imaginem ex aere Pythagoras Tarenti fecit:* exstat in hac editione *Pythagoras pictor*, quod et falsum et omnes libri scripti et excusi *pictor* recte ignorant.

Editio Antonii Augustini
Romae 1557. 8.

Haec recensio novum plane Varronis textum exhibet; interpolatorum enim librorum auctoritate omni scriptoris quam valde sectatur antiquitate delecta vulgarem dicendi rationem Augustinus reposuit; itaque nunquam *fortasse an* sequente conjunctivo, sed *fortasse* vel *forsitan*, nunquam *alterum utrum*, quomodo vetustissimos locutos esse Priscianus I. pag. 208 Kr. tradit, et quae alia id genus plurima, apud hunc invenies. Turnebus quod dicit Adversar. libro XXIII, 16 Augustinum Varronis vindicem, assertorem patronumque unicum habendum, imo vero eius potius Aesculapium esse existimandum, cave ex animi sententia prolatum putes, qui quanti pretii esset illius recensio optime perspexit, nec raro tacite in eam invehitur, v. c. Advers. XXIV, 29:

> *Amictui et circumiectui more veteri a Varrone dictum elegantissime censeo; huius elegantiae ignari has exterminaverunt locutiones et seculi nostri balbutiem invexerunt.*

quod verissime monitum; *amictui*, *circumiectui*, similia, Varroni non declinantur, sed Augustinus primus *amictus, circumiectus* invexit; et ibidem

> *Recte legi arbitror: Parapechia, chlamydes et per summam iniuriam hinc ablegata arbitror.*

at primus ablegavit Augustinus, *παραπλεκεία, χλαμύς,* male inferens; item ad V, 23

> *Lego antiquitatem secutus, non istorum recentium exemplarium novitatem: Ut thrion et placenta.*

et sic saepius. Fefellerunt doctum Archiepiscopum, quae in codice nostro B apparent emendationes, quas cum et sensum interdum non inepte enodent, et nostrae loquendi rationi quam priscae et horridae auctoris magis conveniant, nec probabilitate carere videantur, primo aspectu veras facile censeas; accuratius vero si evolveris, fictas neque praeter veterum codicum lectionem, hic illic leviter inquinatam, aliam e Varronis manu venisse agnosces.

Exstant tamen quaedam et ipsius Augustini et amicorum, ut Faerni, Pantagathi cura, (conf. pag. 169, 190, 253 Bipont.), bene ut videtur, re-

stituta, quaeque fini adhaerent paucae emendationum plagellae, optimae sunt notae; in his enim corrupta ostendit loca, et sanandi viam docere conatur. Margini quoque adiectae et librorum lectiones, et quae ab his semicirculo notatae distinguuntur, conjecturae.

Textum huius recensionis diligenter exprimendum curavit Henr. Stephanus, quem Dionys. Gothofredus, Popma, Editor Bipontinus secuti sunt.

Editio M. Vertranii Mauri
Lugduni apud Gryphii haeredes 1563. 8.

Hic quoque Augustinum plerumque sequitur, ita tamen ut et editionum priorum lectionem saepius revocaret, nec raro ipse auctoris verba emendaret. Scribendi ratio Augustino illata *omneis, quom, vocandei, heis, populeis* aliaque apud Vertranium exulat. Quaedam vera coniectura divinavit nec notae eius indoctae (conf. Brisson. de ritu nupt. pag. 323 Trek.) et quales ab homine qui codicibus destitutus erat, in his Varronis libris exspectare possis; quod enim pag. 175 tradit se *notas Florentiae et Romae Pontificiis libris veteribus collatis exarasse*, nisi fortasse excusos intelligit, merum est mendacium; nam praeter lectiones Augustino editas, quae in Vertranii editione primum appareat, ne unam quidem invenies et in illis utendis mire lapsus est. Quae ibi coniecturae addito semicirculo margini adscriptae sunt, ex codicibus haustas censuit, v. c. pag. 326 dixi de lana] *in quibusdam etiam veteribus libris perperam est: de lucerna; ipse nanque Varro supra eodem scripsit: Lana Gallicana videtur imperito similis propter speciem.* sed nulli exhibent veteres libri *de lucerna*, quod primum legitur in marg. editionis Augustini addito semicirculo, id est ex coniectura.

I. Scaligeri coniectanea primum lucem aspexerunt anno 1563 ex Henr. Stephani officina, postea appendice aucta, in qua se ipsum corrigit, et apud hunc et alios saepius excusa. Textus ut supra monuimus ex Romana expressus, quod vel Bipontinum editorem qui ubique Scaligeri marginem, qui Augustini est, dicit neque codicum lectiones a coniecturis separat, non vidisse miror. Maior commentarii pars in veterum poetarum fragmentis concinnandis et cum graecis auctoribus conferendis versatur, qua in re, etiam si Scaligerum interdum ingenio abusum dixeris, princeps est et unde latinorum fabulae essent translatae, certissimis docuit exemplis. Neque ante neque post eum alium hac provincia functum invenimus; nunc enim praeter ea quae vir ille sagacissimus indagavit, non modo poetarum fons ignoratur, sed membra ipsa pleraque foede inquinata, ut vix sanum quid elicere valeas, disiecta sunt, cui malo tum demum, si grammaticorum scripta

qui illorum frusta nobis servarant, ex codicibus restituta sunt, medearis.

In Varrone perlustrando usus est Augustini recensione quam, ut Turnebus, male emendatam esse bene perspexit, acriterque Romanum librum perstringit; conf. v. c. pag. 36, 61, 63, 74, 131, 158 Bip. aliaque. Itaque in difficilioribus ad antiquitus excusos, apud quos, ut ipse dicit pag. 76, semper certior exstat lectio, rediit. Quod si Rholandelli editionem quae ubique proxime verum accedit, secutus esset, sagacitate sua multo plures integros reddidisset locos; nunc Venetarum vitiis interdum emendationem firmare studet: praeterea paucas codicum lectiones ad priores ternos libros, in Turnebi posthumis editas, cuius emendationes plerasque probabat, consuluit. His auxiliis adiutus egregie quaedam restituit, plurima vero quae probabilitatem non excedunt, imo hanc raro attingunt, et quorum partem in addendis ipse recidebat, coniecit seseque in his commentariis (vid. pag. 132 Bip.) non *κριτικὸν* agere, sed *σκεπτικόν*, et omnia arbitrario iure decidere, non certo, fateri nihil moratus est.

Editio Gaspari Scioppii
Ingolstadii 1602. 12.

Lectiones ex antiquis codicibus Gabrieli Faerno excerptas a Fulvio Ursino qui suas librorum addebat, missas accepisse in praefatione editor monet; sed haud scio an qui huius viri mores

cognitos habent, quod Giphanio in notis ad Symmachum, idem in Varrone Fulvio accidisse censeant. Quod qualecunque est, novam hanc atque egregiam recensionem Ursini magis ingenio quam Scioppio deberi certissimum est; omnia enim quae vir ille doctissimus modo lectorem certiorem faciens, modo veterum more emendationes tacens ex Varrone cui restituendo bonis adiutus codicibus (conf. pag. 268) multum tribuerat tempus, variis in libris correcta protulit, a Scioppio recepta legis, in cuius editione et vetustorum librorum scripturas et optimas quarum magnam partem veram Varronis manum reddidisse puto, etiamsi in multis et inprimis in sententiis transponendis modum tenere auctor ignoravit, emendationes deprehendimus. In margine raro Turnebi vel Ursini apparent coniecturae et litteris *q. V. C.* notatae lectiones, quibus non magna fides praestanda est. vid. pag. 347.

In his Varronis fragmentis qui artem criticam exercere student, duas contrarias prorsus rationes alte in memoria teneant, unam ut et ubi et quae exciderint verba, exquirant atque lacunae locum ostendant, alteram ut glossemata et interpolationem quae quantum in hos grassata sint libros vix credas, sedulo expellant. Nunc pauca quaedam de interpolationis genere addamus. Tres manus diversas hoc opus explanasse et emendasse inve-

nimus, quarum prima vetustissimos iam occupavit codices casu magis quam de industria nata; quae enim margini erant apposita in textum venerunt, sic pag. 65.

Itaque Epicharmus de mente humana dicit istic:
Est de sole sumptus ignis, id est sol est isque totus mentis est.

laudavit supra Ennii verba et hic Epicharmum fabulam eiusdem poetae cognominem ad partes vocans pergit: *Ep. dicit istic;* qui sequitur iambicus tetrameter justo longiorem esse metrum, gravissimum his in rebus argumentum, convincit. Nullo negotio glossema reperias; nam cum boni libri codd. Havn. Paris. a, Rholand. alii, exhibeant *id est sol est*, dilucide explanatio qua eiecta integer erit versus, ante oculos posita est; quod enim Paris. c, Edit. princ. vetust. et ut videtur Florent. *idem solem* vel ut Paris. b *idem solesisque*, nihil nisi *id ē sol ē.* Neque haec enodatio, quum facile quis pronomen *isque* ad *ignis*, non ad *de sole* pertinere sibi persuadeat, supervacanea atque inutilis est. Sic omnia plana sunt neque auctoritate destituta. Sed nec illa priora dubitatione carent; exstat enim in Paris. a et c: *itaque Epicarmus dicit: de mente humana ait: istic* etc. quae Varronem dedisse equidem non spondeam, et mihi certe verba *dicit de mente humana*, vel potius *de mente humana ait istic*, (quisque enim Ennii

Epicharmum cognitum habuit) similiter aliena manu assuta videntur. At quid impudicus iste corrector codicis B, quem vulgata sequitur recensio?

Itaque Epicharmus Enni de mente humana dicit: Istic est de sole sumptus ignis. Idem solem adserit: Isque actus mentis est.

ubi *istic* δεικτικῶς addito *de sole* non minus, quam si solem adserit, *isque .. est* ridiculum; talia si de codicum non constat auctoritate, ut saepius multum fluctuemus nos cogunt.

Alia versus explicatio textum ingressa est pag. 245.

Spondeo a sponte; nam id valet et a voluntate. Itaque Lucilius scribit de Cretea
cum ad se cubitum venerit,
sua voluntate sponte ipsam suapte adductam ut tunicam et cetera reiceret.

Sic omnes libri; *sua voluntate* et sensui et metro contraria delenda esse iam Scaliger monuit.

Hac ratione item in versu explanando, glossemate ex margine in textu collocato, ipsa poetae verba exciderunt pag. 316; nam in libris scriptis et multis excusis ἐπιγραμμάτιον nulla facta versuum distinctione sic legitur:

fecerat cascam ridiculum est cum te cascam tua dicit amici fili potoni est qui senex puerum dicit pusum puellam pusam sic fiet mutuam mulinam vere pusus tu tua amica senex.

verba *puerum dicit pusum*, *puellam pusam* sine ulla varietate omnes servant libri et scripti et editi; itaque viri docti quibus metrum restituere conarentur, varias excogitabant vias; leg. nota. Frustra si quid video, cum aperta in his sit glossatoris manus nec integrum reddere valeamus epigramma. Verba enim *pusum* et *pusam* poetam dedisse inde docemur, sed qualem totum scripserit versum quis indagabit?

Aliud apertum glossema codices vetustos invasit pag. 186 seq.

> *Meridies ab eo quod medius dies. D antiqui, non R in hoc dicebant ut Praeneste incisum in solario vidi, (Solarium dictum id in quo horae in sole inspiciebantur) quod Cornelius in basilica Aemilia et Fulvia inumbravit.*

verba *solarium . . . inspiciebantur* pessime reddidi ex Florent. Havn. Par. a b et qui primus haec edidit, Aldo; nunquam sententiam Varro tam incommode et importune dirumpit; quae verba cum et in minoris notae desiderentur codicibus, expellenda sunt.

Quae cum ita sint, si multa alia a Varrone non scripta, quae certo arguere nequimus, in his inveniantur libris, non erit mirandum; succurrit tamen interdum grammaticorum omnibus scriptis superius testimonium. A Prisciano locus satis longus laudatur pag. 169—174 ad hanc rem ap-

prime idoneus; nam in nostro Varrone leguntur pag. 170

> *In denario numero hoc mutat; quod primum est ab decem assibus Decussis, secundum ab duobus decussibus Bicessis, quod dici solitum a duobus decussibus Bicessis.*

alienam manum vel sine auctoritate prehendas; posteriora enim *quod . . . bicessis* nihil nisi priora continent, neque Priscianus, apud quem recte *vicessis* scriptum, haec verba agnoscit. Et pag. seq.

> *Aeris minima pars Lentula, quod sexta pars unciae. Semuncia quod dimidia pars unciae. Se valet dimidium ut in selibra et Semodio. Uncia ab uno.*

Priscianus totam sententiam *Se . . . semodio*; ex interpretatione vocis *semunicae* natam postea Varronis verbis affictam ignorat.

Haud raro una voce adiecta et sensus et totus sententiae nexus interiit, v. c. pag. 180 ubi vulgo haec:

> *Et hinc dicuntur milites aerarii ab aere quod stipendia facerent. Hoc ipsum Stipendium ab stipe dictum, quod aes quoque stipem dicebant. Nam quod asses librae pondo erant; qui acceperant maiorem numerum, non in arca ponebant, sed in aliqua cella stipabant, id est componebant, quo minus loci occuparet. a stipando Stipem dicere coeperunt.*

omnia hic dissipata quae arcte cohaerent, nec

nisi optimi libri Florent. Havn. Paris. a b *libras pondo* servassent, facile quis restitueret; dicunt veteres *libra pondo*, *libram pondo* etc. unde verbum *ponebant* ad illa pertinere docemur, et sic recte quae conjungenda, conveniunt, modo deleas *erant* verbum male adiectum quo factum ut libri plerique omnes *librae pondo* emendatum exhibeant. Eadem ratione corrupta censeo quae pag. 323 leguntur

Tartarino a Tartaro dictum. Plato in quarto de fluminibus apud inferos quae sint, in his unum Tartarum appellat.

miro modo auctor si haec scripsit memoria lapsus est; an falsa apud Platonem lectione deceptum esse Varronem dicamus? etenim in Phaedonis loco pag. 117 Bkk. τούτου δ' αὖ καταντικρὺ ὁ τέταρτος ἐκπίπτει εἰς τόπον κτλ. Bekkeri codex *Δ*, ὁ τάρταρος; sed hoc vix dignum quod afferatur. Ab aliena manu quae verborum non intellexit sensum, assuta sunt *in his unum;* et certissime ex cod. Havn. et edd. reponendum *in IIII*, id est *in quatuor*, ut hoc dicat Varro: Plato qui quatuor de fluminibus apud inferos laudat (plura enim sciens omittit. vid. Phaed. pag. 116 Bkk.) de his cum loquatur, Tartari quoque mentionem facit, quare graeca est vocis origo. Et sic illa de tetralogiis Varronis auctoritas evanescit. Similiter pag. 228

Fatur is qui primum homo significabilem ore mittit vocem. Ab eo antequam ita faciant, pueri dicuntur Infantes; quom id faciant, iam Fari. Cum hoc vocabulum a similitudine vocis pueri ac Fatuus Fari id dictum.

locum mendosum esse dixit iam Augustinus, et quisque videt; verba enim *ac fatuus* reliquis non congruunt. Videtur aliquis etiam fatuum eiusdem esse originationis in margine adnotasse unde haec loco valde importuno versui illata sunt. Pag. 537 Varro postquam dixerat

Utrum in secunda forma verborum temporale habeat in extrema syllaba AS an IS, ad discernendas dissimilitudines interest,

sic pergit

quocirca quare ibi potius index analogiae quam in prima? quod ibi abstrusa est dissimilitudo ut apparet in his Meo, Neo, Veto.

Ita ineptissime sensu perverso scribitur; inest enim glossema quo sublato nihil est quod requiras. Inducendum *quare* voci minus usitatae *quocirca* adiectum et dicit auctor, ideo in secunda magis quam in prima persona esse analogiae indicem, quod verum est. Et revera in Havn. et Paris. a glossema istud desideratur, etiam ut equidem non dubito, in Florent. a Victorio neglectum; quod cum desit in codicibus vetustis, exemplum hoc ad secundam potius referendum interpolationem de qua nunc dicamus.

Altera recensio ex Pomponii Laeti codice unde primus hos Varronis emiserat libros, omnes deinceps invasit editiones, cuius auctor cum in explicando, tum in emendando operam suam perdidit. Pauca illius exempla, ne falsa praedicare videar, haec sint; ut pag. 103 *Cervi quod magna cornua gerunt, Gervi mutata G in C ut in multis*, additum post *multis* in illo codice et inde in omnibus editionibus *quasi gervi:* pag. 115 *Hila ab hilo dicta* adiectum *id est minimo:* pag. 122 *Tubae a tubis quos etiam nunc ita appellant tubicines sacrorum* pergit ille liber et qui hunc secuti *id est sacri tubicines tubi vocantur:* pag 127 *a poculo cylice* sequitur ibi *id est calice:* pag. 202 *Consualia dicta a Conso quod tum feriae publicae ei deo et in circo ad aram eius ab sacerdotibus ludi illi quibus Virgines Sabinae raptae;* Codex ille addito verbo *fiunt ludi:* pag. 223 *tremuisti, timuisti;* ille *tremuisti id est timuisti:* pag. 224 *Curiae, ubi senatus rem publicam curat, et illa ubi cura sacrorum publica;* illi omnes *curia ... curat, illa etiam curia dicitur ubi cura ...* pag. 230 *hinc Profanum est quod ante fanum, conjunctum fano*, illi ... *id est conjunctum fano:* pag. 233 *hinc dicuntur* quibus inserunt *etiam amplius:* pag. 235 *Nuntius enim est ab iis [novis] rebus nominatus, quod a graeco verbo potest declinatum; ab eo itaque Neapolis illorum Novapolis ab antiquis*

nostris vocitata; pro *ab eo itaque* illi legunt *ab ea quidem graeca voce:* pag. 262 *Mantelium ubi manus terguntur* addunt illi *quasi manutelium:* pag. 297 *tuesca dicta* pergunt *tuesta post testa facta:* pag. 325 *Nam et in C. Aelii commentario erat: Ab Libycis Lucas, et in Virgilii: Ab Lucanis Lucas* illi ex superiori *in Virgilii commentario:* pag. 375 *Osmen, s quod extritum* illi *Osmen Omen extrito s:* pag. 554 *ea dividitur in partis quattuor in unam quae habet casus neque tempora ut ... in alteram quae tempora neque casus ut ... in tertiam quae utraque ut ...* in quibus item secunda ista manus plura supplevit; scripsit ... *in unam primam videlicet quae ... neque tempora habet ut ... tempora habet neque .. utraque habet ut ...* Hanc eandem emendationem legimus pag. 424 ubi ex his interpolatis libris nunc exstat:

> *Oratio secanda ut natura in quattuor partis; unam quae habet casus, alteram quae habet tempora et tertiam quae habet neutrum, et quartam in qua est utrumque*

Quid vero veteres codices istam emendatricem manum aetate praecedentes?

> *Oratio ... partis, in eam quae habet casus, et quae habet tempora et quae habet neutrum, et in qua est utrumque*

Quod ad explicandi morem quem his in libris deprehendas, attinet, satis iam dictum; nunc rem

multo maioris momenti, emendandi videamus pruritum:

Pag. 79 *Sabinum linguam olent quae Tati regis voto sunt Romae dedicatae*, vulgarem posuit corrector formam *Sabinorum:* pag. 187 *Meridies ab eo quod medius dies. D antiqui, non R in hoc dicebant*, correxit emendator non satis perite *in hoc loco;* erat potius dicendum: *in hoc verbo:* pag. 47 ubi plura disiecta, *nominatum ab*, correxit, *sunt et nomina ab:* pag. 50 *huic vecturae qui ratibus transibant Quadrans*, ille *hinc vecturae quas solvebant ii qui ratibus transibant Quadrans* loco ne recte quidem intellecto: pag. 60 *quod in hac regione scriptum est*, ille quae non sana esse Turnebus iam vidit, *quod in hac regione sacriportus est et in ea sic scriptum est:* pag. 198 *Palilia dicta a Pale, quod et feriae* scriptum invenit, unde subito *quod et feriae ei deae fiunt* correxit; verum *quod ei feriae* iam Victorius coniectura assecutus est: pag. 199 *Dies Vestalia ut virgines Vestales aut Vesta*, quae quidem non sana, sed facile restituenda; legendum *ab Vesta;* at ille *Vestae sacrificent* de suo intulit; ut pag. 202 *quod tum Veneri dedicata aedes et orti ei deae dicuntur*, (ubi cave corrigas *dicantur*,) egregius iste *et orti eius tutelae adsignificantur* divinavit. Pag. 450 invenit in suo codice haec:

In hoc genere vocabulorum quoniam multa desunt, dicendum non esse in eo potius sequendam consuetudinem quam rationem.

totius sententiae nexus cum contrarium flagitet, correxit *in eo, sed potius* quo iustus existit sensus, et Scioppius hunc secutus *in eo analogiam, sed potius sequendam consuetudinem quam rationem* dedit; quas omnes turbas optime removent vetusti libri Flor. Havn. Paris. a, modo valde simplici et eleganti, verbis sic transpositis, *dicendum non esse in eo potius sequendam quam consuetudinem, rationem.*

Pag. 310 *Dictas apparet infulas quod velamenta, his e lana quae adduntur, infulae* quibus addit corrector *intra hostiarum cornua velamenta erant.* et pag. seq. medio in versu

frondem ac flores addidit,

Non lanas sed velatas frondentis comas

scripsit, *non lanas. Ideo Naevius ait sed velatas;* priora quoque metro non carere ignorasse videtur. Fort. Naevii sunt verba, equidem nescio, sed Varronem ita non scripsisse certo scio; et omnino correctoris diligentia maxime in nominibus addendis versatur; itaque multa poetarum nomina ut tunc temporis cuivis nota auctori omissa, hac ratione partim recte, partim falso suppleta inveniuntur. Sic pag. 321 *In Medo Ennius Caelitum* etc. est enim Pacuvii versus, et optimi libri Ennii nomen ignorant. Contra pag. 308 ex praecedenti additum seqq. *Pacuvius.* Pag. 314

In carmine Priami apud Accium quod est omittunt vetusti et meliores codices Florent. Havn. Paris. a, b, item Scioppius *apud Accium* et emendator cum saepius sit falsus, ne scimus quidem an Accii sint verba. Varro vero ex more fere constanti si carmen aut fabulam poetae nuncupat, auctorem omittit, quem si laudat, operis nomen desideratur; itaque *apud Ennium, apud Naevium*, vel *in Medea*, *in Corollaria*, rarissime utrumque v. c. *apud Ennium in Medea*, *apud Accium in Philocteta, Naevius in corollaria, apud Plautum in parasito pigro* conjunctum legimus, ut de horum veritate non iniuria dubites; sic pag. 338 *in Menaechmis Plauti: Inter est* scriptum, at deest *Plauti* in Havn. Paris b; fort. etiam in Florentino, quod facile Victorium effugere poterat. Alia res est si de industria utrumque notare voluit ut pag. 339 *idem est hoc verbum in Cementria Naevii.*

Frequenter in his libris auctoris nomen a Varrone datum accuratius notatum exstat ut pag. 213 *secundus ut Fulvius scribit et Iunius a Venere, quod ea sit Ἀφροδίτη;* manus secunda emendatrix dedit *et Iunius Gracchus;* voluit *Graccanus*, et, ut prius huic posteriori conveniret, tertia manus, quam in Codice B. videmus, correxit *ut Fulvius Flaccus scribit.* Sed Varro ubique nude *Iunius* dicit: pag. 236 Aelium haec librorum familia in Aelium Gallum mutat; falso,

non enim hunc, sed Aelium Stilonem ubique auctor noster intelligit; illum tamen manus tertia saepius intulit: pag. 28 *scribit Aelius quod* Codex B *Aelius Gallus:* pag. 72 *Aelius Dium Fidium dicebat* Codex B *Aelius Gallus*, quem vulgata sequitur recensio. Hoc vitium iam ab Hadr. Iunio in animadvers. perstrictum est. Idem libri pag. 27 Ciliciae nomen inculcant.

Ex paucis his congestis correctorem non singula tantum verba mutasse, sed si res ferret, interdum plura de suo finxisse, ni magnopere fallor, cuivis lectorum constare puto. Nunc maius eius molimen indicabo. Septimi libri initium in vetustis et melioribus codicibus, Florent. Havn. Paris. a b, totum enim exciderat folium, desideratur. Principium tamen in libris interpolatis, Edit. princ. Codice B. et reliquis qui omnes ab horum parte stant, his verbis apparet:

> *Temporum vocabula et eorum quae coniuncta sunt, aut in agendo fiunt, aut cum tempore aliquo enuntiantur, priore libro dixi. In hoc dicam de poeticis vocabulis et eorum originibus, in quis multa difficilia; nam*

quae et loquendi rationi Varronis eiusque ingenio egregie conveniunt, atque facile fieri potuit, ut quae in aliis novo adscripta folio cum multis intercciderent, in codice quodam verso praecedentis libri folio adiecta servarentur. At si accuratius illa verba aspicimus, dubitare licet; nihil enim

quod non alibi auctor iam prodiderit, ut sine ulla difficultate aliquis componeret, continent. vid. finis pag. 182

Ad vocabula quae pertinere sumus rati, ea quae loca et ea quae in locis sunt, satis arbitror dicta, quod neque parum multa sunt aperta, neque si amplius velimus, volumen patietur. Quare in proxumo ut in primo libro dixi, quod sequitur de temporibus dicam.

et initium proximi libri

Origines verborum quae sint locorum, et ea quae in his, in priore libro scripsi. In hoc dicam de vocabulis temporum et earum rerum quae in agendo fiunt cum tempore aliquo ut Sedetur, Ambulatur, Loquuntur

cuius libri finis ad septimi initium pertinet qui talis est

Quod ad origines verborum huius libri pertinet, satis multas arbitror positas huius generis. Desistam et quoniam de hisce rebus tris libros ad te mittere institui, de oratione soluta duo, de poetica unum; et ex soluta oratione ad te misi duo, priorem de locis et quae in locis sint, hunc de temporibus et quae cum his sunt coniuncta; deinceps in proximo de poeticis verborum originibus scribere institui.

e quibus quis non septimi initium quale Varronem dedisse probabile est, sine magna opera divinaverit? et quod imprimis notandum, illa cum

his quae sequuntur *repens ruina aperuit* etc., ut omnis evanescat hiatus, arcte coniunguntur. Itaque nullum lacunae signum, quod cum fide tenent veteres libri, in novellis istis reperitur, neque pauca illa verba quod in animo habuisse videtur emendator, totum quod excidit folium compensant. In novis procudendis, quod memoratu dignum et altius est disquirendum, illius aetatis homines recentiorum criticorum solertiam et audaciam longe superant. Exstat in Bibl. Monac. volumen quod inter alia Ciceronis scripta libros tres de oratore et qui quartus ibi audit, oratoris partem continet. Scriptum fere sub saeculi XIV initium, negligentissime ut nihil intelligas; dialogi de oratore multis lectionibus, plerumque falsis, impleti et libri II, cap. 10. §. 39. post verba *tum laudare copiosissime. Q* unius versus lacuna relicta; tum pergit codex *sed qui primarum et ceterarum genera ipsa didicerunt* etc. quae cap. 16. §. 69. leguntur, mediis omnibus omissis. At lacuna et margo litteris minutioribus sic suppleta:

quod quidem ei dicendum esse de rebus maximis et graviter et ornate quasi munus proprium constituisti, sed illud nimium a te dici miror duobus illis generibus instructum oratorem sine illis praeceptis posse ad cetera facile per se accedere. cum ea permulta sint non solum genere, sed et varietate et magnitudine tum inter se tum multo magis ab his causis

quae et in senatu et in foro tradantur differentia. Tum Antonius magna quidem inquid illa sunt oratori maxime propria et in quibus summa cum laude ac dignitate eius ipsius omne versari officium statuo, sed velut

et in calce notatum:

„ab illo loco: Ei dicendum esse deficiebat usque ad illum locum: Sed qui primarum et magister gasparinus addidit de suo id quod est in textu"

de quo Gasparino conf. Petri Victorii praefatio ad Cic. Rhetor.

Sequitur tertia quam haec fragmenta perpessa sunt recensio. Hanc qui curavit, (cognovimus autem ut saepius dictum, ex codice nostro B, et vulgata Augustini editione) qualem modo descripsimus librum, usus est; quae enim ibi reperimus, in hoc usque recurrunt, sed dilatata atque in immensum fere aucta. Et nominum quidem supra iam quaedam produximus exempla; alia haec sunt: pag. 382 *Mutius Scaevola* pro *Mutius* quod et pag. 16, dedit; Tatio regi praenomen *T.* propositum in hoc codice pag. 57, 151. pag. 165 *a Numa Pompilio* Codex B; ceteri omnes *a Pompilio:* pag. 331 *eundem Pompilium Numam* Codex B; ceteri omnes *eundem Pompilium;* semel tamen pag. 157 *Numae Pompilii* et vetusti servant, sed et hic *Numae* cum Varronem uno nomine ubique conten-

tum esse legimus, aliena manu adscriptum puto. Nude dicit *Tatius rex*, *Pompilius rex*, *Hostilius rex*, *Tullius rex*, aliaque plurima quibus quantum memini duo refragantur exempla, unum pag. 87 *ut Scaevola Quintus Pontufex Maxumus dicebat* sic enim Florent.; *a Scevola Q.* Havn. Paris.; alii cum Paris. b *Scevola qui*, ut de veritate lectionis dubitari possit, neque postpositum praenomen negligendum: alterum pag. 148 *nam et Procilius non idem prodidit quod Piso*, *nec quod is*, *C. Aelius Stilo* et pag. 150 *C. Aelius et Lutatius scribunt* et pag. 325 *nam et in C. Aelii commentario erat.* Tu vero scias haec in solo Codice B eiusque pedisequis, quorum in numero ego quoque sum, exstare; veteres libri omnes non *C. Aelius*, sed *Cornelius* cuius me poenitet non recepti. Alia quidem, cum uno in loco vetusti retineant *Stilonis* nomen, quod ipsum emendatorem ut *C. Aelius* corrigeret, induxisse videtur, difficultas existit; sed ne huic quidem fidem tribuo. Quid enim per deos Varronem brevitati haud parum studentem ut semel iterumve *C. Aelius* vel *C. Aelius Stilo*, centies vero *Aelius* simpliciter scriberet, moverit? A quo discernendum si res quaedam necessario additum nomen flagitaret, ut pag. 150 *a Curtio Consule quoi Marcus Genucius fuit collega* vel pag. 419 *Dissimile Plautus et Plautius, et commune ut huius Plauti et Marci.*

Sed corrector in addendo omnem excedit modum; nam in loco supra laudato, cum *C. Aelius* (debebat *L. Aelius*) dedisset, quod sequitur *et Lutatius* ne suo esset praenomine destitutum, scripsit *et Q. Lutatius;* pag. 148 *Piso* intactum reliquit; infra pag. 149 *L. Calpurnius Piso in annalibus;* vetusti codices omnes et hic solum Pisonis nomen agnoscunt: pag. 153 *scripsit poeta* mutavit corrector in *scripsit Ennius*, at totius sententiae nexus *Naevium* poetam a Varrone intelligi clare ostendit.

Quod ad nomina ab emendatore de suo adiecta, satis iam dixi. Nunc alia quaedam perlustremus loca in quibus ingenii sui periculum fecit corrector. Pag. 51

> *a Caelio Vibenno Tusco duce nobili qui cum sua manu dicitur Romulo venisse auxilio contra latinum regem*

hic cum *latinum* corruptum esse vidisset, correxit acute *Sabinum;* debebat vero ex Varronis usu *Tatium* reponere. Pag. 13

> *Priorem illam partem ubi, cur et unde sint verba, scrutantur, Graeci vocant ἐτυμολογίαν; illam alteram περὶ σημαινομένων, de quibus duabus rebus in his libris promiscue dicam.*

exciderant graeca περὶ σημ. in eius codice, ut desunt in Paris. a b Havn. Edit. princ. vetust. itaque novum aliquid quod redderetur, erat quaerendum; infeliciter invenit: *illam alteram synthesin de quibus.* Pag. 237 invenit *Ennius in Medio*, unde *Medea* correxit; debebat *Medo.* Pag. 408 *partim quom alii putarent in loquendo ea verba sequi oportere quae a similibus similiter essent declinata quas appellarunt ἀναλογίας; alii cum id negligendum putarent ac potius sequendam dissimilitudinem quae in consuetudine est quam vocant ἀνομαλίαν* corrector scripsit: *sequendam συνηθείαν. dissimilitudinem . . . quam etiam vocant ἀνομαλίαν* multo melius quam Augustinus qui *dissimilitudinemque* edidit; verba enim quae sequuntur mera essent latina graecae vocis explicatio, nec conjungi possent. Sed Varro non ita loquitur; tamen multi nisi de emendatoris συνηθείᾳ graeca inculcandi vocabula certissime nobis constaret, interpolationem illam veram putarent. Nunc ubique hanc ut nemo possit negare prodit; sic pag. 126 *id videtur declinatum a graeco Cyliceo a poculo cylice* Codex B. *declinatum a graeco τοῦ κύλικος* et inde Vulgat. Vertran. Sciopp. *ἀπὸ τοῦ κύλικος;* cuius esset generis *κύλιξ* ignoravit, neque genitivus stare potest; nunquam Varro derivat dicens ἀπὸ τοῦ κτλ. posito genitivo (quod tamen corrector etiam pag. 106 admisit) sed nominativo servato, *a graeco*, vel solum *a*, quod cum viri docti ex emendatis libris perspicere nequissent, haud raro coniecturas a Varronis loquendi ratione nimium abhorrentes in lucem mittebant. Graecarum vocum

tanto adducitur amore manus emendatrix ut vel varietatem his significaret; nam pag. 116 est: *augmentum* supraposito *καὶ agmentum.*

Saepius articulum Varroni omissum adiecit, neque auctor duo graeca verba voce *καὶ* sed latino *et* conjungit; at corrector v. c. pag. 41 *nisi potius quod Aeoles dicebant τὸν πύθιον καὶ πατέμον. Sic a potura a potu non ut nunc απώσω.* Locum hunc Boeckhius sic scribendum censet: *nisi potius quod Aeoles dicebant πύτεον; ut ποταμὸν sic poteum a potu, non ut nunc φρέαρ:* pag. 38 *ἄλσεα καὶ νομάς*, pag. 81 *τὰ γέργερα* dedit, pag. 117 *μάτιαι καὶ μάπιαι*, pag. 111 *ut θρύλλον καὶ τρύφον* pag. 167 *φέρτρον καὶ φέρετρον*, pag. 220 *τά τινα* pro *ἔτυμα* (supra pag. 219 pro *Etymologos* quod verissimum est, *ἐτυμολογία* scripsit), pag. 457 *περὶ τῆς ἀνομαλίας;* et haec omnia in hoc solo inveniuntur codice, prorsus alia, nempe vera, ea quae vetusti exhibent libri, sunt.

Unus tantum est locus quem recte graeco vocabulo corrector auxisse videatur, pag. 235 *Nuntius enim est ab iis rebus* [id est: *ab noris rebus*] *nominatus quod a graeco verbo potest declinatum*; ubi codex B . . . *verbo videri νεὸς declinatum;* graecam vero hanc vocem quam in animo habuit Varro, ut omnibus notam, facile supprimere potuit neque necessario addendam esse cum nulla in codd. exstet lacuna, puto.

Variae quas modo perlustravimus recensiones doctissimi viri de lingua latina fragmenta multum quondam lectitata fuisse demonstrant, neque fieri potuit quin hac ratione quamvis plura quae integra essent corrumperentur, et pauca speciosa emendarentur, quaedam interdum recte restituta sint; quod quidem in secunda manu emendatrici reperire non menimi, sed saepius in tertia, in Codice B offendimus, ut auctori laude sua non defraudando gratias sit habendum; sic pag. 41 in Pacuvii senario solus metrum servavit, sive conjectura, sive codice adiutus: *Terra exhalabat auram atque auroram humidam*, reliqui ad unum omnes *exhalat;* pag. 231 plurimi libri *populus romanus urbis* quae ex male intellecta nota originem duxerant; recte codex B *praetor urbanus;* pag. 212 in solo hoc libro verborum notae quas sententia flagitat inveniuntur; pag. 37 *ut tribus actibus multiplicatae idem tenent nomen* optime delevit *actibus* ex superiori male translatum; pag. 146 bene *ex utraque parte* correctum pro *dextraque parte.* Lacunae signa apparent pag. 227, 242, 318, 343 in vetustis libris neglecta, et semel locum librariorum incuria qui ab uno *cur* ad alterum media transgressi sunt, in omnibus omissum integrum fere servavit pag. 397, qui ipse ut de secundo quod critico Varronis maxime attendendum est, officio loquamur nos monet.

Alterum vero hoc genus totum in eo ut ubi

et quae exciderint verba, quod frequenter evenit septimo in libro, investigemus consistit; Varro enim poetarum laudans loca ut difficilia inde explanaret vocabula, quam explicare studebat vocem, versui cum supposuisset, factum ut describentium oculi multis omissis ab uno ad alterum idem recurrerent vocabulum; sic pag. 312

Musae quas memorant nosce nos esse casmenarum priscum vocabulum ita natum ac scriptum est.

priora poetae nescio cuius sunt verba non integra; *casmenarum* ex versu ductum, non Varronis dependens ab *priscum vocabulum*, ut pag. 292

Contempla et templum Cereris ad laevam aspice.

contempla. et conspicare id esse etc.

et sic ubique. Nunc vero non modo versus nullus est, sed vox ipsa *casmenarum* desideratur; corrector codicis B, ut sensus esset et malo illi mederetur, *nosse vos esse casmenae casmenarum* dedit; at ex tenebris in lucem productus nemini qui verum putet, persuadebit. Pag. 320 Varro veteres *canis* et *canes* in singulari numero dixisse tradens pergit: *Sic dictum a quibusdam ut una canes una trabes remis rostrata per altum*, ut omnes habent libri. Ennii esse verba putat Ach. Statius ad Catull. 4, 3; et Columna ad Ennii fragm. pag. 79 sic legens:

Labitur uncta trabes remeis rostrata per altum

nos, inquit, *priorem dictionem addidimus et sequentem immutavimus pro una uncta legentes imitatione alterius versus eiusdem poetae qui ait*

Labitur uncta carina per aequora cana Celocis

Virgil. libro 8.

Labitur uncta navis abies

libro 4.

Natat uncta carina

sunt tamen qui Varronis locum restituant addito tantum verbo Sulcat fide codicis manuscripti:

Una trabes remeis sulcat rostrata per altum.

Vix credas doctum et cautum Columnam ubi omnia plana sunt tantopere lapsum esse; post *una trabes* alia quibus nominativum *trabes* firmaret cum poetae nescio cuius nomine et verbis (dimidiatus restat versus) Varro dederat. Haec librariorum negligentia non legimus neque quisquam conjectura assequi audeat. Nos itaque repetita voce *trabes* lacunae dedimus signa.

Pag. 364 libri omnes scribunt:

Apud Pacuvium Flexanimat aquam lymphata dicta a lympha etc.

ex quo versu voce *lymphata* enodata aliam *Bacchi* explicat; at haec deest, et frustra esset auxilium ferre nisi aliunde poetae versus integer servatus exstaret:

Flexanima tanquam lymphata et Bacchi sacris Commota.

quae iam Turnebus in ordinem suum restituit. Pag. 339 Codex B legit: *in Romulo Naevius appellat osca. osca ab oscis* ut haud sciam an hic quoque totum versum Varro scripserit; nam si vox quam explicat versum incipit, omnia exciderunt, si medio in versu legebatur, retenta quaedam sunt ut supra vidimus. Illud factum pag. 382 *In Colace nexum Mamilius scribit* etc. at nihil omnino, quod describentium diligentiae debemus, ex colace restat.

Utrumque genus quantum valuimus in textu reddendo usum in nostrum convertimus nec pauca inde vel restituisse vel si plura desunt, ab aliorum arbitraria emendatione vindicasse videmur, minime ut fieri solet abusi, imo cum meliorum codicum lectiones praeter Florent. tum non ad manus essent plura huius modi loca me effugisse et interdum deteriores libros melioribus iniuria praelatos esse mihi persuasum habeo. Sed lectores benevoli qui veram me ad Varronem restituendum viam munisse confiteantur, facile illud mihi ignoscant.

In verborum scribendi ratione valde inconstantes nos deprehendes, hoc est, ubique veterum codicum auctoritatem secuti sumus; itaque modo *analogiam*, modo, si est in Florent. vel Havn. Paris. a, *analogian* quod graecis litteris a Varrone (conf. Par. var. lect. ad pag. 457, 545) exaratum videtur; semel *balineum* pag. 130, alias

quod verum censeo, ubique *balneum*, exhibuimus. Magnam difficultatem multitudinis praebet numerus; nam et *eis* et *es* et quod utroque magis frequentatur *is* in libris apparet. Formam *eis* minime usitatam Florentinus codex in his vocabulis habet: *amboneis* pag. 120, *amneis* pag. 44, *aureis* pag. 467, *genteis* pag. 70, *hosteis* pag. 93, *immortaleis* pag. 80, *posterioreis* pag. 281, *laudeis* pag. 351, *mediocreis* pag. 16, *naturaleis* pag. 480, *omneis* pag. 71, 184, 415, 494, *parteis* pag. 31, 61, 62, 119, 186, 390, 476, 511, 547, 555, (hoc verbum igitur omnium saepissime veterem servavit scripturam), *pareis* pag. 489, *plureis* pag. 58, *simileis* pag. 486, *tricliniareis* pag. 489, *umboneis* pag. 120; alii libri in his modo *es*, modo *is* tenent, quae Varronem priscae formae in *eis* non ubique adhaerentem, haud improbasse, ipsius ostendunt verba pag. 490 seqq., (ubi veteres *dentum*, non *dentium* dixisse docemur) et quod pag. 585 tradit; denique Plinius auctor est apud Charisium pag. 104, ubi haec:

Fonteis. Quorum nominum genitiuus pluralis ante UM syllabam I litera terminabatur, accusativum inquit Plinius per EIS loquuntur, Montium Monteis, licet VARRO, inquit, exemplis hanc regulam confutare tentarit istiusmodi: Falcium Falces, non Falceis facit, nec has Merceis nec hos Axeis, Lintreis, Ventreis, Stir-

peis, Urbeis *), *Corbeis, Vecteis, Nepteis, et tamen manus dat praemissae regulae ridiculae ut exceptis his nominibus valeat regula.*

in re nobis tam incerta et vix unquam disceptanda, frustra enim aures nostras surdas appellamus, neque paucis illis exceptis, semper *eis* Varronem scripsisse credendum est (conf. pag. 442.); quid aliud quam ut diligenter vetustos codices observet, ab editore optimo cum iure exspectes?

Secundae declinationis nominativus multitudinis quomodo scribendus sit, Varronis locus docet pag. 515

Item negant esse analogias, quod alii dicunt Cupressus, alii Cupressei; item de ficis, platanis et plerisque arboribus, de quibus alii extremum US, alii EI faciunt; id est falsum, nam debent dici E et I.

ita codices, nisi quod libri ad unum omnes *cupressi;* sed seqq. quod primus reposuit Augustinus *cupressei* verum esse declarant, et Varronem *ei*, non *i* scripsisse ostendunt, cuius rei vestigia aperta sunt haec: pag. 419 Flor. *Terentiei*, pag. 444 *hei rei, ferei*, quorum non receptorum me poenitet, pag. 457 *hei libri*, pag. 475 *hinulei*, pag.

*) *Urbeis* tamen habet Florent. pag. 145 *et ideo coloniae nostrae omnes in litteris antiquis scribuntur URBEIS*, *quod item conditae ut Roma* etc. Varro vero ubique *urbes* quod et supra et paulo infra apparet, dixisse videtur.

pag. 573 *Boebiei*, pag. 481, *quoniam ICI non*, conf. pag. 458, Codex B pag 264 *tribuneique;* et fortasse in his si ubique diphthongum reponimus, non fallimur, quamvis et hic aeque atque in illis supra dictis ad rationes nobis ignotas auctor distinguere potuerit. Alia res est in casu ablativo, ubi — *eis* rarissime apparet, in nominibus bis Florent. pag. 419 *Terentieis* et pag. 574 *Boebieis;* tum idem *ieis* pag. 459, et Codex B pag. 204. semel, qui saepius *hieis;* quod nisi fictum vix aliud quam *ieis* esse potest. Antonius vero Augustinus in nominativo praeter *hei* raro diphthongum scripsit, in ablativo autem et dativo, plerumque, non tamen semper, v. c. *multeis, loceis, certeis* et alia qua de re in litteris ad Latinum Latinium (Opp. August. tom. VII. fine) haec legimus: *Hac ratione scribendi plerisque in locis Verrius Flaccus in Fastis est usus, quem nos imitati sumus in editione Varronis libri de lingua latina secutique sumus in plerisque locis exemplum vetus Achillis Maphaei.* Equidem vereor ut nisi locis ex Florent. laudatis, si vetus est codex alibi diphthongum servarit. At Augustinus ex codice B, ut videtur, antiquitatem mentiente, vel simili eiusdem familiae libro etiam in genitivo singulari dedit *appellandei, vocandei* aliaque contra Lucilii, Nigidii et omnium veterum leges qui in multitudinis numero *ei*, in simplici genitivo *i* solum agnoscunt.

Alia certius investigare possumus. Ciceronem et Virgilium *cassum*, non *casum* scripsisse ex Quintiliano discimus, quibus Varronem esse addendum ex Florent. perspicimus qui pag. 421 *de cassu in cassum*, et quod pag. 400 pro *una quae adsignificat casus* Florent. Havn. atque cum mendi signo Par. a, *capus*, nihil est nisi *cafsus;* itaque Varroni ubique ut *caussa, cassus,* non *casus* erit reddendum. Ex eodem est *quom* et quae huic affinia, *quoius, quoi* quae non frequenter in Florent., saepius quem secuti sumus in Havn., leguntur; nunc vero Paris. a ubique fere *quom*, rarissime *cum* praebere relatum invenimus, ut hanc veterem formam Varroni constantem fuisse non amplius sit dubitandum. Haec et alia si codices vetusti addicerent, recepimus; si minus, ne in levioris momenti rebus nova sectari videremur, vulgatam servavimus.

Veterum quaedam testimonia suo loco non laudata, hic addenda sunt. Locum qui pag. 51 legitur ante oculos habuit Servius ad Aen. V, 560 his verbis:

Varro tamen dicit Romulum dimicantem contra Tatium a Lucumonibus, id est Tuscis auxilia postulasse, unde quidam venit cum exercitu, cui recepto iam Tatio pars urbis est data, unde in urbe Tuscus dictus est vicus.

inde Servium *Tatium regem*, non *Sabinum regem*, vel *latinum* in libris suis invenisse docemur. Quae exstant pag. 125, laudat Charisius pag. 43:

Mensam sine N litera dictam Varro ait quod media poneretur, sed auctores cum N litera protulerunt, Virgilius saepe; sed et Mensam cum N posse dici item Varro ait quod et mensa ἄβρωτα edulia et esculenta ponerentur.

Pag. 195 Macrobius Saturn. I, 4 his allegat verbis:

Feralium diem ait Varro a ferendis in sepulcra epulis dici.

Naevii verba Varroni pag. 387 ex bello Punico laudata, etiam apud Festum, et Paulum pag. 480 leguntur, ubi haec:

PAULUS. *Sardare* [corr. ex Varr. *sarrare*] *intelligere. Naevius: quod bruti nec satis sardare queunt.*

FESTUS. *Sardare* intelligere *significat Naevius* belli Pu*nici* libro *quod* bruti nec satis *sardare queunt* . . .

C o r r i g e n d a

in textu.

Pag.	24,	6	scribe	*ad agricolam,* et sic in notis
—	27,	5		*quem demonstrat dicit*
—	43,	3		*quod non habet rimam*
—	48,	1		*hic mons*
—	54,	2		*Exquilinae*
—	71,	1		*omneis*
—	80,	8		*a volatu*
—	128,	7		*deorum*
—	137,	6		*quod manu*
—	143,	4		*muniebat moenia, quo*
—	163,	6	del.	*porta*
—	168,	4	scribe	*ut sagum*
—	195,	4		*februum*
—	307,	1		*adulescentem*
—	316,	1		*locis aliis*
—	346,	5		*sic adsignificat*
—	365,	1		*commota mente quos*
—	431,	2		*bovile non*
—	471,	1		*Sed inductis*
—	485,	1		*muliebris*
—	496,	6		*ut Terentium et Terentiam*
—	522,	4		*minores*
—	554,	9		*rerum quam vocum*
—	583,	3		*Accius haec*

in Notis.

Pag.	7,	10	ab infer.	*agguilla*
—	19,	10	—	um *rudentisibibus*
—	22,	8		lectio sensu carere videtur; locum mutato
—	25,	14		ὦ *terra trita,* Pius.
—	73,	9		*ortus orcus,* Codex B. Vulg.
—	117,	19		*lac.* Havn.
—	123,	19		*trula* Cod. B.
—	142,	6		*quo est*
—	188,	5		*desideratam*
—	204,	12		*hieis* Codex B.
—	232,	3		Edit. princ. vet.
—	281,	12	ab inf. adde	*demunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat.
—	311,	4	ab infer.	quas] Sciopp. —
—	316,	9		*epigramatum* Codex B. Ed. princ.
—	616,	14	ab infer.	Cod. Mon. *Manender.*

M. TERENTI VARRONIS

DE

LINGUA LATINA

LIBRI

QUI SUPERSUNT.

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER QUINTUS.

M. Terenti — quintus] Fidem atque auctoritatem vetustissimi nostri codicis facile vel in limine operis Varroniani agnoveris, qui unus veram eamque a vulgatis prorsus diversam lectionem sive potius librorum distinctionem nobis servavit. Editio princeps et Rholand.:

M. Terentii Varronis. De lingua latina.

Turnebi vetus Codex:

M. Terentii Varronis de lingua Latina, de disciplina originum verborum ad Ciceronem incipit liber primus.

Edd. Venetae I et II.:

Liber primus M. Varronis de lingua latina.

Cod. Havn. Edit. vetust.:

M. T. [*T.* om. Havn.] *Varro de lingua latina.*

Edd. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. Vertr.:

M. Terentii Varronis de lingua latina et [Ald. et Bas. addunt *de*] *verborum origine ad* [*M. Tullium* Vertr. et Sciopp.] *Ciceronem liber quartus.*

Vulgatae Edd.:

M. Terentii Varronis de ling. lat. ad M. Tull. Cicer. liber quartus.

In Florentino vero ita scriptum legitur:

M. Terenti Varronis. De lingua latina. DE Disciplina originum verborum ad Cic. liber IIII explicit, incipit liber quintus.

Et sic deinceps, qui in vulgatis est liber quintus, in nostro sextus, qui nonus, decimus. Indicavit hanc codicis scri-

pturam iam *Petrus Victorius*[1]). Var. Lect. V. 21, ubique Varronis libros ex illius libri fide notare consuetus, quam, quantum equidem scio, praeter *Nicol. Loensem.* miscell. epiphyll. IV, 15, qui ita: *Varro de ling. lat. in quarto, seu quinto, ut alii eos libros numerant,* nemo ne mentione quidem dignam censuit, et videtur vero inepta et verbis Varronis prorsus contraria, qui sic dicit: .... *sex libris exponere institui; de his tris ante hunc feci, quos Septumio misi. in his ad te scribam.* Et in fine libri sexti. *institutis sex libris... tris scripsi P. Septumio... tris tibi, quorum hic est tertius.*

Nullum mihi est dubium quin hoc ipso Varronis testimonio freta editio Aldina, prima, ni fallor, exhibuerit: *liber quartus;* eamque ad unum omnes reliqui secuti; nondum enim in codicibus scriptis haec lectio inventa. Sed falsam esse conjecturam eius qui Ald. editionem curavit, et si illa verissima et Varrone ipso firmata videtur, facillime probabimus; nam refutatur ab omnibus quorum notio ad nos venit, scriptoribus, horum Varronis librorum auctoritate usis.

I. A. GELLIUS, libro X. cap. 21.

Propterea quid M. quoque Varro de ista voce [*novissimus*] *existimaverit, verbis ipsis ex libro de lingua latina ad Ciceronem SEXTO demonstrandum putavi: Quod extremum, inquit, dicebatur etc.*

Sed haec in omnibus Varronis libris, non SEXTO, sed QUINTO leguntur libro pag. 67 Bip., excepto nostro Florentino codice. Non tamen reticendum in Aldina Gellii editione re vera legi: *ad Ciceronem QUINTO.* sed haec mera est conjectura Aldi ex Varrone scilicet Aldino hausta. Nam omnes Codd. Gellii, et ille ex Divi Marci bibliotheca, non quidem valde antiquus (vid. Jac. Gronov. praefat. pag. XXXI. Conr.) at ex antiquissimo descriptus (vid. Politiani miscell. cap. XLI) cuius lectiones penes nos sunt, servant *sexto.* et Carrio in Antiq. lect. III, 4. de hac re ita scribit: *Illud autem mihi religio est tacere, utrumque Agellium manuscriptum haec sexto Varronis de Ling. Lat. libro, non quincto, in quo illa leguntur hodie, adscripsisse, quod, quale sit nihil pronuncio.*

II. A. GELLIUS, libro II, cap. 25.

M. quoque Varronis ad Ciceronem de lingua latina liber octavus nullam esse observationem similium docet, inque omnibus pene verbis consuetudinem dominari ostendit.....

1) Ante Victorium Franc. Puccius in notis Mssc. ad Catull. LXI, 138. verba *a cinere cinerarius* (vulg. IV, 29.) tacite ex quinto ad Ciceronem laudat.

Sed idem Varro in aliis libris multa pro analogia tuenda scripsit.

Quae ibi a Gellio ex Varrone laudantur verba, ea cum multis aliis exciderunt; at certum est illa non exstitisse libro qui nunc fertur *octavus*, quemque Gellius affert, sed in illo qui hodie *septimus*, in Codice autem nostro *octavus* numeratur[1]). Nam in hoc Varro contra analogiam disputat, adversarium analogiam esse negantem fingens, quem ipse refellere studet libro sequenti; iam vides quid sit illud Gellii *in aliis libris*, imo in hoc id ipsum refutatur a Varrone, quod *ex libro octavo* protulit Gellius. Ita enim Varro cap. 56. pag. 153 Bip.

Similiter errant, qui dicunt ex utraque parte verba omnia commutare syllabas oportere, ut in his pungo, pungam, pupugi; tundo, tundam, tutudi. Dissimilia enim conferunt etc.

III. PRISCIANUS, sive, ut Barthio placet Adv. I. cap. 15. alius, auctor de ponderibus, tom. II. pag. 393. ed. Krehl.

Varronis quoque auctoritate supradictorum pleraque comprobemus. Varro de Lingua Latina Libro QUINTO. Multa pecuniae signatae etc.

Aelias Vinetus in editione sua ad hunc locum: *In laceris illis et mutilis Marci Varronis reliquiis quae extant liber numeratus quartus, in quo leguntur haec de asse et partibus eius.* Hac Vineti nota motus Putschius *libro quarto* edidit. Veteres quaedam editiones haec verba ignorant; duo vetusti Codd. Monac. *libro quinto* cum aliis servant.

IV. LYDUS, De magistrat. Roman. pag. 116. de tunica et balteo:

φίβουλαν αὐτὴν πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι καὶ βάλτεον τὸν ζωστῆρα λέγουσι. Τὴν δὲ ὅλην τοῦ περιζώματος οἱ Γάλλοι καρταμέραν, ἣν τὸ πλῆθος καρτάλαμον ἐξ ἰδιωτείας ὀνομάζει. ὅτι δὲ οὐ ῥωμαϊκὸν τοῦτο τὸ ῥημάτιον, μάρτυς ὁ Ῥωμαῖος ΒΑΡΡΩΝ ἐν βιβλίῳ ΠΕΜΠΤΩΙ περὶ ῥωμαϊκῆς διαλέκτου, ἐν ᾧ διαρθροῦται, ποία μέν τις λέξις ἐστὶν Αἰολική, ποία δὲ Γαλλική, καὶ ὅτι ἑτέρα μὲν ἡ Θούσκων, ἄλλη δὲ Ἐτρούσκων, ὧν συγχυθεισῶν ἡ νῦν κρατοῦσα τῶν Ῥωμαίων ἀπετελέσθη φωνή.

Egregie iam editor vidit, a Lydo intelligi locum, qui nunc legitur *libro quarto* cap. 24. pag. 33 Bip. valde mendosum: *Lorica a loris, quod de coria crudo pectoralia faciebant; post-*

1) Vertranium qui in notis ad Varronem pag. 326. verba apud Gellium excidisse censet libro vulgo octavo cap. LVI. vulgaris librorum fefellit distinctio.

ea succuderunt Galli e ferro sub id vocabulum ex anulis ferream tunicam.

V. DIOMEDES, libro 1. pag. 371, seq. ed. Putschii.

Salior frequens videtur et tritum ut perfecto tempore salsus, salsa, salsum dicamus. Sed veteres ambiguitatem appellationis vitantes et analogiam sequentes, salitus sum dixerunt a positione sallo, non salio. Ut Varro ad Ciceronem QUINTO. ut servarent, sallere.

Locus exstat in libro *quarto*, non *quinto* vulgatae distinctionis librorum. pag. 32 Bip. cap. 22.

Succidia ab suibus concidendis; nam id pecus primum occidere coeperunt domini, et ut servarent salere.

ita Augustinus ex Diomede puto; codd. et libri omnes *salire.*

VI. CHARISIUS, institut. gramm. lib. I. pag. 56 P.

Pulmentum et Pulmentarium dicitur. Nam Cato originum tertio: Laserpitium pro pulmentario suo habet. In eodem: multo pulmento usi. Sed quidam putant, pulmentum quasi pulumentum melius dici. Varro autem ad Cicer. QUINTO Pulmentum, ait, quod id cum pulte essent et inde pulmentarium dictum.

Sane haec Varronis verba leguntur in Codice nostro, *libro quinto*, sed in ceteris omnibus *quarto*, cap. 22. pag. 31 Bip.

VII. CHARISIUS, libro I. pag. 81.

Bovile vetat dici Varro ad Ciceronem libro OCTAVO, et ipse semper bubile dicit, sed et Cato de abrogandis legibus bovile dixit.

Extant in vulg. libro *septimo*, cap. 30. pag. 117 Bip.

Primum cum dicatur ut ab ove et a sue, ovile et suile, sic a bove dicitur bubile, non bovile.

His tamen quae firmissima stant duo refragantur loca apud Nonium Marcellum, alter legitur s. v. prolubium. I, 324.

Varro de lingua latina libro QUINTO, prolubiem et prolubidinem dici ab eo, quod lubeat. Unde etiam lucus Veneri Lubentinae dicatur.

Intelligit locum, qui in vulg. legitur libro *quinto*, *sexto* autem in Codice, pag. 63. cap. VI.

Ab lubendo Lubido, Lubidinosus ac Venus Lubentina et Lubitina.

In Nonio *quinto* invenitur in Ald. Basil. Gothofr. Iun. Merc. Sed in editione Veneta anni 1492, item anni 1498 sic exaratum:

Varro in ling. lat. li. IIII.

scrib. lib. VI. Nam ex Aldo fluxit illud *quinto.*

Alter vero locus legitur IV, 384. s. v. protinus.

Varro etiam de lingua latina libro SEXTO vel protinam vel protinus continuatione vel praeteritae vel futurae longitudinis dicit, et tamen quoniam (ut mihi videtur) patet eius adverbii enunciatio varia significantia eius mutata pro locis exemplis testibus designanda est.

Varronis locus, quem Nonius respicit legitur libro *sexto*, pag. 101. cap. VI.

In Lampadione Protinam a protinus continuitatem significans.

Sed ne hic quidem locus valet; nam illa Nonii verba omnino desiderantur in illis Venetis; ceteri autem editores ad Varronis libros correxerunt; quare illi videant, quibus copia est Codicum Nonii, quae nobis deest, an non in illis *libro septimo* appareat.

Testes habes satis locupletes, quibus firmetur codicis nostri lectio. Iam vero ratio quaerenda; et fortasse non inepte cuipiam in mentem veniat primum operis spissi atque ampli librum fuisse indicem omnium viginti quatuor librorum, quod idem in Plinii historia; at hoc invito ipso Plinio factum, qui indicem praefationi subiecit, quo declararet quid quove in libro quaeri invenirique posset, non vero primi libri historiae suae naturalis loco praemisit. Idem fecit Aulus Gellius; nondum enim exstitit qui ex illius viginti libris nobis, indice ut primo libro praemisso, unum et viginti procuderet.

Multum igitur debemus *Prisciano*, qui hac de re meliora nos docet. Ita enim hic loquitur lib. I, cap. VII. 39. pag. 37 Kr. ut vetustissimi exhibent codices:

Et quidam tamen vetustissimi autores Romanorum euphoniae causa bene hoc facientes, ut Agchises, agceps, aggulus, aggens, quod ostendit VARRO in PRIMO[1]) DE ORIGINE LINGUAE LATINAE his verbis: Ut Ion scribit quinta vicesima et littera quam Agma vocant, cuius forma nulla et vox communis est Graecis et Latinis, ut his verbis: Aggulus, aggens, agguissa, iggerunt.

Jam apparet et satis probatum, primum Varr. operis librum (quod res fere ipsa flagitabat) originem linguae latinae tractasse, tum secutos esse tres ad Septumium et tum demum illos ad Ciceronem, ita ut iure suo, qui vulgo quartus, liber quintus sit inscriptus. Quod si coniecturae locus est, non multum fortasse a veritate abhorrebit, si librum primum ad *Pompeium* scriptum pronunciamus, quod ut putemus maxime

1) vulgo *libro primo*. Prius in Codice Monac. voci *primo* ut glossa suprascriptum et constanti Prisciani mori adversatur.

nos movet locus quidam, qui legitur apud Lydum de magistrat. I. cap. 5. pag. 18.

ὥστε τύραννος ἦν ὁ Ῥωμύλος, πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφὸν ἀνελὼν καὶ τὸν μείζονα καὶ πράττων ἀλόγως τὰ προσπίπτοντα. ταύτῃ καὶ Κυρῖνος προσηγορεύθη, οἱονεὶ κύριος, κἂν εἰ Διογενιανῷ τῷ λεξογράφῳ ἄλλως δοκῇ· οὐδὲ γὰρ ἀγνοήσας ὁ Ῥωμύλος ἢ οἱ κατ' αὐτὸν, δείκνυται κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν, τὴν Αἰολίδα λέγω, ὥς φασιν ὅ τε Κάτων ἐν τῷ περὶ ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, ΒΑΡΡΩΝ τε ὁ πολυμαθέστατος, ἐν προοιμίοις τῶν πρὸς ΠΟΜΠΗΙΟΝ αὐτῷ γεγραμμένων, Εὐάνδρου καὶ τῶν ἄλλων Ἀρκάδων εἰς Ἰταλίαν ἐλθόντων ποτὲ καὶ τὴν Αἰολίδα [illegible]ρβάροις ἐνσπειράντων φωνήν.

Hoc Varro [illegible]re suo etiam libro quinto, cap. IV. pag. 8 Bip.:

Evander enim qui venit in Palatium e Graecia, Arcas fuit.

Certe si non inanis est conjectura mea, egregie haec habent locum suum, in libro de linguae origine. Sed videant alii. Leve tamen mendum Florentino Codici inhaerere videtur; tres enim libri, qui praecederent, cum ad Septimium essent scripti, ultimum horum: *ad Ciceronem liber quartus explicit* falso notari, negari nequit. Sed maxima operis pars, imo omnes, quantum scimus, reliqui libri unum devinginti ad minimum Ciceronis nomini erant inscripti, quo ut omnes a posterioribus *libri ad Ciceronem* appellarentur, facillime fieri potuit; idque magis erit probabile, si aliud Varronis opus *De Sermone Latino ad M. Marcellum*, in quo eum multa de poematis et metris disputasse fragmenta ostendunt, apud veteres exstitisse meminimus, ita ut *libri ad Marcellum* opus *de sermone latino*, *libri ad Ciceronem* hoc *de lingua latina* significarent. Quare apud Servium si legimus, (ad Virg. Ecl. II, 63. Aen. XII, 139.) *Varro ad Ciceronem tertio*, non qui re vera tertius est liber ad Ciceronem, i. e. septimus; sed totius operis de lingua latina tertium ab eo intelligi puto. Hac de re iam Turnebus aliquid sensisse videtur, qui ad Ciceronis Acad. I, 1. haec scribit: *Horum partes, ut tres primos libros privatim Septimio, aliquos alios Ciceroni, alios Marcello nuncupaverat, opus tamen totum, ut reor, Ciceroni dicarat, quod in multos excreverat libros. Citatur autem a Carisio* (pag. 115, 13.) *Varro ad Ciceronem, lib. 22.*

Terenti.] Hanc scribendi rationem exhibuimus, non quo veram eam esse putemus, sed ne iniuriam faciamus vetusto nostro codici, qui semper *Terenti*, nunquam *Terentii* praestat; accuratius vero ut sententiam nostram declaremus, Varronis ipsius de hac re praeceptum nos movet. Iam ante Bentleium disputavit egregie H. Norisius ad Pisanas tabulas; litteram i non apicari docuit Lipsius de recta pron. ling. lat. cap. 5.

Scaliger ad Varr. pag. 172. Bip. *Videntur etiam tum aetate Varronis duplices non multum in usu fuisse. Itaque quod ille scripserat Eni pro Enii, putarunt enim esse.* Multa nuperus Dawesii editor. Forbigerus in libello de Lucretii carmine, pag. 75. „*Ego hac in re ei adsentiri non possum, quum mihi nondum persuasum sit, regulam illam a scriptoribus Propertio prioribus fere ubivis ita observatam esse, ut, si quo loco aliter scriptum appareat, is statim corrigendus vel spurius censendus sit,*“ et post allatis exemplis, pag. 76. *Altera autem causa, qua motus hos locos non conjecturis sollicitandos esse puto, ipse est seriorum scriptorum ex aevo Augusteo usus. Vix enim intelligitur, quomodo hi scriptores, Propertius inprimis, quem minime novas formas induxisse, imo ad pristinas potius et antiquatas rediisse constat, in illam licentiam incidissent, si ne unus quidem veterum auctorum illa soluta genitivi forma uti sibi indulsisset.*

Haec omnia ex Spohnii accepta doctrina verissime nos docet Forbigerus; quem vero ex Virgilio attulit locum, non est contrarius; loquitur enim Bentleius de nominibus substantivis, non adjectivis, cuius generis plura invenias exempla, quamvis vetusti codices et in his breviorem praestantes formam saepe simplex i servant. Victorius ad II, 1. de R. R.:

Asini Arcadici. In manuscriptis Arcadi. Arcadii ex antiqua scriptura legi posset ut supra Pecuari pro Pecuarii, Statili pro Statilii; nam hoc etiam veteres librarii hic servabant, quod poetae in secundo casu illorum nominum quae geminatam illam litteram haberent, frequenter usurparunt; alterum enim I subtrahebant; ea enim ratione ab optimo poeta Tuguri, Peculi, Patavi, Oti, dictum est. Nam Arcadium etiam ab Arcadia declinari eiusdem poetae versu hoc confirmari potest (Georg. IV. 293. add. Aen. VIII, 573.)*:*

Tempus et Arcadii memoranda inventa magistri.

Conf. Victor. Var. Lect. XVII, 1. idem in Mssc. notis Ciceronis *res mancipi* explicans haec addit: *quam rationem hodie quidam studiosi antiquitatis renovarunt.* Qui illi tunc temporis fuerint, me nescire fateor. Decurtata genitivi forma in quovis fere occurrit scriptore, et quo vetustior est codex, eo frequentius invenitur. Sic in Florentino codice Taciti v. c. Annal. XI, 1. *At Claudius... Crispinum Praetori praefectum misit*, non *praetorii*, XI, 35. *mirum inter haec silentium Claudi: Iulius ignaro propior*, non: *Claudii: Vitellius* et sic saepius. Varronis adhuc aetate usum veterem frequenter dominasse patet ex VIII, 18, de Ling. Lat.:

Dissimile Plautus et Plautius, et commune ut huius, Plauti: et Marci, Plauti.

cui adjungendus Gellii locus III, 3. pag. 270 Conr.:

In eodem libro Varronis id quoque scriptum Plautium fuisse quempiam poetam comoediarum, cuius quoniam fabulae PLAUTI inscriptae forent, acceptas esse quasi Plautinas, cum essent non a Plauto Plautinae, sed a Plautio Plautianae.

Illa superiora Varronis verba ab adversario, analogiam esse qui negaret, non ex auctoris nostri mente, qui eam defenderet, dicta esse tenendum; quem haud scio an ipsa haec analogia alteram ut reduceret formam tum minus usitatam duplici I, commoverit, quae libro IX. de Ling. Lat. inserta cum aliis exciderunt, sed inde fortasse servata a Charisio I, 59 seqq. talia enim aequalibus suis Varro praecepit:

LUCIUS, AEMILIUS et cetera nomina quae ante U habent I, duplici I genitivo singulari finiri debent, ut[1]) necesse sit adversus observationem nominativo non[2]) minorem fieri genitivum; idque VARRO tradens adiecit vocativum quoque[3]) singularem talium nominum per duplex I scribi oportere, sed propter differentiam casuum corripi[4]). LUCILIUS tamen et per unum I in genitivo scribi posse existimat; ait enim

servandi numeri et versus faciendi
Nos Caeli, Numeri, numerum et servemus modumque.

Nunquam enim hoc intulisset nisi et Numerium per duplex I huius Numerii faciendum crederet.... PLINIUS quoque dubii sermonis quinto dicit esse quidem rationem per duo I scribendi, sed multa iam consuetudine superari. Varro enim[5]) opinionem de vocativo[6]) casu traditam infirmat, quod hic Pius, huius Pii et vocativo Pii faciat; ideo enim semper vocativus casus eandem scripturam patitur quam genitivus[7]).

VARRO igitur ut ex hoc apparet loco, primus fuit, qui vulgato tunc usu reiecto alteram formam minime quidem ignotam, sed non aeque frequentatam probaret. Neque desunt similia exempla. Iulius Caesar *Maximus Optimus* etc., et pronuntiavit et scripsit; inde propter tanti viri auctoritatem con-

1) *ut* om. Edit. princ.
2) *non* om. Edit. princ.
3) *tradens adicit quae* Edit. princ.
4) *scribi debere frequentius casum corrupi* Edit. princ.
5) *Varro enim* om. Edit. princ.
6) *genitivo* Edit. princ.
7) *hic pius in vocativo pii faciant, adeo enim non semper vocativus casus eandem naturam patitur quam genitivus* Edit. princ.

suetudo facta, ut huiusmodi verba per I, non per U scriberentur[1]). At non primus erat huius rei auctor. Iam in Duilii Columna Rostr. si fides ei tribuenda scriptum invenitur MAXIMOS. Imperator id quod simili in re et Varro fecit, alteram formam non ab ipso inventam, sed raro usitatam ceteris approbantibus in civitatem recepit.

Itaque minime me offendit Plauti senarius

Eadem latine Mercator Marci Attii,

et quae alia exstant exempla εἰς κενόν mutata. Ad Ciceronem quod attinet, ei scriptura simplici I ubique neque restituenda neque expellenda; in posterioribus libris Varronis praeceptum secutus videtur in hac re ut in alia, cuius mentio apud Charis. pag. 114.

Poematorum in secundo et in tertio idem VARRO assidue dicit his Poematis; tanquam nominativo hoc Poematum sit, non Poema. Nam et ad Ciceronem UNDECIMO horum Poematorum et his Poematis oportere dici ait. Itaque CICERO pro Gallio Poematorum et in Oratore Poematis dixit[2]).

Nos vero si membranae vetustae addicunt, breviorem formam exhibemus; si minus, vulgatam retinemus. Simplex I vel in multitudinis numero scriptum in vetust. Bembi codice Terent. Eun. II, 2, 25.

Concurrunt laeti mi obviam cuppediari omnes
Cetari, lani, coqui

et in nostro Florent. de Ling. Lat. VI, 2. *Luci*, VII, 5. *Cicuri* ubi alii *Cicurii*, alii *Cicurini*; ut non injuria Victorius errorem veterum librariorum nominaverit.

1) Quintil. instit. orat. I, 7. pag. 90. Burm. Recentiores Caligulam falso intelligunt, quorum errorem notavit Schneider Gram. Lat. I, 19. cf. Isidorus I, 37, 839. Vertran. ad Varron. pag. 221. In Velii loco a Schneidero laudato *ut iam in ambiguitatem cadat utrum per I quaedam habeant dici an per U,* lege: *haveant.*
2) mirum *Poematibus* a Varrone damnatum semel apparere in Cod. Florent. et Havn. VII, 3. ceteris omnibus *Poematis* servantibus.

pag. 3 Bip. pag. (5) Steph.

1. Quemadmodum vocabula essent imposita rebus in Lingua Latina, sex libris exponere institui. De his tris ante hunc feci, quos Septumio misi: in quibus est de disciplina quam vocant ἐτυμολογικήν. Quae contra eam dicerentur, volumine primo: quae pro ea, secundo: quae de ea, tertio. In his ad te scribam, a quibus rebus vocabula imposita sint in Lingua Latina, et ea quae sunt in consuetudine apud poetas, quom unius cuiusque verbi naturae sint duae, a qua re et in qua re vocabulum sit impositum: itaque a qua re sit Pertinacia quom quaeritur, ostenditur esse a pertendendo; in qua re sit impositum, dicitur quom demonstratur, in quo non debet pertendi et pertendit, Pertinaciam esse: quod in quo oporteat manere, si in eo perstet, Perseverantia sit. Priorem illam partem, ubi, cur et unde sint verba, scrutantur, Graeci vocant ἐτυμολογίαν; illam alteram περὶ σημαινομένων· de quibus duabus rebus in his libris promiscue dicam,

Quemadmodum vocabula — Latina] haec omnia desunt in Codice B.
libris] *libreis* Vulgat.
de his] *de heis* Vulgat.
tris] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vertran. — *treis* Cod. B. Havn. Ald. Par. Gryph. Vulg. Sciopp.
Septumio] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *Septimio* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Sciopp. — *septimo* Cod. Havn.
ἐτυμολογικὴν] *etymologicen* Florent. Venet. I. — *ethimologicen* Edit. princ. vetust. — *ετυμολο*HKHN Rholand — *ἐτυμλογηκην* Venet. II.
contra eam] *contra ea* Florent. Codd. B. et Havn. Edit. princ. vetust.
dicerentur] *diceretur* Venet. I.
in his] *in hieis* Cod. B. — *in heis* Vulgat.
sunt] Havn. omittit

apud] *aput* Cod. B.
cum] *cui* Edit. princ. vetust. — *quom* Vulg. Havn.
verbi] *urbi* Havn.
cum quaeritur] *quom quaeritur* Havn. — *quum quaeritur* Paris. — *cum sequitur* Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — cf. v. l. VIII, 17. IX, 36.
a pertendendo] *a pertendo* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Victor. var. lect. XVI, 21. Turneb.
sit impositum] *impositum sit* Havn.
cum demonstratur] *quom demonstratur* Havn.
pertendit] *pertenditur* Vertran. ex conj. Scaliger. Sciopp.
pertinaciam] *pertinatiam* Edit. princ. vetust. Rholand.
manere] *monere* Edit. vetust.
perstet] *perstetur* Sciopp.
perseverantia] *pertinatia* Edit. princ. vetust.
partem ubi] *partem quae* Sciopp.
sint verba] *sint illa verba* Edit. princ.
scrutantur] *scrutatur* Aldus, et sic Varro veterum more apud Priscian. libro VIII, 4. pag. 372. *ab amicis hortaretur*, item *imitare* apud Nonium XVII, 46. et infra VI, 6. *recordare* — *scrutamur* Turnebi Codex — cf. Gataker ad Anton. VII, 4. pag. 208.
ἐτυμολογίαν] *etymologian* Florent. — *ethimologian* Edit. princ. vetust.
περὶ σημαινομένων] Victorius Var. Lect. XVI, 22. ex Florent. ΠЄΡCƕMΑΙΝΟΜЄΝΟΝ Turnebus. Vulg. Sciopp. — *synthesin* Codex B. — *ἀναλογίαν* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *partem* Havn. — om. Edit. princ. vetust.
his libris] *hieis libreis* Codex B. — *heis libreis* Vulgat.

4 sed exilius de posteriore; quae ideo sunt obscuriora,
quod neque omnis impositio verborum extat, quod vetustas quasdam delevit: nec quae extat sine mendo omnis imposita: nec quae recte est imposita, cuncta manet; multa enim verba literis commutatis sunt interpolata, neque omnis origo est nostrae linguae e verna-
(6) culis verbis, et multa verba aliud nunc ostendunt, aliud ante significabant, ut Hostis; nam tum eo verbo dicebant peregrinum qui suis legibus uteretur: nunc dicunt eum, quem tum dicebant Perduellem. In quo genere verborum aut casu erit illustrius, unde videri possit origo, inde repetam. Ita fieri oportere apparet, quod

exilius] *ex illius* Havn. — *ex illis* Edit. princ.

obscuriora] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *obscura* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Sciopp. cf. v. l. V, 36.

extat] *exstat* Bipont. sic semper.

quasdam] *quosdam* Venet. I. II. — *quaedam* Augustin. in marg. ex conj.

sine mendo omnis] *sine modo omnis* Edit. princ. vetust. — *omnis sine menda* Codex B.

imposita] *posita* Havn.

cuncta manet] *cuncta manent* Edit. princ. vetust. — *certa manet* Augustin. in marg. ex conject.

litteris] *literis* Florent. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. — *littereis* Vulgat.

commutatis] *comitatis* Havn. — *commutateis* Vulgat.

interpolata] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *interpellata* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

vernaculis verbis] *vernaculeis verbeis* Vulgat. et infra *sueis*.

nunc dicunt] *nunc autem* Ald. Bas. Par. Gryph.

verborum aut casu] Florent. Codex B. Havn. Rholand. Ald. Bas. — *verborum tua causa* Edit. princ. vetust. — *verborum ut casu* Venet. I. II. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — *verbum quo casu* Sciopp.

ita fieri oportere apparet] om. Sciopp.

recto casu quem dicimus Impos obscurius est esse a potentia, quam quom dicimus Impotem; et eo obscurius fit, si dicas Pos, quam Impos; videtur enim pos significare potius pontem, quam potentem. Vetustas pauca non depravat, multa tollit. Quem puerum vidisti formosum, hunc vides deformem in senecta. Tertium seculum non videt eum hominem, quem vidit primum. Quare illa quae iam maioribus nostris ade-

casu quem] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *casu quae* Havn. — *casu cum* Cod. B. — *casu quom* Vulg. Vertr. Sciopp.

impos] *in eos* Havn.

esse] om. Ald. Bas. Par. Gryph.

quam] *qua* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas.

cum dicimus] *quum dicimus* Paris. Gothofred. — *quom dicimus* Havn. Vulg.

impotem] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *impotentem* libri omnes.

obscurius fit] *obscurius sit* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

pos quam] Codex B. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *postquam* caeteri.

pos] *potis* Havn.

potius pontem] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *potius potestatem* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II.

pauca non] Florent. Cod. B. Havn. (hic: *pacua non*) Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. Turneb. et Augustinus, qui in marg. *non pauca;* quod ipsum in textu Stephani ex August. editione impresso Scaligeri ut videtur manu exstat, codicum lectione in marginem reiecta. — *non pauca* cum Stephano Sciopp.

depravat] *deparvat* Havn. — *de pravat* Edit. princ.

hunc vides] *nunc vides* Vulgat. et in marg. Vertran.

seculum] *saeculum* Venet. I. II.

iam maioribus] *iam a maioribus* Havn. Sciopp.

nostris] *nostreis* Vulgat.

mit oblivio fugitiva, secuta sedulitas Muti et Bruti retrahere nequit. Non si non potuero indagare, eo ero tardior; sed velocior ideo, si quivero; non mediocreis enim tenebrae in silva, ubi haec captanda; neque eo quo pervenire volumus, semitae tritae; neque non in tramitibus quaedam obiecta, quae euntem retinere possent. Quorum verborum novorum et veterum discor-
5 dia omnis in consuetudine communi. Quot modis literarum commutatio sit facta qui animadverterit, faci-

fugitiva, secuta] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *fugit secuta* Cod. B. — *fugiat secuta* Edit. princ. vetust. — *fugitiva si* Turneb. — *ut fugitiva secuta* Sciopp.
sedulitas] *sodalitas* Edit. princ. vetust.
Muti] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *Mutii* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *Mucii* Cod. B. Vulg. Sciopp.
et Bruti] *Barbuti* Havn. a pr. manu, in quo fort. *ac Bruti*.
retrahere] *et retrahere* Cod. B. Edit. princ. vetust.
nequit] *nequiit* Sciopp.
si non potuero] *si potuero* Turnebi Cod.
si quivero] *si quaero* Turnebi Cod.
mediocreis] Florent. Vulgat. — *mediocres* ceteri.
in tramitibus] *intrantibus* Turnebi Cod.
objecta] *oblecta* Cod. B.
euntem] *eundem* Gryph.
possent] *possint* Augustin. in Emendat. et ita Sciopppius edidit, in cuius editione, iam verba *sed non, si non — quivero* supra omissa hic sequuntur.
quorum verborum] Florent. Havn. Cod. B. Turnebi liber, Edit. princ. vetust. — *quoniam verborum* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
omnis] om. Edit. princ. vetust.
communi] Cod. B. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *omni* Edit. princ. vetust. — om. Florent.
modis] *modeis* Vulgat.
literarum] plurimi cum Florent. — *litterarum* Edit. princ. vet. Venet. I. Vulg.
communtatio] *conmutatio* Florent. Edit. princ. vetust. — *coniunctio* Codex B.
animadverterit] *animadvertit* Havn.

lius se scrutari origines patietur verborum: reperiet enim esse commutata, ut in superioribus libris ostendi, maxime propter bis quaternas causas. Literarum enim fit demptione aut additione, et propter earum adtractionem aut commutationem, item syllabarum productione: quae quoniam in superioribus libris [qui] quoius modi essent, exemplis satis demonstravi, hic commo-

facilius se scrutari] Florent. — *facilius scrutari* Havn. — *scrutari facilius* ceteri.
commutata] *conmutata* Edit. princ.
ut] om. Venet. I. II.
libris] *libreis* Cod. B. Vulgat.
bis quaternas] *quaternas* Augustin. in marg. ex libris. — *has quaternas* Vertran. — *has quatuor* quidam Augustini libri. — *bis ternas* Sciopp.
demptione] Florent. Cod. B. Havn. Vertr. Sciopp. — *ademptione* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *demtione* Vulg.
adtractionem] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tractationem* Codex Turnebi et Havn. — *arctationem* Cod. B. Vulgat. Vertran.
syllabarum] *earum* Vertran.
productione] Florent. Havn. Sciopp. — *productionem* ceteri. — *aut additione aut commutatione praeterea syllabarum artatione aut commutatione, item earum productione* Sciopp. — Locus duorum verborum transpositione sanandus; inest enim commutationi notio generalis, cuius diversae ac variae sunt species, ut demptio, additio etc. quare ita legendum videtur: *Literarum enim fit demptione aut additione et propter earum adtractionem et productionem; item syllabarum commutatione.*
in superioribus] *in* om. Havn.
libris] *libreis* Codex B. Vulgat.
cuiusmodi] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *qui quoiusmodi* Havn. — *qui cuiusmodi* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph., unde Victorius: *cuicuimodi* emendat. cf. Muret. ad Catull. pag. 773. Bosius ad Attic. XII, 18, Pearce ad III, 24, 94 de Oratore. Davis. ad legg. II, 5. — Fort. *qui*, deleto *cuiusmodi*.
exemplis] *exempleis* Vulgat.
hic] *heic* Cod. B. Vulg. — *hinc* Bas. Par. Gryph.

nendum esse modo putavi. Nunc singulorum verborum origines expediam; quorum quatuor explanandi gradus. Primus in quo etiam populus venit: quis enim non videt unde Aurifodinae et Viocurus? Secundus quo grammatica escendit, antiqua quae ostendit, quem-

commonendum] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *admonendum* Havn. Augustini libri, Sciopp. — *commorandum* Codex B. Vulgat. — *commemorandum* Vertran.
modo putavi] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *modo non putavi* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulgat. Vertr. et omisso *modo* Sciopp.
expediam] *expendam* Augustin. in marg. ex libris.
quatuor] *quattuor* Venet. II. Vulg. Sciopp, sic fere ubique.
explanandi] Florent. — *exemplandi* Havn. — *explicandei* Codex B. — *explicandi* ceteri.
primus] *infimus* Havn.
in quo] *quo* unus Sciopp.
etiam populus] *populus etiam* Vulgat. Vertran.. Sciopp.
non videt] *non* om. Edit. princ.
Aurifodinae] Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *aerifodinae* Codex B. Vulgat. — *undaretofodinae* Havn. etiam Turnebi codex *aretofodinae*, ex quo *cretifodinae* correxit; idem et Scaliger ad I, 2 de Re R. receptumque a Scioppio.
et] Florent. Cod. B. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *etiam* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Viocurus] Florent. Turnebi cod. Havn. Vertran. Sciopp. — *unoculus* Augustin. in marg ex coniectura. — *viocurrus* ceteri libri omnes. — cf. Turneb. ad Cicer. Legg. III, 4. pag. 710 Cr. et infra V, 32. ubi iterum in Codd. *viocurus* legitur. Brisson. sel. Antiqq. IV, 12. Henninius ad Bergieri librum de viis I, 3, 10. et IV, 43, 1. pag. 781. Graev. item glossar. Isidori pag. 34. Gothofr. In glossar. latino graeco pag. 323. v. 29. ubi legitur *Iecorus ἀστυνόμος* Vulcanius sagaciter *viocurus* restituit.
Secundus quo] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. — *secundus a quo* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *secundus gradus quo* Sciopp.
escendit] Sciopp. — *descendit* libri omnes. cf. Victor. ad III, 16 de Re R. Broukhus. ad Propert. III, 3, 67.

admodum quodque poeta finxerit verbum, quod confin (7)
xerit, quod declinarit. Hic PACUVI

rudentum sibilus,

hic

incurvicervicum pecus,

poeta finxerit verbum quod] Florent. Havn. Cod. B. et Turnebi, Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I II. Ald. Basil. — *poeta verbum* ex Bentini correctione Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

quod declinarit] *quod declinaret* Havn. — *quomodo declinarit* Sciopp. — utrumque *quod*, nisi *quodque* corrigis, delendum exemplis, quae sequuntur, flagitantibus, et sic legendum: *quemadmodum quodque poeta finxerit verbum, confinxerit, declinarit.*

Hic] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. — *ut hic* Cod. B. — *hinc* Bentinus ex Criniti commentariis, Paris Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

Pacuvi] ex vestigiis Havn. et Rholand., qui *pacui* exhibent. — *parvi* Florent. (ut videtur) Edit princ. vetust. Venet. I. II. Ald. Bas. — *Pacuvius* ex Crinito Bentinus, Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

rudentum sibilus] Florent. Cod. B. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. — *rudentisibilus* ex Criniti coniectura Bentinus, Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — In Pacuvii versu apud Cicer. Epp. Famil. VIII, 2. *strepitus, fremitus, clamor tonitruum et rudentum sibilus.* Lambinus ex Criniti scilicet Varrone *rudentisibilus* corrigit; idem et Gothofr. ad Varronis locum. Sed et in Ciceronis libris firma stat illa lectio, nisi quis ingenio abutatur, dicens quod Codex Dresd. II. praestat *rudentium* natum esse ex hac duplici scriptura: *rudentium sibilus.* Tertius accedat auctor Servius ad Aen. I, 87. qui ex *Pacuvio* in *Teucro* laudat: *armamentum stridor et RUDENTUM SIBILUS.*

hic] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *et hic* Cod. B. — *hinc* ceteri ut supra.

incurvicervicum] Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *incervicervicum* Florent. — *in cervica ruicum* Havn. — *incerviceviretum* Edit. princ. vetust. — *in cervice ruitum* Rholand. Venet. I. II.

hic

clamyde clupeat brachium.

Tertius gradus, quo philosophia escendens pervenit, atque ea quae in consuetudine communi essent, aperire coepit, ut a quo dictum esset Oppidum, Vicus, Via. Quartus, ubi est aditus et initia regis: quod si non perveniam, scientiam ~~ad~~ opinionem aucupabor, quod etiam in salute nostra nonnunquam facit cum aegrotamus medicus. Quod si summum gradum non attigero, tamen secundum praeteribo; quod non solum ad Aristophanis lucernam, sed etiam ad Cleanthis lu-

hic] eadem quae supra varietas.
clamyde clupeat] *clamydeclupeta* Edit. princ. vetust. — *chlamyde* vel *chlamide* alii, alii *clypeat.*
gradus quo] *gradus que* Edit. vetust.
philosophia escendens] Sciopp. — *philosophie ascendens* Edit. princ. vetust. — *philosophia descendens* Augustin. in marg. ex libris, a Vertranio receptum. — *philosophia ascendens* ceteri omnes. In Terentii quoque Adelph. IV, 5, 69 *navem escendit* pro vulgato *ascendit* legendum; illud enim clare scriptum in Bembino codice, a Faerno nescio quo modo neglectum.
aperire] *apporriri* Havn. — *aperiri* Gryph.
oppidum] *opidum* Edit. princ. vetust.
aditus] *additus* Ald. — *adytum* Sciopp.
et initia regis] *ad initia rei* Augustin. in Emendat. Sciopp. in contextu. — *et initia rerum* Vertran. — *et initia vocis* γϱ. *quidam coniectura* Victor. in Ald. — *et initia regiae* nescio unde Gothofr. affert.
scientiam] *sententiam* Cod. B. — *sientiam* Edit. princ. — *scientiae at opinionem* Sciopp.
in salute nostra nonnunquam] Florent. Havn. — *nonnunquam in salute nostra* ceteri.
facit] *fecit* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
tamen secundum] *tantum secundum* Havn.
praeteribo] Florent. Edit. princ. vet. Vertr. Sciopp. — *non praeteribo* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.
Cleanthis] *Cleantis* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

cubravi. Volui praeterire eos, qui poetarum modo verba, ut sint ficta, expediunt; non enim videbatur consentaneum, quaerere me in eo verbo quod finxisset Ennius causam: neglegere quod ante rex Latinus finxisset, quom poeticis multis verbis magis delecter quam utar, antiquis magis utar quam delecter. An non po- 6
tius mea verba illa quae haereditate a Romulo rege venerunt, quam quae a poeta Livio relicta? Igitur quoniam in haec sunt tripartita verba, quae sunt aut

lucubravi] *lucubram* Venet. I, inde Erasmus, ut puto, *lucubrem* Adag. I, 7, 72.
volui] Florent. Havn. Turnebi Cod. — *nolui* ceteri.
modo] *more* Havn. *modo* suprascripto.
ut sint ficta] Cod. B. Havn. Vulgat. Sciopp. — *ut significant* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
expediunt] *expendunt* nescio unde Gothofr. in notis.
videbatur] *videbam* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
quaerere] ~~Havn.~~ Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quare* Florent. — omitt. ceteri.
in eo verbo] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *eo in verbo* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
finxisset] *finisset* Havn.
causam] *caussam* Vulg. Vertr. Sciopp., et sic ubique.
neglegere] Florent. Vulg. — *negligere* ceteri.
cum] *quom* Havn.
poeticis multis verbis] *multis* om. Cod. B. — *poeticeis multeis verbeis* Vulgat.
antiquis] *antiqueis* Cod. B. Vulgat. — *antiquius* Venet. I.
magis] *et magis* Ald. Bas. Paris. Gryph.
quam delecter] *quam dilecter* Edit. princ. vetust. — *quam delectar* Venet. I.
rege] om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quam quae] *quamquam* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
Livio] *Libio* Havn.
in haec] Flor. Cod. B. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *haec* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

nostra aut aliena aut oblivia: de nostris dicam cur sint, de alienis unde sint, de obliviis relinquam, quorum partim quo ita invenerim ita opiner scribam. In hoc libro dicam de vocabulis locorum et quae in his sunt; in secundo de temporum et quae in his fiunt; in tertio de utraque re a poetis comprehensa.

Pythagoras Samius ait omnium rerum initia esse bina, ut finitum et infinitum, bonum et malum, vitam et mortem, diem et noctem. Quare item duo, status et motus; quod stat aut agitatur, corpus: ubi agitatur, locus: dum agitatur, tempus: quod est in agitatu, actio. Quadripartitio magis sic apparebit: corpus est ut cursor: locus stadium, qua currit: tempus hora, qua

aut nostra] *aut a natura* Edit. princ. vetust.
aut oblivia] *aut ob oblivia* Edit. princ. vetust.
sint, de alienis, unde sint, de obliviis] om. Cod. Havn. — *oblivieis* Vulg.
relinquam] *quam* Havn.
partim] Florent. — *partem* ceteri.
quo ita invenerim ita opiner] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust., item Havn., qui *opinor* praebet; illa lectio mutato *quo* in *quod* planum censet Turneb. — *cum ita invenerim ut opiner* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. et fort. altero *ita* retento, *ut ita opiner* verum est. — *cum ita invenerim ut opinor* Vulgat. Vertran. — *quom certum non invenerim ut opinor* Sciopp. — *cum ita evenerit ut opinor* Gothofr. vult.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg. et postea *heis.. poeteis.*
Pythagoras] *Pithagoras* Edit. princ. vetust. Venet. II.
ait] *aut* Havn.
initia] *principia* August. in Emend. affert.
duo] *due* Edit. princ. vetust.
aut agitatur] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. — *aut agitur* ceteri.
ubi agitatur] *vagitatur* Havn.
quadripartitio] *quadripartio* Edit. princ. vetust. Rhol.
magis sic] *sic magis* Havn.
stadium qua] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

currit: actio cursio. Quare fit, ut ideo fere omnia sint quadripartita et ea aeterna, quod neque unquam tempus, quin fuerit motus; eius enim intervallum tem- (8)
pus; neque motus, ubi non locus et corpus; quod alterum est quod movetur, alterum ubi; neque ubi is agitatus, non actio ibi. Igitur initiorum quadrigae locus et corpus, tempus et actio. Quare quod quattuor genera prima rerum, totidem verborum; horum enim

Vertr. — *stadium quo* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *qua currit* Sciopp. bis omittit.
ut ideo fere omnia] Florent. Havn. Augustin. in Emend. — *ut ideo omnia fere* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *ut omnia fere* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg.
quadripartita] *quadriparta* Edit. princ. vetust.
et ea aeterna] *et coaeterna* Sciopp — *et eam aeterna* Gryph.
quin fuerit] *quin fuerint* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
eius enim intervallum] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *eius animi int.* Florent. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *eius annui int.* Turnebi Cod. — *cuius āi int.* Havn. — *eius perenni int.* Edit. vetust. — Fort. *eius ac mundi intervallum* cl. VI, 2. *animum* et *enim* confusum putat Vict. ad Cic. XVI, 12. Attic. In libri II, epist. 6. *Theopompino genere* corrige in *Theopompi n. genere* i. e. *enim.*
ubi is agitatus] Florent. — *ubi his agitatus* Edit. princ. vetust. — *is agitatus* Havn. Rhol. Venet I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ubi sit agitatus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
locus et corpus] *corpus et actio* Sciopp.
tempus] om. Venet. I. II. Ald.
quod quattuor] Florent Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. August. in Emend. — *quatuor* omisso *quod* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Vulg.
prima] om. Cod. B.
verborum] *verborum est* Ald. Bas. Paris. Gryph.

de quis... locis et his rebus quae in his videntur, in
7 hoc libro summatim ponam. Sed qua cognatio eius erit verbi quae radices egerit extra fines suas, persequemur: saepe enim ad limitem arboris radices sub vicini prodiere segetem. Quare non cum de locis dicam, si ab agro ad agrosum hominem ad agricolam pervenero, aberraro. Multa societas verborum, nec vinalia sine vino expediri, nec curia calabra sine calatione potest aperiri.

2. Incipiam de locis sub ipsius loci origine. Lo-

horum enim de quis locis] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *enim horum de quis locis* Havn. et (nisi quod *quibus* legitur) Turnebi Codex, unde Turnebus ipse *minimum horum* coniicit. — *horum enim de queis locis* Codex B. — *horum enim de his locis* Ald. Bas. Par. Gryph. — *horum enim. De heis loceis* Vulgat. verbis *horum enim* uncis inclusis, et in marg. *harum* ex libris. — *nunc de locis* Sciopp. — Lacunae signa, cum ante voc. *locis* quaedam excidisse videantur, a nobis addita.
in his] *in iis* Havn. — *in heis* Vulgat., ita et supra.
sed qua cognatio eius — persequemur] Florent. Havn. — omnia om. in Edit. princ. vetust. — *sed quae cognatio* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *si quae cogn.* Augustin. in marg. ex coni. — *sed si quae cogni.* Vertran. — *sed quia cogn.* Cod. B. — Fort. *sed qua [quae] cognatione vis erit verbi.*
verbi] om. Sciopp.
quae radices] *quod radices* August. in marg. ex coni. Vertran.
suas] *suos* Cod. B. August. in marg.
prodiere] Florent. — *prodierunt* ceteri.
segetem] *segetes* Vulg. Vertr. Sciopp. — cf. V, 10.
locis] *loceis* Vulg. ita et post.
agrosum] *agrosium* Florent. Havn.
ad agricolum] Florent. Havn. — *et agricolam* ceteri.
societas] *sotietas* Edit. princ. et supra cum vetust. *agriculam.*
curia calabra] *calabria* Cod. B. — *calabra curia* Sciopp.
aperiri] *apperiri* Edit. vetust.

C a p. II.

sub ipsius] *ab ipsius* Sciopp.

cus est, ubi locatum quid esse potest, ut nunc dicunt, conlocatum; veteres id dicere solitos, apparet; apud PLAUTUM:

Filiam habeo grandem cassa dote atque inlocabili,
Neque eam queo locare quoiquam.

apud ENNIUM:

O Terra Treca, ubi Liberi fanum in civium
Moero locavi.

Ubi quidquam consistit, locus; ab eo praeco dici-

locatum quid] Florent. Havn. — *quid locatum* ceteri. — *quid conlocatum esse potest, ut nunc dicunt: Locatum veteres* Sciopp.
conlocatum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *collocatum* ceteri
apud] *aput* Cod. B. — Plaut. Aulul. II, 2, 14.
cassa dote atque inlocabili] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. — *cassam dote atque illocabilem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. ex Plauti, ut videtur, libris.
cuiquam] *quoiquam* Havn.
o terra treca] Florent. Havn. Ian. Guielmus Verisim. I, 19. — *o terra terta* Cod. B. — *o terra trita* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *o terra trita* Pius. — *o terra terrea*, *o terra graeca* Augustin. in Emend. utrumque ex libris; posterius Vertr. dedit. — *o terra theba* vel *attica* V. Cod. Columnae ad Ennii fragg. pag. 307. H. posterius a Scioppio receptum.
in civium moero] *in civium muro* Florent. — *in civium maro* Havn. — *in cuius vero* Ald. — *in cuius muro* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Bas. Par. Gryph. Vulg. Sciopp. — *intumum* Augustin. in marg. ex libris. — *intimum* Cod. B. Vertran. — *inclutum* Guielm. l. cit. cf. Vossius ad Ennium. — Hunc loc. Victor. in schedis cum alio apud Quintil. VIII, 6. pag. 732. B. componit; *ferro an fato virtus Argivum occidit*, ubi eius vetus codex *moerus* praestat; cf. Mureti Var. Lect. XIX, 2.
quidque] Florent. — *quiquam* Edit. princ. vetust. Rholand. — *quiquam constitit* Havn. — *quidquam* ceteri praeter Sciopp. qui *ubi quidquam consistit locus* omisit.
praeco] *preco* Florent. — om. Edit. princ. vetust.
dicitur] *dicit* Cod. B. Edit. princ. vetust.

tur Locare, quod usque id emit, quoad in aliquo consistit pretium. inde Locarium quod datur in stabulo, et taberna, ubi consistant. Sic Loci muliebres, ubi nascendi initia consistunt.

3. Loca naturae secundum antiquam divisionem prima duo, caelum et terra; deinde particulatim utriusque multa. Caeli dicuntur loca supera et ea deorum: terrae loca infera et ea hominum. Ut Asia, sic cae-

quod usque idem it] Turneb. ex coni. Scaliger. — *quod usque id emit* Florent. Havn. Augustin. in marg. — *quoadusque id emit* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quoad usque id emitur* Vulgat. Vertran. — *quoadusque quod emitur in aliquo consistat.* Sciopp. — Est haec Fulv. Ursini emendatio, qui in notis ad Augustini Legg. et Senat. Cons pag. 363. A. Graev. haec dicit: *Vectigalia quando dicantur consistere, ex loco quodam Varronis intelligitur in libro primo de L. L. qui cum in vulgatis edd. non satis emendatus sit, a nobis ita proferetur, ut legi debet: Ab eo praeco dicitur locare, quoadusque, quod emitur, in aliquo consistat. Vox pretium puto glossema esse, quod irrepsit in seriem in editis libris.* — cf. Festus s. v. *abemere.*

quoad in aliquo] *quid in aliquo* Cod. B. — *quod in aliquo* Edit. princ. vet.

pretium] *precium* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
inde locarium] *inlocarium* Florent. — *in locarium* Havn.
in stabulo] *instabulo* Edit. princ.
ubi consistant] om. Cod. B. — *ubi consistitur* Sciopp.
sic loci — consistunt] om. Edit. princ. vetust. Rholand.

C a p. III.

Loca naturae secundum] Cod. B. Sciopp. — *loca natura sec.* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. — *loca nam sec.* Edit. princ. vetust. — *loca secundum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.

prima] *principia* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. II. — *principio* Venet. I. — *duo prima* Cod. B.

et terra] *terra* Havn. — *et terram* Rhol.
sic caelum] om. Cod. B. Sciopp. — *sic terra* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.

lum dicitur modis duobus; nam et Asia, quae non Europa, in qua etiam Syria; et Asia dicitur prioris pars Asiae, in qua est Ionia [ac] provincia nostra: sic caelum [dicitur duobus modis] et pars eius summum, ubi stellae; et id quod PACUVIUS dicit, quom demonstrat:

Hoc vide circum supraque, quod complexu continet
Terram

quoi subiungit

id quod nostri caelum memorant.

A qua bipartita divisione LUCRETIUS suorum (9)
unius et viginti librorum initium fecit hoc:

dicitur modis duobus] om. Cod. B. — *duobus modis dicitur* Havn. — *dic. modis duobus terra* Edit. princ. vetust. — *modeis* Vulg. — Fort. *ut Asia terra.*
nam et Asia] *nam ut Asia* Turnebi cod,
Europa, in qua] *Europa in quo* Florent.
etiam Syria] *est Syria* Vulg. Sciopp.
et Asia] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
ac provincia] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *et provincia* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *provincia* Havn.
nostra] Florent. Havn. — *nostra Cicilia* Edit. princ. vet. — *nostra Cilicia* ceteri. — *in qua est Syria et provincia nostra Cilicia, et Asia dic. pr. p. A. in q. Ionia* Sciopp. cf. Turn. Adv. XX, 29. — In Cicer. epist. ad Claud. III, 7 pro *ex Cilicia* ex vet. quodam codice reponendum *ex Asia.*
dicitur duobus modis] om. Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *dicitur duobus modis ut terra* Cod. B.
pars] om. Sciopp.
cum demonstrat] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quom demonstravit* Havn. — *demonstrat cum dicit.* Ald. Bas. Par. Gryph Vulg. Vertr. Sciopp.
cui subiungit] *quoi subj.* Havn.
id quod] *id quo* Ald.
caelum] *cavum caelum* Augustin. in marg. ex libris. Vertran.
bipartita] *biparta* Edit. princ. vetust.
Lucretius] *Lucilius* Scaliger ad Fest. pag. 319 s. v. oufentinae. Popma. Osann. Anal. p. 174.
unius et viginti] *unum et viginti* Florent.

Aetheris et terrae genitabile quaerere tempus.

8 Caelum dictum scribit AELIUS quod est caelatum: aut a contrario nomine caelatum, quod apertum est. non male, quod posterior multo potius a caelo, quam caelum a caelando; sed non minus illud alterum de caelando potuit dici, quod interdiu caelatur, quam quod noctu non caelatur. Omnino eo magis puto a chao cavum et hinc caelum, quoniam ut dixi *Hoc circum supraque, quod complexu continet terram,* cavum, caelum. Itaque dicit Andromeda nocti:

Aelius] *Elius* plurimi. — *Aelius Gallus* Cod. B. Vulgat. Sciopp.

est caelatum] *est coelatum* Florent. alii *e* simplici.

aut a contrario] *aut contrario* Florent. Havn. — leg. *aut contrario a.*

nomine caelatum] *caelatum* om. Cod. B. Vulg. Sciopp.

non male] *num male* Gryph.

posterior] *posterior Aelius* Codex B. Vulg. — *posterius Aelius* Vertran. — *post reor* Scaliger. — leg. *posterius.*

potius a caelo] *potius caelare a caelo* Codex B. Vulg. Vertran. — *quod apertum est noctu, mallem, quod posterius; multo enim potius caelare a caelo* Sciopp.

Sed non — de caelando] om. Cod. B. — *illud alterum de caelando* om. Sciopp.

potuit dici] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ab eo potuit dici* ceteri.

noctu non caelatur] Fort. *noctu caelatur.*

omnino] *omnia* Havn.

eo magis] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *ego magis* céteri — fort. *ego eo magis.*

cavum] *choum* Florent. — *chorum* Havn. — *covum* Turn. cod. unde *cohum* conj. Casaub. ad Sueton. pag. 170 W. Fort. *a chao, cavum, cohum et hinc coelum.*

complexu] *conplexu* Edit. princ. vetust.

Andromeda] Scaliger. — *Androma* Havn. — *Andromacha* ceteri omnes. cf. Col. ad Enn. p. 241.

nocti: quae] Havn. Augustin. in Emend. Ach. Statius ad Ca-

Quae cava caeli signitenentibus
Conficis bigis,

et Agamemnon:

in altisono caeli clupeo;

cavum enim clupeum; et ENNIUS item ad cavationem:

Caeli ingentes fornices.

Quare ut a cavo cavea; et cavile et convallis, ca-

tull. 61, 118. pag. 183. Vertran. Sciopp. — *noctuque* Augustin. in marg. ex libris. — *noctu quae* Turneb. — *noctique* ceteri libri omnes.

cava caeli] *cava* om. Gryph.

Agamemnon] Florent. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Agamemno* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. — cf. Columna ad Enn. pag. 213. Scaliger ad VII, 4. pag. 144. Ex Varronis auctoritate verba omnia: *Quid noctis videtur in altisono caeli clupeo?* Agamemnoni tribuenda; reliqua senis sunt duci respondentis: *Temo superat* etc.

altisono] *altissono* Havn.

clupeo] Columna. — *clipeo* Flor. Edit. princ. vet. — *clypeo* ceteri; ita et paulo post.

Ennius] *eminus* Havn.

item] *et Enni. idem* Venet. I. — *iter* Edit. princ. vetust., in quo latet *iterum.*

vacationem] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vationem* Havn. — *nationem* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. — *notionem* Venet. I. II. — *rationem* Augustin. in marg. ex libris.

ingentes] *ingens* Havn.

a cavo] *a caveo* Havn.

cavile] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *caville* Rholand. — *cavillae* Havn. et simplici *l* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *caulae* non nemo apud August. inde *caullae* Scaliger.

vata vallis, et cavete cavitione, ut cavum sit ortum, unde omnia apud HESIODUM a chao, cavo caelum.

4. Terra dicta ab eo, ut AELIUS scribit, quod teritur; itaque terra in Augurum libris scripta cum R uno. Ab eo colonis locus communis, qui prope oppidum relinquitur, Territorium, quod maxime teritur; hinc linteum quod teritur corpore, Extermentarium: hinc in messe Tritura quod tum frumentum teritur, et

cavata vallis] spuria censet Scaliger.
cavete] Flor. Havn. Turn. cod. — *cavare* Cod. B. — *cavate* Edit. princ. vetust. — *cavatae* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cavere* Vulgat.
cavitione] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Bas. Par. Gryph. — *cavitiones* Turnebi Cod. — *cautione* Ald. Vulgat. — *et caveo cavitio et cavum* Vertran. — *et cavete cavitione ut cavum* om. Sciopp. — cf. Perizon. ad Sanct. Min. II, 503.
sit ortum] *sic ortum* Havn. Vertran. Sciopp.
cavo caelum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cavum caelum* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *cavum a cavo caelum* Sciopp.

C a p. IV.

terra] *e terra* Edit. princ. vetust.
Aelius] *Elius* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
teritur] *territus* Havn.
itaque terra] *itaque tera* ex Bentini corr. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
libris] *libreis... coloneis* Vulgat.
qui prope] Cod. B. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quippe* ceteri.
oppidum] *opidum* Edit. princ. vet.
relinquitur] *reliquitur* Edit. princ.
teritorium] *territorium* recentiores.
quod — corpore] *quo — corpus* Sciopp.
Extermentarium] Florent. Havn. — om. Edit. princ. vetust. — *termentarium* ceteri.
Tritura] *teritura* Havn. — *termentarium tritura* Edit. princ. vetust.
quod tum] *quod cum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
frumentum] *furmentum* Havn.

Trivolum, quo teritur: hinc fines agrorum Termini quod eae parteis propter limitare iter maxime teruntur; itaque hoc cum his in Latio aliquot locis dicitur, ut apud ACCIUM, non terminus, sed Termen. hoc Graeci quod termona. pote vel illinc; Evander enim, qui in Palatium venit, e Graecia Arcas. Via si quidem iter,

trivolum] *tribulum* Vertran. Sciopp.
quo] Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *qui* Aug. in marg. ex libris. — *et trivolum, quo teritur* om. Cod. B.
quod eae] Florent. — *quod ee* Edit. princ. vet. — *quod hae* ceteri.
parteis] Florent. — *partes* ceteri.
limitare] *militare* Vertran.
teruntur] *teruntur . et trivolum quod teritur* Cod. B.
hoc cum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *terminus cum* Cod. B. Vulg. Vertran. — om. Sciopp.
his] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *is* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
in Latio] *in latino* Havn. Turn. cod.
aliquot] *aliquod* Edit. princ. vetust.
locis] *loceis* Vulgat.
Accium] Flor. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *Accinum* Edit. princ. vetust. — *Actium* Cod. B. Venet. I. II.
termen] *termon* Turneb. cf. Scalig. ad Tibull. pag. 137.
graeci quod termona . pote vel illinc; Evander] Florent. — *graeci quod Evander* Havn. — *greci Evander* Edit. princ. cum lacuna quatuor capace vocum. — *greci ορον Evander* Edit. vetust. — *graeci τέρμα Evander* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. Vertr. Sciopp. — *graeci terma Evander* Cod. B. Gryph. — *τέρμονα* Turnebi cod. ubi et alia quae legere non poterat graeca verba. Fort: *graeci quoque dicunt τέρμονα . pote vel illinc.*
e Graecia] om. Sciopp.
Arcas] om. Havn. — *fuit Arcas* Cod. B. — *Arcas fuit* Vulg. Vertr. Sciopp.
via siquidem] Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. Augustin. in Emend. — *vita siquidem* Havn. — *vias quidem* Florent. Cod. B. — *via quidem* Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr.

quod ea vehendo teritur, Iter iterum, Actus quod
agendo teritur; etiam Ambitus est quod circumeundo
9 teritur, nam ambitus circuitus, ab eoque XII Tabula-
rum interpretes ambitus parietis circuitum esse descri-
bunt. Igitur tera terra et ab eo poetae appellarunt
summa terrae quae sola teri possunt, Sola terrae.
Terra ut putant eadem et Humus; ideo ENNIUM in
terram cadentis dicere:

(10) *cubitis pinsibant humum.*

iter iterum, Actus quod agendo] Florent. Havn. — *actus iterum ait . iter quod ab agendo* Edit. princ. vetust. — *actus iter in agris . iter iterum quod ag.* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph, item verbis transpositis *quod iterum* Cod. B. — *actus iter in agris quod. ag.* Vulgat. (*agreis*) Vertr. Sciopp.

etiam] om. Cod. B.

est] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — om. Sciopp. — *iter* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

circuitus] *circumitus* Vulgat. et infra.

eoque] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *eo quod* Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *eo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ambitus] Florent. Havn. — *ambitum* ceteri.

tera terra] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *terra tera* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

et ab eo] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *ab eo* ceteri.

appellarunt] *appellarant* Bipont. mendose.

quae sola] *quae solo* Turn. Cod.

sola terrae] *sola are terrae* Havn.

Ennium] Turn. Cod. Sciopp. — *Ennius* ceteri omnes.

in terram] *in terra* Edit. princ. Rhol. Venet. I. II.

cadentis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas — *cadentes* Turn. cod. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *cadenteis* Vulg.

dicere] *dicit* Cod. B. Vulg. Vertr.

cubitis] *cubiteis* Vulgat. — *cubitus* Edit. vetust.

pinsibant] *pinsebant* Turn. cod. August. in Emend. Sciopp.

et quod terra sit humus, ideo is Humatus, mortuus qui terra sit obrutus; ab eo quod Romanus combustus est, in sepulcrum eius abiecta gleba non est, aut si os exceptum est mortui ad familiam purgandam, donec in purgando humo est opertus, (ut Pontifices dicunt, quoad inhumatus sit) familia funesta manet et dicitur humilior. Quae ad humum, ... ut Sabini et Lucani,

sit] *fit* Havn.

is humatus] Florent. Edit. vetust. — *is humanis* Havn. — *is* om. ceteri.

mortuus qui] Florent. Cod. Vulg. Sciopp. — *mortuis qui* Havn. — *mortuus et* Edit. princ. Rhol. Ven. I. II. — *mortuus et que* Edit. vetust. — *quod mortuus* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cum mortuus qui* Vertran.

sit] om. Turneb. cod. Havn.

quod Romanus] *qui Romanus* Cod. B. Vulg. — *qui Romae non* August. in marg. ex conj. Vertranio receptum. — *quoad Romae* quidam apud August. Sciopp. — *quod quom Romanus* Scaliger. — *Romanus* spurium censet Popma.

est in] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *et in* Ald. Bas. Par. Gryph. — *est aut in* Cod. B. Vulg. Vertran. — *aut in* Sciopp. — *est, si in* Turn. ad Cicer. Legg. pag. 674 Cr.

sepulcrum] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Vulg. — *sepulchrum* ceteri.

abiecta] *adbiecta* Havn. — *adiecta* Goerenz. — *obiecta* Turneb. l. l. cf. Festus s. v. *praecidanea.*

exceptum est] *exceptum non est* Vertran.

purgandam] Florent. Havn. — *expurgandam* ceteri.

humo] Flor. Havn. Turn. Cod. Ald. Bas. Par. Gryph. — *homo* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *humo non* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

opertus] *operatus* Edit. vetust. — *opertum* Turneb. Vertran.

quoad] *quod* Florent. Edit. princ. vetust. — cf. Goerenz. excurs. ad Cicer. Legg. pag. 291 seqq.

et dicitur humilior] plagellarum transpositionem esse sagaciter perspexerunt Buchananus, Turneb. Scalig. haec verba cum seq. cap. principio coniungentes: *et dicitur humilior, demissior, infimus* etc. usque ad cap. VI extrema verba: *ab hominibus,* quae nostram excipiunt plagellam: *ut Sabini* etc.

quae ad humum ut Sabini] *quae ad humum, sunt aut a re ut Sabini* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Buchananum

aut declinata ab hominibus, ut Appulia et Latium: utrumque ut Etruria et Tusci. Qua regnum fuit Latini, universus ager dictus Latius particulatim oppidis cognominatus, ut a Praeneste Praenestinus, ab Aricia Aricinus. Ut nostri Augures publici disserunt, agrorum sunt genera quinque, Romanus, Gabinus, Peregrinus, Hosticus, Incertus. Romanus dictus, unde Roma, ab Romulo. Gabinus ab oppido Gabiis. Peregrinus ager pacatus, qui extra Romanum et Gabinum; quod uno

si sequeris, optime cohaerent: *Europae loca multae incolunt nationes. ea fere nominata aut translatitio nomine ab hominibus, ut Sabini et Lucani, aut declinata ab hominibus, ut Appulia et Latium etc.*

declinata] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *declinato* ceteri.
Appulia] *Apulia* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
et Latium] *et* om. Cod. B.
utrumque] *aut utrumque* non nemo apud August. Sciopp.
Tusci] Scaliger. Cluver. Ital. Antiq. II, pag. 420. cf. Niebuhr. Hist. Rom. I, 66. — *Tuscia* vel *Thuscia* libri omnes.
dictus] *dictum* Cod. B.
Latius] Florent. Havn. Turn. cod. — *latium* ceteri.
oppidis] *oppideis* Vulgat. — *ab oppidis* Sciopp. — *oppidum cognominatum* Edit. vetust.
Aricinus] *aritianus* Havn. — *arecinus* Edit princ. vetust.
ut] *unde* Havn.
publici] Florent. Turn. Augustin. in marg. ex libris. Vertran. — *publice* ceteri. — *publicei* Scaliger.
disserunt] Florent. Havn. Turneb. — *diviserunt* Sciopp. — *dixerunt* ceteri.
incertus] *incidit. Dividit in eos agros, cum scribit Sulpitius Plebi rura largitur ad arandum* Sciopp. ex quarti cap. fine.
Roma ab Romulo] *Roma ab Romo* Florent. — *ab Roma* Cod. B. — *roma ab roma* Edit. princ. — *roma ab rome* Edit. vetust. (*Remo?*).
Gabiis] *Gabis* Florent. Havn.
pacatus] *paccatus* Havn.
extra Romanum et Gabinum] *ex ara romanus et gabinus* Edit. princ. vetust.

modo in his seruntur auspicia, dictus peregrinus a pergendo, id est a progrediendo. eo quod enim ex agro Romano primum progrediebantur, quocirca Gabinus, quo sive Peregrinus, sed quos auspicia habent singularia, ab reliquo discretus. Hosticus dictus ab hostibus. Incertus is ager, qui de his quatuor qui sit, ignoratur.

Ager dictus in quam terram quid agebant, et unde

in his] *in heis* Vulgat.
seruntur] Florent. Havn. Rholand. — *feruntur* Cod. B. Vulgat. — *servantur* ceteri.
a progrediendo] Florent. — praepos. ceteri om.
eo quod enim] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *eo enim* ceteri. — Fort. *eo quod.*
Romano] *Romani* Scaliger. Sciopp. alios, nescio quos *Romam* legere Scal. tradit.
progrediebantur] *progrediantur* Venet. I. — *progrediebatur* Cod. B. Vulg.
Gabinus quo sive] *Gabinus sive* Cod. B. Vulg. Vertran. — *quo sive* delet. Turneb. — *Gabinus quoque* Scaliger. — *quocirca Gabinus quo* om. Sciopp. — Desunt quaedam, nisi fort. *Gabinus sive quo.*
sed quos] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *secundum quos* Cod. B. — *secundum hos* Vulg. Vertran. — *sed quod* Turneb. — Fort. *sed quod eos* vel *sed cum eos.* — *eo quod* Sciopp.
habent] *habet* Turneb.
is ager] *ager* om. Ald. Bas. Par. Gryph.
de his] *de heis* Vulgat.
ager dictus] Florent. — *ager dictus est* ceteri.
in quam terram] *in qua terra* Turn. Cod. ut invenisse videtur Quintilian. I, 6, pag. 81 B. *Sed cui post VARRONEM non sit venia? qui AGRUM, quod IN EO AGATUR ALIQUID, et graculos quia gregatim volent, dictos CICERONI persuadere voluit, ad eum enim scribit, cum alterum ex Graeco sit manifestum duci, alterum ex vocibus avium.* — cf. Stephanus in Append. pag. 10.
unde quid] Florent. Havn. Cod. B. Edit. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *unde quidem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et unde quid agebant* om. Edit. princ.

10 quid agebant fructus causa: alii quod id Graeci dicunt ἀγρόν. Ut ager quod agi poterat, sic qua agi Actus. eius finis minimus constitutus in latitudinem pedes quatuor, fortasse an ab eo quatuor, quod ea quadrupes agitur: in longitudinem pedes CXX; in quadratum actum et latum et longum esset CXX. Multa antiqui duodenario numero finierunt, ut XII decuriis actum. Iugerum dictum iunctis duobus actibus quadratis. Cen-

fructus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aut quod fructus* Turn. Cod. — *aliquid fructus* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
alii, quod] nos ex Florent. lectione *aliquod.* — *aliquid* Havn. — *a quo* Turn. Cod. sed in Advers. XX, 30 *aut quod.* — ceteri om.
ἀγρόν] om. Havn. — lacuna in Edit. princ. vetust.
quod agi poterat] *quo agi poterat* Turn. Sciopp. — Fort. haec verba intellexit Quintil.
qua] om. Cod. B. — *si qua* Havn.
agi, actus] *agitatus* Cod. B. Havn. Edit. vetust. Rhol. Venet. I. II.
minimus] *minibmus* Havn.
constitutus] *actus constitus* Cod. B.
fortasse an] *fortasse* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — cf. VII, 4. VIII, 2. VI, 3.
quod ea] Florent. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod eam* Cod. B. — *quod et* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
quadrupes] *quadripes* Edit. princ. vetust.
CXX] Florent. — *centum viginti* Havn. — *centum et viginti* Vulgat. — *C et XX* ceteri.
actum] Florent. Turn. Cod. — *actus* ceteri.
latum et longum] *in latum et in longum* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
esset] *ut esset* Cod. B. Vulg. Sciopp. — Fort. *esse.*
CXX] *C et XX* Sciopp. — *centum et viginti* Vulgat. — *in quadratum . . . viginti* om. Havn.
finierunt] *finiebant.* Cod B. Vulg. Vertran. Sciopp.
XII] *duodecim* Vulgat.
decuriis] *curiis* Havn.
iunctis] *vinctis* Rhol. Venet. I. II. — *vinctum* Edit. princ. — *victum* Edit. vetust. — *iuncteis . . . quadrateis* Vulg.

turia primo a centum iugeribus dicta, post duplicata
retinuit nomen; ut tribus multiplicatae idem tenent no-
men. Ut quo agebant, Actus; sic qua vehebant, Viae (11)
dictae; quo fructus convehebantur, Villae; qua ibant
ab itu Iter appellarunt; qua id anguste, Semita, ut se-
miter dictum. Ager cultus ab eo quod ibi cum terra
semina coalescebant, et ab eo quod inconsitus, incul-
tus. Quod primum ex agro plano fructus capiebant
Campus dictus; posteaquam proxima superiora colere
coeperunt, a colendo Colles appellarunt; quos agros

primo a] Vulg. Sciopp. — *prima a* Vertr. — *primum* Havn. — *prima* ceteri.
tribus] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *tribus actibus* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tribus partibus* Turnebus.
tenent] *tenerent* Ald. Bas. Par. Gryph.
quo agebant] *qua agebant* August. in marg. ex libris. Vertr. Sciopp. Dacier ad Festum pag. 4.
vehebant] Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Sciopp. — *vehebantur* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *vehebant actus* Havn. Cod. B. — *vehebantur actus* Florent.
quo fructus] *quod fructus* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
convehebantur] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. — *convehant* Havn. — *convehebant* ceteri.
ab itu] *ab habitu* Florent. — *ab abitu* Havn.
id] om. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
anguste] *auguste* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
semiter] *semiiter* Cod. B. Vulgat. Sciopp. — *semiitus* Edit. princ. — *semitus* Edit. vet.
Ager cultus] *ager angustus cultus* Edit. vetust. — *consitus ager cultus* Sciopp.
coalescebant] *calescebant* Edit. princ. vetust.
et] Florent. Edit. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut* Havn. — om. ceteri.
eo quod] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod* om. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — utrumque om. Florent. Havn.
incultus. Quod] *incultusque* Ald. Bas. Ear. Gryph.
posteaquam] *postquam* Codex B.
colles] *coles* Havn.

non colebant propter silvas aut id genus, ubi pecus possit pasci et possidebant, ab usu suo Saltus nominarunt. Haec etiam Graeci νομάς, nostri Nemora. Ager quod videbatur pecudum ac pecuniae esse fundamentum, Fundus dictus; aut quod fundit quotquot annis multa. Vineta ac Vineae a vite multa. Vitis a vino, id a vi; hinc Vindemia quod est vini demia aut vitidemia. Seges ab satu id est semine. Semen quod non plane id, quod inde; hinc Seminaria, Sementes, item alia. Quod segetes ferunt, Fruges; a fruendo Fructus, ab spe Spicae, ubi et Culmi, quod in summo

etiam] om. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr.
νομὰς] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — lacuna graeci verbi in Edit. princ. vetust. — *ἄλσεα καὶ νόμας* Cod. B. — *τὰ ἄλσεα καὶ νομὰς* Vulg. Vertr. Sciopp.
pecudum] *pecodum* Havn.
fundit] Florent. Havn. — *fundat* ceteri.
quotquot annis] Florent. Vulg. (*anneis*) Sciopp. — *quotannos* Cod. B. — *quotannis* ceteri. cf. Victor. Var. Lect. IX, 23. Muret. ad Catull. pag. 776. *quotannis* sine varietate V, 15. VI, 3, 7. VII, 3.
multa vitis] *multa ut vitis* Cod. B.
id] *idque* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *is* Gryph.
aut] *atque* Havn. —
vitidemia] *vindemia* Havn. — *vitis demia* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
ab satu] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a satu* ceteri.
non] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
quod inde] *quod unde* Cod. B. — *quidem unde* Augustin. in marg. ex libris. — *est quod inde est* Vertran.
sementes] *sementem* Florent. — *sementum* Havn.
quod segetes] Florent. Turneb. cod. — *qr segetes* Havn. — *quae segetes* ceteri.
fructus] *fructusque* Cod. B. Vulgat.
ab spe] *a spe* Havn.
ubi] *uti* August. marg. ex conj.
quod] *vel quod* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

campo nascuntur, et summum culmen. Ubi frumenta 11
secta, ut terantur et arescant, Area. Propter horum similitudinem in urbe loca pura Areae; a quo potest etiam Ara Deum quod pura, nisi potius ab ardore, ad quem ut sit fiat ara; a quo ipso area non abest, quod qui arefacit ardor est solis. Ager Restibilis qui restituitur ac reseritur qnotquot annis; contra qui intermittitur a novando Novalis. Ager Arvus et Arationes ab arando; ab eo quod aratri vomer sustulit, Sulcus; quo ea terra iacta id est proiecta, Porca. Prata dicta ab eo, quod sine opera parata. Quod in agris quotquot

campo] *campi* Cod. B. Edit. princ. August. marg. — *scapo* Sciopp. et *al. calamo* in margine.
nascuntur] *nascantur* Edit. vetust.
et summum] *et ut summum* Cod. B.
secta ut] Florent. — *secta et* Havn. — *secta* ceteri.
et arescant] *et* om. Edit. vet.
in urbe loca] Florent. Havn. — *loca in urbe* ceteri.
deum] Florent. Havn. — *deum esse* ceteri.
sit, fiat] Florent. — *fit fit* Havn. — *sit fit* ceteri. — Fort. *fiebat*.
ager restibilis] *restibilis ager* Cod. B.
quotquot annis] Florent. Havn. Edit. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. (*anneis*) Sciopp. — *quot annis* Cod. B. Edit. princ. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr.
arvus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *arvum* ceteri.
arationes] *artiones* Havn.
ab eo] *et ab eo* Cod. B. Vulg. Sciopp.
aratri] *aratrum* Cod. B.
sustulit] Flor. Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. August. in Emend. — *substulit* Cod. B. — *sustollit* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr.
sulcus] *sulcos* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.
quo] *quod* Edit. vetust.
iacta] *facta* Venet. I.
proiecta] *porrecta* Augustin. in marg. ex conj.
opere] *opera* Cod. B. Augustin. marg.
agris] *agreis . . anneis* Vulgat.
quotquot] Florent. Havn. Edit. vet. Rholand. Venet. I. II. Vulg. Sciopp. — *quot* ceteri.

annis rursum facienda eadem, ut rursum capias fructus, appellata Rura. Dividit in eos eius scribit SULPICIUS *Plebei rura largiter ad aream.* Praedia dicta, item ut Praedes, a praestando, quod ea pignore data publice mancupes fidem praestent.

(12) 5. *Ubi nunc est Roma septem montium demissior,* infimus, humillimus. Quod in mundo infima humus, Humor hinc: itaque ideo LUCILIUS

Terra abiit in nimbos imbresque

eadem] *in eadem* Edit. vetust.
ut rursum] Florent. Havn. — *ut rursus* ceteri.
capias] *capitas* Havn.
dividit] *alludit* Scaliger.
in eos] *enim eos* Turnebi cod. — *in eos agros* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *eo* Scaliger.
eius scribit] Florent. Havn. Turn. cod. qui inde *Seius scribit.* — *cum scribit* ceteri.
Sulpicius] *sulpicias* Havn.
largiter] Florent. — *largitatur* Turneb.; inde *largitura* Scaliger. — *largiuntur* idem Scalig. Lambin. ad Horat. IV, 4. pag. 223 C. — *largitur* ceteri.
ad aream] *ad arandum* Sciopp. — *adoream* Scalig. Lamb. — totam sententiam uncis inclusit Augustinus, Scioppius supra positam hic omisit. Fort. *Ennius scribit: sulcis spicas plebei rura largirier ad aream.*
praedia] *praeda* Paris. Gryph.
ea pignore] *ea pignori* Vulg. Vertr. Sciopp. — *eo pignore dato* August. marg. ex conj.
publice] *ut publice* Turn. cod. Sciopp.
mancupes] *mancupi* Vertran. idem post *praestent* addit: DESUNT QUAEDAM. Scaligero ante *praeda dicta* (sic) quaedam excidisse videntur.

Cap. V.

Ubi nunc — montium] om. Sciopp.
infimus] *infimus locus. infimus* Cod. B. Vulg. Vertran. — *humilior locus, infimus* Sciopp.
hinc: itaque] *hinc. itaque Pacuvius . . . imber. ideo Lucilius . . imbresque* Vertran.
abiit] *abit* August. in Emend. Vertran. Sciopp.
imbresque] *imbremque* Havn. — *himbresque* Vulgat.

PACUVIUS

Terra exhalabat auram atque auroram humidam humectam; hinc ager Uliginosus humidissimus; hinc Udus uvidus; hinc Sudor quamvis deorsum in terra. Unde sumi pote, Puteus, nisi potius quod Aeoles dicebant, ut *ποταμόν* sic potura potu, non ut nunc φρέαρ.

exhalabat] Cod. B. — *exalat* Havn. — *exhalat* ceteri.
atque] *at* Havn.
uliginosus] *veliginosus* Havn.
hinc sudor] *hinc sudor udor is* Turneb. ex codicis *hinc sudor udorei* lectione. — *hinc udor* Scalig. Sciopp. — *hinc* om. Cod. B.
quamvis] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quivis* Vulg. Vertr. — *aquae vis* Augustin. in Emend. Vertran. Scalig. — *uvidus* Sciopp.
deorsum in terra] om. Sciopp. — *umbra* addunt Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *imber* Cod. B. Vulg. Vertran. — *deorsum. hinc terra Umbria* Scalig.
unde] *hinc unde* Sciopp.
sumi pote] Florent. Sciopp. — *summi poetae* Cod. Havn. — *summipote* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *summi pōt.* Ald. Bas. — *sumi potest* Paris. Gryph. Vulg. Vertran.
potius quod] *quod potius* Cod. B.
Aeoles] *colis* Havn. — *eoles* Edit. princ. vetust.
dicebant] *dicebat* Edit. princ. vetust.
ut ποταμόν] Florent. — *ut potamon* Havn. — *ut* cum graeci verbi lac. Edit. princ. — *ut patemon* Edit. vetust. — ποταμον Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — ποτιμὸν Gryph. — τὸν πύθεον καὶ πατέμον Cod. B; et mutato ποταμὸν Vulgat. Vertran. — τὸν πότον καὶ ποταμόν Sciopp. — τόν πύθιον καὶ πύταμον lac. Gronov. ad Gell. I, 18.
sic potura potu] Florent. — *sic potura potum* Havn. — *sic potura a potu* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *sic* ποτῆρα *et* ποτὸν Turneb. — *sic* ποτῆρα ἀπὸ τοῦ πότου Scalig. Dacier ad Fest. pag. 398. — *scilicet* ἀπὸ τοῦ πότου Sciopp.
φρέαρ] Victor. Var. Lect. V, 21. Turneb. Sciopp. — φρϵ Florent. — *onas* Edit. vetust. — lacuna in Edit. princ. — ἀπώσω Cod. B. — α πόσω Vulg. Vertran. — om. ceteri. — Fort. *nisi potius, quod Aeoles dicebant ut* πύταμον τὸν πο-

A puteis oppidum ut Puteoli, quod incircum eum lo-
cum aquae frigidae et caldae multae; nisi a putore po-
tius, quod putidus odoribus saepe ex sulphure et alu-
12 mine. Extra oppida a puteis Puticoli quod ibi in pu-
teis obruebantur homines, nisi potius ut AELIUS scri-
bit, Puticulae quod putescebant ibi cadavera proiecta,
qui locus publicus ultra Exquilias; itaque eum AFRA-
NIUS *Putilaculos* in Togata appellat, quod inde suspi-
ciunt perpetuo lumen. Lacus lacuna magna, ubi aqua

ταμόν, sic πύτιον a potu, non ut nunc φρέαρ. Aeoles *πύταμος* dixisse videntur ut *ὄνυμα, συφός,* quod *υ* Latinorum est *u.* Itaque *puteum* ex *πύτεος* natum esse dicit. Derivatio a *πότος,* quod fortasse pro *potu* reponendum, eo magis probabilis, quod et *πυτίνη* inde dictum videtur. BUTTMANNUS.

puteis] *putetis* Gryph. — *puteeis* Vulg.

ut Puteoli] Florent. Havn. — *ut* om. ceteri.

incircum] Florent. — *in circum* Havn. — *sint circa* ceteri.

caldae] Florent. Havn. — *calidae* ceteri. cf. Quintil. I, 6, pag. 76.

putidus] Florent. Havn. — *putidus sit* ceteri.

et alumine] *et a lumine*, ut supra *a puto re* Edit. vetust.

puteis] *putris* Havn. — *puteeis* Vulgat. ut infra.

puticuli] *puticulae* Cod. B. Vulg. Sciopp.

nisi potius] *nisi forte* Havn.

Aelius] *Elius* Edit. princ. vet. Rhol.

scribit] *scribebat* Turnebi cod.

putescebant] *putescant* Gryph.

Exquilias] *esquilias* Vulg. Vertr. Sciopp.

eum] *cum* Havn.

Afranius] *affranius* Rhol. Venet. I. II.

putiluculos] Cod. B. Augustin. marg. — *cuticulos* Florent. Havn. — *puticulos* ceteri.

quod inde] *quo deinde* Turneb. — *quo inde* Scalig.

suspiciunt] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *suspicunt* Cod. B. — *suscipiunt* Vertr. Sciopp.

perpetuo] *perpetuos* Turn. cod. Havn. — *pp* Edit. vetust.

lumen] *flumen* Turn. Scaliger. — *alumen* Cuper. Observ. IV, 9.

magna ubi] *in qua ibi* Turneb. — *lama ubi* Scalig. Sciopp.

contineri potest. Palus paululum aquae in altitudinem et palam latius diffusae. Stagnum a Graeco *στεγνόν* quod habet primam; hinc ad villas rotunda stagna, quod rotundum facillime continet; anguli maxime laborant. Fluvius quod fluit, item Flumen; a quo Lege Praediorum Urbanorum scribitur:

STILLICIDIA FLUMINAQUE UT ITA FLUANT CADANTQUE.

Inter haec hoc interest, quod stillicidium eo quod

a graeco *στεγνόν* quod] Florent. Augustin. marg. — *στεγνὸν* om. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod graece στάμνον quod* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *quod graece στεγανόν* Vertran. — *στεγνόν quod est στεγανόν* Turnebus.

nomen] *non* Scalig.

habet] *habuit* Augustin. marg. ex conj.

primam] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *primum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *rimam* Scaliger.

villas] om. Havn.

rotunda] Cod. B. Victor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *rotundas* Havn. Paris. Gryph. — *rutundas* ceteri. *in antiq. exempl. saepe rutundum pro rotundum* Victor.

rotundum] Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *rutundum* ceteri.

facillime] *facillima* Edit. princ. vetust.

fluit] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fluat* ceteri.

item] *item et* Cod. B.

scribitur] *scribit* Ald. Bas.

fluminaque] Vulg. Vertran. Sciopp. — *flumina quae* Florent. Havn. — *flumina aquae* Scalig. — *fluvia que* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *fluminis quae* Cod. B.

ut ita] *uti* Scaliger. — *uti eant* Sciopp. — om. Havn.

fluant] *fluant ita* Havn. — *stillicidia uti nunc sunt, ut ita sint, cadantque* Gothofr. — Fort. *Stillicidia fluminaque, uti nunc fluunt caduntque, ut ita fluant cadantque.*

haec hoc] *haec et hoc* Cod. B.

stillatim cadat; flumen quod fluit continue. Amnis id flumen quod circuit aliquod; nam ab ambitu amnis; ab hoc qui circum Aternum habitant, Amiternini appellati. Ab eo qui populum candidatus circum it, ambit, et qui aliter facit, indagabili ex ambitu causam dicit. itaque Tiberis amnis quod ambiat Martium campum et urbem. Oppidum Interamna dictum, quod inter amneis est constitutum; item Antemnae, quod

cadat] *cadet* Havn.
quod fluit] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. — *quod fluat* ceteri.
continue] *continuo* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
flumen] *flumen est* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
aliquod] Florent. — *aliquid* ceteri.
circum Aternum] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *circum alterunum* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *circum alterum annum* Havn. — *circum alterum* Venet. I. II. — *cirrum alterutrum* Ald. Bas. Paris. Gryph.
habitant] *habitant amnem* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ambiant* Ald. Bas. Par. Gryph.
Amiternini] *amiterni* Havn. — *amniternini* Rholand.
candidatus] *candulatus* Havn. — *condidatus* Edit. vetust.
circum it] Edit. princ. — *circum id* Florent. Havn. — *circuit* Venet. I. II. — *circumit* ceteri.
ambit et] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. — *ambitet* Havn. — *ambi et* Ald. unde *ambiet* Bas. — *et* om. ceteri.
qui aliter] om. Cod. B. Edit. princ. vetust.
facit] *faciat* Edit. princ. vet. — *hoc* Cod. B. — *faxit* Scal.
indagabili] om. Vulgat. — *indagabilis* Scalig. Sciopp.
causam] *caussam* Vulg. Vertr. Sciopp.
quod ambiat] Florent. — *quia ambit* Sciopp. — *qui ambit* Vulg. Vertran. — *quod ambit* ceteri.
martium campum] *campum martium* Havn.
interamna] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *interamne* ceteri.
inter amneis] Florent. Havn. Vulg. — *interamnes* Edit. princ. vetust. — *inter amnes* ceteri.

ante amnis quanto influit in Tiberim, quod bello male acceptum consenuit. Tiberis quod caput extra Latium, (13)
si inde nomen quoque exfluit in linguam nostram, nihil ἐτυμολόγον latinum, ut quod oritur ex Samnio Volturnus, nihil ad Latinam Linguam; at quod proximum oppidum ab eo secundum mare Volturnum, ad nos iam, ad Latinum vocabulum, ut Tiberinus. non et colonia enim nostra Volturnus et Deus Tiberinus? Sed de 13
Tiberis nomine anceps historia. nam suum Etruria et

ante amnis quanto] Florent. Havn. posterior *quanto* — *ante amnem qui* ceteri omnes. Fort. *ante amnis, qui Anio, influit.* Festus pag. 29 *Antemnae.. quod.. ANTE SE habeant amnes.*
bello] Florent. Havn. — *in bello* ceteri. — *Fulv. Ursinus: quod in velo mali accipi consuevit* Sciopp. marg.
quod caput] *quoius caput* Scalig. — *ut caput... sic inde* Cluver. Ant. Ital. II, 10, pag. 677.
quoque exfluit] Florent. — *quo exfluit* Havn. — *quoque affluit* Venet. I. II. — *quoque effluit* ceteri.
ἐτυμολόγον latinum] Florent. — *latinum ετινοδώτον* Cod. B. unde apud Augustinum quidam, item Sciopp. *latinum et ignotum* — ante *latinum* lacuna in Havn. — graecum omnes om. — *ad ἔτυμον latinum* Thierschius.
ex] om. Cod. B. — *e* Vulg. Vertr. Sciopp.
Samnio] *Sannio* Ald. Basil.
at quod] Vulg. et om. *quod* Sciopp. — *ad quod* libri.
proximum] om. Sciopp.
ad nos] om. Sciopp.
iam ad latinum] Florent. Havn. — *iam latinum* ceteri. — Fort. *iam, ad Latium.*
non et] Florent. Cod. B. Edit princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *nam et* ceteri. — *non et... tiberinus* om. Havn.
enim] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — om. ceteri.
Volturnus] *Volturnum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Voulturnus* Venet. I. II. quae supra *Voluturnus* et *Voluturnum* legunt.
Tiberis] *tiberinis* Edit. vetust.
anceps] Florent. Havn. — *anceps est* ceteri.
nam suum] Florent. Havn. — *nam et suum* ceteri.
Etruria] *hetruria* Ald. Bas. Par. Gryph. — *ethruria* Venet. I. II.

Latium suum esse credit, quod fuerunt qui ab Thebri vicino regulo Veientum dixerunt appellatum Thebrim. sunt qui Tiberim priscum nomen Latinum Albulam vocitatum literis tradiderunt; posterius propter Tiberinum regem Latinorum mutatum, quod ibi interierit; nam hoc eius ut tradunt sepulcrum.

6. Ut omnis natura in caelum et terram divisa est, sic caeli regionibus terra in Asiam et Europam; Asia enim iacet ad meridiem et austrum, Europa ad septemtriones et aquilonem. Asia dicta a nympha, a

quod] om. Cod. B. Vulg. Sciopp.
ab thebri vicino] Florent. Havn. — *a vicino* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a tiberi vicino* ceteri.
Veientum] *vehientum* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *venientium Dehebri* Cod. B. — *Veientum Dehebri* Vulgat. Vertran. — *Veientum Thebri* Sciopp.
dixerunt] Florent. Havu. Gryph. — *dixerint* ceteri.
primo] om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
thebrim] Havn. Sciopp. — *tebrim* Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *thebris* Florent. — *dehebrim* Cod. B. Vulg. Vertr. — *tiberim* Edit. vetust. — *tybrem* Gryph.
qui Tiberim] *qui Tytebrim* Havn. — *qui Tiberis* Vulg. — *qui prisco nomine Albulam* Sciopp.
vocitatum] *appellatum* Augustin. marg. ex libris.
literis] Florent. — *littereis* Vulg. alii *litteris*.
tradiderunt] *tradunt* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Tiberinum] *Tiberium* Augustin. marg. ex conj.
sepulcrum] Vulgat. — *sepulchrum* ceteri.

Cap. VI.

caeli regionibus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *coeli ab regionibus* Cod. B. — *caelum in regiones* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
Asiam et] *et* om. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
enim] om. Sciopp.
austrum] *eurum* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Augustin. marg.
septemtriones] *septemtrionem* Cod. B. — *septentriones* Edit. princ. vetust.
a nympha] *ab nympha* Vulgat.

qua et Iapeto traditur Prometheus. Europa ab Europa, Agenoris filia, quam ex Phoenice MALLIUS scribit taurum exportasse, quorum egregiam imaginem ex aere PYTHAGORAS Tarenti fecit. Europae loca multae incolunt nationes. ea fere nominata aut translatitio nomine ab hominibus....

7. ...nominatum ab tot montibus quos postea urbs muris comprehendit, e quis Capitolinum dictum, quod hic cum fundamenta foderentur aedis Iovis, caput

a qua] *ex qua* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
traditur] Florent. Havn. Sciopp. — *trahitur* ceteri.
ab Europa] *Europa* om. Cod. B.
filia] om. Havn.
Phoenice] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Phoenicia* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
Mallius] *Manlius* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *Manilius* Bentinus. Augustin. marg.
Pythagoras] *Pythagoras pictor* Gryph.
fecit] om. Havn.
ea fere] *ea loca fere* Cod. B.
nomine ab] Florent. Havn; — *nomine aut ab* ceteri.

Cap. VII.

nominatum ab] Florent. Havn. — *sunt et nomina ab* ceteri. — *Ante haec verba multa ni fallor desunt*. Augustin. inde MULTA DESUNT. Vertran. — *Ubi nunc est Roma septem montium, sunt et nomina ab* Sciopp. cf. Turn. Adv. XX, 30.
muris] *mureis* Vulgat.
e quis] Florent. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. — *equis* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *e queis* Vulgat. Vertr. Sciopp.
Capitolinum] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. — *capitolium* ceteri.
quod hic] *quod hinc* Havn. — *quod heic* Vulg.
cum] *quom* Havn.
fundamenta] *fondumenta* Venet. I. II.
foderentur] *fonderetur* Havn.
caput humanum] *caput hominis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. marg. — *caput humatum* Edit. vetust.

humanum dicitur inventum. his mons ante Tarpeius
dictus a virgine Vestale Tarpeia, quae ibi ab Sabinis
necata armis et sepulta, quoius nominis monimentum
relictum, quod etiam nunc eius rupes Tarpeium appel-
latur saxum. Hunc antea montem Saturnium appella-
tum prodiderunt et ab eo late Saturniam terram, ut
etiam ENNIUS appellat; antiquum oppidum in hac fuisse
Saturnia scribitur. eius vestigia etiam nunc manent
tria, quod Saturni fanum in faucibus, quod Saturnia
(14) porta quam IUNIUS scribit, ibi, quam nunc vocant Pan-
danam, quod post aedem Saturni in aedificiorum legi-
14 bus privatis parietes Postici Muri sunt scripti. Aventi-
num aliquot de causis dicunt. NAEVIUS ab avibus

dicitur inventum] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *inventum dicitur* ceteri.
Vestale] Florent. Havn. — *Vestali* ceteri.
ab Sabinis] Ftorent. Havn. Vulgat. — *a sabinis* ceteri.
armis] *armeis* ante *Sabineis* Vulgat.
quoius] *cuius* Flor. Sciopp. — *quovis* Havn. — *eius* ceteri. — Victor. laudat V, 32, et R. R. II, 14. sed in seqq. omnes *eius*.
monimentum] Florent. Havn. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *monumentum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulg.
Saturnium] *Saturnum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
Saturniam] *Saturnam* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *eo in Latio Saturnia terra, ut eam* Sciopp.
in hac] *in hoc* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Saturnia] *Saturniam* Vulg. Vertr. — *Saturnio* Sciopp.
scribitur] *scribit* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quam Iunius] *quem Iunius* Venet. I. II.
ibi] om. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
quod post] *quot. post* Edit. princ.
privatis] Florent. Havn. Turnebi cod. Fragm. Cassin. apud Morgagnum. Edit. vetust. Sciopp. — om. ceteri.
parietes] om. Sciopp.
causis] *causseis* Vulgat.
Naevius] *Nevius* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Naevi.* Ald. Bas. Gryph.

quod eo se ab Tiberi ferrent aves; alii ab rege Aventino Albano, quod ibi sit sepultus; alii Aventinum ab adventu hominum, quod commune Latinorum ibi Dianae templum sit constitutum. Ego maxime puto ab advectu; nam olim paludibus mons erat ab reliquis disclusus: itaque eo ex urbe advehebantur ratibus, quoius veſtigia, quod ea qua tum dicitur velabrum, et

ferrent] *ferunt* Havn.

ab rege] Florent. Havn. Vulg. — *a rege* ceteri.

ibi] om. Florent.

aventinum] om. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

ab adventu] *ab adventum* Havn. — *ab a ventu* Edit. princ. vetust.

puto ab advectu] *puto quod ab advectu* Florent. — *puto quod ab adventum* Havn. — *puto ab adventu* Turneb. cod. — Fort. duplex scriptura: *puto ab advectu* et *puto quod advectum.*

reliquis] *reliqueis* Vulgat.

eo ex urbe] *ex eo urbe* Edit. vetust.

reliquis] *reliqueis* Vulgat.

advehebantur ratibus] Florent. Havn. Sciopp. — *qui advehebantur ratibus, quadrantem solvebant* ceteri.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

quod ea] *ea* om. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod de aqua* Turn. — *quod aqua* Cruquius ad Horat. Serm. II, 3, pag. 452.

tum dicitur] Florent. Havn. Fragm. Cassin. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *tum descendebantur* Cod. B. Augustin. in Emend. — *tum itur* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. — *nunc itur* Scalig. — *tum ibatur* Vertran. Cruquius.

velabrum] *velabarum* Havn.

unde escendebant ad rumam novam viam, locus sacellum [Larum]. Velabrum a vehendo. Velaturam facere etiam nunc dicuntur, qui id mercede faciunt. Merces dicitur a merendo et aere. Huic vecturae qui ratibus transibant Quadrans; ab eo LUCILIUS scripsit:

Quadrantis ratiti.

8. Reliqua urbis loca olim discreta, cum Argeorum sacraria in septem et XX partes urbis sint dispo-

escendebant] Havn. Turn. cod. Sciopp. — *descendebant* Augustin. marg. ex libris. — *ascendebant* ceteri cum fragm. Cassin.
ad rumam] Florent. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ad funam* Havn. — *ad fimam* Fragm. Cassin. — *ad rimam* Edit. vetust. — *ad Rumiam* Scalig. — *ad infima* Turneb. cod. — *ad imam* Augustin. marg. ex libris, Vertran. — *ad infimam* Turneb. Sciopp. — Fort. *ad infumam* cl. Gellio XVI, 17.
novam viam] Florent. Havn. Turn. cod. Fragm. Cassin. Augustin. marg. Vertran. Sciopp. — *nova via* ceteri.
locus] *locus est qui dicitur* Fragm. Cassinense, si Morgagno fides. — *lucus est et* Cod. B. Vulg. Vertran. — *ubi lucus et* Scaliger.
sacellum] *sacellus* Turn. cod. — *sacer* Turnebus, Sciopp.
larum] Cod. B. Vulgat. Vertran. — *labrum* libri omnes. — om. Turn. Sciopp.
velabrum] *velabrum. velabrum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
a vehendo] *dicitur a vehendo* Cod. B. Vulg. Vertr. — *Alias velando* Vertran. marg.
huic vecturae] Florent. — *hinc vecturae* ceteri.
qui ratibus] Florent. Havn. — *quas solvebant hi* [*ii* Edit. princ. vet.] *qui ratibus* ceteri omnes.
quadrans] *quadrans id est* Cod. B.
quadrantis] *quadrantes* Sciopp.
ratiti] *ratici* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

Cap. VIII.

cum Argeorum] *ut Argeorum* Cod. B. Vulgat. — *tum Argeorum* Turn. cod.
XX] *viginti* Vulg. Sciopp.
partes] *parteis* Vulg.
urbis sint] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Vertr. item

sita. Argeos dictos putant a principibus, qui cum Hercule Argivo venere Romam et in Saturnia subsederunt: e quis prima est scripta regio Suburana, secunda Exquilina, tertia Collina, quarta Palatina. In Suburanae regionis parte princeps est Caelius mons a Caelio Vibenno Tusco duce nobili, qui cum sua manu dicitur Romulo venisse auxilio contra Latinum regem: hinc post Caelii mortem quod nimis munita loca tenerent neque sine suspicione essent, deducti dicuntur in planum. Ab eis dictus vicus Tuscus, et ideo ibi Vortumnum stare quod

Havn. qui a pr. m. *ubi sint.* — *urbis loca sint* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *urbis sunt* Cod. B. Fragm. Cassin. Vulgat. — *ubi sunt* Turn. cod. — *sunt* Sciopp.
venere] *venerunt* Vulg. Vertr. Sciopp.
quis] *queis* Vulg. Vertr. Sciopp.
est scripta] *scripta est* Havn.
Suburana] Vulg. — *suburrana* Vertr. Sciopp. — *suburbana* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
Exquilina] *esquilina* Vulg. Vertr. Sciopp.
Suburanae] Cod. B. Vulg. — *suburranae* Vertr. Sciopp. — *suburbanae* ceteri.
Caelio] *Celio* Edit. princ. vet. — *Cele* Cod. B. et Turnebi liber. — *coele* Havn. Augustin. marg.
auxilio] *ausilio* Havn.
contra latinum regem] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *contra Sabinum regem* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Legendum *contra Tatium Regem* ut correxit Italus Fr. Puccius in Nott. Mssc. ad Propert. IV, 2, 5. item Matius Annotat. cap. 96. — TATII REGIS V, 10. TATIUS REX V, 32. TATIO REGE VI, 7.
hinc] om. Cod. B. — *hi* Vulgat. Vertr.
post] *potest* Havn.
Caelii] *Celis* Cod. B. — *Coelis* Augustin. marg.
dicuntur in planum] *in planum dicuntur* Havn.
Tuscus] *Thuscus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp.
ideo] om. Havn.
ibi] *ubi* Gryph.

is Deus Etruriae princeps: de Caelianis qui a suspicione liberi essent, traductos in eum locum, qui vocatur Caeliolus, cum Caelio coniunctum. Carinae et inter eas quem locum Ceroliensem appellatum apparet, quod primae regionis quartum sacrarium scriptum sic est:

CEROLIENSES QUATRICEPS CIRCA MINERVIUM QUA IN CAELIO MONTE ITUR IN TABERNOLA EST.

(15) Ceroliensis a carinarum iunctu dictus Carinae, post-

princeps] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *principes* Cod. B. Vulg. Vertr. — cf. v. l. V, 10, 16.

caelianis] *celianis* Florent. — *cilianis* Edit. princ. vetust. — *coelianeis* Vulgat.

qui a] *quia* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

essent] *erant* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

traductos] Florent. — *traductus* Havn. — *traductos volunt* ceteri.

Caeliolus] *Coeliolum* Havn. — *Daeliolus* Venet. I. II.

Caelio] *coelion* Havn.

coniunctum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *coniunctim* Turneb. cod. — *coniunctae* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

carinae et] Florent. Havn. Turn. cod. — *carinae sed* ceteri.

eas, quem] *eos quem* August. marg. ex libris.

Ceroliensem] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ceroniensem* Florent. Havn. Rholand. — *cenoriensem* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cerorienses* Cod. B. Edit. princ. vetust.

regionis] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *religionis* ceteri.

quartum] *quarum* Havn.

Cerolienses] Florent. Havn. — *cerionensis* Cod. B. — *cerollensis* Venet. I. II. — *ceroliensis* ceteri. — Fort. *Ceroliense.*

quatriceps] *quae triceps* Florent. Havn. — *quadriceps* Cod. B. — *quarticeps* Vulg. Vertran. Sciopp.

circa] *cura* Edit. princ. vetust.

Caelio monte] *Coelium montem* Vulg. Vertran. Sciopp.

tabernola] *tabernula* Cod. B.

Ceroliensis] *Ceruliensis* Florent. Havn.

carinae] *caerina* Cod. B.

ea Cerionia quod hinc oritur caput sacrae viae, ab Streniae sacello quae pertinet in arcem, qua sacra quotquot mensibus feruntur in arcem et per quam Augures ex arce profecti solent inaugurare. Huius sacrae viae pars haec sola volgo nota, quae est a foro eunti primoro clivo. Eidem regioni attributa Subura quod sub muro terreo Carinarum: in eo est Argeorum sacellum sextum. Subura IUNIUS scribit ab eo, quod fuerit sub antiqua urbe; quoi testimonium potest esse, quod subest ei loco qui Terreus murus vocatur. Sed ego a pago potius Succusano dictam puto Succusam:

postea] *postra* Havn.

Cerionia] *cerianae* Cod. B. — *cerolia* Turnebus.

hinc] om. Cod. B.

ab streniae] *ab Sterniae* Havn. — *ab Sireniae* Cod. B. — *ab Stireniae* August. marg. ex libris.

in arcem qua] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *in arce qua* ceteri omnes.

quotquot] *quot* Cod. B. Augustin. marg. Vertr.

volgo] Florent. Havn. Vulg. — *vulgo* ceteri.

eunti] *eventi* Havn.

primoro] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *primore* Ald. Bas. Paris. Cryph. Vertr. Sciopp., unde Augustin. in Emend. *primori* sumpsisse videtur. — *proximo* Cod. B. Vulg.

clivo] *clivio* Edit. princ. vetust. — Fort. *primordio clivi.*

eidem] *fidem* Gryph.

carinarum] *carmarum* Edit. princ.

in eo] *in ea* Vulg. Sciopp.

quoi] Havn. — *cui* ceteri.

testimonium] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *testīm* Edit. princ. — *testiom* Edit. vet. — *testimonio* ceteri.

ei] Victor. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Cod. B. — *et* ceteri.

ego a] om. Havn.

Succusano] *sucusano* Cod. B. Edit. vetust. Vulg.

dictam] *dicam* Havn.

Succusam] *Sucusam* Vulgat. — *Sucusa* Cod. B.

nunc scribitur tertia litera C, non B. Pagus Succusanus quod succurrit Carinis. Secundae regionis Exquiliae. alii has scripsere ab excubiis regis dictas; alii ab eo quod excultae a rege Tullio essent. Huic origini magis concinunt loca vicini, quod ibi lucus facutalis et Larum Querquetulanum sacellum et lucus Mefitis et Iunonis Lucinae, quorum angusti fines: non mirum;

nunc scribitur] *nam scribitur* Sciopp.
litera C non B] *litera b non c* Cod. B. Vulgat. — *lra ac no b* Edit. vetust.
Succusanus] *Sucusanus* Vulgat. — *Sucusanus pagus* Cod. B.
carinis] *carineis* Vulgat.
Exquilinae] *exquilinae ab exquiliis* Cod. B. Vulg. Sciopp. posteriores *esq. ab esq;* et Vulgat. *esquilieis.*
scripsere] Florent. — *scripserunt* ceteri.
Tullio] Vulg. Sciopp. — *Nillo* Havn. — *Tullo* ceteri omnes.
concinunt] *conveniunt* Augustin. marg. ex libris.
loca vicini] Florent. Havn. — *luci vicini* ceteri.
lucus] *locus* Havn. — *lacus* Florent. Fragm. Cassin. — *dicitur* add. Fragm. Cassin. Sciopp.
facutalis] Florent. Havn. Fragm. Cassin. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *fagutalis* ceteri.
et larum] Florent. Havn. Fragm. Cassin. Sciopp. — *et larium* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *item lucus Larum* Cod. B. Vulg. Vertr. qui haec verba cum duobus seqq. hic omissa paulo post ante *exquiliae duo* inserunt. — *et Virarum* Scaliger.
sacellum] *est sacellum* Fragm. Cassin.
Mefitis] Flor. Fragm. Cassin. — *Mephitis* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Martis* ceteri.
et Iunonis] *et Iononis* Havn. — *lucus Iunonis* Cod. B. item addito *et* Vulgat. Vertran.
Lucinae] *hicinae* Havn.
fines] *finis* Havn.
non mirum] om. Cod. B.

iamdiu enim late avaritia nunc est. Exquiliae duo montes habiti, quod pars Cespeus mons suo antiquo nomine etiam nunc in sacris appellatur. In sacris Argeorum scriptum est sic:

OPPIUS MONS PRINCEPS EXQUILISOVIS LUCUM FA- 16
CUTALEM SINISTRA QUAE SUB MOERUM EST.
OPPIUS MONS BICEPSOS SIMPLEX.

enim] om Cod. B.
avaritia] *avaricia* Edit. princ. vetust. Rhol. — *avcaritia* Havn.
nunc] Florent. ut videtur, Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *unae* Havn. — *una* Cod. B. Vulg. Vertran. in quo fort. *viva* latet. — om. in Frag. Cassin. ap. Morg. pag. 12. — *latae avaritia viae* Turnèbi liber, Sciopp. et verum videtur.
exquiliae] *esquiliae* Vulg. Vertr. Sciopp.
pars] *plures* Cod. B. — Fort. *quorum pars.*
Cespeus] Florent. et in marg. Y. Edit. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *cespes* Edit. princ. — *Cispeus* Ald. Bas. — *Cispius* Cod. B. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — om. Havn. — infra *Sceptius.*
sacris] *sacreis* Vulg. ita et infra.
est sic] *est* om. Cod. B. — *hic est* Havn. — Fort. *sic est* ut supra.
princeps] *princepsos* Sciopp.
exquilisovis] Florent. — *quisovis* Havn. — *exquilinum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *lucum exquilinum* Cod. B. item Vulg. Vertr. Sciopp., qui solemni more *esq.* scribunt. — Fort. *exquilini Iovis*, vel *exquilinus Iovis.*
lucum] *lacum* Florent. Havn.
facutalem] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *facultalem* Florent. — *facul. talem* Havn. — *fagutalem* ceteri.
quae] *via* Sciopp.
sub] *secundum* Havn. Sciopp. Fort. et Florent.
moerum] *murum* Cod. B. — *merum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
Oppius mons bicepsos simplex] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — om. Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

OPPIUS MONS TERTICEPSOIS LUCUM EXQUILINUM DEXTERIOR VIA IN TABERNOLA EST.
OPPIUS MONS QUATRICEPSOS LUCUM EXQUILINUM VIAM DEXTERIOREM IN FIGULINIS EST.
SCEPTIUS MONS QUINTICEPSOIS LUCUM POETELIUM EXQUILINUS EST.

terticepsois] Florent. — *tercicepsos* Vulgat. — *terticepsos* Cod. B. Vertr. Sciopp. — *terticeps* ceteri.

lucum] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *lacum* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *lutum* Edit. princ. — *latum* Edit. vetust.

exquilinum] *esquilinum* Vulg. Vertr. Sciopp. ita et infra.

dexterior] *descior* Edit. princ. — *desterior* Edit. vet. — *dexteriore* Turnebus. — *dexteriorem viam* Sciopp.

tabernola] *tabernula* Cod. B. — *tubernola* Edit. princ. vet.

quatricepsos] Florent. Havn. — *quadricepsos* ceteri.

lucum] *lacum* Florent. — *locum* Havn.

viam dexteriorem] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *via dexteriore* Cod. B. — *via dexterior* Vulgat.

figulinis] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. — *filiginis* Havn. — *figlinis* Cod. B. — *figlineis* Vulg. Vertr. Sciopp. — *singulis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *exquiliis* Turnebus.

Sceptius] Flor. Havn. Fragm. Cassin. Sciopp. — *Septius* Cod. B. Edit. princ. vet. — *septimus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *Septimius* Vulgat.

quinticepsois] Florent. — *quinti cepsois* Havn. — *quinticeps* Fragm. Cassin. pag. 18. — *quinticepsos* ceteri.

lucum] *lacum* Florent. Fragm. Cassin. Edit. vetust. — *locum* Havn.

poetelium] Florent. Havn. Fragm. Cassin. — *petilium* Edit. princ. vet. — *petillium* August. marg. ex libris. — *poetilium* ceteri.

exquilinus est] Edit. princ. vetust. Rhol. Sciopp. — *exquilinis est* Florent. Havn. — *ex quibus est* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *exquilinus sexticepsos* Cod. B. Vulgat. — *ex quibus est exquilinus sexticepsos* Vertran.

CESPIUS MONS SEXTICEPS APUD AEDEM IUNONIS LUCINAE UBI AEDITUMUS HABERE SOLET.

Tertiae regionis colles quinque ab Deorum fanis appellati, e quis nobiles duo, colles. Viminalis a Iove Vimino quod ibi arae. sunt qui, quod ibi vimina fuerint. Collis Quirinalis Quirini fanum. sunt qui a Curetibus, qui cum Tatio Curibus venerunt Romam, quod ibi habuerint castra: quod vocabulum coniunctarum regionum (16)

Cespius] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Ceptius* Havn. i. e. *sceptius*. — *cispius* ceteri.

sexticeps] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *sexticepsos* Par. Gryph. Sciopp. — *septiceps* Edit. princ. vet. — *septicepsos* Cod. B. Vulgat. Vertran.

habere] *haerere* Havn. — *habitare* Cod. B.

quinque ab] *quinque a* Cod. B. Sciopp. — *quinque ad* Edit. princ. vet. — *ab quinque* Vulg. Vertran.

fanis] *faneis* Vulgat.

quis] *queis* Vulg. Vertr. Sciopp.

Viminalis] *Viminales* Florent. — Fort. *duo . Collis Viminalis.*

Vimino] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *viminio* Codex B. Vulg. — *vimineo* Vertran. Sciopp.

sunt qui, quod] Florent. Havn. — *sunt eius, aut quod* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sunt, quod* ceteri.

vimina] Florent. Havn. Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *viminia* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *vimineta* Vulg. ex libris. — *vimina nata* Turneb. Augustin. ex libris, ut dicit.

fuerint] Florent. — *fuerant* Havn. — *fuerunt* ceteri.

collis Quirinalis] *colles Quirinales* Havn.

Quirini] *ubi Quirini* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

sunt qui] Florent. Havn. — *est . qui* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *qui* Cod. B. Vulg. Sciopp.

Curetibus] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Quiritebus* Havn. — *Quiritibus* ceteri. — *Curensibus* VI, 7.

Tatio] *Tacio* Edit. princ. vetust. Rhol. — *Tito Tatio* Cod. B. — *T. Tatio* Vulg. Vertr. Sciopp.

Curibus] *curribus* Rhol. Venet. I. II.

Romam] *ab Roma* Florent. Havn.

habuerint] Florent. — *habuere* Havn. — *habuerunt* ceteri.

nomina obliteravit; dictos enim colles plureis apparet ex Argeorum sacrificiis, in quibus scriptum sic est:

COLLIS QUIRINALIS TERTICEPSOIS AEDEM QUIRINI.

COLLIS SALUTARIS QUARTICEPS ADVERSUM EST PILONAROIS AEDEM SALUTIS.

COLLIS MUCIALIS QUINTICEPS APUD AEDEM DEI FIDI IN DELUBRO UBI AEDITUMUS HABERE SOLET.

COLLIS LATIARIS SEXTICEPS IN VICO INSTELANO

obliteravit] *oblitteravit* Rhol. Venet. I. II.
plureis] Florent. Havn. Vulg. — *plures* ceteri.
sacrificiis] *sacris* Sciopp.
scriptum sic] Florent. Havn. — *sic scriptum* ceteri.
collis Quirinalis] *collis Salutaris* Vulg operarum vitio.
terticepsois] Florent. Havn. Fragm. Cassin. — *quarticepsos* Vulgat. *terticepsos* ceteri.
aedem Quirini] Florent. Havn. Sciopp. — *aedem Quirino* ceteri. — ante *aedem* quaedam excidisse videntur.
quarticeps] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quarticepsos* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *collis quirinalis salutaris quarticeps* ex Fragm. Cassin. Morgagnus pag. 20.
pilonarois] Florent. Havn. Fragm. Cassin. — *pilanarois* Cod. B. — *pilonoris* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *pila naris* Vulg. Sciopp. — *pila honoris* Augustin. marg. ex libris. — *pilo honoris* Vertran. — *Pilumni areis* vel *Pilumni aris* Morgagnus.
salutis] *saluti* Cod. B.
Mucialis] Florent. — *muccialis* Fragm. Cassin. — *murialis* Sciopp. — *martialis* Scaliger. — *mutialis* ceteri.
quinticeps] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quinceps* Havn. — *quincepsos* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
dei Fidi] nos ex Florent. *defidi.* — *dei* om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dei Fidii* ceteri.
habere] *habitare* Cod. B.
collis Latiaris] *collis laciaris* Edit. princ. vetust. — *colles Latiores* Florent. — *colles latioris* Havn.
sexticeps] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *sexticepsos* ceteri.
in vico] *in iuco* Edit. princ.
instelano] Florent. Sciopp. — *in Stelano* Havn. — *in stela-*

SUMMO APUD AURACULUM AEDIFICIUM SOLUM EST.

Horum Deorum arae, a quibus cognomina habent, in eius regionis partibus sunt. Quartae regionis Palatium, quod Palantes cum Evandro venerunt, qui et Palatini. Aborigines ex agro Reatino qui appellatur Palatium ibi consederunt; sed hoc alii a Palantio uxore Latini putarunt: eundem hunc locum a pecore dictum
putant quidam; itaque NAEVIUS *Balatium* appellat; huic 17

rio Edit. princ. vetust. — *in stellario* Rhol. Venet. I. II. — *instellario* Ald. Bas. Par. Gryph. — *in Stegano* Fragm. Cassin. — *mustellario* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. *instelario* Cod. B. marg.
summo] *summum* Havn.
auraculum] Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *auguraculum* Turneb. Scalig. — *turaculum* Ed. princ. vetust. Vulgat. neque ex Florent. a Victorio mutatum, quem *auraculum* praestare puto. — *thuraculum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *auradum* Fragm. Cassin. i. e. *auraclum.*
aedificium] *eo edificium* Ed. princ. vetust. — *aedificium id* Cod. B.
regionis] *regionibus* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
palantes] *palantei* Cod. B. Augustin. et Vertr. marg.
qui et Palatini] Florent. Havn. — *qui etiam Palatini* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aut quod Palatini* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Aborigines] Florent. Havn. — *et ab origines* Edit. princ. vet. — *et aborigines* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui Aborigines* Cod. B. — *qui et Aborigines* Vulg. Vertran. Sciopp. — Excidisse quaedam videntur.
Reatino] *Rheatino* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
consederunt] *conserunt* Florent. Havn.
Palantio] Florent. — *Pallantio* Havn. — *Palatia* ceteri. — Fort. *Palantho* cf. Salmas. ad Solin. pag. 13. ad Festum pag. 321.
putarunt] *putaverunt* Havn. Paris. Gryph.
locum] *locum Pecuscum* Scalig.
Naevius] *Nevius* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
Balatium] Florent. Havn. Sciopp. — *ballantium* Rhol. — *balantium* ceteri.
huic] *hinc* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

Cermalum et Velias coniunxerunt, quod in hac regione [sacriportus est et in ea] sic] scriptum est:

GERMALENSE QUINTICEPS APUD AEDEM ROMULI.

et

VELIENSE SEXTICEPS IN VELIA APUD AEDEM DEUM PENATIUM.

Germalum a germanis Romulo et Remo, quod ad ficum ruminalem (et ii) ibi inventi, quo aqua iberna Ti-

g

Cermalum] Havn. Ald. Bas. — *Cermalum* Flor. — *germaliam* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Germalum* ceteri. — cf. Plut. Rom. 3, pag. 82 R.
velias] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Vellias* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
quod] *et* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
regione] *religione* Florent. Havn.
sacriportus est et in ea sic] om. Florent. Havn.
in ea] *in eo* Vertran. Sciopp.
scriptum est] Florent. Havn. — *est* om. ceteri — Fort. *scriptum sic est.*
Germalense] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Paris. Gryph. — *Germalensis* Vulg. Vertran. Sciopp. — *Germalensi* Basil.
quinticeps] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quinticepsos* ceteri.
et] om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Veliense] Gryph. — *velienses* Florent. Cod. B. Ald. Bas. Paris. — *Vellienses* Edit. princ. vet. Rhol. — *Veliensos* Havn. — *Veliensis* Vulg. Vertr. Sciopp.
sexticeps] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *septiceps* Ed. princ. vet. — *sexticepsos* ceteri.
Velia] Florent. Havn. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Vellia* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
aedem deum penatium] *deum penatium aedem* Cod. B.
germanis] *germaneis* Vulgat.
et ii ibi inventi] Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *et hi ibi inventi* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et hiei ibi inventi* Cod. B. — *et hi inventi* Vulgat. — *hi inventi* Vertran. — *ibi inventi* Fragm. Cassin. pag. 34. Sciopp. — *e Tibri invecti* Scaliger. — Fort. nata *et ibi* ex varietate.
iberna] Florent. Edit. princ. vet. — *imberna* Sciopp. — *hiberna* vel *hyberna* ceteri.

beris eos detulerat in alveolo expositos. Veliae unde essent plures accepi causas, in quis quod ibi pastores Palatini ex ovibus ante tonsuram inventam vellere lanam sint soliti, a quo Vellera dicuntur.

9. Ager Romanus primum divisus in parteis tris, a quo tribus appellata Tatiensium, Ramnium, Lucerum: nominatae ut ait ENNIUS, Tatienses a Tatio; Ramnenses a Romulo; Luceres, ut IUNIUS, a Lucumone: sed omnia haec vocabula Tusca, ut VOLNIUS qui tragoedias Tuscas scripsit, dicebat. Ad hoc quo-

in alveolo] *in aluendo* Edit. princ. vetust. *eos* Cod. B.
Veliae] *Velliae* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
quis] *queis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
ex ovibus] Victor. Var. Lect. XVI, 26. Vulg. Vertran. Sciopp. — om. Cod. B. — *ex quibus* ceteri.
a quo] Florent. Havn. — *ex quo* ceteri.
vellera] *vellemera* Turneb. cod. — *velle in aera* Havn. — *vellenera* Sciopp. — *vellemena* Scaliger.

Cap. IX.

primum] *primus* Columna ad Enn. pag. 32.
parteis] Florent. Vulg. — *partes* ceteri.
tris] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *treis* ceteri.
appellata] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *appellatae* Cod. B. Vulgat. Sciopp.
Tatiensium] *tacinensium* Havn. — *Taciensium* Edit. princ. vet. Rholand. — *Tatiensum* Bas. Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *alias Titiensium* Vertr. marg.
Tatienses] *Tacies* Cod. B. — *Taties* August. marg. — *taciens* Havn. — *Tacienses* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
Tatio] *Tacio* Edit. princ. vet.
Ramnenses] *Ramnes* Cod. B. Augustin. marg.
ut Iunius] Florent. Havn. Sciopp. — *ut ait Iunius* ceteri.
Volnius] Florent. Havn. Sciopp. — *Volvius* Turneb. cod. — *Volumius* Rholand. — *Volumnius* ceteri.
ad hoc] Havn. puto et Florent. — *ab hoc* ceteri.

que quatuor parteis urbis tribus dictae ab locis, Suburana, Palatina, Exquilina, Collina; quinta quod sub Roma, Romilia. Sic reliquae texta ab his rebus quibus in tribum libros scripsi.

(17) 10. Quod ad loca, quaeque iis coniuncta fuerunt, dixi; nunc de his quae in locis esse solent, immortalia et mortalia expediam, ita ut prius quod ad Deos pertinet, dicam. Principes Dei Caelum et Terra: hi Dei

quoque quatuor] *quatuor quoque* Havn.
parteis] Florent. Vulg. — *partes* ceteri.
dictae ab] *dictae et ab* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
locis] *loceis* Vulgat.
suburana] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *suburna* Havn. — *suburbana* ceteri.
Palatina, Exquilina, Collina] *exquilina, collina, palatina* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
reliquae texta] Flor. unde *reliquae extra* Victor. Var. Lect. XVI, 24. — *reliqua trita* Fragm. Cassin. pag. 35. Sciopp. — *reliqua tria* Havn. — *reliquae triginta tribus* Turneb. ex libris. — *reliquiae tribus* Venet. I. II. — *reliquae tribus* ceteri.
ab his] *ab iis* Havn. Vulg.
rebus] Florent. Havn. Fragm. Cassin. Vulgat. Sciopp. — om. ceteri.
quibus] Florent. Havn. Fragm. Cassin. Turn. cod. — *de quibus* Vulg. Sciopp. — *ut* ceteri omnes.
in tribum libros] Florent. Fragm. Cassin. et fort. Havn. certe *libros* ex eo allatum. — *in tribuum libreis* Vulgat. — *in tribuum libris* ceteri omnes. — Fort. *in tribuum libro.*

Cap. X.

iis] *his* Havn. — *hieis* Cod. B.
coniuncta] Flor. Havn. — *adiuncta* ceteri.
dixi] Florent. Havn. Sciopp. — *diximus* ceteri.
de his] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *de hieis* Cod. B. — *de iis* ceteri.
locis] *loceis* Vulg.
dicam] *dicere* Edit. princ. vetust.
principes] *princeps* Havn. — *pricupes* Cod. B.
dei] om. Sciopp.
hi dei] *hii dei* Edit. princ. vetust. — *hiei de* Cod. B.

idem qui Aegypti Serapis et Isis, etsi Harpocrates digito significat, ut taceas eam: idem principes in Latio Saturnus et Ops. Terra enim et Caelum, ut Samothracum initia docent, sunt Dei Magni et hi quos dixi multis nominibus. Non quas Samothracia ante portas statuit duas virilis species aeneas Dei Magni; neque ut 18
volgus putat, ii Samothraces Dii qui Castor et Pollux;

idem] *iidem* Vulgat. Vertr. Sciopp.
Aegypti] *in Aegypto* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ab Aegyptiis* Turnebus. — cf. V, 13.
et si] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Turn. Vertr. — *et* Venet. I. II. — *et S.* Ald. Bas. Gryph. Par. — *et ste* Vulg. et in marg. *et soe.* — *et St* Scalig. Sciopp. Bipont.
Harpocrates] *Arpocrates* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
ut taceas eam. idem] Florent. ex duplici fort. scriptura: *taceas* et *taceam* quod posterius Turnebus affert; *ut taceas tacite* ex Florent. Politian. Misc. cap. 83. — *ut ea taceam* Vossius ad Catull. pag. 139. — *ut tota se am idem* Havn. — *ut idem* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *qui sunt Taautes et Aschartem apud Phoenicas ut idem* Cod. B. et mutato *Astarte* Vulgat. Vertran.
principes] *princupes* Cod. B. — *princeps* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Ops] *Obs* Florent.
Samothracum] *Motrachum* Havn.
et hi] *et hiei* Cod. B. — *et ii* Edit. princ. vetust.
multis] *multeis* Vulg.
non quas] Florent. Havn. Sciopp. — *nam neque quas* ceteri.
Samothracia] *ab rhacia* Florent. — *Ambracia* Cod. B. Vulg. Vertr. — *Imbrasia* Scalig. Sciopp. — Cf. Lipsius ad Ann. II, 54. Cuper. Observ. IV, 9. Hemsterh. ad Lucian. II, 337 Bip.
virilis] *virileis* Vulgat. Vertran. Sciopp.
aeneas] *eneas* Edit. princ. vetust. — *aheneas* Cod. B. Vulgat.
dei] *dii* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp.
magni] *imagini* Florent. — *imagine* Havn.
neque] *quae* Havn.
volgus] Flor. Havn. Vulg. — *vulgus* ceteri.
ii] Florent. Edit. princ. vetust. — *hei* Cod. B. — *hi* ceteri.
Samothraces] *Samortaces* Havn.

si hi mas et femina et hi quos Augurum libri scriptos havent sic: DIVI QUI POTES pro illo quod Samothraces ΘΕΟΙ ΔΥΝΑΤΟΙ. Haec duo Caelum et Terra, quod anima et corpus. Humidum et frigidum terra sive

Ova parire solet genus pennis condecoratum
Non animam

ut ait ENNIUS, et post:

Inde venit divinitus pullis insinuans se
Ipsa anima

sed ii] Florent. Edit. princ. vetust. — *sed hei* Cod. B. — *sic hi* Gryph. — *sed hi* ceteri.
et hi] *et hii* Edit. princ. vetust. — *et hei* Cod. B.
sic divi qui potes] Florent. — *si divi qui potes* Havn. — *sic divi potes* ceteri.
pro illo, quod] Florent. Havn. Sciopp. — *sunt pro illo qui* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et sunt pro illis, qui* Cod. B. Vulg. (*illeis*) Vertran.
Samothraces] Flor. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *samotraces* Edit. princ. vetust. — *samotaraces* Rhol. — *in Samothrace* Codex B. Vulg. Vertran. Infra VII, 3. Florent. *Samothreces.*
θεοὶ δυνατοί] Vulg. Vertran. Sciopp. — THЄOЄ DYNATOЄ Florent. — *theoe dynatoe* Ald. Bas. Par. — *theoedynatoe* Gryph. — om. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
Haec] *heic* Cod. B.
quod anima — frigidum] om. Sciopp.
frigidum] *calidum* Vertr.
terra sive] Flor. Havn. — om. ceteri omnes. — Fort. *terra sine vi.*
parire] Edit. princ. vetust. Vulg. Sciopp. — *parere* Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr.
pennis] *penneis* Vulg.
animam] Florent. — *animas* ceteri.
et post: inde] *et: postinde* Turneb. Popma, melius, ut praecedens continuetur versus. Fort. *et* delendum.
pullis] *pulleis* Vulg. — *pullis divinitus* Stephan. Fragg. vett. poetar. pag. 100. cf. Lucret. I, 117.
insinuans se] om. Florent. Havn. — *insinuans sese* Turneb.

sive ut ZENON Citieus, animalium semen ignis is qui anima ac mens, qui caldor e caelo quod hic innumerabiles ac immortales ignes: itaque Epicharmus de mente humana dicit istic:

Est de sole sumptus ignis, [id est, sol est] *isque*
totus mentis est.

ut humores frigidae sunt humi, ut supra ostendi, quibus iuncti caelum et terra omnia exgenuerunt, quod per hos natura

Citieus] Vulgat. Sciopp. — *citus* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Ceteyus* Cod. B. — *Cityeus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
ignis is] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. Sciopp. — *ignis his* Edit. vet. — *ignis* ceteri.
anima] *animam* Florent. Havn.
ac] *et* Vulg. Vertran. Sciopp.
caldor e] Havn. Turnebi Codex. — *caldore* Flor. — *calor e* ceteri.
hic] Cod. B. Havn. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *heic* Vulg. — *hinc* Flor. Edit. princ. vet. Rhol.
ac immortales] *et immortales* Vulg. ex Faerni ut puto emend., quem vid. ad Cic. Philipp. II, 10 Wernsd. Infra VII, 3. *ac ornamenta.* IX, 1. *ac inde.* de R. R. I, 26. *ac urnam* I, 47. *ac etiam.* Plautus Trucul. 1, I, 86. *ac odiosum.* Menaechm. 3, 2, 28. *ac heres.* Terent. Hecyr. 5, 4, 20. cod. Bembinus *ac ingenium.* Cic. ad Attic. XIII, 48, *ac eo.* cf. infra v. l. VIII, 3.
Epicharmus] *Epicarmus* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *Enni* add. Codex B. Vulg. Sciopp.
de mente humana dicit] *dicit de m. h.* Havn. — *dicit* om. Sciopp.
id est, sol est] Havn. (fort. Florent.) Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *idem solem* Edit. princ. vet., nec a Victorio ex Florent. mutatum. — *idem solem adserit* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. ut sequentis *isque* glossa haec inducenda verba. — cf. Columna ad Enn. pag. 175. Gataker ad Anton. pag. 107.
totus] *actus* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
frigidae sunt] *frigidescunt* Augustin. marg. ex conj.
exgenuerunt] Florent. Havn. Sciopp. — *ex se genuerunt* ceteri. — Fort. *exgenunt* cf. Macrob. pag. 697. Victor. ad I,

Frigori miscet calorem atque humori aritudinem.
Recte igitur PACUVIUS quod ait
Animam aether adiugat
et ENNIUS *terram corpus quae dederit, ipsam capere, neque dispendi facere hilum.* Animae et corporis discessus quod natis is exitus, inde Exitium, ut quom in unum ineunt, Initio. Inde omne corpus, ubi nimius

31, II, 2 de R. R. Columna pag. 30. Dacier ad Fest. pag. 160.
miscet] Florent. Havn. Sciopp. — *immiscet* ceteri.
humori] *humorum* Edit. princ. vetust.
aritudinem] Florent. Cod. B. Edit. princ vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ariditatem* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — cf. Columna pag. 179. — Perottus Cornucop. pag. 15. *Aritudinem pro ariditate VARRO. Frigus calore atque humore aritudinem miscet.*
quod ait] *quod* om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
adiugat] Quidam apud Augustin. Turneb. Sciopp. ex Nonii Marc. II, 51. — *adiungat* libri omnes.
Ennius terram corpus] Florent. — *Ennius esse terram corpus* Havn. — *Ennius esse corpus terram* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Ennius esse igitur corpus terram* Cod. B. Vulg. Vertr., item sed *terram corpus* Sciopp.
dederit] Scaliger. Sciopp. ex IX, 37. — *deperit* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. — *peperit* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
capere] *et capit* Cod. B. Vulgat. Vertran.
neque] *et neque* Cod. B. Vulgat. Vertran.
dispendi] *dispendii* Ven. I. II. Sciopp. — *iam dispendi* Cod. B. — *iam dispendei* Vulg. — *iam dispendii* Vertran.
facere] *faceret* Edit. princ. vetust. — *conficit* Cod. B. Vulg. Vertr.
discessus] om. Havn. Cod. B.
natis is exitus] Sciopp. — *nati si secius* Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nati ri sexius* Havn. — *natis exit* Cod. B. — *nati si sepius* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *nateis sit exitus* Vulgat. Vertran.
inde] *unde* Cod. B.
ut cum] *et quom* Havn. unde *quom* dedimus.

ardor aut humor, aut interit, aut si manet, sterile; quoi testis aestas et hiems, quod in altero aer ardet et spica aret, in altero natura ad nascendum cum imbre et frigore luctare non volt et potius ver exspectat. Igitur duplex causa nascendi ignis et aqua: ideo ea nuptiis
in limine adhibentur, quod coniungit; hic et mas ignis (18)
quod ibi semen, aqua femina quod fetus ab eius humore, et eius iunctione suis Venus: hinc comicos: 19

humor] *humor viget* Cod. B. Vulg. Vertran. — cf. Columna pag. 180.
aut si manet] *aut manet* Vulgat. Vertran.
cui testis] *quo testis* Havn. unde *quoi* dedimus.
et spica] *et* om. Vulg.
in altero] Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *in altera* Florent. Havn. — *et in altera* Edit. princ. vetust. Rhol. — *et in altero* Cod. B. Vulg. Sciopp.
nascendum] *nascenda* Havn.
imbre] *himbre* Vulg.
luctare] *lactare* Havn. — *victitare* Cod. B. Vulgat.
volt] Florent. Vulg. — *voult* Havn. — *vult* ceteri.
potius ver] Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *totius vere* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
duplex causa nascendi] Flor. Havn. — *causa nascendi duplex* ceteri. — *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ea nuptiis] Florent. Havn. — *nuptiis ea* Sciopp. — *ea in nuptiis* ceteri.
limine] *lumine* Gryph.
hic et] *hinc et* Havn. Augustin. marg. Sciopp. — *hinc est* Vertr. — Fort. *hic est.*
eius iunctione] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *horum iunctione* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *eorum iunctione* Vulgat. Sciopp. — *eorum vinctione* August. marg. ex libris, Vertran. — *eorum coniunctione* Cod. B.
suis Venus] Florent. Havn. Turnebi Codex. — *iunctionis vis Venus* Turnebus. — *Venus* Sciopp. — *sumit Venus* ceteri. — Fort. *et eius iunctio Venus* vel *et eius iunctione summa vis, Venus.*
hinc comicos] Florent. Havn. — *comites hinc* Turn. cod. — *hinc coitus* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. — *hinc coitus, hinc comicos* Ald. Bas. Par. Gryph. — *hinc comicus* Edit princ. vetust. Vulg. Vertran. — *hinc* Sciopp.

Huic victrix Venus
Videsne haec?
non quod vincere velit Venus, sed vincire. Ipsa Victoria ab eo quod superati vinciuntur; utrique testis poesis quod et Victoria et Venus dicitur caeligena; Tellus enim quod prima vincta Caelo, Victoria ex eo. ideo haec cum corona et palma, quod corona vinclum capitis et ipsa a vinctura dicitur. Viere est vincire, a quo est in Sota. ENNII

Ibant malaci viere Veneriam corollam.

huic victrix] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *hinc vitrix* Havn. — *hinc victrix* Cod. B. Turnebi cod. — *victrix* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
sed vincire] Florent. Havn. — *sed quod vincire* Edit. princ. vetust. Rhol. Sciopp. — *sed quod vincere* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sed quod vincire et vinciri* Cod. B. Vulg. Vertran.
ipsa] *hinc* Sciopp.
vinciuntur] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vincuntur* ceteri.
testis] *testes* Havn.
caeligena] Omnia a verbis *Igitur duplex* usque ad *caeligena* in Cod. Havn. quasi alieno posita loco cancellis constricta sunt.
ideo] Florent. Havn. — *et ideo* ceteri.
cum] *quom* Havn.
vinclum] Florent. — *vinculum* ceteri.
a vinctura] om. Sciopp.
viere est vincire] *est* om. Vulg. — *vieri id est vinciri* Sciopp.
in Sota Ennii] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Sciopp. — *in Sota. Ennius* Havn. — *in Asoto Ennii* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. cf. Columna pag. 183. — *in Sotadico Ennii* Scaliger.
malaci viere] Florent. Cod. B. Festi schedae pag. 94. — *mala civiere* Havn. — *malacci* August. marg. ex libris. — *mala viere* Edit. princ. vetust. Rhol. — *malam viere* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. — *mane viere* quidam apud Augustin. Vertran. — *malacani vieri* Sciopp. — *malacam viere* Scalig. Columna pag. 183. Herm. Elem. Metr. pag. 453.
corollam] *corolam* Edit. princ. vet.

Palmam quod ex utraque parte natura vincta habet paria folia. Poetae de caelo quod semen igneum cecidisse dicunt in mare ac natam e spumis Venerem, coniunctione ignis et humoris quam habent, vim significantes se veris. a qua vi natis dicta Vita et illud a LUCILIO

Vis est vita, vides, vis nos facere omnia cogit.

Quare quod caelum principium, ab satu est dictus Saturnus, et quod ignis, Saturnalibus cerei superioribus mittuntur. Terra Ops, quod hic omne opus et hac

palmam quod] *palmam dicunt quod* Cod. B. Vulg. Vertran. — *palma quod* Scaliger. Sciopp.
utraque] *utroque* Florent.
habet] *habeat* Cod. B. Vulg.
caelo quod semen] *caelo semen* Vulg. Vertr. Sciopp.
natam] *nota* Havn. — *natura* Rhol. Venet. I. II.
a spumis] *espumis* Edit. princ. — *ex spumis* Havn. — *e spumeis* Vulgat. — *e spuma* Sciopp.
coniunctione] *coniunctio* Sciopp.
habent] Florent. — *haberet* Vertr. Vulg. Sciopp. — *haberent* Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *habet.*
significantes se veris] Florent. — *significantes severis* Havn. — *significantes Veneris* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *significantes* Cod. B. Vulgat. Sciopp. — *significant res Veneris* Vertran. — Fort. *coniunctione ignis et humoris, quam habet, vim significant esse Veneris.*
a qua] *a qui* Havn.
natis] *nateis* Vulgat.
et illud] *ut illud* Vulg. Vertr. Sciopp.
vis nos] Florent. Havn. Augustin. marg. — *quae nos* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *nos* ceteri.
et quod] *quod* Havn. — *ex quo* Vertran.
cerei] *hoc est cerei* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
quod hic] *quod heic* Vulgat. Sciopp. — *quod haec* Vertran. — *quod hinc* Edit. vetust. — *et hic* Cod. B.
hac opus] *hic opus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

opus ad vivendum, et ideo dicitur Ops mater, quod terra mater.

Haec enim *terris genteis omnis peperit et resumit*
denuo,
Quae dat cibaria

ut ait ENNIUS, quae quod gerit fruges, Ceres. Antiquis enim, quod nunc et idem, hi Dei Caelum et Terra, Iuppiter et Iuno, quod ut ait ENNIUS

Istic est is Iuppiter quem dico, quem Graeci vocant
Aerem, qui ventus est et nubes, imber postea,
Atque ex imbre frigus, ventus post fit, aer denuo.
Haec propter Iuppiter sunt ista quae dico tibi,

vivendum] *vivendus* Havn.
et ideo] *ideo* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
terra mater] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *torra mater* Havn. — *terra nutriat* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
terris] *terreis* Vulg. — om. Sciopp.
genteis] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *gentis* ceteri. — om. Sciopp.
omnis] *omneis* Vulg. — *omnia* Sciopp.
peperit] *parit* Sciopp.
quae dat cibaria] om. Sciopp.
ait Ennius] *Ennius ait* Cod. B.
quae quod] *quaeque* Augustin. marg. ex libris.
antiquis] *antiqueis* Vulgat.
nunc et idem] *nunc et inde* Rhol. Venet. I. II. — *inde et idem* Havn. omisso *nunc* ex dittographia. — *nunc et* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Iuppiter] *Iupiter* Edit. vet. Ald. Bat. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp.
et Iuno] *et* om. Havn.
ut ait] *et* Havn.
Iuppiter] *Iupiter* qui supra, cum Rholand.; sic et infra.
aerem] *aera* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *ἀέρα* Vertran. — om. Havn. — cf. Columna pag. 180.
imber] *himber* Vulg. et infra *himbre.*
ventus post] *ventis post* Flor. Havn. — Fort. *ventus is post.*
haec] *istaec* Turneb. — Fort. *haecce.*
dico tibi] *tibi dico* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp.

Quia mortalis atque urbes belluasque omnis iuvat.

quod hic omneis et sub hoc, eundem appellans dicit 20

Divumque hominumque pater rex.

Pater quod patefaciat semen; nam tum est conceptum, et inde cum exit quod oritur. Hoc idem magis ostendit antiquius Iovis nomen; nam olim Diovis et Dispiter dictus idem, dies pater; a quo Dei dicti qui inde, (19)

quia] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *qua* Florent. — *qui* Cod. B. Vulgat. Sciopp.
mortalis] *mortaleis* Vulgat. — *mortales* Par. Gryph. Vertr. Sciopp.
urbes] Flor. Havn. Sciopp. — *urbis* Cod. B. — *urbeis* Vulg. — *arbores* Edit. princ vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
belluasque] *herbasque* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *herbas belluasque* Vertran.
omneis] Florent. Vulgat. — *omnes* Vertran. — *omnesque belluas* Sciopp. — *omnis* ceteri.
quod hic] Fort. *quod hinc.*
omneis] Florent. Vulg. — *omnes* ceteri.
eundem] *eundemque* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
dicit] *dicit Ennius* Cod. B. Vulg. Vertr.
semen] *omnia et ipsum semen* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
et inde] *et idem* Bas. Paris. Gryph. Scalig. — *exinde* Vertr.
cum exit] *tum exit quom* Scalig.
antiquius] Florent. Sciopp. — *antiquus* Havn. — *antiquum* ceteri.
Iovis] *huius* Havn. Sciopp.
Diovis] *Divus* Sciopp. — *Diiovis* Cod. B.
Dispiter] Florent. — *Diespiter* ceteri.
idem dies] Florent. — *id est dies* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *id est diei* Ald. Bas. Par. Gryph. — *hoc est aer et dies* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
qui inde] *qui unde* Havn.

et Dius et Divus, unde Sub Divo, Dius Fidius. Itaque inde eius perforatum tectum, ut [ea] videatur, Divum id est caelum. Quidam negant sub tecto per hunc deierare oportere. AELIUS Dium Fidium dicebat Diovis filium, ut Graeci Διόσκορον Castorem et putabant hunc esse Sanctum ab Sabina Lingua, et Herculem a Graeca. Idem hic dies pater dicitur Infimus, qui est con-

et Dius et Divus] Paris. Gryph. — *et dies et divum* Havn. Turnebi cod. — *et dies et divus* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *et dies et dius divus* Cod. B. item particula *et* ante *divus* inserta Vulgat. Vertran. — *et Dius ut Divus* Sciopp.
unde] *inde* Sciopp.
sub divo] Florent. Havn. — *sub dio et* Cod. B. Vulgat. — *sub dio* Sciopp. — *sub dio divo* ceteri.
ut ea videatur] Florent. Havn. — *ut videatur* ceteri.
divum] *dium* Cod. B.
negant] *negat* Cod. B.
Aelius] *Elius* Edit. princ. vetust. — *Aelius Gallus* Cod. B. Vulg. Vertran.
dium Fidium] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *dius Fidius* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulgat. Sciopp.
diovis] *diiovis* Cod. B.
filium] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *filius* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Sciopp.
Διόσκορον] διὸς κόρον Victor. — *dioscoron* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dioscuron* Cod. B. — διόσκουρον Vulg. Vertran. Sciopp. — om. Havn.
putabant] *putabat* Vertran. et Fr. Puccius, qui in notis Mssc. ad Propert. V, 29, 71. locum sic laudat: *Aelius dium fidium dicebat dios i. iovis filium, ut graeci dioscuron castorem et putabat hunc esse sancte a sabina lingua, Herculem a graeca.*
Sanctum] *sangum* Augustin. marg. — *Sancum* Scaliger. vid. Muret. I, pag. 639.
ab Sabina] *ab* om. Sciopp.
et Herculem] *Herculem* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
a graeca] *ab graeca* Cod. B. Vulg. — *graeca* Sciopp.
dies pater] Florent. — *diaespiter* Havn. — om. Sciopp. — *diespiter* ceteri.
infimus] *infimus aer* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

iunctus terrae ubi omnia oriuntur, vi aboriuntur, quorum quod finis orcum, Orcus dictus. Quod Iovis Iuno coniux et is caelum, haec terra quae eadem tellus, et ea dicta quod una cum Iove iuvat Iuno, et regina quod huius omnia terrestria. Sol vel quod ita Sabini, vel solum ita lucet, ut ex eo deo dies sit. Luna vel quod sola lucet noctu. itaque ea dicta Noctiluca in Palatio; nam ibi noctu lucet templum: hanc ut Solem Apollinem, quidam Dianam vocant; Apollinis vocabu-

coniunctus] *convinctus* Edit. princ. vet. nec Victorio ex Florent. mutatum.

oriuntur] *aboruntur* Havn. — Fort. inducendum, nisi *quae oriuntur.*

vi aboriuntur] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ubi aboriuntur* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — om. Sciopp.

orcum, Orcus] Turnebi cod. Sciopp. — *ortum ortus* Florent. Havn. — *vetus orcus* Cod. B. Vulgat. — *ortus*, *ortus* ceteri. — *orcus* Scaliger.

coniux] *coniunx* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

huius omnia] *huius nomina* Havn. — *huius a* Edit. princ. vetust. — *haec omnia* Cod. B. Vulg. Vertr.

terrestria] *terrestria regit* Cod. B. Vulg. Vertran.

Sol] *sola* Florent. Havn.

vel solum] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *vel quod solum* Cod. B. Vulg. Vertr. — *vel quod solus* Sciopp.

ex eo deo] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *ex deo* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ex eo* Vulg. Vertr. Sciopp.

luna vel quod] Florent. Cod. B. Rholand. — *luna ut quod* Havn. — *luna vel* Edit. princ. vet. — *luna quod* ceteri. — Fort. *ut luna, quod.*

noctiluca] *nocticula* Edit. princ. et ita gloss. vett.
hanc] *hac* Havn.
vocant] *vocat* Edit. princ. vet.
Apollinis] om. Sciopp.

lum Graecum (alterum) alterum Latinum; et hinc quod luna in altitudinem et latitudinem simul, et Diviana appellata. Hinc Epicharmus ENNII Proserpinam quoque appellat quod solet esse sub terris; dicta Proserpina quod haec ut serpens modo in dexteram, modo in sinistram partem late movetur. Serpere et Proserpere idem dicebant, ut PLAUTUS quod scribit

Quasi proserpens bestia

21 quae ideo videtur a Latinis Iuno Lucina dicta vel quod

alterum, alterum latinum] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *alterum, latinum alterum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *alterum* semel vacat, ut iam Victorius vidit, nisi cum Sciopp. *Apollinis* delemus.

et hinc] *et hic* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et haec* Scaliger. Sciopp.

quod] om. Havn.

luna] om. Vulg. Vertran.

altitudinem] *altitudine simul* Cod B.

latitudinem] *latitudine* Cod. B. Edit. princ. vet.

simul et] Flor. Havn. — *simul eat* Sciopp. — *simul* ceteri.

Diviana] *divina* Havn. — *deviana* Cod. B. — *a duabus viis Diviana* Sciopp. — *Duana* Isidor. VII, 11.

Epicharmus] *Epicarmus* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

Ennii] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Enni* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

quoque] *quom* Havn.

quod solet esse sub terris] om. Sciopp. — *terreis* more suo Vulg.

dicta Proserpina] Florent. Havn. Sciopp. — *Proserpina dicta* ceteri.

dexteram] *dextram* Vulgat.

sinistram] *sinisteram* Edit. princ. vetust.

Plautus quod scribit] Florent. Havn. et in marg. Flor. — *Plautus qui scribit* ceteri.

quae ideo] *atque ideo* Sciopp. — *quae ideo quoque* Havn.

Latinis] *Latineis* Vulgat. — *ab Latinis* Havn.

quod est e terra] Florent. Rholand. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod e terra* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. — *quod est ut e terra* Venet. I. II. — *quod altera terra* Turnebi cod.

est e terra, ut Physici dicunt, et lucet, vel quod ab luce eius, qua quis conceptus est usque ad eam, qua partus quis in lucem, una iuvat, donec mensibus actis produxit in lucem. Ficta a iuvando et luce Iuno Lucina, a quo parientes eam invocant: luna enim nascentium dux quod menses huius. Hoc vidisse antiquos apparet, quod mulieres potissimum supercilia sua attribuerunt ei Deae. Hic enim debuit maxime collocari Iuno Lucina, ubi ab Diis lux datur oculis. Ignis a

— *quod terram* Vertran. — *quod terra* Vulgat. — *quod* Sciopp. — Fort. *quod est et terra.*

physici] *phisici* Edit. princ. vetust.

dicunt] *dicunt quod iuvat* Cod. B. — *dicunt, iuvat* Vulgat. Vertran. Sciopp.

vel quod] *quod ut* Havn.

eius] om. Sciopp. — Fort. *vel ab luce eius, quod.*

qua quis] *qua vis* Cod. B. *qua qui* Havn.

conceptus] *contemptus* Havn.

est] om. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

usque ad eam, qua partus quis in lucem] om. Cod. B. Vulg. Vertran. — *quasi* pro *quis* Havn.

una] *luna* Sciopp.

iuvat] *vivat* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.

actis] *acteis* Vulgat.

produxit] *prodierit* Sciopp.

ficta] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Sciopp. — *facta* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *facta igitur* Cod. B. Vulg. Vertr.

a] *ab* Havn.

Luna] *Lucina* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

dux quod] *duxque* Havn.

huius] *huius ducat* Vertran.

antiquos] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *antiquas* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

hic] *hinc* Havn. Edit. princ. vet. — *heic* Vulgat.

debuit maxime] Florent. Havn. — *maxime debuit* ceteri.

diis] *dieis* Cod. B. Vulgat.

oculis] *oculeis* Vulg. — om. Sciopp.

nascendo quod hinc nascitur, et omne quod nascitur ignis scindit; ideo calet, ut qui denascitur eum amittit
(20) ac frigescit. Ab ignis iam maiore vi ac violentia Volcanus dictus. Ab eo quod ignis propter splendorem fulget, et Fulgor et Fulmen et Fulgur quod fulmine ictum contrariis Diis. Ab aquae lapsu lubrico Lympha. Nympha Iuturna quae iuvaret; itaque multi aegroti propter id nomen hinc aquam petere solent. A fontibus

quod hinc] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Augustin. marg. — *quod qui* Sciopp. — *quod hoc* ceteri. — Fort. *quod hinc nasci.*
et omne quod nascitur] om. Sciopp.
ignis scindit] *ignis gignit* Augustin. marg. ex libris. — *ignescit* quidam apud. Augustin. Vertran. Sciopp. — *ignis indit* Scaliger.
ideo] *et ideo* Sciopp.
eum] *ignem* Codex B. Vulg. Sciopp. — *ignem eum* Vertran. — *cum* Havn.
ac] *aut* Havn.
maiore vi] *valore vique* Codex B. Augustin. marg.
Volcanus] *Vulcanus* Edit. princ. vetust.
propter splendorem] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *per splendorem* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulgat.
et fulgor] Florent. — om. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *fulgor* Cod. B. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
et fulmen] Florent. Edit. princ. vetust. — *fulmenque* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fulmen* ceteri.
et fulgur] *et fulguritum* Turn. Scalig. Sciopp.
ictum contrariis] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ictus Phaeton contr.* Cod. B. Vulg. — *ictum ut Phaeton contr.* Vertran.
ab aquae lapsu] *Latex, aqua a lapsu* Sciopp. — *ab aquae lasa* Havn.
lympha] *limpha* Florent. — *limfa* Edit. princ. vetust.
Nympha] *Lympha* Turneb. Havn.
aegroti] om. Sciopp.
propter id] *per idem* Havn.
hinc] om. Sciopp. — *hic* Havn. idem *solenti.*

et fluminibus ac ceteris aquis Dei, ut Tiberinus a Tiberi. et ab lacu Velini Velinia et Lymphae Commotiae ad lacum Cutiliensem a commotu, quod ibi insula in aqua commovetur. Neptunus quod mare [et] terras obnubit, ut nubes caelum, a nuptu id est opertione, ut antiqui, a quo Nuptiae, Nuptus dictus. Salacia Neptuni a salo. Venelia a veniendo ac vento illo, quem PLAUTUS dicit

Quod ibi

et fluminibus] om. Cod. B. — *et fulminibus* Havn. — Edit. princ. vet.
ceteris aquis] *ceteras aquas* Flor. Havn. — *cetereis aqueis* Vulgat.
a Tiberi] *ab Tiberi* Cod. B. Havn.
Velini] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Velino* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
Velinia] *velima* Cod. B. — *velina* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
Lymphae] Florent. Havn. — *nympha* Cod. B. — *nymphae* ceteri.
Commotiae] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *comitiae* Edit. princ. vet. Rhol. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *comitae* Venet. I. II. *comitiis* Florent. Havn. — *comutis* Cod. B. — *commotis* Augustin. marg. ex libro.
Cutiliensem] *cuntiliensem* Edit. princ. vet.
et terras] *terras* Vulgat. Sciopp.
obnubit] *obumbrat* Havn.
a nuptu] *obnuptu* Sciopp. — *ab nuptu* Havn.
opertione] *ab apertione* Cod. B. — *ab operitione* Edit. princ. vet. — *operticione* Havn.
nuptus] *nuptusque* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Neptunus* Turneb.
Salacia] *salicia* Havn. — *salitia* Cod. B. Edit. princ. vet. — *salatia* alii.
a salo] *ab salo* Vulg. Vertr. Sciopp.
Venelia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *venilia* ceteri; *venitia* Isidori glossar.
vento] *ventu* Sciopp. ex Charisio pag. 45, 13.
ibi] *ille* Vulg. Vertr. Sciopp. ex Plauti libris Cistell. I, 1, 15 cf. Victor. Var. Lect. VII, 2. Charisius pag. 111, 13.

Dixit qui secundo vento vectus est tranquillo mari,
Ventum gaudeo.

22 Bellona a bello nunc, quae Duellona a duello. Mars ab eo quod maribus in bello praeest, aut quod Sabinis acceptus ibi est Mamers. Quirinus a Quiritibus. Virtus ut viri vis a virilitate. Honos ab honesto onere; itaque Honestum dicitur, quod oneratum, et dictum

Onus est honos qui sustinet Rempublicam.

Castoris nomen Graecum: Pollucis a Graecis; in Latinis literis veteribus nomen quod est, inscribitur ut Πολυδεύκης Polluces, non ut nunc Pollux. Concordia a corde congruente. Feronia, Minerva, Novensides a

gaudeo] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *gaudet* ceteri.
aut quod] *autem* Havn.
Sabinis] Florent. Havn. — *a Sabineis* Vulg. — *a Sabinis* ceteri.
est] om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Mamers] *maners* Edit. princ. vet.
Quiritibus. Virtus] *Quiribus. virius* Havn.
onere] *honere* Edit princ. vetust. Rhol. Vulg. Sciopp.
honestum] Florent. Havn. — *honestius* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. — *honestus* ceteri.
quod] om. Havn.
oneratum] Havn. — *honeratu* Florent. — *oneratus* Venet. I. II. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *onoratus* Ald. — *honeratus* ceteri. — *honeratum* Victorius.
onus] *honus* Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Sciopp. — *honos* Havn.
honos] Florent. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut honos* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Havn.
qui sustinet rempublicam] om. Sciopp.
Pollucis] Florent. Havn. — *et Pollucis* ceteri.
graecis] *gracceis* Vulgat.; item *latineis*.
literis] Florent. — *litteris* alii. *littereis* Vulg.
ut] om. Cod. B.
Πολυδεύκης] *polydeuces* Florent. — *pollideuces* Edit. princ. vet. — πολλυδεύκης Rhol. — om. Havn.
nunc] om. Havn.
novensides] *novensiles* Vulgat.

Sabinis; paulo aliter ab eisdem dicimus Herculem, Vestam, Salutem, Fortunam, Fortem, Fidem: ea re Sabinum linguam olent quae Tati regis voto sunt Romae dedicatae; nam ut Annales dicunt, vovit Opi Floraeve; Diovi Saturnoque; Soli, Lunae; Volcano et Summano, itemque Larundae, Termino, Quirino, Vortumno, Laribus, Dianae Lucinaeque; e quis nonnulla nomina in utraque lingua habent radices, ut arbores, quae in

Sabinis] *Sabineis* Vulgat.
Herculem] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *haec Herculem* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Laram* Cod. B. Vulg. Vertran. — *Heccalem* Turneb. cod. — *Hecatem* Sciopp. et in marg. *al. haec Palem* id est Scaliger.
fortunam, fortem] Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *fortem fortunam* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *fortunam fontem* Flor. Rhol. Venet. I. II. — *fortunam funtem* Edit. princ. vetust. — *fortunam frontem* Havn.
ea re] *lares* Scalig.
Sabinum] Florent. Havn. — *Sabinorum* ceteri.
linguam olent] *lingua molent* Havn.
Tati] Florent. — *Tacii* Codex B. — *tanti* Havn. — *Tatii* ceteri.
dedicatae] *dedicata* Sciopp.
ut] *et* Havn.
Floraeve] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *floraeque* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *florae ut* Edit. princ. vetust. — *Florae Vedio Iovi Saturnio quae* Havn.
Diovi] *Diiovi* Cod. B. — *Diove* Edit. princ. vetust.
Saturnoque] *Saturnove* Edit. princ. vet. — *Saturoque* Sciopp.
lunae] *lunaeque* Cod. B. Vulg. Sciopp.
Volcano] *Vulcano* Edit. princ. vetust.
et Summano] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et sumano* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *et Summato* Vertran. — *Summanoque* Cod. B. Vulg. Sciopp.
Vortumno] *Vortundo* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
Lucinaeque] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *cloacinaeque* Cod. B. Vulg. — *Fulv. Ursinus. cluacinaeque* Sciopp. marg.
quis] *queis* Vulgat. Vertr. Sciopp.

confinio natae in utroque agro serpunt: potest enim Saturnus hic de alia causa esse dictus atque in Sabinis, et sic Dianae de quibus supra dictum est.

(21) **11.** Quod ad immortaleis attinet, haec; deinceps quod ad mortalis attinet videamus: de his animalia in tribus locis, quod sunt in aere, in aqua, in terra. A summa parte ad infimam descendam. Primum nomen; nominem Alites, alii Volucres a volando: deinde generatim; de his pleraeque a suis vocibus ut haec: Upu-

serpunt] *serpent* Havn.
enim] Florent. Havn. — *enim esse* ceteri.
hic] *heic* Vulgat.
de alia] Florent. Havn. — *alia de* ceteri.
esse dictus] Florent. Havn. — *dictus* ceteri.
Sabinis] *Sabineis* Vulgat.
Dianae] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *diana* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XI.

immortaleis] Florent. Cod. B. Vulg. — *immortales* ceteri.
haec] Florent. Havn. Sciopp. — *dixi* Cod. B. — om. ceteri.
mortalis] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *mortaleis* Vulg. — *mortales* ceteri.
de his] *et de his* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *de iis* Havn.
locis] *loceis* Vulgat.
quod sunt] om. Cod. B.
descendam] *descendendam* Havn.
nomen; nominem] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nominatim ut* Cod. B. Augustin. marg. — *generatim nominem* Vertran. — *nominem* Vulgat. — *nomen* Sciopp.
alites alii volucres] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *alites alii volucres alii* Cod. B. — *alites ab alis, volucres alii* Turnebus Vulg. (*aleis*) Sciopp.
deinde generatim] om. Sciopp. — *deinde nominatim* Vertran.
de his] *de heis... sueis* Vulgat. — *de iis* Havn.
pleraeque a] *pleraque ab* Havn.
ut haec] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut hae* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
upupa] *upapa* Cod. B.

pa, Cuculus, Corvus, Hirundo, Ulula, Bubo; item haec: Pavo, Anser, Gallina, Columba. Sunt quae aliis de causis appellatae, ut Noctua quod noctu canit ac vigilat, Lusciniola quod luctuose canere existimatur atque esse ex Attica Progne in luctu facta
avis: sic Galeritus et Motacilla, altera quod in capite 23
habet plumam elatam, altera quod semper movet caudam. Merula quod mera id est sola volitat; contra ab eo Graguli quod gregatim, ut quidam Graeci greges γέργερα. Ficedula et Miliariae a cibo, quod alterae fico, alterae milio fiant pingues.

hirundo] *irrundo* Havn.
item haec] vide supra.
aliis de causis] *alieis de causseis* Vulgat.
lusciniola] Victor. Comment. ad Demetr. Phal. pag. 123. Sciopp.; idem Vertr. coniecit. — *luscinia* Augustin. marg. ex libro, Vertran. — *lusciola* ceteri.
ex] om. Gryph.
Progne] om. Havn.
galeritus] Cod. B. Vulg. Sciopp. — *calericus* Edit. princ. vetust. — *galericus* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *galerita* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
motacilla] *motacillia* Havn.
altera] *alter* Vulgat. Sciopp.
elatam] *alatam* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ellatam* Havn.
semper] om. Cod. B.
graguli] Florent. — *gracculi* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *graculi* ceteri.
graeci greges γέργερα] *graeci greges gergera* Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *graeci gregem gregerie* Edit. princ. vetust. — *graeci gregreges gergera* Rhol. Venet. I. II. — *Graeci τὰ γέργερα* Cod. B. Vulgat. — *graeci greges τὰ γέργερα* Vertr. Sciopp. — *ut quaedam graeca ut grues γέρανοι* Turnebus; *γάργαρα* vult Scaliger.
ficedula] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *ficedulla* Rholand. — *ficedulae* ceteri.
miliariae] *milia. Rie* Edit. princ. vetust.
alterae fico] *altera fico* Gryph.
fiant] *fiunt* Havn.

12. Aquatilium vocabula animalium partim sunt vernacula, partim peregrina. Foris Muraena quod μύραινα graece, Cybium et Thunnus, quoius item partes Graecis vocabulis omnes, ut Melandria atque Uraeon. Vocabula piscium pleraque translata a terrestribus ex aliqua parte similibus rebus, ut Anguilla, Lingulaca, Sudis; alia a coloribus ut haec: Asellus, Umbra, Turdus; alia a vi quadam ut haec: Lupus,

C a p. XII.

aquatilium] *aqualium* Edit. vetust.
foris] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
muraena] Vulgat. — *murena* ceteri.
μύραινα] Vulg. Vertr. Sciopp. — *myraena* Florent. Gryph. — *myrena* Ald. Bas. Paris. — *miraena* Havn. — *mirena* ceteri.
graece] om. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *graecis* Havn.
cybium] Ald. Bas. Paris. Vulg. Vertr. Sciopp. — *CYTYBium* Florent. — *cisibium* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *cybum* Gryph. — om. Cod. B. — lacuna in Havn.
et] om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
thunnus] Victorius. — *Tiunnus* Flor. — *thynnus* Vulg. Vertr. Sciopp. — *thinnius* Havn. — *tynnus* κύβιον Cod. B. — *tynnus* ceteri.
cuius] *V. C. quoius. Fulv. Ursinus putat esse nomen piscis depravatum.* Sciopp. marg. — *quoius* Havn.
partes] *partim* Sciopp.
graecis vocabulis] *graeceis vocabuleis* Vulgat.
omnes] om. Sciopp.
melandria] *melanderya* Florent. — *melandrya* Edit. princ. vet. Rhol. — *melander* Havn.
uraeon] *ureon* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
translata] *translate* Edit. princ. vetust.
terrestribus] *terestibus* Havn.
ex aliqua] *ex qua* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ut] om. Cod. B.
lingulaca, sudis] *lingula Casudis* Havn. Rholand. Venet. I. II. — *lingula Cafudis* Florent. Edit. princ. vet. — *nebula cafudis* Cod. B. — *nebulaca, sudis* Augustin. marg. ex libris.
turdus] *Furdus* Edit. princ. vet.

Canicula, Torpedo. Item in conchyliis aliqua ex Graecis ut Peloris, Ostreae, Echinus. Vernacula ad similitudinem ut Surenae, Pectunculi, Ungues.

13. Sunt etiam animalia in aqua quae in terram interdum exeant, alia Graecis vocabulis ut Polypus, Hippopotamios, Crocodilos, alia Latinis ut Rana, Anas, Mergus; a quo Graeci ea quae in aqua et terra possunt vivere vocant ἀμφίβια: e quis Rana a sua dicta

conchyliis] *conchylieis* Vulg. — *conchiliis* alii. — *conciliis* Havn.
graecis] *graeceis* Vulg.
ostreae] *ostrea* Vulg. Vertr. Sciopp.
echinus] *echinnus* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
ad similitudinem] *a similitudine* Sciopp.
surenae] Vulgat. Vertran. — *sirene* Florent. — *sirenae* Cod. B. — *si reme* Edit. princ. — *si rene* Edit. vetust. — *syrenae* Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *buccinum* Vertran. marg. — *bucinum* Sciopp. — *sudenae* Salmas. Solin. pag. 231 E.
pectunculi] *pectuculi* Havn.

C a p. XIII.

in terram interdum] Florent. — *in terra interdum* Havn. — *interdum in terram* ceteri.
exeant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *exeunt* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
graecis vocabulis] Florent. Vertr. Sciopp. — *graeceis vocabuleis* Vulgat. — *a graecis vocabulis* ceteri.
polypus] *poliperus* Edit. princ. vet.
hippopotamios] Florent. — *Hippo Potamus* Edit. princ. vet. — *hippopotamius* Havn. — *hippopotamos* ceteri.
crocodilos] Florent. — *crocodillus* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *crocodilus* ceteri.
latinis] Flor. Vertran. Sciopp. — *latineis* Vulg. — *a latinis* ceteri.
anas] Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
a quo graeci… ἀμφίβια] om. Sciopp. — ἀμφίβια Par. Vulg. — *amphibia* ceteri. — *in terra et in aqua vivere possunt vocant* ἀμφ Havn.
quis] *queis* Cod. B. Gryph. Vulgat.
a sua] Flor. Edit. princ. vet. — *ab sua* ceteri.

voce, Anas a natando, Mergus quod mergendo in aquam captat escam. Item aliae in hoc genere a Graecis ut Querquedula, Cerceris: Halcedo quod ea Halcyon; Latina ut Testudo quod testa tectum hoc animal, Lolligo quod subvolat, litera commutata, primo
(22) Volligo. Ut Aegypti in flumine quadrupes, sic in Latio nominati Lytra et Fiber. Lytra quod succidere dicitur arborum radices in ripa atque eas dissolvere ab

nando] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *natando* ceteri.
quod mergendo] *a mergendo* Cod. B. — *quod a mergendo* Havn.
aquam] *aqua* Cod. B. Havn.
captat] Florent. Havn. — *captet* ceteri.
aliae] *alia* Cod. B.
a graecis] om. Sciopp. — *a graeceis* Vulg.
cerceris] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. — *caeteris* Turnebi cod. — *cercuris* Ald. Bas. Par. Gryph. — *a κερκιθαλλίς* Turnebus, Sciopp.
halcedo] *halgedo* Florent. Havn.
ea] *ex ea* Cod. B.
halcyon] Vulg. Vertr. Sciopp. — *halcyone* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ἀλ* Havn. — Fort. *ἀλκυών est.*
lolligo] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *loligo* ceteri.
primo] *prima* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
volligo] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *voligo* ceteri.
Aegypti] *graecis* Sciopp.
quadrupes] *quadripes* Edit. princ. vetust. et fort. Florent. — Deesse quid iam Gothofredus vidit.
nominati] *nominatus* Sciopp.
lytra et] om. Sciopp. — *lyra et* Florent. Edit. princ. vetust. *lira et* Turnebi cod. Rhol. Venet. I. II. — *lutra et* Turnebus. — *lira ut* Havn.
lytra] *lyra* Florent. Edit. princ. vet. — *lira* Havn. Rhol. Venet. I. II.
quod] *que* Edit. princ. vet.
dissolvere] *dissuere* Havn.

lytra. Fiber ab extrema ora fluminis dextra et sinistra 24
maxime quod solet videri, et antiqui Februm dicebant extremum, a quo in sagis Fimbriae et in iecore extremum Fibra, Fiber dictus.

14. Quae sunt hominum propria primum, deinde de pecore, tertio de feris scribam. Incipiam ab honore publico. Consul nominatus qui consuleret [populum et senatum], nisi illinc potius unde ACCIUS ait in Bruto

Qui recte consulat, consulciat.

ab lytra] Florent. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab lyra* Edit. princ. vetust. — *ab lira* Rhol. Venet. I. II. — *unde lytra* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab lucre* Scalig. — *ab litra fibei* Havn.
ab] om. Sciopp.
et sinistra] om. Sciopp.
februm] Flor. Havn. — *fibrum* ceteri.
a quo] Florent. Havn. Sciopp. — *unde* ceteri.
sagis] *sagris* Vulgat.
fimbriae] *extrema fibriae* Cod. B. — *extrema fimbriae* Vulg. Vertran. Sciopp.
fibra] *fibram* Rhol. Venet. I. II. — *fibrae* Vertran.
fiber] *hinc fiber* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Sciopp.

Cap. XIV.

deinde de] *deinde* Havn.
feris] *fereis* Vulgat.
incipiam ab honore publico] om. Cod. B.
qui] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quod* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
consuleret] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *consulere populum et senatum debet* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *consul populum et senatum* Havn.
Accius] Flor. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. Vertr. — *ut Tatius* Havn. — *Actius* ceteri.
consulat] *consat* Augustin. marg. ex libro.
consulciat] Florent. Havn. — *Consul fiat* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *Consul fuat* Augustin. in Emend. Sciopp. — *Consul cluat* doctus iuvenis apud Scalig. ad Fest. pag. 96.

Praetor dictus qui praeiret iure et exercitu; a quo id LUCILIUS

Ergo praetorum est ante praeire

Censor ad quoius censionem, id est arbitrium, censeretur populus. Aedilis qui aedes sacras et privatas procuraret. Quaestores a quaerendo qui conquirerent publicas pecunias et maleficia, quae triumviri capitales nunc conquirunt; ab his postea qui quaestionum iudicia exercent, Quaestores dicti. Tribuni militum quod terni tribus tribubus Ramnium, Lucerum, Ticium olim ad exercitum mittebantur. Tribuni plebei quod ex tribunis militum primum tribuni plebei facti, qui plebem defenderent in secessione Crustumerina. Dictator quod a consule dicebatur, quoi dicto audientes omnes es-

iure et exercitu] *iuri et exercitui* Turneb. Sciopp.
id] om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Lucilius] *Lucillius* Edit. vetust.
praetorum] *praetor* Havn.
ante praeire] *ante et praeire* Florent. Havn. — *praeire* Turn. Sciopp.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
id est arbitrium] om. Sciopp.
Aedilis] *Aediles* Havn.
aedes] *aedis* Codex B.
his] *heis* Vulgat. — *iis* Havn.
quaestores dicti] *quaesitores dicti* Cod. B.
tribus] om. Havn.
Ramnium] *Ramium* Edit. princ.
Ticium] Florent. — *titium* Cod. B. — *ticiensium* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Tacium* Havn. — *Tatium* Augustin. marg. ex libro. — *Tatiensium* Vulgat. Vertr. Sciopp.
exercitum] *exercitium* Rhol. Venet. I. II.
plebei] *plebeii* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr.; idem et infra.
quod] Florent. — *qui* ceteri.
tribunis] *tribuneis* Vulgat.
primum] om. Havn.
defenderent] *defenderunt* Havn.
in secessione] *in secessione in* Havn.
quoi] Havn. — *cui* Flor. Vulg. Sciopp. — *cuius* ceteri. —

sent. Magister equitum quod summa potestas huius in equites et accensos, ut est summa populi dictator, a quo is quoque magister populi appellatus. Reliqui quod minores quam hi magistri, dicti Magistratus, ut ab albo Albatus.

15. Sacerdotes universi a sacris dicti. Pontifices, ut SCAEVOLA QUINTUS Pontufex Maxumus dicebat, a posse et facere ut Potifices: ego a ponte arbitror; nam ab his sublicius est factus primum, ut restitutus saepe,

accensos] *adcensos* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
summa] *summi* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *est summa* om. Sciopp.
populi dictator] *populi romani dictator* Cod. B. Vulgat. — *in populum romanum dictator* Vertran. — *in populum romanum dictatoris* Sciopp. et omisso *romanum* tacite Turneb. ad Ciceron. de legg. pag. 705.
hi] *ii* Havn.
magistratus] *unde magistratus* Cod. B.

Cap. XV.

universi] *universa* Gryph.
sacris] *sacreis* Vulgat.
ut] om. Turn. cod.
Scaevola Quintus] Florent. Turn. cod. Sciopp., nisi quod hic *Quinctus* scribit. — *a Scaevola qui* Edit. princ. vet. Rhol. — *Scaevola qui* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Q. Scaevola* Cod. B. Vulg. Vertran. — *a Scaevola Q.* Havn.
pontufex] Florent. — *pontifex* ceteri.
maxumus] Havn. — *maximus* ceteri.
dicebat] Havn. cod. Turn. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *dicebatur* Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicebatur dicebat* Edit. princ. vet. Rhol. — *dicebatur dicebatur* Venet. I. II.
ut potifices] Turnebus ex libris. — *ut pontifices* Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *at pontifices* Ald. Bas. Par. Gryph. — *pontifices* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
ego] *ergo* Vertran.
ab his] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. — *ab iis* ceteri.
sublicius] *sublitius* Edit. princ. vet. Rhol. — *sublicius pons* Cod. B.
ut restitutus] Florent. Havn. Sciopp. — *et restitutus* ceteri.

cum ideo sacra et uls et cis Tiberim non mediocri ritu fiant. Curiones dicti a curiis, qui fiunt ut in his sacra faciant. Flamines quod in Latio capite velato erant
(23) semper ac caput cinctum habebant filo, Flamines dicti. Horum singuli cognomina habent ab eo Deo quoi sacra faciunt; sed partim sunt aperta, partim obscura. Aperta ut Martialis, Volcanalis; obscura Dialis et Furinalis, quom Dialis a Iove sit; Diovis enim: Furinalis a Furina quoius etiam in fastis Furinales feriae sunt. Sic Flamen

cum ideo] *quod eo* Augustin. marg. ex libro. — *quo ideo* Havn. omisso *sacra;* in quo latet *quom ideo.*

et uls et cis] Vulg. Sciopp. et Vertran. marg. — *et cis et cis* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ab cis cis* Cod. B. — *et ultra et cis* Vertran.

tiberim] *tibrim* Edit. princ. vet.

non] *nū* Venet. I. II.

fiant] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fiunt* ceteri.

curiis] *curieis* Vulgat.; item *heis* ubi *iis* Havn.

faciant] *fiant* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

in latio] om. Sciopp. — *in lano* Havn. — *in sacro* Ald. Bas. Par. Gryph. — *licio in apice velati* Scaliger.

velato] *vellato* Havn.

habebant] *habent* Gryph.

filo] *pileo* Cod. B.

quoi] Havn. — *cui* ceteri.

partim] *parti* Havn.

obscura] *oscura* Edit. princ.

ut] *et* Havn.

et] om. Edit. vetust.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

a] *ab* Havn.

diovis enim] Florent. — *diovis est* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *quod diiovis est* Cod. B. — *qui Diovis est* Vulg. — *diovis enim* διὸς *Iovis* Sciopp.

furina cuius] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *furrida cuius* Flor. — *furrida quoius* Havn. — *furida cuius* Cod. B. Edit. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *furidacus* Edit. princ.

fastis] *fasteis* Vulgat. — *fastis feriet Furinales sunt* Havn.

Falacer a divo patre Falacre. Salii a salitando quod facere in comitiis in sacris quotannis et solent et debent. Luperci quod Lupercalibus in lupercali sacra faciunt. Fratres Arvales dicti sunt qui sacra publica faciunt propterea ut fruges ferant arva, a ferendo et arvis fratres arvales dicti: sunt qui a Fratria dixerunt. Fratria est Graecum vocabulum partis hominum ut Neapoli etiam nunc. Sodales Titii dicti ab Titiis avibus quas in auguriis certis observare solent. Feciales quod fidei publicae inter populos praeerant; nam per hos fiebat ut iustum conciperetur bellum, et inde desitum, ut foedere fides pacis constitueretur. Ex his mitteban-

salitando] Florent. Puccius Nott. Mssc. ad Catull. XVII, 6. — *saltando* ceteri.

in comitiis] om. Sciopp. — *in comitio* Cod. B. Vulg. Vertr. — *in comiciis* Havn. Edit. princ. vet.

sacris] *sacreis* Vulgat. item *quotanneis* et *arveis.*

et debent] *debent* Havn.

lupercalibus] *a lupercalibus* Havn.

sacra] om. Havn.

arvales] *carvales* Edit. vetust. — *Fratres arvales .... faciunt* om. Havn.

ut] *ut ut* Edit. vetust.

sunt qui a] Turneb. Vertran. Sciopp. — *sunt qr* Havn. — *sunt; quia* ceteri.

Neapoli] Turneb. Vertran. Scalig. — *Apolini* Florent. Edit. princ. vetust. — *Apoli* Havn. Cod. B. Sciopp. — *Neapoli vel Appuli* Augustin. marg. ex conj. — *Apollini* ceteri.

Titii] *Ticii* Florent. Edit. vetust.

Titiis] *Ticiis* Florent. — *tiliis* Edit. vetust. — *ab Titiis avibus* om. Havn.

quas in auguriis] *quod in tuguriis* Cod. B. — *quas inauguriis* Sciopp. — *tuguriis* etiam Augustin. marg. Vertran.

certis] *certeis* Vulgat.; item *heis.*

et inde desitum] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et desitum* Cod. B. — *et indesitum* Edit. princ. vet. — om. Vertr. Sciopp. et iam Vulg. ut spuria inclusit. — Fort. *et inde definitum.*

ut] Florent. Havn. — *et ut* ceteri.

his] *iis* Havn.

mittebantur] *mittebant* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

tur antequam conciperetur, qui res repeterent, et per hos etiam nunc fit foedus quod Fidus ENNIUS scribit dictum.

16. In re militari Praetor dictus qui praeiret exercitui. Imperator ab imperio populi qui eos, qui id attentassent, oppressit hostes. Legati qui lecti publice, quorum opera consilioque uteretur peregre magistratus, quive nuntii senatus aut populi essent. Exercitus quod
26 exercitando fit melior. Legio quod leguntur milites in delectu. Cohors quod ut in villa ex pluribus tectis coniungitur ac quiddam fit unum, sic his ex manipulis pluribus copulatur cohors, quae in villa quod circa

conciperetur] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *conciperentur* ceteri.
hos] om. Havn.
Ennius scribit] Florent. Havn. — *scribit Ennius* ceteri.

Cap. XVI.

attentassent] Codex B. Gryph. Vertran. Vulgat. — *tentassent* Sciopp. — *attemptasset* Florent. — *attentasset* Edit. princ. vet. Rhol. Venet I. II. Ald. Bas. Par. — *atentassent* Havn.
oppressit] Florent. Vulg. Sciopp. — *oppressit ut* Cod. B. — *opprimeret* Gryph. Vertran. — *oppressi* ceteri cum Havn.
hostis] *hosteis* Vulgat. — *hostes* Gryph. Vertr. Sciopp.
quive] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *qui vel* Codex B. Edit. princ. vet. — *qui vere* Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui* Rhol. Venet. I. II.
legio] *egio* Edit. vet.
tectis] *tecteis* Vulgat. — Fort. *textis.*
quiddam] *quidam* Edit. princ. vetust.
his] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *haec* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
manipulis] *manipuleis* Vulgat.
pluribus] om. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg.
copulatur] *populatur* Florent.
quae] om. Havn. Sciopp.
villa] *villa dicta* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

eum locum pecus coerceretur, tametsi cohortem in villa HYPSICRATES dicit esse Graece χόρτον apud poetas dictam. Manipulos exercitus minimas manus quae unum sequitur signum. Centuriae quae sub uno Centurione sunt, quorum centenarius iustus numerus. Milites quod trium millium primo legio fiebat ac singulae tribus Ticiensium, Ramnium, Lucerum millia singula militum mittebant. Hastati dicti qui primi hastis pu- (24)
gnabant, Pilani qui pilis, Principes qui a principio gla-

coerceretur] Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Vulg. — *coreretur* Florent. — *cooreretur* Havn. — *cohoreretur* Sciopp. — *coercetur* Cod. B. — *coheretur* Edit. princ. — *cohercetur* Edit. vetust. — *choorer etur* Rholand. — Fort. *cogeretur.*
cohortem] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cohortes* ceteri.
Hypsicrates] Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *Ipsicrates* Florent. Turn. cod. unde *ipsa Crates* coniicit. — *Ipsi crates* Havn. — *Isicrates* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. — *Iphicrates* Augustin. marg. — Apud Gellium XVI, 12 vet. Victorii cod. *Hysicrates.*
χόρτον] Turneb. — χο. Havn. — *chorton* Sciopp. — κούρθον Vulgat. Vertran. — *cohorton* Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
minimas] Fort. *minima* vel *minima est.*
sequitur] Florent. Sciopp. — *sequuntur* ceteri.
centuriae] *centuria* Florent.; fort. *sunt* delendum.
Ticiensium] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *Titiensium* Venet. I. II. Ald. Bas. — *Taciensium* Cod. B. — *Tatiensium* ceteri.
Ramnium] Flor. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *Ramnensium* ceteri.
millia] *milia* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. idem *milium* supra.
singula] om. Florent. Havn. Cod. B.
militum] om. Sciopp.
hastis] *hasteis . . pileis* Vulgat.
principes] *princeps* Edit. princ. vetust.

diis: ea post commutata re militari minus illustria sunt. Pilani Triarii quoque dicti quod in acie tertio ordine extremis subsidio deponebantur; quod hi subsidebant ab eo Subsidium dictum, a quo PLAUTUS

Agite nunc, subsidite omnes quasi solent triarii.

Auxilium appellatum ab auctu, quom accesserant ei qui adiumento essent alienigenae. Praesidium est dictum quia extra castra praesidebant in loco aliquo, quo tutior regio esset. Obsidium dictum ab obsidendo, quo minus hostis egredi posset inde; item ab absidendo,

ea post] Havn. Sciopp. — *sed post* Turnebus. — *et post* ceteri.
commutata] *commuta* Gryph.
illustria] *illustres* Vulgat. Vertran.
sunt] *sumunt ut* Cod. B. *sumuntur* Vulgat. Vertran.
triarii quoque] *triani quoque* Florent. — *triariique* Ald. Bas. Paris. Cryph. Vertr.
tertio] *tercio* Edit. princ. vet. — *triario* Rhol.
extremis] *extremeis* Vulg. — *extremi* quidam apud Augustin. Vertr. Sciopp.
hi subsidebant] *ii subsedebant* Havn.
subsidite] *subsidete* Florent. Sciopp. — *subsidere* Havn.
appellatum] *appellatur* Cod. B. Vulg. Vertran.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
accesserant] *accesserunt* Sciopp.
ei] Florent. Havn. — *ii* Sciopp. — om. ceteri.
est] om. Sciopp. Havn.
quia] *quod* Sciopp. Havn.
esset] *essent* Edit. princ.
obsidendo] *ossidendo* Edit. princ.
inde] Cod. B. Vulgat. Vertran. — *in die* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.
absidendo] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *assidendo* Sciopp. — *obsidendo* Turnebi cod. Havn. unde *obscindendo* corrigit. — *abscidendo* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.

quom id ideo facerent quo facilius deminuerent hosteis. Duplicarii dicti quibus ob virtutem duplicia cibaria ut darentur institutum. Turma terima est, (E in U abiit,) quod terdeni equites ex tribus tribubus Taciensium, Ramnium, Lucerum fiebant. Itaque primi singularum decuriarum Decuriones dicti qui ab eo in singulis turmis sunt etiam nunc terni. Quos hi primo administros 27
ipsi sibi adoptabant, Optiones vocari coepti, quos nunc propter ambitiones tribuni faciunt. Tubicines a tuba

quom] Havn. — *cum* ceteri.
id ideo] Florent. Cod. B. Edit. vetust. Vulg. Sciopp. — *ideo* ceteri.
facilius] om. Rhol. Venet I. II.
deminuerent] Florent. Havn. Sciopp. — *diminuerent* ceteri.
hosteis] Florent. Cod. B. Ald. Bas. Par. Vulg. Vertr. Sciopp. — *hostis* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *hostes* Gryph.
duplicarii] *duplicavi* Turn. cod. — *duplicari* Edit. princ. vet. — *duplicati* Havn. Rhol. Venet. I. II.
terima] Florent. Edit. vetust. Sciopp. — *terma* ceteri.
est] om. Havn.
Taciensium] Florent. Codex B. — *Tatiensium* Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Tatienensium* Edit. princ. vetust. — *Titiensium* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *Ticiensium* Havn.
Ramnium] *Ramnensium* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr.
Lucerum] Florent. Havn. — *et laucerum* Edit. princ. vetust. — *et Lucerum* ceteri.
singulis turmis] *singuleis turmeis* Vulgat.
quos] *quod* Cod. B.
primo] *primi* Cod. B.
administros] *ad ministros* Edit. princ.
ipsi sibi] *ipsius* Edit. princ. vet.
coepti] *coepit* Havn.
ambitiones] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ambitionem* ceteri.
tubicines] *tibicines* Edit. princ. — *tubicenes* Havn.

et canendo, similiter Liticines et Classicos a classe, qui item cornu vocant, ut tum cum classes comitiis ad comitatum vocant.

17. Quae a fortuna vocabula, in his quaedam minus aperta ut Pauper, Dives, Miser, Beatus, sic alia. Pauper a paulo lare. Miser a minus quoi cum opus est minus nullo est. Dives a divo qui ut Deus nihil indigere videtur. [Beatus qui multa bona possidet.] Opulentus ab ope quoi eae opimae. Ab eadem Inops

liticines] *litigines* Flor. Havn. Edit. princ. — *latigines* Edit. vetust. — *liticines a lituo* Vertran. Sciopp.
et] om. Havn.
classicos] *classices* Turn. cod. unde *classicines* fecit. — *clasicos* Edit. princ. vet.
qui item] *qui tum* Turneb.
vocant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *canit* Ald. Bas. Par. Gryph. — *canunt* Cod. B. Vulg. Vertran. — *utuntur cum* Turneb.
tum] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
ad comitatum vocant] *comitiatum advocant* Vertran.

Cap. XVII.

his] *heis* Vulg. — *iis* Havn.
aperta] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a parte* Edit. princ. — *aperte* ceteri.
a paulo lare] *a pulo lare* Edit. princ. — *a paulola re* Vulgat. — *a pauca re* Sciopp.
mendicus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *miser* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
cum opus est] om. Sciopp. — *quoi cum cum opus est* Havn.
nullo] *nulli* Vertran. — *Fort. nihilo* Sciopp. marg. ut et Palmerius spicileg. pag. 851, qui idem *hillo* praefert.
Beatus ... possidet] Vulgat. — om. ceteri omnes.
opulentus] *et is opulentus* Vulg. Vertr. Sciopp.
quoi] Havn. — *cui* ceteri; sic et paulo supra.
eae opimae] Florent. Cod. B. Vulgat. — *et opime* Edit. princ. vetust. — *ea opime* Rholand. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ea optime* Havn. Venet. I. II. — *est opime* Turnebus. — *ea opima* Augusin. in Emend. Vertran. Sciopp.

qui eius indiget, et ab eodem fonte Copiis et Copiosus. Pecuniosus a pecunia magna; Pecunia a pecu; pastoribus enim horum vocabulorum origo.

18. Artificibus maxuma causa ars; id est ab arte medicina ut sit Medicus dictus, a sutrina Sutor, non a medendo ac suendo quae omnino ultima huic rei. earum rerum radices . ut in proxumo libro aperietur; quare quod ab arte Artifex dicitur nec multa in eo obscura, relinquam. Similis causa quae ab scientia voca- (25)

et ab] Florent. Havn. — *ab* ceteri.
copiis] Florent. Havn. Turn. cod. — *copiae* ceteri omnes. — *copis* Augustin. marg. Turnebus. — Fort. *cops.*
et] om. Havn.
pecu] *pecua* Havn.
pastoribus] Florent. Havn. — *a pastoribus* ceteri.

Cap. XVIII.

artificibus] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab artificibus* Edit. princ. vetust. — *ut sit artificibus* Ald. Bas. Par. Gryph.
maxuma] Havn. — *maxima* ceteri.
ars] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ab arte ars* Cod. B. — *ab arte* Vulg. Vertr. Sciopp. — *arsu* Havn. omissis *id est.*
medicina ut] *medicinave* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
ut sit] om. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut sis* Venet. I. II. — *medicus ut sit* Vertr. Sciopp.
dictus] om. Cod. B. Vulg. Vertran.
quae] *queo* Edit. princ. — *quam* Gryph.
omnino] *omnia* Turnebus.
earum rerum radices] Locus mendosus fort. horum verborum litura, quae ex glossa marg. nata, emendandus. — *earum rerum radices in proximo libro aperientur, nec multa in eo obscura relinquam. Quare quod ab arte artifex dicitur, similis etc.* Scalig. Sciopp.
proxumo] Florent. — *proximo* ceteri.
aperietur . quare quod] *aperiretur quarteque* Havn.
relinquam] om. Havn.
vocatur] *vocantur* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

tur aliqua ut Praestigiator, Monitor, Nomenclator; sic etiam quae a spatio quodam dicuntur, Cursor, Natator, Pugil: etiam in hoc genere quae sunt vocabula, pleraque aperta, ut Legulus [et Vindemiator] alter ab oleis, alter ab uvis. Haec si minus aperta Vindemiator, Vestigiator et Venator, tamen id est, quod Vindemiator vel quod vinum legere dicitur, vel quod de viti id demunt. Vestigiator a vestigiis ferarum quasi indagator.
28 Venator a venatu, quod sequitur verbum adventum et inventum.

19. Haec de hominibus. Hic quod sequitur de

ut] om. Cod. B.
praestigiator] *praestringiator* Rholand.
nomenclator] *nomendator* Edit. vetust. Rhol. Venet. I. II.
quae] om. Cod. B. Vulgat.
a] *ab* Havn.
spatio] *spacio* Florent. — *studio* Sciopp.
quodam] *quaedam* Sciopp.
etiam] *et* Vulg. Vertr. Sciopp.
et vindemiator] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
oleis] *oleeis* .. *uveis* Vulgat.
si] *etsi* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
vestigator] *ut vestigator* Cod. B. Vulg. Vertran. — *vestigiator* Havn.
id est] Cod. B. Vulg. Vertran. — *idem* ceteri omnes.
viti id demunt] Florent. Havn. — *vite id demit* ceteri.
vestigator] *vestigiator* Havn.
quasi indagator] *quas indagatur* Havn. Vulgat. Vertr. cf. Stephan. Append. pag. 28.
venatu] *ventu* Havn.
quod .... inventum] uncis inclusit Vulgat. — *quod sequitur, quod sequitur* sic Havn.
verbum] *cervum* Scalig. — *cerbum* Sciopp. — *feram ad ventum et in ventum* ex aliorum emendat. Vertran.

Cap. XIX.

Hic] Florent. Havn. — *hinc* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. *hoc* ceteri.
de pecore haec] Florent. Havn. — *de pecore* ceteri.

pecore, haec. Pecus ab eo quod perpascebant a quo pecora universa, quod in pecore pecunia tum pastoribus consistebat et standi fundamentum Pes; a quo dicitur in aedificiis area pes magnus et qui negotium instituit, pedem posuisse. A pede pecudes appellarunt, ut ab eodem Pedicam, Pedisequum; et Peculatoriae oves aliudve quid: id enim peculium primum. hinc Peculatum publicum primo ut cum pecore diceretur multa, et id esse coactum in publicum, si erat aversum, ex

perpascebant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *perpascebat* Cod. B. Venet. I. II. — *perpascat* Vulg. Vertran.
pecora universa] *pecunia universa* Augustin. marg. ex libro, Vertran.
pastoribus consistebat] Florent. — *consistebat pastoribus* ceteri. — *tunc consistebant* Havn. — Fort. *pastoribus* ex super. translatum.
et standi] *quod standi* Sciopp.
magnus] om. Sciopp.
negotium instituit] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *fundamentum instituit* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Sciopp.
posuisse] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. — *posuit* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ponit* Vulg. Sciopp.
pecudes] *pecudem* Havn.
pedicam] *dicam* Gryph.
pedisequum] Florent. Edit. vetust. — *et pedissequum* Cod. B. Havn. — *pedissequum* ceteri.
peculatoriae] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *peculatorem* Edit. princ. vetust. — *peculatur* Augustin. marg. ex libro. — *peculatorias* Sciopp. — *peculacoriae* Turn. cod. unde *peculia a pecore* emendat.
peculatum] *peculatium* Havn.
publicum] *furtum publicum* Vertr. Sciopp.
multa] *mulcta* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
in publicum] *impublicum* Ed. princ. vetust.
esse] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *esset* Vulg. Vertr. Sciopp.
erat] *hieis erat* Cod. B.
aversum] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *adversum* Cod.

qua fructus maior. Hinc est qui Graecis usus, Sus quod ὗς, Bos quod βοῦς, Taurus quod ταῦρος, item Ovis quod ὄϊς; ita enim antiqui dicebant, non ut nunc πρόβατον. Possunt in Latio quoque ut in Graecia a suis vocibus haec eadem ficta. Armenta quod boves

B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ausum* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Inde peculium primum; hinc peculatum furtum publicum, ut cum quid esset coactum in publicum, si erat aversum. Hinc etiam peculatoriae oves, aliudve quid ex quo fructus maior, cum pecore multa diceretur* Vertranius. — *indidem peculium primo: hinc peculatum, publicum furtum et peculatoriae oves aliudve quid* Scaliger. — *Desunt nonnulla* Sciopp. post *aversum* addidit; desiderari quaedam iam Scalig. notavit.

fructus] *functus* Havn.

hinc est] om. Vertran.

qui Graecis usus, sus quod ὗς] nos ex Florent. qui sic legit: *qui graecis usus quod hys;* idem et Havn. omisso *hys* cuius loco lacuna. — *quod graecis usus hys* Sciopp. et in marg. *Fulv. Ursinus. sus ὓς.* — *qui graecis ὓς sus quod σὺς* Turn. ex codice laudat. — *quod Graecis πρόβατον* Cod. B. — *quod graecis illis usus* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod graeceis* Vulg. Vertr.

bos quod βοῦς] Florent. nisi quod in hoc BYC, Turn. cod. — *bos βοῦς* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *bus bos* Edit. princ. vet. — *quod βοῦς bos* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *bos quod* cum lacuna Havn.

taurus quod ταῦρος] ταῦρος om. Florent. — *quod taurus ταῦρος* Cod. B. — *quod taurus* Edit. princ. vetust. — *quod ταῦρος taurus* Rhol. Venet. I. II. — *taurus quod* Havn. — *et taurus ταῦρος* Vulg. Vertran. Sciopp. — *et ταῦρος taurus* Ald. Bas. Par. Gryph.

ovis quod ὄϊς] Paris. — *ovis quod oīs* Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. — *ovis quod omnis* Gryph. — *οἷς ovis* Vulg. Vertran. — *quod item οἶς ovis* Sciopp. — *ovis* Havn.

πρόβατον] *probaton* Florent. Edit. princ. vetust.

possunt] Flor. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *possent* ceteri.

in Latio] Vulg. Vertr. Sciopp. et fort. Flor. — *in latino* ceteri cum Havn.

suis] *sueis* Vulgat. — *ab suis* Havn.

ideo maxume parabantur, ut inde eligerent ad arandum; inde Arimenta dicta postea I tertia litera extrita. Vitulus quod Graece antiquitus ἰταλός aut quod plerique vegeti, Vigitulus. Iuvencus iuvare qui iam ad agrum colendum posset. Capra carpa a quo scriptum *Omnicarpae caprae.* Ircus quod Sabini Fircus: quod illic Fedus in Latio rure Edus; qui in urbe ut in multis A addito Aedus. Porcus quod Sabini dicto a primo Por-

maxume] Havn. — *maxime* ceteri.

eligerent] *elegerint* Edit. princ. vet. Rhol.

arimenta] Florent. Havn. — *armenta* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aramenta* ceteri.

postea I tertia] Florent. — *postea tertia* ceteri.

litera] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. — *littera* ceteri.

extrita] *extincta* Edit. princ. vet. — *extrita armenta* Sciopp.

ἰταλὸς] *italos* Florent. — *itulos* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — ἰτοῦλος Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Havn.

vegeti] *vegetis* Cod. B. — *vegeteis* Vulg. Sciopp. — om. Havn.

vigitulus] Florent. Havn. — *vegittulus* Edit. princ. vetust. — *vegitulus* ceteri.

iuvare] *a iuvare* Ald. Bas. Par. Gryph.

colendum] *edendum* Havn.

omnicarpae] *o mi carpe* Cod. B. — *omi carpe* Augustin. marg. — *omni carpe* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

caprae] *capre* Augustin. marg. Edit. princ. vetust.

ircus] Florent. Havn. Edit. princ. — *hircus* ceteri; cf. Velius Long. pag. 2230.

quod] *et quod* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

illic] *illeic* Vulgat.

fedus] *foedus* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.

rure edus] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *rure aedus* Florent. — *rure hedus* Ald. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *rure hoedus* Cod. B. Bas. Par. Gryph.

qui in urbe] Florent. Havn. — *quod in urbe* ceteri.

ut] *aut* Ald. Bas. Par. Gryph.

multis] *multeis* Vulgat.

A addito] *ab aedito* Cod. B.

aedus] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. — *a edus* Edit. princ. vetust. — *haedus* ceteri.

Sabini] *Sabino* Havn.

dicto a primo porcopor inde porcus] Turnebi cod. et mutato

copor inde Porcus, nisi si a Graecis, quod Athenis in
libris sacrorum scriptum est κάπρῳ καὶ πόρκῳ. Aries
qui eam dicebant Ares veteres, nostri Ariuga; hinc
(26) Ariugas. Haec sunt quorum in sacrificiis exta in ollo,
non in veru coquuntur, quas et ACCIUS scribit et in

a primo in *aprino* Sciopp. — *dicto a primo porco poridie porcus* Havn. — *dicto a primo porco poride porcus* Flor. — *dicunt a primo porco poride porcus* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicunt de aprino porco poridiis inde porcus* Cod. B. et mutato *poridiis* in *poridus* Vulgat. Vertran. — *dicunt aprum porcum proinde porcus* Scaliger. — *dicunt a primo porcum por; inde porcus* Popma.

nisi si] Flor. Havn. — *nisi* ceteri.

Graecis] *Graeceis .. Atheneis .. libreis* Vulgat.

scriptum est] *scripta est* Florent. Havn.

κάπρῳ καὶ πόρκῳ] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *porce porco* Florent. — *porcae porco* Havn. — *et porce porco* Edit. princ. vetust. — *et porcae porco* Rholand. — *et procae porco* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — om. Cod. B. vacuo spatio relicto. — Conf. Demosth. pag. 642 R.

qui eam] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quod eam* Havn. — *quod cum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. *aries qui nunc, eam.*

ariuga] Florent. Sciopp. — *Fulvius: aringa* Sciopp. marg. conf. Rutgers. Var. Lect. III, 9. — *arvigem* Vertran. — *arviga* ceteri.

hinc] *huic* Paris. — *hic* Gryph.

ariugas] Florent. Sciopp. — *arvigas* Havn. — *arvigus* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *arvignus* Cod. B. Vulgat. Vertran.

haec sunt quorum] *hae sunt quarum* Vulgat. Vertran.

in ollo, non] Florent. — *in olla non* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp. — om. Rholand. Edit. non editoris consilio, sed operarum, ut videtur, errore, folio post *sacrificiis exta* verso; et inde om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Quod hic factum in Edit. Rholand., idem accidit fine folii octavi recti [cap. 22.]; ultima vox est *ovium;* iam sequitur folio verso *ut Polibius* verbis *bulbum lana graecum* operarum negligentia omissis. — *exta in olla .... et in* om. Havn.

Accius] Florent. — *Acci.* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Acti.* Cod. B. — *Acius* Edit. princ. vetust. — *Actius* ceteri. — *Ateius* Osannus Analect. pag. 66.

pontificiis libris videmus. In hostiis eam dicunt Ariugem 29
quae cornua habeat, quoniam is quoi ovi mari testiculi
dempti, et ideo ut natura versa Vervex declinatum.
Pecori ovilo quod agnatus, Agnus. Catulus a sagaci
sensu et acuto Catulus; hinc Canis, nisi quod, ut tuba
ac cornua quod, signum cum dent, canere dicuntur,

pontificiis] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *pontificalibus* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

libris] *libreis* Vulgat.

videmus] *bidentes* Scaliger. Rutgersius III, 9.

hostiis] *hostis* Edit. princ. vet.

dicunt] om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

ariugem] Flor. — *al. aringem · al. ariugem* Sciopp. marg. — *arvigem* ceteri omnes.

habeat] Florent. Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *habebat* Edit. vetust. — *habet* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

quoniam] *et* Sciopp.

quoi] Havn. — *cui* ceteri.

dempti] *demti* Vulgat.

et ideo] *et non* Venet. I. II. — *ei nomen* Rutgersius. — *est ideo* Vertran.

ut] *vi* Sciopp.

versa] om. Edit. princ. vetust.

declinatum] *declinatus* Vertran. — *eam arvigem quae ὀρχίδια habet, quoniam, si cui ... dempti, ob id ... declinatur* Gothofredus; fort. *si cui* verum est.

ovilo] *ovillo* Florent. Cod. B. Sciopp. — *ovilio* Edit. vetust.

acuto catulus] Florent. — *catulus* om. ceteri. fort. prius inducendum.

ut tuba ac cornua] Florent. Havn. — *ut tuba et cornu* ceteri.

cum dent] Victorius Var. Lect. XXII, 16. — *cum dente* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *cum dant* Vulg. Vertr.

quod hic item et noctulucus in custodia et in venando signum voce dat, Canis dictus.

20. Ferarum vocabula item partim peregrina ut Panthera, Leo; utraque Graeca, a quo etiam et rete quoddam Panther [et Leaena]; et muliercula Pantheris et Leaena. Tigris qui est ut leo varius, qui vivus capi adhuc non potuit, vocabulum e lingua Armenia; nam ibi et sagitta et quod vehementissimum, flumen dicitur Tigris. Ursi Lucana origo vel unde illi, nostri ab ipsius voce. Camelus suo nomine Syriaco in Latium venit, ut Alexandrea Camelopardalis nuper addu-

quod hic] *quod hinc* Havn.
noctulucus] Florent. Turn. cod. — *nocticulus* Cod. B. Vulg. Vertran. — *noctuculus* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *al. noctoculus* Sciopp. marg. — *nictaculus* vel *noctulugus* Scaliger. — Fort. *noctuvigulus*.
et in venando] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et venando* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.

Cap. XX.

panthera] *pantera* Edit. princ. vetust.; ita et infra *panteris*.
et rete quoddam] om. Cod. B. — *in rete quedam* Ed. princ. vetust.
panther] *panthera* Salmasius ad Polluc. I, 9, 71.
et muliercula] *muliercula et* Sciopp. — om. cum seq. *pantheris* Havn.
pantheris et leaena] Flor. — *pantheris* ceteri omnes; priora *et leaena* quae in omnibus exstant libris, nos inclusimus, ut addititia. — Servius ad Virg. Eclog. II, 63 *LEAM vero VARRO AD CICERONEM. III. sicut nocet PANTHERA et LEA* alium intelligit locum libri ad Septumium.
varius] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri cum Havn.
Armenia] *Armena* Cod. B.
sagitta] *sagipta* Edit. princ. vetust.
latium] *latinum* Havn.
Alexandrea] Flor. Havn. Politian. Miscell. cap. 3. Sciopp. — *ab Alexandrea* Cod. B. — *Alexandria* ceteri.
adducta] *advecta* nescio unde laudant Scaliger. Lambin. ad Hor. Epist. II, 1, pag. 317 F.

cta, quod erat figura ut camelus, maculis ut panthera. Apri ab eo quod in locis asperis, nisi a Graecis quod hi κάπρος. Caprea a similitudine quadam caprae. Cervi quod magna cornua gerunt, Gervi mutata G in C, ut in multis. Lepus quod Siculis quidam Graeci dicunt λέποριν. a Roma quod orti Siculi, ut Annales veteres nostri dicunt, fortasse hinc illuc tulere et hic reliquerunt id nomen. Volpes ut AELIUS dicebat quod volat pedibus.

maculis] *maculeis ... loceis aspereis ... graeceis ... multeis* Vulgat.

κάπρος] Ald. Bas. Vulgat. Vertr. — *απρος* Cod. B. — *apros* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *κάπροι* Par. Gryph. — *aproe* Sciopp. — *ii απρ* Havn.

gervi] Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *corvi* Florent. Havn. — om. Vulg. Vertr. Sciopp.

mutata] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *mutato* Vulg. Vertr. Sciopp. — *G in C mutavit* Havn.

multis] Florent. Havn. — *multis quasi gervi* ceteri omnes.

quod Siculis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quod e Siculis* Ald. Basil. Gryph. Vertran. Sciopp. — *quod e Siculeis* Vulgat. — *quod a Siculis* Paris. — *quod in Siculis* Cod .B. — Fort. *quod Siculi quidam Graeci* ut paulo infra *quod GRAECI AEOLES dicunt*.

Graeci] *Graecei* Vulgat.

λέποριν] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — ΛЄΠΟΡΙΝ Florent. — *λέπ.* Havn. — *λέπορεμ* Cod. B. — *leporem* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

veteres nostri] Florent. Havn. — *nostri* Codex B. — *nostri veteres* ceteri.

tulere] Florent. — *tulerunt* ceteri.

hic] *heic* Vulgat.

Aelius] *Elius* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

volat] *voltat* Havn.

21. Proxuma animalia sunt ea quae vivere dicuntur neque habere animam, ut virgulta. Virgultum dicitur a viridi, id a vi quadam humoris; quae si exaruit, moritur. Vitis quod ea vini origo. Malum quod Graeci Aeolis dicunt μᾶλον. Pinus iuglans quod cum haec nux antequam purgatur, similis glandis, haec glans optuma et maxuma, ab Iove et glande iuglans est appellata. Eadem Nux quod ut nox aerem, huius suc-

C a p. XXI.

proxima] *proxima me* Turnebi cod., unde *proxime* corrigit, et sic Victor. Mssc. ad Aristotel. περὶ ψυχῆς II, 1. — *proxuma* Havn. quod dedimus.
animalia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *animal* Turnebi cod. — *animalib.* Cod. B. — *animalibus* Vulgat. Vertran.
virgulta] *virgula* Havn.
a viridi] *viridi* Edit. princ. vet.
id] *idque* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
quadam] *quidam* Edit. princ. vet.
exaruit] *exaurit* Havn.
graeci] om. Cod. B. Vulg. Vertran.
aeolis] Florent. Havn. — *edes* Edit. princ. vetust. — *aeoles* ceteri.
μᾶλον] *malon* Florent. Edit. princ. vetust. — *μῆλον* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *μάλων* Havn.
pinus] *nux* Augustin. marg. ex libro, certe deest coniecturae signum. — Fort. desunt quaedam, *pinus quod Graeci πίτυς* vel similia.
iuglans] *iugilans* Havn. Edit. princ. vetust. — *et iuglans* Cod. B.
cum] om. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
purgatur] *purgetur* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
similis glandis] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *similis glandei* Cod. B. *similis glandi* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *simul* Edit. princ. vetust.
glans] om. Edit. princ. vetust.
optuma] Havn. — *optima* ceteri.
maxuma] Havn. — *maxima* ceteri.
ab] *a* Havn.
iuglans] *iugulans* Edit. princ. vetust.
ut nox] *ut nux* Rholand.
aerem] *acrem* Havn.

cus corpus facit atrum. Quae in ortis nascuntur, alia peregrinis vocabulis ut Graecis Ocymum, Menta, Ruta ... quam nunc πήγανον appellant. Item Caulis, La- (27)
pathium, Radix; sic enim antiqui Graeci quam nunc ῥάφανον: item haec Graecis vocabulis, Serpyllum, Rosa, una littera commutata: item ex his Graecis Latina

huius succus] om. Cod. B. — *huius sucus* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ita huius succus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

corpus facit] Flor. Havn. — *facit corpus* ceteri.

ortis] *orteis* Vulgat. — *hortis* ceteri omnes hoc in loco. — cf. Charisius pag. 62. Casaubon. ad Sueton. pag. 219 Wolf. et infra V, 32, VI, 3.

peregrinis] *peregrineis vocabuleis ut Graeceis* Vulgat.

ruta ... quam] lacuna unius vocis Havn. — coniungunt ceteri.

πήγανον] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — ΠЄΓΑΝΟΝ Flor. — *λετανὸν* Sciopp. — om. Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — in Havn. lacuna post verbum *appellant*.

lapathium] om. Cod. B. — *lapacium* Florent. Havn. — *lapatium* Rhol. Venet. I. II. — *lupacium* Edit. princ. vetust.

radix] *καυλὸς, λαπάθιον, ῥάπυς quam nunc ῥάφανον.* Scaliger.

ῥάφανον] Scaliger. — *rafanon* Cod. B. — *raphanum* Edit. princ. Vulg. — *rhaphanum* ceteri.

haec] *ex* Ald. Vulg. Vertr. — *et* Cod. B. — *hac* Sciopp.

graecis vocabulis] *graeceis vocabuleis* Vulgat.

serpillum, rosa una littera commutata] Flor. Havn. Sciopp. — *serpilium* scribit Rhol. Venet. I. II. — *serpyllum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *herpilon rhodon addita et commutata una litera serpyllum rosa* Cod. B; unde Vulgat. Vertran. *ἕρπυλλον ῥόδον addita et commutata una littera serpyllum rosa.*

item ex his graecis latina] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *item et graeca* Cod. B. — *item graeca* Vulgat. Vertran.

κορίανδρον, μαλάχη, κύμινον: item Lilium a lirio et Malva a μαλάχη et Sysimbrium a sysimbrio. Vernacula Lactuca a lacte quod olus id habet lac. Brassica ut passica quod ex eius scapo minutatim praesicatur.

κορίανδρον] Vulg. Vertran. — *coliandron* Flor. Havn. Sciopp. — *coriandron* ceteri.
μαλάχη] Cod. B. Vulgat. — *μαλάκη* Vertran. — *malachen* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Sciopp. — *malachrem* Gryph.
κύμινον] Vulgat. Vertran. — *cyminon* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cyminum* Sciopp. — Scribendum puto: *item ex graecis latina coriandrum a κοριαννὸν, malachen, cyminon.* His enim ut iam latinis etiam utebantur. TURNEBUS.
item] *item latina* Cod. B. Vulgat Vertran.
ab lirio] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a lirio* Havn. — *ab λειρίου* Cod. B. — *ἀπὸ λειρίου* Vulg. — *ἀπὸ λιρίου* Vertr. Sciopp. — Fort. *ab λίριον.*
et malva] *malva* Cod. B. — *et malba* Havn.
a μαλάχη] Vulgat. Sciopp. — *a μαλάκης* Vertran. — *ab malache* Cod B. — *a malache* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
sysimbrium] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *susimbrium* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sysibrium* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *sisymbrium* vel *sisumbrium.*
a sysimbrio] Florent. — *a sysimbro* Havn. — *a sysibrio* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a sysibriu* Cod. B. — *ἀπὸ σισυμβίου* Vulg. — *ἀπὸ συσιμβρίου* Vertran. Sciopp. — Fort. *a σισύμβριον.*
lactuca] *lacte* Havn.
id] om. Cod. B.
prassica] *blassica* Havn.
ut passica] Florent. Havn. Codex B. V. C. in Sciopp. marg. Edit. princ. vetust. Rhol Venet. I. II. — *ut praeseca* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *praesica* Turneb. Sciopp.
eius] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *huius* ceteri.
praesicatur] Flor. Edit. vetust. Sciopp. — *praesiccatur* Cod. B. Edit. princ. — Rhol. Venet. I. II. — *praesecatur* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *praestitatur* Havn. — *id est praesicatur* Turn. cod.

Asparagi quod ex asperis virgultis leguntur, et ipsi scapi asperi sunt, non leves; nisi Graecum: illic quoque enim dicitur ἀσπάραγος. Cucumeres dicuntur a curvore ut curvimeres dicti. Fructus a ferundo res: et eae quas fundus, et eae quae in fundo ferunt ut fruamur. hinc declinatae Fruges et Frumentum, sed ea e teria; etiam frumentum, quod ad exta ollicoqua

asperis virgultis] *aspereis virgulteis* Vulgat. — *asperis virgultus* Ald. Bas. — *asparis virgultis* Havn.
leguntur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *nascuntur* Cod. B. Vulgat. Vertran.
non leves] om. Sciopp. — *non laeves* Vertran. — *non lenes* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
illic] *illis* Gryph.
quoque enim] Flor. Sciopp. — *quoque* Havn. — *enim quoque* ceteri.
ἀσπάραγος] om. Edit. princ. vetust. — *asparagus* Florent.
curvimeres] *corvimeres* Havn.
ferundo] Florent. Havn. Sciopp. — *ferendo* ceteri.
et eae quas] Florent. Havn. — *ee equas* Edit. princ. vetust. — *et hae quas* Cod. B. Rhol. Vulgat. Vertr. — *hae quas* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *eae quas* Sciopp.
et eae quae] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Sciopp. — *et hae quae* ceteri.
fundo] *fondo* Havn.
ferunt] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Sciopp. — *feruntur* ceteri.
ut fruamur] *fruantur* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut fervamur* Havn.
sed ea e terra] Flor. Havn. Sciopp. — *sed ee e terra* Edit. princ. vetust. — *sed hae e terra* Rhol. Venet. I. II. Vulg. *sed hae terra* Codex B. — *sed ea terra* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *scilicet hae a terra* Vertran.
etiam] *et ipsum* Vertran.
frumentum] *frumenta* Havn.
quod ad exta ollicoqua] Turn. Vertran. Sciopp. — *quod extaollico quo* Florent. — *quod extra, olito, quo* Havn. — *quod exta ollica* Cod. B. — *quod exta loco quo* Vulgat. ex Mafei codice, Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod extat loco quo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod exta coqui solent addita mola.* Augustin. Emendat.

solet addi ex mola, id est, ex sale et farre molito. Uvae ab uvore.

22. Quae manu facta sunt dicam, de victu, de vestitu, de instrumento, et si quid aliud videbitur his aptum. De victu antiquissima Puls; haec appellata vel quod ita Graeci, vel ab eo unde scribit APOLLODORUS, quod ita sonet cum aqua ferventi insipitur. Panis quod primo figura faciebant, ut mulieres in lanificio panus. Posteaquam ei figuras facere instituerunt alias, a pane et faciendo Panificium coeptum dici;
31 hinc Panarium ubi id servabant; sicut Granarium ubi

solet] Turn. cod. Vertran. Sciopp. — *solent* ceteri omnes.
ex mola] *et mola* Cod. B. Edit. princ. vet. — *mola* Vertr.
id] *hoc* Cod. B. — *ea* Augustin. in Emend. Vertran.
farre] *fare* Edit. princ. vet.
molito] Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *mollito* ceteri.
uvore] *humore* Havn.

Cap. XXII.

de instrumento] *de* om. Ald. Bas. Par. Gryph.
his] *heis* Vulgat.
aptum] *actum* Edit. princ. vetust.
haec] Florent. Havn. — om. ceteri.
unde] Flor. Havn. Sciopp. — *uti* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *ut* Gryph. Vulgat. Vertran.
aqua] *aquae* Sciopp.
ferventi] *fervens ei* Gothofr. — *fruente* Havn.
insipitur] Florent. Havn. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Sciopp. — *insipatur* Turn. cod. — *inspicitur* Cod. B. Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *inspergitur* Augustin. marg. ex libro, Vertran. — *inseritur* quidam apud Bentinum.
figura] Florent. Havn. Turn. cod. — *figuras* ceteri.
ut mulieres] *mulieres* Vulgat. Vertran.
lanificio] *panificio* Vulgat. Vertran.
panus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *pannus* Ald. Bas. Par. Gryph. — *panis* Vulgat. Vertran.
posteaquam] *posteaque* Vulg. Vertran. Sciopp.
ei] om. Vulgat. Sciopp.
panificium] *lanificium* Cod. B.

granum frumenti condebant, unde id dictum; nisi ab eo quod Graeci id κρόκην, a quo a Graecis quoque granum dictum; et in quo eadem conduntur, Horreum ab horrido. Triticum quod tritum est spicis. Far a faciendo quod in pistrino fit. Milium a Graeco; nam id μελίνη. Libum quod ut libaretur priusquam esse-

dictum] *ductum* Havn.

id κρόκην] lacuna his verbis in Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *id* ΚΡΟΚЄΝ Florent. — κροκὴν Cod. B. Ald. Bas. — *id* κρο Havn. — κροκεν Sciopp. et in marg. *Fulv. Ursinus* κρόκην — κόκκον ex Bentini emendatione Paris. Gryph. Vulgat. Vertran.

a Graecis] *Graecis* Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *Graeceis* Vulgat.

granum] excidit vox graeca. — *unde id dictum ab eo, quod graecis* κοκκών *a quo Graecis* κόκκος *granum dictum* Scalig.

et in quo eadem] *in quo ea quae* Havn.

horrido] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *horriendo* Edit. princ. vetust. — *horrendo* Cod. B. Vulgat.

est spicis] *ex spicis* Turnebi cod. — *e spicis* Havn. Scalig. Sciopp. — *est spiceis* Vulgat.

pistrino] *pristino* Havn.

id μελίνη] Turn. Sciopp. — *id* ΜЄΛΙΝЄ Florent. — *id melin* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *id* μέλην Ald. Bas. Par. Gryph. — *id* Havn. — *id prius* μέλην *post* μεδιν Cod. B, unde *id prius* μέλιν, *post* μέδιν Vulgat. Vertran. — Si fides esset tribuenda his libris, emendarem: *nam id prius* μελίνη, *post* ἔλυμον.

quod ut] *quod* Vulg. Vertran.

libaretur] *liberetur* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *liberaretur* Cod. B.

essetur] Turn. cod. Sciopp. — *esset ut* Flor. Cod. B. Vulg. Vertran. — *esset* ceteri.

tur, erat coctum. Testuatium quod in testu caldo coquebatur, ut etiam nunc Matralibus id faciunt matronae. Circuli quod mixta farina et caseo et aqua cir-
(28) cuitum aequabiliter fundebant. Hoc quidam qui magis incondite faciebant, vocabant Lixulas et Semilixulas vocabulo Sabino; itaque frequentia Sabinis a globo farinae dilatato, item in oleo cocti, dicti a globo Globi. Crustulum a crusta pultis, quoius ea quod ut corium exuritur, Crusta dicta. Caetera fere opera a vocabulis

erat] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

coctum] *cottum* Edit. princ. vetust. — *quod libaretur priusquam essent coctum* Scalig., Cruquius ad Horat. Epist. I, 10, pag. 548.

testuatium] *testuacium* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *testuatrum* Havn.

testu] *testo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *testa calda* Augustin. marg. ex libris.

caldo] Florent. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *calido* ceteri.

et caseo] *caseo* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

aequabiliter] *aequaliter* Scaliger offert quod in nullo exstat libro; in Cicer. de Rep. I, 35, pag. 91 pro *aequitatem et fidem* legendum *aequabilitatem* ut de Orat. II, 345.

faciebant] *faciebat* Havn.

semilixulas] *semixulas* Havn.

itaque frequentia Sabinis] Florent. Havn. — *idque frequentius a Sabinis* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *idque frequentius, Sabinis* Vertran. — *idque frequentius Sabini* Vulgat. Sciopp. — Fort. *itaque frequentati a Sabinis.*

globi] Florent. Havn. Turn. cod. — *globuli* ceteri omnes.

cuius ea quod] Florent. — *cuius eo quod* Sciopp. — *quo vis ea quod* Cod. B. — *quois ea quod* Havn. unde *quoius* scripsimus. — *quoius ea quae* Vulgat. — *cuius ea quae* Vertr. — *ea quod* Edit. princ. vetust. Rhol. — *eo quod* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

crusta dicta] *eruta dicta* Havn.

corium] *coreum* Edit. princ. vetust.

caetera] Florent. — *cetera* alii.

vocabulis graecis] *vocabuleis graeceis* Vulgat.

Graecis sumpta ut Thrion et Placenta. Quod edebant cum pulte, ab eo Pulmentum, ut PLAUTUS: hinc Pulmentarium dictum. Hoc primum debuit pastoribus Caseus a coacto lacte ut coaxeus dictus. Deinde posteaquam desierunt esse contenti his quae suapte natura ferebat sine igne, in quo erant poma; quae minus cruda esse poterant, decoquebant in olla. Ab olla Olera dicta, quorum a genere cruda olera: e quis ad

ut thrion] Florent. Havn. Sciopp. — *ut thrium* Turn. cod. — *ut trion* Edit. princ. vet. — *ut triton* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut θρύλλον καὶ τεῦφον* Cod. B. Vulgat. Vertran.

edebant] *debebant* Edit. princ. vet.

ab eo] *ab eo quod* Turnebi codex. in quo latere videtur: *ab eo quoque.* — Charis. pag. 56, 6. *quidam putant Pulmentum quasi pulumentum melius dici.* VARRO *autem ad Ciceronem* QUINTO, PULMENTUM, *ait*, QUOD ID CUM PULTE ESSENT, ET INDE PULMENTARIUM DICTUM.

debuit] *fuit* Augustin. marg. ex libro. Vertran.

pastoribus] *pistoribus* Cod. B.

coacto] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cocto* ceteri.

coaxeus] Codex B. Vulgat. Vertr. — *coxeus* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.

deinde] *dein* Vulg. Vertr. Sciopp.

posteaquam] *postquam* Cod. B.

his] *heis* Vulgat.

sine igne] om. Sciopp.

poma quae] *poma in quo* Cod. B. Edit. princ. vet.

minus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *nimis* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran.

decoquebant] *dequoquebant* Havn.

ab olla] *ab ola* Rholand.

e quis] Flor. Havn. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. — *equis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *e queis* Vulgat. Vertr. Sciopp.

coquendum quod e terrae rure Ruapa, unde Rapa.
Olea ab elaea; olea grandis Orchitis, quod eam Attico
orchenmora. Hinc ad pecudis carnem perventum est.
Suilla sic ab illis generibus cognominata: hanc primo
assam, secundo elixam, tertio e iure uti coepisse na-
32 tura docet. Dictum Assum quod id ab igni assudescit;
uvidum enim quod humidum et ideo ubi id non est,

coquendum] *quoquendum* Edit. princ. vetust.

e terrae rure] Flor. — *terrae rure* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *e terra rure* Havn. — *ceterae rure* Edit. princ. vetust. — *rueret e rure* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *e terra erueretur* Turnebus, Sciopp. — *e terra ruerent* Scaliger. — Fort. si quid mutandum: *e terra eruere.*

ab elaea] Florent. Sciopp. — *ab olea* Codex B. — *ab eleo* Havn. Rhol. Venet. I. II. — *ab elea* Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — Fort. graecis litteris: ἐλαία.

grandis] *gradis* Venet. I. II.

eam Attico orchenmora] Florent. — *eam antiquam orchenmora* Havn. — *ea antiquitus orchemora* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ea antiquitus archemora* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ea Attice orcheninora* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ea Attico orche minor* Turnebus. — *Al. eam Attico orchin more. Al. eam antiqui orchen motu.* Sciopp. marg. — Fort. *eam Attici . . .* sic V, 36 *ut ATTICI* δόσις; de graeca voce nihil certum. — Fort. ὀρχίμορον cf. Steph. s. v. μόρον. Buttmannus.

suilla] *ut suilla* Cod. B.

sic] *se* Havn.

ab illis] *ab illeis* Vulgat. Sciopp. — *habilis* Turn. cod. — *a suillis* Scaliger.

hanc] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *hinc* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

elixam] Flor. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *elissam* ceteri.

tertio] *tercio* Edit. princ. vetust.

id] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Veuet. I. II. — om. ceteri.

igni] *igne* Vulg. Vertr. Sciopp.

uvidum] *ubidum* Florent.

enim] Flor. Sciopp. — *est* Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. — *est enim* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

succus abest; et ideo sudandum assum destillat calorem, et ut crudum nimium habet humoris, sic excoctum parum habet succi. Elixum e liquore aquae dictum et ex iure, quod iucundum magis conditione succi. Succidia ab suibus caedendis; nam id pecus primum occidere coeperunt domini et ut servarent salere.

succus] *sucus* Florent. Rhol. Venet. I. II.

abest et ideo] *adest et ide* Havn.

sudandum] Flor. Havn. — *sudando* ceteri.

assum] *assus* Edit. princ. vetust.

destillat] Florent. — *distillat enim* Cod. B. — *distilat* Edit. princ. — *olistilat* Havn. — *distillat* ceteri.

calorem] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *calore* Cod. B. Venet. I. II. Vulg. Vertran.

et ut] Florent. Havn. — *et* om. ceteri.

excoctum] *elixum* Cod. B.

succi] *suci* Florent. Venet. I. II.

elixum] *elixium* Edit. princ. vetust.

e liquore] Florent. Havn. Sciopp. — *est e liquore* ceteri.

dictum] Florent. Havn. — *dedictum* Edit. princ. vetust. — *deductum* ceteri.

ex iure] *ex iuro* Florent. Havn.

quod] om. Havn.

iucundum] *iocundum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

conditione] om. Cod. B. — *conditione est* Vulgat. Vertr. — *condictione* Havn.

succi] *suci* Florent. Venet. I. II. — om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

succidia] *succida* Edit. princ. vet.

ab suibus] Florent. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *a suibus* ceteri cum Havn.

caedendis] Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *cedendis* Flor. Havn. — *edendis* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *concidendis* Cod. B. Vulgat. Vertran.

salere] Vulgat. Vertran. ex Diomede I, pag. 371 seq. *Salior frequens videtur et tritum, ut perfecto tempore salsus, salsa, salsum dicamus. Sed veteres ambiguitatem appellationis vitantes et analogiam sequentes Salitus sum dixerunt, a positione Sallo, non Salio ut VARRO ad Ciceronem QUINTO: UT SERVARENT SALLERE.* — *salire* libri omnes.

Tergus suis ab eo quod eo tegitur. Perna a pede sueris. A nomine eius Offula, dicta ab offa minima in suere. Insicia ab eo quod insecta caro, ut in Carmine Saliorum est, quod in extis dicitur nunc Prosectum. Murtatum a murta, quod eo adlarge fartis, quod fartum intestinum, crassundiis. Lucanicam dicunt quod

tergus] *tegus* Turn. cod. Sciopp Havn.
quod eo] bis scriptum in Havn.
eo tegitur] *tegitur* Turn. cod. unde *tegit ut* corrigit. — *corrige: tergitur* Victorius.
sueris] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *suris* Codex B. — *suis* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *sueres* Scaliger.
dicta] om. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
ab] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
offa minima in suere] Sciopp., item Cod. B. qui *insuere* coniungit. — *offa minima suere* Florent., item Rholand. sed *sue re* disiunctum. — *offa minima suerae* Havn. — *offa minimae suerae* Turn. cod. — *offanimia suere in sicia suere* Edit. princ. vet. — *offaminia* Venet. I. II. — *offa minima* Ald. Bas. Par. Gryph. — *offa minima in sue* Vulg. Vertr.
insicia] *insitia* Venet. I. II. — *suilla* Ald. Bas. Paris. Gryph.
Saliorum] *galiorum* Edit. princ. vet.
est] *est incisia* Popma ad VII, 3. pag. 200 Bip.
extis] *estis* Edit. princ. vetust. — *exteis* Vulgat.
nunc] *non* Havn.
prosectum] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *profectum* Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *Issitia profectum* Ald. Bas. Par. Gryph.
murta] *myrto* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *murtua* Havn.
quod eo adlarge fartis, quod fartum intestinum crassundiis.] Florent. item Havn. qui in fine *crassundus* legit. — *quod ea large fartis quod fartum intestinum crassum* Turnebi cod. — *quod ea large fartum intestinum crassum* Ald. Bas. Par. Gryph., et mutato *ea* in *eo* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quod ea large factum intestinum crassundum crassundus* Edit. princ. vet. — *quod ea large fartum intestinum crassundus* Rhol. Venet. I. II.
Lucanicam] *lucanam* Flor. Havn.

milites a Lucanis didicerunt, ut quod Faleriis, Faliscum ventrem. Fundolum a fundo, quod [non] ut reliquae partes, sed ex una parte sola apertum; ab hoc Graecos puto τυφλὸν ἔντερον appellasse. Ab eadem fartura Farcimina extis appellata, a quo in eo quod tenuissimum intestinum fartum, Hila ab hilo dicta, quod ait (29)
ENNIUS

Neque dispendi facit hilum.

Quod in hoc farcimine summo quiddam eminet, ab eo

lucanis] *lucaneis* Vulgat.
ut] om. Cod. B. Vulg. Vertran.
quod] *qui* Vulg. Vertran.
faleriis] *et faleriis* Cod. B. Vulg. Vertr. — *a Faleris* Sciopp. — *Valeriis* Edit. vetust.
fundolum] *fundulum* Vulgat. Vertran.
fundo] *fondo* Edit. princ.
non] om. Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
reliquae partes] *reliqua pervium* Sciopp.
ab hoc] *ab eo* Havn.
τυφλὸν ἔντερον] Gryph. marg. Vulg. Vertran. Sciopp. — TYPHLON ЄNTЄPON Flor. — *τυφλὸν τεκὸν* Ald. Bas. Paris. — *τυπλὸν τέκον* Gryph. — *δυπλὸν ἔντερον* Cod. B. Augustin. marg. — *τυφλοέντερον* Turn. cod. — om. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
fartura] *fortuna* Edit. princ. vetust.
farcimina] *farciminia* Havn.
extis] *in extis* Cod. B. Vertr. Sciopp. — *in exteis* Vulgat.
in eo quod] *quod in eo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
hila ab hilo] *nila ab ilo* Edit. princ. — *hilo ab ilo* Ed. vet.
dicta] Florent. Sciopp. — *dicta hilo* Havn. — *dicta id est minimo* ceteri. — cf. Nic. Heinsius in Advers. IV, 9.
dispendi] Havn. — *dispendei* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dispendii* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
facit] *conficit* Cod. B.
quiddam] *quidem* Edit. princ. vet. — *quidam* Havn.
eminet] *se minet* Edit. princ. vet. — *seminet* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

quod ut in capite apex, Apexabo dicta. Tertium fartum est Longavo quod longius quam duo hila. Augmentum quod ex immolata hostia desectum in iecore in poriendo agendi causa. Magnetum a magis quod ad religionem magis pertinet; itaque propter hoc magmentaria cana instituta locis certis quo id imponere-

ut] Florent. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — om. ceteri.
apex] om. Edit. princ. vet.
apexabo] *apesabo* Edit. princ. vet.
longavo] Flor. Havn. Edit. princ. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *longano* Turn. cod. — *longao* Codex B. — *longivo* Edit. vet. — *longabo* Vulgat. Vertr. Sciopp.
hila] *illa* Turn. cod. Augustin. marg.
augmentum] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Sciopp. — *agumentum* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. — *argumentum* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *agumentum καὶ agmentum* Cod. B. — Fort. *agmentum* verum est.
quod] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
desectum] *defectum* Gryph.
in poriendo] Flor. — *imporiendo* Havn. — *imponendo* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *in ponendo* Edit. princ. vet. — *in potiendo* Rhol. Venet. I. II. — *impotiendo* Ald. Basil. Par. Gryph. — Fort. *in porriciendo.*
agendi] *agendei* Vulgat. — *augendi* Turn. cod. Sciopp.
causa] *caussa* Vulg. Vertran. Sciopp.
magnetum] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *magmentum* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *magnentum* Turn. cod. Havn.
magis] *magnis* Edit. princ. vet.
religionem] *regionem* Scaliger. Schottus observ. phil. I, 11.
magis] *magnis* Edit. princ. vet.
magmentaria cana] Vetus codex Salmasii, ut dicit ad Solin. pag. 129 D. — *mentarea fana* Florent. Havn. — *cuntarea fana* Turn. cod. — *montana fana* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Al. v. c. mentarea. Turneb.: magmentaria vasa* Sciopp. marg.
locis certis] *loceis certeis* Vulgat.
quo id] Florent. Havn. Sciopp. — *qui id* Codex B. — *quod id* ceteri.

tur. Mactae ab eo quod Graeci *μάττυαι*. Item Graecis singillatim haec: Ovum, Bulbum.

23. Lana Graecum ut POLYBIUS et CALLIMACHUS 33
scribunt. Purpura a purpurae maritumae colore. Poenicum quod a Poenis primum dicitur allatum. Stamen a stando, quod eo stat omne in tela velamentum. Sub-

mactae] Florent. — *macte* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *matte* Havn. — *mactre* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *matae* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *macteae* Turnebus.
ab eo quod] *ab quod ea* Havn.
μάττυαι] nos ex Florent. qui MATTYЄ legit. — *μάλον* Rhol. Venet. I. II. — *μα* Havn. — *μάπυς* Ald. Bas. Par. Gryph. — *μάτιαι καὶ μάπιαι* Codex B. Vulgat. Vertran. — *μάτιαι καὶ μάπναι* Sciopp. — *μάγδαν* Bentini libri. — lacuna in Edit. princ. vetust.
graecis] Florent. Havn. — *graeci* ceteri.
singillatim] Florent. Havn. — *sigilatim* Edit. princ. vetust. Rholand. — *sigillatim* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sillatim* Cod. B.
haec] Florent. — *esse* Havn. — *ut* ceteri.
ovum] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ovium* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *ωων* Cod. B.
bulbum] om. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — B. Havn.

Cap. XXIII.

lana graecum] om. Rhol. — *graecum* om. Cod. B.
Polybius] *Polibius* Florent. Edit. princ. vet. Rhol.
et] *ut* Havn.
Callimachus] *Calimacus* Edit. princ.
maritumae] Florent. Havn. — *maritimae* ceteri.
colore] *colerent* Havn.
poenicum] *penicum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
quod] *qui* Cod. B.
a Poenis] *a Poeneis* Vulgat. — *a penis* alii.
allatum] *allatam* Florent. — *adlatum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *allata* Havn.
quod eo stat] *quod stat* Sciopp.
omne] om. Havn.
subtemen] Florent. Havn. Ald. Bas. Vulg. Vertr. Sciopp. — *subtegmen* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

temen quod subit stamini. Trama quod tramat frigus

Par. Gryph. — Conf. Lambin. ad Horat. Epod. pag. 291 E. Scholiasta Codicis Bembini ad Terentii Heautont. II, 3, 51. *subtemen dictum ab eo quod subeat stamen . . . . pannis obsita.* ΚΑΙΦЄΡΑΠΑΙΝΙC ΗΝ ΜΙΑ ʼΑΥΤΗC ΥΝΥΦΑΙΝЄΝ ΡΥΠΑΡωC ΔΙΑΚЄΙΜЄΝΗ *et ager obsitus spinis dicitur.* Idem schol. ad II, 3, 44. ЄΞ ΙCΤΑΡΙΟΝ ΓΑΡ ЄΚΡЄΜΑΤΟ ΦΙΛΟΠΌΝωC ΠΑΝΥ *mire autem additum texentem telam cum sufficeret dictum texentem, deinde telam pro veste posuit.* Et ad II, 4, 2. *A satis dando studere dicitur satis da . . . . .* ΛΑΝΔΡΟC ΧΑΡΑΚΤΗΡ ЄΚ ΛΟΓΟΥ *γνωρίζεται et item* ΛΑΛ . . . . Idem schol. Bembinus ad III, 1, 31 *graece* ΠΑ͂C ΠΑΤῊΡ ΜωΡῸC et ad Adelph. IV, 5, 59. *Menandri v . . sus est in illo loco que . . . . .* ΓΥΜΝΑΤЄΡΑΝ . . . ΤΤΑΛΟΝ *ab et h . . . sensum ut Sell . . . in sententia . . . una Virg. . . . tium vivitque . . . dum medicus adhibar. m. ad vel pz.* [Georg III, 454] Menandri versus, cum explicat et dicit: habet hunc sensum, integra si exstaret interpretatio, facilius indagari posset; nunc melius fortasse manum abstinere, quam coniecturae locum dare; videndum tamen ne in illis corruptis lateant verba:

. . . ΓΫΜΙ͂Ν ἌΤΕΡ
ʼΑΝ . . . .

ut praecesserit *κόνου* vel *καμάτου* vel simile quid satis sententia obvia. Alius Menandri versus latet in schol. ined. Aristid. Cod. Mon. CCLXVII. fol. 1. *σοφῶς καὶ Μένανδρος*

Ἕλληνές εἰσιν ἄνδρες οὐκ ἀγνώμονες,
Καὶ μετὰ λογισμοῦ πάντα πράττουσίν τινος.

conf. Meinecke pag. 287.

subit] Florent. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *subiit* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *subsit* Turnebus.

trama] *trania* Gryph.

tramat] Flor. Havn. Turn. cod. Venet. I. II. — *tranat* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *trameat* Turnebus. qui et *traviat* coniicit, Italus quidam apud Augustin. Vertran. Sciopp.

frigus] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. — *phrygius* Ald. Bas. Par. — *phrygium* Gryph. — *filum* Italus doctus apud Augustin. Vertran. Sciopp. — *frugionis vestimentum* Scaliger.

id genus vestimenti. Densum a dentibus pectinis quibus feritur. Filum quod minimum est hilum; id enim minimum est in vestimento. Pannus Graecus ubi ea fecit, Pannvellium dictum a panno et volvendo filo. Tunica ab tuendo corpore: tunica ut induca. Toga a tegendo. Cinctus et Cingulum a cingendo, alterum viris, alterum mulieribus attributum.

24. Arma ab arcendo quod his arcemus hostem. Parma quod e medio in omnis parteis par. Conum

id genus] *Densum genus* Sciopp.

densum] om. Sciopp.

enim] om. Havn.

graecus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *graecum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

ubi ea fecit] Florent. Havn. Turn. cod. — *uti ea facit* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

pannvellium] Florent. et simplici *l* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *pannellium* Edit. princ. vetust. — *pannvellum* Codex B. — *panuvelium* Havn. — *panvelum* Vulgat. Vertran. — *panvellium* Sciopp.

dictum] *dicto* Havn.

ab] Florent. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *a* ceteri.

induca] *indica* Florent. Havn.

cinctus] *cintus* Edit. princ. vetust. — *cinctum* Cod. B.

cingulum] *cingillum* Florent. — *cinculum* Havn.

viris] *vireis* Vulgat.

Cap. XXIV.

his] *heis* Vulgat.

e medio] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol Venet. I. II. — *a medio* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *medio* Cod. B.

omnis] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. — *omneis* Cod. B. Bas. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *omnes* Paris.

parteis] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *partes* ceteri.

quod cogitur in cacumen versus. Asta quod astans solet ferri. Iaculum quod ut iaciatur fit. Tragula a traiciendo. Scutum a sectura ut secutum, quod a minute consectum fiat tabellis. Umboneis quod a Graeco quod amboneis. Gladius C in G commutato a clade, quod fit ad hostium cladem gladium: similiter ab homine Pi-

cacumen] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. Edit. princ. vetust. — *acumen* ceteri cum Havn.
asta] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *hasta* ceteri.
astans] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *stans* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr.
traiciendo] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *transciendo* Venet. I. II. — *traiiciendo* ceteri.
a sectura] *sectura* Florent. — *sectara* Havn.
secutum] *sectutum sectutum* Ed. princ. vetust. — *sectum* Turnebus.
a minute] Florent. Havn. Cod. B. — *aminute* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *a minutie* Turnebus. — *minute* Vulg. Vertr. Sciopp. — *feminute* Ald. Bas. Par. Gryph.
consectum] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. — *conctum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *consectis* Augustin. in Emendat. Vertran. Sciopp.
fiat] Florent. — *fit* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Sciopp. — *sit* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
tabellis] *tabelleis* Vulgat.
umboneis] Florent. — *umbones* ceteri.
quod a graeco quod amboneis] Florent. — *aut a graeco vel quod ambones* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *a graeco quod ambonis* Havn. — *a graeco videlicet quod ἄμβωνες* Turnebus, et omisso *videlicet* Scalig. Sciopp. — Fort. *umboneis a graeco, quod ἄμβωνες.*
C in G] *G in C.* Havn.
ad hostium cladem] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab hostium clade* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ab hostium cladem* Havn.
gladium] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *gladius* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
ab homine] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab omine* Vulgat. Vertr. Sciopp.

lum, qui hostem feriret ut perilum. Lorica quod e loris de corio crudo pectorialia faciebant; postea subcidit Galliae ferro sub id vocabulum ex anulis ferream tunicam. Balteum quod cingulum e corio habebant bullatum, balteum dictum. Ocrea quod opponebatur ob (30)

qui] Florent. — *quo* Vertran. Sciopp. — *quod* ceteri.
hostem] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hostis* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
feriret] *periret* Augustin. marg. ex libro. Vertran.
quod e loris] Florent Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a loris quod* Cod. B. Vertr. Sciopp. — *a loreis quod* Vulgat.
corio] *coreo* Edit. princ. vet.
faciebant] *fiebant* Havn.
subcidit] Florent. Havn. Turn. cod. Advers. XX, 9. — *succudit* Turn. cod. in notis postumis. — *succuderunt* Cod. B. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sucuderunt* Edit. princ. vetust. Rholand.
Galliae ferro] Florent Havn. — *Gallia e ferro* Turnebi cod. — *Galli de ferro* Codex B. — *Galli e ferro* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Postea succidit, quod alia e ferro subiit vocabulum ex anulis ferrea tunica* Turnebus. — LYDUS de Magistr. Rom. II, 13, 116 seqq. Φίβουλαν αὐτὴν πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι καὶ βάλτεον τὸν ζωστῆρα λέγουσιν. τὴν δὲ ὅλην τοῦ περιζώματος οἱ Γάλλοι ΚΑΡΤΑΜΕΡΑΝ, ἣν τὸ πλῆθος ΚΑΡΤΑΛΑΜΟΝ ἐξ ἰδιωτείας ὀνομάζει. ὅτι δὲ οὐ ῥωμαικὸν τουτὶ τὸ ῥημάτιον, μάρτυς ὁ Ῥωμαῖος ΒΑΡΡΩΝ ΕΝ ΒΙΒΛΙΩΙ ΠΕΜΠΤΩΙ ΠΕΡΙ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ, ἐν ᾧ διαρθροῦται ποία μὲν λέξις ἐστιν αἰολική, ποία δὲ γαλλική καὶ ὅτι ἑτέρα μὲν ἡ Θούσκων, ἄλλη δὲ Ἑτρούσκων, ὧν συγχυθεισῶν ἡ νῦν κρατοῦσα τῶν Ῥωμαίων ἀπετελέσθη φωνή.
Inde coniicias scribendum esse GALLIAE VERBO, et in voce VOCABULUM latere VOCABANT CARTALAMUM scripturae compendio; sed hoc ne probabile quidem; nam et apud Lydum vox corrupta videtur *καρτάλαμον* et si Glossariis vetustis fides praestanda, *καρταλάμιον* reponendum; nec Latini *Cartalamum*, sed *Cartalamia* dicebant.
anulis] Florent. Vertran. Sciopp. — *anuleis* Vulgat. — *annulis* ceteri.
tunicam] *Fulv. Ursinus. Loricam* Sciopp. marg.
opponebatur] *ponebatur* Sciopp. — *opponebantur* Havn.

crus. Galea a galero quod multi usi antiqui. Tubae a tubis, quos etiam nunc ita appellant tubicines sacrorum. Cornua quod ea quae nunc sunt ex aere, tunc
34 fiebant bubulo e cornu. Vallum vel quod ea varicare nemo posset, vel quod singula ibi extrema vacilla furcillata habent figuram literae V. Cervi a similitudine cornuum cervi; item reliqua fere ab similitudine ut Vineae, Testudo, Aries.

a galero] *ab galero* Vulg. Vertran. Sciopp.
quod] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quo* Vulg. Vertr. Sciopp.
multi] *multum* Sciopp.
usi] *us in* Havn.
tubis] *tubeis* Vulgat.
quos etiam nunc] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quos etiam* Havn. — *quos nunc* ceteri.
sacrorum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sacrorum id est sacri tubicines tubi vocantur* Edit. princ. vet. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; item Rholand., qui *tibicines* exhibet.
nunc] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *tunc* Havn. — *iam* ceteri.
bubulo e cornu] Florent. Havn. — *ex bubulo cornu* ceteri.
vel] om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ea] *ēā* Cod. B.
varicare] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *varicari* ceteri.
nemo posset] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nemo possit* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Fort. opus sit* Sciopp. marg.
ibi] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ubi* ceteri.
vacilla] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *baccilla* Cod. B. — *bacilla* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
furcillata] *furtillata* Edit. princ. — *furtilata* Edit. vet. — *forcillata* Ald. Bas. Paris. Gryph.
figuram] *figura* Havn.
V] *Al.* Υ Sciopp. marg.
cornuum .. similitudine] om. Havn.
aries] *aeries* Havn.

25. Mensam escariam Cillibam appellabant; ea erat quadrata ut etiam nunc in castris est. A cibo cilliba dicta; postea rotunda facta, et quod a nobis media et a Graecis μέσα, Mensa dici potest, nisi etiam quod ponebant pleraque in cibo mensa. Trulla a similitudine truae, quae quod magna et haec pusilla ut troula; hinc Graeci Trullen. Truae quae culina in lavatrinam aquam fundunt; trua quod travolat ea aqua. Ab eodem est appellatum Truleum; simile enim figura

Cap. XXV.

cillibam] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Ciacconii codd. de triclinio pag. 14. Sciopp. in marg. — *cibilla* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cibillam* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *cibelam* Meursius Exercitt. critt. part. I, 1. pag. 188. — Conf. Fruterius in Conj. Verisim. III, 16.
erat] *erant* Florent.; inde supra *cilliba* coniicias.
castris] *castreis* Vulgat.
cilliba] Florent. Havn. — *cibilla* ceteri omnes.
quod a nobis] *quod quae a nobis* Sciopp.
media et] *media* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
graecis] *graeceis* Vulgat.
μέσα] *mesa* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
mensa] *mesa* Edit. princ. vet.
in cibo mensa] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *in cibo mesa* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
troula] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *trola* Gryph. — *torula* Havn. — *truula* Cod. B. Vulg. Vertran.
graeci trullen] Florent. — *graeci trullam* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *graeci τρυβλίον nos trullam* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *graeci* Havn. — *ut truula . hinc Graeci trullen* om. Sciopp. — Fort. *hinc Graeci τρυήλην.*
truae] *trullae* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
culina] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *culinae* Cod. B. — *e culina* Par. Gryph. — *a culina* Vulgat. Vertr. Sciopp.
travolat] *travola* Edit. princ. vet.
truleum] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *trul-*

nisi quod latius est, quod concipiat aquam, et quod manubrium cavum non est, nisi in vinaria trulla. Accessit Matellio a matula dictus [et dictus] qui posteaquam longius a figura matulae discessit, et ab aqua Aqualis dictus. Vas aquarium vocant Futim quod in triclinio allatam aquam infundebant: quo postea accessit Nanus cum Graeco nomine, et cum Latino nomine, Graeca figura Barbatos. Pelvis pedevis a pedum

leum Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *truellum* Venet. I. II. Ald.Bas. Par. Gryph.
est, quod concipiat] Florent. — *est quod concipit* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *concipit* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran.
cavum] *canum* Edit. princ. vetust.
in vinaria] Florent. Havn. Sciopp. — *vinaria* ceteri.
trulla] *trula* Edit. princ. vetust.
matellio] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *matiolio* Florent. — *maciolio* Edit. princ. — *matalio* Edit. vet. — *maciolo* Rholand. — *matiolo* Venet. I. II. — *matiolus* Cod. B. — *matellio .. discessit* om. Havn.
et dictus] om. Turneb. Sciopp.
qui] Florent. Havn. Turn. cod. — *quod* Cod. B. Edit. princ. vet. — om. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
longius] *largius* Edit. princ. vet.
et ab aqua] *est ab aqua* Turneb. — *ab aqua* Sciopp.
aquarium] *aquarum* Edit. princ.
futim] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *futum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
quod] *quo* Vulgat. Vertr. Sciopp.
allatam] *allatum* Cod. B. — *ablatam* Edit. princ. vet.
quo] Fort. *quoi.*
nanus] Turneb. ex Festo. — V. C. *hanus* Sciopp. marg. et ita Perottus pag. 300, 6 Ald. — *magnus* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *μάγινος* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
latino nomine graeca] *latina* Turneb.
barbatos] Edit. princ. vetust. Rholand. Venet I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *barbatus* Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — .Υ. Florent. marg.
pedevis] Florent. Havn. — *pede vis* Rholand. Venet. I. II. —

lavatione. Candelabrum a candela; ex his enim funiculi ardentes figebantur, Lucerna post inventa, quae dicta a luce aut quod id vocant Graeci λύχνον. Vasa in mensa escaria: ubi pultem aut iurulenti quid ponebant, a capiendo Catinum nominarunt, nisi quod Siculi dicunt κάτινον ubi assa ponebant; Magidam autem aut Langulam alterum a magnitudine, alterum a latitudine finxerunt. Patinas a patulo dixere, ut pusillas quod his libarent coenam, Patellas. Tryblia et Canistra

Pedius Edit. princ. vetust. — *pedelavis* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *pedelvis* Sciopp. — om. Cod. B. Vulg. Vertr.
lavatione] *lavatione ut pedelvis* Cod. B. Vulg. Vertran.
candela] *candella* Rhol. Venet. I. II.
ex his] *his* Sciopp. — *ex heis* Vulgat.
figebantur] *fingebantur* Cod. B. Edit. princ. vet.
quod id] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *id quod* ceteri.
λύχνον] *lichnon* Florent. Edit. princ. — *lychnon* Edit. vetust. — *λόχνον Graeci* Havn.
in mensa] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *im mensa* Edit. vetust. — *immensa* ceteri.
escaria] *scaria* Edit. princ.
iurulenti] *virulenti* Edit. princ. vetust.
nominarunt] Florent. Cod. B. — *nominaverunt* ceteri.
κάτινον] *catinon* Florent. Edit. vetust. — *catnon* Edit. princ. — *κάτανον* Scalig.
magidam] *magidan* Edit. princ. vetust. Rholand.
autem] om. Vulg. Vertr. Sciopp.
a magnitudine] *magnitudine* Havn.
a latitudine] Florent. — *a altitudine* Havn. — *ab latitudine* ceteri.
patinas] *patenas* Florent. Havn. Edit. princ. vet.
dixere] Florent. — *dixerunt* ceteri.
ut pusillas quod] *pauxillas vero ut* Codex B.
his] *heis* Vulgat. — *iis* Havn.
libarent] *libaret* Edit. princ. vetust.
coenam] *coenas* Vulg. Vertran. Sciopp. — *caeneis* Augustin. marg. ex libro.
tryblia] Cod. B. Vulgat. — *tryplia* Augustin. marg. — *triplia* ceteri.

quod putant esse Latina, sunt Graeca: τρυβλίον enim et κανοῦν. De graeca reliqua quod aperta sunt unde sint, relinquo.

(31) 26. Mensa vinaria rotunda nominabatur Cilibantum, ut etiam [nunc] in castris. id videtur declinatum

quod putant] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quae putant* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

latina, sunt] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *latina et sunt* ceteri.

τρυβλίον] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *triplion* Florent. Turn. cod. Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *tripulon* Ald. Bas. Par. Gryph. — *triphon* Rholand. — τρ Havn.

enim et] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — καὶ Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

κανοῦν] nos ex Florent. qui *canunum* et Turn. codice qui *cavum* exhibet. — *canastron* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — κανέον Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — καν Havn.

de graeca] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *de graeco* Turn. cod. — *graeca sunt* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *graeca* Havn. — Fort. *haec graeca* vel *dicuntur graeca*, nisi potius: *De graeca reliqua.*

aperta sunt] Flor. Havn. — *aperta sint* ceteri.

Cap. XXVI.

mensa vinaria rotunda] *mensam vinariam rotundam* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. *mensa vasaria rotunda.*

nominabatur] Florent. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nominabantur* Edit. princ. vetust. Rhol. — *nominabant* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Cilibantum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *cylibantum* Fulv. Ursinus ad Ciaccon. de triclin. pag. 150. — *cillibanum* Turn. cod. — *cylibathum* Vulgat. Vertran. — *cylabantum* Havn.

nunc] om. Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

castris] *castreis* Vulgat.

id videtur] om. Havn.

a Graeco Cyliceo a poculo cylice. Qui illa capit et minores Capulae a capiendo, quod ansatae ut prehendi possent, id est capi. Harum figuras in vasis sacris ligneas ac fictiles antiquas etiam nunc videmus. Praeterea in poculis erant Paterae ab eo quod Latini... ita dictae. Hisce etiam nunc in publico convivio antiquitatis retinendae causa, quom magistri fiunt, potio circumfertur, et in sacrificando Deis hoc poculo magistratus dat Deo vinum. Pocula a potione, unde Pota-

a graeco cyliceo, a poculo cylice] Flor. item Havn. qui loco *cyliceo* lacunam graecae vocis praebet. — *a graeco ciliceo a poculo cilice id est calice* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a graeco τοῦ κύλικος* Cod. B. — *a graeco ἀπὸ τοῦ κύλικος* Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *a graeco κυλικεῖον.*

qui illa capit] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran. — *a quod illa capit* Edit. princ. vet. — *a quo illa capit* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a quo illa capis* Turneb. Ursinus. Scaliger. Sciopp. — *in illa capis* Popma. — Fort. *quod illa capit Capis et minores Capulae.*

possent] Florent. — *possint* ceteri.

figuras] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *figura* ceteri.

vasis] om. Sciopp. — *vaseis sacreis* Vulgat.

ac] *et* Vulg. Vertran. Sciopp. — *ac faciles antiquos* Havn.

poculis] *poculeis* Vulgat.

paterae ab eo quod latini ita dictae] Florent. et in marg. .Υ.; item Havn. qui *patherae* scribit. — *paterae ita dictae ab eo quod latini ita dicunt* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *paterae eo quod pateant latine ita dictae* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. et mutato *latine* in *latius* Lipsius Antiq. Lect. III, 1, pag. 491. — *paterae ab eo quod pateant Latini ita dicunt* Sciopp. — Exciderunt quaedam verba.

hisce] *heisce* Vulgat.

etiam nunc in] *etiam in* Havn.

causa quom] *gratia quom* Havn. unde *quom* dedimus.

circumfertur] *circumferetur* Venet. I. II.

deis] *deeis* Vulgat. — om. Lipsius Antiq. Lect. III, 1. IV, 3.

potione] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *potatione* ceteri.

tio et etiam postea. Haec possunt a Poto, quod πότος, potio Graece. Origo potionis Aqua quod aequa summa. Fons unde funditur e terra aqua viva, ut fistula, a qua fusus aquae. Vas vinarium grandius Sinum ab sinu, quod sinum maiorem cavationem, quam pocula habebant; item dicta Lepeste quae etiam nunc in diebus sacris Sabinis vasa vinaria in mensa Deorum sunt posita; apud antiquos scriptores Graecos inveni appel-

et etiam postea. haec possunt a poto] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *et etiam poma quod haec poscunt potum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. sagaci emendatione, sumpta ut videtur ex Varronis I, 31 de R. R. *in poma quae insita erant, siccitatibus aquam addi quotidie, a quo, quod INDIGENT POTU, POMA dicta esse possunt.* — Corruptum *postea* Turnebus in *posca* corrigit; fort. *poteria.*

quod potos, potio graece] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod πότος potio graece* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quod π ̓ potio graece* Havn. — *πότω πωσῶς graeca* Cod. B. — *ἀπὸ τοῦ πότου Graeca* Vulgat. Vertran. Sciopp.

fistula a qua] Flor. Havn. Cod. B. — *fistula aquae* ceteri.

fusus aquae] *fusus aquaque* Edit. princ. vet. — *fusus aquae quae* Cod. B. — *viva ut ..... aquae* om. Sciopp.

grandius sinum] *grandius sinu* Havn. Edit. princ. vetust., et fort. Florent. — *grandius sinum sinum* Cod. B.

ab sinu] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a sinu* ceteri.

cavationem] *cautionem* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

habebant] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *habeant* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *habebat* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

dicta lepeste] Sciopp. — *dicta flepeste* Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *dictae flepestae* Havn. — *dicta depesta* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *dicte lepksiae* Codex B. voluit fort. *lepistrae* quod Labb. Glossar.

quae] Florent. Havn. — om. ceteri.

diebus] om. Sciopp.

sacris Sabinis] *sacreis Sabineis* Vulgat.

lari poculi genus δεπέσταν; quare vel inde radices in agrum Sabinum et Romanum sunt profectae. Qui vinum dabant ut minutatim funderent, a guttis Guttum appellarunt; qui sumebant minutatim, a sumendo Simpulum nominarunt. In huiusce locum in conviviis e Graecia successit Epichysis et Cyathus; in sacrificiis remansit guttus et simpulum. Altera vasaria mensa erat lapidea quadrata oblonga una columella: vocabatur Cartibulum. Haec in aedibus ad compluvium apud 36

δεπέσταν] Havn. Sciopp. — *depestam* Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *depescan* Cod. B. — *δεπέσκαν* Vulgat. Vertran. — *depescam* Edit. princ. vetust. — *Fulv. Ursinus δέπαστρον* Sciopp. marg.

vel] *videlicet* Turnebus.

inde] *ante* Havn.

qui vinum] Florent. Havn. Sciopp. — *quo vinum* Vulg. Vertran. — *quod vinum* ceteri.

ut] *et* Cod. B.

guttis] *gutteis* Vulgat.

qui] Flor. Havn. — *et qui* Sciopp. — *et quo* Vulg. Vertran. — *et quod qui* Codex B. ex dittographia. — *quod* ceteri.

simpulum] *simplum* Rholand.

nominarunt] Florent. — *nominaverunt* Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *nominavere* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

e graecia] *egregia* Cod. B. Edit. princ. vetust.

epichysis] *epiclysis* Cod. B. — *epiclisis* Edit. princ. vetust. — *epichisis* Rhol. — *epychisis* Havn.

cyathus] *ciatus* Edit. princ. vet. — *cyatus* Havn.

guttus] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *guttur* Edit. princ. vetust. — *guttum* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

simpulum] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *simplum* ceteri.

vasaria] Florent. (a princ. manu; ab alio repositum *vinaria*) Havn. — *vinaria* ceteri.

columella] *columnella* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *columbella* Havn.

ad compluvium] *apud compluvium* Havn.

multos me puero ponebatur et in ea et cum ea aenea vasa: a gerendo Cartibum, unde Cartibulum post dictum.

27: Praeterea erat tertium genus mensae et quadratae vasorum: vocatur Urnarium, quod urnas cum aqua positas ibi potissimum habebant in culina. ab eo etiam nunc ante balineum locus ubi poni solebat, Urnarium vocatur. Urnae dictae quod urinant in aqua haurienda ut urinator. Urinare est mergi in aquam.
(32) Imburum fictum ab urbo, quod ita flexum ut redeat sursum versus, ut in aratro quod est urvum. Calix a

cum] *cina* Havn.
gerendo cartibum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *gerendo gertibulum* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *gerendo cartibulum potest dictum.* Fulv. Ursinus ad Ciaccon. pag. 150, Sciopp.

Cap. XXVII.

vocatur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *vocaturque* Cod. B. Vulg. Vertr. — *vocabaturque* Sciopp. — Fort. *vocatum.*
positas ibi] *positas ubi* Havn.
etiam nunc] *etiam tunc* Sciopp.
balineum] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. — *balneum* ceteri.
solebat] Flor. Gryph. Sciopp. — *solebant* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *solebant urnae* Cod. B. Vulgat. Vertran.
dictae] om. Havn.
urinant] Florent. Bas Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *orinant* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. — *ůrinant* Havn.
urinator] Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *orinator* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald.; idem *orinare* scribunt.
imburum] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *imburo* Edit. princ. Rholand. — *in buro* Edit. vetust. — *imbruo* Venet. I. II. — *impurom* Havn. — *impurro* Flor.
urbo] *urbe* Edit. princ. vet.
ut in aratro] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in aratro* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *est in aratro* Flor. Havn.
urvum] Codex B. — *urbum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *arvum*

caldo quod in eo calda puls apponebatur et caldum eo bibebant. Vas ubi coquebant cibum, ab eo Caccabum appellarunt. Veru a versando.

28. Ab sedendo appellatae Sedes, Sedile, Sovum, Sellae, Siliquastrum; deinde ab his Subsellium: ut Subsipere quod non plane sapit, sic quod non plane erat sella, Subsellium: ubi in eiusmodi duo, Bisellium dictum. Arca quod arcebantur fures ab ea clausa. Ar-

Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *bura* Augustin. marg. ex libro.
calda puls] *calda plus* Turn. cod. Havn.
apponebatur] *apponebantur* Havn.
caldum] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *calidum* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. — *calidam* Lipsius Elector. I, 4.
eo] *in eo* Cod. B.
coquebant cibum] Florent. Havn. — *cibum coquebant* ceteri.
caccabum] Florent. — *cocubum* Edit. princ. vet. — *cacabum* ceteri.
appellarunt] *appellabant* Havn. pr. manu.
veru] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vera* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
versando] *versendo* Havn.

Cap. XXVIII.

ab] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a* ceteri.
appellatae] Florent. Havn. Sciopp. — *apellatur* Cod. B, inde *appellatur* Vulg. Vertran. — om. ceteri.
sovum] Florent. et in marg. Υ. Havn. — *sonum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *sedum* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Sciopp. — *solium* Augustin. marg. ex libro. Vertran. Turnebus. cf. Dacier ad Festum pag. 495.
siliquastrum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *seliquastrum* ceteri.
his] *heis* Vulgat.
plane] *plana* Ald. Bas. Par. Gryph.
subsellium] *subsellium dictum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
eiusmodi] *huiusmodi* Edit. vetust.
bisellium] Florent. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *bissellium* ceteri.
arcebantur] *arceantur* Sciopp. — *arcentur* Codex B. Vulgat. Vertran.

marium et Armamentarium ab eadem origine, sed declinata aliter.

29. Mundus muliebris dictus a munditia. Ornatus quasi ab ore natus; hinc enim maxime sumitur quod eam deceat. Itaque ob id paratur speculum. Calamistrum quod his calfactis in cinere capillus ornatur. Qui ea ministrabat a cinere Cinerarius est appellatus. Discerniculum quo discernitur capillus. Pecten quod per eum explicatur capillus. Speculum a spe-

armamentarium] *armamentum* Augustin. marg. ex libro.
declinata] *declinati* Cod. B.

C a p. XXIX.

muliebris] *mulieris* Sciopp.
ornatus quasi ab ore natus] om. Sciopp. — *ornatus dictus quasi ore natus* Havn.
hinc enim] *hic enim* Ach. Statius ad Catull. LXI, 138.
eam] *ea* Havn.
deceat] *al. doceat* Sciopp. marg.
ob] om. Flor. Havn.
calamistrum] *calamistri* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
his] Florent. Edit. princ. vet. Vertr. Sciopp. — *heis* Cod. B. Vulgat. — om. ceteri cum Havn.
calfactis] Florent. — *calefactis* Codex B. Edit. princ. vetust. Vertran. Sciopp. — *calefacteis* Vulgat. — *calfactum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *calefactum* Havn.
a cinere] *ab cinere* Cod. B.
cinerarius] *cineratus* Edit. princ. vet.
est] om. Havn.
discerniculum] *discerniculus* Cod. B.
quo] *quod* Havn.
per eum] *pertum* Cod. B.
capillus] *capileos* Havn.
speciendo] Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *spiciendo* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ciendo quod ibi espectant. Vestis a velis; vela ab eo
quod vellus lana tonsa universa ovis. id dictum quod
vellabant. Lana ex lana facta. Quod capillum conti- 37
neret dictum a rete Reticulum. Rete a raritudine; item
Texta fasciola qua capillum in capite alligarent. Dictum
Capital a capite quod sacerdotulae in capite etiam nunc
solent habere. Sic Rica ab ritu, quod Romano ritu
sacrificium feminae cum faciunt, capita velant. Mitra
et reliqua fere in capite postea addita cum vocabulis
Graecis.

quod] *eo quod* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
espectant] Florent. — *aspectant* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *spectant* Vulgat. Vertr. — *exspectant* Havn. Turn. cod. — *se spectant* Turnebus. Sciopp.
velis] *veleis* Vulgat. — *vellis* Havn.
vela ab eo] Florent. Havn. Turn. Sciopp. — *vel ab eo* ceteri.
universa] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *universae* ceteri.
vellabant] Florent. — *velabant* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *vellebant* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. *vellicabant*. — *quod vellabant .. contineret* om. Havn.
Lana] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *lanam* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *lanea* Turneb. Sciopp. marg. quod verum videtur.
facta. quod] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *facta vestis et quod* Cod. B. Vulgat. item omisso *et* Vertran.
contineret] *retineret* Augustin. marg. ex libro, Vertr. Sciopp.
a raritudine] *a ratitudine* Edit. princ. vetust. — *ab raritudine* Vulg. Vertr. Sciopp.
texta] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *testa* ceteri.
alligarent] Florent. Havn. — *colligarent* ceteri.
ab ritu] Florent. Havn. — *a ritu* ceteri.
romano ritu] *romano ritum* Havn.
in capite] *in capita* Havn.
velant] *veleant* Havn,
vocabulis graecis] *vocabuleis graeceis* Vulgat.

30. Prius de Indutui, tum Amictui quae sunt, tangam. Capitium ab eo quod capit pectus, id est ut antiqui dicebant, comprehendit indutui: alterum quod subtus, a quo Subucula; alterum quod supra, a quo Supparus, nisi id quod item dicunt Osce. Alterius generis item duo: unum quod foris ac palam, Palla; alterum quod intus, a quo Intusium, id quod PLAUTUS dicit:

Intusiatam patagiatam caltulam ac crocotulam.

Multa post luxuria attulit, quorum vocabula apparet

Cap. XXX.

prius] om. Havn.

de indutu aut amictu] Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *de indutu aut amictui* Edit. princ. vetust. — *deinde indutui aut amictui* Cod. B. Turneb. Advers. XXIII, 1. — *de indutui aut amictui* Sciopp. — *deinde ut vitium amictui* Havn. — *deinde utuitum amictui* Flor. et in marg. .Y. inde reponendum: *prius de indutui, tum amictui quae sunt.*

sunt, tangam] *subtangam* Edit. princ. vet.

capitium] *capitum* Gryph.

comprehendit indutui] Flor. Havn. Cod. B. Sciopp. — *indutu comprehendit* Vulg. Vertr. — *indutui comprehendit* ceteri.

subucula] *succula* Edit. princ. vetust.

a quo supparus] *a suparus* Havn.

nisi id quod item] Florent. Havn. Sciopp. — *nisi quod id* ceteri.

Plautus] Epidico II, 2, 47.

intusiatam] *in tusiatam* Edit. princ. vet.

patagiatam] *pantagiatam* Cod. B.

caltulam] *caltulum* Florent. — *calculum ac corcotulam* Havn. idem supra *hosce* pro *Osce.*

attulit] *adtulit* Vulg. Vertran. Sciopp.

apparet] Florent. Havn. — *apparent* ceteri.

esse Graeca ut Asbeston. Amictui dictum quod amiectum est, id est circumiectum, a quo etiam quod vestitas se involvunt, Circumiectui appellant, et quod (33)
amictui habet purpuram circum, vocant Circumtextum. Antiquissimi amictui Ricinium: id quod eo utebantur duplici, ab eo quod dimidiam partem retrorsum iacie-

ut asbeston] Flor. et omisso *ut* Cod. B. — *ut Asbston* Edit. princ. vet. — *ut abaston* Venet. I. II. — *ut abeston* Havn. Rholand. — *ut asbyston* Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut ἄσβεστον* Vulg. Vertr. — *ut ambustus* Scaliger. — om. Sciopp.

amictui] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Sciopp. — *amictus* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran.

dictum quod] *est dictum* Cod. B. Vulg. Vertran.

amiectum] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ablectum* Florent. Edit. princ. vet. — *amlectum* Cod. B. — *abiectum* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

est] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Sciopp. — om. ceteri.

id est] *si* Edit. princ. vetust. — *quod* Cod. B.

circumiectum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *circumlectum* libri omnes veteres.

quod] *quo* Augustin. marg. coniectura. Vertran.

vestitas] Florent. Havn. Sciopp. — *vestita* Cod. B. — *veste vel vestitu* Turnebus. — *vestes* ceteri.

circumiectui] Florent. Codex B. Rholand. Sciopp. — *curvum iectui* Ed. princ. vetust. — *circumiectum* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *circumlectui* Havn.

amictui] *aictui* Edit. princ. vetust.

habet] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *habent* ceteri.

vocant circumtextum] *vocant curum textum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *circumiectui appellant circumtextum* Cod. B.

antiquissimi amictui] om. Sciopp. — *antiquissimis* alios legere monet Turnebus, *amictuis* Scaliger voluit.

ricinium] *ricinium sic hoc duplex virorum et mulierum; ricinium.* Cod. B. verba ex capitis fine huc tracta. — *recinium* Havn.

iaciebant] *faciebant* Florent. Havn

bant, ab reiciendo Ricinium dictum. hinc quod facta duo simplicia paria, Parilia primo dicta. Resculum propter levitatem. Parapechia, Chlamydes, sic multa Graeca. Laena quod de lana multa, duarum etiam togarum instar: ut antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.

31. Instrumenta rustica quae serendi aut colendi fructus causa facta. Sarculum ab serendo ac sarriendo. Ligo quod eo propter latitudinem, quod sub terra,

ab reiciendo] *a reiciendo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *reiiciendo* Havn.
ricinium] *recinium* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
resculum] Florent. — *resclusum* Havn. — *reliculum* Turn. codex, unde *reiiculum* coniecit vel *re exclusum*. — *reclusum* ceteri. — Verum videtur *reliculum*.
levitatem] *brevitatem* Havn.
parapechia] Edit. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph.; bis positum in Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — *parapecia* Havn. — *parapecchia* Flor. — παραπεχεία Cod. B. — παραπλεκεία Vulgat. Vertran. — παραπλεχεία Sciopp. — παραπήχεα Turnebus.
chlamydes] Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *clamides* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — κλάμυς Cod. B. — χλαμύς Vulgat. Vertran. Sciopp.
laena] *lena* Florent. Rhol. — *lana* Edit. princ. vetust.
multa] *multitia* Codex B.
etiam] *enim* Vulg. Vertr. Sciopp.
ricinium] *ricinum* Havn.
sic hoc duplex virorum] om. Cod. B.

C a p. XXXI.

colendi] *colligendi* acute Augustin. in Emendatt. Vertran. Sciopp.
causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
ab] Florent. — *a* ceteri.
serendo] *serando* Scaliger.
sarriendo] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp., et simplici *r*. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sarcendo* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

facilius legitur. Pala a pangendo G in L mutatum 38
quod fuit. Rutrum ruitrum a ruendo. Aratrum quod aruit terram eius ferrum. Vomer quod vomit eo plus terram. Dens quod eo mordetur terra; supra id regula quae stat, Stiva ab stando, et in ea transversa regula Manicula, quod manibus bubulci tenetur, qui quasi temo est inter boves. Bura a bubus; alii hoc a curvo Curvum appellant. Sub iugo medio cavum, quod bura extrema addita oppilatur, vocatur Cous a covo.

pangendo] Florent. Havn. Cod. B. Edit. vet. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *pagendo* Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Sciopp.
g in l mutatum quod fuit] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *g in l quod fuit* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *.g. l. quod fuit* Florent. Havn. Edit. princ. vetust.
rutrum] *ruturum* Havn.
ruitrum] Florent. Havn. — *rintum* Edit. princ. vetust. — *ruitum* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut ruitum* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *ut ruitrum* Sciopp.
aruit] Florent. Havn. Edit. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *aravit* Edit. princ. Vulgat. — *ruit* Cod. B. — *adruit* Turnebus. — *eruit* Augustin. marg. ex conj. Vertran.
vomit] om. Havn.
stiva] *strua* Havn.
ab] Florent. — *a* ceteri.
manicula] *manibula* Turn. cod.
temo est] Florent. Havn. — *est temo* ceteri.
bubus] *bobus* Havn. pr. manu.
a curvo curvum] *ab urbo urbum* Sciopp. — *ab urvo urbum* Fruterius Veris. III, 16. — *a curvo urvum* quidam ap. Turn. Salmasius ad Solin. pag. 820.
appellant] om. Havn.
cavum] Florent. — *covum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *coum* Cod. B. — *conum* Edit. princ. vet. — *sub iugo medio cavum* om. Havn.
quod] *quo* Sciopp.
addita] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
oppilatur] Florent. Havn. Codex B. Augustin. marg. Vertran. Sciopp. — *oppelatur* Edit. princ. vet. — *appellatur* ceteri.
cous a covo] Florent. — *coum a cavo* Cod. B. — *conum a*

Iugum et Iumentum a iunctu. Irpices regula compluribus dentibus, quam item ut plaustrum boves trahunt, ut eruant quae in terra serunt, sirpices; postea S detrita a quibusdam dicti. Rastelli ut irpices, serrae leves; ita qua homo in pratis per fenisecia eo festucas corradit, quo ab rasu Rastelli dicti. Rastri quibus dentatis penitus eradunt terram atque eruunt, a quo Ru-

cavo Edit. princ. vet. — *covum a cavo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *coum a covo* Havn.
a iunctu] *ab iunctu* Havn.
irpices] *hirpices* Cod. B.
compluribus] Flor. Havn. Sciopp. — *cum pluribus* ceteri.
quam] *quem* Gryph.
plaustrum] *plaustum* Gryph.
ut eruant] *et eruant* Havn.
serunt] Florent. Havn. Sciopp. — *serpunt* Turnebus. Scaliger. Dacier ad Fest. pag. 193. — *sunt* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
S detrita] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *S detrito* Cod. B. Turn. cod. — *quae detrita* Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *est detrita* Havn.
quibusdam] *quibus* Turn. cod.
irpices] *hirpices* Codex B. — *iripices* Havn.
ita qua] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *itaque* Cod. B. Vulg. Sciopp. — *ita quia* Vertran. ex coniect. recte.
pratis] *prateis* Vulgat.
fenisecia] Vulg. Vertran. Sciopp. — *foenisecia* Ald. Bas. Par. Gryph. — *fenisecta* Florent. — *feni secta* Edit. princ. vet. — *foenisecta* Cod. B. Havn. Rhol. Venet. I. II.
corradit] Florent. — *conradit* Havn. — *abradit* ceteri.
quo ab rasu] *quo abrasu* Rholand. — *qua ab rasu* Havn.
dentatis] Turnebus. Salmasius ad Solin. pag. 514 E. — *dentalis* Florent. Havn. — *dentalibus* ceteri.
penitus eradunt] *paenitus erradunt* Havn.
ruturbatri] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *rutubatri* Ald. Bas. Par. Gryph. — *et rutabri* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *et rutubrati* Sciopp. — *erutu rastri* Turneb. — *rutu rastri* vel *runcastri* Scaliger.

turbatri dicti. Falces a farre litera commutata. Hae in Campania Seculae a secando: a quadam similitudine harum aliae, ut quod apertum unde, Falces Fenariae et Arboriae; et quod non apertum unde, Falces Lumariae et Sirpiculae. Lumariae sunt quibus secant lumecta, cum in agris serpunt spinae; quas quod ab terra agricolae solvunt, id est luunt, Lumecta; Falces Sirpiculae vocatae ab sirpando, id est ab alligando: sic Sir-

litera] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. — *littera* ceteri.
hae] *haec* Florent. Edit. princ.
seculae] *saeculae* Venet. I. II.
quadam] *qua dea* Havn.
similitudine] *similitudinem* Edit. vetust.
ut quod] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vertr. Sciopp. — *et quod* ceteri.
fenariae] Florent. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *foenerariae* Havn. — *foenariae* ceteri.
arboriae] Flor. — *arboreae* Havn. Cod. B. Augustin. marg. Sciopp. — *adoreae* ceteri.
non] om. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
falces lumariae] Havn. — *falces lumaria* Florent. *linariae* Turn. cod. — *lumariae falces* ceteri.
lumariae] *lunariae* Turn. cod.
lumecta cum] *lunecta cum* Turn. cod. — *lumecta idē cum* Florent. — *lumecta id est cum* Havn. — Fort. *lumecta: inde, cum.*
agris] *agreis* Vulgat.
quod] om. Codex B. Victor. Var. Lect. XIII, 24.
ab terra] Florent. Havn. — *a terra* ceteri.
solvunt id est luunt] *luunt id est solvunt* Augustin. in Emendat. Sciopp. cl. VI, 2.
falces sirpiculae] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sirpiculae* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ab] Florent. Havn. — *a* ceteri.
est ab] *est* Havn.
alligando] *adligando* Cod. B. — *aligando* Edit. princ. vet.
sirpata] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sirpita* Flor. Havn. — *sirpicea* Ald. Bas. Par. Gryph. — *supra* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

pata dolia quassa quom alligata his dicta. utuntur in vi-
(34) nea alligando fasces, incisos fustes, faculas. Has Phan-
clas Chermonesioe dicunt. Pilum quod eo far pisunt,
a quo ubi id fit, dictum Pistrinum. R et S inter se
saepe locum commutant. Inde post in urbe Lucili Pi-
39 strina et Pistrix. Trapetes molae oleariae; vocant tra-

quom] Havn. — *cum* ceteri.
alligata] *adligata* Cod. B.
his dicta] *dicta heis* Vulgat. — *dicta his* Vertran. Sciopp.
alligando] *adligando* Cod. B. — *ab alligando* Ald. Bas. Par. Gryph. — conf. Salmasius ad Solin. pag. 586.
incisos]. *inscissos* Havn.
phanclas] Florent. — *fanclas* Havn. — *phancilas* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *phancillas* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *V. C. phanides Chermonesiae. al. phandas Chersonesii* Sciopp. marg.
chermonesioe] Florent. Turn. cod. — *chermonesiae* Havn. — *chersonnesice* Cod. B. — *Chersonesice* Vulg. Vertr. Sciopp. — *chermonesice* ceteri.
dicunt] Flor. Havn. Sciopp. — *dicunt fasces* ceteri. — *Quidam Cherronesitze emendant, quidam Cremonenses, alii Chersonesice. Ego hoc totum: Has falcillas Chermonesice dicunt fasces. adulterinum existimo, oletque gallicum sermonem. In veteri est Chermonesioe, ut videatur Germanus aut Gallus idioma suum adscripsisse.* TURNEBUS.
pisunt] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Sciopp. — *pinsunt* Cod. B. Par. Gryph. Vertran. Sciopp.
a quo id sit dictum] Florent. Edit. princ. vetust. — *id ubi fit* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *a quo ubi id fit dictum* Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.; quod ni verum, fort. *ac quo id fit, dictum.*
R et S] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *R. S.* Edit. princ. vet. — *S. R.* Codex B. — *L et S* Vulg. Vertr. Sciopp.
locum] om. Vulgat. Vertr. Sciopp.
Lucili] Havn. Vulgat. Sciopp. — *Lucilli* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *locelli* Cod. B. Augustin. marg. Vertran.
vocant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *vocantur* Cod. B. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.

petas a terendo, nisi Graecum est; ac molae a moliendo; harum enim motu eo coniecta moliuntur. Vallum a volatu quod cum id iactant, volant inde levia. Ventilabrum quo ventilatur in aere frumentum. Quibus comportatur fructus ac necessariae res, de iis Fiscina a ferendo dicta. Corbes ab eo quod eo spicas aliudve quid corruebant; hinc minores Corbulae dictae. De his quae iumenta ducunt. Tragula ab eo quod trahitur per terram. Sirpea quae virgis sirpatur, id est colligando implicatur, in qua stercus aliudve quid ve-

trapetas] Florent. — *trapeta* Edit. princ. vetust. — *trapetes* ceteri.
est] om. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
ac] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ut* Ald. Bas. Paris. Gryph. — om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
moliendo] Flor. Havn. Cod. B. Sciopp. — *molendo* ceteri.
coniecta] *coniuncta* Havn.
moliuntur] *moluntur* Vertran.
Vallum] *vannum* Cod. B. Augustin. marg. Vertran. Sciopp.
inde levia] *in leva* Edit. princ. vetust. — *inde laevia* Gryph.
quo] *quod* Havn.
aere] *Fort. area* Sciopp. marg.
comportatur] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *comporantur* Havn. — *comportantur* ceteri.
res] om. Gryph.
de iis] *de hieis* Cod. B. — *de his* Havn. Rhol. Venet. I. II.
eo] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — om. ceteri.
corruebant] *conruebant* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
his] *hieis* Cod. B. — *heis* Vulgat. — *is* Edit. princ. vet. — *iis* Sciopp.
iumenta] *iuventa* Havn.
ducunt] *dicunt* Edit. princ. vetust.
tragula] *trahula* quidam ap. Turn. Sciopp. Scaliger.
ab eo quod] *quod ab eo* Florent. — *quod ab ea* Havn.
virgis] *virgeis* Vulg. — *iunceis* Augustin. in Emendat. Sciopp. — *iuncis* Vertran. marg.
vehitur] *evehitur* Codex B. Vulgat. Vertran.

hitur. Vehiculum in quo faba aliudve quid vehitur, quod ex viminibus vietur aut eo vehitur brevi, est vehiculum dictum: est aliis vel Arcera quae etiam in duodecim tabulis appellatur; quod ex tabulis vehiculum erat factum ut arca, arcera dictum. Plaustrum ab eo quod non ut in his quae supra dixi, sed ex omni parte palam est; quae in eo vehuntur quod perlucet ut lapides, asseres, tignum.

32. Aedificia nominata a parte ut multa. Ab ae-

faba] *fenum* Sciopp.
vehitur] *geritur* Turn. cod.
quod ex viminibus vietur] Turn. cod. Sciopp. cf. Scheff. de Re Vehic. II, 20. — *quod est viminibus utetur* Flor. Havn. — *quod est ex viminibus* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quod est ex viminibus uterentur* Codex B. et omisso *est* Vulgat. Vertran.
aut eo vehitur] Flor. Havn. Turn. cod. — *et eo vehitur* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *et quod eo vehitur* Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
brevi est] Florent. Havn. Turn. cod. — *brevis veha* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *vehea brevis veha* Sciopp. — om. ceteri.
est aliis vel] Florent. — *est aliis ut* Havn. — *est ab aliis dictum* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *est ab aliis etiam dictum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
arcera] *acerra* Cod. B.
duodecim] *XII.* Cod. B.
quod ex tabulis ap-
tabulis] *tabuleis* Vulgat. ita et postea. — *quod ex tabulis ve-*
pellatur
hiculum erat Havn. (sic.)
arca arcera] *arca* Y *arcera* Florent. — *arca acerra* Cod. B. — *arcas arcera* Havn.
non ut in his] *non in his* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *non in his ut* Cod B. — *non ut in heis* Vulgat. — *nos his* Havn.
quae] om. Cod. B.
perlucet ut] *perlucet* Cod. B. — *perlucent* Vulg. Vertran. — *quod perlucet ut* om. Sciopp. — Fort. *perlucent ut.*

Cap. XXXII.

a parte] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Sciopp. — *aperte* ceteri.

dibus et faciendo maxume Aedificium, et Oppidum ab Opi dictum, quod munitur opis causa ubi sint, et quod opus est ad vitam gerendam ubi habeant. Tuta oppida, quod operi muniebant, quo moenitius esset. Quod exaggerabant Aggeres dicti et qui aggerem contineret Moerum. Quod muniendi causa portabatur Munus,

maxume] Havn. — *maximum* Vulg. Vertr. — *maxime* ceteri.
et] om. Sciopp. — *est* Vulgat. Vertran.
opi] Florent. Cod. B. — *qui* Havn. — *oppe* Edit. vetust. — *ope* ceteri.
ubi sint] *ubi sit* Cod. B.
habeant] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. — *habebant* Venet. I. II. — *agebant* Ald. Bas. Par. Gryph. — *habitent* Cod. B. Vulgat. Vertran. cum Havn.
tuta] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *tuto* ceteri.
oppida] *oppida vel* Codex B. — *vel oppida* Vulgat. Vertran. Sciopp.
operi] *opere* Vulg. Vertr. Sciopp.
muniebant] Florent. Havn. — *munibant* ceteri.
moenia] *moenia dicta* Havn. Edit. vetust. Sciopp.
quo] Florent. Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod* ceteri cum Havn.
moenitius] Florent. Havn. — *muniti* Augustin. in Emendat. Sciopp. — *munitius* ceteri.
esset] Florent. — *essent* ceteri.
et qui] Flor. Havn. — *et quod* ceteri.
aggerem] Florent. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *agerem* Cod. B. — *ager* ceteri.
contineret] *continerent* Cod. B. Havn.
moerum] Florent. Havn. — *murus* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *moerus* Sciopp. — *murum* ceteri.
quod muniendi] *qui muniendi* Sciopp. — *quod moeniendi* Havn.
causa] *eam* Havn.
portabatur munus] Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *portabatur manus* Florent. Havn. — *manu parabatur* Cod. B. Vulg. Vertran. — *manu portabatur* Sciopp. — *parabatur munus* Turnebus.

quo sepiebant oppidum; e quo munere Murus. Eius summa Pinnae ab his, quas insigniti milites habere in galeis solent et in gladiatoribus Samnites. Turres a torvis quod eae proiciunt ante alios. Qua viam relinquebant in muro, qua in oppidum portarent, Portas. Oppida condebant in Latio Etrusco ritu multi, id est iunctis bobus, tauro et vacca interiore aratro circuma-
(35) gebant sulcum. Hoc faciebant religionis causa die auspicato ut fossa et muro essent muniti. Terram unde exculpserant Fossam vocabant et introrsum factam

quo sepiebant] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod sepiebant* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

e quo munere] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. — *e quo moenere* Sciopp. — *eo moenere* Turneb. — *esse omoenere* Havn. — *et in eo manere* Cod. B. — .Y. *eẹ omoenere* Θ. Florent.

murus] *moerus* Sciopp.

his] *heis .. galeeis .. torveis* Vulg. — *in galeis habere* Havn.

quod eae] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *quod hae* ceteri.

proiciunt] Florent. — *proiiciunt* Havn. Sciopp. — *prospiciunt* ceteri.

qua] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quia* ceteri.

qua in] *quod in* Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *quae.*

ritu multi] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *ritu multa* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut multa* Augustin. marg. ex conj.

iunctis] *iuncteis* Vulgat.

bobus] Florent Havn. — *bubus* ceteri.

vacca] *vaca* Edit. princ. vet. — *bacca* Havn.

causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

muniti] Florent. Havn. Sciopp. — *munita* ceteri.

exculpserant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *exscalpserant* ceteri.

factam] Turn. cod. Havn. Sciopp. — *fact* $^{um}_{am}$ Florent. — *factum* ceteri.

Murum. Postea qui fiebat orbis, Urbis principium; qui quod erat post murum Postmoerium dictum, eiusque ambitu auspicia urbana finiuntur. Cippi pomeri stant et circum Ariciam et circum Romam. Quare et oppida quae prius erant circumducta aratro, ab orbe et urvo Urbes: et ideo coloniae nostrae omnes in literis antiquis scribuntur URBEIS quod item conditae ut Roma, et ideo coloniae et urbes conduntur, quod intra pomerium ponuntur. Oppidum quod primum con-

qui fiebat] Florent. Havn. Sciopp. — *quod fiebat* ceteri.

urbis] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *urbs* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr

qui quod] Florent. Havn. — *quod* ceteri.

postmoerium] Flor. Havn. — *posmerium* Sciopp. — *pomaerium* Paris. Gryph. — *pomerium* ceteri.

ambitu] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri cum Florent. et Havn. — *eius quo* Turn.

pomeri] Florent. Havn. — *pomaerii* Par. Gryph. — *pomerii* ceteri.

et circum Ariciam et circum] Sciopp. — *al. V. C. Arsclam* .Y. Sciopp. marg. — *et circum ars clamet circoum* Florent. — *ut circum ars clamet circoum* Havn. — *et circum arae quaedam et circum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et circum areolam ardeam et circum* Cod. B, et mutato *areolam* in *Ardolam* Vulgat. Vertran.

quare et] *quare* Havn.

orbe] *urbe* Flor. Havn.

urvo] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *urbo* Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. et fort. Havn.

urbes et] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *urbs est* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

literis] Florent. Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *littereis* Vulgat. — *litteris* ceteri.

antiquis] *antiqueis* Vulgat.

urbeis] Florent. — *urbes* ceteri.

et urbes] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *urbes et* Edit. princ. vet. — *ut urbes* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

pomerium] *pomaerium* Par. Gryph. — *pomerio* Havn. — cf. Augustin. ad Fest. s. v. prosemurium.

ditum in Latio stirpis Romanae, Lavinium; nam ibi Dii penates nostri. Hoc a Latini filia quae coniuncta Aeneae, Lavinia appellata. Hinc post triginta annos oppidum alterum conditur Alba; id ab sue alba nominatum. Haec e navi Aeneae quom fugisset Lavinium, triginta parit porcos; ex hoc prodigio post Lavinium conditum annis triginta haec urbs facta, propter colorem suis et loci naturam Alba Longa dicta. Hinc mater Romuli Rhea, ex hac Romulus, hinc Roma. In oppido Vici a via, quod ex utraque parte viae sunt aedificia. Fundulae a fundo, quod exitum non habet ac pervium non est. Angiportum si id angustum, ab agendo et portu. Quo conferrent suas controversias et,

annos] *an.* Cod. B.

conditur] *conditum* Havn.

nominatum] *cognominatum* Vulg. — Fort. supra *appellatum.*

quom] Havn. — *cum* ceteri.

fugisset] Cod. B. Edit. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *fuisset* Flor. Havn. Edit. princ. Rhol. — *fecisset* Venet. I. II. — *venisset* Ald. Bas. Par. Gryph.

triginta] *XXX* Cod. B. — *tringinta* Havn.

annis triginta] *an. XXX* Cod. B. — *anneis triginta* Vulgat.

in oppido] *Roma in ea . . . Vici* Sciopp. cum lacuna quatuor vocabulorum capace.

a via] *avia* Edit. princ. vetust.

ex utraque parte] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *dextra qui parte* Florent. — *dextraque parte* ceteri cum Havn.

fundulae] *fundullae* Florent.

habet] *habent* Cod. B.

pervium] *pervinum* Edit. princ. vetust.

est] *est iter* Codex B. Vulgat. Vertran. — .Y. Flor. in marg. versus.

si id] Florent. Havn. Sciopp. — *et id* ceteri.

agendo] Florent. Havn. Codex B. Sciopp. — *angendo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *angenda* Edit. princ. vetust. — Fort. *aggendo* Attii aliorumque more Varro scripsit.

quae venderentur vellent quo ferrent, Forum appellarunt. Ubi quid generatim, additum ab eo cognomen, 41
ut Forum Boarium, Forum Olitorium; hoc erat antiquum Macellum, ubi olerum copia. Ea loca etiam nunc Lacedaemonii vocant Macellum, sed Iones ostia ortorum Macellotas ortorum, et castelli Macelli. Secundum Tiberim ad Iunium Forum Piscarium vocant; ideo ait PLAUTUS

apud piscarium
Ubi variae res

venderentur] Flor. Havn. — *venderet* Edit. princ. — *vendere* ceteri.

quo] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *quoque* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *et quo quae* Cod. B. — *et quo quaeque* Vulg. Vertran.

quid] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod* ceteri.

additum] *addictum* Havn.

cognomen] *cognomine* Havn.

forum boarium] Florent. Havn. Sciopp. — *boarium forum* ceteri.

ea loca] *et loca* Pius.

vocant macellum] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *vocant μακελλώτας* Cod. B. Vulg. Vertr. — *vocant μακέλλους* Sciopp. — Fort. *vocant μακελλεῖον.*

ortorum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *hortorum* ceteri.

macellotas ortorum] Flor. in cuius marg. .Y. apparet. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *macellotas hortorum* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *μακελλώτας* Sciopp. — om. Cod. B. Vulgat. Vertran.

macelli] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *μακελλοὺς* Cod. B. — *μακέλλους* Vulg. Vertran. Sciopp.

Iunium] *vimum* Havn. — *Iunonium* Vertran. — *Ianum* quidam apud Turn: Sciopp. — *Ianium* Scaliger.

Plautus] conf. Curcul. IV, 1, 13. — *vocant . . . piscarium* Havn. omittit.

Ad corneta Forum Cupedinis a Cupedio; quem multi Forum Cupidinis a cupiditate. Haec omnia posteaquam contracta in unum locum quae ad victum pertinebant, et aedificatus locus; appellatum Macellum, ut quidam scribunt, quod ibi fuerit ortus; alii quod ibi domus fuerit, quoi cognomen fuit Macellus, quae ibi publice sit
(36) diruta: e qua aedificatum hoc quod vocetur ab eo macellum. In foro Lacum Curtium a Curtio dictum constat, et de eo triceps historia; nam et PROCILIUS non idem prodidit quod PISO, nec quod is, C. AELIUS STILO secutus. A PROCILIO relatum in eo loco dehisse

cupedinis] *cuppedinis* Flor. — *cuppidinis* Edit. princ. vetust.
Cupedio] Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *cupedeo* Edit. princ. vet. — *cupiditate cupedio* Cod. B. — *fastidio* Flor. Havn. Turn. cod.
quem multi] Florent. Havn. — *quod multi* ceteri.
cupidinis] Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cupedinis* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cuppedinis* Florent. Havn.
cupiditate] *cupuditate* Edit. princ. vetust.
posteaquam] Florent. — *postquam* ceteri.
contracta] *contacta* Edit. princ. vetust.
fuerit] *fuerint* Edit. princ. vet. — *fuerit domus* Havn.
quoi] Havn. — *cui* ceteri.
ortus] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulgat. — *hortus* ceteri.
sit] om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran.
vocetur] *vocatur* Vulg. Vertr. Sciopp.
et de eo] Florent. Havn. — *de eo* ceteri.
Procilius] *porcilius* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quod is] om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
C. Aelius] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Cornelius* ceteri. cf. VII, 3. H. Iunii Animadv. VI, 11.
Stilo] *hilo* Rhol. Venet. I. II.
Procilio] *porcilio* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
relatum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. — *prolatum* Sciopp. — *delatum* ceteri.

terram et id ex Senatus Consulto ad aruspices relatum esse: responsum Deum Manio Postilionem postulare, id est civem fortissimum eodem mitti. tum quendam Curtium civem fortem armatum ascendisse in equum et a Concordia versum cum equo eo praecipitatum; eo facto locum coisse atque eius corpus divinitus humasse ac reliquisse genti suae monumentum. PISO in Annalibus scribit Sabino bello quod fuit Romulo et Tatio,

et id ex] Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et ex* ceteri.
senatus consulto] *S. C.* Cod. B. — *S. Con.* Flor. cum aliis.
ad] om. Pius. Ald. Bas. Paris. Gryph.
aruspices] Florent. Rhol. Venet. I. II. — *ruspices* Havn. — *auruspices* Edit. princ. vetust. — *haruspices* ceteri.
manio postilionem] Florent. Havn. — *manium stulionem* Edit. princ. vet. — *manium postulionem* Codex B. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Manio posti leonem* Turneb. Lambin. ad Lucret. IV, 276; alius apud Turn. *Manio pesti leonem.* — cf. Fruter. Conj. Veris. III, 16.
eodem mitti] *eo demitti* Turnebus; vere. — *fortissimum quendam* om. Havn.
quendam] *quedam* Edit. princ. vetust.
a concordia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a concordiae* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *ad concordiae* Scalig. Sciopp.
eum] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *in eum* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *eo* Havn. quod in textum recepimus.
coisse] *cohisse* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — .Y. in marg. versus Florent.
humasse] *umasset* Edit. princ. vet.
ac] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *et* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — om. Edit. princ. vetust.
reliquisse] *reliquis se* Edit. princ. vetust.
monumentum] *monimentum* Ald. Bas. Paris. Gryph.
Piso] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *L. Calpurnius Piso* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Tatio] *Tacio* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol.

virum fortissimum Metium Curtium Sabinum, cum Ro-
mulus cum suis ex superiore parte impressionem fecis-
42 set, Curtium in locum palustrem, qui tum fuit in foro
antequam cloacae sunt factae, secessisse atque ad suos
in Capitolium recepisse; ab eo lacum invenisse nomen.
C. AELIUS et LUTATIUS scribunt eum locum esse ful-
guritum et ex Senatus Consulto septum esse, id quod
factum est a Curtio Consule, quoi Marcus Genucius
fuit collega, Curtium appellatum. Arx ab arcendo quod
is locus munitissimus urbis, a quo facillime possit ho-
stis prohiberi. Carcer a coercendo quod exire prohi-
bentur. In hoc pars quae sub terra, Tullianum, ideo

Metium] *Metum* Edit. princ. — *Mertium* Venet. I. II.
suis] *sueis* Vulgat. — om. Edit. princ. vetust.
Curtium] Vulg. Vertr. Sciopp. — *Curcium* Florent. — *Curcius* Edit. princ. — *Curtius* ceteri cum Havn.
locum] *lacum* Flor. Havn.
cloacae] *clocae* Edit. princ.
sunt] Florent. Havn. — *essent* Sciopp. — *sint* ceteri.
ad suos] *suos* Vulg. Vertr. Sciopp.
C. Aelius] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Cornelius* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Lutatius] Florent. — *Luctatius* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Luceius* Ald. Bas. Par. Gryph. — *Q. Lutatius* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
fulguritum] Florent. Havn. Sciopp. — *fulguratum* ceteri.
Senatus consulto] *S. C.* Codex B. — *Senatus con.* Florent. cum aliis.
septum] *sceptum* Havn.
id quod] Florent. Havn. — *idque* ceteri.
est] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *esse* ceteri.
Curtio] *Curcio* Edit. princ. vetust.
quoi] Havn. — *cui* ceteri.
Marcus] *M.* Cod. B.
Genutius] *Genucius* Vulg. Vertran. Sciopp. — *fuit Genutius* Ald.
is locus] *his locus* Edit. princ. vet. — *is locis* Gryph.
munitissimus] *mutissimus* Edit. princ.
prohibentur] *prohibetur* Ed. princ. vet. — *prohibet* Sciopp.

quod additum a Tullio Rege. Quod Syracusis ubi [simili] de causa custodiuntur, vocantur Latomiae, et de Lautumia translatum, quod hic quoque in eo loco lapidicinae fuerunt. In eo Lauretum ab eo quod ibi sepultus est Tatius Rex, qui ab Laurentibus interfectus est. Ab silva laurea quod ea ibi excisa et aedificatus vicus, ut inter sacram viam et macellum editum Cor-

Tullio] *Tullo* Codex B. — *fulio* Edit. princ. — *tulio* Edit. vetust. Rhol.
rege] *rege et Latumiae* Sciopp.
Syracusis] *Syracuseis* Vulgat. — *siracusis* Edit. princ. vetust.
simili] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *hac* Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II.
latomiae] *latomae* Venet. I. II
et de] *aut de* Sciopp. — *exinde* Turnebus optime.
lautumia] Florent. Sciopp. — *lautumiae* Turnebus ex libris affert. — *laotomia* Rhol. — *latomia* ceteri.
hic] *heic* Vulg.
in eo loco] om. Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.
lapidicinae] *lapicidiae* Edit. princ. vet. Venet. I. II.
fuerunt] *fuere* Cod. B.
in eo] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *inde* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Fort. *quod hic quoque lapidicinae fuerunt in eo. Lauretum.*
lauretum] Florent. Vulgat. Vertran. — *ab lauretum* Cod. B. — *laurentum* ceteri cum Havn.
ab eo quod ibi] *ubi* Popma. — *ab eoque ibi* Havn.
Tatius] Flor. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Tacius* Edit. princ. vetust. Rhol. — *T. Tacius* Cod. B. — *T. Tatius* Vulg. Vertr. Sciopp.
qui ab] Florent. Havn. — *quia a* Pius. — *qui a* ceteri.
ab silva] *aut ab silva* Sciopp. — Fort. desunt quaedam verba ut *nisi potius* aut similia.
inter] *intra* Havn.
macellum] *acellum* Havn.
editum] *aeditum* Cod. B.

neta a cornis, quae abscissae loco reliquerunt nomen;
ut Esculetum ab esculo dictum et Fagutal a fago, unde
etiam Iovis Fagutalis quod ibi sacellum. Armilustrum
ab ambitu lustri; locus idem Circus Maximus dictus,
(37) quod circum spectaculis aedificatus, ibi ludi fiunt et
quod ibi circum metas fertur pompa et equi currunt.
Itaque dictum in Cornicularia, milites ad vectim quem
circumeunt ludentes •

a cornis] Cod. B. — *a corneis* Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quae] *quam* Edit. princ. vetust.
loco] Florent. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *loco corna* Edit. vetust. — *loco corni* ceteri.
reliquerunt] *relinquerunt* Havn.
esculetum] *esculentum* Rhol. Ald. Bas. — *aesculetum* Venet. I. II.
esculo] *escula* Florent. Havn. — *escul* Cod. B. — *osculo* Ed. princ. — *aesculo* Venet. I. II.
fago] *fagu* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Iovis fagutalis quod ibi sacellum] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp., item Havn. qui *Iobis* scribit. — *quod ibi sacellum Iovis fagutalis* Cod. B. Vulg. Vertran.
locus] *locum* Havn.
idem] *item* Vulgat. Vertran.
circus maximus] *circus mecinus* Florent. — *circus metinus* Havn.
spectaculis] *spectaculeis* Vulgat.
ibi] *ubi* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Cornicularia] Vertran. Salmas. ad Solin. pag. 547 quod voluisse videtur librarius Cod. B. *cornicula.* puncto addito; sic Florent. VII, 3 *in cornicula. Qui regi* — *cornicula* ceteri omnes.
milites adventu quem] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *milites advectu quem* Codex B. — *militis adventu quem* Turneb. — *milites ad vectim quem* August. marg. ex libris. Scaliger. — *millies adventu quem* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. — *mulieris ad restim quem* quidam apud Augustin. Vertran. — *Itaque in cornicula miles dicebatur, qui illum deludere solebant, cum ipsum advenientem viderent, militem dicebant: Quid* Sciopp.

Quid cessamus ludos facere? Circus noster ecce adest.

In circo primum unde mittuntur equi, nunc dicuntur
Carceres, NAEVIUS Oppidum appellat. Carceres dicti,
quod coercuntur equi, ne inde exeant antequam magi-
stratus signum misit. Quod a muri parte pinnis turri-
busque carceres olim fuerunt, scripsit poeta 43

Dictator ubi currum insidit, pervehitur usque ad oppidum.

ludos] *ludes* Edit. princ.
ecce] Edit. princ. vetust. omittunt.
primum] Florent. Havn. Rholand. — *proximum* Sciopp. — *primo* ceteri.
unde mittuntur] *unde emittuntur* Osann. Annal. pag. 190.
Naevius] *Nevius* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — cf. Columna ad Enn. pag. 23.
coercuntur] Florent. Sciopp. — *cohercentur* Edit. princ. vet. Rhol. — *coercuitur* Havn. — *coercentur* ceteri.
magistratus] *magistratum* Havn.
signum] om. Cod. B. Vulgat. Vertran.
quod] *oppidum quod* Vulg. Vertr. Sciopp.
a muri parte] Vulgat. Vertran. — *a muris partem* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *a muris patrem* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *a muris parte* Sciopp. — *Fulv. Ursin. a murcis parte* Sciopp. marg. — *a Murciae parte* Salmas. ad Solin. pag. 407. — *a murtis patre* Pius. — .Y. Florent. marg.
pinnis] *pennis* Florent. Havn. — *pinneis* Vulgat.
turribusque] Vulg. Vertran. Sciopp. — *turribus qui* Florent. Cod. B. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
poeta] *Ennius* Cod. B. Augustin. et Vertran. marg. quae infelix correctoris emendatio Columnae imposuit ad Ennium pag. 149. cf. ad Fest. pag. 495.
currum] *circum* Cod. B.

Intumus circus Ad Murcim vocatum ut PROCILIUS aiebat, ab urceis, quod is locus esset inter figulos: alii dicunt a murteto declinatum quod ibi id fuerit; quoius vestigium manet, quod ibi sacellum etiam nunc Murteae Veneris. Item simili de causa Circus Flaminius dicitur qui circum aedificatus est Flaminium campum, et quod ibi quoque ludis Tauriis equi circum metas currunt. Comitium ab eo quod coibant eo comitiis curiatis et litium causae. Curiae

intumus] Cod. B. Havn. — *intimus* ceteri.
ad Murcim] Flor. Havn. Sciopp. — *ad Murtim* Turnebi cod. — *ad Murcis* Codex B. Augustin. marg. — *ad Murtium* Vulg. Vertr. — *ad Murciam* Salmas. ad Solin. p. 407. et 904 A. — *ad murum* ceteri.
vocatum] *vocatur* Sciopp. — *vocatus* Cod. B. Vulg. Vertran.
Procilius] Florent. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Porcilius* ceteri.
urceis] *urceeis* Vulgat.
dicunt] Florent. Havn. Sciopp. — *esse dicunt* ceteri.
murteto] *mirteto* Edit. vetust. — *murteo* Havn.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
nunc] *tunc* Ald. Bas. Par. Gryph. — *est Sacellum nunc etiam* Havn.
Murteae] Flor. Havn. Sciopp. — *myrteae* Cod. B. — *murtiae* Vulg. Vertr. — *murtate* Edit. princ. vet. Rhol. Ald. — *murtatae* ceteri.
item] *idem* Havn.
simili] *sui* Edit. princ. vet.
circum aedificatus est] Florent. Havn. — *aedificatus est circum* ceteri.
quod] om. Havn.
ludis] *ludeis* Vulgat.
tauriis] Florent. Havn. — *tauris* Cod. B. — *taureis* August. marg. ex libro. Sciopp. — *taurinis* Edit. princ. vetust. — *tauriceis* Vulgat. — *tauricis* ceteri.
equi] om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
curiatis] *curiateis* Vulgat.
et litium causae] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *litium caussa* Codex B. Sciopp. — *et litium caussa* Vulgat. Vertran. — *et litium esse* Havn. — *et lutum esse vel cavesse* Edit. princ. — *et litium esse vel cavesse* Edit. vetust.

duorum generum; nam et ubi curarent sacerdotes res divinasut curiae veteres, et ubi senatus humanas ut curia Hostilia, quod primus aedificavit Hostilius Rex. Ante hanc Rostra quoius id vocabulum, ex hostibus capta fixa sunt rostra. Sub dextra huius a comitio locus substructus, ubi nationum subsisterent legati qui ad senatum essent missi. Is Graecostasis appellatus a parte ut multa. Senaculum supra Graecostasin ubi aedis Concordiae et basilica Opimia. Senaculum vocatum, ubi

nam] om. Havn.
humanas] *umanas* Ed. princ. vet.
ut] *et* Edit. princ. vetust.
veteres] *uteres* Havn.
primus] *primum* Havn.
rex] *rex sub veteribus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran.
quoius id vocabulum] Havn. — *cuius id vocabulum* om. Vertran. Sciopp. ceteri *cuius* scribunt. — Fort. *quod* addendum.
rostra] om. Vertran. Sciopp.
sub dextra huius a] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sub dextra e* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *dextra e* Ald. Bas. Par. Gryph.
substructus] *substrictus* Pius.
nationum] *nationem* Gryph.
graecostasis] Florent. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *graece stasis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — lacuna in Havn.
appellatus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *appellatur* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
a parte ut multa] om. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a parte et multa* Edit. princ. vetust. — *aperte et multa* Rhol. Venet. I. II.
senaculum] Codex B. — *senaculum . . opimia* om. Havn.
graecostasim] sic Florent. Ald. Basil. — *graecostasin* Codex B. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *graeco stadium* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
aedis] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *aedes* Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
concordiae] *concordia* Rhol. Ven. I. II.
senaculum vocatum] *Setulum vocatus* Cod. B.

senatus aut ubi seniores consisterent; dictum ut γερουσία apud Graecos. Lautolae a lavando quod ibi ad Ianum Geminum aquae caldae fuerunt. Ab his palus fuit in minore Velabro, a quo quod ibi vehebantur lintribus, Velabrum, ut illud maius de quo supra dictum est. Aequimelium quod aequata Meli domus publico, quod regnum occupare voluit is. Locus Ad busta Gallica quod Roma recuperata Gallorum ossa qui possederunt
(38) urbem, ibi coacervata ac consepta. Locus qui vocatur

seniores] *sentatores* Havn.
ut] om. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
γερουσία] om. Ed. princ. vetust. — *γερούσια* Rhol. — *γερυσια* Ven. I. II. — *ierusia* Florent. Havn.
Lautolae] *Lautulae* Par. Gryph.
a] *ab* Havn.
lavando] *lavandi* Edit. princ. vetust.
ianum] *ianuam* Havn.
aquae caldae] Florent. Havn. — *aquae calidae* ceteri.
his] *hieis* Cod. B. — *heis* Vulg. — *iis* Havn.
minore] *minori* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
lintribus] *lustribus* Florent. Havn. unde Victorius: *luntribus* emendat.
maius] *malus* Gryph.
aequata] *aquata* Flor. Havn. — *equa* Edit. princ. vetust. — *equate* Ven. I. II.
Meli] Florent. — *Melii* ceteri.
publico] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *publice* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
ad] *at* Havn.
possederunt] *possiderunt* Havn. Edit. princ. vet. Rhol.
ibi] *ubi* Havn.
coacervata] *catervata* Edit. vetust.
consepta] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *conscta* Edit. princeps. — *consecta* Edit. vetust. — *consita* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *condita* Sciopp. et in marg.: *al. consepta.*
Locus] *Est locus* Cod. B. Vulg. Vertr.

Doliola ad Cluacam maxumam, ubi non licet despuc- 44
re, a doliolis sub terra. Eorum duae traditae historiae, quod alii inesse aiunt ossa cadaverum, alii Numae Pompilii religiosa quaedam post mortem eius infossa. Argiletum sunt qui scripserunt ab Argola, seu quod is huc venerit ibique sit sepultus; alii ab argilla quod ibi id genus terrae. Clivos Publicius ab aedilibus plebei

cluacam] Flor. Sciopp. — *clevaculam* Havn. — *cloacam* ceteri.
maxumam] Havn. — *maximum* ceteri.
doliolis] *doli olis* Edit. princ. vet. — *dolioleis* Vulg.
sub terra] *sub terre* Venet. I. II.
traditae historiae] *tarditae histioriae* Havn.
alii inesse] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *alii esse* Cod. B. Vulg. Vertr. — *alii aiunt inesse* Havn.
Pompilii] *Pompili* Cod. B.
infossa] *in fossa* Edit. princ. vetust. Rhol.
argiletum] *argeletum* Florent. Havn.
argola] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *Argo* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. — *argula* Turnebi cod. — *Argula seu Argo* Scaliger. — *Arglo* Havn.
venerit] Florent. Havn. — *venit* ceteri.
sit sepultus] Florent. Havn. — *sepultus sit* ceteri.
terrae] *terrae sit* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
clivos] Florent. Havn. — *clivus* ceteri.
Publicius] Vulg. Vertr. Sciopp. — *publicus* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *publicos* Havn.
aedilibus] *aedilib.* Cod. B. — *aedibus* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
plebei] *lebei* Edit. princ. vetust. — *plebeis* Havn.

publicis qui eum publice aedificarunt. Simili de causa Publilius et Cosconius quod ab his viocuris dicuntur aedificati. Clivus proxumus a Flora susus versus Capitolium vetus, quod ibi sacellum Iovis, Iunonis, Minervae, et id antiquius quam aedis, quae in Capitolio facta. Exquiliis Vicus Africus quod ibi obsides ex Africa bello Punico dicuntur custoditi. Vicus Ciprius a Cipro, quod ibi Sabini cives additi consederunt, qui

publicis] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *publiciis* Vertran. Sciopp. — *publicieis* Vulgat.

qui] *quae* Ald. Bas. Par. Gryph.

eum] *cum* Gryph.

aedificarunt] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aedificarit* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

causa] *caussa* Vulg. Vertran. Sciopp. cum Cod. B.

Pullius et Cosconius] sic Flor. Havn. — *Publius et Costonius* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *publius vicus et cosconius vicus* Codex B. — *Publilius vicus et Cosconius vicus* Vulg. Vertran. Sciopp.

quod] *quo* Par. Gryph.

his viocuris] Florent. in margin. .Y., Sciopp. — *iis viocuris* Havn. — *his viris* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. — *heis vireis* Vulg.

proxumus] Havn. — *proximus* ceteri.

a Flora susus] Vict. Turn. Sciopp. — *a floras usus* Flor. — *a Floreas usus* Havn. — *ad florales usus* Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. — *a Florae susus* Gronov. ad Gellium. IX, 4, pag. 537.

sacellum] *satellum* Edit. princ. vet.

antiquius] *antiquis* Edit. princ. vet. Ald. Bas. Gryph.

exquiliis] Flor. Havn. Cod. B. Vertran. Sciopp. — *exequiliis* Edit. princ. vet. — *exequilliis* Ven. I. II. — *ab exquiliis* Ald. Bas. Par. Gryph. — *Esquiliis* Vulg.

ex Africa] *ab Africa* Havn.

custoditi] *esse custoditi* Cod. B. Vulg. Vertr.

cyprius] *ciprius* Vulg. quod recepimus et hic et in seqq.

cypro] *cipro* Cod. B. Vulg.

a bono omine id appellarunt. Nam Ciprum Sabine bonum. Prope hunc Vicus Sceleratus, dictus a Tullia Tarquini Superbi uxore, quod ibi cum iaceret pater occisus, supra eum carpentum mulio ut iniceret iussit.

33. Quoniam vicus constat ex domibus, nunc earum vocabula videamus. Domus Graecum et ideo in aedibus sacris ante cellam, ubi sedes Dei sunt, Graeci

cyprum] *ciprum* Edit. princ. vetust. Codex B. Vulg.

Sabine] *sabini* Havn.

prope] *proprie* Edit. princ. vetust.

a Tullia] *Tullia* Havn.

Tarquini] Florent. Edit princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Tarquinii.* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

occisus] *ociosus* Edit. princ. vetust.

carpentum mulio ut iniceret] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *carpentum mulio ut misceret* Rhol. Venet. I. II. — *ut mitteret carpentum mulio* Cod. B. Edit. princ. Vulg. Vertran. — *ut iniiceret carpentum mulio* Sciopp. — *Fulv. Ursinus. inigeret* Sciopp. marg. Scaliger. — *Ut mitteret carpentum lectum mulio* Edit. vetust.

Cap. XXXIII.

Quoniam] Florent. Havn. Sciopp. — *Et quoniam* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

earum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *eorum* Florent. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Havn.

videamus] *videmus* Florent. Havn.

domus] *domum* Havn.

graecum] *graecum est* Vulg. Vertr. Sciopp.

in aedibus] *est aedibus* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

sacris] *sacreis* Vulg.

cellam] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *caellam* ceteri.

dicunt πρόδομον; quod post, ὀπισθόδομον. Aedis ab aditu, quod plano pede adibant. Itaque ex aedibus efferri indictivo funere praeco etiam eos dicit qui ex tabernis efferuntur, et omnes in censu villas inde dicamus Aedes. Cavum aedium dictum qui locus tectus intra parietes relinquebatur patulus, qui esset ad communem omnium usum. In hoc locus si nullus relictus

πρόδομον, quod post ὀπισθόδομον] Vulg. Vertr. — om. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — πρόδωμον ceteris omissis Ald. Bas. Gryph. — *quod praeest* Havn. graecorum spatio relicto vacuo. — πρόδομον Cod. B. Par. — *prodomum, quod potest opisthodum* Flor. unde quod nunc legitur, Victorius correxit. — *πρόδομος, quod post ὀπισθόδομος* Scioppius. — Huc referenda, quae paulo post in Ald. Ed., quaeque hanc sequuntur, exstant: *quod post πίστοδον.*

aedis] *aedeis* Vulg. Vertr. Sciopp.

aditu] *additu* Havn.

adibant] *adibat* Ven. I. II. — *abibant* Havn.

efferri] *afferri* Edit. princ. vet. — *efferre* Rhol. Ven. I. II. — *efferere* Havn.

indictivo] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *inductivo* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ex tabernis] Florent. Havn. — *e taberneis* Vulg. — *e tabernis* ceteri.

omnes] *omneis* Codex B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg.

in censu] *incensu* Ald. Bas. Paris. Gryph.

villas] *nullas* Edit. princ. vet.

inde dicamus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *inde dicimus* Vulg. et Vertranius. — Flor. in marg. .Y. — *dedicamus* Gronov. ad Gellium VII, 11, pag. 498.

cavum] *canum* Edit. princ. vetust.

tectus] *tectu* Edit. princeps.

relinquebatur patulus] *relinquebatur quod post πίστοδον patulus* Ald. Bas. Par. Gryph. — *VARRO de LINGUA LATINA ad CICERONEM: In Aedibus locus patulus relinquebatur sub divo, qui erat relictus, et contectus erat, appellabatur Testudo* SERVIUS ad Aeneid. I, 505.

esset] *etiam* Edit. princ. vetust.

communem] *cornumen* Edit. princeps.

erat, sub divo qui esset, dicebatur Testudo ab testudinis similitudine, ut est in praetorio et castris. Si relictum erat in medio ut lucem caperet, deorsum quo impluebat, dictum Impluvium; susum qua compluebat, Compluvium: utrumque a pluvia. Tuscanicum dictum a Tuscis, posteaquam illorum cavum aedium simulare coeperunt. Atrium appellatum ab Atriatibus Tuscis; (39)
illinc enim exemplum sumptum. Circum cavum aedium erat unius quoiusque rei utilitatis causa parietibus dis-

divo] *duo* Edit. vetust. — *dio* Cod. B.

esset] *essent* Edit. princ. vetust.

ab testudinis] Florent. Havn. — *a testudinis* ceteri.

et castris] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *in castris* Cod. B. Vulg. Vertr.

lucem caperet] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *lucem carperet* Flor. Havn. — *lucem caperent* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

dictum impluvium] Florent. Havn. — *impluinum dictum* Ed. princ. vet. — *impluvium dictum* ceteri.

susum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Sciopp. — *sursum* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et sursum* Cod. B. Vulg. Vertr.

compluebat] *cor pluebat* Edit. princ. vetust. — *compluebant* Havn.

compluvium] *compluinum* Edit. princ. vet. — *dictum compluvium* Havn.

Tuscanicum] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *thuscanicum* Ald. Bas. Par. Gryph.

Tuscis] *Tusceis* Vulgat. — *Thuscis* Ald. Bas. Par. Gryph. — ita et postea.

posteaquam] *postquam* Havn.

cavum] *canum* Edit. princ. vet. ut paulo post.

aedium] *aedium similare coeperunt.* Cod. B. qui omittit, quae sequuntur: *erat unius cuiusque rei .... appellarunt.*

simulare] *similare* Havn. Cod. B.

illinc] *illic* Havn.

erat] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *erant* Vulg. Vertr. Sciopp.

quoiusque] Havn. — *cuiusque* ceteri.

septa, ubi quid conditum esse volebant; a celando Cellam appellarunt; Penariam ubi penus; ubi cubabant Cubiculum; ubi coenabant Coenaculum vocitabant, ut etiam nunc Lanuvi apud aedem Iunonis et in cetero Latio ac Faleriis et Cordubae dicuntur. Posteaquam in superiore parte coenitare coeperunt, superioris domus universa Coenacula dicta; posteaquam ubi coenabant, plura facere coeperunt, ut in castris ab hieme Hiberna, Hibernum domus vocarunt; contraria...

dissepta] *dispecta* Edit. princ. vetust. — *discepta* Havn.
celando cellam] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *caelando caellam* ceteri.
appellarunt] *appellaverunt* Havn.
penariam] Flor. Havn. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *poenariam* Rhol. Venet. I. II. — *poenarium* Edit. princ. vet.
penus] *poenus* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
coenabant] *cenabant* Edit. princ. vetust. — *caenabant* Vulgat. Vertr.
coenaculum] *cenaculum* Florent. Edit. princ. vet. — *caenaculum* Vulg. Vertr.
Lanuvi] Florent. — *Lanuvii* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Lavinii* Cod. B. — *Lanuii* Edit. princ. vet. — *Lanubi* Havn.
aedem] *eadem* Edit princ. vet.
Faleriis] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *phaleris* Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *phaleriis* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
coenitare] *cenitare* Edit. princ. vet. — *caenitare* Vulg. Vertr.
coenacula] *cenacula* Florent. Edit. princ. vetust. — *caenacula* Vulg. Vertr.
posteaquam] *postquam* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet.
ubi coenabant] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Augustin. in marg. — *ibi caenabant* Vulg. Sciopp. — *ubi quod coenabant* Cod. B.
castris] *castreis* Vulg.
hiberna] *iberna* Edit. princ. vetust.
hibernum] *ibernum* Edit. princ. vetust.
domus] Havn. Rhol Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *domum* Edit. princ. vet. et fort. Florent. — *domi* Cod. B.
vocarunt] *vocaverunt* Cod. B.
contraria] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *contrarie* Ald.

HIC DEFECIT EXEMPLAR FOLIIS DUOBUS.

34. ... ligionem PORCIUS designat quom de Ennio scribens dicit eum coluisse Tutilinae loca. Sequitur ~~Porta~~ Naevia quod in nemoribus, (Naevius etenim loca, ubi ea) sic dicta. Deinde Porta Rauduscula quod

Bas. Par. Gryph. — *contra aestivum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — om. Codex B. Edit. princ. vet. — In veteri exemplari Florentino hoc notatum: *Hic defecit Exemplar foliis duobus* — In Codice B. *Hic desunt tres cartae.* — *Hic spatium duarum cartarum relictum erat in exemplari* Havn. marg. — *Desunt paginae tres* Vulgat. Vertran. Sciopp. — Nullum lacunae signum in Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — Primus Aldus indicavit verbis additis *hic multum deest* et ita Bas. Par.

Cap. XXXIV

ligionem] Flor. Codex B. Edit. princ. Rholand. — *Ligonem* Havn. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. — *Legionem* Edit. vetust. Gryph. — *religionem* Vulg. Vertran. — *regionem* Sciopp. ex Turnebi emendatione.
Porcius] Flor. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Portuis* Havn. — *Portius* Ald. Bas. Paris. Gryph. item Edit. vetustissima. — *potius* Augustinus in margine ex libro.
designat cum] *designant quom* Havn. unde *quom* scripsimus.
Ennio] *Enio* Edit. princ. vet.
eum] *cum* Edit. princ. vet.
Tutilinae] Flor. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *tutillinae* Havn. — *Tuline* Edit. princ. vetust. — *Tulinae* Cod. B. — *Tullinae* Augustinus marg. ex libro.
Naevia] *Nevia* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
Naevius] Flor. Havn. Sciopp. — *Neviis* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *Naeviis* Ald. Bas. Par. Gryph. — *Naeviis Naevius* Cod. B. Vulg. Vertr. — Fort. *nemoribus Naeviis; Naevii etenim.*
enim] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *etenim* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
dicta] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *dicta colui* Edit. princ. vetust Rhol. Venet. I. II. — *dicta coluit* Cod. B. Vulg. Vertr.
Rauduscula] Flor. Havn. Sciopp. — *porta Rauduscula* Cod.

aerata fuit. Aes Raudus dictum; ex eo in veteribus in mancipiis scriptum

RAUDUSCULO LIBRAM FERITO.

Hinc Lavernalis ab ara Lavernae, quod ibi ara eius. Praeterea intra muros video portas dici; in Palatio Mucionis a mugitu, quod ea pecus in bucitatum anti-
46 quum oppidum exigebant. Alteram Romanulam ab Roma dictam, quae habet gradus in navalia ad Volupiae

B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

ex eo] *ex ea* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

in veteribus in mancipiis] Florent. Havn. Edit. vetust. — *in mancipiis* Sciopp. — *in veteribus mancupiis* Vulgat. Vertr. — *in veteribus in mancupiis* Cod. B. Edit. princ. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — Fort. *veteribus in mancipiis.*

raudusculo] *radusculo* Sciopp. — *randusculo* Edit. princ. vet.

Hinc Lavernalis] Florent. Havn. Sciopp. — *Lavernalis* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *hunc Lavernalis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *hinc porta Lavernalis* Cod. B. Vulg. Vertr.

ara eius] Florent. Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *aracius* Editio vetust. — *ara eius deae* Cod. B. Vulg. Vertranius.

Mucionis] Florent. Havn. Codex B. Vulg. — *Mutionis* Editio princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *Mugionis* Vertran.

pecus] *pecuis* Sciopp.

in bucitatum] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *imbucitatu* Cod. B. — *in Buritanum* Schottus Observatt. III, 19. — *in bucita tum* Scaliger. Sciopp.

oppidum] *opidum* Edit. princeps.

exigebant] *exigebat* Scaliger.

ab Roma dictam] Florent. Havn. — *dictam ab Roma* Sciopp. — *quae est dicta a Roma* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quae est dicta ab Roma* Vulg. Vertranius.

navalia] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *novalia* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nova via* Scaliger.

sacellum. Tertia est Ianualis, dicta ab Iano, et ideo ibi positum Iani signum et ius institutum a Pompilio, ut scribit in Annalibus PISO, ut sit aperta semper, nisi quom bellum sit nusquam. Traditum est memoriae, Pompilio Rege fuisse apertam et post Tito Manlio Consule, bello Carthaginiensi primo confecto, [et] eodem anno apertam.

sacellum] *facelluum* Editio princeps.

ibi] *ubi* Havn.

ius] omittit in Emendationibus Augustin. Vertr. Sciopp. Lambinus ad Horat. Carm. IV, 15, pag. 255.

a Pompilio] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a Numa Pompilio* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Piso] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *L. Piso* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

aperta] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *clausa* Cod. B. Vulg. Vertran. — *operta* Turnebus.

nisi] om. Scioppius; ita iam Victorius in Edit. princ. correxit.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

nusquam. traditum est] vid. Freinshemius ad Flori histor. I, 2, pag. 35 Duk. item ad II, 3. — *nusquam enim traditum* Ald. Bas. Par. Gryph.

Pompilio] *nisi Pompilio* Victorius. Sciopp.

apertam] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *non apertam* Victor. — *clausam* Sciopp. — *opertam* Freinsh. loc. cit.

post Manilio] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *post Titio Manilio* Florent. Havn. — *post Manlio* Cod. B. — *post T. Manlio* Vulg. Vertr. Sciopp.

Carthaginiensi] *cartaginiensi* Florent. — *chartaginensi* Edit. vetust. — *cartaginensi* Havn. Edit. princ. Rhol. — *carthaginensi* Cod. B. Ven. I. II. Gryph.

et eodem] *sed eodem* Sciopp. — *eodem* Havn.

35. Super lectulis origines quas adverti, hae. Lectica quod legebant, unde eam facerent, stramenta atque herbam, ut etiam nunc fit in castris. Lecticas ne essent in terra, sublimis in his ponebant; nisi ab eo quo Graeci antiqui dicebant λέκτρον lectum potius. Qui lecticam involvebant, quod fere stramenta erant e

Cap. XXXV.

DESUNT QUAEDAM. Vertran. Sciopp. ex Augustini coniectura.
Super lectulis] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *Super lectuleis* Vulgat. — *Sub lectulis* Havn. Codex B. Rholand. Venet. I. II. — *Sub lentulis* Edit. princ. vet.
adverti] *averti* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
hae] *haec* Ald. Bas. Par. Gryph.
unde] *ita unde* Havn.
eam] Victor. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ea* Cod. B. — *iam* Florent. Edit princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Havn.
facerent] *fecerunt* Havn.
herbam] Florent. Havn. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *herbas* Vulgat. Vertran. Sciopp.
castris] *castreis* Vulg.
lecticas] Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *leticas* Edit. princ. vet. — *lectos* Vulg. Vertr. — *lecti quod* Turneb.
in terris] Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *in terras* Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *in terra* Vulgat. Vertr. Sciopp.
sublimis] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *sublimes* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Fulv. Ursinus: subiices.* Sciopp. margine.
his] *heis* Vulg. — *iis* Havn.
λέκτρον] Codex B. Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *lectron* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *lectrum* Ald. Bas. Paris. Gryph.
qui lecticam] Venet. I. Victor. Turneb. in posthumis. Scalig. — *quo eam lecticam* Turnebus. — *quam lecticam* ceteri.
involvebant] *quod involvebant* Cod. B. Vulg. Vertran. — *qui involvebant* Sciopp.
stramenta] *strumenta* Havn.
e segete] om. Codex B. — *et segete* Edit. vet.

segete, Segestriam appellarunt, ut etiam nunc in castris, nisi si a Graecis; nam στέγαστρον. Ubi lectus mortui fertur, dicebant Feretrum nostri, Graeci φέρετρον. Posteaquam transierunt ad culcitas, quod in eas acus aut tomentum aliudve quid calcabant, ab inculcando Culcita dicta. Hoc quidquid insternebant, ab sternendo

Segestriam] Florent. Codex B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. — *segestria* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.
appellarunt] Florent. Havn. Sciopp. — *appellant* ceterri.
castris] *castreis* Vulg.
nisi si] Florent. Havn. — *nisi* ceteri.
graecis] *graeceis* Vulg.
graecis. nam στέγαστρον ubi] Vulgat. Vertr. — *graecis. nam stegastron ubi* Flor. — *graecis στεναστρον nam ubi* Rhol. Venet. I. II. — *graecis στέγαστρον nam ubi* Ald. Bas. Par. Gryph. — *graecis στέγαστρον ubi* Havn. Cod. B. — *graecis nam στεγάστρον* Edit. princ. vetust. — *graecis nam στεγάστρον illi lectum quo mortuus effertur dicebant.* Sciopp. — Fort. *illi* verum est.
fertur] *fitur* Havn.
graeci φέρετρον] Ald. Bas. Par. Gryph Sciopp. — *graeci feretron* Forent. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *graeci φέρτρον et φέρετρον* Cod. B. — *gracci φέρτρον καὶ φέρετρον* Vulgat. Vertranius. — *graeci φέρετρον feretrum* Havn.
posteaquam] *postquam* Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust.
culcitas] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *culcitras* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
in eas acus] Turneb. Ciaccon. de Triclin. pag. 11. Scaliger. — *in ea sagus* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in ea C. sagos* Cod. B. — *in ea sagas V. C.* Sciopp. marg. — *in ea sagum* Vulgat. Vertr. Sciopp.
calcabant] *celebant* Havn. — *sternebant* Ciacconius.
culcita] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *culcitra* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
hoc quidquid] Flor. — *hac quidquid* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Augustinus in margine, Sciopp. — *ac quidquid* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
ab sternendo] Flor. Havn. — *a sternendo* ceteri.

Stragulum appellabant. Pulvinar vel a plumis vel a pollulis declinarunt. Quibus operibantur, Operimenta et pallia Opercula dixerunt. In his multa peregrina et Sagum, Reno Galli quid, Gaunacuma et Amphimallum Graeca; contra Latinum Toral quod ante torum, et Torus a torvo quod is in promptu. Ab hac

pulvinar] *pulvinum* Ciacconius l. l. — *pluvinar* Rhol. Venet. I. II.

a plumis] Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *a plumeis* Vulg. — *a pluribus* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *a plurib.* Cod. B.

pollulis] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *polulis* Havn. — *pellulis* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vertran. — *pelluleis* Vulg. et in margine ex libro *pellibus*.

operibantur] Florent. — *operabantur* Havn. — *operiebantur* ceteri.

his] *hieis* Cod. B. — *heis* Vulg. — *iis* Havn.

sagum] *Stigum* Edit. princ. vet.

Galli quid gaunacuma] Flor. — *Galli quid gaumacumma* Ed. princ. vetust. — *Galli quid gaunacumma* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — om. Scioppius. — *Galli quod Gauna cumma* Havn. — *a Rheno Gallice quid Gaumaguma* Cod. B. — *gallica, gaunace* Turnebus. — *gallica, gaunacum maius sagum* Scaliger. — *eius sagum* addunt Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. sed om. Flor. Havn. Cod. B. — *peregrina ut a Senonibus Gallis queis gausapina est, ut sagum et amphimalon Graeca* Vertranius coniecit.

amphimallum] Florent. — *amphimallon* Cod. B. — *amphimalon* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *amphimalion* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — In margine Cod. Flor. .Y.

toral] Augustin. Emendatt. Vertran. Sciopp. — *torale* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. — *tore vel* Havn. — *torae vel* Rhol. Ven. I. II. — *torae* Florent. Edit. princ. vetust. — *tora et* Cod. B.

quod] om. Havn. Cod. B.

torvo] *torto* Meursius Exercit. crit. I, cap. 2.

quod is] *quod his* Rhol. Ven. I. II.

promptu] *promtu* Edit. princ. vet.

similitudine Torvius in mulieris capite ornatus. Qua simplici scansione scandebant in lectum non altum, Scabellum; in altiorem, Scamnum. Duplicata scansio 47
Gradus dicitur, quod gerit in inferiora superiorem. Graeca sunt Peristromata et Peripetasmata; sic aliquid item convivii causa ibi.

36. Multa pecuniae signatae vocabula sunt. Aeris et Argenti haec. As ab aere. Dupondius a duobus ponderibus;

Torvius] Florent. — *torvis* Codex B. Edit. princ. vet. — *torvinus* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *torulus* Augustinus in marg. ex libro, item Vertran. — *tortulus* Meursius loc. laud.

Qua] Florent. Havn. — *quia* ceteri.

altum] *alium* Cod. Florent. — *aliud* Havn.

gerit] Flor. Havn. Sciopp. — *geritur* ceteri.

in inferiora superiorem] Flor. Havn. — *in inferiore superiorem* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab inferiore in superiorem* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

et peripetasmata] om. Codex B. — *περιστρεματα et περιπετασματα* Havn. inde graecis fort. litteris exhibenda.

Sic aliquid] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sic aliquod* Sciopp. — *sic ali aliquid* Editio princ. vetust. — *sic aliud aliquid* Cod. B. Vulg. Vertr.

convivii] *convii* Editio princeps.

causa] *caussa* Vulg. Vertran. Sciopp. — *in conviviis ut gausapia* Scaliger.

Cap. XXXVI.

Quae hic leguntur, ex quinto libro Varronis De Lingua Latinu affert Priscianus De Figuris Numerorum cap. III, §. 15, pag. 393 seqq. Krehl. Quae ibi exstant variae lectiones, sedulo, adhibito etiam Codice vetusto Monacensi Nro. CLXXXII. Saeculi X. totum continente Prisciano, adnotabimus.

signatae] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. Priscian. — *signata* Cod B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

dupondius] *dupondus* Edit. princ. vetust.

a duobus] *ab duobus* Cod. Monac. Prisciani.

quod unum pondus, Assipondium dicebatur. id ideo quod As erat libra pondus. Deinde ab numero reliquum dictum usque ad Centussis, ut As singulari numero; ab tribus assibus Tressis, et sic proportione usque ad Nonussis. In denario numero hoc mutat: quod primum est, ab decem assibus Decussis, secundum ab duobus decussibus Bicessis. [quod dici solitum a duobus decussibus Bicessis] Reliqua conveniunt quod est,

assipondium] *assispondium* Cod. Monac. Prisciani. — *assipondius* Cod. B.
libra pondus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Prisciani Codex Monac. — *librae pondus* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. itemque Prisciani editores.
reliquum] *reliqum* Editio princeps. — *reliquum dictum* Priscianus omittit.
usque] *absque* Editio princ. vetust.
ad] *ab* Havn.
centussis] *centusim* Edit. vetust. — *centussem* Priscianus.
ut as singulari numero] om. Priscianus Sciopp. — *ut as a singulari numero* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.
tressis] *trissis* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
sic proportione] Florent. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Florent. in marg. .Y. — *sic proportio est* Edit. princ. vetust. — *supra proportionem* Cod. Monac. Prisciani. — *sic* om. Havn.
nonussis] *nomissis* Edit. princ. vetust. — *nonnussis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ab decem] *a. X.* Cod. B. — *a decem* ex hoc Codice Victor. ad Aristot. Rhetor. II, 1. pag. 314.
ab duobus] Florent. Priscianus. — *a duobus* ceteri.
decussibus] om. Havn.
bicessis] *vicessis* Priscianus. Augustin. in marg. Vertr. Sciopp.
quod . . . bicessis] om. Priscianus. Sciopp.
quod dici solitum] Turnebi cod. — *quod dici solum* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod dixi solum* Vulg. Vertr.
bicessis] *bicensis* Florent.
reliqua conveniunt] om. Sciopp.
quod est, ut tricessis] Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod est ut tricensis* Florent.

ut Tricessis, porportione usque ad Centussis, quo maius aeris proprium vocabulum non est; nam ducenti in proportione quae dicuntur, non magis asses quam denarii aliaeve res significantur. Aeris minima pars Sextula, quod sexta pars unciae. Semuncia quod dimidia pars unciae; Se valet dimidium ut in Selibra et Semo-

— *ut tricessis* Cod. B. Vulg. Vertr. Priscianus. — *et tricessis* Scioppius.
proportione] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *proportionem* Cod. Monac. Prisciani. — *a XXX sic proportione* Codex B. — *a tribus sic proportione* Vulg. Vertran. Sciopp.
quo maius] *quod maius* Havn.
proprium] Florent. Priscianus. — *proprimum* Havn. — omittunt Cod. B Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
vocabulum] *vocabolum* Cod. Monac. Prisciani.
ducenti] *ducenties* Augustinus in marg. ex libro.
in proportione] om. Scioppius. — *et sic proportione* omnes Prisciani libri; sed in Codice pervetusto Monacensi: *ducenti proportione*. Verba *et sic* supra versum, ab alia ut videtur manu scripta leguntur.
quae dicuntur] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Priscian. — *cum dicuntur* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
aliaeve res] *aliene res* Edit. vetust. — *aliaeque res* Priscian. — *alievae quae res* Flor. Havn. — Fort. *alienaeque res.*
unciae] *unciae est.* Priscianus.
dimidia] *media* Cod. B. — *dimedia* Cod. Monac. Prisciani.
Sic valet] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *Se valet* Paris. (ex Bentini, ut videtur, emendatione) Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Sic valet . . . . semodio* omittit Priscian. — Didymi locum apud Priscianum tom. II, pag. 396 Kr. qui huc pertinet, ex Codice Monacensi emendatiorem afferam. *καὶ ῥωμαῖοι δὲ εὑρεθήσονται τούτῳ χρώμενοι τῷ σχήματι. τὰ γὰρ δύο ἥμισυ ἀσσάρια, ἅπερ ἦν τέσσαρα* [Cod. ΑΠΕΠΕΝΤΕC CΑΡΑ] *τοῦ δηναρίου (δέκα γὰρ ἠδύνατο ἀσσάρια τὸ δηνάριον, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν δηναρίους παρὰ τὸ δῆνα ἐσχηματισμένοι) σηστέρτιούμ φασιν. τοῦ μὲν* ΣΗ *τὸ ἥμισυ δηλοῦντος ὡς ἐν τῷ σημόδιουμ, σήσκουας, σήσκουκλα· τοῦ δὲ* ΤΕΡΤΙΟΥΜ *τὸ τρίτον καὶ ἔστιν ἥμισυ τρίτον. τὰ δὲ χί-*

dio. Uncia ab uno. Sextans ab eo quod sexta pars assis, ut Quadrans quod quarta, et Triens quod tertia pars. Semis quod semis, id est ut dimidium assis, ut supra dictum est. Septunx a septem et uncia conclu-
(41) sum. Reliqua obscuriora quod a deminutione, et ea

λια [cod. ΤΑΔΕΧΕΙ ΛΙΑ] *σηστέρτια ποιεῖ διακόσια πεντήκοντα δηνάρια ἀργυρᾶ, δέκα δὲ χρυσᾶ, ἅπερ καὶ μίλλε νούμμως φασίν.*

uno] *uno dicta* Priscianus.

assis] *assis est* Priscianus.

ut quadrans] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sicut quadrans* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Quadrans* Priscianus.

et triens] omnes Varronis libri et Cod. Monac. Prisciani. — Ceteri libri Prisc. *est. Triens.*

quod tertia] Florent. Havn. Priscianus. — *quod* om. ceteri.

Semis quod semis] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Priscianus. — *Semissis* Cod. B. — *semissis quod semiaes* Vulg. Sciopp. — *Semis quod semias* Turneb. Vertr. — *Semis quod semissis* Krehlius ad Prisc. locum. Idem quod affert *Falso etiam in edd. Varronis* legi: *Semis quod semiaes;* ipse falso hoc notavit; nulla enim Varronis Edit. ut ille scripsit, exhibet; ceterum verissima lectio est, quam Flor. Cod. et Edd. princ. item Priscianus servarunt: *Semis, quod semis.*

id est] *id̄* Cod. Monac. Prisciani. unde *idem* legendum.

ut dimidium] Florent. Havn. — *dimidium*, omisso *ut* ceteri cum Prisciano.

a septem] *a VII* Cod. B.

uncia] *unica* Edit. vetust.

conclusum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Sciopp. Bentleius ad Phal. pag. 416 Lips. — *conlisum* Augustinus in margine ex libro, et ita Vertr. edidit. — *Alius Vet. Codex: conlisum* Sciopp. margine. — *collisum* Priscianus.

obscuriora] *obscura* Ald. Bas. Par. Gryph.

a deminutione] Flor. Vulgat. Sciopp. — *a diminutione* Cod. B. Edit. princ. vetust. — Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab diminutione* Cod. Monac. Prisc. — *ab dimunitione* Havn. — *ad deminutionem* Vertran.

quae deminuuntur ita sunt, ut extremas syllabas habeant, ut a duodecim, una dempta uncia, Deunx; Dextans dempto sextante; Dodrans dempto quadrante; Bes, ut olim Des, dempto triente. In Argento Nummi, id ab
Siculis. Denarii quod denos aeris valebant; Quinarii 48
quod quinos; Sestertius quod semis tertius: dupondius enim et semis antiquus sestertius. Est et veteris consuetudinis, ut retro aere dicerent, ita ut semis tertius,

deminuuntur] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *diminuuntur* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Cod. Mon. Prisciani.

habeant] *habebat* Havn.

ut a duodecim] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — omittit Priscianus. — *ut a decem* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut de* Havn.

una dempta uncia] Ita et vulgati libri Prisciani. — *Unde dempta una uncia* Cod. Monac.

deunx] *deuncs* Cod. B.

dextans] *destans* Cod. B. — *dextrans* Havn.

des] *fortasse: dues* Sciopp. margine.

nummi] *numi* Gryph.

ab Siculis] Florent. Havn. Cod. B. Cod. Monac. Prisciani. — *a Siculeis* Vulg. — *a Siculis* ceteri.

denarii] *denarii quod denarii* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol.

sestertius quod semis tertius] omnes Varronis libri praeter Sciopp. qui edidit: *sestertius quod binos semis.* — Apud Priscianum, unde hausisse videtur emendationem suam Scioppius, vulgo: *Sestertius duobus semis.* Codex Monacensis: *Sestertius sestarius sesterius duobus semis.*

Dupondius] Flor.Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. Prisc. — *Dupundium* Edit. princ. vetust. — *Dupondium* Rhol. Ven. I. II. — *Dipondium* Ald. Bas. Par. Gryph.

sestertius] *sextertius* Florent. — *sestrius* Cod. Monac. Prisciani.

est] om. Havn.

et veteris] ita et Priscianus; sed Cod. Monac. *ut veteris.*

aere dicerent] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *aera dicerent* Cod. B. Prisciani libri. — *aere dicerentur* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aera dicerentur* Vulgat. Vertr. Sciopp.

ut semis tertius, quartus semis pronuntiarent] Florent. Havn.

dio. Uncia ab uno. Sextans ab eo quod sexta pars assis, ut Quadrans quod quarta, et Triens quod tertia pars. Semis quod semis, id est ut dimidium assis, ut supra dictum est. Septunx a septem et uncia conclu-
(41) sum. Reliqua obscuriora quod a deminutione, et ea

λια [cod. ΤΑΔΕΧΕΙ ΛΙΑ] *σηστέρτια ποιεῖ διακόσια πεντήκοντα δηνάρια ἀργυρᾶ, δέκα δὲ χρυσᾶ, ἅπερ καὶ μίλλε νούμμους φασίν.*

uno] *uno dicta* Priscianus.

assis] *assis est* Priscianus.

ut quadrans] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sicut quadrans* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Quadrans* Priscianus.

et triens] omnes Varronis libri et Cod. Monac. Prisciani. — Ceteri libri Prisc. *est. Triens.*

quod tertia] Florent. Havn. Priscianus. — *quod* om. ceteri.

Semis quod semis] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Priscianus. — *Semissis* Cod. B. — *semissis quod semiaes* Vulg. Sciopp. — *Semis quod semias* Turneb. Vertr. — *Semis quod semissis* Krehlius ad Prisc. locum. Idem quod affert *Falso etiam in edd. Varronis* legi: *Semis quod semiaes;* ipse falso hoc notavit; nulla enim Varronis Edit. ut ille scripsit, exhibet; ceterum verissima lectio est, quam Flor. Cod. et Edd. princ. item Priscianus servarunt: *Semis, quod semis.*

id est] *ia͞* Cod. Monac. Prisciani. unde *idem* legendum.

ut dimidium] Florent. Havn. — *dimidium,* omisso *ut* ceteri cum Prisciano.

a septem] *a VII* Cod. B.

uncia] *unica* Edit. vetust.

conclusum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Sciopp. Bentleius ad Phal. pag. 416 Lips. — *conlisum* Augustinus in margine ex libro, et ita Vertr. edidit. — *Alius Vet. Codex: conlisum* Sciopp. margine. — *collisum* Priscianus.

obscuriora] *obscura* Ald. Bas. Par. Gryph.

a deminutione] Flor. Vulgat. Sciopp. — *a diminutione* Cod. B. Edit. princ. vetust. — Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab diminutione* Cod. Monac. Prisc. — *ab dimunitione* Havn. — *ad deminutionem* Vertran.

quae deminuuntur ita sunt, ut extremas syllabas habeant, ut a duodecim, una dempta uncia, Deunx; Dextans dempto sextante; Dodrans dempto quadrante; Bes, ut olim Des, dempto triente. In Argento Nummi, id ab
Siculis. Denarii quod denos aeris valebant; Quinarii 48
quod quinos; Sestertius quod semis tertius: dupondius enim et semis antiquus sestertius. Est et veteris consuetudinis, ut retro aere dicerent, ita ut semis tertius,

deminuuntur] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *diminuuntur* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Cod. Mon. Prisciani.

habeant] *habebat* Havn.

ut a duodecim] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — omittit Priscianus. — *ut a decem* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut de* Havn.

una dempta uncia] Ita et vulgati libri Prisciani. — *Unde dempta una uncia* Cod. Monac.

deunx] *deuncs* Cod. B.

dextans] *destans* Cod. B. — *dextrans* Havn.

des] *fortasse: dues* Sciopp. margine.

nummi] *numi* Gryph.

ab Siculis] Florent. Havn. Cod. B. Cod. Monac. Prisciani. — *a Siculeis* Vulg. — *a Siculis* ceteri.

denarii] *denarii quod denarii* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol.

sestertius quod semis tertius] omnes Varronis libri praeter Sciopp. qui edidit: *sestertius quod binos semis.* — Apud Priscianum, unde hausisse videtur emendationem suam Scioppius, vulgo: *Sestertius duobus semis.* Codex Monacensis: *Sestertius sestarius sesterius duobus semis.*

Dupondius] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. Prisc. — *Dupundium* Edit. princ. vetust. — *Dupondium* Rhol. Ven. I. II. — *Dipondium* Ald. Bas. Par. Gryph.

sestertius] *sextertius* Florent. — *sestrius* Cod. Monac. Prisciani.

est] om. Havn.

et veteris] ita et Priscianus; sed Cod. Monac. *ut veteris.*

aere dicerent] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *aera dicerent* Cod. B. Prisciani libri. — *aere dicerentur* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aera dicerentur* Vulgat. Vertr. Sciopp.

ut semis tertius, quartus semis pronuntiarent] Florent. Havn.

semis quartus pronuntiarent. Ab semis tertius Sestertius dictus. Nummi denarii decuma Libella, quod libram pondo as valebat et erat ex argento parva. Sembella quod libellae dimidium, quod semis assis. Teruncius a tribus unciis, buod libellae ut haec quarta pars, sic Quadrans assis. Eadem pecunia vocabulum mutat; nam potest idem dici Dos, Arrabo, Merces,

Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut semis tertius semis quartus pronuntiarent* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ut semis quintus, semis quartus, semis tertius nunciarent* Priscianus.

Ab semis tertius sestertius dictus] Ita ex Prisciano scripsimus, ubi Cod. Monac. *sesterius* legit. — *Ab semis tertius dictus* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Sestertius igitur ab semis tertius dictus* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — In margine Cod. Flor. .Y.

nummi] *numi* Par. Gryph.

decuma libella] *a decima libella* Priscianus. — His verbis locus Varronis, qui apud Priscianum exstat, finitur.

libram pondo as] *libram pundo as* Ed. princ. vet. — *libram aeris* Sciopp.

Sembella] *Simbella* Cod. B. Havn.

quod libellae] Florent. Havn. — *quod si libellae* Edit. princ. vetust. — *quod sit libellae* Cod. B. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

teruncius a tribus] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *terruncius a tribus* Florent. Havn. — *triuntius de tribus* Edit. princ. vet. — *teruncius de tribus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

unciis qnod libellae ut haec quarta pars, sic quadrans assis.] Florent. Havn. — *unciis quod libellae valet quarta pars, sic quadrans assis.* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *unciis sembellae quod valet dimidium et est quarta pars quadruncius sicut quadrans assis.* Cod. B. et omisso *quadruncius* Vulgat. Vertr. item Sciopp. qui in locum illius vocab. *libellae* reposuit. — Fort. inter *quod* et *libellae* desiderantur quaedam verba.

eadem pecunia] *eadem in pecunia* Edit. vetust.

idem] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *item* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

Corollarium. Dos si nuptiarum causa data. haec Graece δωτίνη; ita enim hoc Siculi; ab eodem Donum. Nam Graece ut issedonion et ut alii δόμα et ut Attici δόσιν. Arrabo sic data, ut reliquum reddatur; hoc verbum item a Graeco ἀῤῥαβών. Reliquum quod ex eo, quod debitum, reliquum. Damnum a

corollarium] *corallarium* Edit. princ. vetust.

dos] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *dos erit pecunia* Cod. B. Vulg. Vertran.

graece δωτίνη] Cod. B. Vulg. Vertran. — *graece dotine* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *graece δωτήνη* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *graece .V.* Havn. — *graece δὼς* Scaliger. Sciopp.

donum] *domum* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *demum* Augustin. in margine ex libro. — *domim* Havn.

graece ut issedonion] Florent. — *graece ut* cum lacuna graecae vocis Havn. — *graece ut Assedonium* Turnebi vetus codex, unde ipse correxit: *graeci ut Asiae δόμον.* — *graece ut ipse donion* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *graece δῶρον* Ald. Bas. Par. Gryph. — *graece ut ipse δόμον* Cod. B. — *graece ut ipsi δῶρον* Vulg. Vertran. — *graece ut Iones δόμον* Scioppius; in qua *Iones* verum videtur. — *graece ut a se domum* Turnebus in alio invenit Codice. — *Fort. nam Graeci ipsi δάνειον* Buttmannus.

et ut alii δόμα] *et ut alii doma* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et ut alii* cum lacuna graecae vocis Havn. — *ut alii doma* Cod. B. — *ut alii δόμα* Vulgat. Vertran. — *ut Aeoles δόμα* Sciopp.

dosin] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *δόσις* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — lacuna in Havn.

sic data] Florent. Havn. — *data* Sciopp. — *sic dicta* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — cf. Vossius de Analog. pag. 86.

item] Havn. — om. ceteri.

ἀῤῥαβών] *ἄρραβων* Cod. B. — *ἀρραβον* Rhol. Venet. I. II. — *ἄῤῥαβον* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *arrabon* Flor. Ed. princ. vet.

Reliquum quod ex eo quod debitum reliquum] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Reliquum ex eo quod debitum reliquum* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Reli-*

demptione, quom minus re factum quam quanti constat. Lucrum ab luendo, si amplius quam, ut exsolveret, quanti esset, captum. Detrimentum a detritu, quod ea quae trita, minoris pretii. Ab eadem mente Intertrimentum ab eo, quod duo quae inter se trita, et deminuta, a quo etiam Intrigo dicta. Multa a pecunia quae a magistratu dicta, ut exigi posset ob peccatum. Quod singulae dicuntur appellatae esse, multas quod

quum quod ex eo quod debitum reliquit Cod. B. ita etiam omisso priori *quod* Vulg. Vertr. — om. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
ne factum] *refectum* Turnebus, a Scioppio receptum. — Fort. *redactum.*
ab luendo] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *a luendum* Havn. — *a luendo* ceteri.
quam ut exsolveret] Florent. Edit. princ. vetust. Victor. Var. Lect. XIII, 24. — *quam ut exolveret* Rhol. Ven. I. II. — *quam quod exsolveret* Havn. — *quam ut exoluerit* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quam exoluerit* Vulg. — *ex eo luerit* Augustin. marg. ex coniect. Vertranius. — *exolveret quam* Turnebus. — *quam* Sciopp.
pretii] *precii* Rhol. Venet. I. II. Gryph. — *praetii* Floreut.
ab eadem mente] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ad eadem* Vertran. — *ab eadem* Vulgat. — *ab eodem* Sciopp.
a quo] *et a quo* Havn.
etiam intrigo dicta] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet I. II. Ald. Basil. — *etiam intertrigo dicta* ex Bentini castigatione Paris. Gryph. — *etiam intrigo dicta et intertrigo* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
multa] *mulcta* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
a pecunia] *pecunia* Vertran. Sciopp.
posset] Florent. Havn. Cod. B. — *possit* ceteri.
quod singulae] *quo singulae* Vertran.
esse] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vertr. Vulg. — *eae* Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — Fort. *quod ... esse* ex glossa in textum illata.
multas] Havn. Codex B. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *mulctas* Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *multae* Vulg. Vertr. — *multa* Sciopp.

olim unum dicebant, Multae; itaque quom in dolium aut culeum vinum addunt rustici, prima urna addita, dicunt etiam nunc. Poena a poeniendo aut quod post peccatum sequitur. Pretium quod emptionis aestimationisve causa constituitur, dictum a peritis, quod hi
soli possunt facere recte id. Si quid datum pro opera 49
aut opere, Merces a merendo. Quod manu factum (42)
erat et datum pro eo, Manupretium a manibus et pre-

unum dicebant] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vinum dicebant* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
multae] Havn. Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *mulctae* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *multa* Vulgat. Vertran.
cum in dolium] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *cum dolium* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quom dolium* Havn.
vinum addunt] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vertr. — *unum addunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *vinum indunt* Sciopp.
urna] *vina* Havn.
etiam nunc] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *etiam nunc multam* Cod. B. — *etiam nunc multa* Vulgat. Vertran.
poeniendo] Florent. Havn. Edit. princ. Rholand. Venet. I. II. Sciopp. — *puniendo* Cod. B. Edit. vetust. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran.
aut quod] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quod* Cod. B. Sciopp. — *vel a ponendo aut quod* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *vel a poenitendo quod* Vulg. Vertr.
post] om. Havn. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
peccatum] *pecatum* Edit. vetust.
sequitur] *sequitur pena* Edit. vet. — *sequitur post* Ald. Bas. Paris. Gryph.
emptionis aestimationisve] Florent. — *emtionis aestimationisque* Havn. — *aestimationis emptionisve* ceteri.
peritis] *periteis* Vulg.
hi soli] Florent. — *ii soli* Havn. — *hi solum* ceteri.
possunt facere] *facere possunt* Havn.
merendo] *mercendo* Havn.
manupretium] *manu pretium* Edit. princ. — *manupraetium* Florent. — *manupertium* Edit. vetust.

tio. Corollarium si additum praeter quam quod debitum eius; vocabulum fictum a corollis, quod eae cum placuerant actores, in scena dari solitae. Praeda est, ab hostibus capta quod manu parta, ut parida Praeda. Praemium a praeda, quod ob recte quid factum concessum. Si datum quod reddatur, Mutuum, quod Siculi *μοῖτον*; itaque scribit SOPHRON *μοῖτον ἀντὶ μοίτου*, et Munus quod mutuo animo qui sunt, dant officii causa. Alterum munus quod muniendi causa imperatum, a quo etiam Municipes qui una munus fungi debent,

debitum eius] *debitum est* Sciopp.
fictum] *factum* Lipsius Epist. Cent. II. ad Belg. epist. C.
corollis] *corolleis* Vulg.
eae] Florent. Havn. — *hec* Edit. vetust. — *hae* ceteri.
placuerant] *placuerunt* Lipsius loco laud.
ut parida] *parida* Cod. B.
praemium a praeda] omnes nostri. — *praedia primum a praeda* Turnebi cod. Sciopp. in margine.
Si datum] Florent. Havn. — *datum* Turnebi cod. — *si datur* ceteri.
μοῖτον] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *meton* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *maeton* Havn.
itaque] Florent. Havn. Sciopp. — *ita* ceteri.
Sophron] *Sophoron* Edit. princ. vet. — *Sophroon* Rhol. Venet. I. II. — *Sophrona* Havn.
meton anthymo] Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *moetum anthimo* Havn. — *μοῖτον ἀνατίθημον* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.; postremus in margine: *al.* (Turn.) *μοῖτον ἀντιμῶ*. *al.* (Scalig.) *μοῖτον ἀντίτιμον*. — *μοῖτον ἀντὶ μοίτου* vid. ad Hesych. tom. II, 613 seqq. et Schow.
munus] om. Cod. B. — *moenus* Sciopp.
quod] *in* Edit. princ. vetust. — omissum in Cod. B. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
muniendi] *minuendei* Codex B. — *muniendei* Vulgat.
causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
imperatum] *nuncupatur* Edit. princ. vetust.
municipes] *municeps* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
una] *iura* Edit. princ. vetust.

dicti; si his... Ea pecunia quae in iudicium venit in litibus, Sacramentum a sacro. Qui petebat et qui inficiabatur, de aliis rebus utrique quingenos aeris ad pontem deponebant, de aliis rebus item certo alio legitimo numero assum; qui iudicio vicerat, suum sacramentum a sacro auferebat, victi ad aerarium redibat. Tributum dictum a tribubus quod ea pecunia, quae

dicti * si his ea pecunia] Ald. Basil. Paris. Gryph., et omisso asterisco Ven. I. II. — *dicti si is ea pecunia* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. — *dicti. Ea pecunia* Cod. B. Vulg. Vertran. — Fort. *si is* ad seq. *quis* vel *qui* pertinent.
iudicium] *indicium* Florent. — *quae indicium in litibus venit* Havn.
sacramentum] *sacramentum dicitur* Cod. B.
qui petebat] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quis petebat* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
inficiabatur] *inficiebatur* Havn. Ed. princ. vetust. Venet. I. II. — *interficiebatur* Cod. B.
utrique] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp. — *uterque* Codex B. Havn. Vulgat.
quingenos] Florent. Havn. — *quinquagenos* Cod. B. Vertran. in margine. — *quingentos* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *L.* Pithoeus.
deponebant] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *dependebant* Codex B. Edit. princ. vet. — *quinquagenos aeris ad pontificem dependebant* Augustin. marg. ex libro, Pithoeus Subs. Advers. 18. — *ad pontificem* Vertranio receptum. Vulgatam sine suspicione Casaub. ad Athen. IV, 21.
assum] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *assium* Vulgat. Vertr. Sciopp.
suum] *sum* Havn.
redibat] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. Victorius. — *redibant* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *reddibat* Havn.
a sacro] *e sacro* Havn.
quae populo] Florent. Sciopp. — *quae a populo* ceteri.

populo imperata erat, tributim a singulis pro portione census exigebatur. Ab hoc ea quae assignata erat, Attributum dictum; ab eo quoque quibus attributa erat pecunia, ut militi reddant, Tribuni Aerarii dicti; id quod attributum erat, aes militare; hoc est quod ait PLAUTUS

Cedit miles, aes petit.

et hinc dicuntur milites Aerarii, ab aere quod stipendia facerent hoc. Ipsum stipendium ab stipe dictum, quod aes quoque Stipem dicebant; nam quod asses libras pondo, [erant] qui acceperant maiorem numerum, non in arca ponebant, sed in aliqua cella stipabant, id est componebant, quo minus loci occuparet,

erat] om. Cod. B.
tributim] *tributi* Edit. princ. vet.
singulis] *singuleis* Vulgat.
pro portione] *proportione* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
exigebatur] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *exigebantur* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
assignata] *adsignata* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
erat] *erant* Cod. B.
attributum] *adtributum* Vulg. Vertr. — *actributum* Cod. B.
ab eo] *ab* Havn.
attributa] *adtributa* Vulg. Vertr. — *actributa* Cod. B.
id quod] *in quos* Cod B. Augustin. margine.
attributum] *adtributum* Vulg. Vertr. — *actributum* Cod. B.
Plautus] Aulular. III, 5, 52. — *caedit* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
miles] *milites* Havn.
ab stipe] Florent. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *a stipe* Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quoque stipem] *quoque et stipem* Havn.
libras] Flor. Havn. Sciopp. Turnebi codex. — *librae* ceteri.
erant] Delendum hoc verbum.
acceperant] *acceperunt* Havn.
arca] *aera* pr. m. Havn.
cella] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *caella* ceteri.

ab stipando Stipem dicere coeperunt. Stipa ab στοιβή fortasse, Graeco verbo. Id apparet quod ut tum institutum, etiam nunc, Diis cum thesauris asses dant, Stipem dicunt, et qui pecuniam alligat, Stipulari et Restipulari. Milites stipendii ideo quod eam stipem pendebant; ab eo etiam ENNIUS scribit

Poeni stipendia pendunt.

Ab eodem aere pendendo Dispensator et in tabulis (43) scribimus Expensum, et inde prima Pensio et sic se-

ab stipando] Florent. — *a stipando* ceteri.
stipa ab στοιβή] ita nos ex Florent. qui sic: *stipa ab* STOЄBЄ: videtur tamen scribendum *stips.* — *stipa a stoepe* Sciopp. — *stipa a G.* Havn. — *stipa ab στόνε* Codex B. — *stipa ab* addita lacuna Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *stipa ab στειφειν* Basil. — *stipare ab στείβειν* Ald. Vulg. Vertran. — *stipo ab στείβειν* Paris. Gryph. — *Fulvius Ursinus: stipa a στοιβάζειν* Sciopp. margine.
verbo] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *vocabulo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *verbo graeco* Havn.
ut tum] Florent. Havn. Sciopp. — *ut alias tum* ceteri. — — cf. Turneb. ad Cicer. de legg. II, 9. pag. 633 Cr.
thesauris] *thesaureis* Vulg.
pecuniam] *pecuhiam* Havn.
milites stipendii] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *milites stipendiarii* Cod. B. Vulg. Vertr. — *militis stipendiarii* Augustinus in margine ex coniectura. — *militis stipendia* Sciopp. — *limiteis* Stewechius ad Veget. I, 18.
etiam Ennius] Florent. Havn. — *Ennius* ceteri.
scribit] *scribet* Edit. princ. vetust.
pendunt] *pendent* Edit. princ. vetust.
eodem aere pendendo] Flor. Havn. — *eodem pendendo* Sciopp. — *eodem aere in pendendo* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *eodem aere impendendo* Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
tabulis] *tabuleis* Vulgat.
et inde prima] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et in prima* Florent. — *et prima* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
sic secunda] Flor. Havn. Sciopp. — *sic aut secunda* ceteri.

cunda aut quae alia, et Dispendium, ideo quod in dispendendo solet minus fieri; Compendium quod quom compenditur, una fit; a quo usura quod in sorte accedebat, Impendium appellatum; quae quom accederet ad sortem, usu Usura dicta, ut Sors quod suum fit sorte. Per trutinam solvi solitum, vestigium etiam nunc manet in aede Saturni, quod ea etiam nunc propter pensuram trutinam habet positam. Ab aere Aerarium appellatum.

37. Ad vocabula quae pertinere sumus rati, ea quae loca et ea quae in locis sunt, satis arbitror dicta, quod neque parum multa sunt aperta, neque si amplius velimus, volumen patietur. Quare in proxumo, ut in primo libro dixi, quod sequitur de temporibus dicam.

quod cum compenditur] *quod quom compenditur* Rholand. — *quod cum compendetur* Florent. — *quod quom compendetur* Havn. unde *quom* scripsimus. — *quod compenditur* Editio princ. vetust.
una fit] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *una sit* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
in sorte] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in sortem* Vulg. Vertran. Sciopp. — *in forte capitali* Havn.
usum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *usu* Ald. Bas. Par. Gryph. — *et usum* Cod. B. — *ex usu* Vulgat. Vertran. Sciopp.
dicta] *dictum* pr. m. Havn.
quae quom] Havn. — *quae cum* ceteri.
fit sorte] *sit sorte* Codex B.
ea etiam nunc] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ea iam nunc* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
propter] *et propter* Havn.
habet] om. Havn.

C a p. XXXVII.

quae pertinere sumus rati] haec verba post illa: *quae in locis sunt* Sciopp.
quae loca] Florent. Havn. — *quae et loca* ceteri.
locis] *loceis* Vulgat.
arbitror] *ut videor* Havn.
proxumo] Havn. — *proximo* ceteri.

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER SEXTUS.

1. Origines verborum quae sint locorum, et ea quae 51
in his, in priore libro scripsi. In hoc dicam de voca-

LIBER SEXTUS.

M. Terenti Varronis De lingua latina liber quintus explicit, incipit liber sextus. Florent. — *M. Terentii Varronis Liber Secundus incipit* Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — *M. Terentii Varronis Liber Secundus de Vocabulis Temporum rebusque inter agendum fiunt.* Edit. vetust. — *M. Ter. Var. de lingua latina et de verborum origine ad Ciceronem Liber quintus.* Ald. Bas. Par. Gryph. — *M. Terentii Varronis de lingua latina ad M. Tullium Ciceronem liber quintus.* Vulgat. Vertran. — *M. Terentii Varronis De lingua latina. Liber Quintus ad M. Tullium Ciceronem.* Sciopp. — In Cod. B. Havn. nulla exstat inscriptio.

C a p. I.

Origines] *Origineis* Sciopp.
quae] *qua* Florent.
sint] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. — *sunt* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
et ea quae] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et quae* Codex B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
his] *hieis* Cod. B. — *heis* Vulgat.

bulis temporum et earum rerum quae in agendo fiunt aut dicuntur cum tempore aliquo ut Sedetur, Ambulatur, Loquuntur. Atque si qua erunt ex diverso genere adiuncta, potius cognationi verborum quam auditori calumnianti geremus morem. Huius rei auctor satis mihi CHRYSIPPUS et ANTIPATER et illi in quibus, si non tantum acuminis, at plus literarum, in quo est ARISTOPHANES et APOLLODORUS, qui omneis verba ex verbis ita declinari scribunt, ut verba literas alia assu-
(44) mant, alia mittant, alia commutent, ut fit in Turdo et Turdario .T. Turdelice. Sic declinantes Graeci nostra

vocabulis] *vocabuleis* Vulg.
loquuntur] Cod. B. Rhol. — *loquontur* Florent. Havn. — *loquitur* ceteri.
geremus] Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *gerimus* Edit. vet. — *oremus* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II.
auctor] *author* Ald. Bas. — *autor* Par. Gryph.
Chrysippus] *Aristippus* Turnebi Codex.
et Antipater] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aut Antipater* Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
et illi] *aut illi* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
si non] Florent. Havn. — *et si non* ceteri.
at plus] *aut plus* Havn. Ven. I. II.
literarum] *litterarum* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp.
Apollodorus] *Appolodorus* Edit. vetust.
omneis] Florent. — *omnes* ceteri.
eorum verbis] Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *ex verbis* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp. — *ex verbeis* Vulg. — *ex urbis* Havn.
literas] *litteras* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp.
assumant] Florent. Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *assummant* Edit. vetust. — *adsumunt* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
mittant] Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *mutent* Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *amittant* Turnebus. Vulg. Vertr. Sciopp.
et turdario .T. Turdelice] Flor. Turnebi vetus, qui ultimum

nomina dicunt Leucienum Λευκίενον, et Quintium Κοΐντιον, et Ἀρίσταρχον illi, nos Aristarchum, et Δίωνα Dionem; sic, inquam, consuetudo nostra multa declinavit ut a Vetere... ab Solu Solum, ab Libero Libe- 52

in *Turdelico* mutandum censet. — *et turdario .T. turdelite* Havn. — *et turdario Turdelicio* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in turdario, in turdelice* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *in turdario, in turdellis* Sciopp.
Leucienum Leucienon] Florent. — *Leucienum* λευκιενὸν Sciopp. — *Leucienum* Λουκῖενον Havn. — *lucienum lucienon* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Lucianum* Λουκιανὸν Ald. Vulg. Vertr. — *Lucianum* Λουκιανὸν Bas. Par. — *Lucinum* Λουκιανὸν Gryphius. — Fort. *Lucium* Λεύκιον vel *Licinium* Λευκίνιον.
Quintium Κοίντιον] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Quintum* Κοίντον Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Quinctium Quinction* Florent. Codex B. — *Quintum Quinton* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *Quintium* Havn.
et Ἀρίσταρχον Aristarchum] Havn. — *et Aristarchon Aristarchum* Florent. — *et Aristarchon illi, nos Aristarchum* Rhol. Venet. I. II. — *et Aristarion illi, nos Aristarium.* Edit. princ. vet. — Ἀρίσταρχον *illi, nos Aristarchum* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
δίωνα] *Diona* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — δίονα Havn.
sic inquam] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sicut inquam* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
declinavit ut a vetere ut ab] Flor. et omisso altero *ut* Havn. — *declinavit a vetere ...... ab* Codex B. — *declinavit ut a vetere vetustum, ab* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ut a vetere* om. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *declinavit ut a veter vetus, ut ab* conf. Priscian. III, 118, VI, 274.
solu] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *soluo* Cod. B. — *solo* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
solum] *solium* Scaliger.
ab libero liberam] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *ab libero libera* Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab libero liberum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab leibero liberum* Popma. — cf. Stephan. Append. pag. 28.

ram, ab Lasibus Lares, quae obruta vetustate, ut potero eruere conabor.

2. Dicemus primo de temporibus, quam quae per ca fiunt, sed ita ut ante de natura eorum; ea enim dux fuit ad vocabula imponenda homini. Tempus esse dicunt intervallum mundi et motus. id divisum in parteis aliquot maxume ab solis et lunae cursu. itaque ab eorum tenore temperato Tempus dictum, unde Tempestiva; et a motore eorum, qui toto caelo coniunctus Mundus, Deo motus casu venit, quo tempus id ab hoc Deo Dies appellatur. Meridies ab eo quod medius

Cap. II.

quam quae] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et quae* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quaeque* Turnebus. — *quamque* Havn.
fiunt] *fiant* Havn.
fuit] *fit* Havn.
intervallum] *invallum* Havn.
mundi et motus] *mundi motus* Turnebus, Scalig. Sciopp.
parteis] Flor. Havn. Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *partis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
maxume] Havn. — *maxime* ceteri.
ab eorum] *eorum* Havn.
temperato] *temperatio* Havn.
tempestiva] *tempestas* Sciopp.
et a motu eorum] Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et a motore eorum* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *et a motor eorum* Florent. — *aetas . motor eorum* Scaliger. — *unus motus solis est, quo toto coniunctus mundo ab ortu in occasum venit. Tempus id* Sciopp. — *et a motore... Deo ortus occasus venit* Popma.
deo motus] *duo motus* Florent. Havn. — *dio motus* Cod. B. Augustin. margine. — *a toto caelo* paulo ante Vertran.
quo tempus] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a quo tempus* Vulgat. Vertran.
hoc deo] *hoc dio* Cod. B. Augustinus margine.
ab eo quod] *ab quod* Havn.

dies. D antiqui, non R in hoc dicebant, ut Praeneste incisum in solario vidi. Solarium dictum id, in quo horae in sole inspiciebantur, quod Cornelius in basilica Aemilia et Fulvia inumbravit. Diei principium Mane quod tum manat dies ab oriente, nisi potius quod bonum antiqui dicebant Manum, ad quoiusmodi religionem Graeci quoque quom lumen adfertur, solent dicere φῶς ἀγαθόν. Suprema summum diei, id a superrimo. Hoc tempus XII tabulae dicunt Occasum esse solis; sed postea lex Praetoria id quoque tempus iubet esse supremum quo praeco in comitio supremam pronuntiavit populo. Secundum hoc dicitur Crepusculum a

in hoc] Florent. Havn. Sciopp. — *in hoc loco* ceteri.
vidi. Solarium dictum id in quo horae in sole inspiciebantur.] Flor. Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — om. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II., item sed servato *vidi* Cod. B. Vulgat. Vertran.
in basilica Aemilia et Fulvia] omitt. Sciopp. — *Aimilia* Cod. B. scribit, *Emilia* alii.
diei] *dei* Havn.
quod tum] *quod cum* Florent.
quoiusmodi] Havn. — *cuiusmodi* ceteri.
quom] Havn — *cum* ceteri.
affertur] *adfertur* Vulg. Vertran. Sciopp. — *infertur* Erasm. Adag. II, 7, 77. — *effertur* Havn.
φῶς ἀγαθόν] om. Edit. princ. vet. — *φῶς ἀνθόν* Havn.
suprema] *supra* Gryph.
ab superrimo] Florent. Havn. Cod. B. Augustin. marg. Gronov. ad Gellium XVII, 2, pag. 361. — *a suprimo* Sciopp. — *a supremo* ceteri.
XII tabulae] *duodecim tabulae* Vulg. Vertr. Sciopp.
iubet esse] *esse iubet* Havn.
quo praeco] Sciopp. ex Fulvii Ursini emendatione ad Augustin. legg. pag. 349. cf. Acidal. in Plauti divinat. pag. 560. Augustin. ad Fest. pag. 550. — *quo praetor* libri omnes.
comitio] *comicio* Edit. princ. vetust.
pronunciavit] *pronunciatu* Havn.

crepero. Id vocabulum sumpserunt a Sabinis, unde veniunt Crepusci nominati Amiterno, qui eo tempore erant nati, ut Lucii prima luce in creatione. Crepusculum significat dubium; ab eo res dictae dubiae Creperae, quod Crepusculum dies etiamnunc sit an iam nox, multis dubium. Nox quod, ut CATULUS ait, omnia nisi interveniat sol, pruina obriguerint; quod no-
53 cet, nox, nisi quod Graece νύξ nox. Quom stella pri-

crepero] Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *crepo* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Sabinis] *Savinis* Florent. — *Sabineis* Vulg.
amiterno] *a miterno* Havn.
qui] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *quod* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. Sciopp.
eo] *ea* Havn.
Lucii] *Luci* Flor. Havn.
in creatione] *creati* Vertran. — *Reate* Augustinus in marg. ex libro. — *in reatione* Havn. Sciopp.
dictae dubiae] Florent. Havn. — *dubiae dictae* ceteri.
etiam nunc] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *etiam num* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *iam num.*
multis] *multeis* Vulgat.
nox quod ut] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. (Ven. I. II. errore *quo*) — *nox ut* Vulg. Vertran. Sciopp.
Catulus] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. — *Catullus* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. Augustin. margine. — *Pacuvius* Scaliger.
ait, omnia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ait, quod omnia* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Notandum in Cod. B. totam hanc sententiam a voce *Nox* usque ad *graece νὺξ nox* hoc loco desideratum post Plauti versum... *vergiliae occidunt* insertam legi.
νύξ] lacuna Edit. princ. vetust.
nox] om. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.

ma exorta, eum Graeci vocant ἕσπερον, nostri Vesperuginem ut PLAUTUS

Neque vesperugo neque vergiliae occidunt.

Id tempus dictum a Graecis ἑσπέρα, Latine Vesper, (45)
ut ante solem ortum quod eadem stella vocatur Iubar, quod iubata, PACUVIANUS dicit Pastor

Exorto iubare, noctis decurso itinere

ENNIUS

Aiax, lumen iubarne in caelo cerno?

eum graeci] Florent. — *quam graeci* Sciopp. — *cum Graeci* Havn. — *graeci* ceteri.
ἕσπερον] *Hesperon* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
Plautus] Amphitruo I, 1, 119. — cf. Lindenbr. ad Censor. pag. 176. — *Plautus ait* Havn.
neque vesperugo] *nec vesperugo* Vertran. Sciopp. qui item et *nec vergiliae.*
id tempus] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *Exortae stellae tempus* Cod. B. Vulg. Vertran.
dictum] *deinde* Havn.
graecis] *graeceis* Vulgat.
ἑσπέρα] *hespera* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
ut] Fort. nisi exciderunt quaedam verba, *et.*
quod] om. Sciopp.
vocatur] Flor. Havn. Sciopp. — *vocabatur* ceteri.
Pacuvianus] Victorius Var. Lect. Mssc. Turnebus. — *Pacuius* Edit. princ. vet. — *Pacuvius* ceteri. — cf. VII, 4.
pastor] *pactor* Havn.
Ennius] *Ennii* Edit. princ. vet.
Aiax] *Alius Vet. Codex: Alax* Sciopp. marg. et ita Havn. — *Aiace* Paris. Gryph. Columna ad Ennium pag. 221 H.
iubarne] Havn. Paris. Gryph. — *iubarve* ceteri.

Inter vesperuginem et iubar dicta Nox Intempesta, ut in Bruto CASSII quod dicebat Lucretia

Nocte intempesta nostram devenit domum

Intempestam AELIUS dicebat quom tempus agendi est nullum, quod alii Concubium appellarunt, quod omnes fere tunc cubarent; alii ab eo quod sileretur, Silentium noctis, quod idem PLAUTUS tempus Conticinium; scribit enim

Videbimus: factum volo. i redito conticinio

Alter motus solis est, alter caeli, quod movetur a bruma ad solstitium. Dicta Bruma quod brevissimus tunc dies est; Solstitium quod sol eo die sistere videbatur;

vesperuginem] *veperuginem* Edit. princ.
nox intempesta] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *nox. Intempesta nox* Cod. B. Vulg. Vertran. — *nox tempesta* Havn.
Cassii] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Cassius* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *C. Accii* Victorius, Turneb. Scaliger.
dicebat] *dicit* Havn.
devenit] *advenit* Augustin. Vertran. in margine ex libro. — *devenit ad domum* Stephan. Fragg. Poetar. vett. Latin. pag. 40. ut quidam VII, 4.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
concubium] *inconcubium* Florent. — *in concubium* Havn.
omnes fere] Florent. — *fere omnes* ceteri.
Plautus] Asinar. III, 3, 95.
videbimus] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *videmus* Cod. B. Edit. princ. vet.
redito] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *reditio* Havn. — *i redito* Vulg. Vertr. Sciopp. — *redito huc* Plauti libri.
est] om. Codex B.
alter caeli] om. Sciopp. et in margine: *Primus motus pagina priore.*
quod] *quo* Sciopp.
tunc dies] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *dies* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran.
videbatur] Florent. Havn. Cod. B. — *videtur* Ed. princ. vet.

aut quod sol ad nos versum proximum est solstitium. Quom venit in medium spatium inter brumam et solstitium, quod dies aequus fit ac nox, Aequinoctium dictum. Tempus a bruma ad brumam dum sol redit, vocatur Annus; quod ut parvi circuli Anuli, sic magni dicebantur circites Ani, unde Annus. Huius temporis pars prima Hiems, quod tum multi imbres; hinc Hi-

Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *videatur* Vulg. Vertr. Sciopp.
quod sol ad nos] *quod ad nos* Havn. Sciopp.
versum] *versus* Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
quod dies] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et dies* Edit. princ. vetust. — *quod* Cod. B.
fit] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *sit* Havn. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
parvi] Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *parvuli* Codex B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
circuli] *ciruli* Florent.
anuli] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *annuli* Edit. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran.
dicebantur circites] *circites dicebantur* Codex B. — *circites* om. Scalig. Sciopp. — *circi* Augustin. in margine ex libris, Vertran. in textu.
ani] Florent. Havn. Sciopp. — omittunt Edit. princ. vet. — *anni* ceteri.
unde annus] *unde anni* Edit. princ. vetust.
huius] *hius* Cod. B.
pars prima] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *pars*, omisso *prima* Cod. B. Edit. princ. vet.
hyems] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *hyemis* Gryph. — *hiems* Havn. Codex B. — *hiemps* Vulgat. Vertran. Sciopp.
quod] *vel quod* Codex B.
imbres] omnes praeter Vulgat. Vertr. Sciopp., qui *himbres.*
hibernacula] *ibernacula* Ed. princ. vet. — *hybernacula* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph.

bernacula, Hibernum; vel quod tum anima quae flatur, omnium apparet, ab hiatu Hiems. Tempus secundum Ver quod tum vivere incipiunt virgulta ac vertere se
54 tempus anni; nisi quod Iones dicunt ἦρ ver. Tertium ab aestu Aestas; hinc Aestivum; nisi forte a Graeco αἴθεσθαι. Quartum Autumnus ...

MULTA DESUNT.

... ab sole, sicut Mensis a lunae motu dictus, dum ab sole profecta rursus redit ad eum luna, quod Graece

hibernum] *ibernium* Edit. princ. vetust. — *hybernum* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph.

vel] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ve* Cod. B. Edit. princ. vetust.

omnium] *hominum* Havn.

apparet] *opparet* Gryph.

hiems] Florent. Edit. princ. vet. — *hyems* Rhol. Ven. I. II. (quae et *hyatu* scribunt) Ald. Bas. Par. Gryph. — *hiemps* Havn. Vulg. Vertr. Sciopp.

vivere] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vertr. Sciopp. — *virere* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — cf. V, 21.

ac] *et* Havn.

dicunt ἦρ ver] sic nos; item Victorius, nisi quod hic ἔαρ. — *dicunt et ver* Florent. Havn. — *dicunt* βῆρ Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicunt ver* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

aestivum] *aestivus* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

αἴθεσθαι] omittit Edit. princ. vet. — αἴθεσθε Havn.

autumnus] *auctumnus* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *automnus* Havn.

MULTA DESUNT] Vulg. Vertr. Sciopp. — In reliquis nulla lacunae vestigia.

sicut mensis] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sic mensis* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp.

a] *ab* Havn.

olim dicta μήνη, unde illorum μῆνες; ab eo nostri. A mensibus Intermestris dictus, quod putabant inter prioris mensis senescentis extremum diem et novam lunam esse diem quem diligentius Attici ἕνην καὶ νέαν appellarunt; ab eo quod eo die potest videri extrema et pri- (46)
ma luna. Lustrum nominatum tempus quinquennale a luendo, id est solvendo; quod quinto quoque anno vectigalia et ultro tributa per censores persolvebantur. Seclum spatium annorum centum vocarunt, dictum a sene, quod longissimum spatium senescendorum homi-

μήνη] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *mene* Florent. Rhol. Venet. I. II. — *menen* Edit. princ. vet. — μ Havn.

illorum μῆνες] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *illorum menes* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *illorum menses* Havn.

nostri] *nostri menses* Sciopp.

intermestris] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *intermenstris* Rhol. Venet. I. II. — *intermensis* Ald. Bas. Par. Gryph.

dictus] *dicta* Sciopp. — *dictum* Havn.

prioris] *priores* Ald. Bas. Paris. Gryph.

mensis] Florent. Havn. Cod. B. Rholand. Venet. I. II. Vulg. Vertr. — *menses* Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — omisit Sciopp.

extremum diem] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *extremos dies* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *extremus dies* Edit. princ. vet.

ἕνην καὶ νέαν] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Menencenean* Florent. — *Menecenean* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — μ. Havn. — μηνηκοιαν Codex B. et Augustinus in margine. — cf. De R. R. I, 37.

appellarunt] *appellarent* Edit. princ. vetust. cum Cod. B.

eo die] Florent. Havn. — *ea die* ceteri.

id est] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *hoc est* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

et ultro] *ultro* Cod. B. — *et ultra* Augustin. marg. ex libro.

seclum] Florent. Havn. — *seculum* ceteri. — *saeculum* Augustin. in margine.

annorum centum] *centum annorum* Havn.

num id putant. Aevum ab aetate omnium annorum; hinc Aeviternum quod factum est Aeternum; quod Graeci *αἰῶνα*; id ait CHRYSIPPUS esse *ἀεὶ ὄν*. Ab eo PLAUTUS

Non omnis aetas ad perdiscendum est satis,

hinc poetae *Aeterna templa caeli.*

3. A naturali discrimine civilia vocabula dies accesserunt. Dicam prius qui Deorum causa, tum qui hominum, sint instituti dies. Agonales per quos rex in regia arietem immolat, dicti ab Agone, eo quod interrogatur a principe civitatis et princeps gregis immo-

id putant] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *id putarunt* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *id putarant* Havn.
quod graeci αἰῶνα] Flor. — *quod Graeci αἰώνιον* Sciopp. — lacuna graeci verbi in Havn. — om. ceteri. — cf. H. Stephan. Append. pag. 12.
ἀεὶ ὄν] ex coniectura. cf. Lindenbr. ad Censor. pag. 109. — ЄON Florent. — lacuna in Edit. princ. vet. — *αἰων'* Rhol. — *αἴων* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *αἰῶνα* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Havn.
Plautus] Truculent. I, 1, 1.
omnis] *omnino* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
est satis] *sat est* Sciopp. cum Plauti libris.

Cap. III.

A naturali discrimine] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *coeli naturali discrimine* Cod. B. — *a coeli naturali discrimine* Vulg. Vertran. — *Ad coeli naturalia discrimina* Sciopp.
dies] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *diem* Florent. Havn. — *dierum* Sciopp.
accesserunt] *adcesserunt* Cod. B.
qui deorum] *quid eorum* Cod. B. Ed. princ. vetust. — *quod eorum* Havn.
dicti] *diti* Havn.
ab agone] *an agone* Ven. I. II. — *ab agon'* Aldus. — *ab agon* Bas. Par. Gryph. — *ab agoneo* Havn.
princeps] *principes* Havn.

latur. Carmentalia nominantur quod sacra tum et feriae Carmentis. Lupercalia dicta quod in lupercali luperci sacra faciunt. Rex cum ferias menstruas Nonis Februariis edicit, hunc diem Februum appellat. Fe- 55
brum Sabini purgamentum, et id in sacris nostris verbum; nam et Lupercalia Februatio, ut in Antiquitatum libris demonstravi. Quirinalia a Quirino, quod ei Deo feriae et eorum hominum, qui fornacalibus suis non fuerunt feriati. Feralia ab inferis et ferendo, quod ferunt tum epulas ad sepulcrum, quibus ius ibi parentare. Terminalia quod is dies anni extremus constitutus; duodecimus enim mensis fuit Februarius et quom intercalatur, inferiores quinque dies duodecimo demuntur

nominantur] *nominatur* Havn.
sacra tum] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Sciopp. — *sacratum* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *sacrarum* Venet. I. II.
dicta] om. Havn.
ferias menstruas] *menstruas ferias* Havn.
nonis februariis] *noneis februarieis* Vulgat.
edicit] *dicit* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
februum] *februm* Havn.
in sacris nostris] *in sacreis nostreis* Vulg. — *in* om. Gryph.
nam et] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *non et* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II.
ut] *et* Havn.
libris] *libreis* Vulgat.
ei deo] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ideo* Flor. Havn. — *huic deo* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
fornacalibus] *furnacalibus* Florent. Havn. — *sueis* Vulgat.
feralia] *ferialia* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
inferis] *infereis* Vulgat. — *inferiis* Sciopp.
sepulcrum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *sepulchrum* ceteri.
ibi] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *sibi* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
fuit] *fuerit* Ven. I. II.
quom] Havn. — *cum* ceteri.

mense. Equiria ab equorum cursu; eo die enim currunt in Martio campo. Liberalia dicta quod per totum oppidum eo die se dent sacerdotes Liberi, anus hedera coronatae, cum libis et foculo pro emptore sacrificantes. In libris Saliorum quorum cognomen Agonensium, forsitan hic dies ideo appelletur potius Agonia. Quinquatrus; hic dies unus ab nominis errore observatur,
(47) proinde ut sint quinque dictus. Ut ab Tusculanis post

equiria] *ecurria* Florent. — *alius Vet. Cod. Ecuria* Sciopp. marg. et ita Havn.
eo die enim] Florent. — *Eo enim die* ceteri.
currunt] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ludis currunt* Havn. — *currunt equi* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
martio campo] Florent. Havn. — *campo martio* ceteri.
se dent] Victorius. — *sedent* libri omnes cum Turnebo ad Cicer. de Legg. II, 22, 673.
liberi anus] Florent. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Hic deest* cum asterisco Cod. B. — *liberi annus* Havn. — *liberi* Edit. princ. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *liberi annua* Edit. vetust.
hedera] *edera* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.
coronatae] *coronatae anus* Vulg. Vertr. Sciopp.
libis] *libeis* Vulgat.
pro emptore] *compotores* Vertr. — *pro tempore* Scaliger. — *pio ture* Sciopp.
forsitan] Puto: *fortasse an.*
b. a.
appelletur] Florent. — *potius appellatur* Havn. — *appellatur* ceteri.
Agonia] *Agonium* Vertran.
unus] *cinus* Sciopp. Havn.
ab nominis] Flor. Havn. Codex B. — *a nominis* ceteri.
ut sint quinque] *quartus sive quintus* Codex B. — *ut sint quartus sive quintus* Augustin. in margine. — *ut sit quartus sive quintus* Vertran. Ciacconius ad Caes. de bell. gall. pag. 33.
dictus ut] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *dictus* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg.
Tusculanis] *Tusculaneis* Vulg. — *Thusculanis* Ald. Bas. Par. Gryph.

diem sextum Idus similiter vocatur Sexatrus, et post diem septimum, Septimatrus; sic hic quod erat post diem quintum Idus, Quinquatrus. Dies Tubulustrium appellatur, quod eo die in atrio sutorio sacrorum tubae lustrantur. Megalesia dicta a Graecis, quod ex libris Sibyllinis accersita ab Attalo Rege Pergama, ibi prope murum Megalesion [in] templum eius Deae, unde

sextum] *VI* Codex B.
Idus] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *Eidus* Cod. B. Vulgat.
vocatur] *vocatus* Vulgat.
sexatrus] *sextarius* Havn.
septimum] *VII* Cod. B.
septimatrus] *septimaturus* Edit. vetust. — *septematrus* Havn.
sic hic] *sit hic* Florent. — *sit id* Havn.
idus] Florent. Havn. Vertran. Sciopp. — *Eidus* Vulgat. — *idem* Ald. Basil. Paris. Gryph. — Deest in Cod. B. Edit. princ. vet.
post diem quintum] *prius quintum diem* Havn.
quinquatrus] *quinquartus* Edit. vetust.
dies] Florent. Havn. Sciopp. — omittunt ceteri.
tubulustrum] Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tubilustrium* Havn. — *tubulustrium* Florent. — *tubilustrum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Graecis] *graeceis* Vulg.
Sibyllinis] *Sibyllineis* Vulg. — *Sybillinis* Edit. vetust.
accersita] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. — *arcessita* Havn. Vulgat. Sciopp.
Attalo] *Actalo* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
Pergama] Florent. Havn. — *pergamum* Edit. princ. vetust. Ven. I. II. — *pergamam* Rhol. — *pergami* Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
ibi prope] Florent. Havn. — *prope* ceteri.
Megalesion in templum] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven.
ium
I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *megaleson ubi templum* Codex B. — *megalesium in templum* Havn. — *Megalesion ubi templum* Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *in* delendum.
deae] *det* Edit. princ. vetust.

advecta Romam. Fordicidia a fordis bubus. Bos forda quae fert in ventre. Quod eo die publice immolantur boves praegnantes in curiis complures, a fordis caedendis Fordicidia dicta. Palilia dicta a Pale, quod ei feriae, ut Cerialia a Cerere, Vinalia a vino.
56 Hic dies Iovis, non Veneris: huius rei cura non levis in Latio; nam aliquot locis vindemiae primum ab sacerdotibus publice fiebant, ut Romae etiam nunc; nam flamen Dialis auspicatur vindemiam et ut iussit vinum legere, agna Iovi facit, inter quoius exta caesa et porre-

Romam] *Roma* Havn.

fordis] *fordeis* Vulgat.

eo die] Florent. Havn. — *ea die* ceteri.

praegnantes] *praegantes* Havn.

complures] *compiureis* Vulgat.

fordis] *fordeis* Cod. B. Vulgat.

caedendis] *caedendeis* Vulgat.

ei feriae] Victor. Sciopp. — *et feriae* Florent. Havn. — *et feriae ei deae fiunt* ceteri.

ut] om. Havn.

cerialia] Florent. Vertr. Sciopp. — *cerealia* ceteri.

veneris] *veris* Havn.

locis] *loceis* Vulgat.

ab sacerdotibus] Florent. Havn. — *a sacerdotibus* ceteri.

agna] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *agnam* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

exta] *aesta* Havn.

porrecta] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — cf. Erasm. Adag. I, 3, 60. Victor. ad I, 29 de R. R. — *proiecta* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

cta flamen porus vinum legit. In Tusculanis sortis est scriptum:

VINUM NOVUM NE VEHATUR IN URBEM ANTE QUAM VINALIA KALENTUR.

Robigalia dicta ab Robigo; secundum segetes huic Deo sacrificatur, ne robigo occupet segetes. Dies Vestalia ut virgines Vestales aut Vesta. Quinquatrus Minusculae dictae Iuniae Idus ab similitudine Maiorum, quod

porus] Florent. Havn. Vet. Codex apud Sciopp. in margine. — *prorsus* ceteri omnes. — *prosus* Palmerius Spicileg. pag. 771 Grut.

Tusculanis] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vertran. Sciopp. — *Tusculaneis* Vulgat. — *Thusculanis* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph.

sortis] Flor. — *sacris* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *sacreis* Vulgat.— Fort. *ortis.*

scriptum] Florent. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. Sciopp.

novum] om. Cod. B.

vehatur] *vehebatur* Gryph.

urbem] *urbe* Havn.

kalentur] Vulg. Vertran. Sciopp. — *calentur* ceteri.

Robigalia] *rubigalia* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *robicalia* Florent. Havn.

ab] *a* Havn.

robigo] *rubigo* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

sacrificatur] *sacrificant* Edit. vetust.

robigo] Florent. — *rubigo* ceteri.

dies Vestalia] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dies Vestales* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

aut Vesta] Florent. Havn. — *Vestae sacrificent* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *veste sacrificent* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — Fort. *ab Vesta.*

quinquatrus] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quinquatriis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Minusculae quinquatrus* Cod. B.

idus] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *eidus* Cod. B. Vulg.

maiorum] *malorum* Edit. princ. vetust.

tibicines tum feriati vagantur per urbem et conveniunt
ad aedem Minervae. Dies Fortis Fortunae appellatus
ab Servio Tullio Rege, quod is fanum Fortis Fortunae
secundum Tiberim extra urbem Romam dedicavit Iu-
nio mense. Dies Poplifugia videtur nominatus, quod
eo die tumultu repente fugerit populus; non multo enim
post hic dies, quam decessus Gallorum ex urbe, et
qui tum sub urbe populi ut Ficuleates ac Fidenates et
finitimi alii, contra nos coniurarunt. Aliquot huius
diei vestigia fugae in sacris apparent, de quibus rebus
Antiquitatum libri plura referunt. Nonae Caprotinae
quod eo die in Latio Iunoni Caprotinae mulieres sa-
(48) crificant, et sub caprifico faciunt; e caprifico adhibent

tum feriati] *cum feriati* Florent. Havn.
vagantur per urbem] Florent. Havn. — *per urbem vagantur* ceteri.
ab Servio] *a Servio* Edit. vetust., ut ante *a similitudine.*
Tullio] Florent. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Tullo* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
quod is] *quod dis* Havn.
Tiberim] *Tyberim* Ald. Bas. Par. Gryph.
poplifugia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *polifugia* Ven. I. II. — *populi fuga* Cod. B. — *populi fugia* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
tumultu repente] Florent. Havn. — *repente tumultu* ceteri.
Ficuleates] *ficultates* Havn.
ac Fidenates] Florent. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *et Fidenates* Havn. — *Fidenates* Cod. B. Edit. princ. vet.
coniurarunt] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *coniuraverunt* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
diei] *dei* Edit. princ. vet. — *dici* Havn.
sacris] *sacreis* Vulg.
sacrificant] *sacrificantur* Havn.
e caprifico] Florent. Havn. — *et e caprifico* ceteri.

virgam. Cur hoc toga praetexta data eis... Apolli-
naribus ludis docuit populum. Neptunalia a Neptuno;
eius enim Dei feriae. Furinalia Furinae quod ei Deae
feriae publiae dies is, quoius Deae honos apud anti-
quos. Nam ei sacra instituta annua et flamen attribu- 57
tus: nunc vix nomen notum paucis. Portunalia dicta a
Portuno, cui eo die aedes in portu Tiberino facta et
feriae institutae. Vinalia Rustica dicuntur ante diem

virgam] *Fulv. Ursinus ex Macrobio LAC legendum putabat.* Sciopp. in marg.
cur hoc] Florent. Havn. Sciopp. — *cur* August. cum Vertr. in margine. — *ob hoc* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
toga] *togata* Florent. Havn.
eis] DESUNT ALIQUA. Sciopp. — Asteriscus in Vulgat. ceteri libri continuant; nos lacunae dedimus signa.
ludis] *ludeis* Vulg.
docuit] Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *decuit* Edit. princ. vet. — *docui* Vulgat. Vertran. Sciopp.
enim] *e* Havn.
die] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *dei* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
feriae] *VI feriae* Ald. Bas. Par. Gryph.
furinalia] *furrinalia* Florent. — *furnalia* Ven. I. II. — *funalia* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *furnalia* apud Festum.
furinae] Codex B. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Bas. Par. — *furrinae* Flor. — *furiae* Ald. — *furina* Gryph. — *a furina* Vulg. Vertr. Sciopp.
publicae] *publice* Edit. princ. vetust. Rhol.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
attributus] *atributus* Edit. princ. vetust. — *adtributus* Vulg. Vertr. Sciopp.
paucis] *pauceis* Vulg.
Portunalia] Flor. Havn. — *portunnalia* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *portumnalia* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
Portuno] Flor. Havn. — *portunno* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *portumno* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
tiberino] *tyberino* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

XII Kalendas Septembres, quod tum Veneri dedicata aedes et orti ei Deae dicuntur, ac tum fiunt feriati olitores. Consualia dicta a Conso quod tum feriae publicae ei Deo et in circo ad aram eius ab sacerdotibus ludi illi quibus virgines Sabinae raptae. Volcanalia a Volcano, quod ei tum feriae et quod eo die populus pro se in ignem animalia mittit. Opeconsiva dies ab Dea Opeconsiva, quoius in regia sacrarium, quod ideo actum, ut eo praeter virgines Vestales et sacerdotem publicum introeat nemo. IS CUM EAT, SUFFIBULUM

XII] *duodecimum* Vulg. Vertran. Sciopp. — *quartumdecimum* Augustin. in Emendat. ex Fastis.

Kalendas] *K't.* Cod. B. Havn.

septembres] Florent. Havn. — *septembr.* Cod. B. — *septembris* ceteri.

aedes] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aedis* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

orti] *horti* Cod. B. Vertr. Sciopp.

ei deae dicuntur] Florent. Havn. — *eius tutelae* Cod. B. — *eius tutelae adsignificantur* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *eius tutelae adsignantur* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

ac tum] *ac dum* Edit. vetust.

consualia] *contualia* Venet. I. II. — *consulia* Havn.

ei deo] *ei deae* Venet. I. II.

ludi illi] Florent. Havn. — *fiunt ludi illi* ceteri.

Volcanalia] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Vulcanalia* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.

Volcano] eadem iisdem libris varietas. — *vocano* Havn.

Opeconsiva] *Opecunsiva* Rholand. — *opeconsivia* Havn.

ab dea opeconsiva] *ab ea ope consiva* Edit. princ. vetust.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

sacrarium] *sacrorum* Havn.

cum eat] *cum erat* Rhol. Venet. I. II.

HAUD HABEAT scriptum. Id dicitur ut ab suffiendo subligaculum. Vortunalia a Vortuno quoius feriae tum Octobri mense. Meditrinalia dies dictus a medendo, quod, FLACCUS flamen Martialis dicebat, hoc die solitum vinum novum et vetus libari et degustari medicamenti causa; quod facere solent etiam nunc multi quom dicant: *Novum vetus vinum bibo. Novo veteri*

haud] *haut* Codex B. Edit. princ. vet. — *aut* Flor. Havn. — *quod* Scaliger.

scriptum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *tritum* Cod. B. Augustin. in margine, Vertran. Sciopp.

dicitur ut] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *dicitur ne* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *dicitur* Augustin. in Emend. Vertran. Sciopp. — Fort. *dicitur esse.*

ab suffiendo] Flor. — *ab subviendo* Cod. B. — *a suffiendo* ceteri.

subligaculum] *ut subligaculum* Augustin. in Emend. Vertran. Sciopp.

Vortunalia] Florent — *Vortunnalia* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Vortumnalia* ceteri.

vorturno] Flor. — *vortunno* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *deo Vortumno* Havn. — *Vortumno* ceteri.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

feriae tum] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *feriae* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

quod Flaccus flamen] Florent. et simplici *c* Havn. — *quod ut Flaccus flamen* Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod ut ait Flaccus flamen* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut ait Flacus flamam* Edit. princ. vetust.

martialis] *martalis* Florent.

solitum] *solitam* Havn.

novum] om. Havn.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

novum] *novum vinum vetus bibo; Vetus vinum novum bibo; novo veteri vino morbo medeor* Cod. B. et ex eo Augustin. in margine.

bibo] *libo* Havn.

vino morbo medeor. Fontanalia a Fonte quod is dies
feriae eius; ab eo tum et in fontes coronas iaciunt et
puteos coronant. Armilustrium ab eo quod in armilu-
strio armati sacra faciunt, nisi locus potius dictus ab
his; sed quod de his prius, id ab luendo aut lustro,
id est quod circumibant ludentes ancilibus armati. Sa-
turnalia dicta ab Saturno, quod eo die feriae eius, ut
58 post diem tertium Opalia Opis. Angeronalia ab Ange-

vino morbo] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *vino* om. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

Fontanalia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *fontinalia* Cod. B. Vulg. Vertran.

tum] *autem tum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

et in fontes] *in fontes* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

armilustrium] *armilustrum* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

dictus] *dictu* Edit. princ.

his] *heis* Vulg. — Codex B.

quod de his] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Vertr. Sciopp. — *quo de his* Gryph. — *de his* Ed. princ. vetust. — *de ieis* Cod. B. — *quod de heis* Vulg.

ab luendo] *ab ludendo* Vertran. Sciopp.

lustro id est] *lustro est* Vertran. Sciopp.

circumibant] *circuibant* Havn. Edit. princ. vetust.

ancilibus] *ancylibus* Ald. Bas.

ab Saturno] *a Saturno* Edit. vetust.

post diem tertium] *post diem diem tertium* Edit. princ. — *post, die tertio* Lipsius Saturnal. Sermon. I, 3. pag. 694 Lugd. quam correctionem tacite refutat Popma, more suo alium describens, ex Simeon. Bosionis nota ad Cicer. epistol. ad Attic. I, 1, pag. 3. cf. Ciacconius ad Caesar. de bello Gall. pag. 532 Iung. — *post diem III* Cod. B.

opalia opis] *operalia operis* Havn.

angerona] *angenora* Scaliger. quod iam Vertran. ex Plinio attulit; idem *angenoralia* supra. — vid. Noltenii lexic. Antibarb. pag. 20.

rona quoi sacrificium fit in curia Acculeia et quoius
feriae publicae is dies. Larentinae quem diem quidam
in scribendo Larentalia appellant, ab Acca Larentia
nominatus, quoi sacerdotes nostri publice parentant
sexto die, qui Atra dicitur. diem Tarentum Accas Ta-
rentinas. Hoc sacrificium fit in Velabro, qua in novam (49)
viam exitur, ut aiunt quidam, ad sepulcrum Accae, ut
quod ibi prope faciunt Diis Manibus servilibus sacer-
dotes; qui uterque locus extra urbem antiquam fuit non

quoi] Havn. — *cui* ceteri.

Acculeia] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *Aculeia* Ald. Bas. Par. Gryph. — *Accalia* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr.

et quoius] Havn. Sciopp. — *et cuius* Florent. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran.

is dies larentinae] Flor. Havn. — *laurentinae is dies* ceteri.

diem] om. Cod. B. Vulgat. Vertran.

larentalia] Florent. Havn. Sciopp. — *lauralia* Ven. I. II. — *laurentalia* ceteri.

Acca larentia] Flor. Havn. — *Acca laurentia* ceteri.

nominatus cui] *nominatur quoi* Havn. unde *quoi* sumpsimus.

nostri publice] *nostri publicae* Gryph.

sexto] *festo* Scaliger.

parentant] Vulg. Vertr. Sciopp. — *parent ante* ceteri omnes.

atra] *atria* Edit. princ. vet. — deest in Cod. B. sed relictum est spatium in eo unius vocis. — *Acca* Augustin. marg. Vertran. Sciopp. — *ara* Havn.

dicitur] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *dicitur et dicunt hunc* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — Excidisse quaedam videntur.

Tarentum] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Tarentini* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *diem Tarentum* expungendum censet Turnebus. — *quia altera dicitur ob ditem Taruntium Acca Taruntia* Scaliger.

velabro qua] *Velabro quia* Flor. Havn.

sepulcrum] Havn. Edit. princ. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sepulchrum* Florent. Edit. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

servilibus] *arvales* Scaliger. Sciopp.

longe a porta Romanula, de qua in priore libro dixi. Dies Septimontium nominatus ab his septem montibus, in quis sita Urbs est; feriae non populi, sed montanorum modo, ut Paganalibus, qui sunt alicuius pagi. De statutis diebus dixi; nunc de annalibus dicam. Compitalia dies attributus Laribus ut alibi; ideo ubi viae competunt, tum in competis sacrificatur. Quotannis is dies concipitur. Similiter Latinae Feriae dies conceptivus dictus a Latinis populis, quibus ex Albano

priore] Florent. — *priori* ceteri.

his septem] *hieis VII* Cod. B. — *heis septem* Vulgat. — *iis septem* Havn.

quis] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *queis* Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

urbs] omittit Cod. B. Edit. princ. vetust.

paganalibus qui] Florent. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Vulg. — *paganalia quae* Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *paganalibus quoi* Havn.

statutis diebus] *statis diebus* Sciopp.

dixi; nunc de annalibus dicam] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dixi de annalibus nec de statutis dicam* Florent. Havn. — *dixi nunc: de annalibus non de statutis dicam* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — Fort. *dixi, de annalibus nunc dicam.*

attributus] *attribus* Codex B. — *adtributus* Vulgat. Vertran. Sciopp.

ut alibi] cf. Pithoeus Advers. cap. 9, pag. 754 Grut.

viae] *me* Edit. princ. vetust.

competis] Florent. — *conpetis* Havn. — *comptis* Edit. princ. vet. — *compitis* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *compiteis* Vulg.

sacrificatur] *sacrificant* Augustin. in Emendat. Sciopp.

quotannis] *quotanneis* Vulgat.

conceptivus] *conceptinus* Edit. princ. vet. Rholand. — *conseptivus* Flor. Havn. — *consceptivus* Victorius in Mspt. notis ad Ciceron. pro Milone §. 85.

latinis populis] *latineis populeis* Vulgat. — *latinis* Havn.

albano] *albono* Edit. vetust.

monte ex sacris carn^m petere fuit ius cum Romanis, a quibus Latinis Latinae dictae. Sementinae Feriae dies is, qui a pontificibus dictus; appellatus a semente quod sationis causa susceptae. Paganicae eiusdem agriculturae causa susceptae ut haberent in agris omnes; pagus unde paganicae dictae sunt. Praeterea Feriae Conceptivae, quae non sunt annales, ut hae quae dicuntur sine proprio vocabulo, aut cum perspicuo ut Novendialis, sunt.

sacris] *sacreis* Vulgat.

carnem] *carmen* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

fuit] *fiunt* Havn.

latinis] *latineis* Vulg. ut ante *Romaneis.*

sementinae feriae] omnes praeter Vertran. Sciopp. qui *sementivae feriae.*

dies is] *dies* Havn.

a semente] *a Sementie* Edit. vet. — *a femente* Venet. I. II.

sationis] *stacionis* Edit. princ. — *stationis* Edit. vetust.

causa] *caussa* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

susceptae] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *suscepta* Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

causa] *caussa* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *causae* Havn.

haberent] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *haberet* Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.

in agris] *in agreis* Augustinus.

omnes; págus] Florent. Havn. Cod. B. — *omnes pagos* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *omnis pagus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

non sunt] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut sunt* Edit. princ. vetust. — *aut sunt* Codex B.

ut hae] *ut eae* pr. m. Havn.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

perspicuo] *perspicio* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *perspicue* Ald. Bas.

novendialis sunt] Flor. Havn. Sciopp. — *sunt* ceteri omittunt.

4. De his diebus nunc iam qui hominum causa constituti, videamus. Primi dies mensium nominati
59 Kalendae ab eo quod his diebus calantur eius mensis Nonae a pontificibus, quintanae an septimanae sint futurae, in Capitolio in Curia Calabra sic: *Dies te quin-*

Cap. IV.

de his] *de hieis* Cod. B. — *de heis* Vulg.

nunc iam] *satis, nunc iam* Sciopp.

causa] *caussa* Vulg. Vertran. Sciopp.

videamus] *videam* Edit. princ. vetust.

nominati] *nominatae* Havn.

kalendae] Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *nominati ab eo Calendae* Edit. vetust. — *calendae* ceteri.

ab eo] om. Havn.

his diebus] *heis diebus* Vulgat. — *iis diebus* Havn.

kalentur] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *calantur* Florent. — *calentur* ceteri.

menses] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *mensis* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Fort. delendum.

nonae] *nonnae* Editio princ. vetust.

quintanae] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *quintanaene* Codex B. Vulgat. Vertran.

sint futurae] *sunt futurae* Edit. princ. vetust.

Calabra] Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *Kalabra* Vulg. Vertran. Sciopp. — *Calabria* Edit. princ. vet.

sic: dies te quinque] Scaliger. Fulv. Ursin. ex vetusto codice ad Kalend. Rustic. VIII tom. 22 pag. Graev. — *sic dicto quinquies* Turnebus. Vertran. — *sic dictae quinque* ceteri omnes.

que Kalo Iuno Covella. Septem dies te Kalo Iuno Covella. Nonae appellatae aut quod ante diem nonum Idus semper, aut quod ut novus annus Kalendae Ianuariae ab novo sole appellatae, novus mensis nova luna Nonis; eodem die enim in urbem ab agris ad regem conveniebat populus. Harum rerum vestigia in sacris Nonalibus in arce, quod tunc ferias primas menstruas quae futurae sint eo mense, rex edicit populo. Idus ab eo quod Tusci Itus vel potius quod Sabini

Kalo] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *calo* ceteri.

Iuno Covella] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. qui ex Fulv. Ursini notis Mscpt. haec in margine: *Sic Vetustus Codex. a cavo id est caelesti. Aristoteles Lunam κοίλην rectam et ἀμφίκυρτον appellat.* — *Iuno Novella* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *Iana Novella* Scaliger., Siccama in Fast. Kalend. tom. VIII, pag. 59 Graev.

septem dies te] Fulv. Ursin. l. l. ex Codice, Scaliger. — *septem dictae* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *septem* Codex B. Vulgat. Sciopp. — *septies* Vertran. — *septem . . . covella* om. Havn.

Kalo] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *calo* ceteri.

Iuno Covella] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *Iuno Kovella* Codex B. — *Iuno Novella* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

diem nonum] *diem nonū* Cod. B.

Idus] *Eidus* Vulgat.

Kalendae Ianuariae] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. Rhol. Ven. I. II. — *calendae Ianuariae* ceteri.

novo sole] *novo solae* Cod. B. — *novo solo* Edit. Gryph.

luna nonis] *luna horis* Edit. princ. — *luna noneis* Vulg. — *ita novus mensis a nova luna Nonae* Sciopp.

in urbem ab] *in urbe in* Florent. Havn.

agris] *agreis* Vulgat.

harum rerum] *harum iterum* Ed. princ. vet. Rhol. — *harum iverum* Venet. I. II.

in sacris] *in sacreis* Vulg.

tunc] *tum* Havn.

rex edicit] Florent. Havn. Cod. B. Augustin. et Vertran. in margine, Sciopp. — *rex praedicit* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

Idus] *Eidus* Cod. B. Vulgat.

Idus dicunt. Dies postridie Kalendas, Nonas, Idus appellati atri, quod per eos dies novi inciperent. Dies Fasti per quos praetoribus omnia verba sine piaculo licet fari. Comitiales dicti, quod tum ut esset populus constitutum est ad suffragium ferendum; nisi si quae feriae conceptae essent, propter quas non liceret, [ut] Compitalia et Latinae. Contrarii horum vocantur Dies Nefasti, per quos dies nefas fari praetorem: Do. Dico. Addico. Itaque non potest agi. Necesse est aliquo eorum uti verbo, cum lege quid peragitur. Quod si

Sabini Idus] *Sabini Eidus* Cod. B. Vulgat.
postridie Kalendas Nonas] *postr. Kal. Nōn* Cod. B. — *Kalendas* Rholand. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *calendas* ceteri.
idus] *eidus* Cod. B. Vulgat.
appellati] *appellāi* Edit. princ. — *appellamini* Edit. vetust. — *appellari* Havn.
dies novi inciperent] *dies nihil novi inciperent* Turnebus et Sciopp. — Fort. *dies non novi inciperent.*
piaculo] *periculo* Havn.
licet fari] *liceret fari* Ald. Bas. Par. Gryph.
comitiales] *comitales* Edit. princ.
tum ut esset] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *tum dum esset* Ed. princ. — *tum esset* Cod. B. Edit. vetust. Vulg. Vertran.
constitutum est] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *corstitutus est* Edit princ. — *constitutus* Cod. B. Edit. vetust. Vulgat. Vertr.
conceptae essent] *conceptae esset* Edit. vetust.
ut Compitalia] *ut Conpitalia* Edit. princ. — *ut* om. Florent. Havn.
vocantur] *vocant* Edit. princ. vet.
per] om. Havn.
fari] omittit Cod. B.
addico] *aduco* Edit. princ. — *abdico* Edit. vetust.
necesse est] *quod necesse est* Turnebus ad Cicer. de legg. II, 9. — *necesse est enim* Vertran. Sciopp.
eorum] omittit Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. et Turnebus loco laud.
quid peragitur] *qui peragitur* Florent. Havn. — *quod peragitur* Edit. vetust.

tum imprudens id verbum emisit ac quem manumisit, ille nihilominus est liber, sed vitio; ut magistratus vitio creatus nihilo secius magistratus. Praetor qui tum fatus est, si imprudens fecit, piaculari hostia facta piatur; si prudens dixit, QUINTUS MUCIUS ambigebat eum expiari ut impium non posse. Intercensi dies sunt per quos mane et vesperi est nefas, medio tempore inter hostiam caesam et exta porrecta fas; a quo quod fas

imprudens] *per imprudentiam* Cod. B. — Quae sequuntur hic usque ad: *dixit Mutius* (sic) omnia om. Edit. princ. vet.
verbum emisit] *verbum imprudens emisit* Cod. B.
ac quem] Florent. Havn. Rholand. Ven. I. II. Sciopp. — *aut quem* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Turn. l. l. et Brissonius Select. Antiqq. IV, 20. — *atque* Cod. B.
ille] *illi* Havn.
vitio creatus nihilo secius Magistratus] Vulg. Vertran. Sciopp., item Victorius. — *vitio creatus nihilo sed ius magistratus* Florent. Cod. B. — om. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
tum fatus] Vulg. Vertr. Sciopp. item Turneb. loc. cit. — *tum factus* Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cum factus* Cod. B.
piaculari] *piacolari* Codex B.
hostia facta piatur] *hostia piatur* Sciopp.
Quintus Mucius] Florent. Vulg. Vertr. — *Q. Mucius* Cod. B. — *Quintus Mutius* ceteri.
ambigebat] Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Turneb. — *abnegabat* Cod. B. Vulgat. Vertr. — Florent. Havn. Victorius Mscpt. Nott. ad Cic. de legg. locum.
ut impium] *et ut impium* Cod. B. Vulgat. Vertran.
non posse] *non posse dicebat* Cod. B. Vulgat. Vertran.
intercensi] Florent. Havn. Sciopp. — *intercisi* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — Fort. *entercisi.*
quos] *quos quos* Havn.
et exta] *et extra* Edit. vetust.
porrecta] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *proiecta* Florent. Havn. Edit. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *pro iecta* Edit. princ.

tum intercedit, aut eos intercisum nefas, intercisum. Dies qui notatur sic: Q. R. C. F. Quando Rex Comitiavit, Fas, is dictus ab eo quod eo die rex sacrificiolus itat ad comitium, ad quod tempus est nefas, ab eo fas; itaque post id tempus lege actum saepe. Dies

fas tum] Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *fastum* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

intercedit] *intercidit* Edit. princ. vet.

aut eos intercisum nefas, intercisum] Florent. Havn. — *intercisi dies aut eos intercisum nefas* Sciopp. — *intercisi aut quod intercisum nefas* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *intercisi aut quod tum intercisum nefas* Cod. B. et addito *dies* Vulgat. Vertran.

notatur] Augustin. ad Festum s. v. *nefasti* pag. 272. Ursinus ad pag. 408, et Sciopp. — *vocatur* Florent. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *vocantur* Edit. princ. vet.

sic: Q. R. C. F.] ita egregie Codex B. — notae in ceteris omnibus desiderantur.

fas dictus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *fassis dictus* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph., unde Victor. *fas: is dictus* correxit. — *fas: sic dictus* Ursinus ad Festi fragg.

quod eo die] *quod* om. Edit. princ. vet. — *die ex aede Vestae rex* Havn. sed verba *ex aede Vestae* deleta ab eadem manu.

sacrificiolus] Florent. — *sacrificio ius* Havn. — *sacrificolus* Cod. B. — *sacrificulus* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — omittit Sciopp. — vid. Salmas. ad Solinum pag. 11 D.

itat] Fulvius Ursinus ad Festi fragg. *Sic enim*, inquit, *legendus Varro, non ut meus amicus: quod eo die Rex sacrificat ad comitium. Ex Festi fragmento . . . tat, satis patet apud Varronem ITAT, pro DICAT legendum esse.* cf. Ursinus ad Augustini Legg. et Senat. pag. 355 F. Graev. Scaliger ad Festum pag. 408 Siccama in Fastos Kalend. Roman. pag. 48, tom. VIII Graev. — *sacrificat* Sciopp. — *dicat* ceteri.

qui notatur: Q. S. D. F. Quando Stercum Delatum, Fas, ab eo appellatus quod eo die ex aede Vestae stercus everritur et per Capitolinum clivum in locum defertur certum. Dies Alliensis ab Allia fluvio dictus; nam ibi exercitu nostro fugato Galli obsederunt Romam.

Quod ad singulorum dierum vocabula pertinet dixi. Mensium nomina sunt aperta fere, si a Martio ut antiqui constitueruut, numeres. Nam primus a Marte. Secundus ut FULVIUS scribit et IUNIUS a Venere quod

notatur] Ursinus. — *vocantur* Edit. princ. vetust. — *vocatur* ceteri.

Q. S. D. F.] Codex B. omissis explicationis verbis, quae sola, neglectis notis, in reliquis exstant.

quando] *quamdo* Edit. princ.

stercum] Flor. Havn. — *stercus* ceteri.

everritur] *everitur* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *evertitur* Havn.

capitolinum] *capitolium* Paris. Gryph.

clivum] *clinum* Edit. princ.

defertur] *difertur* Edit. princ.

dies Alliensis] Florent. Havn. Sciopp. — *Alliensi dies* Editio princ. vet. — *Alliensis dies* ceteri.

ab Allia] *ab Allio* Florent. Havn. Rholand.

obsederunt] *obsiderunt* Cod. B. Havn.

pertinet] Havn. Augustin. Emendat. Vertran. Sciopp. — *pertineat* ceteri.

dixi] *dixit* Havn.

aperta fere] *fere aperta* Havn.

si a Martio] *si ut a Martio* Codex B. Havn.

Martio ut antiqui] *Martio antiqui* Cod. B. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *marito ut antiqui* Venet. I. II.

numeres] *mimeres* Havn.

secundus] *secundum* Edit. princ. vetust.

ut Fulvius scribit] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *ut Fulvius Flaccus scribit* Cod. B. Vulgat. Vertran.

et Iunius] Flor. Havn. Sciopp. — *et Iunius Gracchus* Cod. B. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *et Iunius Grachus* Rholand. — *et Iunius Graccus* Venet. I. II. — Debebat *Iunius Graccanus*, cf. Lindenbr. ad Censor. pag. 150. Fort. hunc locum Macrob. Saturn. I, 12 intellexit:

ea sit Ἀφροδίτη; quoius nomen ego, antiquis literis
quod nusquam inveni, magis puto dictum quod ver
omnia aperit, Aprilem. Tertius a maioribus Maius,
quartus a iunioribus dictus Iunius. Dehinc quintus
Quintilis et sic deinceps usque ad Decembrem a nu-
mero. Ad hos qui additi, prior a principe Deo Ianua-
(51) rius appellatus; posterior ut idem dicunt scriptores, ab
Diis inferis Februarius appellatus quod tum his paren-
tetur. Ego magis arbitror Februarium a die februato,
quod tum februatur populus, id est lupercis nudis lu-

Cincio etiam VARRO consentit affirmans sub regibus nec Latinum nomen Veneris, nec Graecum fuisse et ideo non potuisse mensem a Venere nominari.

sit] *si* Havn.
ἀφροδίτη] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *aphrodite* ceteri.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
antiquis literis] *antiqueis litiereis* Vulgat.
Maius] *Mavis* Edit. priec.
iunioribus] *minoribus* Havn.
dictus Iunius] Florent. Havn. — *Iunius* ceteri.
decembrem] *decumbrem* Cod. B.
additi] *addicit* pr. m. Havn.
a principe deo] Flor. Havn. Sciopp. — *a principe deo Iano* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a principe Iano* Cod. B. Vulgat. Vertran.
idem dicunt] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *iidem dicunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
ab] *a* Havn.
diis inferis] *diis infereis* Vulgat.
his] *hieis* Codex B. — *heis* Vulg. — *iis* Havn.
parentetur] Vulg. Vertr. Sciopp. — *parentur* Florent. Havn. — *parentent* Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
a] om. Havn.
lupercis nudis] *luperceis nudeis* Vulg. — *lupercis undis* Havn.

stratur antiquum oppidum Palatinum gregibus humanis
cinctum.

5. Quod ad temporum vocabula Latina attinet,
hactenus sit satis dictum. Nunc quod ad eas res atti-
net quae in tempore aliquo fieri animadverterentur, di- 61
cam, ut haec sunt: Legisti currens, ludens. De quis
duo praedicere volo, quanta sit multitudo eorum et
quae sint obscuriora quam alia. Quom verborum de-
clinatuum genera sint quattuor, unum quod tempora
adsignificat neque habet casus, ut ab lego Leges; alte-

Palatinum] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *palatium* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. — *lustratum . . . palati; nunc* Scaliger.
humanis cinctum] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *humanis* om. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp.

Cap. V.

latina] om. Sciopp.
quae in tempore] *quae cum in tempore* Cod. B.
animadverterentur] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. — *animadvertenitur* Edit. princ. vet. — *animadverterim* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
currens] *cursus* Havn.
de quis] Florent. Havn. Edit princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *de queis* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
quae sint] *quae sunt* Paris. Gryph.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
declinatuum] Cod. B. Edit. princ. vet. — *declinativum* Flor. — *declinatu* Rhol. Ven. I. II. — *declinantium* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *declinationum* Turnebus. quod haud dubie verum.
genera sint] *genera sunt* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *genera* Havn.
quattuor] Florent. — *quatuor* ceteri omnes.
neque habet casus] *neque casus habet* Havn.
ut ab lego leges] Edit. princ. vetust. — *ut lego leges.* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut ab lego legis* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut ab lego leges lego* Florent. Havn. — Fort. *ut leges ab lego.*

rum quod casus habet neque tempora adsignificat, ut ab lego Lectio et Lector; tertium quod habet utrumque et tempora et casus, ut ab lego Legens, Lecturus; quartum quod neutrum habet, ut ab lego Lecte ac Lectissime: horum verborum si primigenia sunt ad mille, ut COSCONIUS scribit, ex eorum declinationibus verborum discrimina quingenta millia esse possunt ideo, quia singulis verbis primigeniis circiter quingentae species declinationibus fiunt. Primigenia dicuntur verba ut Lego, Scribo, Sto, Sedeo et cetera quae non sunt ab aliquo verbo, sed suas habent radices. Contra verba declinata sunt quae ab aliquo oriuntur, ut ab lego Legis, Legit, Legam et sic indidem hinc permulta. Quare si quis primigeniorum verborum origines ostenderit, si

ab lego lectio] *a lego lectio* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — iidem libri post *a lego legens.* — *ab lego legens lecturus* om. Havn.
ac lectissime] Florent. Sciopp. — *et lectissime* Havn. — *ac* om. ceteri.
ad mille] Victorius. Vulg. Vertran. Sciopp. — *admitte* omnes ceteri libri.
Cosconius] *Costonius* Edit. princ. vetust.
discrimina] *discriminum* Augustin. margine ex coniectura.
millia] Vulg. Vertr. Sciopp. — *milia* ceteri omnes.
singulis verbis] *singuleis verbeis* Vulgat.
primigeniis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *primigenii* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *primiginii* Havn.
declinationibus] *declinationis* Ald. Bas. Paris. Gryph.
fiunt] *sunt* Havn.
ab aliquo verbo] *ab alio verbo* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp.
declinata] *declina* Havn.
aliquo] *alio* Havn.
ut ab lego] *ut a lego* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
et sic indidem hinc] ex Florent. qui sic exhibet: *et sic in indidem hinc.* — *et sic itidem hinc* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et sic itidem et sic* Edit. princ. vetust. — *et sic itidem et sit* Cod. B. — *et itidem hinc* Havn.

ea mille sunt, quingentum millium simplicium verborum causas aperuerit una; sin nullius, tamen qui ab his reliqua orta ostenderit, satis dixerit de originibus verborum, quom unde nata sint, principia erunt pauca, quae inde nata sint, innumerabilia. A quibus iisdem principiis antepositis praeverbiis paucis immanis verborum accedit numerus, quod praeverbiis mutatis, additis at-

mille] *mile* Rhol. Venet. I. II.
millium] *milium* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
aperuerit] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *aperuit* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
una; sin nullius] Turnebus — *unas in nullius* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *unas. In nullis* Cod. B. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *undas in nullius* Havn. — *una. In nulleis* Vulgat. et in margine *unas in multeis* ex libris. — *una . in multis* Vertran. — *Non minus* Sciopp. et in margine: *al. Ille.*
ab his] *ab hieis* Cod. B. — *ab eis* Vulgat.
de originibus] Flor. Havn. — *de origine* ceteri.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
unde nata] *inde nata* Ald. Bas. Par. Gryph.
sint] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sint innumerabilia* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
principia] Florent. Edit. vet. — *principia . . . sint* om. Havn. — *principio* ceteri.
erunt pauca] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *erant pauca* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *sint pauca* Sciopp.
nata sint] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. — *nata sunt* Cod. B. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
innumerabilia] *innumera* Sciopp.
iisdem] *hisdem* Rholand.
principiis] *principibus* Havn.
antepositis praeverbiis paucis] *antepositeis praeverbiis pauceis* Vulgat. — *ante postiis praeverbiis paucis* Havn.
immanis] *inmanis* Edit. princ. vetust. Rhol.
accedit numerus] *accidit numerus* Edit. vetust. Havn.
mutatis] Florent. — om. ceteri.

que commutatis aliud atque aliud fit; ut enim ... cessit
(52) et Recessit, sic Accessit et Abscessit; item Incessit et
62 Excessit, sic Successit et Decessit, Concessit et Praecessit. Quod si haec decem sola praeverbia essent, quoniam ab uno verbo declinationum quingenta discrimina fierent, his decemplicatis coniuncto praeverbio ex uno quinque millia numero efficerent; ex mille ad quinquagies centum millia discrimina fieri possunt. Democritus, Epicurus, item alii qui infinita principia dixerunt, quae unde sint non dicunt, sed quoiusmodi sint, tamen faciunt magnum: quae ex his constant in mundo, ostendunt. Quare si Etymologos principia verborum postulet mille, de quibus ratio ab se non poscatur, et reliqua ostendat, quod non postulat; tamen immanem verborum expediat numerum. De multitudine quoniam quod satis esset, admonui, de obscuritate pauca dicam. Verborum quae tempora adsignificant, ideo locus dif-

additis atque commutatis] *additeis atque commutateis* Vulgat.
aliud fit] *alit fit* Havn.
enim cessit] libri omnes. — *enim processit* Fritzschius amicus.
et recessit] Florent. Havn. — *atque recessit* ceteri.
sic accessit . . . praecessit] om. Ed. princ. vet.
accessit] Florent. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *adcessit* Codex B. Rhol. Venet. I. II. Sciopp.
sic successit] *et sic successit* Cod. B.
concessit] Florent. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et concessit* Vulgat. — *et discessit et concessit* Vertran. Sciopp.
et praecessit] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *et processit* Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — om. Florent. Havn. Edit. princ. vet.
haec decem] *haec X* Cod. B.
sola praeverbia] Florent. — *solum praeverbia* ceteri.
declinationum] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *declinatione* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *de Amationum* Edit. princ. vet.
fierent] *fieri possunt* Havn.; desunt nempe omnia quae sequuntur usque ad *Democritus.*
his] *hieis* Cod. B. — *heis* Vulgat. eadem et *decemplicateis.*
millia] *milia* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — sic et postea iidem libri.
efficerent] *efficerentur* Ald. Bas. Par. Gryph.
ad quinquagies] Florent. Havn. Cod. B. Editio princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ad* om. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
discrimina] omnes. — *discriminum* Augustin. in margine.
Democritus, Epicurus item alii] Sic emendavit Turnebus, cuius codex vetus: *securus* et ita Havn. — *Democritus secutus item alii* Florent. — *Democritus secutus et item alii* Rhol. Vertr. — *Democritus secutusque item alii* Venet. I. II. — *Democritus secutique item alii* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Democritus secuti et item alii* Cod. B. Vulg. — *Democritus secutique eum item alii* Sciopp. — *Democritus et item alii* Edit. princ. vetust.

quae unde sint] *quamvis quae sint* Sciopp.
quoiusmodi] Havn. — *cuiusmodi* ceteri.
tamen faciunt] Florent. Havn. — *faciunt tamen* ceteri.
magnum: quae ex his] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *magnum et quae ex his* Cod. B. — *magnum numerum et ex his quae* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *magnum quod quae ex his* Vulgat. (*heis* scribens) Vertran. Sciopp.
mundo] *mondo* Havn.
etymologos] Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ethimologos* Flor. Edit. princ. vet. — *ἐτυμολογία* Codex B. — *etymologia* Vulg. Vertr. Sciopp. — *ethimologiis* Havn.
non postulat] *non postulatur* Scaliger. et ante *verborum postuletur.*
immanem] *in manem* Edit. princ. — *imma nunc* Havn.
expediat] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *expediet* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
admonui] *admonuit* Florent. Havn.
adsignificant] Florent. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *consignificat* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *assignat* Havn.
locus] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *locutus* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *loqutus* Cod. B. exhibet.

ficillimus est ἔτυμα, quod neque his fere societas cum Graeca Lingua, neque vernacula ea, quorum in partum memoria adfuerit nostra; de quibus, ut dixi, quae poterimus. Incipiam hinc primum quod dicitur Ago. Actio ab agitatu facta; hinc dicimus Agit gestum tragoedus et Agitantur quadrigae. Hinc Agitur pecus pastum, quia vix agi potest. Hinc Angiportum, qua nil potest

est ἴτυμα] Sciopp. — *est TYMA* Florent. Havn. — *est τάτυνα* Cod. B. — *est τάτινα* Vulg. Vertran. — vox graeca desideratur in Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. ἴτυμα omisso *est*.
neque his] *neque iis* Havn. — *neque heis* Vulgat.
neque] *ne* Havn.
ea] om. Havn.
quorum in partum] Flor. Havn. Cod. B. vet. cod. in Sciopp. marg. Edit. princ. vet. — *quorum in partu* Rhol. Ven. I. II. — *quorum repertum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *quorum in promptu* non nemo corr. apud Augustin. et ita Vertr. Sciopp.
memoria] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vertran. Sciopp. — *memoriae* Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat.
adfuerit] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *abfuerit* Codex B. — *affuerit* Ald. Bas. Paris. Gryph.
nostra] Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nostram* Ed. princ. vetust. — *nostrae* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nostre* Florent.
de quibus] *quibus* Florent. Havn.
ut dixi] *ut dixit* Florent.
primum] *primus* Havn.
actio] om. Edit. princ. vet.
tragoedus] *tragoediis* Havn.
agitur pecus] *igitur pecus* Venet. I. II.
quia vix agi] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *qua vix agi* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
qua nil] Florent — *qua nihil* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *qua nil* Edit. princ. vetust. — *quia nihil* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
potest agi] Florent. Havn. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

agi. Hinc Angulus quod in eo locus angustissimus, quoius loci is angulus.

6. Actionum trium primus agitatus mentis, quod primum ea quae sumus acturi, cogitare debemus, deinde tum dicere ac facere. De his tribus minime putat volgus esse actionem cogitationem; tertium in quo quid facimus, id maxumum; sed et qnom os agitamus quid
et eam rem cogitamus, in mente agimus; et cum pro- 63

— *in eo potest agi* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
is angulus] *vis angulus* Codex B. — *angulus* Havn.

Cap. VI.

debemus] *debeamus* Paris. Gryph.
tum] *tu* Havn.
dicere ac facere] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *dicere ac postremo facere* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Alii *deinde dicere ac tum facere* corrigent.
de his] *de heis* Vulgat.
tribus] omitt. Edit. princ. vet.
volgus] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vulgus* ceteri.
in quo quid facimus] *quom quid facimus* Sciopp.
maxumum] Havn. — *maximum* ceteri.
cum hos agitamus] Florent. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cum hoc agitamus* Codex B. Vulgat. Vertr. — *cum satagimus* Sciopp. — *Al. Vet. Cod. Sed et quom cogitamus quid, eam rem in mente agimus* Sciopp. marg. — *cogitamus* Augustin. marg. ex libro. — *cum nos agitamus* Scaliger. — *Fort. cum os agitamus* Victorius et ita Havn. qui sic exhibet: *quom hos agitamus in mente agimus* ab eadem manu prima littera pronominis *hos* et verbis postremis *in mente agimus* deletis; inde *quom* dedimus.
quid et eam rem] Florent. Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *quid eam rem* Edit. vetust. — *quid et in eam rem* Codex B. Vulg. Vertran.
cogitamus] om. Sciopp. — *agitamus* Rhol. Venet. I. II. — *agimamus* Havn.
in mente] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg.

nuntiamus, agimus. Itaque ab eo orator agere dicitur causam et augures agere augurium dicuntur, quom in eo plura dicant quam faciant. Cogitare a cogendo dictum; mens plura in unum cogit unde eligere possit. Sic e lacte coacto Caseus nominatus; sic ex hominibus Concio dicta, sic Coemptio, sic Compitum nominatum.
(53) A cogitatione Concilium, inde Consilium, quod ut vestimentum apud fullonem quom cogitur, Consiliari dictum. Sic Reminisci cum ea quae tenuit mens ac me-

Vertr. Sciopp. — *in mentem* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

agere dicitur] Florent. Havn. — *dicitur agere* ceteri.

causam] *caussam* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

agere augurium] *augurium agere* Havn.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

in eo] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in ea* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

mens] *quom mens* Sciopp.

eligere] Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. *elicere* Florent. — *dicere* Havn. — *deligere* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran.

concio] *contio* Edit. princ. vet. — *ex hominibus* om. Sciopp.

sic coemptio] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sic coemtio* Edit. princ. vet. — *quasi coemptio* Sciopp. — *sic coactio* Cod. B. Vulg. Vertr. — *sic coitio* Scaliger.

sic compitum] *sic computum* Cod. B. — *sic comitium* Scaliger.

concilium] *et contilium* Edit. princ. vet.

inde consilium] Florent. Havn. — *unde consilium* ceteri.

quod ut vestimentum] *quod vestimentum* Sciopp. — *quod et vestimentum* Havn.

quom cogitur] Havn. — *cum igitur* Edit. princ. vet. — *cum cogitur* ceteri.

consiliari] *conciliari* Vertran. Sciopp. Augustin. in marg. ex coniectura.

dictum] Flor. Havn. Sciopp. — *dicitur* ceteri.

moria, cogitando repetuntur. Hinc etiam Comminisci dictum, a con et mente, quom finguntur, in mente quae non sunt; et ab hoc illud quod dicitur Reminisci, quom commentum pronuntiatur. Ab eadem mente Meminisse dictum et Amens qui a mente sua descendit. Hinc etiam Metuo, mentem quodammodo motam vel metuisti amovisti. Sic quod frigidus timor, Tremuisti timuisti. Tremor dictum a similitudine vocis, quae tunc quom valde tremunt, apparet, cum etiam in cor-

cogitando repetuntur] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *cogitur et cogitando repetuntur* Codex B. — *cogitantur et cogitando repetuntur* Vulg. Vertr.

comminisci] *conmurisci* Edit. princ.

quom finguntur] Havn. — *cum finguntur* ceteri.

a con et mente] omittit Sciopp.

finguntur] *figuntur* Cod. B.

reminisci] Florent. Havn. — *reminisco* Edit. princ. vetust. — *reminiscor* ceteri.

cum commentum] *commentum* Codex B. — *comventum* Edit. princ. vetust. — *quom commentum* Havn. quod dedimus.

qui a mente] Flor. Havn. — *quod a mente* ceteri.

descendit] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *discedit* Vulg. Vertr. Sciopp. — *al. Vet. Cod. descendit* Sciopp. marg.

notam] om. Vir Doctus apud Augustin. Vertr. Sciopp.

vel metuisti amovisti] Florent. Havn. — *moveo vel metuisti amovisti* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *amoveo* Codex B. Vulgat. — *ammoveo* Edit. princ. vet. — *moveo* Vir Doctus apud Augustin. Vertran. Sciopp. — Fort. *hinc etiam metuisti . . . motam amovisti* nisi potius verba *vel metuisti* sequentis *timuisti* varietas est.

timor] Flor. Havn. — *tremor est* Sciopp. — *timor est* ceteri.

timuisti] Florent. Havn. — *id est temuisti* Edit. princ. vetust. — *id est timuisti* ceteri. — Henric. Stephan. append. pag. 14. »Ac sunt etiam, quae ne scripsisse quidem Varronem crediderim. Cuiusmodi est illud *Tremuisti id est metuisti*; Quasi vero quicunque metuit, etiam tremat.«

tunc cum] *tum quom* Havn. unde *quom* dedimus.

valde tremunt] Flor. Havn. Sciopp. — *valde timetur* ceteri.

cum etiam] *tum etiam* Vulg. Vertr. — *cum* Sciopp.

pore pili, ut arista in spica ordei, horrent. Curare a cura dictum. Cura quod cor urat. Curiosus qui hac praeter modum utitur. Recordare rursus in cor revocare. Curiae, ubi senatus rempublicam curat, et illa ubi cura sacrorum publica; ab his Curiones. Volo a voluntate dictum et a volatu, quod animus ita est, ut puncto temporis pervolet quo volt. Libere ab labendo dictum quod lubrica mens ac prolabitur, ut dicebant olim. Ab libendo Libido, Libidinosus ac Venus Li-

ordei] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *hordea* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *hordei* Cod. B. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp.
horrent] *horent* Edit. princ. vet. — *orent* Havn.
qui hac] *quod hac* Havn.
utitur] *uritur* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *vertitur* Havn.
recordare] Flor. — *recordari* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *recondere* Edit. princ. vet. — *revocare* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
in cor revocare] *in cor vocare* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
Curiae] Florent. Havn. Sciopp. — *curia* ceteri.
et illa] Florent. Havn. Sciopp. — *illa etiam curia dicitur* ceteri omnes.
ab his] *ab hieis* Cod. B. — *ab heis* Vulg. — *ab iis* Havn.
quo volt] Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quo vult* ceteri omnes.
libere] *libet* Sciopp.
ab labendo] Florent. — *a labendo* ceteri.
quod lubrica mens] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par Gryph. Sciopp. — *quod ut lubrica mens* Cod. B. Vulg. Vertr.
ac prolabitur] *ac* om. Cod. B. Vulg. Vertr.
ut] *unde* Havn.
ab libendo] *ab lubendo* Florent. Havn. — *a libendo* ceteri omnes.
ac Venus Libentina et Libitina sic alia] Florent. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. item Havn. Rhol. qui *libentia* scribunt. — *ac labitina Venus sic alia* Edit. princ. vet. — *sic alia ut libentina* ceteris omissis Cod. B. Vulg. Vertr. — Hunc locum respexisse videtur Nonius Marcellus I, 324. s. v. *prolubium: VARRO DE LINGUA LATINA*

bentina et Libitina, sic alia. Metuere a quodam motu 64
animi, quom id quod malum casurum putat, refugit mens. Quom vehementius in movendo ut ab se abeat, foras fertur, Formido; quom pavet, et ab eo Pavor. Meminisse a memoria, quom id quod remansit in mente [in id quod] rursus movetur; quae a manando ut Maniomoria potest esse dicta. Itaque Salii quod cantant,

libr. V. Prolubiem et Prolubidinem dici ab eo quod lubeat; unde etiam lucus Veneri Lubentinae dicatur.

animi cum id] *eum quom id.* Havn. sic; inde *quom* sumpsimus.
refugit] *refingit* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
casurum] *cessurum* Sciopp.
ut ab se abeat] *ut se abeat* Ald. Bas Par. Gryph. — *aut ab se abit* Sciopp. — *ut ab se habeat* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
foras fertur] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et foras fertur* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
pavet et ab eo] Florent — *pavet ab eo* ceteri.
quom id quod] Havn. ceteris *cum* exhibentibus. — Sciopp.: *Formido, cum id, quod remansit*, omissis omnibus, quae interiecta sunt.
in id, quod] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in quod id* Edit. princ. vet. — *in id* Cod. B. Vulg. Vertr. — om. Sciopp. nata fort. ex praecedentibus.
movetur] *movetur memoria* Sciopp.
quae a] *quae ea* Ed. princ. vetust.
manando] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. — *manendo* Rhol. Sciopp. — *movendo* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
maniomoria] Flor. — *manomoria* Havn. — *manimoria* ceteri.
quod cantant] Florent. Havn. — *qui cantant* ceteri.

Mamuri Veturi, significant [veterem] memoriam; ab eodem Monere, quod is qui monet, proinde sit ac memoria. Sic Monimenta quae in sepulcris; et ideo secundum viam, quo praetereuntis admoneant et se fuisse et illos esse mortales. Ab eo cetera quae scripta ac facta memoriae causa, Monimenta dicta. Maerere a marcere quod etiam corpus marcescere [dicitur]. Hinc etiam Macri dicti. Laetari ab eo quod latius gaudium

Mamuri Veturi] Sciopp. ex Turnebo, qui in veteribus invenit libris *Mamuri veteri*. — *mamuriam veterum* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *menuri veterum* Havn. — Victorius ex Flor. laudat: *Memurii veterum* addens: *sic ibi: verbum, quod legi non potuit*. — *Mamurium veturium* Cod. B. Vulg. Vertran. — cf. ad Fest. pag. 219.
significant] om Havn.
veterem memoriam] Cod. B. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *veterem* om. Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ab eodem monere] *ab eodem monerem* Florent. Havn. — *momere ab eadem* Ed. princ. vet. — *monere ab eadem* ceteri.
monimenta] *monitiomenta* Havn.
sepulcris] Vertran. Sciopp. — *sepulcreis* Vulg. — *sepulchris* ceteri.
praetereuntis] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *praetereunteis* Codex B. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.; ita et Victor. ad Varr. de Re Rust. I, 14.
admoneant] *admoveant* Florent. — *admoneat* Cod. B.
et se fuisse] omittit Sciopp.
mortales] *mortalis* Cod. B. — *mortaleis* Vulg.
ab eo cetera] *ab cetera* Edit. princ. vetust.
causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
monimenta] Florent. Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *monumenta* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
a marcere] *a marcore* in margine ex libris August. Vertran. Sciopp.
quod etiam corpus] Florent. — *quod merorie corpus* Edit. princ. vet. — *quod moerore corpus* ceteri.
marcescere] Florent. Havn. — *marcescere dicitur* Edit. princ.

propter magni boni opinionem diffusum. Itaque IUVENTIUS ait (54)

Gaudia sua si omnes homines conferant unum in locum
Tamen mea exsuperet laetitia.

Sic quom se habent, Laeta.

7. Narro cum alterum facio narum, a quo Narratio, per quam cognoscimus rem gestam quae pars agendi est.

HIC DEEST.

... et ab adiacendo, ac sunt aut coniuncta cum tem-

vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *marcescere videtur* Cod. B. — *marcescere videatur* Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *marcesceret*.
Iuventius] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Augustin. marg. — *Iuventus* Havn. — *Terentius* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — cf. ad Gellium XVIII, 12.
exsuperet] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *excuperet* Havn. — *superet* ceteri.
Sic cum se habent laeta] om. Sciopp. — pro *cum* August. in margine ex libris *enim*; et ita Vertran. — *sic quom se habent laeta* Havn. quod dedimus.

Cap. VII.

alterum facio narum] Victor. Sciopp. — *alterum fucio narrum* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *gnarum* in margine ex libris August. et Vertran. — *altero facio sermonem* Edit. princ. vetust. — *altero facio veterum sermonem* Codex B.
agendi est] *agendi* Havn. — sequitur in Cod. B. asteriscus et *Hic deest*. Etiam in Vulg. et Vertr. legitur: *Desunt quaedam*. — *agendi est, adiacendo* Sciopp. et in margine: *Ita Vet. Codex: Fulvius Ursinus a dicendo;* tum *Desunt quaedam*. — nulla lacunae signa in Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ab adiacendo ac sunt aut] Flor. item praeposito *et* Havn. — *adiacendo ac sunt aut* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ab tacendo ac sunt aut* Ald. Bas. Par. Gryph. — *Adiacenda et haec quae aut* Codex B, item (sed *adiicienda*) Vulg. Vertr. — *Sunt autem haec aut* Sciopp.

poribus aut ab his. Earum hoc genus videntur ἔτυμα. Fatur is qui primum homo significabilem ore mittit vocem. Ab eo ante quam ita faciant, pueri dicuntur Infantes; quom id faciant, iam Fari. Cum hoc vocabulum a similitudine vocis pueri, [ac Fatuus] Fari id dictum. Ab hoc tempore, quod tum pueris constituant Parcae fando, dictum Fatum et Res Fatales. Ad haec eandem vocem qui facile fantur, Facundi dicti, et qui futura praedivinando soleant fari, Fatidici dicti; idem Vaticinari, quod vesana mente faciunt. Sed de hoc

aut ab his] *aut his* Codex B. — *aut ab heis* Vulgat. — *aut ab iis* Havn.

earum] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetùst. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *eorum* Vulg. Vertr. Sciopp.

ἔτυμα] Florent. — om. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *etyma* Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — ЄTHNA Havn.

primum homo] *primo* Sciopp.
significabilem] *significabile* Ed. princ. vet.
ore mittit] Florent. Havn. — *ore emittit* ceteri.
faciant] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *faciunt* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
fari] *fieri* Havn.
vocabulum a] *vocabulorum* Havn.
a similitudine] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp. — deest praepositio in Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
pueri ac fatuus fari] iam Augustinus mendosa esse vidit. — *pueri, fari ac fatuus* Vertr. — *pueri fari* Sciopp.
id dictum] *dictum* Vertr. et in marg. *factum.*
Ab hoc tempore] om. Sciopp. — *ab hoc tempora* Popma. — *ad hoc tempore* Havn.
pueris] *puereis* Vulg.
haec eandem] *haec eadem* Havn.
facundi] *faciundi* Havn.
et qui futura] Florent. — *qui futura* ceteri.
soleant fari] Florent. Havn. — *solent fari* ceteri.
idem] *iidem* Vulgat. Vertran. Sciopp.

postea usurpandum, quom de poetis dicemus. Hinc Fasti dies quibus verba certa legitima sine piaculo praetoribus licet fari. Ab hoc Nefasti quibus diebus ea fare ius non est et si fati sunt, piaculum faciunt. Hinc Effata dicuntur, quia augures finem auspiciorum caelestum extra urbem, agris sunt effati ut esset; hinc Effari templa dicuntur ab auguribus; Affantur qui in

postea usurpandum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *postea erit usurpandum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *post erit usurpandum* Havn.

quom] Havn. — *cum* ceteri.
de poetis] *de poeteis* Vulgat. — *de poematis* Augustin. in Emendat.

verba certa] Florent. Havn. — *cetera Verba* Codex B. Edit. princ. vetust. — *certa verba* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

legitima] *legittima* Edit. princ. vetust.
piaculo] *piacolo* Cod. B. — *sine periculo sine periculo* Havn.
piaculum] *piacolon* Codex B.
quia augures] sic nos ex Flor. Havn. in quibus: *qui augures* — *quod augures* ceteri. — Sciopp. sic edidit: *Hinc effari dicuntur augures cum finem.* — Perottus Cornucop. pag. 41, 24. *Item a fando*, inquit, *effata dicuntur*, *QUAE augures IN FINE auspiciorum extra urbem sunt effati.*
spiciorum
auspiciorum] *auspicorum* Edit. princ. vet. *auguriorum* Havn.
caelestum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *caelestium* ceteri.
agris] *agreis* Vulgat. — *urbe agri* Havn.
sunt effati] *sunt affati* Edit. princ. vet. — *sunt fati* Sciopp. — *sint effati* Manut. ad Cic. de legg. II, 8. — cf. Hadr. Iunius Animadv. III, 10.
ut esset] Florent. — *ut essent* Havn. — om. ceteri.
hinc effari templa] Florent. Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *hinc adfari templa* Cod. B. August. et Vertran. in margine. — *hinc affari templa* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *hinc effata templa* Sciopp.
affantur, qui in his fines sunt] Florent. Ed. princ. vetust. — *effantur qui in his fines sunt* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *adfatus qui in hieis fines sunt* Codex

his fines sunt. Hinc Fana nominata quod pontifices in sacrando fati sint finem; hinc Profanum est quod ante fanum, coniunctum fano; hinc Profanatum, quod in sacrificio; atque inde Herculi decuma appellata ab eo est, quod sacrificio quodam fanatur, id est ut fani lege sit. Id dicitur Pollutum, quod a porriciendo est fictum; quom enim ex mercibus libamenta porrecta sunt

B. Vulgat. quae *heis* scribit. — *Adfatus quum in his fines fiunt* Vertran. — *quod fati, qui in eis fines sunt* Sciopp.
nominata quod] *nominata quae* Havn.
fati sint] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *fati sunt* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
profanum est quod] *profanum quod est* Havn.
coniunctum] Florent. — *coniuncto* Havn. — *id est coniunctum* ceteri.
hinc profanatum, quod in sarificio] Havn. item Florent. *quid* pro *quod* exhibens. — *hinc profanatum quod in sacrario pollutum* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat.; item Vertran. Sciopp., qui *polluctum* scribunt. — *hinc profanatum quod in sacrario nondum est* Cod. B. — Hic adiecit Sciopp. quae infra leguntur: *quod a porriciendo .... factum* et tum inserta verba *Atque inde .... dicitur.*
atque] *Ad quae* Florent. Havn. — *acque* Rholand.
inde] omittit Codex B. Havn.
decuma] *dicam* Havn.
appellata] Florent. Cod. B. Sciopp. — *data* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *appellate* Havn.
ab eo est] *est ab eo* Havn.
sacrificio] *in sacrificio* Edit. princ. vet.
quodam fanatur] *quo fanatur* Pontanus ad Macrob. Saturn. III, 6. — *quodam fanantur* Havn.
id dicitur] *dicitur* Sciopp.
pollutum] *polluctum* quidam apud Augustin.; Vertran.
porriciendo] *proiiciendo* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
porrecta] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *proiecta* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

Herculi in aram, tum pollutum est, ut quom Profanum dicitur, id est proinde ut sit fani factum; itaque ubi olim fano consumebatur omne quod profanum erat, ut etiam fit, quod praetor urbanus quotannis facit quom Herculi immolat publice iuvencam. Ab eodem verbo (55)
Fari, Fabulae ut tragoediae et comoediae dictae. Hinc Fassi ac Confessi, qui fati id quod ab his quaesitum. Hinc Professi; hinc Fama et Famosi. Ab eodem Falli, sed et Falsum et Fallacia, quae propterea, quod

in aram] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in ara* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *iam ara* Edit. princ. vet.
tum pollutum] *tum polluctum* quidam apud Augustin. Vertr. — *tunc polluctum* Sciopp.
cum profanum] *cum profanatum* Turnebus. Vertran. — *tum profanatum* Sciopp. — *quom profanum* Havn. quod dedimus.
ubi olim fano] *ibi olim in fano* Vertr. — *ubi olim in fano* Sciopp.
profanum erat] *erat* om. Codex B. — *profanatum erat* Vertran. Sciopp. — cf. ad Festum pag. 379 seqq.
etiam] Fort. *etiam nunc.*
praetor urbanus] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *populus Romanus urbis* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *P. R. urbe* Havn.; Florent. fort. *P. R. urbis.*
quotannis] *quotanneis* Vulgat.
facit] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *faciat* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — om. Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
eodem] *hoc eodem* Havn.
et comoediae] *comoediae* Havn.
dictae] *dicti* Havn.
ac confessi] Florent. — *et confessi* ceteri.
ab his] *ab hieis* Cod. B. — *ab heis* Vulg. — *ab iis* Havn.
sed et falsum] Florent. Havn. Sciopp. — *sed et* ceteri omittunt.
fallacia] *fallatia* Edit. princ. vet.
quae propterea] *qua propterea* Cod. B.

fando quem decipit ac contra quam dixit, faciat. Ita-
66 que si quis re fallit, in hoc non proprio nomine fallacia, sed tralatitio, ut a pede nostro pes lecti ac betae. Hinc etiam Famigerabile et sic compostitia alia item, ut declinata multa, in quo et Fatuus et Fatue.

Loqui ab loco dictum, quod qui primo dicitur iam fari, et vocabula et reliqua verba dicit, ante quam suo

contra quam] *contra quod* Codex B. — *contra* Edit. princ. vetust.
faciat] Flor. Cod. B. Edit. vet. Vulgat. Vertr. — *facit* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *fac ut* Havn.
re fallit] Victor. Cod. B. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *refallit* Florent Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
fallacia] *fallatia* Edit. princ. vet.
tralatitio] Sciopp. — *tralatio* Havn. — *translatio* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *translatione* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *tranlatio* Florent. — *Corrige: translato* Victor. in Edit. princ. — infra pag. 68 Bip. *item tralatitio, atque ex agris verbo* alii, ut hoc loco *translatio*. pag. 72. *translatitiis utimur verbis* sine illa varietate.
ut] om. Havn.
pes lecti] *lecti* Havn.
ac betae] Flor. Havn. — *ac pes betae* ceteri.
famigerabile] Perottus Cornu Copiae pag. 37, v. 34 Bas. 1521. *Et famiger, et famigero verbum hoc est divulgo. et FAMIGERABILE vulgandum apud antiquos, ut VARRO testatur, et famigeratio divulgatio.* Scaliger. Sciopp. — *famiger fabile* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *famiger affabile* Cod. B. Vulg. Vertran. — *famiger habile sic et* Havn.
compostitia] Florent. Havn. Sciopp. — *compositia* Codex B. Edit. princ. — *compositiva* Edit. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *composita* Vulgat. Vertran.
fatue] *fatuae* Cod. B. — *et fatua vel et faunus* Augustin. in Emendat.; unde *et faunus* Vertran.
primo dicitur] *primo discit* Sciopp.
iam fari] Florent. Havn. Sciopp. — *iam* omittunt reliqui.
et vocabula] *vocabula* Havn.
suo quidque loco] Augustinus in margine ex libro. Vertran.

quidque loco, ea dicere potest. Hunc CHRYSIPPUS negat loqui; sed ut loqui; quare ut imago hominis non sit homo, sic in corvis, cornicibus, pueris primitus incipientibus fari, verba non esse verba quod non loquantur. Igitur is Loquitur, qui suo loco quodque verbum sciens ponit, et istum Prolocutum, quom in animo quod habuit, extulit loquendo. Hinc dicuntur Eloqui ac Reloqui, in fanis Sabinis e cella Dei qui eloquuntur. Hinc dictus Loquax qui nimium loqueretur;

Sciopp. — *suo quisque locus* Havn. — *suo quisque loco* ceteri.
Chrysippus] *Crisippus* Florent. Edit. princ. vetust. — *Crysippus* Rholand.
sed ut loqui] om. Havn.
quare] om. Sciopp.
in corvis] *in corveis* Vulgat. — eadem *puereis.*
primitus] *primitiis* Havn.
non esse verba] Florent. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *non essent verba* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — om. Havn.
loquantur] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *loquebantur* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
istum prolocutum] Florent. Havn. — *istum prolocutum dicimus* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *iste proloquitur* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quom in animo] Havn. — *cum in animo* Florent. Sciopp. — *cum animo* ceteri.
hinc dicuntur] Flor. Cod. B. — *hinc etiam dicuntur* Sciopp. — *hinc dicitur* Havn. — *hinc etiam amplius dicuntur* ceteri omnes. — quae sequuntur usque ad *colloquium* om. Havn.
eloquium ac reliqui] sic Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *eloqui ac reloqui* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Puto: *eloquium atque eloqui.*
in fanis] *in faneis* Vulg. — *fanis* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Sabinis] *Sabineis* Vulgat.
cella] *caella* Vulgat.
nimium loqueretur] Florent. Sciopp. — *nimium loquitur* ceteri omnes.

hinc Eloquens qui copiose loquitur; hinc Colloquium quom conveniunt in unum locum loquendi causa. Hinc Adlocutum mulieres ire aiunt, quom eunt ad aliquam locutum consulandi causa; hinc quidam Loquelam dixerunt verbum quod in loquendo efferimus. Concinne loqui a concinno, ubi inter se conveniunt partes ita, inter se cudant aliud alii. Pronuntiare dictum enuntiare; Pro idem valet quod Ante, ut in hoc: Proludit.

colloquium] *elloquium* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri
conveniunt] *veniunt* Havn.
loquendi causa] *loquendi caussa* Vulg. Vertran. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
adlocutum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *adloquutum* Edit. princ. vetust. — *allocutum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
aliquam locutum] *aliquam loquutum* Edit. princ. vet. — *aliquem locum* Augustinus in marg. ex libro. — *aliquam locum* Havn.
consulandi] Florent. Havn. — *consolandi* Augustin. marg. ex libro. Vertr. Sciopp. — *consulendi* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — cf. Victor. Var. Lect. VIII, 23. Muretus ad Catull. II, 773. R. K. Pighius ad Val. Maxim. II, 7, 4.
causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
a concinne] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *a concinno* Augustin. in Emendat. Vertr. Turnebus. Sciopp. — *a concinere* Scaliger. — *continue loqui a continuo* ex veteribus libris profert Turnebus.
partes ita inter se] Flor. Havn. — *partes et inter se* ceteri. — Fort. *partes ita, inter se ut.*
cudant] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *cadunt* ex illo Scaliger. — *respondent* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *condeant* Flor. Havn. — *condiant* Sciopp. et in margine: *al. Vet. Cod. cum dcūt.* — *cudunt* Augustin. marg. ex libro. — Fort. *concinnant.*
dictum] *dicuntur dictum* Havn.
enuntiare] Turnebus. — *a nuntiare* Vertran. Sciopp. — *et nuntiare* ceteri.
proludit] Flor. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *pro ludit* ceteri.

Ideo actores pronuntiare dicuntur quod in proscenio
enuntiant poeta cogitante; quod maxume tum, id dicitur proprie, novam fabulam cum agunt. Nuntius enim
est ab iis rebus nominatus, quod a Graeco verbo potest declinatum; ab eo itaque Neapolis illorum Novapo-
lis ab antiquis nostris vocitata; a quo etiam extremum 67

quod in proscenio] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Vertran. Sciopp. — *quid in proscenio* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quod proscenio* Cod B. Edit. princ. Vulg.
enuntiant] Flor. Sciopp. — *pronunciant* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. — Hae editiones semper et ubique *nuncio* litera *c* scribunt. — *pronuntiant* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. — *pronuntiat* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.
poeta cogitante] *poetae cogitata* Sciopp.
maxume tum id) Havn. item Florent. qui *maxime* exhibet. — *tum maxime* Sciopp. — *maxime id tum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *maxime tum* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr.
enim est] Florent. Havn. — *est enim* ceteri.
ab iis rebus] Edit. princ. vetust. — *ab his rebus* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. — *ab heis rebus* Vulgat. — *ab hieis rebus* Cod. B. — *a quis rebus* Flor. Havn. Vet. Cod. apud Sciopp. marg. — *ab novis rebus* Turnebus. Sciopp.
graeco verbo] *verbo graeco* Havn.
potest declinatum] Florent. Havn. — *videri potest declinatum* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *videri declinatum* Edit. princ. vet. — *videri νεὸς declinatum* Cod. B. — *νεὸς videri potest declinatum* Vulgat. Vertran.
ab eo itaque] Flor. Havn. — *ab eo quidem* Sciopp. — *ab ea quidem graeca voce* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
Neapolis] *Neapulis* Edit. princ. vet.
illorum] Havn. — *eorum* Sciopp. — om. ceteri.
Novapolis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — νέα πόλις Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *nova πόλις* Cod. B.
ab antiquis nostris] *ab antiqueis nostreis* Vulgat. — Sciopp. totam sententiam sic dedit: *ab eo quidem νέα πόλις eorum: ab antiquis enim nova polis vocitata.* — *ab antiquis vocitato nostris* Havn.
a quo etiam] omittit Sciopp.

hinc Eloquens qui copiose loquitur; hinc Colloquium quom conveniunt in unum locum loquendi causa. Hinc Adlocutum mulieres ire aiunt, quom eunt ad aliquam locutum consulandi causa; hinc quidam Loquelam dixerunt verbum quod in loquendo efferimus. Concinne loqui a concinno, ubi inter se conveniunt partes ita, inter se cudant aliud alii. Pronuntiare dictum enuntiare; Pro idem valet quod Ante, ut in hoc: Proludit.

colloquium] *elloquium* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri
conveniunt] *veniunt* Havn.
loquendi causa] *loquendi caussa* Vulg. Vertran. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
adlocutum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *adloquutum* Edit. princ. vetust. — *allocutum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
aliquam locutum] *aliquam loquutum* Edit. princ. vet. — *aliquem locum* Augustinus in marg. ex libro. — *aliquam locum* Havn.
consulandi] Florent. Havn. — *consolandi* Augustin. marg. ex libro. Vertr. Sciopp. — *consulendi* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — cf. Victor. Var. Lect. VIII, 23. Muretus ad Catull. II, 773. R. K. Pighius ad Val. Maxim. II, 7, 4.
causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
a concinne] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *a concinno* Augustin. in Emendat. Vertr. Turnebus. Sciopp. — *a concinere* Scaliger. — *continue loqui a continuo* ex veteribus libris profert Turnebus.
partes ita inter se] Flor. Havn. — *partes et inter se* ceteri. — Fort. *partes ita, inter se ut.*
cudant] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *cadunt* ex illo Scaliger. — *respondent* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *condeant* Flor. Havn. — *condiant* Sciopp. et in margine: *al. Vet. Cod. cum dcũt.* — *cudunt* Augustin. marg. ex libro. — Fort. *concinnant.*
dictum] *dicuntur dictum* Havn.
enuntiare] Turnebus. — *a nuntiare* Vertran. Sciopp. — *et nuntiare* ceteri.
proludit] Flor. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *pro ludit* ceteri.

Ideo actores pronuntiare dicuntur quod in proscenio
enuntiant poeta cogitante; quod maxume tum, id dici-
tur proprie, novam fabulam cum agunt. Nuntius enim
est ab iis rebus nominatus, quod a Graeco verbo pot-
est declinatum; ab eo itaque Neapolis illorum Novapo-
lis ab antiquis nostris vocitata; a quo etiam extremum 67

quod in proscenio] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Vertran. Sciopp. — *quid in proscenio* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quod proscenio* Cod B. Edit. princ. Vulg.
enuntiant] Flor. Sciopp. — *pronunciant* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. — Hae editiones semper et ubique *nuncio* litera *c* scribunt. — *pronuntiant* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. — *pronuntiat* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.
poeta cogitante] *poetae cogitata* Sciopp.
maxume tum id) Havn. item Florent. qui *maxime* exhibet. — *tum maxime* Sciopp. — *maxime id tum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *maxime tum* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr.
enim est] Florent. Havn. — *est enim* ceteri.
ab iis rebus] Edit. princ. vetust. — *ab his rebus* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. — *ab heis rebus* Vulgat. — *ab hieis rebus* Cod. B. — *a quis rebus* Flor. Havn. Vet. Cod. apud Sciopp. marg. — *ab novis rebus* Turnebus. Sciopp.
graeco verbo] *verbo graeco* Havn.
potest declinatum] Florent. Havn. — *videri potest declinatum* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *videri declinatum* Edit. princ. vet. — *videri νεὸς declinatum* Cod. B. — *νεὸς videri potest declinatum* Vulgat. Vertran.
ab eo itaque] Flor. Havn. — *ab eo quidem* Sciopp. — *ab ea quidem graeca voce* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
Neapolis] *Neapulis* Edit. princ. vet.
illorum] Havn. — *eorum* Sciopp. — om. ceteri.
Novapolis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *νέα πόλις* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *nova πόλις* Cod. B.
ab antiquis nostris] *ab antiqueis nostreis* Vulgat. — Sciopp. totam sententiam sic dedit: *ab eo quidem νέα πόλις eorum: ab antiquis enim nova polis vocitata.* — *ab antiquis vocitato nostris* Havn.
a quo etiam] omittit Sciopp.

Novissimum quoque dici coeptum volgo, quod mea me-
moria ut AELIUS, sic senes aliquot, nimium novum ver-
(56) bum quod esset vitabant; quoius origo, ut a vetere ve-
tustius ac veterrimum, sic ab novo declinatum novius
et novissimum quod extremum. Sic ab eadem origine

dici coeptum] *dico coeptum* Florent. — *dictum coeptum* Havn.
volgo] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vulgo* ceteri.
ut Aelius] Florent. Havn. Sciopp. — *ut Elius Gallus* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *Aelius Gallus* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *Propterea quid M. quoque VARRO de ista voce existimaverit, verbis ipsis ex libro de Lingua Latina ad CICERONEM sexto demonstrandum putavi: Quod extremum, inquit, dicebatur* (*dicebant* Cuiac. cod.), *dici Novissimum coeptum vulgo, quod mea memoria ut AELIUS* (*Laelius* vett. edd.), *sic senes alii, quod nimium novum* (om. Cod. Regius) *verbum esset* (om. Cod. Regius), *vitabant, cuius origo ut a vetere vetustius ac veterrimum, sic a novo declinatum novius et novissimum.* GELLIUS libro X, cap. 21.
senes aliquot] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *senes aliquod* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *senes alii quod* Gellius, omisso sequente *quod;* apud quem scriptorem verba *de ista voce existimaverit verbis ipsis* desunt in Edit. princ. et codice ex Divi Marci bibliotheca, ex quo paulo ante *in libris id subscripserint* pro *suis scripserint* reponendum.
novum] *noum* Havn.
verbum quod esset] *verbum esset* Gellii libri; *esset verbum* Codex Marcianus.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
vetustius] Gellius. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vetustum* Cod. B. — *vetustus* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *vetustas* Havn.
ac veterrimum] Gellius. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ac veterrimus* Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas.
sic ab novo] Florent. Havn — *sic a novo* cum Gellii libris ceteri.
novius et] Gellius. Vulg. Vertran. Sciopp. — *novitius et* Par. Gryph. — omittunt haec verba Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

Novitas et Novicius et Novalis in agro et Sub Novis dicta pars in foro aedificiorum, quod vocabulum ei pervetustum ut Novae Viae, quae via iam diu vetus. Ab eo quoque potest dictum Nominare, quod res novae in usum quomodo additae erant, quibus ea novissent, nomina ponebant. Ab eo Nuncapare quod tunc civitate vota nova suscipiuntur. Nuncapare nominare valere apparet in legibus, ubi NUNCUPATAE PECUNIAE sunt scriptae; item in choro in quo est:

Aenea! Quis enim est qui meum nomen nuncupat?

Item in Medo

novitas et] Florent. — *novitas* ceteri.
novicius] Flor. Vulgat. — *novitius* ceteri. — *novicius et* om. Cod. B. — *et novitius* Havn.
in agro] om. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
sub novis] *sub noveis* Vulgat. — *subinde novis* Cod. B.
aedificiorum] om. Sciopp.
eius pervetustum] Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *iam pervetustum* Sciopp. — *ei pervetustas* Florent. Havn. — Fort. deletis *quod vocabulum* legendum: *ei pervetusta aetas.*
quod res] *quo res* Cod. B. Edit. princ. vetust.
quomodo additae erant, quibus] *quom additae erant qui* apud Augustinum quidam. — *cum additae erant quibus* Vertran. — *quom datae erant qui* Sciopp.
ea novissent] *eas novissent* Vertran.
nuncupare quod] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nuncupare* Havn. — *nuncupare et nuncupatae res quod* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *nuncupare vota quod* Sciopp.
tunc civitate] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tum in civitate* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *tunc civitati.*
choro] *coro* Havn.
quis enim est] Havn. — *quis est* ceteri.
qui] om. Havn.
nuncupat] *nuncupatur* Havn.
in Medo] Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. in margine. — *in Medio* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *in Medea* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Quis tu es, mulier, quae me insueto nuncupasti nomine?

Dico originem habet Graecam quod Graeci δικάζω. Hinc ENNIUS

Dico qui hunc dicare

hinc Iudicare quod tunc ius dicatur; hinc Iudex quod iudicat accepta potestate, id est quibusdam verbis dicendo finit; sic enim aedis sacra a magistratu pontifice praeeunte dicendo dedicatur. Hinc ab dicando Indicium; hinc illa: Indicit illum; Indixit funus; Prodixit

quis tu es] *quisquis tu es* Nonius Marcellus III, 49.
mulier quae] *mulier qui* Diomedes II, pag. 447. Stephanus ad fragg. poetar. latin. pag. 122. — *mulier quei* Columna ad Ennium pag. 212. — Conf. Gronov. ad Gell. II, 23, pag. 221.
insueto] *hoc* Pompeius in Donatum, unde: *insueto hoc* Osannus Anal. Crit. pag. 124.
nomine] *nominetur* Havn.
quod Graeci] om. Havn.
δικάζω] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Sciopp. — *δικάξω* Rhol. Venet. I. II. Vertr. — *δικω* Cod. B. — lacuna Edit. princ. vetust. — ΝΙδΙhΕ Florent. — —ν— Havn.
dicare] Florent. Havn. Sciopp. — *dicare potest* Cod. B. August. et Vertran. in margine. — *dicare cupit* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Columna ad Ennium pag. 329.
quod iudicat] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quod ius dicat* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
verbis] *verbeis* Vulgat.
dedicatur] *dedicare* Havn.
ab dicando] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *abdicando* Edit. princ. vetust. — *ab indicando* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
indicium] Florent. Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *iudicium* ceteri.
indicit illum] *indicit bellum* Turnebus. Vertran. Sciopp. item Augustin. in margine ex libro. — *indicit illicium* Scaliger.
indixit] *indixi* Havn.
prodixit diem] *praedixit diem* Augustin. et Vertran. in margine ex libro. — *produxit diem* Havn.

diem; Addixit iudicium; hinc appellatum Dictum in mimo ac Dictiosus; hinc in manipulis castrensibus [Dicta] ducibus; hinc Dictata in ludo; hinc Dictator magister populi, quod is a consule debet dici; hinc antiqua illa: Dici numo et Dicis causa et Addictus. Si
dico quid scienti quod det quod ignoravit trado, hinc 68
Doceo declinatum, vel quod cum docemus, dicimus, vel quod qui docentur, inducantur in id quod docentur. Ab eo quod scit ducere, qui est, Dux aut Du-

in mimo] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in minimo* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
manipulis] *manipuleis* Vulgat.
castrensibus, ducibus] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. qui in margine hanc adiecit notam: *Dicta a militibus in duces iaci solita, intelligit hic Fulvius.* — *castrensibus dicta ducibus* Codex B. Vulgat. — *castrensibus dicta a ducibus* Vertran.
dictata] *dicta* Havn.
is a] *is ab* Havn.
dici numo] Florent., ut Victorins secunda notavit manu; nam a prima *non potuit legi* adscripsit. — *dicuntino* Turnebi Codex, unde *dicunt inos* dubius coniecit. — *dicitur immo* Cod. B. — *dicitur imo* Edit. princ. vetust. — *dici mimo* Havn. — *dicitur in imo* Rhol. Venet. I II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicis-immo* Vulgat. — *dicis imo* Vertr. Sciopp. — *Vide Budaeum in annotat. in Pand.* 134 B addidit Victorius. Legendum: *Hinc antiqua illa: addici numo* et fort. hoc voluit Victorius; illud certe explicat Budaeus Annot. in Pand. pag. 572. De Asse I, pag. 106. Erasmus Adag. IV, 9, 1.
dicis causa] *dicis caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
addictus] *adictus* Cod. B.
si] *sic* Havn.
si dico ... trado] uncis incluserunt Vulg. Vertran.
scienti] *nescienti* Scaliger. Sciopp. — Fort. *sciens nescienti quod ei.*
quod det] *quod ei* Sciopp. — *quid et* Scaliger.
hinc doceo] *hunc doceo id* Scaliger.
dicimus] *ut dicimus* Havn.
quod scit] *quod sit* Vulgat. Vertran. — *q. V. C. ab eo dux aut ductor* Sciopp. in margine.

ctor, qui ita inducit ut doceat. Ab docendo Disciplina, Discere literis commutatis paucis. Ab eodem principio Documenta, quae exempla docendi causa dicuntur. Disputatio et Computatio et propositione putandi, quod valet purum facere; ideo antiqui purum Putum appellarunt. Ideo Putator quod arbores puras facit. Ideo ratio putari dicitur, in qua summa sit pura. Sic
(57) is sermo in quo pure disponuntur verba, ne sit confusus atque ut diluceat, dicitur Disputare. Quod dicimus Disserit, item tralatitio atque ex agris verbo; nam

inducit ut doceat] *inducitur doceat* Venet. I. II.
ducere] *ducare* Florent. Havn.
qui est] Fort. *est.*
ab docere] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab docendo docere* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *ad docendo docere* Havn. — *ab docendo discere* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
discere] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et discere* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
literis] *litteris* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *littereis commutateis pauceis* Vulgat.
exempla] omittit Sciopp.
docendi causa] *docendi caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
et propositione putandi] Florent. — *et praepositione putandi* Havn. — *cum praepositione a putando* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *a putando* Sciopp. — Fort. *e propositione putandi.*
quod valet] *quo valet* Gryph.
fit pura] *sit pura* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
pure] Florent. — *puere* Havn. — *pura* ceteri.
disserit, item tralatitio atque ex agris verbo] Florent. qui *tralatio;* item Havn. qui *translatio* exhibet. — *disserit, id est, a translatitio atque ex agris verbo* Sciopp. — *disserit in areas translatio ex agris fit* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *disserit partis item areas latio atque ex agro verbo utimur* Codex B. — *disserit parteis item areas translatitio aeque ex agreis verbo utimur* Vulgat. item Vertran., nisi quod hic: *translatio atque ex agris* scribit.

ut olitor disserit in areas sui quoiusque generis res, sic in oratione qui facit, Disertus. Sermo, opinor, est a serie, unde Serta; etiam in vestimento Sartum quod comprehensum; sermo enim non potest in uno homine esse solo, sed ubi oratio cum altero coniuncta; sic Conserere manum dicimur cum hoste; sic

ex iure manu consertum

vocare. Hinc Adserere manum in libertatem quom prendimus. Sic Augures dicunt: SI MIHI AUCTOR EST URBI . . .

ut olitor] *ut holitor* Cod. B.
sui cuiusque] *sui unius cuiusque* Codex B. — *unius cuiusque* Augustin. in Emend. Sciopp. — *sui quoiusque* Havn. quod recepimus.
disertus] *dissertus* Ald. Bas. Par. Gryph.
opinor] *ut opinor* Cod. B. Victor. Mscpt. nott. ad Aeneid. IV, 388.
unde] *ut* Havn.
etiam in vestimento] Florent. — *et in vestimento* Codex B. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et etiam in vestimento* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
homine] *f. nomine* Sciopp. in margine.
ubi ratio] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *ubi oratio* Vulg. Vertran.
cum altero] *cum alterutro* Havn.
sic conserere] *sic conferre* Cod. B. — *sit. conserere* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sic consere* Havn.
manum dicimur] *manu dicimur* Sciopp.
manu consertum] *manum consertum* Sciopp. — Est Ennii versus apud Gell. XX, 10.
adserere] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *asserere* ceteri.
manum in libertatem] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *manu in libertatem* Vulgat. Vertran. Sciopp.
cum prendimus] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *comprehendimus* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cum prehendimus* Vulgat. Vertr. — *quom prendimus* Havn. unde *quom* dedimus. — om. Sciopp.
auctor] *author* Ald. Bas. — *autor* Par. Gryph.
est verbi] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I.

DESUNT QUAEDAM.

... nam manum asserere dicit...

HIC DEEST.

... consortes; hinc etiam ipsi Consortes, ad quos eadem sors; hinc etiam Sortes, quod in his iuncta tempora cum hominibus ac rebus; ab his Sortilegi; ab hoc pecunia quae in foenore, Sors est, impendium quod inter se iungat. Legere dictum quod le-
69 guntur ab oculis literae; ideo etiam Legati, quod ut

II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *est veri* Cod. B. — *es verbi* Vulg. Vertran. Sciopp. — *es urbi* Scaliger. certissime posterius; itaque recepimus.

DESUNT QUAEDAM] Vertr. Scaliger. — asteriscus in Cod. B. — orationem continuant ceteri.

manum asserere] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *manum adserere* Cod. B. — *manum assere* Edit. princ. vetust. — *manu adserere* Vulgat. Vertran. Sciopp.

HIC DEEST] Cod. B. — *desunt quaedam* Vulg. Sciopp. — ceteri orationem continuant.

consortes] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

ipsi consortes ad quos eadem sors] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ad qui ipsi consortes sors* Florent. Havn. — *ad quod ipsi consortes sors* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ipsi consortes* Cod. B.

hinc etiam sortes] Florent. Havn. — *hinc sortes* ceteri.

in his] *in heis* Vulgat. — post *ab heis.*

ab hoc pecunia] *ad hoc pecunia* Vulg. Vertr. Sciopp.

fenore] *foenere* Havn.

impendium] glossema sortis inculcatum censet Turnebus.

iungat] *iungant* Havn.

quod leguntur] Florent. Havn. Cod. B. Sciopp. — *quod legantur* ceteri.

oculis] *oculeis* Vulgat.

literae] *litterae* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp.

quod ut publice] Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod publice* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

publice mittantur leguntur. Item ab legendo Leguli qui oleam aut qui uvas legunt; hinc Legumina in frugibus variis; etiam Leges quae lectae et ad populum latae quas observet. Hinc Legitima et Collegae qui una lecti, et qui in eorum locum suppositi, Sublecti; additi, Allecti, et Collecta quae ex pluribus locis in unum lecta. Ab legendo Ligna quoque, quod ea caduca legebantur in agro quibus in focum uterentur. Indidem ab legendo Legio et Diligens et Dilectus.

Murmuratur [dictum] a similitudine sonitus dictus qui ita leviter loquitur, ut magis e sono id facere quam ut intellegatur, videatur. Hinc etiam poetae *Murmurantia litora.* Similiter Fremere, Gemere, Clamare,

item ab legendo] Florent. Havn. — *item a legendo* ceteri.

oleam] *dicam* Havn. iam quae sequuntur usque ad verba: *ut non spondet ille* nullo adiecto lacunae signo in hoc codice omissa sunt. vid. pag. 248, v. 6.

aut qui uvas] Florent. — *aut uvas* ceteri.

etiam leges] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *leges etiam* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

legitima] *legittima* Edit. princ. vetust.

allecti] *adlecti* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

locis] *loceis* Vulgat.

Indidem] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *ibidem* Edit. princ. vetust. — *itidem* Codex B. Vulg. Vertran.

et dilectus] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et delectus* Vulgat. Vertran. Sciopp.

murmuratur dictum] *murmur dictum* Sciopp.

dictus qui ita] Florent. — *qui murmurat, ita* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *qui ita* Sciopp.

ut magis] Florent. Sciopp. — *quod magis* Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran.

e sono id] Florent. Sciopp. — *id sono* ceteri.

intellegatur] Florent. — *intelligatur* ceteri.

litora] Florent. Ald. Bas. — *littora* ceteri

Crepare ab similitudine vocis sonitus dicta. Hinc illa *Arma Sonant; Fremor oritur;* hinc

nihil me increpitando commoves

Vicina horum Quiritare, Iubilare. Quiritare dicitur is
(58) qui Quiritum fidem clamans implorat. Quirites a Curensibus; ab his cum Tatio Rege in societatem venerunt civitates. Ut Quiritare urbanorum, sic Iubilare rusticorum; itaque hos imitans APRISSIUS ait

io bucco! quis me iubilat?

ab similitudine vocis] Flor. Gryph. — *ab vocis similitudine* ceteri.
sonitus dicta] Florent. Sciopp. — *et sonitus dicta* ceteri.
hinc: nihil me] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hinc nil me* Sciopp. — *nihil me* Cod. B. — *nil me* Vulg. Vertr. — *Alius Vetustus Codex: Hinc machinae increpitando commovent* Sciopp. marg.
vicina horum quiritare, iubilare] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *vicina horum q. quiritare iubilare* Cod. B. — *vicinaque horum quiritare iubilare* Vulgat. Vertran.
Quiritum fidem] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Quiritium fidem* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
a Curensibus] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Vulgat. — *a Curiensibus* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a Curetibus* ex V, 8 Augustin. in marg. Rhol. Sciopp. — *Q. V. C. a Curensibus* Sciopp. in margine.
ab his cum Tatio] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et ab his qui cum Tacio* Cod. B. — *et ab iis qui cum Tatio* Vulg. Vertran. — *iis, qui cum Tatio* Sciopp.
in societatem] *in societate* Edit. princ. vetust.
venerunt civitates] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *venerunt et donati civitate* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *venerunt civitatis* Sciopp.
hos imitans] Florent. et Turnebi Codex vetustus. — *hos imitatus* ceteri.
Aprissius ait: io bucco: Quis] Florent. Edit. princ. Rhol. — *Aprissius ait: io buco: Quis* Edit. vetust. Sciopp. — *Chrysippus io buco Quis* Turnebi Codex vetus. — *Aprissius ait Io Baccho Quis* Venet. I. II. — *Aprissius ait in bucol. Io*

Vicinus tuus antiquus.

Sic Triumphare appellatum quod cum imperatore milites redeuntes clamitant per urbem in Capitolium eunti: *Io triumphe;* id a θριάμβῳ ac Graeco Liberi cognomento potest dictum. Spondere est dicere. Spondeo a sponte; nam id valet et a voluntate. Itaque LUCILIUS scribit de Cretea

cum ad se cubitum venerit,

Baeche Quis Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Aprissius ait in Bacche: Quis* Cod. B. Vulg. Vertr. ex quo Scaliger: *apte* (vel *aperte*) *Attius ait in Bacchis Quis* emendare conatus est; sed postea Turnebi Codicis lectione probata sententiam suam mutavit. Ad Fest. pag. 195 s. v. iubilare ex nostro loco Scaliger laudat: *Attius in Chrysippo*, item *atus antiquus*, quibus calculum suum addit Dacier.

vicinus avus antiquus] Sciopp. — *vicinus Atus antiquus* Turnebi vetus Codex. — *vicinus tuus antiquus* omnes nostri libri.

io triumphe] Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *o triumphe* Florent. — *io triumphe io* Cod. B. Vulgat. Vertran.

id] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *idque* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

θριάμβῳ] *Triambo* Florent. — *triamuo* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.

ac graeco] Florent. — *ac* reliqui omnes omittunt.

Liberi cognomento] Flor. — *Liberi patris cognomento* ceteri.

potest dictum] Florent. Sciopp. — *potest dictum esse* reliqui omnes. — *potest ductum esse* Lambinus ad Horat. Carm. IV, 2, pag. 217.

valet et a voluntate] Florent. Vulgat. Vertran. — *valet a voluntate* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *valeat voluntate* Venet. I. II. — *valet voluntate* Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp.

Itaque Lucilius] Florent. — *Ideo Lucilius* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Ideo Lucius* Cod. B. Edit. princ. vet.

Cretea] *Gretea* Florent. — *Crecea* Ed. princ. vetust.

70 [sua voluntate] *Sponte ipsam suapte adductam, ut tunicam et cetera reiceret.*

Eandem voluntatem TERENTIUS significat cum ait satius esse

Sua sponte recte facere quam alieno metu.

Ab eadem sponte a qua dictum spondere, declinatum Spondit et Respondet et Desponsor et Sponsa, item sic alia. Spondet enim qui dicit a sua sponte Spondeo. Spondit est Sponsor qui dum faciat obligatur, Sponsus,

sua voluntate] om. Scaliger. Sciopp.
reiceret] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *reiiceret* Ven. I. II Sciopp. — *reiiceret* ceteri. — Lucas Fruterius conj. veris. III, 16, Muretum ita hunc locum restituisse monet: *Ideo Lucilius de Cretaea: Cum ad se cubitum venerit sua voluntate sponte ipsa suapte adducta, ut tunicam et cetera reiiceret.* Stephanus in fragg. poetarum latin. pag. 209. *Dubium est autem*, inquit, *an sit hic Lucilii locus ad verbum ex illo sumptus, an aliquantum sit immutatus, ut videlicet pendeant haec a verbo scribit.*
Terentius] Adelph. I, 1, 50.
satius esse] *spatius esse* Edit. vetust.
a qua dictum spondere] omittit Sciopp. — *a qua ductum spondere* Cod. B.
declinatum spondit] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. — *declinatum spondet* Codex B. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
et respondet ... sic alia] haec omnia omisit Sciopp.
et desponsor] Florent. — *desponsor* ceteri.
dicit a sua sponte] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *dicit sua sponte* Paris. Gryph. Vulg. Vertran.
spondit, est sponsor] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *spondet etiam sponsor* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *spondet etiam spondit sponsor* Cod. B.
qui dum faciat obligatur] Sciopp. — *quidem faciat obligatur* Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. — *qui idem faciat obligatur* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui idem ut faciat obligatur* Cod. B. Vulg. Vertran.
sponsus] Florent. Cod. B. — *hinc sponsus* ceteri.

Consponsus. Hoc NAEVIUS significat cum ait *Consponsi.* Spondebatur pecunia aut filia nuptiarum causa; appellabatur et pecunia et quae desponsa erat, Sponsa; quae pecunia inter se contra sponsum rogata erat, dicta Sponsio; cui desponsa quod erat, Sponsus. Quo die sponsum erat, Sponsalis; qui spoponderat filiam, Despondisse dicebatur, quod de sponte eius, id est de voluntate exierat; non enim si volebat, dabat, quod sponsu erat alligatus; nam ut in comoediis vides dici

Sponden' tuam gnatam filio uxorem meo?

quod tum et praetorium ius ad legem et censorium iu-

Naevius] *Nevius* Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II.
cum ait: Consponsi] *cum ait: Consponsis* Vertran. Sciopp.
nuptiarum causa] *nuptiarum caussa* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
et pecunia et quae] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *et pecunia quae* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph.
desponsa erat] *de sponsa erant* Cod. B. Edit. princ. vetust.
Quae pecunia] *qua pecunia* legisse videtur Perottus pag. 266, 15. *cui spondetur*, inquit, *sponsus et qua rogatur pecunia dotis, a sponso, sponsio h. e. promissio appellatur.*
cui desponsa quod erat] *cui desponsa quo erat* Florent.
qui spoponderat] *quo spoponderat* Florent.
despondisse] *dispondisse* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol.
id est, de voluntate] Florent. — *id est voluntate* ceteri.
non enim si volebat] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *non enim si nolebat* Ald. Basil. Paris. Gryph. Popma.
sponsu erat alligatus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *sponsuerat alligatus* Florent. — *sponsus erat alligatus* Codex (scribens *adligatus*) Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
nam ut in comoediis] Florent. — *nam in comoediis* ceteri.
sponden' tuam] Vulg. Vertran. Sciopp. — *sponde tuam* Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. — *spondem tuam* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
gnatam] *gnaram* Edit. princ. vet. — *agnatam* Florent.

dicium ad aequum existimabatur; sic despondisse animum quoque dicitur, ut despondisse filiam, quod suae spontis statuerat finem; a qua Sponte dicere, quom Spondere quoque dixerunt, cum a sponte, Responderent, id est ad voluntatem rogationis. Itaque qui ad id quod rogatur non dicit, non respondet, ut non spondet ille, statim qui dixit: Spondeo, si iocandi causa dixit, neque agi potest cum eo ex sponsu. Itaque qui dixit in tragoedia

(59) *Meministin' te despondere mihi gnatam tuam?*

quod sine sponte sua dixit, cum eo non potest agi ex
71 sponsu. Etiam Spes a sponte potest esse declinata,

existimabatur] *aestimabatur* Vulgat. — *aestimabat* Vertran.
animum quoque] *animus quoque* Cod. B. Edit. princ. vet. — *animum quodque* Paris. Gryph.
despondisse filiam] *dispondisse filiam* Rholand.
suae spontis statuerat] *suae sponti statuerat Fulv. Ursinus* Sciopp. in margine.
quom spondere] Sciopp. — *cum spondere* ceteri.
a sponte] *ad spontem* Turneb. Vertran. Sciopp.
responderent] Florent. — *responderetur* Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *respondetur* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *cum a sponte, Respondere.*
ad voluntatem rogationis] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *ad voluntatem rogantis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
itaque qui ad id] *itaque ad id* Edit. princ.
statim] *statum* Havn.
iocandi causa] *iocandi caussa* Vulg. Vertr. Sciopp.
ex sponsu] *ex ponsum* Havn. pr. m. sed delet altera manus litteram postremam.
itaque qui] Havn. — *ita quisquis* ceteri.
dixit] Havn. pr. m. — *dicit* ceteri.
in tragoedia] Fort. *in comoedia.*
meministin'] *meministi* Havn. — *meministine* ceteri omnes.
mihi gnatam tuam] *mihi agnatam tuam* Florent. Edit. princ. vet. — *mihi cognatam tuam* Havn.
non potest agi] Florent. Havn. — *agi non potest* ceteri.
ex sponsu] *exsponsum* Havn.
etiam spes] *spes etiam* Havn.

quod tum sperat, quod cum volt, fieri putat; nam quod non volt si putat, metuit, non sperat. Itaque hic quoque qui dicunt in Astraba PLAUTI

Ne sequere, adsequere, Polybadisce, meam spem cupio consequi.
Sequor Hercule quidem; nam libenter mea sperata consequor.

quod cum volt fieri putat] Florent. Havn. — *quod cum vult, sic fieri putat* Codex B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — *quod cum vult fieri putat* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cum quod volt, sic fieri putat* Vulg. Vertr. et omisso *sic* Sciopp. — Fort. *quod volt cum fieri putat.*
nam] *non* Havn.
quod non volt] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod non vult* reliqui.
itaque hic quoque] Fort. *itaque hi quoque.*
qui dicunt in Astraba] Florent. Havn. Sciopp. — *qui dicit in Astraba* ceteri omnes.
Astraba Plauti] *Astrat plauit* Edit. vetust.
Plauti. Ne sequere] Florent. — *Plautinae sequere* Havn. — *Plautine sequere* Sciopp. — *Plauti sequere* ceteri. — Fort. *Plauti. Nunc sequere.* Sic apud Catullum carm. LXIV, 177 pro *nam quo me referam* vetusta editio *ne* unde reponendum *nunc;* item LXIII, 68. *Ego ne deum ministra;* Bentleius *egon' ut;* Codex noster F *ego nec;* reponendum: *ego nunc.*
adsequere] Vulg. Vertran. Sciopp. — *adseque* Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sequere* Taubmannus in Plaut. fragg. pag. 1463.
Polybadisce] Scalig. Sciopp. — *Polyba disce* Florent. Havn. Codex B. Vulg. Vertran. — *Poliba disce* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
spem cupio] *spem te cupio* Taubmannus loc. cit.
sequor hercule quidem] Venet. I. II. Ald Basil. Paris. Gryph. Vulgat. — *sequor hercle quidem* Havn. Rholand. Vertran. Sciopp. — *sequor heredes quidem* Cod. B. Edit. princ. vet. — *sequor haeredem quidem* Florent.
libenter mea sperata] *lubenter mea sperata* Taubmannus. — *libenter te mea sperata* Vertran. Sciopp.: prior in notis: *Iam lubenter te mea sperata.*

quod sine sponte dicunt, vere neque ille sperat qui dicit adolescens neque illa sperata est. Sponsor et Praes et Vas neque idem, neque res a quibus hi, sed e re simile. Itaque Praes qui a magistratu interrogatus, in publicum ut praestet; a quo et quom respondet, dicit: Praes. Vas appellatus qui pro altero vadimonium promittebat. Consuetudo erat quom reus parum esset idoneus inceptis rebus, ut pro se alium daret; a quo caveri postea lege coeptum est ab his, qui praedia venderent, vades ne darent; ab eo scribi coeptum in Lege Mancipiorum

VADEM NE POSCERENT NEC DABITUR.

Canere et Canit et Succanit, ut Canto et Cantatio ex Camena permutato [pro N.] M. Ab eo quod semel, canit; si saepius, cantat. Hinc Cantitat, item alia; nec sine canendo Tibicines dicti; omnium enim horum quid

quod sine sponte] Florent. Havn. Sciopp. — *et quod sine sponte* ceteri.
dicunt] *dicit* Vertran.
neque ille] *neque illa* Havn.
dicit adolescens] *diem adulescens* Havn.
praes] *pres* Florent.
neque idem] *neque ideo* Florent. Havn.
a quibus hi] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. — *a quibus in* Havn. Rhol. Ven. I. II. — *a quibus ii* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
sed e re simile] nos ex Florent. qui *sedere simile* exhibet. — *sed e re simili* Sciopp. — *sedem simile* Havn. — *sed aere similes* Cod. B. — *sed ere similes* Edit. princ. vet. — *sedere similes* Rhol. — *se fere similes* Venet. I. II. — *sed dissimiles* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
itaque praes] *itaque pres* Florent. Edit. princ. vet.
ut praestet] *ut prestet* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *an praes est* Sciopp. — *ut praes siet* Palmerius spicil. ad Terent. Phorm. III, 3, 28, pag. 851. idem tacite: *Isque praes* ex nostro affert.
et quom] Havn. — *et cum* ceteri.
dicit praes] Havn. Codex B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *dicit pres* Florent. Edit. princ. vetust. — *dicitur praes* Vulgat. Vertran.
pro altero vadimonium] *pro altero spondet qui vadimonium* Goesius. conf. Graevii praefat. tom. II Antiqq. Roman.
erat quom] Havn. — *erat cum* ceteri.
inceptis] *incepteis* Vulgat. — *incoeptis* Sciopp. — *in ceptis* Edit. princ. vet.
alium daret] Flor. Havn. — *alterum daret* reliqui omnes.
caveri postea] *cavari postea* Florent.

ab his qui] *ab hieis qui* Cod. B. — *ab heis qui* Vulgat. — *abiis qui* Havn.
vades ne] *vadem ne* Havn.
ab eo scribi] *ab ascribi* Havn.
mancipiorum] Flor. Havn. Vertran. Sciopp. — *mancupiorum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in aucupiorum* Ed. princ. vet. — Cod. B. omittit vocem. — *manicipiorum* Vulgat.
vadem ne poscerent, nec dabitur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *vadem ne posceret, nec dabitur* Vulgat. Vertran. — *vadem nec poscerent nec dabitur* Codex B. — *vadem nec poscet nec dabitur* Scioppius, ex Fulvii Ursini emendatione, ad Augustini legg. et senat. pag. 365 D. Graev.
et canit] *et cannit* Cod. B. — *a canit* Havn. — Fort. *accanit.*
et succanit] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *et succinit* Vulgat. Vertran. — *ut succanit* Havn.
ut canto] Flor. Havn. — *et canto* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par Gryph. — *cantus* Cod. B. — *et cantus* Vulgat. Vertr. Sciopp.
ex camena] *et camena* Havn.
permutato M.] Sciopp. — *permutato N.* Cod. B. Vulg. Vertran. — *permutatio pro n. m.* Havn. — *permutato pro N. M.* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
si saepius cantat] om. Havn.
hinc cantitat] *hic cantitat* Edit. princ. vet.
sine canendo] *sine canedo* Edit. princ. vetust.
tibicines] *tibicenes* Havn.
horum quid a canere] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *horum quod a canere* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

a Canere; etiam Buccinator a vocis similitudine et cantu dictus.

Oro ab ore et Perorat et Exorat et Oratio et Orator et Osculum dictum. Indidem Omen, Ornamentum; alterum quod ex ore primum elatum est, Osmen dictum; alterum nunc cum propositione dicitur volgo Ornamentum, quod sicut olim, Osnamentum scenici plerique dicunt. Hinc Oscines dicuntur apud augures quae ore faciunt auspicium.

buccinator] *lucinator* Florent. Editio princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *buccinantur* Havn.

et cantu] *et cantus* Havn.

Indidem omen] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *Inde omen* Codex B. Edit. princ. vetust.

ornamentum] Flor. Havn. — *et ornamentum* reliqui.

quod ex ore] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod in ora* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

osmen] *osmeti* Havn.

alterum nunc cum propositione] Flor. Havn. — *alterum cum propositione* Edit. princ. vet. — *alterum cum praepositione* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *alterum non cum praepositione* Turnebus. — *alterum nunc cum R. positione* e coniectura Vertr. Sciopp.

vulgo ornamentum] Flor. Havn. Sciopp. — *nunc ornamentum* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *vulgo nunc ornamentum* Cod. B.

quod sicut olim] Flor. Havn. Sciopp. — *olim*, omissis *quod sicut* reliqui omnes.

osnamentum] Sciopp. — *ornamentum* Florent. Havn. — *osnamenti* reliqui.

scenici] Havn. Sciopp. — *ut scenici* ceteri.

plerique] *populique plerique* Codex B. Edit. princ. vetust.

quae ore faciunt] Florent. Havn. Sciopp. — *quod ore faciunt* ceteri.

auspicium] *auspitium* Edit. vetust. Gryph.

8. Tertium gradum agendi esse dicunt, ubi quid 72
faciant; in eo propter similitudinem agendi et faciundi et gerundi quidam error his, qui putant esse unum. Potest enim aliquid Facere et non Agere, ut poeta facit fabulam, et non agit; contra actor agit et non facit, et sic a poeta fabula fit, non agitur; ab actore agitur, non fit. Contra imperator quod dicitur res Ge- (60)
rere, in eo neque facit, neque agit; sed gerit, id est sustinet, translatum ab his qui honera gerunt, quod hi sustinent. Proprio nomine dicitur Facere a facie; qui rei quam facit, imponit faciem. Ut fictor cum dicit

Cap. VIII.

agendi esse dicunt] Florent. Havn. Sciopp. — *agendi dicunt* ceteri.

ubi quid faciant] Florent. Havn. — *ubi quid faciunt* ceteri.

in eo] *mee* Edit. princ. vet.

faciundi et gerundi] Havn. — *faciendi et gerendi* ceteri.

error his] *error hieis* Codex B. — *error heis* Vulgat.

aliquid] *aliud* Havn.

facit fabulam] *fabulam facit* Havn.

et non facit] *et facit* Florent.

fit, non agitur] Florent. Havn. — *fit, et non agitur* ceteri.

non fit] Havn. — *et non fit* ceteri.

imperator quod dicitur] Florent. Havn. — *imperator qui dicitur* ceteri.

neque facit, neque agit] Florent. Havn. — *neque agit neque facit* ceteri.

sustinet] *substinet* Edit. princ. vetust.

translatum] *tranlatum* Florent. voluit: *tralatum.*

ab his] *ab heis* Vulgat. — *ab iis* Havn.

qui honera] Florent. Edit. princ. vetust. Vulgat. — *qui onera* ceteri.

gerunt] om. Cod. B.

quod hi] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod ii* Havn. — *quod* Vulgat. Vertr. Sciopp.

sustinent] *substinent* Cod. B. Edit. princ. vet. — *sustinent hi* Sciopp.

qui rei] Florent. Havn. — *quod rei* ceteri.

Fingo, figuram imponit; quom dicit Informo, formam; sic cum dicit Facio, faciem imponit; a qua facie discernitur, ut dici possit aliud esse vestimentum, aliud vas; sic item quae fiunt apud fabros, fictores, item alios alia. Qui quid administrat quoius opus non extat, quod sub sensum veniat, ab agitatu ut dixi magis agere, quam facere putatur; sed quod his magis promiscue, quam diligenter consuetudo est usa; translaticiis utimur verbis: nam et qui Dicit, Facere verba dicimus, et qui aliquid Agit, non esse Inficientem. Qui adlucet dicitur Lucere ab luere; et luce dissolvuntur

quom dicit informo] Havn. — *cum dicit informo* ceteri.
cum dicit facio] *cum dic facio* Edit. princ. vet.
item alios alia] Florent. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *item alieis alia* Ed. princ. vetust. — *item apud alios alia* Cod. B. Vulgat. Vertran.
qui quid administrat] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quicquid administrat* Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quicquid administrare* Havn.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
sub sensu veniat] Florent. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *sub sensum veniat* Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
ut dixi] *dixi* Cod. B.
his magis] *heis magis* Vulgat. — *hieis magis* Cod. B.
translatitiis] *translaticiis* Codex B.
verbis] *verbeis* Vulgat.
nam et qui dicit] Florent. Havn. Sciopp. — *nam et quidem* ceteri omnes sine sensu, quare mendosum esse locum Augustin. in Emendat. dicit.
aliquid agit non] *aliquid neget* Scaliger.
inficientem] *infitientem* Vulgat.
dicitur lucere ab luere] Florent. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *dicitur lucere ablucere* Cod. B. — *dicitur abluere* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *dicitur lucere ab luere* Havn. Victor. Vulgat. — *dicitur lucere ab ad et lucere* ex coniectura Vertr. et Sciopp. — cf. Victor. Var. Lect. XIII, 24.
et luce] *ut luce* Vertran. Sciopp. — Fort. *luce.*

tenebrae; ab luce Noctiluca. Lucere item ab luce, quod propter lucem amissam is cultus institutus. Adquirere est ab ad et quaerere; ipsum Quaerere ab eo quod quae res ut reciperetur, datur opera; a quaerendo Quaestio; ab his Conquaestor.

Video a visu; quinque enim sensuum maximus est in oculis: nam quom sensus nullus quod abest mille

noctiluca] *nocticula* Havn.
lucere item] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *luere item* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *luci item* ex libris in margine Augustinus, Vertr. Sciopp. — *lucaria item* Scaliger. — *lugere item* Popma vere.
ab luce] Havn. — *a luce* ceteri.
amissam is] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — om. Codex B. Vulgat. Vertran.
acquirere] Florent. Edit. princ. vet. — *adquirere* ceteri.
ab ad et quaerere] Florent. Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ab ad et querere* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *ab ad quaerere* Ald. Basil. Paris. Gryph.
ipsum quaerere] *ipsum querere* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — et sic semper hae editiones.
quod quae res ut reciperetur] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. — *quod quam res ut reciperetur* Edit. princ. vetust. — *quod quae res ut recuperetur* Gryph. — *quod res ut reciperaretur* Cod. B, item Sciopp. sed inserto *quae.* — *quod quae res ut recuperaretur* Vulgat. Vertran.
ab his] *ab hieis* Codex B. — *ab heis* Vulgat.
conquaestor] *quaestor* ex libris in margine Augustinus, Vertr. Sciopp.
video a visu] *video a vi* Pauwius ad Phrynichum, Lobeck. pag. 71. — Fort. *video a visu, quod a vi.*
est in oculis] Flor. Cod. B. Vnlgat. (*oculeis*). Vertr. Sciopp. — *est oculis* Edit. princ. vet. — *est oculus* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *in oculis* Havn.
nam quom] Havn. — *nam cum* ceteri.
quod abest] *quod absit* Havn. — *quod absiet* Sciopp.
mille passus] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *mille p. as.* Edit. princ. — *mille pass.* Edit. vetust. Rhol. — *mille passibus* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

73 passus, sentire possit; oculorum sensus vis usque pervenit ad stellas. Hinc Visenda, Vigilant, Vigilium, Invident et ATTICUM illud

oblivio lavet
Qui incidit in videndum!

a quo etiam *Violavit virginem* pro vitiavit dicebant;

oculorum sensus visusque] Florent. Cod. B. Edit. vetust. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat Vertran. Sciopp. — *oculorum sensus vis usque* Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — Fort. *oculorum vis usque.*

pervenit ad stellas] *ad stellas pervenit* Cod. B. Vulg. Vertr.

visenda] Florent. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *viscenda* Havn. — *visendo* Edit. princ. vet.

vigilant, vigilium] Florent. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *vigilant vigulum* Havn. — *vigilant pervigilium* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *vigilavit vigilium* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *vigilant iugulum et vigilant vigilium* Edit. princ. vet.

invident] Florent. Havn. Editio princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et invident* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

et Atticum illud] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et Acticum illud* Turnebi codex. — *aetati quom illud* Havn. — *et Actiacum illud* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Quidam. V. C. antiquum. al. Atticum. Fort. Attiacum. id Gn. Attii* Sciopp. marg. — *et anticum illud* Victorius, Popma. — *Attianum* Nunnesius ad Phrynich. pag. 70 L. recte ut supra *Pacuvianus pastor.*

oblivio lavet] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *obluuo lavet* Edit. princ. vet. — *obviolavit* Cod. B. August. et Vertran. in margine, Nunnesius.

qui incidit] Florent. Havn. — *quod incidit* ceteri omnes.

in videndum] Flor. Nunnesius loc. laud. — *invidendem* Edit. princ. — *invidendum* ceteri omnes. — *Hinc visenda, vigilavit, vigilium et invident et vitium illi obtulit, violavit, quod incidit in videndum* Scaliger.

a quo etiam violavit ... concubuisse dicebant] haec omnia omittit Sciopp.

vitiavit] *vitabit* Havn.

aeque eadem modestia potius *cum muliere fuisse* quam *Concubuisse* dicebant.

Cerno idem valet; itaque pro video ait ENNIUS

Lumen iubarne in caelo cerno?

CANIUS

Sensumque inesse et motum in membris cerno.

Dictum cerno a cereo, id est a creando; dictum ab eo quod cum quid creatum est, tunc denique videtur. Hinc fines capilli descripti quod finis videtur, Discri-

modestia] *molestitia* Havn.

itaque pro video] *itaque provideo* Edit. princ. vet. — omittit haec verba Sciopp. — *cerno pro video atque idem valet ut ait Ennius* Vertran.

ait Ennius] Florent. Havn. — *ut ait Ennius* ceteri omnes.

iubarne] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *iubarve* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — cf. VII, 4. VI, 2.

Canius] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Vet. Cod. Canius* Sciopp. in marg. — *Canius ait* Edit. princ. vet. — *C. Annius ait* Cod. B. — *C. Annius* Vulg. Vertran. Sciopp.

inesse] *iesse* Edit. princ. vetust.

in membris] *in membreis* Vulgat. — *tenebreis* Augustin. in marg. ex libro.

cerno a cereo id est a creando] Flor. Havn. Codex B. Rhol. Ven. I. II. cum vet. cod. in Sciopp. marg. — *cerno a cereo id est a creo* Edit. princ. vet. — *cerno a creo id est a creando* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cerno a κρέω id est a creando* August. et Vertr. in marg.

dictum ab eo] Flor. Havn. — *creo ab eo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab eo* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.

creatum est tunc] *creatum tunc* Cod. B.

fines capilli] Florent. Havn. Sciopp. — *fines capillorum* ceteri. — *Capillum priores singulariter dicebant, ut Barbam; nam M. VARRO epistol. libro tertio negabat pluraliter dici debere; sed Virg. ait* etc. CHARISIUS 1. pag. 80 seq.

descripti] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *discreti* Augustinus in margine ex coniectura, Vertran. Sciopp. Sanctius Min. II, pag. 489 b.

men; et qui id in testamento, id est facito videant te esse heredem. Itaque in cretione adhibere iubent testes. Ab eodem est quod ait Medea

Ter sub armis malim vitam cernere
Quam semel modo parere.

(61) quod, ut decernunt de vita eo tempore, multorum videatur vitae finis.

Spectare dictum ab [Specio] antiquo, quo etiam ENNIUS usus

Vos epulo postquam spexit.

et quod in auspiciis distributum est qui habent Spe-

qui id in testamento] Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. — *quid id testamento* Turnebi codex. — *qui id testamento* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *qui in testamento* Havn. — *cernito in testamento* ex conj. Augustin. Vertran. Sciopp. Minerva. — *quod in testamento cernito* Turnebus.
id est facito] *id facito* Cod. B. — *I facito* Edit. princ. vet.
te esse heredem] *te haeredem* Perizonius ad Minerv.
in cretione] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Vertr. Sciopp. — *in creatione* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat.
adhibere iubent] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. — *adhiberi iubent* Gryph. — *adhiberi debent* ex coniectura Vertran. Sciopp.
sub armis] *sub armeis* Vulgat.
malim vitam] ex Nonio M. Bentinus et inde Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *malim multa* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Augustin. marg. — *malis multa* Cod. B. Edit. princ. vetust.
ut decernunt] *decernunt* Havn.
multorum videatur] *videtur multorum* Havn.
ab antiquo] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab specio antiquo* Vulg. Vertr. Sciopp.
Ennius] cf. Columna ad Ennii fragm. pag. 111 Hess. — Sciopp. in margine: *q. V. C. Quos ubi rex .. dulo spexit de contribu' celsis* scilicet Festi codex, non Varronis libri.
qui habent spectionem] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui habent spectationem* Havn. — *qui habeant spectionem* Vulg. Vertr. Sciopp.

ctionem, qui non habeant; et quod in auguriis etiam nunc augures dicunt Avem Specere. Consuetudo communis, quae cum praeverbiis coniuncta fuerunt, etiam nunc servat ut Aspicio, Conspicio, Respicio, Suspicio, Despicio, sic alia; in quo etiam Exspecto quod spectare volo. Hinc Specula; hinc Speculum quod in eo specimus imaginem. Specula de quo prospicimus. Speculator quem mittimus ante, ut respiciat quae volumus. Hinc quo oculos inunguimus, quibus specimus, Specillum.

qui non habeant] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *qui non habebant* Havn. — *quod non habeant* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
in auguriis etiam nunc] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *etiam nunc* omittit Cod. B. Vulg. Vertran.
augures dicunt ... coniuncta fuerunt] om. Edit. princ. vet.
consuetudo communis] *consuetudo comunis* Florent. — *consuetudo autem communis* Codex B. Vulgat. Vertran. — *consuetudo tamen in iis* Sciopp.
coniuncta fuerunt] Florent. Edit. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *coniuncta sunt* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *coniuncta* Havn.
etiam nunc servat] *E non servat* Sciopp.
suspicio despicio] *suspicio id est spicio* Florent. — *supicio inspicio* Havn.
quod spectare volo] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. — *quod exspectare volo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod spectare valet* Sciopp.
specula de quo prospicimus] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *specula de qua prospicimus* Vulg. Vertr. Sciopp.
quae volumus] *quam volumus* Edit. princ. vetust.
hinc quo] *hinc qui* Havn.
inungimus] Codex B. Edit. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *inunguimus* Florent. et ita Victor. Mssc. ad Horat. Epist. I, 1, 29. — *iungimus* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *iniungimus* Havn.
specimus] *speimus* Havn.

Ab auribus videntur dicta verba Audio et Auscul-
74 to; audio ab aveo quod his avemus discere semper, quod ENNIUS videtur ἔτυμον ostendere velle, in Alexandro quom ait,

Iam dudum ab ludis animus atque aures avent
Avide exspectantes nuntium.

Propter hanc aurium aviditatem theatra replentur. Ab audiendo etiam Auscultare declinatum, quod hi auscultare dicuntur qui auditis parent, a quo dictum Poetae *audio* [aut] *ausculto*.

ab auribus] *ab auguribus* Cod. B. Edit. princ. vetust.
videntur dicta verba] *verba videntur dicta* Havn.
audio et ausculto] *audio ausculto* Codex B. — *ab audio et ausculto* Havn.
quod his avemus] Florent. — *quod iis avemus* Havn. Sciopp. — *quod auribus avemus* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
discere semper] Victor. in Edit. princ. Vulg. Vertran. Sciopp. — *dicere semper* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Ennius videtur] *Enni. videtur* Ald. Bas. Par. Gryph.; ita hae editiones semper, quod semel monere satis est. — cf. Columna ad Ennii fragg. pag. 231 et Vossius pag. 345 Hess.
ἔτυμον] om. Havn. — *etimon* Edit. princ. vetust. Rholand. — *et mon* Venet. I. II. — *etymon* ceteri.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
ab ludis] *ab ludeis* Vulgat. — omittit Sciopp. — *abludit* Vertran.
avent] *avenit* pr. m. Havn.
avide exspectantes] *avide spectantes* Sciopp.
nuntium] *numtium* Edit. princ.
audiendo] *auriendo* Havn.
declinatum] Florent. Havn. — *declinamus* ceteri omnes.
quod hi] *quod ii* Havn.
auditis] *auditeis* Vulgat.
a quo dictum] *a dictum* Havn.
audio aut ausculto] Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. — *audio haud ausculto* Turnebus, doctus quidam apud August. Vertran. Sciopp. — *audio aut obsculto* Florent. sed in Variis Lect.

Litera commutata dicitur Odor, Olor; hinc Olet et Odorari et Odoratur et Odora res. Sic ab Ore Edo, Sorbeo, Bibo, Poto. Edo a Graeco ἔδω. Hinc Esculentum et Escae, Edulia, et quod Graece γεύεται, Latine Gustat. Sorbere, item Bibere a vocis sono, ut Fervere aquam ab eius rei simili sonitu. Ab eadem lingua quod πότον Potio, unde Poculum, Potatio, Re-

Mssc. calami fort. errore *sculto* ex Flor. laudat. Leg. *Audio ausculto.*
litera commutata] Flor. Havn. Sciopp. — *litterae commutatione* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — puto: *L. litera commutata.*
odor] *ordo* Havn.
odoratur] Fort. *odoratus.*
odora res] *odosa res* Venet. I. II. — *odorata res* Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust.
Sic ab ore] *Ab ore* Sciopp.
a graeco ἔδω] *a graeco edon* Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *a graeco ε* Havn.
et escae, edulia] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *et escedulia* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
graece γεύεται, latine gustat] Sciopptus, et Victorius in Edit. princ. item in Plutarchi Aldina Edit. pag. 889. (tom. XI, pag. 369 Hutt.) — *graece geuete latine gustat* Florent. — *graece latine gustat* Havn. — *graece golo latine gustat* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *graece γεύεσθαι, latine gustat* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *graece γεύεσθαι latine gustare* Par. Gryph. — *graece γεύω, gusto latine* Cod. B. — *graece γεύω, latine gusto* Vulgat. Vertran.
fervere aquam] *fervere aeque* Sciopp.
ab eadem lingua quod πότον, potio] Ald. Bas. Par. Gryph., item sed latinis literis *poton* Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. et Havn., qui primam graecae vocis literam π exhibet. — *ab eadem lingua πότω unde potio* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *Ab Aeolia lingua πὸτω, unde potio* Sciopp. et in margine: *q. V. C. poton. al. potos. al. posis.*
potatio, repotia] Italus doctus apud Augustinum, Vertran. in margine, Sciopptus, Nicol. Heinsius Advers. IV, 7. — *potatio, repotatio* libri omnes.

potia. Indidem Puteus quod sic Graecum antiquum, non ut nunc φρέαρ dictum. A manu Manupretium; Mancipium quod manu capitur; quod coniungit plures manus, Manipulus; [unde] Manipularis [miles; unde] Manica. Manubrium quod manu tenetur. Mantelium ubi manus terguntur.

9. Nunc primum ponam de Censoriis Tabulis:

indidem puteus] Flor. Havn. — *itidem putes* Edit. princ. vet. — *itidem puteus* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *idem puteus* Sciopp.
quod sic graecum] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — *quod sit graecum* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
antiquum] *antiquum πὸτος* Sciopp.
φρέαρ] *phrear* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — om. Havn.
manupretium] Vulgat. Vertran. Sciopp. Victor. in Edit. princ. — *mantur p̄tium* Florent., et in margine *.d.* quod fortasse dubiam esse lectionem significet. — *mantur pretium* Havn. — om. ceteri.
capitur quod] Havn. — *capitur* ceteri.
coniungit plures] Florent. — *cum iunctae plures* Sciopp. — *cum iungit plures* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
manus] *manu* Gryphius.
manipulus, manipularis, manica] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *manipulus maniplaris unde manica* Edit. princ. vetust. — *manipulus unde manipularis miles, unde manica* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
manu tenetur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *manu teneatur* reliqui.
mantelium, ubi] Florent. Havn. Sciopp. — *mantelium, quasi manutelium, ubi* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *mantelium quasi manuterium ubi* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. — *mantellium, quasi manutergium ubi* Augustin. in Emendat. Vertran. qui in margine: *Mantellum,* ut Augustin. ex libris. — Postea multa excidisse videntur.

Cap. IX.

censoriis] *censoris* Havn.
tabulis] *tabuleis* Vulgat. — *commentariis* vel *libris* ex Gellio

UBI NOCTU IN TEMPLUM CENSURA AUSPICAVERIT ATQUE DE CAELO NUNTIUM ERIT, PRAECONI SIC IMPERATO UT VIROS VOCET:

QUOD BONUM FORTUNATUM FELIXQUE SALU- (62)
TAREQUE SIET POPULO ROMANO QUIRITIUM REIQUE PUBLICAE POPULI ROMANI QUIRITIUM MIHIQUE COLLEGAEQUE MEO, FIDEI MAGISTRATUIQUE NOSTRO! OMNES QUIRITES, PEDITES, ARMATOS PRIVATOSQUE, CURATORES OMNIUM TRIBUUM, SI QUIS PRO SE SIVE ALTERO DARI RATIONEM VOLET, VOCA IN- 75
LICIUM HUC AD ME.

II, 10. Fulv. Ursinus apud Sciopp. marg. — conf. Cicero ad Attic. VI, 9.
censura auspicaverit] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *censor auspicaverit* Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *censura auspicatur* Vulgat. Vertran.
de coelo nuntium erit] *de coelo nuntiatum erit* Vertr. Sciopp. et ita tacite Turneb. ad Cicer. de Legg. III, 4, pag. 711.
praeconi sic] *praeconis sic* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
ut viros vocet] *ut viros docet* Edit. princ. vetust.
felixque] *felix* Havn.
salutareque siet] *salutareque sierit* Florent. — *salutare quaesiverit* Havn. — *salutareque sit* Ursinus ad Augustini legg. pag. 366 A. cf. Simeo Bosius ad Ciceron. Epist. VII, 2. Reuvens Collectanea Litter. pag. 92 seqq.; ad Apul. Metam. pag. 101.
omnes Quirites] *omnis Quirites* Cod. B.
pedites] *equites peditesque* Sciopp.
armatos] *armatosque* Paris. Gryph. — *magistratus* Sciopp.
tribuum] *tribunum* Havn.
pro se, sive altero] Vulgat. Vertran. — *pro se, sive pro altero* Sciopp. — *pro se, si verbo altero* Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
dari rationem] *rationem dari* Havn.
volet] *valet* Edit. princ. vetust.
voca inlicium] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vocat in licium* Florent. — *vocat inlicium* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
huc ad me] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg.

PRAECO IN TEMPLO PRIMUM VOCAT; POSTEA DE MOERIS ITEM VOCAT. UBI LICET, CENSOR, SCRIBAE, MAGISTRATUS MURRHA UNGUENTISQUE UNGUENTUR. UBI PRAETORES, TRIBUNIQUE PLEBEI QUIQUE IN CONSILIUM VOCATI SUNT, VENERUNT; CENSORES INTER SE SORTIUNTUR, UTER LUSTRUM

Vertr. Sciopp. — *hoc ad me* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. quod ut antique dictum Scaliger probat ex Servio, qui ad Aeneid. libr. VIII. haec commentatur: *Nam crebro in antiquis lectionibus invenitur, sicut in epistolis probat Verrius Flaccus exemplis, auctoritate, ratione dicens in adverbiis pro U, O plerumque maiores ponere consuetos, et sic pro HUC, HOC, veteres dicere solebant, sicut pro ILLUC, ILLOC dicimus.*

in templo] *in templum* Havn.

postea de moeris] Vulg. Vertran. Sciopp. — *postea de meris* Cod. B. — *post eadem eris* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *post eadem aeris* Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Vulg. more suo *moereis.*

item vocat] *idem vocat* Edit. princ. vetust.

ubi licet] *ubi lucet* Vulg. Vertr.

murrha] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *murra* Havn. — *myrrha* ceteri.

unguentisque] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *unguentis quod* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *unguentis* Vertran. Sciopp. — *unguenteis* Vulg.

unguentur] Florent. Havn. — *unguetur* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *ungetur* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *unguntur* Vulg. Vertran. Sciopp.

tribunique plebei] *tribuneique plebei* Codex B. — *tribunique plebeii* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

quique in consilium] *quinque in consilium* Ed. princ. vet. — *quinque inlicium* Sciopp.

sortiuntur] Fort. *sortiant.* Nonius Marc. *Sortirent pro Sortirentur. VARRO Rerum Humanarum XX. convenerunt censores inter se sortiant.* Verba ex nostro, ut videtur, sumpta libro; plura enim excidisse, vel hoc docet quod Nonius locum, quo *sortirent*, non *sortiant* legebatur, librariorum incuria ut multa in hoc scriptore, omissum, laudare voluit.

lustrum faciat] *lustrum faciant* Havn.

FACIAT, UBI TEMPLUM FACTUM EST; POST TUM CONVENTIONEM HABET QUI LUSTRUM CONDITURUS EST.

In Commentariis Consularibus scriptum sic inveni:

QUI EXERCITUM IMPERATURUS ERIT, ACCENSO DICIT HOC:

CALPURNI. VOCA INLICIUM OMNES QUIRITES HUC AD ME.

ACCENSUS DICIT SIC:

OMNES QUIRITES, INLICIUM VISITE HUC AD IUDICES.

C. CALPURNI. COS. DICIT:

VOCA AD CONVENTIONEM OMNES QUIRITES HUC AD ME.

ACCENSUS DICIT SIC:

ubi templum factum est] om. Sciopp.

post tum] Flor. Havn. Sciopp. — *postante* Turnebi vetus liber, unde ipse *potestate* emendavit. — *post autem* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran.

conventionem habet] *concionem habet* Vertran. — *conventionem habent* Havn.

imperaturus] *paraturus* Edit. princ. vetust.

accenso] *adcenso* Cod. B.

dicit hoc] *dicit: Hoc* Scaliger. — *dicit* Sciopp.

Calpurni] *calphurni* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Calpurnius* Codex B.

inlicium] *in litium* Venet. I. II. sic et postea.

Omnes Quirites] *Omneis Quiriteis* Cod. B. Vulg. — *Omneis Quirites* Vertran. Sciopp.

accensus] *adcensus* Cod. B.

inlicium visite huc] *inlicium ite huc* Sciopp.

C. Calpur. Cos.] Sciopp. — *C. Calpurnicos* Florent. — *C. Carburnicos* Havn. — *C. Calpurnius* Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertran. — *Calpurnius* Cod. B. — *C. Calphurnius* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

voca] *vocat* pr. m. Havn.

omnes Quirites huc . . . iudices] om. Havn.

OMNES QUIRITES, ITE AD CONVENTIONEM HUC AD IUDICES.

DEIN CONSUL ELOQUITUR AD EXERCITUM:

IMPERO QUA CONVENIT AD COMITIA CENTURIATA.

Quare hic accenso, illic praeconi dicit haec, est causa; in aliquot rebus idem ut praeco, accensus acciebat, a quo Accensus quoque dictus. Accensum solitum ciere, Boeotia ostendit, quam comoediam Alii esse dicunt, hoc versu:

ad conventionem] *ad concionem* Vertran.
omnes Quirites] *omneis Quiriteis* Vulgat. Vertran. Sciopp.
accensus] *adcensus* Codex B.
ad conventionem] *ad concionem* Vertran.
dein Consul eloquitur] Florent. item Havn. qui *elloquitur* praestat — *deinde Consul eloquitur* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *deinde consule loquitur* Edit. princ. vet. — *C. Calpurnius dicit . deinde consul loquitur* Cod. B. — *deinde Consul loquitur* Vulgat. Vertran. — *deinde Consul imperat* Sciopp.
ad exercitum: impero qua] *exercitui qui* Sciopp.
centuriata] *centuria* Havn.
hic accenso] *hinc accenso* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *hic adcenso* Codex B.
illic praeconi] *illinc praeconi* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *ille praeconi* Turnebus. Sciopp.
idem ut praeco] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. — *item ut praeco* Gryph. August. in Emendat. Vertran. Sciopp.
accensus acciebat] *adcensus adciebat* Cod. B. — *accensus accipiebat* Flor. Havn.
accensus quoque] *adcensus quoque* Cod. B.
accensum] *ad censum* Florent. — *adcensum* Codex B. — *accensium* Gryph.
Boeotia] *Boetia* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
comoediam alii esse] Florent. Havn. Cod. B. Edit. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *comoediam alīi esse* sic cum scripturae compendio Edit. princ. — *comoediam M. Attii esse* docti viri apud Augustinum, id quod verum est. — *comoediam Aquilii esse* Turneb. Vertran. Sciopp. — *Attilii esse* Popma, Osannus Anal. Crit. pag. 153. — *Aelii esse* Scaliger. cf. Meineke ad Menand. pag. 33.

Ubi primum accensus clamarat meridiem.

Hoc idem COSCONIUS in actionibus scribit, praetorem accensum solitum tum esse iubere, ubi ei videbatur horam esse tertiam, inclamare horam tertiam esse, itemque meridiem et horam nonam.

Circum aras mitti solitus quomodo inliceret populum in eum, unde vocare posset ad concionem, non solum ad consules et censores, sed etiam quaestores,

accensus] *adcensus* Codex B.
clamarat] Florent. Havn. Sciopp. — *clamarit* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *clamavit* Osannus Anal. crit. pag. 185.
Cosconius] Florent. Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Costonius* ceteri.
solitum tum esse] *solitum tu esse* Havn. — *solitum esse* Victorius Sciopp.
videbatur horam esse tertiam] *videbatur hora esse tertia* Codex B.
inclamare horam tertiam esse] Florent. Havn. — *inclamare horam esse tertiam* ceteri.
nonam] *nonam . item* Vertran. Sciopp.
circum aras] Cod. B. Vulgat. Vertran. — *circum auras* Flor. Havn. Sciopp. — *circum oras* Victorius. — *circum aures* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *circum moeros* Fulv. Ursinus apud Sciopp. marg. Scaliger.
solitus quomodo] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *solitum quom* Vulg. — *solitum tum cum* Vertran. — *solitum cum modo* Sciopp.
in eum unde] Florent. Havn. Codex B. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in eum* Edit. princ. vetust. — *in eum locum unde* Vulgat. Vertran. — *in reum unde* Sciopp.
vocare] *vox audiri* Sciopp. ex seqq.
ad concionem] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ad contionem* Havn. — *ad conventionem* Sciopp. — *ad conventionem vocantis* Codex B. Vulgat. — *ad concionem vocantis* Vertran.
ad consules et censores] *ad consuleis et censoreis* Cod. B. — *ad consulis et censoris* Vulgat.
quaestores] *ad quaestores* Sciopp. — *quaestoris* Codex B. Vulgat.

commentarium indicat vetus anquisitionis M. SERGII
76 Mani Filii quaestoris, qui capitis accusavit Rogum; in qua sic est:

AUSPICIORUM ENDO SEDE [IN TEMPLO AUSPICIIS], DUM AUT AD PRAETOREM AUT AD CONSU-
(63) LEM MITTAS AUSPICIUM PETITUM COMMEATUM

commentarium indicat] Flor. Havn. Sciopp. — *ut commentarium indicat* ceteri.

anquisitiones] ex conj. Augustin. marg. Vertran. Sciopp. — conf. Lipsius ad Histor. II, 59. — *inquisitionis* libri.

Mani] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *Manii* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Vertr. Sciopp. — *M.* Cod. B.

filii quaestoris] *filii quaestores* Florent. Havn.

accusavit] *anquisivit* Scaliger.

Rogum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *Trogum* Cod. B. Vertran. — *Fulvius Ursinus. Rocum. quod est Creperei cognomen. Idem legit: Auspiciorum endo sede dum aut. Ut reliqua sint gloss. Plin.* 18. *c.* 3. Sciopp. marg.

in qua sic est] Vulg. Vertr. Sciopp. — *in aqua sic est* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *in a qua sic est* Havn. — *in aqua an sic, est* Ald. Bas. Par. Gryph. — *in quo sic est* Cod. B.

auspiciorum endo sede] sic in manuscripto libro pro *auspiciorum orando sede* legi monet Fulvius Ursinus ad Festi fragg. pag. 67. verbis *in templis auspiciis* ut glossemat. eiectis. — *auspicio orande sed* Florent., unde Victorius *orante — auspicio orandae sed* Havn. — *auspicio orando sed* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *auspicio orando sede* Vulgat. Vertr. Sciopp.

in templo auspiciis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *in templo auspicii* Cod. B. Vulgat. Vertran.

mittas] *mittis* Sciopp.

petitum commeatum] *petitum comitiatum* Sciopp. — *petitum commeatu* Edit. princ. vet.

PRAETORES VOCET AD TE, ET EUM DE MOERIS VOCET PRAECO. ID IMPERARE OPORTET. CORNICINEM AD PRIVATI IANUAM ET IN ARCEM MITTAS, UBI CANAT COLLEGAM ROGI, UT COMITIA EDICAT DE ROSTRIS ET ARGENTARII TABERNAS OCCLUDANT,

praetores vocet ad te] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. — *praetores voces ad te* Gryph. — *praetores ad te vocet* Cod. B. — *praeco reum vocet ad te* ex coniectura in margine Augustinus. — *praetoris: praeco reum vocet ad te* Vertran. — *cum eat praeco, reum vocet ad te* Scaliger. — *praeco viros vocet ad te* Sciopp.

et eum] *et cum* Cod. B. — *et item* Sciopp. — Fort. *et tum.*

de moeris] Codex B. Vertran. Sciopp. — *de moereis* Vulgat. — *de muris* ceteri.

praeco id] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *praeconi id* Vulg. Vertran. — *praeco id imperare oportet* Sciopp. omittit.

imperare] *impare* Cod. B. *imparare* Edit. princ. vet.

oportet] *portet* Havn. Rholand. Ven. I. II.

cornicinem] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cornicem* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cornicen* Havn.

ubi canat] *ubi cannat* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. — *uti Kalet* Sciopp.

collegam] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *colligam* Edit. princ. vet. — *collegas* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

Rogi] Sciopp. — *rogis* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *regis* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *T. Trogi* Cod. B. Vulgat. Vertran.

ut comitia edicat] Victor. Sciopp. — *ut comitiae dicat* Flor. Havn. — *sed comitio dicat* Codex B. — *et comiti edicat* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *et comitia edicat* Vulgat. Vertran.

de rostris] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *et rostris* Codex B. Edit. princ., item, sed *nostris*, Edit. vetust. — *e rostreis* Vulg. Vertran.

et argentarii] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *argentarii* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

PATRES CENSEANT, EXQUIRAS ET ADESSE IUBEAS. MAGISTRATUS CENSEAT EX ARA CONSULES PRAETORES TRIBUNOSQUE PLEBIS COLLEGASQUE VOS ET IN TEMPLO ADESSE IUBEAS HOMINES, AC CUM MITTAS, CONCIONEM ADVOCES.

In eodem commentario anquisitionis ad extremum scriptum caput edicti hoc est:

ITEM QUOD ATTINGAT QUI DE CENSORIBUS CLAS-

exquiras et adesse] *conscriptos ad equites adesse* Sciopp. — *exqueras et adesse* Florent. Havn.
censeat ex ara] *censeat exire* ex coniectura Augustin. et Vertran. in margine. — *censores* Sciopp.
praetores] *praetextores* Venet. I. II.
tribunosque plebis] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *tribunosque plebei* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. — *tribunosque plebi* Sciopp.
collegasque vos] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *collegasque suos* Vulgat. Vertran. — *collegasque tuos* Sciopp.
et in templo] *in campo* Sciopp.
adesse iubeas] Florent. Havn. — *iubeas adesse* ceteri.
homines] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hominis* Codex B. Edit. princ. vet. — *homineis* Vulgat. Vertran. — *omneis* Sciopp. Stewechius ad Vegetium de Re Mil. II, 22.
ac cum mittas] *ad comitiatum* Sciopp.
concionem avoces] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *conciones avoces* Ed. princ. vetust. — *concionem advoces* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *conciones advoces* Cod. B. — Fort. *conventionem advoces.*
anquisitionis] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *acquisitionis* Florent. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aquisitionis* Havn. Edit. princ. vet.
scriptum] Florent. Codex B. Ed. princ. vet. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *scripti* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
edicti] delent quidam apud Augustinum, quos Sciopp. secutus.
item quod attingat] omittit Sciopp.
qui de Censoribus] Victor. Vulgat. Vertran. — *qui decessoribus* Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *de cessoribus* Sciopp. — Fort. *qui de CESS.*

SICUM AD COMITIA CENTURIATA REDEMPTUM HABENT, UTI CURENT EO DIE QUO DIE COMITIA ERUNT, IN ARCE CLASSICUS CANAT TUM CIRCUMQUE MOEROS ET ANTE PRIVATI HUIUSCE T. QUINTI TROGI SCELEROSI HOSTIUM CANAT ET UT IN CAMPO CUM PRIMO LUCI ADSIT.

Et inter id quom circum muros mittitur et cum concio advocatur, interesse tempus apparet ex iis quae interea

redemptum] *redemtum* Vulgat.
classicus canat tum] Vulgat. — *classicus cannatum* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *classicus canat* Victorius. — *classicum canat tum* Augustin. in Emendat. — *classicum comitiatum* Sciopp. — *classicum canat endo* Lipsius ad Tacit. Annal. II, 32.
moeros] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *muros* ceteri.
T. Quinti] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *T. Quintii* Victor. — *Quinti* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *T. Quinctii* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *T. Q.* Havn.
scelerosi] omittit Edit. princ. vet. — *scelerosi hominis* Vulg. Vertran.
hostium] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.; item Lipsius loco laud. Stewechius ad Veget. II, 22. Ursinus ad Augustin. legg. pag. 342. Sigonius de iudiciis III, 14. — *ostium* Sciopp. — *hosticum* Vulgat. Vertran.
canat, et ut] *canat ut* Victor. — *canant et ut* Sciopp. — *cannat et ut* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
cum primo luci] Flor. Sciopp. Lipsius loc. cit. item ex Sciopprio Gronov. ad Gellium II, 29, pag. 249. — *quom primo luci* Havn. — *cum prima luci* ceteri.
adsit] *adsiet* Sciopp., omisso *et* quod sequitur.
inter id quom] Havn. — *inter id cum* ceteri.
muros] *moeros* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
concio] *tertio* Havn. — Scrib. ubique *contio.*
ex iis] Florent. Edit. princ. vet. — *ex his* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp. — *ex hieis* Cod. B. — *ex heis* Vulgat.

fieri inlicium scriptum est; sed ad comitia tum vocatur populus ideo quod alia de causa hic magistratus non potest exercitum urbanum convocare; censor, consul, dictator, interrex potest, quod censorem exercitum centuriato constituit quinquennalem quom lustraret, et in urbem ad vexillum ducere debet; dictator et consul in singulos annos quod hic exercitui imperare potest quo eat, id quod propter centuriata comitia imperare solent.
77 Quare non est dubium, quom hoc Inlicium sit, quom circum muros itur ut populus inliciatur ad magistratus conspectum, qui consul vocari potest in eum locum,

inlicium] om. Sciopp. — *inlicitum* Havn. Edit. princ. Rhol. Venet. I. II. — *illicitum* Edit. vetust.
sed ad comitia tum] *sed cum ad comitiatum* Sciopp. — *sed ad comitia tu* Havn. — Excidisse quaedam videntur.
censor] omittit Edit. princ. vet.
quod censorem exercitum] Havn. Sciopp. — *quod censor exercitu* ceteri.
quom lustraret] Havn. — *cum lustrat* Vertr. Sciopp. — *cum lustraret* ceteri.
ducere] *duce* Havn.
quod hic exercitui] *quod exercitui* Gryph.
imperare] *imparare* Edit. princ. vet.
quo eat] *quom eat* Sciopp. — *quo erat* Ald. Bas. Par. Gryph.
imperare] *imparare* Edit. princ. vet.
propter centuriata] *per centuriata* Scaliger.
solent. Quare] Sciopp. sententias, quae sequuntur, autore Scaligero ita transposuit: *solent. Hoc nunc aliter . . . . . fiebant quaedam. Hoc ipsum . . . . . commentariis. Quare non . . cupiditas pellexit. Quod tamen ibi idem est . . communitatem. Sic Elicii . . . eliciendo. Sed quoniam . . .*
dubium cum hoc] *dubium quin hoc* Vertr. Scalig. Sciopp. — *dubium quom hoc* Havn.
inlicium] *inlitium* Edit. vetust. — *illicitum* Havn.
sit quom] Havn. — *sit cum* ceteri.
circum muros] *circum moeros* Cod. B.
qui consul vocari potest] Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod consul vocare potest* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *quom reus vocari potest* Sciopp. — *qui ros vocari potest* Florent. unde Victor. *Kos.* — *qui res vocari potest* Havn. — Fort. *qui consuli vocari potest.*

unde vox ad concionem vocantis exaudiri possit. Quare una origine Illici et Inlicis quod in choro Proserpinae est, et Pellexit quod in Hermiona, quom ait PACUVIUS

regni alieni cupiditas pellexit.

Sic Elicii Iovis ara in Aventino ab eliciendo. Hoc nunc aliter fit atque olim, quod augur consuli adest tum cum exercitus imperatur, ac praeit quid eum dicere oporteat. Consul auguri imperare solet, ut inlicium vocet, non (64)
accenso aut praeconi; id inceptum credo, cum non

ad concionem] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vertr. — *ad conventionem* Cod. B. Vulgat. Sciopp.
vocantis] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran. — *vocatis* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.
exaudiri] *exaudi* Havn.
illici et inlicis] Florent. — *inlici et inlicis* Havn. Cod. B. — *inlicio et inliciis* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *inlicio et inlicius* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *inlicio et inlicit* Sciopp. — *inlicium et inlicio* Scaliger.
quod in Hermiona] *et in Hermiona* Cod. B. Edit. princ. vet.
quom ait] Havn. — *est cum ait* ceteri.
Iovis ara] Victorius Var. Lect. VI, 7. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Iovis visa ara* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
adest] *id est* Havn.
dicere oporteat] Flor. Havn. — *oporteat dicere* ceteri.
consul auguri imperare] Victor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *consul augur imperare* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *consuli augur imperare* Cod. B. Ald. Basil. Paris. Gryph. — cf. Turn. ad Cicer. de legg. pag. 647.
ut is licium] Flor. Havn. Rhol. — *his licium* Venet I. II. — *inlicium* Cod. B. Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
vocet] *nocet* Edit. princ. vet.
non adesset] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *adesset* Codex B. — *abesset* Vulgat. Vertran. Sciopp.

adesset accensus et nihil interesset quoi imperaret; et dicis causa fiebant quaedam, neque item facta, neque item dicta semper. Hoc ipsum Inlicium scriptum inveni in M. IUNII commentariis, quod tamen ibi idem est quod illicite illexit; quae cum E et C cum G magnam habent communitatem.

accensus] *adcensus* Cod. B.

interesset] *intereat* Havn. Edit. princ. vet.

quoi] Havn. — *cui* ceteri.

imperaret] *imperet* Havn.

et dicis causa] Flor. Havn. — *et dicis caussa* Codex B. Vulg. Vertran. — *etenim dicis caussa* Sciopp. — *et dicimus cum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — vid. Victor. Var. Lect. VIII, 24.

fiebant] Flor. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fiebat* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

neque item facta . . . semper] omittit Sciopp.

inlicium scriptum] Sciopp. in marg.: *Quidam Vet. Codex: Ellegium scriptum.* — *Enlegium* tacite Ciacconius ad Columnam Rostrat. pag. 20. — *inlicitum scriptum* pr. m. Havn. — Fort. *Inlicium Enlegium scriptum.*

quod tamen] *et tamen* Cod. B. Edit. princ. vet.

ibi idem] Vertran. Sciopp. — *ibidem* Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *item* Ciacconius loc laud.

illicite illexit] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. — *inlicite inlexit* Havn. — *inlicit et inlexit* Cod B. — *illicit et illexit* Vertr. — *illicit et ellegit* Sciopp. — *illicit et illegit* Ciacconius. — *illigit, illecitque, i cum e et c cum g magnum habet affinitatem* Turnebus.

quae cum E et C cum G.] Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *quae cum C. et G* Cod. B. — *quia I cum E, et C. cum G* quidam apud Augustinum, item omisso *et* Sciopp. — *quia I cum E* Vertran. ceteris omissis; ille *quidam* est Ciacconius, qui loc. cit. ita haec laudavit verba; haud dubie vere.

habent] *habeant* Cod. B.

10. Sed quoniam in hoc de paucis rebus verba feci plura; de pluribus rebus verba faciam pauca, et potissimum quae in Graeca Lingua putant Latina, ut

Cap. X.

in hoc] *in hec* Edit. vetust. — *haec* Cod. B.

paucis] *pauceis* Vulgat.

plura] Florent. Havn. Cod. B. Sciopp. — *multa* Vulg. Vertr. — omittunt Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

de pluribus] *de plurimis* Havn.

in graeca lingua putant latina] *a Graeca lingua dicuntur latina* Sciopp. — Quae sequuntur, cum tanta laborent difficultate, ut quaedam vix possint restitui, quomodo in quoque exhibentur libro, non singula quaedam verba et divisa, sed ut melius quisque possit iudicare, omnia ex ordine apponamus. Et in Florentino sic ibi ad unguem:

ut scalpere a SCoLPSA et sternere a STPONYIN Lingere a λhγμαστι .]. *ab* hι *ite ab* hTϵ *gigni a* γhγνοιτε *ferte a ferete providete* πρωhδιhN *errare ab* ιρριhN. *Ab eo quod dicunt strangalā strangulare. Tingue à* THNϵΔϵ. *Praeterea ades* ΨϵC. *ab eo quod illi* MλλAΣϵN *nos malaxare ut gargarissare ab* ANAPΓAPHCTϵ. *potare á* ποιΘϵCTAϵ *domare à* Δμαισhμ. *mulgere ab* AMϵΛΓHN. *petere à* ΠϵΣϵPϵ, *stringere a* CPHNΓHΔϵ: *id enim* ΣHNΓHMHC *ut runcinare a runcina, cuius* PHXANϵ *origo graeca.*

Codex Havn. sic praestat

ut scalpere a	*et sternere a*	*lingere a*
id est ab	*Item ab*	*gignitur*
ferte a providete πρ	*errare ab*	*ab eo quod*
dicunt	*strangulare tingue a*	*praeterea*
ades	*ab eo quod illi nos malaxare ut gargarissa.*	
re ab	*portare a*	*domare a*
mulgere ab	*pectore a*	*stringre a*

id enim ut Runtinare a runtina cuius origo Graeca. —

Cod. B. ita verba illa exhibet:

ut scalpere, sternere, errare, quae omnia graeca sunt. Item ab γίγνομαι *gigno et ab eo quod dicunt* στραγγαλίζειν *strangulare* θιγάνειν *tinguere. Praeterea* μαλακίζειν *ab eo nos ut gargarizare sic malaxare, potare, domare, mulgere*

Scalpere a σκαλεῦσαι; Sternere a στρωννύειν; Lingere

ab ἀμέλγειν ut runcinare a Runcina cuius origo graeca ἐίγχος.

Edit. princ. vet.:
ut scalpere sternere lingere ferte rete providere erare: que omnia graeca sunt. Item ablite gignitur ab eo quod dicunt strangulam, strangulare, tingue a greco. Praeterea ades: ab eo nos ut gargarizare sic malessare portare. domare. Mulgere ab ut runcinare aruncina cuius origo graeca.

Edd. Rhol. Venet. I. II. Pius:
ut scalpere σκαλεύειν, sternere στορεννύναι lingere λιγνάασθαι (Venet. I. II. *λιγνασθαι*) *ferre φέρειν providere προιδειν errare ἐρυειν quae omnia graeca sunt. item ab γίγνομαι gignitur. ab eo quod dicunt στραγγαλισθῆσαι strangulare. tinguere a graeco θιγ άνειν* (Venet. I. II. *θιγνανειν*) *Praeterea ades ab eo quod illi nos malaxai* (Venet. I. II. omisso *nos. malaxare*) *illi μαλακίζειν potare ποτιξειν domare δμέειν mulgere ab ἀμέλγειν ut runcinare et cetera, ut runcinare a runcina cuius origo graeca.*

Has sequuntur Edd. Ald. Basil. Paris. Gryph. — Varietas lectionis haec est:
. . . στορενύειν . . . λίχνεσθαι . . . . . στραγγαλίζειν . . . . . θιγγήνειν . . . . malaxare (omisso *nos*) *. . . ποτίζειν . . . δεσμεῖν* (Gryph. *δομᾶν*) *. . . . graeca.*

Vulgat. Vertran.:
ut scalpere σκαλεύειν, sternere στορεννύειν; lingere λείχεσθαι (Vertr. *λίχνεσθαι*) *ferre φέρειν, providere προιδεῖν. errare ἐρύειν, quae omnia graeca sunt. Item ab γύγνομαι gigno et ab eo, quod dicunt, στραγγαλίζειν strangulare, tingere θιγγάνειν* (Vertr. *θιγγήνειν*) *Praeterea ab eo quod nos malaxare, illi μαλακίζειν, potare ποτίζειν. domare δομᾶν* (in marg. uterque *δεσμεῖν*) *mulgere ab ἀμέλγειν ut runcinare a runcina, cuius origo graeca ῥύγχος.*

Quos hac tamen varietate sequitur Scioppius:
. . . στρωννύειν . . λίχνεσθαι . . . . Praeterea ades ab eo nos malaxare quod illi . . . . ῥύγχος.

scalpere a σκαλεῦσαι] Buttmannus ex Florent. *SCoLPSA.*

sternere a στρωννύειν] ex Florent. *STRONYIN.*

lingere a λιχμᾶσθαι] ex Florent. λhγμαστι.

a λιχμᾶσθαι; I ab εἶ; Ite ab ἴτε; Gignitur a γίγνεται; Ferte a φέρετε; Providere προϊδεῖν; Errare ab ἐρρεῖν; ab eo quod dicunt στραγγαλᾷν Strangulare; Tinguere a τέγγειν. Praeterea ades . . . ab eo quod illi μαλάσσειν, nos Malaxare, ut Gargarissare ab ἀναγαργαρίζεσθαι; Putare a πυθέσθαι; Domare a δαμάζειν; Mulgere ab ἀμέλγειν; . . . . Stringere a στραγγαλίσαι; id enim a στραγγαλίς ut Runcinare a Runcina, cuius ῥυκάνη origo graeca.

11. Quod ad origines verborum huius libri perti- 78

I ab εἶ] ex Florent. .]. *ab* hε.
ite ab ἴτε] ex Florent. *item ab* hTЄ.
gignitur a γίγνεται] prius ex Havn. Edit. princ. vet.; alterum ex Florent. γhγνοιτε.

ferte a φέρετε] ex Florent. *ferte a ferete.*
στραγγαλᾷν strangulare] ex Florent. *strangalā* — *στραγγάλην* Buttmannus.

tinguere a τέγγειν] Buttmannus ex Flor. *tingue a* THNЄΔЄ.
praeterea ades . . .] lacunam posuimus pro Florent. ΨЄC. — *praeterire a παριέναι* Thierschius. — Fort. *praeterea abes ἄπεις.*

μαλάσσειν] ex Florent. ΜΑΛΑΣЄΝ. — *μαλάξαι* Buttmannus.
ἀναγαργαρίζεσθαι] ex Florent. ΑΝΑΡΓΑΡΗCΤЄ. — *ἀναγαργαρίσαι* Buttmannus.
putare a πυθέσθαι] ex Florent. *potare a* ποιΘЄCΤΑΙ.
petere a ΠЄΣЄΡЄ] Florent., ex quo neque ego, neque alii probabile quid eruere valebant; itaque lacunae apposuimus signa.
a στραγγαλίσαι; id enim a στραγγαλίς] Buttmannus ex Flor. *a* CΡΗΝΓΝΔЄ *id enim* CΗΝΓΗΜΗC.

C a p. XI.

Quod] *Quid* Edit. princ. vet.
origines] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *originem* Cod. B. Vulg. Vertran.
pertinet, satis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *pertinet, quoniam satis* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — cf. V, 37.

net, satis multas arbitror positas huius generis. Desistam, et quoniam de hisce rebus tris libros ad te mittere institui, de oratione soluta duo, de poetica unum; et ex soluta oratione ad te misi duo, priorem de locis et quae in locis sunt, hunc de temporibus et quae cum his sunt coniuncta: deinceps in proximo de poeticis verborum originibus scribere institui.

arbitror] *arbitrorum* Edit. princ. vet. id est *arbitror eorum.*
de hisce] *de heisce* Vulgat.
rebus] *ribus* Havn.
tris] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *treis* Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
soluta duo] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *soluta duos* reliqui.
de poetica] praepositio desideratur in Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
ex soluta] *soluta* Havn.
misi duo] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *misi duos* ceteri.
priorem] om. Havn.
locis] *loceis* Vulg. sic et post; item *poeticeis.*
et quae] *quae* Havn.
cum his] *cum hieis* Cod. B. — *cum heis* Vulgat.
verborum originibus] *verbis et eorum originibus* Sciopp. a seq. libri principio.
institui] *in*— Havn.

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER SEPTIMUS.

1. Temporum vocabula et eorum quae coniuncta 79
(65)

LIBER SEPTIMUS.
Liber Tertius Edit. princ. — *M. T. Varronis Liber Tertius* Rholand. — *Liber Tertius quo explicantur vocabula sumpta a poetis* Edit. vetust. — *Marci Terentii Varronis de Lingua latina Liber Tertius incipit* Venet. I. II. Pius. — *Marci Terentii Varronis de Lingua latina et de verborum origine ad Ciceronem Liber VI.* Ald. Bas. Par. Gryph. — *M. Terentii Varronis de Lingua latina ad M. Tullium Ciceronem Liber Sextus.* Vulgata. — *M. Terentii Varr. De Lingua Latina Liber Sextus. Ad M. Tullium Ciceronem.* Vertran. Sciopp. — *Deerat in vetusto Codice principium libri huius, quod his verbis ibi notatum fuerat: HIC DEEST IN EXEMPLARI FOLIUM I. IN QUO EST PRINCIPIUM LIBRI VII. Verum fragmenti principium post semipaginam vacuam ibi sic erat: Repens ruina aperuit, ut verbum quod conditum est e quibus literis oportet. Inde post aliqua dempta etc. ut appareat hoc principium quod in impressis est, cum antiquo non convenire.* VICTORIUS. — Etiam in Havn. Codice primi libri versus *Temporum . . . . difficilia nam* desiderantur, et in margine librarius: *Hic deest in exemplis carta una in qua principium est libri VII.* — Quod in ceteris omnibus legitur libris principium, cum nulla qua iure exulet, appareat causa, retinuimus, additis lacunae signis post *nam* cum totum exciderit folium.

sunt, aut in agendo fiunt, aut cum tempore aliquo enuntiantur, priore libro dixi. In hoc dicam de poeticis vocabulis et eorum originibus, in quis multa difficilia; nam . . . .

HIC DEEST IN EXEMPLARI FOLIUM UNUM.

. . . repens ruina aperuit, ut verbum, quod conditum est e quibus literis oportet, inde post, aliqua dempta,

Cap. I.

sunt, aut in] *sunt quae aut in* Sciopp. — Fort. *sunt* inducendum.

poeticis vocabulis] *poeticeis vocabuleis* Vulgat.

in quis] Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in queis* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

nam] *nam et* Cod. B.

repens ruina aperuit ut verbum] his verbis incipit Flor. Havn. — *repens . . . . aperuit verbum* Codex B. — *nam repens ruina operuit ut verbum* Turneb. — *verbum* reliquis omissis ceteri.

quod conditum] *quomodo conditum* Sciopp.

e quibus] Florent. Havn. — *ex quibus* Turnebus. — *quibus* Cod. B. — *et quibus* ceteri.

literis] *littereis* Vulgat.

oportet] Florent. Havn. Cod. B. Turnebus. — *oportet scribi aperiam* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *oportet scribi, repens ruina aperuit* Sciopp.

inde post] Flor. Havn. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *inde si post* Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Vulgat. Vertran.

sit obscurius . fit voluntas, impositoreis non reprehendendum. Igitur in illis qui in scrutando verbo literas adiiciunt aut demunt quid, facilius, quid sub ea voce subsit, videre possint; ut enim facilius obscura opera

sit obscurius] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *sit obscurior* Havn. (ut videtur) Vulgat. — *si obscurior* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sic obscurius* Turnebus. Sciopp. — *aliquae demptae sint obscurior* Vertran.

fit voluntas] *fit sed voluntas obscurior* Sciopp. — Fort. *obscurior si fit voluntas* nisi potius haec cum seq. voce ex iis quae infra leguntur nata et eiicienda sunt.

impositoreis] *impositoris* Victor. Turneb. Augustin. Vertran. Sciopp. — *in posterioreis* Florent. — *in posterioris* Havn. Cod. B. — *in posteriores* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat.

reprehendendum] Florent. Havn. Sciopp. — *reprehendendam* Gryph. — *reprehendenda* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. — *reprehendam* Ald. Bas. Par. — *reprehendendi* Vertran. ex Augustini coniectura.

in illis] *in illeis* Vulgat. — *illi* Augustin. in Emendat. Vertran. — *illos* Sciopp. — Fort. *in scrutando verbo* ex margine translata.

scrutando] *senitando* Havn.

literas] *literam* Havn.

demunt quid] Florent. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *demunt quod* Havn. — *demunt quo* Turnebus. — *demunt ut* Augustin. in Emendat. Vertran. Sciopp. — Fort. *demunt quo id facilius quod . . videri possit.*

facilius quid] *facilius quod* Havn.

sub ea voce] *sub ea nocte* Turnebus. — om. Sciopp.

videre possint] Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *videre possit* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

ut enim] Victorius. — *etiam quo* Turnebus. — *etenim* libri omnes.

obscura opera] Victorius. Turnebus. Sciopp. conf. IX, 62. — *obscuram operam* libri omnes.

Myrmecidis ex ebore oculi videant, extrinsecus admovent nigras setas. Quom haec adminicula addas ad eruendam voluntatem impositoris, tamen latent multa. Quod si poetice in carminibus servavit multa, prisca quae essent, sic etiam quor essent, posuisset; fecundius poemata ferrent fructum; sed ut in soluta oratione, sic in poematis verba omnia quae habent ἔτυμα,

Myrmecidis] *yrmeci dum* Florent. Havn. — *hyrmeci dum* Codex B. Ed. princ. vetust. — *hyrmicidum* Rhol. Ven. I. II. — *Myrmetidis* Ald. Bas. — *Myrmecidum* Paris. Gryph. — conf. Hadr. Iunii Animadv. VI, 4.

ex ebore] *ex opere* Paris. Gryph.

extrinsecus] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *extrinsicus* Havn. — *si extrinsecus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

admovent] Florent. Havn. Codex B. Turnebus. — *admoveas* Sciopp. — *admoneant* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *admoveant* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.

nigras setas] *nigra . sed tamen* Sciopp.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

eruendam] *erudiendam* Havn.

poetice] *poetice ut* Turnebus. — Fort. *poetice quae.*

servavit] Victorius. Turnebus, Vertr. — *servabit* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *servaret* Codex B. Vulgat. — *ut verba* Sciopp.

prisca] *prisco* Edit. princ. vet.

sic etiam] *sic et* Havn.

quor essent] Sciopp. — *quom essent* Havn. — *cur essent* Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. — *cui essent* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

posuisset] Victorius, Turnebus, Vulg. Vertran. Sciopp. — *posuissent* Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *potuissent* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

fecundius] *secundius* Florent. Havn.

poematis] *poemateis* Vulgat. — *poemetis* Edit. princ. vetust.

omnia] om. Sciopp.

habent] *habeant* Havn. Turnebus.

ἔτυμα] *ετυμα* Havn. — *etyma* Florent. — *ethima* Ed. princ. vetust.

possunt dici . . . . neque multa ab eo, quem non erunt in lucubratione literae prosecutae, multum licet legeret. AELII hominis in primo in literis Latinis exercitati interpretationem carminum Saliorum videbis et exili litera expeditam et praeterita obscura multa. Nec mirum quom non modo Epimenides post annos L. ex-

possunt dici . . .] spatium hic plurium verborum in Cod. B. relictum. — *possunt duci* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *non verba omnia habent ἔτυμα quae possint dici* Vertran. transponit.

neque] Flor. Havn. — *Nec* sic Cod. B. — *nec* ceteri.

ab eo] *habeo* Turnebus.

quem non] Florent. Sciopp. — *quae non* Havn. Turnebus. — *quod non* ceteri.

erunt] *erant* Vertran.

literae] *litterae* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

prosecutae] *persecutae* Turnebus

multum licet] Flor. Havn. Turnebus. — *licet multum* ceteri.

legeret] *legerent* Vulgat. — *legerit* Sciopp. — *legeris* Vertr.

Aelii] Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Elii* Ed. princ. vet. Rholand. — *Helii* Florent. — *C. Aelii* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

in primo] *in primeis* Augustin. marg. ex conj. — *in primis* Vertran.

in literis latinis] *literis latinis* Havn. Codex B. — *in litereis latineis* Vulgat.

interpretationem] *inter praetrationem* Havn.

exili litera] *exiliter* Sciopp. — *ex illi litera* Havn.

expeditam] *expedita* Florent. Havn.

praeterita] *praeteritam* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

obscura] *obscuram* Florent.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

Epimenides post] Cod. B. Victor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Opamenidis post* Havn. — *Epamenidis opus post* Florent. — *Epimenidis opus post* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Epimenides somno post* Turneb. — *Epimenidis corpus post* Scaliger.

post annos L.] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *post annos quinquaginta* Vulg. Vertr. Sciopp.

perrectus a multis non cognoscatur, sed etiam Teucer LIVII post annos XII a suis qui sit ignoretur. At hoc quid ad verborum poeticorum aetatem? quorum si Pompili regnum fons in carminibus Saliorum neque ea
(66) ab superioribus accepta, tamen habent DCC annos. Quare quor scriptoris industriam reprehendas qui herois tritavum, atavum non potuerit reperire, quom ipse

experrectus] Florent. Augustin. in margine, Turneb. Vertran. — *experectus* Havn. — *expetitum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *expeditum* Paris. Gryph. — *expetitus* Cod. B. — *expeditus* Vulgat. — *expergitum* Scalig. — *expergitus* Sciopp. — conf. var. lect. apud Censorin. c. 12, pag. 80. Osannus ad Soph. Aiac. pag. 86.

a multis] *a multeis* Vulgat. — *multis* Edit. princ. vetust.

cognoscatur] *agnoscatur* Turnebus.

annos XII] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *annos duodecim* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *annos decim* ex libris Augustin. et Vertran. in margine. — *annos XV* Cod. B. Havn.

ab suis] *ab sueis* Vulgat.

qui sit] *quis sit* Havn.

ignoretur] Florent. Havn. Turnebus. Vertr. Sciopp. — *ignoratur* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

at hoc] Victor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad hoc* libri omnes.

Pompili] Flor. Cod. B. — *Pompli* Havn. — *Pompilii* ceteri.

fons] *foris* Paris. Gryph.

ab superioribus] Florent. Havn. — *a superioribus* reliqui.

DCC annos] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *septingentos annos* Vulgat. Vertran. Sciopp.

quor] Havn. — *cur* ceteri.

herois] *erroris* Havn. pr. m.

tritavum] *tritanum* Edit. princ. vetust.

atavum] Florent. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *attavum* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *atavumque* Cod. B. Vulg. Vertran. — *actavum* Havn.

quom ipse] Havn. — *cum ipse* ceteri.

avi, tritavi matrem non possis dicere? quod intervallum multo tanto propius nos, quam hinc ad initium Saliorum, quo Romanorum prima verba poetica dicunt Latina. Igitur de originibus verborum qui multa dixerit commode, potius boni consulendum, quam qui aliquid nequiverit, reprehendendum; praesertim cum dicat etymologice non omnium verborum dici posse causas, ut qui a qua re res ad medendum Medicina; neque si

avi tritavi] *avi tritani* Ed. princ. vetust. — *tui tritavi* Vulg. Vertran. — Fort. *atavi, tritavi.*

matrem] om. Cod. B.

non possis dicere] *dicere non possis* Havn.

tanto] delendum censet Augustinus; Vertran.

propius nos] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *propius nobis* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

Saliorum] *Salinorum* Havn.

quo Romanorum prima verba poetica dicunt latina] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quo Romanorum prima verba poetica latina* Cod. B. — *quo Romanorum prima verba poetica dicuntur latina* Vulgat. Vertran. — *quorum principia poetica verba ducunt* Sciopp. — *prima verba . . . verborum* om. Havn.

etymologice] *ethimologice* Edit. princ. vetust. Rhol. — *etymologicae* Ven. I. II. — *etymologiae* Ald. Bas. Par. Gryph. — *etymologicen* Cod. B.

causas] Ald. Bas. Par. Gryph. — *caussas* Vulg. Vertr. Sciopp. — *caussa* Codex B. — *causa* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. e quibus plurimi compendium *cā*, unde *causam* scribendum esse liquet.

ut quia quare res ad medendum medicina] Florent. Havn. — *ut quia quare ad medendum medicina* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *ut qua à re sit medicina* Sciopp. et in margine: *Quidam Vet. Codex: ut quia à medendo medicina, a re sit medicina* — *a medendo medicina* quidam apud Augustinum. — *ut quaerere a qua re sit ad medendum medicina* ex veteris scripturae vestigiis emendat Turnebus. — Ex Florent. et Havn. divisum dedimus: *ut qui a qua re res ad medendum medicina;* post haec quaedam exciderunt.

non norim radices arboris, non posse me dicere pirum esse ex ramo, ramum ex arbore, eam ex radicibus quas non video. Quare qui ostendit Equitatum esse ab equitibus, Equites ab equite, Equitem ab equo, neque Equus unde sit dicit, tamen hic docet et plura et satisfacit grato, quem imitari possimusne, ipse liber erit indicio.

81 2. Dicam in hoc libro de verbis quae a poetis sunt posita; primum de locis; deinde de his quae in locis sunt; tertio de temporibus; tum quae cum tem-

non noris] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *non norim* Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
posse me dicere] Florent. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *posse me ducere* Havn. — *posse meditari* Cod. B. — *possem dicere* Vulg. Vertran. — *possis me dicere* Edit. princ. vetust.
ab equite, equitem] *ab equito, equito* Augustin. ex libris in marg. Vertran. Sciopp.
unde sit, dicit] *unde sit, non dicit* Cod. B.
et plura] Havn. — *plura* ceteri.
satifacit] *satisfacit* Ald. Bas. Par. Gryph.
grato] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *grate* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
possimus] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Sciopp. — *possumus* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran.
ne ipse liber] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Sciopp. — *nae ipse liber* Ald. Bas. Par. Gryph. — *nec ipse liber* Rholand. Venet. I. II. — *ut ipse liber* Codex B. Vulgat. Vertran.

Cap. II.

dicam in hoc libro] Florent. Havn. — *dicam in isto libro* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *dicam isto libro* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
de verbis] *de verbeis* Vulgat. (item *poeteis* et *loceis*). — om Havn.
deinde de his] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *de his* Codex B. — *deinde de iis* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *deinde* Havn.

poribus sunt coniuncta, utque cum his sint coniuncta, adiungam; et si quid excidit ex hac quadripartitione, tamen in ea ut comprehendam incipiam hinc.

Unus erit quem tu tolles in caerula caeli
Templa.

Templum tribus modis dicitur ab natura, ab auspiciendo, ab similitudine. Natura in caelo; ab auspiciis in terra; ab similitudine sub terra. In caelo templum dicitur ut in Hecuba

O magna templa caelitum

sunt coniuncta, utque] *sunt coniuncta dis utque* Florent. unde fort. *dicam* — *utque . . coniuncta* om. Havn.
cum his sint coniuncta] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cum his sunt coniuncta* Edit. princ. vetust. Vertr. Sciopp. — *cum hieis sunt coniuncta* Cod. B.; item Vulgat. sed *heis* scribens.
si quid excidit] *si quidem excidit* Cod. B. — *si quid excedit* Sciopp. — *si quod excidit* Edit. vetust. — *si q̄d̄ excidit* i. e. quidem. Edit. princ. — *si quis excidit* Havn. pr. m.
quadripartitione] *quadripartione* Havn.
in ea ut] *in eam ut* Codex B. Edit. princ. vet. — *in ea aut* Gryph.
incipiam hinc] *incipiam hic* Ald. Bas. Par. Gryph.
caerula] *coelula* Havn.
modis] *modeis* Vulgat.
ab natura] *natura* Sciopp.
ab auspiciendo] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *ab auspicio* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — *auspicio* Sciopp.
ab similitudine] *similitudine* Sciopp.
natura in caelo] Fort. *ab natura in caelo.*
ab auspiciis in terra] *ab auspiciis .n. in terra* Cod. B. — *in terra ab . . . . dicitur* om. Havn.
ut in Hecuba] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut Hecuba* Ald. Bas. Paris. Gryph. — cf. Columna ad Ennium pag. 246. Hess.
o magna] *magna* Rhol (sed addita lacuna) Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
caelitum] Flor. Havn. Sciopp. Vertran. — *caeli tum* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg.

Commixta stellis splendidis.

In terra ut in Periboea

Scrupea saxa Bacchi
Templa prope adgreditur.

Sub terra ut in Andromacha

Acherusia templa alta Orci salvete infera.

qua quia initium erat oculi, a tuendo primo Templum dictum; quocirca qua attuimur, dictum templum. Sic

Contremuit templum magnum Iovis altitonantis.

id est ut ait NAEVIUS

commixta] *conmixta* Florent. Edit. princ. vetust. — *commista* Ald. Bas. Par. Gryph.

stellis splendidis] *stelleis splendideis* Vulgat.

in terra] *in terris* Havn. et sic Varro infra.

Periboea] *peribea* Edit. princ. vet. Rhol. — *perhiboea* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

saxa] om. Sciopp.

Bacchi] *Bachi* Florent. Edit. princ. Rholand.

prope adgreditur] *propere adgreditur* Sciopp. — *Saxaque scrupea Bacchi Altaque templa prope adgreditur* Scaliger.

Acherusia] *Achenisia* Havn. — *Acherontia* H. Stephanus.

alta] omittit Cod. B.

qua, quia initium erat oculi] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quam quia initium erat oculi* Vulgat. — *quaqua intuerant oculi* Augustin. marg. ex coniect. ut videtur, Vertran. — *quaqua intuiti erant oculi* Sciopp.

primo] *primum* Havn. — *templum dictum . . . attuimur* om. Havn.

qua attuimur] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *qua tuimur* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *quod tuimur* Sciopp.

Sic, Contremuit] *sic* omittit Sciopp.

Naevius] *Nevius* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Ennius* Havn.

Hemisphaerium ubi concha caerula
Septum stat.

Eius templi partes quattuor dicuntur, sinistra ab oriente, dextra ab occasu, antica ad meridiem, postica ad septemtrionem. In terris dictum templum locus augu- (67)
rii aut auspicii causa quibusdam conceptis verbis finitus. Concipitur verbis non iisdem usquequaque. In arce sic item

hemisphaerium] Turnebus. — *Hemisperium* Sciopp. — *hiemisferium* Havn. — *in hiemisferium* Florent. — *in hemisphaerium* Cod. B. — *in esmiferio* Edit. princ. vet. — *in emisferio* Rhol. Ven. I. II. — *in Hemisphaerio* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *in Hemisperio* Vertr.

ubi concha caerula septum stat] Turneb. Sciopp. — *ubi conca cerulo septum stat* Turnebi vetus Cod. — *ubi cca cherulo septum stat* Flor. — *ubi cum cacherulo septum stat* Havn. — *ubi tetracherino septum stat* Cod. B. — *ubi tetracherulo septum stat* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ubi terra caerulo septum stat* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *ubi aethra caerula septum stat* Scaliger. Gronov. ad Pomp. Melam. tom. V, pag. 17 Tz. — Sciopp. in margine Fulvium Ursinum ita legisse refert: *Id est hemisphaerium, ubi terra coelo saepto stat, ut ait Naevius.*

quattuor dicuntur] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *dicuntur* om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quatuor* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *IIII.* Cod. B.

in terris] *in terreis* Vulgat.

templum locus] *templum celocus* Havn.

causa] *caussa* Vulgat. Vertr. Sciopp. cum Cod. B.

conceptis verbis] *concepteis verbeis* Vulgat.

verbis non iisdem] Codex B. Ald. (operarum vitio *eiusdem* excusum) Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *verbis non hisdem* Flor. Havn. — *verbis non eisdem* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *verbeis non iisdem* Vulgat. — *Concipiuntur verba non eadem usquequaque* Sciopp., uti nunc video ex emendatione Ciacconii ad Duilii Columm. Rostr. pag. 27. Lugd. Batav. 1597. — Si quid mutandum, *concipitur verbis* expungenda.

in arce sic item.] Flor. Havn. — *in arce item sic* Ed. princ.

. . . . . . TESCAQUE ME ITA SUNTO QUOAD EGO CASTE LINQUA NUNCUPAVERO.

vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *in arce item* Cod. B. Vulg. sed in Cod. B. hic post *item* spatium erat vacuum relictum multorum verborum; inde lacunae signa posuimus; *item* si verum, quod mihi quidem videtur, eadem etiam post *sic* vel *usquequaque*, inserenda sunt. — *in arce ita* Augustin. marg. ex conj. Vertran. Sciopp. Ciaccon.

tesca] *testa* libri omnes. — *templa tescaque* Turneb. Sciopp. prioris vestigium fort. latet in *item*. Totum locum ita dedit Turnebus in Adversar. XXII, 24. *In arce sic: templa tescaque mi ita sunto, quoad ego ea esse velim, qua nuncupavero. Olla fera arbos, quisquis est, quam me sentio dixisse, templum tescumque esto in sinistrum. Olla fera arbos, quidquid est, quod me sentio dixisse, templum tescumque esto in dextrum. Intra ea conregione, conspicione, cortumione, utique ea rectissime sensi.* Ciacconius ad Duilii Col. Rostr. pag. 27. In arce ita: TEMPLA TESCAQUE ME ITA (Festus: *me* pro *mihi* dicebant antiqui.) SONTOD. QVOAD EGO EA ESE VELIM QVAE NONCOPASO, OLA TERA ARBOS QVISQVIS EST QVAM ME SENTIO DIXISE TEMPLOM TESCOMQ. ESTOD IN SINISTIMOM; Sic enim, addit, cum Varronis locum, qui corruptissime in libris omnibus legitur, emendandum existimo, cum sint verba concepta ea formula, quam in antiquissimis Augurum libris Varro legerat; de quibus idem alibi sic scribit. *Terra dicta ab eo, ut Aelius scribit, quod teratur. Itaque tera in augurum libreis scripta cum R uno.*

me ita] Florent. Havn. Edit. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *meta* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. — *dumeta* primum Scaliger; post *incita* et ita etiam ad Festum pag. 567 Scioppio receptum.

sunto] *finito* Havn.

caste lingua nuncupavero] Scalig. Sciopp. — *eas te linguam nuncupavero* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. et emendato *lingua* Victor. — *eas relinquam nuncupavero* Cod. B. Vulgat. Vertran.

OLLA VER ARBOS QUIRQUIR EST, QUAM ME SENTIO DIXISSE TEMPLUM TESCUMQUE FESTO IN SINISTRUM.

OLLA VER ARBOS QUIRQUIR EST, QUOD ME SENTIO DIXISSE TEMPLUM TESCUMQUE FESTO DEXTRUM.

olla ver] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. — *ulla ter* Ald. Bas. Par. Gryph. — *ullaber* Flor. Havn. — *ulla veter* Scaliger. Sciopp.

arbos] Florent. — *arbor* reliqui.

quirquir est] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *quurquur est* Havn. — *quisquis est* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quidquid est* Vulg. Vertran.

quam me sentio] *quum me sintia* Havn.

templum tescumque] Turneb. Ciaccon. Scaliger. — *templum tectumque* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *templum tectum quem* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *templum textum quem* Havn.

festo] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *ferto* Codex B. Vulg. Vertr. — *esto* Scaliger. cum Turnebo. — *festo in . . . tescumque* om. Havn.

in sinistrum] *in sinisterum* Sciopp.

ollaver] Cod. B. Edit. princ. vetust. — *ollaber* Rholand. Venet. I. II. — *olla ver* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *ollaner* Florent. — *olla veter* Sciopp. cum Scaligero.

arbos] Florent. — *arbor* reliqui.

quirquir est] Florent. Sciopp. — *est quirquir* Codex B. — *est quirquir quicquid est* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *est quisquis quicquid est* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quidquid est* Vulgat. Vertran.

templum tescumque] nos cum Turnebo. Scalig. — *templum tectum quem* Florent. Edit. princ. vetust. — *templum quem* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *templum tectumque* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

festo] Florent. Havn. Vetust. Codex ap. Sciopp. in margine, Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ferto* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

in dextrum] Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertr. — *in dexterum* Sciopp. — *indixerunt* Ven. I. II. — *dextrum* Flor. Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph.

INTER EA CONREGIONE, CONSPICIONE, CORTUMIO-
82 NE, UTIQUE EA RECTISSIME SENSI.

In hoc templo faciundo arbores constitui fines apparet, et intra eas regiones qua oculi conspiciant, id est tueamur, a quo Templum dictum et Contemplare ut apud ENNIUM in Medea:

Contempla et templum Cereris ad laevam aspice.

Contempla . et conspicare id esse apparet; ideo dicere

interea] *intra ea* Sciopp. cum Turneb. — Divisimus *inter ea.*

conregione] Florent., in quo sic *concretione* emendatum erat, Turnebi codex. Sciopp. — *cum cregtione* Havn. — *concretione* Cod. B. Edit. princ. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *concertione* Edit. vetust. — *conrecione* Scaliger.

conspicione] *conspictione* Cod. B. Edit. princ. — *conspitione* Edit. vetust. Rholand. Ven. I. II.

cortumione] *cortunione* Cod. B.

ea rectissime] *ea erectissime* Flor. — *ea dixisse me* Sciopp. — Fort. *ea edixisse me.*

sensi] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sensit* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

intra eas] *inter eas* Gryph. et pr. m. Havn.

conspiciant] Florent. Havn. Sciopp. — *conspiciunt* Vertr. — *conspicient* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

id est tueamur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *id tuimur* Cod. B. — *id est tuimur* Vulgat. Vertran.

Medea] cf. Columna pag. 212. Osann. Analect. crit. pag. 119. qui quod ibi corrigit *astu*, iam dudum Columna pag. 211 et Vossius pag. 338 Hess. occupaverunt.

contempla . et conspicare] Florent. Havn. — *contemplare et conspicare* ceteri.

id esse] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *idem esse* ex Bentini coniectura Vulg. Vertr. Sciopp.

ideo dicere] *ideo dicere est* Vertran.

cum templum facit, augurem Conspicione, qua oculorum conspectum finiat; quod, cum dicunt Conspicionem, addunt Cortumionem, dicitur a cordis visu; cor enim cortumionis origo. Quod addit templa ut sint Tesca, aiunt sancta esse qui glossas scripserunt. Id est falsum; nam Curia Hostilia templum est et sanctum non est; sed hoc ut putarent, aedem sacram [esse]

cum contemplum] Flor. Codex B. — *tum cum templum* Turnebus. — *cum templum* Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — Fort. *quom templum.*

facit, augurem] Flor. Havn. Sciopp. — *faciat augurem* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *faciat augur* Ald. Bas. Par. Gryph. — *faciunt augures* Codex B. — *faciant augures* Vulgat. Vertran.

conspicione] Flor. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *conspitione* Rhol. — *conspectione* Codex B. — *conspictione* Edit. princ. vet.

conspectum finiat] Florent. Havn. — *conspectum finit* Sciopp. — *conspectu finiat* Turnebus. — *conspectum finiant* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.

conspicionem] *conspectionem* Codex B. — *conspictionem* Edit. princ. vetust. — *conspitionem* Rholand. — om. Sciopp.

cortumionem, dicitur] Flor. Turnebus. — *cortumionem, quae dicitur* reliqui omnes.

cordis visu] *cordis usu* Havn.

quod addit] Cod. B. Havn. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod adit* Flor. Ed. princ. vet. — *quod ad id* Turnebus.

templa] omittit Turnebus.

ut sint] *ut sit* Florent. Havn.

tesca] Turnebus. Sciopp. — *dextra* libri omnes.

sancta esse] *esse* omitt. Sciopp. — cf. Scaliger. ad Fest. pag. 306 s. v. opima. ad Gellium tom. II, pag. 232 Conr.

aedem sacram esse templum esse factum] Florent. Havn. Turnebus. — *aedem sacram esse templum et esse sanctum* Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. item sed transpositis vocabulis *sanctum esse* Vulgat. Vertran. — *aedem sacram esse templum et sanctum et esse sanctum* Codex B. — *ideo est factum* Sciopp.

templum esse, factum quod in urbe Roma pleraeque aedes sacrae sunt templa, eadem sancta; et quod loca quaedam agrestia quod aliquoius Dei sunt, dicuntur Tesca. Nam apud ACCIUM in Philocteta Lemnio

Quis tu es mortalis, qui in deserta et tesca te apportes loca?

Loca enim quae sint, designat quom dicit

Lemnia praesto

pleraeque] Fort. *pleruque.*
eadem sancta] *eadem facta* Havn.
aliquoius] nos ex Havn. qui *aliqujus* habet. — *alicuius* ceteri.
dicuntur] Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *dicentur* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par.
tesca] *testa* Edit. princ. vetust.
Accium] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Actium* Codex B. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp.
in Philocteta] Ald. Bas. Par. Gryph. — *in Philoctete* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *in Philecto* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *ut Philocto aetatem* Havn. — *ut philocao ętatem* Florent. — Fort. *ut Philocteta.*
Lemnio] Florent. Havn. — *Lennia* Edit. princ. vetust. Venet. I. II. — *Lemnia* Codex B. Rholand. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — hanc vocem omisit Sciopp., ex Fulvii Ursini schedis, qui fuisse glossam censet ad Festi Fragg. p. 77.
Quis] *fort. Namquis* Sciopp. in margine.
deserta] *diserta* Havn.
et tesca] *et testa* Edit. princ. vet.
te appones] Florent. Havn. Edit. princ. Rholand. Venet. I. II. — *te apponis* Codex B. — *te apportes* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *te apportas* Sciopp. ex Festo. — *qui in Lemni tesca te apportas* Scalig. ad Festum p. 567.
loca enim] *enim loca* Florent. legend. *etenim loca.* — *enim* Havn.
quae sint] *quae sunt* Vulgat. Vertran. et fort. Havn.
quom dicit] Havn. — *cum dicit* ceteri.
Lemnia] omitt. cum Ursino Sciopp.
praesto littora rara] Augustin. marg. ex libro, Vertran. — *praestolitora rara* Cod. B. — *prest olitor ararat* Florent. — *praeest olitor ararat* Havn. — *preest olitor arat* Edit. princ. vetust. — *praeest olitor arat* Rhol. Venet. I. II. —

Littora rara et celsa Cabirum
Delubra tenes mysteriaque
Pristina castis concepta sacris
Dein Volcania templa sub ipsis
Collibus, in quos delatus locos
Dicitur alto ab lumine caeli.

Et

Nemus exspirante vapore vides
Unde ignes cluet mortalibus divis?

praestolare Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — *Hephaesti lares* Fulv. Ursin. ad Festi Fragg. pag. 77. Sciopp.
et celsa] *excelsa* Augustin. in margine ex libro.
cabirum] Cod. B. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Cabyrum* reliqui.
castis] *casteis* Vulgat. — *castris* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.
sacris] *sacreis* Vulgat. — *sacri* Venet. I.
dein] Havn. Hermannus. — *deinde* ceteri.
Volcania] Vulg. Vertran. — *Volgania* Florent. Havn. — *Volcani* Sciopp. — *Vulcania* reliqui.
sub ipsis] *sub ipseis* Vulgat.
in quos] *in quo* Ald. Bas. Par. Gryph.
delatus] *delapsus* Sciopp. — *Delatos* Havn.
locos] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *locus* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *lotos* Ald. Bas. Par. Gryph.
ab lumine] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *ab limine* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
et nemus] Florent. Havn. — *et Nevius* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *et Naevius* Cod. B. Vulg. Vertr. — *et venis* Sciopp.
exspirante] *expirante* Florent. Editio princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vertran. Sciopp.
vides unde] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Sciopp. — *videmus unde* Vertran. — *unde vides* Codex B. — *vides* Havn.
ignes] *ignis* Vertran. Sciopp.
clavet] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II., unde Turnebus *claret* coniicit. — *cluet* Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Sciopp. — *lucet* Vertran. et Turnebus.
mortalibus divis] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet.

Quare haec quo tesca dixit, non erravit, neque ideo

I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *mortalibus diveis* Vulg. — *mortalibus clam divis* Victor. — *mortalibus divus* Cod. B. et ex libro in margine Augustinus. — *mortalibus clam divisus* Turnebus. Faernus. Vertranius. — *mortalibus diditus* Sciopp. — Omnes hos versus, quos iam Turnebus anapaesticos esse vidit, ita dedit Scaliger:

— qui Lemni aspera
Tesca tuere, et celsa Cabirum
Delubra tenes, mysteriaque
Pristina castis concepta sacris.

Deinde:

Et Volcania templa sub ipsis
Collibus, in quos delatu' locos
Dicitur alto ab limine caeli
Aetnea vi spirante vapor
Fervidus, unde ignes mortalibus
Divisse cluet doctu' Prometheus
Clepsisse dolo, paenasque Iovi
Fato expendisse supremo.

Godofr. Hermannus Elem. Doctr. Metricae pag. 387.

. . . Lemnia praesto
Littora iamiam et celsa Cabirum
Delubra tenes, mysteriaque
Pristina castis concepta sacris.
Dein Volcania templa sub ipsis
Collibus, in quos delatus locos
Dicitur alto ab limine caeli,
Gravia exspirante vapore vides:
Unde ignis cluet mortalibus clam
Divisus: enim doctus Prometheus
Clepsisse dolo, poenasque Iovi
Fato expendisse supremo.

quare haec quo tesca dixit] Flor. Havn. — *quare hoc loco testa dixit* Edit. princ. vetust. — *quare hoc loco quo tesca dixit* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quare hic qui tesca dixit* Cod. B. Vulgat. (sed *heic* exhibens) Vertr. — *quare hic tesca dixit, non ideo* Sciopp. qui in margine ex Vetusto quodam Codice hanc affert lectionem: *quare hoc quo tesca dixit.*

quod sancta, sed quod ubi mysteria fiunt, aut tuentur, Tuesca dicta. Tueri duo significat, unum ab aspectu ut dixi, unde est ENNII illud:

Tueor te senex, pro Iuppiter!

Et

Quis pater aut cognatus volet nos contra tueri?

Alterum a curando ac tutela, ut cum dicimus *Bellum* 83
tueor, et *tueri villam,* a quo etiam quidam dicunt illum (68)

sed quod ubi] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *sed quod ibi* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.

mysteria] *misteria* Edit. princ. vet.

fiunt] *fiant* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

aut tuentur] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ac tuentur* Vulg. Vertran. Sciopp. — Fort. *tuentur*, nisi excidit quid.

tuesca dicat] Florent. Codex B. — *tuesta dicat tuesta post testa facta* Edit. princ. vet. — *tuesca dicat, post tesca facta* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *tuesca dicta, post tesca* Vulg. Vertran. Sciopp. — *a vesca dicta* Havn., unde *tuesca dicta* scripsimus.

ut dixi] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut dixit* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

unum ab] *unde ab* Havn.

est Ennii illud] Sciopp. conf. Columna pag. 136. — *est. n. illud* Florent. — *est enim illud* Havn. — *est illud* ceteri.

pro Iuppiter] Florent. Cod. B. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *proh* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Iupiter* scribunt Edit. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

Et: Quis] *acquis* Codex B.

cognatus volet] *cognatu' volet* Sciopp.

nos contra] *vos contra* Cod. B.

bellum tueor et tueri villam] Florent. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *velle tueri villam* ex libro Augustin. ex margine, Vertr. in textu. — *vellus tueor et tueri vitam* Sciopp. et in margine: *Q. V. C. pupillum tueor.* — *bell* *et tueri villam* Havn.

qui curat aedes sacras, Aedituum, non Aeditomum; sed tamen hoc ipsum ab eadem est profectum origine, quod quem volumus domum curare, dicimus *Tu domi videbis* ut PLAUTUS cum ait

Intus para, cura, vide quod opus fiat.

Sic dicta Vestisca quae vestem spiceret, id est videret vestem ac tueretur; quare a tuendo [et Templa et] Tesca dicta cum discrimine eo quod dixi. Etiam indidem illud ENNII

aedes sacras] *aedis sacras* Cod. B. — *aedeis sacras* Vulgat. Vertran. Sciopp.

non aeditomum] Florent. Havn. Sciopp. — *non aeditumum* reliqui.

hoc ipsum ab] *hos ipsos ad* Havn.

est profectum] Florent. Havn. — *profectum est* reliqui.

Tu domi videbis] *Tu domui videbis* Cod. B. — Varronem et dixisse et scripsisse *domuis* ex Gell. IV, 16 constat; sed hoc nihil ad nostrum locum.

intus] omitt. Cod. B.

quod opus fiat] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *quod opus fiet* Edit. princ. vet. — *quod opus siet* Cod. B. — *quod opus est ut fiat* Vertr. — *quod opus fuat* Sciopp. ex Augustini coniectura, qui etiam *quid* mavult, idem in margine ex libro: *quid opus siet.*

vestisca] Florent. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. — *vestica* Edit. princ. vetust. — *vestisea* Havn. — *vestispica* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.

a tuendo tesca dicta] Florent. Cod. B. Rholand. Venet. I. II. — *a tuendo testa dicta* Edit. princ. vetust. — *a tuendo et templa et tesca dicta* Havn., ut videtur. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

Etiam indidem] Florent. Havn. Scaliger. Sciopp. — *Etiam in itidem* Codex B. Edit. princ. vetust. — *Etiam inde idem* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. Vertran. — *Etiam inde diem* Gryph.

illud Ennii] Optime Scaliger. Sciopp. cf. Columna ad Enn. pag. 234. — *illud enim* libri omnes.

Extemplo acceptum me necato et filium.

Extemplo enim est continuo, quod omne templum esse debet continuo septum nec plus unum introitum habere.

Quod est apud ACCIUM

Pervade polum, splendida mundi
Sidera bigis continui se
Cepit spoliis.

Polus Graecum; id significat circum caeli; quare quod

acceptum] *acceptam* vel potius *arreptam* vult Vossius ad Ennii fragg. pag. 347 Hess.

me negato] omnes libri, ipse Sciopp. — *me necato* Scaliger. — Etiam in Plauto loco VII, 3, pag. 92 Bip. vetusti libri *negant* pro *necant.*

filium] *filum* Edit. princ. — vid. Matthiae ad Eurip. Hecub. v. 388.

Extemplo enim est] Flor. Havn. — *extemplo est* ceteri.

esse debet] Flor. — *debet esse* reliqui.

continuo septum] Flor. Havn. Vet. quidam Cod. ap. Sciopp. in margine. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *contra septum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *circa septum* Cod. B. — *circumseptum* Vulgat. Vertr. — *conseptum* Sciopp. cum Scaligero.

plus unum introitum] Florent. Havn. Ed. princ. vet. — *plus quam unum introitum* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

apud Accium] Florent. Havn. Codex. Edit. princ. vet. Rhol. Ald. Basil. Par. Gryph. — *apud Actium* Cod. B. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp.

bigis] *bigeis* Vulg.

mundi] *mondi* Havn. Rhol.

continui se coepit] Florent. Havn. — *continuis se cepit* Edit. princ. vet. Rhol. — *continuis se coepit* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Codex B. — *continuis secepit* Vertran. Sciopp. item Vulgat. sed *continueis* more suo exhibens. — *continuis si* vel *sic cepit spoliis* Turnebus.

spoliis] Scaliger. ad versus rationem correxit: *continuis sex apti signis.*

circum caeli] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *circuitum caeli* Cod. B. Vulg. Vertran.

quare quod est] *quare quidem* Havn.

Der Buchbinder wird gebeten, dieß Blatt gehörigen Orts einzukleben.

est *Pervade polum* valet: vade per polum. Signa dicuntur eadem et Sidera. Signa quod aliquid significent ut libra, aequinoctium. Sidera quae insidunt, atque ita significant aliquid in terris perurendo aliudve, quare ut signum candens in pecore.

Quod est

Terrarum amfracta revisum.

Amfractum est flexum ab origine duplici, dtctum ab

valde vade per polum] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *valde vade periopolum* Havn. — *valde per polum* Cod. B. Vulg. Vertran. — *valet, vade per polum,* Victorius quod recipere non dubitavimus.
dicuntur] *dicitur* Havn.
quae insidunt] Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quae insiduntur* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quae si insidunt* Florent. Havn. — Fort. *quae si insidunt, Sidera;* nisi post *atque ita* aliquid excidit, vel coniunctiones illae delendae.
significant] *signant* Havn.
in terris] *in terreis* Vulgat.
perurendo] *perurenda* Cod. B.
quare ut signum] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quare et signum* Vulg. Vertran. Sciopp.
candens] *cadens* Ald. Bas. Par. Gryph.
in pecore] Flor. Turneb. Scalig. Sciopp. — *in pectore* Codex B. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in Hectore* Vulg. Vertran. — *cadens in pectore* Augustin. in marg. — Fort. *In Hectore qaod est.*
anfracta revisum] separatum legitur *re visum* in Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *anfracta* Flor. Codex B. Venet. I. II. — *amfractare visum* Havn. reliqui. — *anfractarum visum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *amfracta revisam* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
amfractum] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *anfractum* Codex B. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
est flexum ab origine duplici] Florent. Havn. — *est id est ab origine flexum duplici* Edit. princ. vet. — *est ab origine flexum duplici* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *est ab origine duplici* Sciopp.,

ambitu et frangendo; ab eo leges iubent in directo pedum VIII esse, in amfracto XVI, id est in flexu.

ENNIUS

Ut tibi Titanis Trivia dederit stirpem liberum.

Titanis Trivia Diana est, ab eo dicta Trivia, quod in trivio ponitur fere in oppidis Graecis, vel quod luna dicitur esse, quae in caelo tribus viis movetur, in altitudinem et latitudinem et longitudinem. Titanis dicta 84

item ex Ursini emendatione, qui tacite *flexum* omittit, hunc locum laudans ad Ant. Augustini Legg. et Senat. p. 358 B.

iubent in directo] *iubent viam in directo* Sciopp. — *iubient in directo* Havn.

pedum VIII esse] Codex B. Havn. Editio princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Gryph. — *pedum octo esse* Paris. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *p̿. VIII esse* sic in Florent.

in amfracto] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in amphracto* Edit. princ. vetust. — *in anfracto* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *in amfractu* citat Fulv. Ursinus ad l. l.

XVI] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *VXI* Gryph. — *VIII* Havn. — *sexdecim* Par. Vulg. Vertr. Sciopp.

id est in flexu] *in flexu* Codex B. — *id est flexu* Ed. princ. vet. — *idem in flexu* Havn.

ut tibi] *ut: ibi* Rhol. operarum errore ut videtur. — *uti ibi* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Columna pag. 304.

stirpem liberum] *stirpem liberu* Florent.

dicta trivia, quod] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *dicta trivia eo quod* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicta quod* Havn.

in oppidis graecis] *in oppideis graeceis* Vulgat.

in trivio] *in trivi* Havn.

quod luna dicitur esse] *quod una dicitur esse* Paris. Gryph.

et latitudinem et] *latitudinem* Havn.

quod eam genuit Titan, ut PLAUTUS, e Latona, ut scribit MANILIUS

est coecreata Titano.

ut idem scribit

Latona pariit casta complexu Iovis
Delia Deos geminos

id est Apollinem et Dianam.

Dii quod Titanis Deliadae . . . . .

. . eodem

genuit Titan, ut Plautus, e Latona] Sciopp. — *genuit ut Plautus in Latoca* Havn. — *genuit ut in Plauto Latoea* Florent. — *genuit unus ex Titanibus ut in Plauto Latoatitanis* Edit. princ. vet. Rholand. item sed *Latona Titanis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *genuit Titani filia Latona* Codex B. Vulgat. Vertran.

ut scribit Manilius] *ut scribit Manlius* Codex B. Augustin. et Vertran. in margine.

est coecreata Titano] Flor. Havn. — *est creata Titano* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *concreta Titano* vetustus quidam codex ap. Sciopp. in marg. et Cod. B. — *creata Titano* Sciopp. — *creta Titano* Vulgat. Vertran.

ut idem scribit] omitt. Sciopp.

pariit] Scaliger. — *parit* libri omnes.

casta complexu] Florent. Havn. — *casto complexu* reliqui.

Delia deos geminos] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Deli deos geminos* Vulgat. Vertran. Sciopp. — Scaliger versus ita coniunxit:

Deli gemellos creta Titano Deos
Latona pariit casto complexu Iovis.

Apollinem] *Appolinem* Edit. princ. vetust. Rhol.

Dii quod Titanis delia dae eadem] Florent. — *dii quod Titanis deliadae eodem* Havn. — *dii quod titanem delia de eadem* Cod. B. — *Dii quod Titanis Deliadi eadem* Sciopp. et in margine: *Fulv. Ursinus: Alii.* — *Idem de eodem* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — Est versus eiusdem Manilii fragmentum; exciderunt verba post *Deliadae;* inde lacunae posuimus signa.

O sancte Apollo, qui umbilicum certum terrarum obtines!

Umbilicum dictum aiunt ab umbilico nostro, quod is medius locus sit terrarum, ut umbilicus in nobis; quod utrumque est falsum. Neque hic locus est terrarum medius, neque noster umbilicus est hominis medius. (69)
Itaque pingitur qui vocatur ἡ χθὼν Πυθαγόρα, ut media caeli ac terrae linea ducatur infra umbilicum per id quo discernitur, homo mas an foemina sit; ubi ortus humanus similis, ut in mundo; ubi enim omnia

o sancte Apollo] *ὦ sancte Apollo* Rhol. — *o sacte Apollo* Havn. — Turnebus *o* delendum censet, servat tamen in notis ad Plutarch. de Defectu Oracul. pag. 79. — *Appollo* Edit. princ. vetust.

obtines] *obsides* Sciopp. ex Cic. De Divinat. II, 56. sed et in Cicerone Fulv. Ursini Codex vetus *obtines*, ut Varronis libri. — Victor. in Edit. princ. laudat Eurip. Phoen. (244) χόρος γενοίμαν ἄφοβος παρὰ μεσόμφαλα γύαλα Φοίβου Δίρκαν προλιποῦσα.

ab umbilico nostro] *ab umbiliquo nostro* Codex B.

neque hic locus] *neque enim hic locus* Sciopp.

est terrarum] *terrarum est* Havn.

ἡ χθὼν Πυθαγόρα] Turnebus, Scalig. — IXTON *Pythagorà* Florent. — *ichton Pithagora* Ed. princ. vetust. — *icthon Pythagora* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ἰχθὸν a Pythagora* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *ἡ χθὼν a Pythagora* Sciopp. — *Pythagora* Havn.

caeli ac terrae linea] Fulvius Ursinus *tetragoni linea*, ut Sciopp. in margine monet.

per id, quo discernitur] Vulg. Vertr. Sciopp. Victor. — *per id, quod discernitur* Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *per id, quod discernit.*

similis ut in mundo] Florent. Codex B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Vulg. Vertran. — *similis et in mundo* Havn. — *simul ut in mundo* Edit. princ. vetust. — *similis in mundo* Paris. Gryph. — *similiter terra mundi media, ubi omnia nascuntur* Sciopp.

ubi enim] *ibi enim* ex libro Augustin. in marg. Vertran. in textu.

nascuntur in medio, quod terra mundi media. Praeterea si quod medium, id est umbilicus, ut pila terrae, non Delphi medium; et terrae medium non hoc, sed quod vocant Delphis, in aede ad latus est quiddam, ut thesauri specie, quod Graeci vocant ὀμφαλόν, quem Pythonos aiunt tumulos; ab eo nostri interpretes ὀμφαλόν umbilicum dixerunt.

PACUVIUS

ut pila] *ut pilla* Edit. princ. vetust. — *pila* Havn.
non Delphi medium] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *non Delphis medium* Codex B. Vulgat. Vertran. — *non Delphne medium* Sciopp.
sed quod vocant] *sed vocant* Havn.
Delphis in aede] *Delphis μισομφαλίαν in aede* Scaliger.
in aede] Flor. Havn. — *in aede foramen* Cod. B. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *in aede ad latus foramen* Sciopp.
ad latus est quiddam] Florent. — *adlatum est quiddam* Edit. princ. vet. Rholand. Vulgat. Sciopp. — *allatus est quidam* Havn. — *allatus est quiddam* Turnebi codex. — *allatum est quiddam* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ablatum est quiddam* Vetus quidam Cod. apud Sciopp. in margine. — *ad latus foraminis est quiddam* Turneb. ad Plutarch. de Defect. Oracul. pag. 80. eumque secutus Vertran.
ut thesauri specie] Flor. Havn. Turneb. loc. laud. Vertr. — *ut thesauri speciem* Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. — *ut thensarii specie* Sciopp. — *Foramen alatum est quoddam tensarii specie* Scaliger.
graeci vocant ὀμφαλὸν] Codex B. Sciopp. — *graeci vocant* ΟΜΦΑΛΥΝ Florent. — *Graeci vocant ομφ* Havn. — *graeci vocant omphalon* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *graeci ὀμφαλὸν* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
quem Pythonos aiunt tumulos, ab eo nostri interpretes ὀμφαλον] Florent. — *quem Pithomos aiunt esse cumulos, ab eo nostri interpretes* Havn. cum lacuna graecae vocis. — *quem Pythonios aiunt esse tumulos, ab eo nostri interpretes* Sciopp. — om. ceteri omnes.
umbilicum dixerunt] *umbilicum* om. Vertran. Scaliger.
Pacuvius] *Pacu.* Rhol. Ven. I. II. — *Pac.* Ald. Basil. Paris. Gryph.

Calydonia altrix terra exuperantum virum.

Ut ager Tusculanus, sic Calydonius ager est, non terra; sed lege poetica quod terra Aetolia, in qua Calydon, a parte totam accipi Aetoliam voluit.

ACCIUS

Mystica ad dextram vada praetervecti.

Mystica a mysteriis quae ibi in propinquis locis nobilia fiunt.

ENNII

Calydonia] *Calidonia* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
exuperantum] Flor. Sciopp. — *exuberatium* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *exuberantium* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *exurpatum* Havn.
virum] *virium* Codex B.
Tusculanus] *Eusculanus* Venet. I.
Calydonius] *Calidonius* Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — Idem libri post *Calidon.*
ager] om. Havn.
Aetolia] *etholia* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. ita et post.
a parte] *aperte* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.
totam] *totum* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
Accius] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *Acc.* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Actius* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
mystica] *mistica* Edit. princ. vetust. — *mystica . . . praetervecti* om. Havn.
ad dextram] Florent. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *da dextra* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. — *da dextera* Gryph.
vada praetervecti] Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *per vada vecti* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran.
mystica a mysteriis] *mistica a misteriis* Edit. princ. vet. — *mystica ac a mysteriis* Rhol. Ven. I. II.
propinquis locis] *propinqueis loceis* Vulgat.
nobilia fiunt] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nobilia sunt* Vulg. Vertr. Sciopp. — *nobilia finiunt* Havn.
Ennii] Florent. Havn. — *Ennius* reliqui.

Areopagitae quid dedere quam pudam?

Areopagitae ab Areopago; is locus Athenis.

Musae quae pedibus magnum pulsatis Olympum.

Caelum dicunt Graeci Olympum, montem in Macedonia omnes; a quo potius puto dictas Musas Olympia-

quid dedere quam pudam] Florent. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *quod dedere* Havn. — *qui dedere quam pudam* Ald. Bas. Par. Gryph. — *quid dedere altud quam pedam* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *peram* in margine ex libro Augustin. et Vertran. — In Turnebi Codice *Areopagitae* tantum apparet, ceteris omissis; ipse coniecit: *quid dedere, quam pudet.* — *Areopagiticam ea de re vocant petram* Scaliger. ex Aeschyli Eumen. v. 679 Sch. Columna ad Ennium pag. 252. Satis quidem feliciter Scaliger hoc modo Varronis locum correxit, qui prodigiosis prius mendis erat conspersus. Sed Hieronymus Aquavivus Hadrianorum Regulus nostri seculi decus ex eiusdem Varronis scripturae vestigiis hoc senario Aeschyli sententiam dilucide explicavit:

Areopagum inde eam dixere petram.

ubi recte quidem pro *Areopagitae quid. Areopagum inde* fecit explicans Graecam Aeschyli vocem ἔνθεν et pro *dedere dixere* reposuit. Haec Columna. Vossius in notis suis pag. 349.

Areopagum inde qui dixere eam petram.

Quas omnes emendationes falsissimas esse, sequens docet *Areopagitae.*

is locus] *his locis* Flor. Havn.

montem in Macedonia] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *montem eum in Macedonia* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *montem in Macedoniam* Edit. princ. vetust.

dictas Musas] *musas dictas* Havn.

das. Ita enim ab terrestribus locis cognominatae Libethrides, Pimpleides, Thespiades, Heliconides.

Quasi Hellespontum et claustra

quod Xerxes quondam eum locum clausit; nam ut ENNIUS ait

Isque Hellesponto pontem contendit in alto.

nisi potius ab eo quod Asia et Europa ibi colludit mare, inter angustias facit Propontidis fauces.

PACUVIUS

locis aliis] Flor. Havn. Sciopp. — *aliis* reliqui omittunt. — *loceis* Vulgat.

Libethrides] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Libetrides* reliqui praeter Cod. B. qui *Libretides* et Venet. I. II. Rhol. quae *Libertides.*

Pimpleides] Florent. — *pimpliades* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Pipleides, Pimpliades* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. — *Pipleides, Pimpleides* Sciopp. — *Pilae id est espiades* Havn.

Heliconides] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Helicomides* Edit. princ. vetust. — *Heliconiades* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

quasi Hellespontum et claustra] *Cassius Hellesponti Claustra* Sciopp. et in margine: *F. Ursinus: C. Attius.* — *qua corrigit* Turnebus; Ennii non esse, auctorisque nomen in *quasi* latere, sequens *ut Ennius ait* docet.

Xerxes] Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Xerses* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. — *Xerxe* Codex B.

ut Ennius ait] Flor. Havn. — *ut ait Ennius* reliqui.

nisi potius ab eo] Flor. Havn. Sciopp. — *nisi ab eo* reliqui.

Asia et Europa] Florent. Havn. — *Asiam et Europam* ceteri omnes.

colludit] Florent. Sciopp. — *collidit* Havn. — *conlidit* Augustin. marg. ex libro. Vertran. — *concludit* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — Fort. *Asia et Europa, ubi colludit mare, inter.*

inter angustias] Florent. Havn. — *et inter angustias* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *et per angustas* Sciopp.

Pacuvius: liqui] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertran. — *Pacuvius: aliqui* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil.

Liqui in Aegeo freto

dictum fretum a similitudine ferventis aquae, quod in fretum saepe concurrat aestus atque effervescat. Aegeum dictum ab insulis quod in eo mari scopuli in pelago vocantur ab similitudine caprarum Aeges.

Ferme aderant aequore in alto ratibus repentibus.

Aequor mare appellatum, quod aequatum quom commotum vento non est. Ratis navis longa, dixit ut NAEVIUS quom ait

Par. Gryph. — *Pacuvius alicui* Sciopp. — *Allicui* pro allexi Scaliger.
freto] *fretum* Havn.
in fretum] *infretum* Edit. princ. vetust.
ab insulis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vertr. Sciopp. — *ab infulis* Venet. I. II. — *ab inulis* Ald. Bas. — *ab hinnulis* Par. Gryph. — *ab insuleis* Vulgat.
mari scopuli] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *mari si scopuli* Cod. B. — *mari sic scopuli* Vulg. Vertran. — *mari siti scopuli* Sciopp.
in pelago vocantur] *vocantur in pelago* Sciopp. — *in pelago* om. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran.
ab similitudine] Florent. Havn. — *a similitudine* reliqui.
caprarum Aeges] Florent. Havn. — *caprarum Aeges Pacuvius aeges* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *caprarum αἶγες Pacuvius aeges* Cod. B. Par. Gryph. item Vulgat. sed voce *aeges* uncis inclusa, eamque omisit Vertran. — *caprarum αἶγες. aeges* Ald. Bas. — *caprarum αἶγες. Pacuvius* Vertr. Sciopp.
ferme aderant] *Hermiona* Sciopp.
aequor] om. Flor. Havn.
aequatum] *aquatum* Flor. in margine Θ. — *aqua tum* Havn.
quom commotum] Havn. — *quom motum* Sciopp. — *cum commotum* ceteri.
dixit, ut Naevius] Havn. — *dixit ut Neuuius* Florent. — *dixit Naevius* Cod. B. August. et Vertr. in margine. — *dicitur, ut Ennius* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — Sciopp. pro *Ratis navis longa dicitur, ut Ennius cum ait* nil nisi *Ennius* edidit.
quom ait] Havn. — *cum ait* ceteri.

conferre queant ratem aeratam qui perit et qui
Dum mare sudantes eunt atque sedentes.

Ratis dicta navis longa propter remos quod ii quom (70)
per aquam sublati sunt dextra et sinistra, duas parteis efficere videntur; ratis enim, unde hoc tralatum, illic ubi plures mali aut asseres . . . . .

Conferre queant] perspicue scriptum reperit in vetere suo Codice Adr. Turnebus, non ut Scaliger affert: *ut conferre queant.* — *conferreque aut* Florent. Havn. — *Conferre aut* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
qui perit et] *qui peritet* ex Codice in margine Augustin. item Vertr. ubi male *petitet* excusum. — *quiverit et* Sciopp. — *qui perit* Florent. Havn. — *rate moerataque perite Per liquidum mare eant sudantes atque sedentes* Scaliger.
qui dum mare] *quidem mare* Sciopp. — *qui per mare* Turnebus.
sudantes eunt] *suadentes eunt* Edit. vetust. — *sudantes ruunt* Sciopp.
atque sedentes] *atque sedantes* Flor. Havn. — Fort. varietas verbi *sudantes.*
quod ii cum] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. — *quod hi cum* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quod ii quom* Havn.
sublati] *sullati* Cod. B. Edit. princ. vet.
sunt dextra] Florent. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sub dextra* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
duas parteis] Florent. Havn. Cod. B. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *duas partis* Edit. princ. vetust. — *duas rateis* Sciopp.
efficere] *facere* Sciopp. cum Scaligero.
videntur] *videmur* Gryph.
ratis enim unde] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ratis n. unde* Florent. Cod. B. — *ratis . unde* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. — *rates . unde* Paris. Gryph. — *videntur, rarescunt: et hoc ratis. Stlatum, illud, ubi plures mali, aut asseres ac restes: ab lato* Scaliger.
tralatum] Florent. Havn. — *translatum* ceteri.
illic] om. Havn.
mali aut] *mali ut* Havn.
asseres] Post hanc vocem in Editione principe unius versus spatium est relictum; non tamen ibi notatum, quaedam de-

HIC DEEST IN EXEMPLARI
FOLIUM UNUM.

3\. . . . agrestis ab agro. Dictas apparet Infulas quod velamenta, his e lana quae adduntur, infulae; itaque tum quod ad sepulcrum ferunt

siderari. In Codice Florentino sic: *Hic deest in exemplari folium I.* — in Cod. B. *Hic multum deest.* — *Hic spatium unius cartae deest ut in exemplari* Codex Havn. In Editione vetustissima novum incipit caput addito titulo:

Hic Sequitur Truncata Materia

Edit. Rholand. dimidii tantum versus continet spatium vacuum, non quod aliquid desit, sed quod postea novum sequatur caput, quo factum, ut in Edit. Venet. I. II, et quae has sequuntur, Ald. Basil. Par. Gryph. verba, quae sequuntur, cum iis, quae praecesserunt, arctissime, nullo relicto spatio, nexa legantur, quod et Scaligerum fefellit. — *Deest pagina* scripsit Augustin. Vertran. Sciopp.

C a p. III.

Agrestis] *agrestes* Sciopp.

dictas apparet infulas] Florent. Cod. B. — *infulas dictas apparet* reliqui.

hostiis] Florent. — *in hostiis* Cod. B. Vertran. Sciopp. — *in hostieis* Vulgat. — omitt. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

quod velamenta his] Florent. Havn. — *quod velamenta* Cod. B. Vulgat. Vertran — *quod velamenta hostiis* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *velamenta his* omittit Scaliger. ad Festum pag. 556. Sciopp. — conf. Vossius ad Caesar. de B. C. II, 12.

e lana] *est lana* Havn.

quae adduntur] *quedduntur* Edit. princ.

infulae] Florent. Havn. Codex B. Vulg. Vertran. — *dicuntur infulae* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Sciopp. — His addunt: *intra hostiarum cornua velamenta erant* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *intra hostiarum cornua filamenta erant* Scioppius; sed haec omnia addiditia om. Flor. Havn.

itaque tum quod] Florent. Havn. — *itaque quod* Cod. B. — *itaque nunc cum* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *itaque cum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. *itaque tum quom.*

ad sepulcrum] Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ad sepulchrum* reliqui.

frondem ac flores addidit;
Non lanas, sed velatas frondentis comas.

Cornuatam umbram iaci.
dicere apparet Cornuatam a cornibus. Cornua a curvore dicta, quod pleraque curva.

frondem ac flores] Florent. Havn. — *frondes ac flores* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *frondes atque flores* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

addidit] Florent. — *addit* Havn. — *addunt* ceteri.

non lanas] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Sciopp. — *nunc lanas* Vulgat. Vertran. — *lanas* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

sed] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp — *Ideo Naevius ait sed* Edit princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Naevii nomen fort. correctori eidem, qui et alibi auctorum nomina, Varroni omissa inculcat, debendum. conf Herm. ad Eur. Alc. pag. XVIII.

velatas] *velant* Sciopp.

frondentis] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *frondenteis* Vulg. Vertran. Sciopp.

cornuatam umbram] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cornua taurum umbram* Flor. Havn. Edit princ. vet Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cornuat aurum umbram* Scaliger. V. C. apud Sciopp. marg. — *cornutarum umbram* Victorius, quod et infra, ubi Florent. *cornutam*, reponendum videtur.

umbram iaci] *umbra iaci* Havn.

dicere apparet] haec supra excidisse quid testantur et fort. Naevii nomen, si Varronis est, huc referendum.

cornuatam] Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *cornuata* Venet. I. II. — *cornuta* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cornutam* Florent. — *umbram iacit: icere paret. Cornuat a cornibus* Scaliger.

curva. Musae quas] *curva. Musas quas* Scaliger. — *curvamus . ac quas* Florent. — *curvamus. At quas* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *curvantur . at quas* August. in Emendat. Vertr.

Musae quas memorant nosce nos esse . . . .
86 Casmenarum; priscum vocabulum ita natum ac scriptum est; alibi Carmenae ab eadem origine sunt declinatae. In multis verbis [in] quod antiqui dicebant S, postea dicunt R ut in carmine Saliorum sunt haec:

Cosauli, Dolosi, Eso; omnia vero adpatula coemis-

memorant] Florent. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *memorat* Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran.

nosce nos esse] Florent. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *nosse esse* Havn. — *nosse nos esse* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nosse vos esse casmenae* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *casmenas esse* Scaliger. Sciopp. — *nosse* vel *nosce*, varietas verborum *vos esse*, nisi tertium quid latet . exciderunt quaedam verba, et in iis *Casmenarum.*

Casmenarum] om. Havn. — *Camenarum* Florent. — *casmentarum* Rholand.

ac scriptum est] Flor. Havn. — *atque scriptum est* reliqui.

in multis verbis] *ut in multis verbis* Cod. B. Vertran. — *ut in multeis verbeis* Vulgat.

in quod] Flor. Havn. — *in quo* ceteri. — Fort. *quod.*

postea dicunt] *postea dicitur* Havn.

cosauli, dolosi, eso] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *cosauli, Dosis eso* Codex B. — *orculo, dolosi, eso, pro osculo, dolori, ero* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Ex Florentino Victorius haec adnotavit: *Cozeulodoιζeso. sic ibi, ut divinari ne licuerit quidem.* — *Coreulodori eso* Havn.

omnia] Havn. Cod. B. Ed. vetust. Rhol. Par. Gryph. Sciopp. — *omina* Vulgat. Vertran. — *oĩa* reliqui.

vero] *enim* Havn.

adpatula] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad patula* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

coemisse] *convenisse* ex libro in margine Augustin. et Vertran.

se. Iamcusianes duonus ceruses dun Ianus venet . pos Melios eum recum . . . .

HIC SPATIUM DECEM LINEARUM
RELICTUM ERAT IN
EXEMPARI.

. . . . Foedesum Foederum, Plusima Plurima, Melio-

Iamcusianes] ita coniunctum Florent. — *Iamcusianes* Havn. — *iam cusianes* Ed. princ. vet. — *iam cussianes* Rholand. — *Iani cusianes* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *iam Cusiones* Turnebus, Sciopp. — *iam cusia cusiatii* Cod. B. — *iam Cusiatii* Vulgat. Vertran.

duonus ceruses] Havn. Scaliger. — *duo misceruses* Florent. Edit. princ. vet. unde Turneb.: *duo nunc Curiones.* — *duo nuseruses* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *muses, ruse* Codex B. Vulgat. Vertran. — *duonus cerenses* Sciopp.

dun] Florent. — *dūn̄* Havn. — *dumque* ceteri.

Ianus venet] Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Ianusque venet* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Ianusve vet* Florent. — Totum Scaliger in secundis curis sic restituit:

. . . . . . omnia.
Dapatilia comisse Iani cusiones.
Duonus ceruses Divius Ianusque venit. —

Et haec probante quoque Vossio Instit. Orator. IV, 7. qui ipse mavult, *Ianes*, vel potius *Eano.* — Turnebus alios legere monet: *Tuscules quinque, venus quae vener post.*

pos melios] Florent. — *post melios* ceteri.

eumrecum] Florent. Havn. — *eum rerum* Sciopp. — *melior* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — Post hanc vocem hiatus erat in vetusto Florentino plurium versuum. — *hic spatium decem linearum relictum erat in exemplari* Havn. lacuna relicta, in marg. — Sciopp. dedit . . . *DESUNT DECEM VERSUS* . . . In reliquis oratio continuatur, nullo lacunae indicio facto.

foedesum] *fedesum* Flor. Edit. princ. vetust. Rholand. — om. Cod. B.

foederum] *federum* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol.

plurima] om. Cod. B.

meliosem meliorem] omitt. Vulg. Vertran. — *melios est meliorem* Havn. — *meliorsem* Cod. B.

sem Meliorem, Asena Arena, Ianitos Ianitor. Quare est Casmena Carmena, Carmina, Carmen; R extrito Camena factum. Ab eadem voce Canite, pro quo in Saliari versu scriptum est Cante, hoc versu:

Divum empta cante, divum Deo supplicante.

In carmine Priami [apud ACCIUM] quod est

Veteres casmenas cascas res volo profari

asena] *arsenam* Cod. B. — *asenem* Havn.
arena] om. Cod. B.
ianitos] om. Codex B.
ianitor] om. Havn.
quare est Casmena] Florent. Havn. Sciopp. — *quare ex Casmena* Fulv. Ursinus ap. Sciopp. — *quare casmena* reliqui.
carmena] *camena* Havn.
carmina, carmen] Flor. Havn. — *inde carmina carmen* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *inde carmina* Vulgat. Vertr. Sciopp.
R extrito] Florent. — *R extrixo* Havn. — *R postea extrito* reliqui omnes.
ab eadem] *ab eodem* Havn.
in saliari versu] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *in saliari versus* Havn. — *in saliari carmine* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
scriptum est cante] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *scriptum est amicante* Ald. Basil. Paris. Gryph.
Divum empta cante] Florent. Sciopp. — *divum emta cante* Havn. — *divum exta cante* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
deo supplicante] Flor. Havn. — *deo supplices cante* Cod. B. *deo supplice cante* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
apud Accium] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ald. Bas. Par. Gryph. — *apud Actium* Venet. I. II. Vulgat. Vertran. — om. Florent. Havn. Sciopp.
casmenas] Florent. Havn. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *casmenae* Sciopp. — *camenae* Scaliger. Hermannus Elem. Doctr. Metric pag. 639.
cascas res] *cascam rem* Havn. Sciopp.
volo profari] *profari volo* quidam apud Augustin., et Vertr. — *volo profarier* Scaliger, Sciopp.

Et Priamum

Cascum significat vetus; secundo eius origo Sabina quae usque radices in Oscam linguam egit; Cascum vetus esse significat, ENNIUS quod ait

Quam Prisci casci populi genuere Latini.

eo magis MANILIUS quod ait

Cascum duxisse cascam non mirabile est,
Quoniam carioras conficiebat nuptias.

et Priamum . cascum] Scalig. Hermann. — *et cascum* Sciopp. — *et primum cascum* libri omnes. — Fort. *et Priamum . primum cascum.*
secundo eius origo] Flor. Havn. Sciopp. — *secundo* in omnibus desideratur.
cascum vetus esse] Florent. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cascus vetus esse* Codex B. Edit. princ. vet. — *cascu: vetus esse* Rhol.
Ennius quod ait] Flor. Havn. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. — *Enni. quod ait* Ald. Basil. — *Ennius cum ait* Paris. Gryph. (qui: *Enni, cum ait*) Vulg. Vertr. Sciopp.
quam Prisci, casci populi] Florent. Havn. Sciopp. item Columna ad Enn. pag. 14, qui veterem codicem habere *priscei cascei* affirmat. — *quam primum casci populi* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *quam prisci Casci populi* Niebuhr Histor. Rom. II, 528.
genuere] *tenuere* corrigit Columna loc. cit.
Manilius] *Manlius* Cod. B. Augustin. et Vertran. in margine.
mirabile est] *mirabil est* Sciopp.
quoniam carioras] Flor. Havn. — *quoniam carioreas* Sciopp. — *Fulv. Ursinus: caries eas . malim: Charoneas* Sciopp. in margine. — *quoniam canoras* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
conficiebat] Florent. Havn. Codex B. Sciopp. — *faciebat* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *conficiebant* Vulgat. Vertran. — Scaliger in prima editione:

cascum cascam duxisse non probabile 'st.
quoniam canoras sanciebat nuptias.

sed ἐν δευτέραις Φροντίσιν *quoniam Caron eas faciebat nuptias,* idque et in Anal. Vett. poet. pag. 216. — Reuvens in Coniect. litt pag. 145

Quoniam casnareas faciebant nuptias.

Item ostendit PAPINI ἐπιγραμμάτιον, quod in adolescentem fecerat Cascam:

Ridiculum est, cum te Cascam tua dicit amici
Fili Potoni sesquisenex . . .

[Puerum dicit Pusum, Puellam Pusam]

Papini] Florent. — *Pampinij* Sciopp. — *Papinii* ceteri. — *POMPONIUS in EPIGRAMMATE quod M. VARRO in Libris qui sunt DE LINGUA LATINA refert: Tua amica senex est.* PRISCIANUS tom. I, pag. 110 Kr. — *Pomponii* ex Prisc. Vertranius, Achill. Statius ad Catull. X, 4, p. 40. Bentleius ad Eunuch. II, 3, 66. — conf. Burm. Anthol. I, pag. 672.
ἐπιγραμμάτιον] Havn. — *epigrammation* Florent. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *epigramatum* Edit. princ. vet. — *epygramatum* Rholand. — *epigrammatum* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
adulescentem] Havn. — *adolescentem* ceteri.
fecerat Cascam] *fecerat: Cascom* quo versus incipit vocabulo, Sciopp.
tua dicit] Florent. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *tua casca dicit* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
amici] Flor. Havn. — *amica* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Turneb. Scalig. Bentleius. — *amica Casca* ex Pantagathi emendatione Vulg. Vertran. Sciopp.
Fili Potonis] Florent. — *fili Potoni* Havn. Turneb. Advers. XXIII, 15. — *philopotonis* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *philoptonis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Philotonis* Vulgat. — *Philoptois* Vertr. — *Philotoni* Sciopp. — *fili Petroni* Turneb. Bentlej. — *Filia Tithoni* Popma., — Codicum dedimus lectionem, quamvis *amica filia* procul dubio verum est.
sesquisenex] Turneb. Bentleius. — *est qui senex* Florent. — *esquisenex* V. C. apud Sciopp. marg. — *es. qui senex* Havn. *eius qui senex* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ipsa senex* Vulgat. Vertran. — *sapsa senex* Sciopp.
puerum dicit pusum, puellam pusam] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; sunt glossatoris verba. — *puerum Dic tu illam pusam* Turnebus Advers. XXIII, 15. Vulgat. Vertr. Bentleius. — *puerum Dicit pusum pusa puella* Turnebus ex postrema emendatione. — *puerum Dic tu ellam pusam* Sciopp. — conf. Erasmi Adag. I, 7, 96. I, 2, 62.

. . . . sic fiet mutua muli;
Nam vere pusus tu, tua amica senex.

Item ostendit quod Oppidum vocatur Casinum; hoc (71)
enim ab Sabinis orti Samnites tenuerunt et nunc nostri etiam nunc Casinum forum vetus appellant. Item si-

sic fiet] *hic* Turnebus.
mutua muli; nam] Panthagathus. Vulg. Vertran. Sciopp. Turneb. Bentleius. — *mutuam mulinam* Flor. Havn. — *mutina mulina* Cod. B. — *ut sis* Edit. princ. vet. — *mutuam mulinam ut sis* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
nam vere] *nam es vere* Vossius de Analog. I, pag. 61.
tua amica] *aut amica* Havn.
senex] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *senexst* ex Prisciano, ut videtur Vulgat. Vertr. Sciopp.
Casinum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. — *cassinum* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *cascinum* Augustin. ex libro in margine, Vertr. in textu.
ab Sabinis] Florent. Havn. — *a Sabineis* Vulg. — *a Sabinis* reliqui.
et nunc nostri] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut nunc nostri* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *et nostri*.
etiam nunc] Flor. Havn. — *etiam* Sciopp. — *unde et* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
casinum] Florent. Ed. princ. vetust. — *cassinum* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *cassnum* Cod. B. — *cascinum* Augustin. in margine, Vertran. — omittit Havn. Sciopp.
vetus appellant] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *appellant* om. Vulgat. Vertran.
item significant] tota haec sententia omissa in Edit. princ. vet. — *item significavi* Codex B. — *item significat* Havn. — *item significavit* Turn. cod.

gnificant in Atellanis aliquot Pappum senem, quod Osci Casnar appellant . . . .

PARUM DEEST.

Apud LUCILIUM

87 *Quid tibi ego ambages ambui scribere coner?*

Profectum a verbo Ambe, quod inest in ambitu et Ambitioso.

Apud VALERIUM SORANUM

vetus adagio est, P. Scipio.

quod verbum usque eo evanuit, ut Graecum pro eo positum magis sit apertum; nam idem quod *παϱοιμίαν* vocant Graeci, ut est

Atellanis] *atellaneis* Vulgat.
aliquot] *aliquod* Havn.
pappum senem] Florent. Havn. Sciopp. — *pupum senem* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
Osci] *ostii* Florent.
casnar] *carnar* Havn.
appellant] post hoc verbum in Cod. B. *parum deest.*
quid tibi] *quod tibi* Havn.
ambui] Havn. Vet. Cod. in marg. Sciopp. — *ambivi* ceteri.
coner] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *conor* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
a verbo ambe] *a verbo ambio* Augustin. in margine ex libro, in textu Vertr. Sciopp. — *Q. V. C. a verbo ambe* Sciopp. in margine, quod omnes servant libri nostri. — *a praeverbio ambe* Popma.
quod inest in ambitu] Florent. Havn. Sciopp. — *quod est in ambitu* reliqui.
adagio] *amdagio* Cod. B. — *Q. V. C. abagio* Sciopp. in marg.
ut graecum pro eo] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut graecum παϱοιμία pro eo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
positum] *evanuit positum* Havn.
magis sit] *magis sic* Venet. I. II.
quod παϱοιμίαν vocant graeci] Flor. Havn. Codex B. — *quod paroemion vocant graeci* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod vocant graeci παϱοιμίαν* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
ut est] Florent. Havn. Sciopp. — *ut* reliqui.

Auribus lupum teneo.
Canis caninam non est.

Adagio est litera commutata Abagio, dicta ab eo quod ambit orationem, neque in aliqua una re consistit sola. Adagio dicta ut Adustum quod circum ustum est, ut Ambiegna bos apud augures, quam circum aliae hostiae constituuntur. Quom tria sint coniuncta, in origine verborum quae sint animadvertenda, a quo sit impositum et in quo et quid; saepe non minus de tertio quam de primo dubitatur, ut in hoc utrum primum una Canis, aut Canes sit appellata; dicta enim apud veteres una canes. Itaque ENNIUS scribit

adagio est] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *post adagio et* Codex B. id est *potest adagio et.* — *adagio et* Vulgat. Vertran.
abagio dicta] *ambagio dicta* Turnebus.
ambit orationem] *ambit oratio* Sciopp.
una re] *una re re* Havn.
adagio dicta, ut adustum] Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. vetus quidam Codex apud Sciopp. — *abagio dicta ut abustum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *ambagio dicta ut ambustum* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *agio dicta ut adustum* Flor. Havn.
quod circum] *quo circum* Flor. Havn.
ambiegna] *ambegna* Vertr. Sciopp. cum Turnebo. — *abigena* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
bos] *vos* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
sint coniuncta] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sunt coniuncta* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
animadvertenda] *animadvertendo scilicet* Havn.
et quid] *et fit* Cod. B.
aut canes] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *an canes* Vulg. Vertr. Sciopp.
sit appellata] *sic appellata* Florent.
una canes] *canes* Havn.

Tantidem quasi feta canes sine dentibus latrat.

LUCILIUS

Nequam et magnus homo laniorum immanis canes ut.

Impositio unius debuit esse Canis, plurium Canes; sed neque ENNIUS consuetudinem illam sequens reprehendendus, nec is qui nunc dicit *Canis caninam non est.* Sed Canes quod latratus signum dant, ut signa canunt, Canes appellatae, et quod ea voce indicant noctu, quae latent, Latratus appellatus. Sic dictum a quibusdam ut una Canes, una Trabes

. . . [*trabes*] *remis rostrata per altum.*

Tantidem] *Tantundem* Ach. Statius corrigit ad Catull. XVII, 20, pag. 67.

feta] Vulg. Vertr. Sciopp. — *foeta* Florent. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *freta* Cod. B. Edit. princ. vetust.

sine dentibus] *sit dentibu'* Scaliger. — *accedentibus* Sciopp.

Lucilius] Florent. Cod. B. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Luculius* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

immanis canes ut] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *immanes canes ut* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *inmanes canes ut* Florent. Edit. princ. vet. — *imanes canes ut* Havn.

reprehendendus] Florent. Havn. — *est reprehendendus* reliqui.

nec is] Florent. Havn. — *neque is* reliqui.

caninam non] *canina non* Havn.

sed canes] Flor. Havn. Sciopp. — *sed* reliqui omittunt.

quod latratus signum dant] Flor. Havn. — *quod latratu signa dant* reliqui omnes.

ut signa canunt] Flor. Havn. — *ut si signa canunt* Sciopp. — *ut signa canant* reliqui.

et quod ea voce] *quod* omittit Codex B.

noctu quae latent] Flor. Havn. — *quae noctu latent* ceteri.

ut una canes, una trabes] *una canes ut una trabes* Ald. Bas. Par. Gryph. — alterum *trabes* nos addidimus.

remis] *remeis* Vulgat.

rostrata] Florent. Havn. Codex B. Ed. princ. vetust. Rholand. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *rostra* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

ENNIUS

Utinam ne in nemore Pelio securibus
Caesa accidisset abiegna ad terram trabes

quoius verbi singularis casus rectus correptus ac facta Trabs.

In Medo

Caelitum Camilla exspectata advenis, salve hospita. 88

Camilla . qui glossemata interpretati dixerunt administram; addi oportet, in his quae occultiora; itaque di- (72)
citur nuptiis Camillus, qui cumerum fert, in quo quid

utinam ne in] *utamne in* Havn.

accidisset] *adcidisset* Sciopp. cum Vertranio.

abiegna ad terram trabes] Florent. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *abgena ad terra trabes* Havn. — *ad terra abiegna trabes* Cod. B. Edit. princ. (*abigna* scribens) vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Muretus Var. Lect. XIIX, 9. — cf. Columna pag. 197.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

rectus correptus] Sciopp. — *recte correctus* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *recte correptus* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran.

In Medo] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in medio* Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Quod his vulgo additur *Ennius*, Vertranius iam spurium censuit, Pacuvii nomine in margine posito, et om. Florent. Havn. Sciopp. — cf. ad Festum pag. 64.

caelitum] om. Sciopp.

exspectata] *expectata* Sciopp.

in his] *in hieis* Codex B. — *in heis* Vulgat. — *in iis* Havn.

Itaque dicitur] Florent. Havn. — *Igitur dicitur* ceteri omnes.

nuptiis] Florent. — *in nuptiis* reliqui omnes.

camillus] Cod. B. Turnebus. Vertr. Fulv. Ursinus ad Festum pag. 105. — *scamillus* Florent. — *scanillus* Havn. — *casmillus* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Sciopp.

cumerum] Turnebus. Vertr. Sciopp. Ursinus loc. cit. — *cummerum* Vulgat. et ut videtur Havn. — *cum merum* Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

in quo quid sit] *in quo quod sit* Vertran. Sciopp. — *in quo quid insit mysterii* Pontanus ad Macrob. Saturn. III, 8.

sit in ministerio plerique extrinsecus nectunt. Hinc Casmilus nominatur Samothrece mysteriis Dius quidam administer Diis Magnis. Verbum esse Graecum arbitror, quod apud CALLIMACHUM in poematis eius inveni.

Apud ENNIUM

Subulo quondam marinas propter astabat aquas.

Subulo dictus quod ita dicunt tibicines Tusci; quocirca radices eius in Etruria, non Latio quaerendae.

Versibus quos olim Fauni et vatesque canebant.

extrinsecus nectunt] *extrinsecus nesciunt* Turneb. Sciopp.
Hinc Casmillus] *hinc Camillus* Vertran. — *hinc casmilos* Scaliger.
Samothrece] Flor. Havn. — *Samothrace* Sciopp. — *in Samothrace* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in Samothraces* Cod. B. Vulg. Vertran.
mysteriis] *mystoris* Havn.
diis magnis] *diis magneis* Vulgat.
verbum esse graecum] Flor. Sciopp. — *verbum graecum esse* Havn. — *verbum graecum* ceteri.
Callimachum] *Calimacum* Havn.
in poematis] Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *in poemateis* Vulgat. — *in poematibus* Flor. Havn. Sciopp.
apud Ennium] *apud enim* Havn.
quondam marinas] Florent. Sciopp. — *finitimas* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — vid. Columna pag. 185. Vossius in Addend. pag. 335. Gerh. Vossius de Arte Grammat. pag. 214. Ant. Augustin. ad Fest. pag. 540.
astabat] *assabat* Scaliger. — *astabant* pr. m. Havn.
dicunt tibicines] *dicit tibicines* Havn.
Etruria] *Etna* Havn
quaerendae. Versibus] Victorius. — *quaerenda e versibus* Florent. — *quaerenda est versibus* Havn. — *quaerunda. Versibu'* Sciopp. — *quaerendum e versibus* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quaerendum est versus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.
quos olim] Florent. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quo olim* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *quos* omittit Codex B.
fauni et vatesque] Florent. Havn. — *fauni vatesque* reliqui li-

Fauni Dei Latinorum ita ut Faunus et Fauna sint; hos versibus quos vocant Saturnios, in silvestribus locis traditum est solitos fari, quo fando Faunos dictos. Antiquos poetas Vates appellabant a versibus viendis, ut poematis cum scribam, ostendam.

Corpore Tartarino prognata paluda virago.

Tartarino, a Tartaro dictum. PLATO in quarto, de fluminibus apud inferos quae sint, in his unum Tarta-

bri, item apud Ciceronem. — cf. Henr. Stephan. ad fragg. poetar. latin. pag. 432. Columna pag. 8.
ita ut faunus] *ita ut et faunus* Sciopp.
sint. Hos versibus] Florent. — *sit hos versibus* Havn. — *sit illis versibus* Sciopp. — *sint in versibus* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertran. *sint in his versibus* Codex B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Hadr. Iunius Animadv. I, 11.
locis] *loceis* Vulg. — *sylvestribus* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
traditum est] haec verba repetita apparent in Edit. princ. vet.
quo fando] *a quo fando* Vulgat. Vertran.
faunos dictos] *fatuos dictos* Ed. princ. vetust. — *faunus dictus* Havn. — *VARRO AD CICERONEM ita ait: Dii Latinorum ita ut Faunus et Fauna sit per * in versibus quos vocant Saturnios in silvestribus locis solitos fari futura atque inde Faunos dictos.* SERVIUS ad Georg. I, 11.
ut poematis] Florent. Havn. — *ut in poematis* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp. — *ut in poemateis* Vulgat. ut ante *viendeis*. — Fort. *ut de poematis.*
ostendam] *offendam* Florent. Havn. — *ōndam* Edit. princ.
tartarino] *tartario* Ed. princ. vetust.
paluda] *paludo* Gryph. — *plauda* Havn.
virago] *vorago* Edit. princ. vet. — Columna pag. 121 Vossius Orat. Institut. IV. pag. 168.
tartarino] *tartario* Edit. princ. — *tartaria* Edit. vetust.
a tartaro dictum] *dicta tartaro* Havn.
in quarto] *in IIII* Havn. Ald. Basil. Par. Gryph. — *in quattuor fluminibus* Sciopp. — cf. Victor. Var. Lect. XVIII, 2.
quae sint] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. Vertran. — *quae sunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.
in his] *in heis* Vulgat.

rum appellat; quare Tartari origo Graeca. Paluda a paludamentis. Haec insignia atque ornamenta militaria; ideo ad bellum quom exit imperator ac lictores mutarunt vestem et signa incinuerunt, Paludatus dicitur proficisci; quae propterea quod conspiciuntur, qui ea habent, ac fiunt palam, Paludamenta dicta.

PLAUTUS

Epeum fumificum, qui legioni nostrae habet
Coctum cibum.

Epeum fumificum cocum ab Epeo illo qui dicitur ad Troiam fecisse equum Troianum Argivis et apte cibum curasse.

appellat] *appellant* Ed. princ. vet. — quae sequuntur verba: *quare Tartari origo graeca* in utraque desideratur editione.
paluda a paludamentis] *plauda a plaudamentis* Havn.
Haec] Florent. Havn. — *Sunt haec* ceteri omnes.
atque ornamenta] Havn. — *ac ornamenta* Florent. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et ornamenta* Vulgat. Vertran. Sciopp.
bellum] *boclum* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
mutarunt vestem] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. — *mutaverunt vestem* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *mutant vestem* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
paludatus] *plaudatus* Havn.
propter quod conspiciuntur] Florent. Codex B. Ed. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *propterea quod conspiciuntur* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
paludamenta] *plaudamenta* Havn.
Plautus] *Platus* Edit. princ. vet.
fumificum] *fumicum* Edit. princ. vet. Venet. I. II.
qui legioni nostrae habet coctum cibum: Epeum fumificum] Florent.; item Havn., qui in fine *fumiferum* exhibet. — cetèri omnes haec verba post *curasse* hoc modo inserunt: *ideo ait Epeum fumificum qui . . . cibum;* ubi *legio in nostre* Edit. princ. vet.; item *fumicum* ut supra.
cocum] *focum* pr. m. Havn. — *coquum* Rholand.
Argivis et apte cibum] Florent. (auctore Hier. Lagomars. apud Bandin.) Codex B. Vulgat. (*Argiveis*). Vertran. Sciopp. — *et Argivis cibum* Victorius ex Florent. Havn. Rholand. Ve-

Apud NAEVIUM 89

Atque prius pariet locusta Lucam bovem.

Luca bos elephas; cur ita sit dicta, duobus modis inueni scriptum. Nam et in C. AELII commentario erat: Ab Libycis Lucas, et in VIRGILII: Ab Lucanis Lucas; ab eo quod nostri quom maximam quadripedem quam ipsi haberent, vocarent bovem, et in Lucanis Pyrrhi bello primum vidissent apud hostis elephantos, id est

net. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et aptius cibum* Ed. princ. vet. — *Atridis cibum* Victorius Var. Lect. XIX, 18; item in ineditis Var. Lect.
apud Naevium] Havn. Sciopp. — *apud Nevium* Florent. — *apud Ennium* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Ciaccon. ad Col. Rostrat. pag. 18.
locusta] *locustam* Havn.
elephas] om. Havn.
modis] *modeis* Vulgat.
in C. Aelii commentario] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *in Cornelii Commentario* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Corneli commentario* Havn.
ab libycis] Florent. Havn. — *a libyceis* Vulgat. — *a libycis* reliqui.
et in Virgilii] Florent. — *et in Vrigilii* Havn. — *et in Verginii* Sciopp. — *et in Vergilii commentario* Cod. B. Edit. princ. vet. — *et in Virgilii commentario* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et in Verginii commentario* Vulgat. Vertran., et in marg. *Vergilii.*
ab lucanis] *ab lucaneis* Vulgat. — *a lucanis* Edit. vetust.
quod nostri cum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. — *quod nostri quom* Havn. — *quod nostrorum* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod nostri* Vertran. Sciopp.
quadripedem] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. — *quadrupedem* reliqui.
lucanis] *lucaneis* Vulgat. — *et cum in lucanis* Vertran.
Pyrrhi] *pirri* Edit. princ. vet. — *pyrri* Rholand.
apud hostis] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *apud hosteis* Vulg. Vertr. Sciopp.
id est] Vulgat. — *identidem* ex libro in marg. Augustin. Vertran. Sciopp. — *idem non item* Florent. Havn. Edit. princ.

quadripedes cornutas (nam quos dentes multi dicunt,
sunt cornua.), Lucanam bovem quod putabant, Lucam
bovem appellasse. Si ab Libya dictae essent Lucae,
(73) fortasse an pantherae quoque et leones, non Africae
bestiae dicerentur, sed Lucae; neque [si ab Lucanis
dictae] ursi potius Lucani, quam Luci. Quare ego
arbitror, potius Lucas ab luce, quod longe relucebant

vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *id est non item* vetus quidam codex apud Sciopp. marg. — Erat olim duplex scriptura, *idem* vel *id est* et *item*; unde *id est*, non *item* esse legendum, notatum.

quadripedes] Florent. — *quadrupedes* ceteri.

cornutas] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. — *cornuatas* Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Augustin. marg. Vertr. Sciopp.

lucanam bovem quod putabant] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — om. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr.

lucam] *lucanam* Havn.

appellasse] *appellassent* Havn.

ab Libya] Flor. Havn. — *a Libya* reliqui.

fortasse an pantherae] Flor. Havn. Sciopp. — *fortasse pantherae* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *pantherae* Cod. B. Ed. princ. (*panterae*) vet. Vulg. Vertr.

quoque] Flor. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. Sciopp.

Africae bestiae] Flor. Havn. Cod. B. Sciopp. — *aphricae bestiae* Edit. princ. vetust. Rhol. — *Africanae bestiae* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

Neque ursi potius Lucani, quam Luci] Flor. Havn. Turneb. Sciopp. — *Si ab Lucanis dictae, ursi cur potius Lucani, quam Luci dicti* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg (*Lucaneis*) Vertr. postremus in margine pro *Luci* notat: *forte Lupi.* — in Venet. I. vitiose *lucavi qui luci dicti* excusum. — Excidisse quaedam videntur; hoc vult dicere: si ab Lucanis esset verbum, non Lucae, sed Lucanae dicerentur.

Quare ego] *Quare ergo* Florent.

potius lucas] *potius ilicas* Havn.

quod longe] *quam longe* Havn.

relucebant] *inducebant* Edit. princ. vetust Rhol. Venet. I. II. — *reducebant* Havn.

propter inauratos regios clupeos, quibus eorum tum ornatae erant turres.

Apud ENNIUM

Orator sine pace redit regique refert rem.

Orator dictus ab oratione; qui enim verba haberet orationum publice adversus eum quo legebatur, ab oratione Orator dictus; quom res maiore ratione, legebantur potissimum qui causam commodissime orare poterant. Itaque ENNIUS ait:

Oratores doctiloqui.

Apud ENNIUM

Olli respondit suavis sonus Egeriai.

inauratos regios] *mauracos rigios* Havn.

clupeos] Flor. Havn. — *clypeos* reliqui.

tum ornatae] Flor. Cod. B. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. *tumor natae* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

Apud Ennium] Flor. Havn. — *Ennius* reliqui.

pace redit] *pace reddit* Venet. I. II.

dictus ab oratione] Flor. Havn. — *ab oratione dictus* reliqui.

haberet orationum] *orationum habere* Havn. — *habere orationum* Edit. princ. vetust. — *haberet rationum* Scaliger. — Fort. *haberet.*

eum quo legebatur] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. — *eum quo legabatur* Scaliger, Sciopp. — *eum quod legebatur* Ald. Bas. Par. Gryph. — *eum cum quo belligerabatur* Vertran.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

res maiore ratione legebantur] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *res ma-*
ior erat eo legabantur Vertran. — *orato res maior erat,*
legabantur Sciopp., et in marg. *Fort. oratu. q. V. C. cum*
orationes maiore ratione legebantur — qui enim ut habe-
ret orationem, publice ab universis tum legebatur, ab ora-
tione orator dictus; cum res maior erat, legebantur. Tur-
nebus.

commodissime] *comodissime* Edit. princ. vetust.

olli] *ollim* Edit. princ. vet. — *olim* Edit. Rhol. Venet. I. II.

respondit] Florent. — *respondet* reliqui.

Egeriai] Victor. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *egria .I.* Florent. — *cgria* Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *egeria* Ald. Basil. Paris. Gryph.

Olli valet dictum illi, ab Olla et Ollus, quod alterum comitiis quom recitatur a praecone, dicitur *Olla centuria*, non illa; alterum apparet in funeribus indictivis, quo dicitur *Ollus leto datus est*, quod Graecus dicit λήθῃ, id est oblivioni.

Apud ENNIUM

Mensas constituit idemque ancilia

Ancilia dicta ab ambecisu, quod ea arma ab utraque

olli valet] *id est olli valit* Havn.

dictum illi] *dictum ilii* Ed. princ. vet. — *deinde illi* Havn.

ab olla et ollo] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab olla et ollus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

cum recitatur] *cum renunciatur* Sciopp. — *quom recitatur* Havn.

indictivis] *indictiveis* Vulgat. — *inductivis* Havn. conf. V, 33.

quo dicitur] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quom dicitur* Vulgat. — *cum dicitur* Vertr. Sciopp.

ollus leto datus est] Florent. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.; item sed *letho* Rhol. Venet. I. II. — *ollus loetus datus est* Havn. — *ollus datus letho* Ed. princ. vet. — *ollus est datus leto* Cod. B. — *Ollus Quiris leto datus est* Fulv. Ursinus ad Festi fragm. pag. 32 et ad Ant. August. Legg. pag. 353 B.

λήθῃ] *lithi* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — λ Havn.

id est] om. Codex B.

oblivioni] *oblivio* Cod. B.

mensas constituit] Forent. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg. — *menses constituit* Augustin. ex libro in margine, Vertran. — *enses constituit* Sciopp.

idemque ancilia. Ancilia] Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *idemque. Ancilia* Florent. Havn. — *idemque Ancilla: Ancilla* Edit. princ. vetust. — *idemque ancilla. Ancilia* Sciopp.

ab ambecisu] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. — *ab ampe cisu* Sciopp. — *ab ancisu* Rhol. Ven. I. II. Ald Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran.

ut Thracum] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

parte, ut Thracum incisa. Saturnio in carmine . . . .

Libaque fictores Argeos et tutulatos.

Liba quod libandi causa fiunt. Fictores dicti a fingendis libis. Argei ab Argis; argei fiunt e scirpeis, simulacra hominum XXIIII; ea quotannis de ponte sublicio

Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *ut peltae Thràcum* Cod. B. Vulg. Vertran.

Saturnio in carmine] Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — *ut Saturnio in carmine* Scaliger. — *ut Saturnio in carmine incisia* Popma. — *Sotadico in carmine* Sciopp. — *et item alibi* Cod. B. — *item alibi* August. marg. — om. Flor. Havn. — Conf. Columna pag. 41. Plura excidisse quae infra seqq. *eundem Pompilium ait*, aperte docent; itaque servatis his verbis lacunae signa posuimus.

libaque] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *liba quae* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *saliba quae* Florent. — *salibaque* Havn.

Argeos] *Argios* affert Ant. Augustin. ad Fest. pag. 581.

tutulatos] *titulatos* Cod. B. Ed. princ. vet. — *tutulanos* Havn.

liba quod] *liba* Havn.

causa] *caussa* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

libis] *libeis* Vulgat.

argei] *agrei* Havn. pr. m.

scirpeis] Flor. Havn. Cod. B. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *sirpeis* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *scirpeeis* Vulgat. — *scripeis* Ed. princ. vetust. — huic addita vox *virgultis* in Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertran. — *virgulteis* Vulgat. — om. Flor. Havn. Sciopp. — vid. Victorii Var. Lect. XVIII, 7. quem Scaligerus descripsit.

simulacra] *simulachra* Edit. vetust. Rhol.

hominum] Flor. Havn. Sciopp. — *sunt hominum* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

XXIIII] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *XXX* Ald. Bas. Par. Gryph. — *triginta* Vulg. Vertr. Sciopp. — *viginti quattuor* in margine Augustin. Vertr.

quotannis] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *quotanneis* Vulg. — *quotannos* Cod. B.

de ponte] Florent. Havn. — *a ponte* Cod. B. Ed. princ. vet.

a sacerdotibus publice deici solent in Tiberim. Tutulati dicti ii, qui in sacris in capitibus habere solent ut metam id; Tutulus appellatus ab eo quod, matres familias crines convolutos ad verticem capitis quos habent uti velatos, dicebantur Tutuli; sive ab eo quod id tuendi causa capilli fiebat, sive ab eo, quod, altissimum in urbe quod est, arx, tutissimum vocatur. Eun-

Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ponte* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
a sacerdotibus publice] omittit Edit. princ. vetust. — *publice* om. Cod. B.
deici] Rholand. — *deiici* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *jaci* Codex B. Edit. princ. vet, Vulg. Vertr. Sciopp. — *duci* Florent. Havn.
Tiberim] *tyberim* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
tutulati] *titulati* Cod. B. Edit. princ. vet. Venet. I. II.
dicti ii] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. — *dicti hi* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
in sacris] *in sacreis* Vulgat.
in capitibus] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *capitibus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — praepositio typographi negligentia in Rhol., et inde in reliquis omissa. — *apicibus* Scaliger.
tutulus] *titulus* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
appellatus] Flor. Havn. — *appellatur* reliqui.
quos habent] *queis habent* Turnebus.
uti velatos] *uti vellatas* Havn. — *uti elatos* Scaliger. — *reti velatos* Cuperus Observat. IV, 9. item Festi editor p. 582.
dicebantur] Florent. Havn. *dicunt* ceteri.
tutuli] Flor. Havn. — *titulos* Cod. B. — *tutulos* ceteri.
quod id tuendi] Flor. Havn. — *quod tuendi* reliqui.
causa] *caussa* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
fiebat] Flor. Havn. — *fiebant* reliqui.
quod est, arx, tutissimum vocatur] Sciopp. — *quod es ares* (*arx*) *tutissimum vocatur* (ϑ) Havn. — Florent. Cod. sic: *quod est tres tutissimum vocatur*, in quo, ni fallor, aperte *turres* emendandum. — *quod est ea res tutissima tutulus vocatur* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. item sed *titulus* legens Cod. B.

dem Pompilium ait fecisse flamines, qui quom omnes
sunt a singulis Deis cognominati, in quibusdam appa-
rent ἔτυμα, ut cur sit Martialis et Quirinalis; sunt in
quibus flaminum cognominibus latent origines, ut in
his qui sunt versibus plerique, Volturnales, Palatuales,
Furinales, Florales; qui Falacres et Pomonales, fe- (74)
cit hic idem, quae obscura sunt. Eorum origo Vol-

— *quod est arx ea res tutissima tutulus vocatur* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
Pompilium] Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *pompolium* Edit. princ. vet. — *Pompilium Numam* Cod. B. Vulg. Vertr. — utrumque om. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
omnes sunt] Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *omnes sint* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *omnes a singulis sunt* Havn.
deis] *deeis* Vulg. — *dies* Gryph.
apparent ἔτυμα] *apparet* ε. Havn. — *apparent etyma* ceteri omnes.
et Quirinalis] Florent Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *et* om. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran.
sunt in quibus] *sit . in quibusdam* Havn.
flaminum] *flaminium* Edit. princ. vet.
ut in his, qui] Flor. Havn. — *ut qui* reliqui. — Sciopp. totum sic dedit: *Sunt, in quibus latent, ut in his, Vort.* etc. ceteris omissis.
sunt versibus] Florent. Havn. — *sunt in versibus* reliqui.
Volturnales] Florent. Edit. princ. vet. — *Volturnalem* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *Volturnalis* Cod. B. Vulg. Vertr. — *Vortunalem* Turnebi vetus codex.
palatuales] Flor. — *palatualem* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *palatualis* Codex B. Vulg. Vertr.
furinales] Flor. Edit. princ. vetust. — *furinalem* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *furinalis* Codex B. Vulg. Vertr.
florales] Flor. Edit. princ. vetust. — *floralem* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *floralis* Cod. B. Vulg. Vertr.
qui Falacres et Pomonales fecit hic idem, quae obscura sunt]

turnus, diva Palatua, Furina, Flora, Falacer, Pater pomorum; nam . . .

Apud ENNIUM

Iam cata signa ferae sonitum dare voce parabant.

Cata acuta; hoc enim verbo dicunt Sabini; quare

catus Aelius Sextus

non ut aiunt, sapiens, sed acutus, et quod est

Tunc cepit memorare simul cata dicta

sic Flor. — *qui Falacrem et Pomonalem fecit hic idem, quae obscura sunt* Havn. Sciopp. — *qui Falacrem et Pomonalem fecit obscura est* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui Falacer et Pomonalis obscura est* Codex B. — *Falacer Pomonalis obscura est* Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr.

diva Palatua] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *O diva Palatua* Edit. princ. vetust. — *Palatua* Cod. B. Vulg. Vertr.

Furina] *Furrina* Flor.

Falacer, pater pomorum] Flor. Havn. — *Falacer, Pomona, pomorum pater* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Falacer, Pomona pomorum patrona.* Vulgat. Vertran. — *Falacer Pomona* Sciopp. cum Turnebo deletis *pomorum pater.*

Nam apud Ennium] Florent. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Apud Ennium* Vulg. Vertran. Sciopp. — *nam apud . . . enim verbo* om. Havn. — Plura exciderunt, quorum ultimum fuisse videtur vocabulum *nā* (sic Ed. princ. vetust.) hoc est: *natura;* tum novum incipit Varronis more verbis: *Apud Ennium.*

ferae] Achill. Statius ad Catull. LXIII, 24. Vertr. Sciopp. — *fere* Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

dicunt Sabini] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *Sabini dicunt* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

catus Aelius Sextus] *Sextus Aelius catus* Codex B. — *Elius* scribunt Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — cf. Turneb. ad Cicer. Legg. pag. 576.

acutus

sapiens sed acutus] *sapienter sed actius* Havn.

coepit] *cepi* Havn.

memorare] Scaliger. Sciopp. — *memorari* libri omnes.

accipienda acuta dicta.

Apud LUCILIUM quidem

Thynno capto corium excludunt foras.

et

Occidunt, Lupe, saperdae te et iura siluri.

et

Summe rete atque amian

piscium nomina sunt eorumque in Graecia origo.

Apud ENNIUM

quaeque in corpore causa

dicta accipienda] *accipienda* Havn.

Apud Lucilium quidem] Flor. Havn. — *apud Lucilium. Quidam* Turnebi cod. — *apud Lucilium* ceteri. — Fort. *Apud Lucilium quod est*, ut primus senarii pes exciderit.

thynno] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *thinno* Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *timno* Edit. princ. vetust. — *tymno* Cod. B. — *thunno* Sciopp.

capto] Fort. *captato.*

corium] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *cornum* Edit. princ. vetust. — *corvum* Cod. B. Vulg. Vertr.

excludunt] *excludendum* Scaliger.

et occidunt] Flor. Havn. — *occiduntque* ceteri.

lupe, saperdae te] Turnebus. — *lupes aperdete* Havn. — *lupos aperdete* Flor. — *lupos aperdite* ceteri.

siluri] *siluti* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

et] Flor. Havn. — omittunt ceteri.

sume rete] Flor. Cod. B. Sciopp. — *sume rhete* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *sumerete* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *Sume cete* Popma. — *sumina te atque amiae* Turnebus. — *sumen te atque amia* Scaliger.

amian] Florent. Edit. princ. vetust. — *amiam* reliqui.

in Graecia] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *e graecia* Ald. Basil. Par. Gryph.

quaeque in corpore causa] Flor. — *quaeque in corpore eam* Havn. — *quoque* Edit. princ. vetust. — *quaeque* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. — *quae quom* Sciopp. — omnia om. Cod. B.

Ceruleo felo orta nare ceptat

DESUNT QUAEDAM.

91 . . Cava cortina dicta, quod est inter terram et caelum ad similitudinem cortinae Apollinis; ea a corde quod inde sortes primae existimatae.

Apud ENNIUM

ceruleo] Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *caeruleo* Vulg. Vertr. Sciopp. — *coeruleo* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *curuleo* Edit. princ. — *coruleo* Edit. vet.

felo] Flor. Rhol. — *telo* vel *celo*, nam ambiguum erat primum lineamentum, Turnebi codex. — *fela* Codex B. Edit. princ. vetust. — *foedo* Havn. — *fero* Venet. I. II. ex illo *felo* Rholand. — *freto* Pius. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.

orta] *orca* Edit. princ. vetust.

nare ceptat] Flor. — *nare coeptat* Vetus quidam Codex apud Sciopp. in margine. — *mure ceptat* Havn. — *nare ceptant* Edit. princ. vetust. Codex B. — *nare cepta* Rhol. — *nare coepta* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *nare coepit* Sciopp.

DESUNT QUAEDAM] Vulgat. Vertr. Sciopp. — in reliquis libris, Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph., lacunae indicium desideratur, nihilque deesse, Scaliger affirmat, sic legens:

Quaeque freto cava caeruleo cortina receptat,

Turnebum secutus, qui emendaverat

cava quaeque in
corpore caeruleo caeli cortina receptat.

quae prolata voce *causa* ex Florent. nunc labant; verum est quod Augustinus iam vidit, quaedam excidisse; versus ipse vix restitui potest, cum quod verbum Varro explicuerit, ignoratur.

Apollinis] *Appollinis* Edit. princ. vetust.

quod inde] *quod in* Havn.

sortes primae] Flor. Havn. Cod. B. Sciopp. — *sortes primum* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

existimatae] Flor. Havn. Sciopp. — *extimatae* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aestimatae* Cod. B. Vulg. Vertr.

Quin inde invitis sumpserint perduellibus.

Perduelles dicuntur hostes; ut Perfecit, sic Perduellum, et Duellum id postea Bellum. Ab eadem causa facta Duellona Bellona.

Apud PLAUTUM

Neque iugula, neque vesperugo, neque vergiliae occidunt.

Iugula signum quod ACCIUS appellat Oriona quom ait

citius Orion patescit.

huius signi caput dicitur ex tribus, quas infra duae cla-

quin inde] *Quid unde* Turnebi Codex. — *quius inde* Havn. — *vindictam victis* Scaliger.

invitis] Florent. Havn. Sciopp. — *invicteis* Vulg. — *invictis* reliqui.

sumpserint] Florent. Havn. — *sumpserunt* reliqui. — *sumserunt* Vulg. — Columna pag. 305

dicuntur hostes] Flor. — *dicunt hostes* Havn. — *sunt hostes* ceteri.

ut perfecit sic] Florent. Havn. — *ut perficit sic* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *perfecit* Sciopp.

et duellum] Florent. Havn — *duellum* ceteri.

id postea] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *id est postea* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

Duellona] *Duelliona* Flor. Havn.

vergiliae] *vergilice* Edit princ. vetust. — *virgiliae* Ven. I. II. — *vergilae* Havn. — Amphitruo I, 1, 119.

signum] Florent. Havn. — *signum est* reliqui.

Accius] Florent. Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Actius* Codex B. Rholand. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp.

Oriona quom ait] Havn. — *cum ait Oriona* Venet. I. II. — *Oriona cum ait* ceteri.

patescit] Havn. — *patefit* Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *patefecit* Codex B. Edit. princ. vetust.

ex tribus] Flor. — *ex tribus stellis* Havn. — *e stellis tribus* Codex B. Sciopp., item in margine Augustin. et Vertr. — *e stellis quatuor* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

quas infra] *qua infra* Havn.

rae, quas appellant umeros; inter quas quod videtur iugulum, Iugula dicta. Vesperugo stella quae vespere oritur, a quo eam OPILIUS scribit Vesperum; itaque dicitur alterum: *Vesper adest,* quem dicunt Graeci Δί' ἑσπέριον.

NAEVIUS

Patrem suum optumum appellat supremum.

Supremum a superrumo dictum; itaque in XII tabulis dicunt:

umeros] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *humeros* reliqui.

iugulum, iugula] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *iugulum, unde iugula* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *iugulum, inde iugula* Vertr. Sciopp.

quae vespere] *quae s. vespere* Cod. B.

a quo eam] Florent. Havn. Sciopp. — *a quo etiam* reliqui.

Opilius] Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *opillus* Flor. et pr. m. Havn. — *Turpilius* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. — *Turpill.* Gryph.

dicitur alterum] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicitur alter* Cod. B. Vulg. Vertr. — *dicitur alterutrum* Scalig. Sciopp.

διεσπέριον] Florent. Havn. Sciopp. — *διέσπερον* Cod. B. Vulg. Vertr. — *Δία ἑσπέρον* Turnebi libri et vetus quidam Codex ap. Sciopp. in marg. — *ἕσπερον* Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

supremum optumum appellat] Florent. et qui *optimum* scribit, Havn. — *optimum appellat supremum* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *supremum appellat* Sciopp. — Fort. *supremum appellat optumum.*

a superrumo] Flor. — *a superrimo* reliqui.

XII tabulis] Flor. — *duodecim tabulae* Sciopp. — *duodecim tabulis* Havn. — *in XII tabulis* Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in duodecim tabuleis* Vulg. — *in duodecim tabulis* Vertr.

dicunt] Florent. Havn. Sciopp. — om. in reliquis.

SOLIS OCCASU DIEI SUPREMA TEMPESTAS ESTO.

Libri Augurum pro tempestate Tempestutem dicunt, id est supremum augurii tempus.

In Cornicularia

qui Regi

Latrocinatus decem annos Demetrio.

Latrones dicti ab latere, qui circum latera erant regi atque ad latera habebant ferrum, quos postea a stipatione Stipatores appellarunt, et qui conducebantur; ea enim (75)
merces Graece dicitur λάτρον. Ab eo veteres poetae

solis occasu] *solis occasum* Havn. — cf. Lindenbr. ad Censor. pag. 175. Gronov. ad Gellium XVII, 2, pag. 361.

diei] *dies* Gronov. l. cit.

tempestas esto] *tempestas est* Havn.

pro tempestate tempestutem] Flor. Vetus quidam Codex apud Sciopp. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *pro tempestate tempestatem* Havn. — *pro tempore tempestatem* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. — *pro tempestate* Sciopp.

dicunt, id est supremum] *dicunt supremum* Havn.

in Cornicularia] Vertr. Sciopp. idemque voluisse videtur Par. Gryph. quae *in cornicula.* addita maiore distinctione. — *in Cornicula:* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. — *in Corula* Cod. B. Edit. princ. vetust.

decem annos] *X annos* Cod. B. — *duodecim annos* libri quidam apud Augustinum.

atque ad latera] *aut quod ad latera* Sciopp.

habebant] *hebebant* Edit. princ. vetust.

ferrum] *ferum* Havn.

et qui conducebantur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aut qui conducebantur* Sciopp. — *et qui conducebantur mercede* Cod. B. Vulg. Vertr.

graece dicitur λάτρον] Victor. Var. Lect. XVI, 17. Turnebus. — *graece dicitur* CATPON Flor. — *dicitur graece λάτρον* Havn. — *graece dicitur cerdon* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *dicitur graece κέρδος* Ald. Par. Gryph. — *dicuntur graece κέρδος* Bas. — *dicitur λάτρον et σάτρον* Cod. B. — *dicitur graece λάτρον καὶ σάτρον* Vulgat. Vertran. — λάτρον καὶ στρίτον Sciopp. et in marg.: *q. V. C. καὶ σάτρον.*

nonnunquam milites appellant latrones, quod item et milites cum ferro, aut quod latent ad insidias faciendas.

Apud NAEVIUM

Risi egomet mecum cassabundum ire ebrium.

92 cassabundum a cadendo. Idem

Diabathra in pedibus habebat amictus epicroco.

Utrumque vocabulum graecum.

In Menaechmis [PLAUTI]

appellant] *appellabant* Havn. Victor. tacite loc. cit. — Florentinum *appellant* praebere Hier. Lagom. quoque testatur.
quod item et milites] Florent. Havn. — *quod item ut milites* Codex B. Ed. princ. vetust. — *quod item uti milites* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *quod itent uti milites* doctus quidam apud Augustin. Scaliger ad Festum pag. 408. — *quod item ut illi milites* Vertr. Sciopp.
Apud Naevium] *apud Nevium* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. ut semper in his legitur editionibus. — *apud Ennium* Turnebi vetus Codex, Havn.
Risi egomet] *Nisi egomet* Par. Gryph.
mecum] Florent. Havn. Vet. quidam Cod. ap. Sciopp. — *me* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. — om. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
cassabundum] *casabundum* Sciopp. cum Turnebo, ita et post.
ire ebrium . . . cassabundum] *cassabundus* Havn.
Idem] Florent. Havn. — *item* reliqui.
diabathra] *diabratra* pr. m. Havn.
in pedibus] Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in pecudibus* Florent. Havn. Codex B. Editio princ. vetust.
habebat] om. Havn.
amictus] Flor. — *et erat amictus* Cod. B. Rhol. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *et erat amicus* Edit. princ. vetust. — *erat amictus* Havn. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
epicroco] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *epicroco similis* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
in Menaechmis] *in menechinis* Edit. princ. vet. Rhol. — *in meecmis* Codex B. — *in menaechmes* Havn. — *in Menechimis* Flor. — *in Menaechmeis* Vulg. — V, 2, 46.
Plauti] om. Havn.

Inter ancillas sedere iubeas, lanam carere.

Idem est hoc verbum in Cementria NAEVII. Carere a carendo, quod eam tum purgant ac deducunt, ut careat spurcitia; ex quo Carminari dicitur tum lana, cum ex ea carent quod in ea haeret; neque est lana quae in Romulo NAEVIUS appellat *Asta* ab Oscis.

sedere iubes] Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *sedere iubeas* Havn. Vulg. Vertr. Sciopp.
lanam carere] *lanam carpere* et post *carpere a carendo* ex Varrone citat Lambinus ad Horat. Epist. II, 1, pag. 319 E.
idem est hoc] *idem hoc est* Havn.
in Cementria] Flor. Sciopp. — *in Ementhria* Ed. princ. vet. Rhol. — *in Cemetria* Havn. — *in ementria* Ven. I. II. — *in Cosmotria* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *in Aemathia* August. ex libro et Vertr. in margine. — *in Commotria* Turnebus.
Naevii] *Nevii* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — in Cod. B. hoc loco tota haec desideratur sententia; inserta legitur infra post *quod in eo est;* ibique scriptum *Cementhria.*
tum purgant] *inde purgant* Havn.
careat spurcitia] *carent spurcia* Ed. princ. vetust.
ex quo] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ex qua* Cod. B. Edit. princ. vet.
cum ex ea carent] Flor. Havn. Sciopp. — *cum caret ea* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cum caret eo* Cod. B. Vulg. Vertr.
quod in ea haeret] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *quod in ea eret* Havn. — *quod in eo est* Cod. B. — *quod in ea est* Vulg. Vertr.
neque est lana] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *namque est lana* Havn. — *nequam. Est lana* Vulg. Vertr. — *nequam est . . lana* Sciopp. — *nequa est lana* Turnebus.
quae in Romulo Naevius] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quae Naevius in Romulo* Havn. — *quam in Romulo Naevius* necessaria scilicet emendatione Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — Pauca post *quae* excidisse videntur nec quae sequuntur integra exstant.
Asta ab Oscis] Florent. et Vet. q. Cod. ap. Sciopp. — *osca* .

In Persa

Iam pol ille hic aderit credo congerro meus.

Congerro a gerra et Graecum est, et in Latina cratis.

In Menaechmis

Idem istuc aliis adscriptivis fieri ad legionem solet.

Adscriptivi dicti quod olim adscribebantur inermes, armatis militibus qui succederent, si quis eorum deperisset.

In Trinummo

osca ab Oscis Codex B. — *asca ab Oscis* Havn. — *oscam ab Oscis* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. item Vulg. sed *Osceis* scribens.
in Persa] I, 3, 9.
aderit] *adderit* Havn.
congerro meus] *congero meus* Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. — *congero mens* Havn.
congerro] *congero* Ald.
et graecum est] *hic graecum est* Florent. Havn. — lege *id gr. est.*
in latina] om. Havn.
cratis] *gratis* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
in Menaechmis] *in meecmis* Codex B. — *in menechinis* Edit. princ. vetust. Rhol. — *in Menaechmeis* Vulgat. — Exstant I, 3, 2.
aliis] *alieis* Vulg. — *alius* Ald. Bas. Par. Gryph.
adscriptivis] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Vertr. Sciopp. — *adscriptiveis* Vulg. — *ascriptivis* Venet. I. II. Cod. B. — *ascriptivus* Ald. Bas. Paris. Gryph. — Plauti codex Victor. *ascripticiis.*
fieri in legionem] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. — *fieri ad legionem* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
Adscriptivi] *ascriptivi* Cod. B. — item post *ascribebantur.*
armatis militibus qui succederent] Florent. Havn. Sciopp. — *qui succederent armatis militibus* reliqui. — *armateis* Vulg. — *in litibus* vitiose Gryph.
si quis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Sciopp. — *id est siquis* Par. Gryph. Vulg. Vertr.
deperisset] *deperiissent* Havn.
in Trinummo] *in trinumo* Ald. Bas. Par. Gryph. — II, 4, 54.

nam illum tibi

Ferentarium . . .

Ferentarium a ferendo, id est inane ac sine fructu; aut quod Ferentarii equites hi dicti, qui ea modo habebant arma quae ferrentur, ut iaculum. Huiuscemodi equites pictos vidi in Esculapii aede vetere et Ferentarios adcriptos.

In Frivolaria

Ubi rorarii estis? en sunt . ubi sunt accensi? ecce.

Rorarii dicti ab rore, qui bellum committebant ante, ideo quod ante rorat quam pluit. Accensos ministra-

nam illum tibi] Victor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *nam illum ibi* Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *nam illum libi* Havn.
Ferentarium a ferendo] Codex B. — *Ferentarium* om. ceteri. — Varro sine dubio totum dederat versum; verba *esse amicum inventum intellego* vocabulo *Ferentarium* repetito exciderunt
inane ac] Flor. Codex B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *inanem ac* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nane ac* Havn.
ferentarii] *ferendarii* Edit. princ. vetust.
hi dicti] *hii dicti* Edit. princ. vetust. — *ii dicti* Havn.
ferrentur] *ferentur* Havn.
iaculum. Huiuscemodi] *iaculum et huiuscemodi.* Cod. B.
Esculapii] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *Aesculapii* Vulg. — *Esculapi* Codex B. — *Escolapii* Havn.
adscriptos] *ascriptos* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *adscriptum* Fulv. Ursinus apud Sciopp. in marg.
ubi rorarii estis] *ubi rorani estis* Flor. Edit. princ. vetust. — *ubi rorani est* Havn.
e
en sunt] *an sunt* Havn.
ubi sunt accensi] *ubi accensi* Vertr. Sciopp.
rorarii] *rorani* Florent. Havn. Edit. princ. vet.
ab rore] Florent. Havn. — *a rore* reliqui.
ante ideo quod] om. Havn.
pluit
quam pluit] *quam plusti* Havn.

tores CATO esse scribit; potest id ab arbitrio; nam inde ad arbitrium eius quoius minister.

PACUVIUS

Cum Deum triportenta . . . .

DESUNT QUAEDAM.

In Mercatore

Non tibi istuc magis dividiae 'st quam mihi hodie fuit.

id ab arbitrio] *id ab accio* Fulv. Ursinus ap. Sciopp. in margine, et ita iam Vertr. coniecit.

nam inde ad arbitrium eius] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg — *iam inde ad arbitrium eius* Codex B. *nam id est ad arbitrium eius* Vertran. ex Augustin. emendatione, quod et Turnebus coniecit. — *nam id arbitrium* Sciopp. — *eius, nam inde arbitrium* Scaliger.

quoius minister] Havn. — *cuius minister* ceteri.

Pacuvius. cum deum] Florent. Havn. — *Pacuvius quom deum* Sciopp. — *Pacuvius deum* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. — *Pacuvius* Cod. B.

triportenta. in mercatore] Florent. — *tripotenta in mercatore* Havn. — *triportenta in mercatore ponit* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in mercatore triportenta ponit* Cod. B. — *Pacuvius . . . ponit* uncis inclusit Vulg. Vertr. — his addidit Sciopp. *desunt quaedam;* hiatum esse post vocem *triportenta* primus dixit Scaliger, suspicatus iam Turnebus; itaque lacunae dedimus signa.

non tibi istuc] *non tibi in mercatore istuc* Florent. Havn. — *idem in mercatore non tibi istuc* Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.; quod si verum, alium Plauti locum excidisse apparet. — Plautus Merc. III, 4, 34 ubi *Neque* legitur.

dividiae 'st] Augustin. in Emendat. — *dividia est* Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *dividiae est* Vertr. Sciopp.

Hoc eadem [est] in Corollaria NAEVIUS. Dividia ab dividendo dicta, quod divisio distractio est doloris; itaque idem in Curculione ait

Sed quid tibi est? lien necat, renes dolent, 93
Pulmones distrahuntur.

PARUM DEEST.

In Pagone

Honos syncerasto perit, pernis, glandio.

hoc eadem est] Flor. Havn.; quae multa supra excidisse docent. — *haec eadem est* Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. — *haec eadem* Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *Est* aut delendum, aut *et* reponendum.

Corollaria] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Corolaria* reliqui.

Naevius] Florent. Havn. Codex B. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Naevii* Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp.

ab dividendo] Flor. — *a dividendo* reliqui.

distractio] *distracio* Edit. princ. — *distratio* Edit. vetust. — *divisio et distractio est dolori* Sciopp.

itaque idem in] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *itaque in* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.

tibi est] *tibi 'st* Vertr. Sciopp.

lien necat] Victorius. Vertr. Sciopp. ex Plauto II, 1, 21. — *liene negat* Flor. — *line negant* Havn. correctum in *liene.* — *lienes negant* Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *lienes necant* Ald. Bas. Par. Gryph.

distrahuntur] *distrauntur* Edit. princ. vetust. — *distravuntur* Havn.

PARUM DEEST.] ita in Codice B; ceteri orationem continuant.

In pagone] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *in phagone* Pius, Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quidam Vet. Cod. Pagone, forte: glandio.* Sciopp in marg.

syncerasto] Havn. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sincerasto* Flor. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. — *sinchaerasto* Codex B.

perit] Fort. *periit.*

pernis gladios] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Sciopp. — *pernis gladio* Ald. Basil. — *pernis glandio* Pius. Paris.

Syncerastum est omne edulium antiquo vocabulo Graeco.

(76) In Parasito pigro

Domum ire coepi tramite dextra via.

Trames a transverso dictus.

In Fugitivis

Age respecta, vide vivices quantas. Iam inspexi quid est.

Vivices [alii] excitatum verberibus corpus.

In Cistellaria

Gryph. — omittit haec verba Cod. B. Vulg. Vertr.; vix tamen illud *Parum deest* huc referendum.
syncerastum] Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sincerastum* Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *sinchaerastum* Cod. B. — *sincerastrum* Havn.
omne edulium] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *omne medullium* Flor. Cod. B. quidam Vet. Codex apud Sciopp. Edit. princ. vetust. — *omne medulium* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *omne medulum* Havn.
ire coepi] *recoepi* Havn.
dextra via] *dextera via* Gryph. — *dextro* Sciopp. — *tramited extra viam* Bothius ad Plaut. pag. 140.
fugitivis] *fugitiveis* Vulg.
age respecta] Turnebus, Sciopp. — *agerge specta* Flor. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *a grege specta* Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *age euge specta* Cod. B. Vulg. Vertr. — *age age specta* Scalig.
vivices quantas] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *vibices quantas* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
inspexi] *inspexit* Gryph.
quid esset] Florent. Havn. — *quid essent* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *quid est* Scaliger. — *iam inspexi, quid essent* om. Sciopp.
vivices] Flor. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *vibices* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vivifices* Turnebi vetus liber.
alii] *Aelius* Fulv. Ursinus apud Sciopp. — delendum censet Turneb. natum ex margine, ubi varia illa lectio *vivifices* fuit notata; inde supra natum videtur *quid esset*, scil. *quid est et.*
in Cistellaria] *in Cistelaria* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. —

Non quasi nunc haec sunt hic limaces lividae?

Limax a limo, quod ibi vivit.

Diobolares, schoenicolae, miraculae.

Diobolares a binis obolis. Schoenicolae ab schoeno, nugatorio unguento. Miraculae a miris, id est mon-

in Nervolaria Augustin. ex libro in margine, item ad Festum pag. 488. Vertr. Sciopp. — *in Clitellaria* Scalig.
quasi nunc haec sunt] Flor. Havn. Sciopp. — *quasi ut haec sunt* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — Fort. *quasi nunc hae sunt.*
hic] *heic* Vulg.
ibi vivit] *ipsi vivit* Havn.
Diobolares] *diovolares* Flor. Rholand. Venet. I. II. — *viovolares* Edit. princ. vetust. — *diobolares scaeniculae miraculae* om. Havn.
schoenicolae] Turnebus. — *scenicolae* Flor. — *senicule* Edit. princ. vet. Rhol. — *scaeniculae* Ven. I. II. Ald. Bas. Vulg. — *schoeniculae* Par. Gryph. Vertr. Sciopp.
miraculae] *miracula* Ald. Bas. — *miracole* Rhol.
Diabolares] *diovolares* Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. — *vivolares* Edit. princ. vet.
a binis obolis] Victor. Codex B. Vertr. Sciopp. — *a bineis oboleis* Vulg. — *sabini sobolis* Flor. Havn. — *sabini soboles* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *a duobus obolis* Ald. Bas. Par. Gryph.
schoenicolae] Turneb. — *schenicolae* Flor. — *scenicule* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *scaeniculae* Ven. I. II. Ald. Bas. Vulg. — *schoeniculae* Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *scernicolae* Havn.
schoeno] Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *scheno* Flor. — *sceno* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *scaeno* Ven. I. II. Ald. Bas. Vulg. — *scerno* Havn.
nugatorio unguento] Victor. ad Varr. de Re Rust. II, 5, pag. 47. Steph. Vertr. Sciopp. — *nugatorio nungendo* Havn. — *nugatorio nungento* Florent. — *nugario unguento* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *nucario* Codex B. — *nugaria* Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *nucario unguento* Ant. Augustin. ad Fest. pag. 488.
miraculae] *miracula* Ald. Bas.
miris] *mireis* Vulg.; item *monstreis.* — *muris* Havn.

stris, a quo ACCIUS ait personas distortas oribus deformis *Miriones*.

Ibidem

Scraties, scruppidae, stritabillae, tantulae.

Ab excreando Scraties sic significat. Scruppidas AURE-

Accius] Florent. Ed. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Actius* Havn. Codex B. Rholand. Ven. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp.

distorta] *distorstas* Edit. princ.

oribus] *oribi* Edit. princ. vet. — *orbus* Codex B.

deformis] Flor. Codex B. Edit. princ. vet. — *deformes* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *deformeis* Vulg. Vertr. Sciopp.

miriones] Florent. Havn. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *mirones* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

ibidem] *idem* Havn. solus, neque in ulla editione, quod Scaliger affirmat, *idem in ervolaria* exstat.

scraties] Flor. Havn. — *scratiae* Cod. B. — *scraciae* Turn. — *scratice* Edit. princ. vetust. — *scractiae* Rhol. Venet. I. II. — *scranctiae* Ald. Bas. Par. Gryph. — *scrantiae* Vulg. Vertr. Sciopp. — Editio princ. vetust. (1477) Gellii III, 3. *stratae* legunt. — *scrautum* quod metro contrarium, Salmas. ad Solinum pag. 371 A. cf. ad Festum pag. 490.

scruppidae] *ruppae ides* Flor. Havn. — *scrupidae* Edit. princ. vetust. Rhol. — *scupide* Ven. I. II. — *scrupedae* Codex B. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

stritabillae] Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Rittabillae* Flor. — *ritabile* Havn. — *rutabulae* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. — Gellii Edit. princ. *strato ulvae.* — *strictabillae* Turneb.

tantulae] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Sciopp. — *Tantalae* Gryph. (vitio ut videtur operarum) Vulg. Vertr.

ab excreando] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ab exscreando* Sciopp. — *ab screando* Vulg. Vertr. — *ab exercendo* Havn.

scraties] Florent. Havn. — *scratiae* Cod. B. — *scractie* Edit. princ. vetust. — *scractiae* Rhol. Venet. I. II. — *scrantiae* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *scraciae* Turneb.

sic adsignificat] *sic a significata* Havn.

scruppidas] Flor. — *scrupidam* Havn. Edit. princ. vet. Rhol.

LIUS scribit [ut] scauripeda; IUVENTIUS comicus dicebat a vermiculo piloso, qui solet esse in fronde cum multis pedibus; VALERIUS a pede ac scrupea. Ex eo ACCI positum curiosa; itaque est in Menalippa

Reicis abs te religionem, scrupeam imponas.

Venet. I. II. — *scrupedam* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *scrupeda* Cod. B.

Auscaripedam] Cod. B. Ed. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *auscauripedam* Turnebi vet. codex. Rholand. Venet. I. II. — *auscauripeda* Havn. — *tuscauripedu* Florent.; in quo latet: *ut scauripeda.* — *quasi scauripedam* ex nostro loco cit. Oisel. ad Gellium XVIII, 12, pag. 449. — *a scauro pede* Turneb. vult.

Iuventius] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Iventius* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

cum multis pedibus] Flor. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *cum multeis pedibus* Vulg. — *cumulatis pedibus* Codex B. Edit. princ. vetust.

ex eo Acci] Flor. Havn. — *ex eo ab Accio* Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ex eo ab Actio* Codex B. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp.

curiosa] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *curiose* Cod. B. — *incuriosa* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *in curiosa.* Sciopp. — *q. V. C. positum pro curiosa: itaque est in Menalippo: Reicias.* Sciopp. in marg.; at haec mera est Scaligeri emendatio, quam in scriptis inveniri libris nemo mihi persuadebit. Post *Acci*, nam *ab Actio* aperte correctoris est, quaedam excidisse videntur verba.

itaque est in Menalippa] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *itaque est in Menalippe* Codex B. — *itaque es Menalippe* Vulg. Vertr. — *es Menalippe* Sciopp.

Reicis] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. — *rejicies* Havn. — *reiicias* Scalig. Sciopp. — *reiicis* ceteri.

scrupeam imponas] Flor. Havn. Vulg. Vertr. — *scrupeam impones* Cod. B. — *scrupea imponas* Ed. princ. vetust. Rhol. — *scrupeae imponas* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *scrupeam pone* Turneb.

stritabillae a stritilando; stritare ab eo qui sistit aegre.

In Astraba

Axitiose annonam caram e vili concinnant viris.

Ideo in Sitelitergo idem ait

Mulieres uxorculavit, ego novi, scio axitiosam.

Sic CLAUDIUS scribit

stritabillas] Vulg. Vertran. Sciopp. — *strittabillas* Havn. — *scrittabillas* Flor. Edit. princ. vetust. — *scritabillas* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *scribitillas* Codex B. — *strictabillas* Turneb.

stritilando] Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *strettillando* Flor. — *attrettando* Havn. — *scrittilando* Codex B. Edit. princ. vet. — *scritilando* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *strictilando* Turneb.

stritare] Havn. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *strittare* Flor. — *scrittare* Cod. B. — *scritare* Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph.

in Astraba] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. cum Cod. B. — *in Astriba* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *in ascriba* Edit. princ. vet.

axitiose] *ac sitiose* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *axitiosae* Ald. Bas. Par. Gryph. Turn. — *actiose* Cod. B. — *actiosa* Vulg. Vertran. Sciopp.

caram] Flor. Havn. Edit. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — om. Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr.

concinnant] Flor. Havn. — *concinat* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph., Sciopp. — *concinna* Cod. B. Vulg. Vertr.

viris] *vireis* Vulg.

Sitelitergo] Havn. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *siteli tergo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *sitellitergo* Codex B. Ed. princ. vet. — *sitelli tergo* Flor. — *Scytheliturgo* Scalig. — *Synteleturgo* Popma.

mulieres uxorculavit] omnes libri. — *mulier es, uxor, cuiam te* Turneb. — *mulier es, uxor. Cuia, vir?* Scalig.; de primis tribus verbis dubium esse nequit.

axitiosam] Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ac sitio aquam* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *actiosas, quas* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *axiosa es* Scalig. — *ego novitio axiosam* Bentinus coniecit.

Claudius] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. — *Clavilius* Rholand. Ven. I. II. — *Caevilius* Ald. Bas. —

Axitiosas demonstrari consupplicatrices.

Ab agendo Axitiosas; ut ab una faciundo Factiosae, sic ab una agendo Actiosae dictae.

In Cesistione

De stribula, ut de lumbo obcaenabis cera

Carbilius Par. Gryph. Sciopp. item in margine Vertran. — *quasi Claudius* Turneb. in Cod. invenit.

axitiosas] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *actitiosas* Edit. princ. vetust. — *actiosas* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

consupplicatrices] Flor. Cod. B. q. V. C. ap. Sciopp. — Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *suspicatrices* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *demonstrari . . . axitiosas* om. Havn.

ab agendo axitiosas] Flor. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ab agendo actitiosas* Edit. princ. vetust. — *ab agendo actiosas* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

faciundo] Havn. — *favendo* Edit. princ. vetust. — *faciendo* ceteri.

actiosae dictae] ita omnes hoc loco; nullus *axitiosae.*

in Cesistione] Flor. Havn. — *in Cestione* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in gestione* Ald. Bas. Par. Gryph.

de stribula] Turneb. Sciopp. — *distribula* Flor. Havn. — *cerastribula* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *cerastibula* Edit. princ. vetust. — *cerastibola* Cod. B. Vulg. Vertr. — *caro strebula* Nicol. Loensis Misc. IV, 5.

ut] *aut* Sciopp. Popma et Dacier ad Fest. pag. 529. — Cod. B. legit *et.*

de lumbo] *delumbos* Turneb.

obcaenabis] Vulg. Vertran. — *obcenabis* Cod. B. Edit. princ. vet. — *obscenabis* Havn. — *obscoenabis* Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *coenabis* Turneb. Sciopp.

cerastribula] Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cerastibula* Edit. princ. vet. — *cerastibola* Cod. B. Vulgat. Vertran. — *caro stribula* Sciopp. — *Chaerea . stribula* felicissime Turneb.

Stribula, ut OPILIUS scribit, circum coxendices sunt bovis; id Graecum est ab eius loci versura.

In Nervolaria

Scobinam ego illum actutum adrasi enim.

94 Scobinam a scobe; lima enim materia fabrilis est.

In Poenulo

Vinceretis cervum cursu vel gralatorem gradu.

Gralator a gradu magno dictus.

In Truculento

Sine virtute argutum civem mihi habeam pro praefica

ut Opilius] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *ut* om. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

coxendices] *coxa indices* Florent. Havn. — *coxas indices* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

sunt bovis] Sciopp. — *sunt vobis* Flor. — *sunt nobis* reliqui.

ab eius loci] Flor. Havn. — *ab huius loci* reliqui omnes.

in Nervolaria] *intervolaria* Florent. — *in ervolaria* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

scobinam] *scobina* Sciopp.

ego] *ago* Edit. princ. vet.

illum] Florent. Turnebi Cod. — *illam* Codex B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. — *lima* Turneb. — *limam* Sciopp.

adrasi enim] Flor. Havn. — *abrasi* Turneb. Sciopp. — *adrasi* ceteri.

in Poenulo] *inpenulo* Edit. princ. vet. — *in penulo* Florent. Rhol. Ven. I. II. — III, 1, 27.

cervum cursu] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *circum curso* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *circumcurso* Rhol. — *circumcursu* Cod. B.

gralatorem] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. — *gralato rem* Edit. princ. vet. — *grallatorem* reliqui.

gradu] *gradum* Harn. Edit. princ. vet. — Rhol. Ven. I. II.

gralator] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *grallator* reliqui.

in Truculento] II, 6, 14. — *in terucillento* Havn.

mihi habeam] *nisi habeam* Cod. B. Edit. princ. vet.

pro praefica . praefica dicta] ita nos dedimus. — *praefica dicta* Florent. — *pro praefica dicta* Havn. — *praeficam aut pro praeficam . praefica* Codex B. — *pro praedicta* Edit.

Praefica dicta, ut AURELIUS scribit, mulier ab luctu, quae conduceretur, quae ante domum mortui laudeis eius caneret. Hoc factitatum ARISTOTELES scribit in libro qui inscribitur νόμιμα βαρβαρικά, quibus testimonium est, quod fretum est NAEVII

Haec quidem, hercle, opinor, praefica est; nam mortuum collaudat.

CLAUDIUS scribit: quae praeficeretur ancillis quemad-

princ. vet. — *pro praefica* Rhol. Ven. I. II. — *pro praefica. Praefica* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

ab luctu] Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ab luco* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. — *V. C. luco. al. lucro. al. adluctum.* Sciopp. in marg. — *ab aliquo* aut *ad luctum* Turneb.

laudeis eius] Flor. — *laudes eius* reliqui. — supra pro *quae ante* in Edit. princ. vetust. *qua ante.*

qui inscribitur] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *qui scribitur* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II Ald. Bas. Par. Gryph.

νόμιμα βαρβαρικά] Turnebus. Gerh. Vossius de Histor. graec. IV, 10, pag. 465. — *nomina barbara* Havn. — *nomina barbarica* ceteri.

quod fretum est Naevii] Flor. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *quod Fretum Naevii* Vertr. Sciopp. — *quod fertum est. Naevius* Cod. B. — *quod fretum est Nevius* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.

haec quidem] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *hoc quidem* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

praefica] *pro praefica* Cod. B. Edit. princ. vet.

mortuum] Florent. Havn. — *mortuos* reliqui.

collaudat] *conlaudat* Vulg. Vertr. Sciopp.

Claudius] *Cladius* Edit. princ. vet.

quae praeficeretur] Florent. Havn. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *dicta quae praeficeretur* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. — *ea quae praeficeretur* Augustin. ex libro in marg.; Vertr.

praeficeretur] *proficisceretur* Havn.

ancillis] *ancilleis* Vulg.

(77) modum lamentarentur, praefica est dicta. Utrumque ostendit a praefectione Praeficam dictam.

Apud ENNIUM

decem Coclites quasi montibus summis
Ripeis sedere.

ab oculo Cocles ut ocles dictus qui unum haberet oculum; quocirca in Curculione est

De Coclitum prosapia te esse arbitror.
Nam hi sunt unoculi.

Utrumque] 11 *utrumque* Codex B; numeri signum est pro *utrumque*.

a praefectione] Flor. Havn. Cod. B. Vertr. Sciopp. Augustin. in marg. — *a praefactione* Rhol. Venet. I. II. — *a praefatione* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *praefectionem* Ed. princ. vet.

quasi montibus] Victor. — *quas montibus* Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *quos montibus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ques montibus* Columna pag. 137 cum Scalig.

summis] *summeis* Vulg.

ripeis] Flor. Havn. Vulg.; hoc est *ripaeis*. vide Columnam. — *ripis* reliqui.

sedere] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *federe* Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. — *foedere* Havn. Rhol. Venet. I. II. — *q. V. C. scimus Riphaeis fodere . al. summis ripeis fodere* Sciopp. in marg.; prior est Turnebi, altera Scaligeri emendatio.

ut ocles] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut cocles* Havn. — *quasi ocles* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.

Curculione] III, 1, 23.

de coclitum] *decoclitum* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.

prosapia] *praefica* Havn.

te esse] Vulg. Vertr. Sciopp. ex Plauti libris. — *te* om. Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

nam hi sunt] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *nam hiei sunt* Codex B. — *nam ii sunt* Havn. — *nam sunt* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

4. Nunc de temporibus dicam. Quod est apud CASSIUM

Nocte intempesta nostram devenit domum.

nox intempesta dicta ab tempestate; Tempestas ab tempore; nox intempesta quo tempore nihil agitur.

Quid noctis videtur in altisono
Caeli clupeo? Temo superat
Stellas sublime cogens etiam
Atque etiam noctis iter.

hic multam noctem ostendere volt a temonis motu; sed

Cap. IV.

apud Cassium] libri omnes. — *q. V. C: apud C. Actium* Sciopp. in marg.; ita correxit Turneb.

devenit domum] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *devenit ad domum* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

nox intempesta] Flor. — *intempesta nox* reliqui.

ab tempestate] *a tempestate* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ab tempore] *a tempore* Havn.

nox intempesta] Flor. — *nocte intempesta* Havn. — *intempesta nox* reliqui.

nihil agitur] Flor. Havn. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. *nil agitur* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp.

quid noctis] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertran. — *quid nox* Venet. I. II. Ald. Bas. — *quum nox* Par. Gryph. — *quod noctis* Sciopp.

in altisono] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *in altissimo* Havn. Cod. B. Vulg. Vertr.

clupeo] nos cum Scalig. et Columna. — *clipeo* Ed. princ. vet. Rhol. — *clypeo* ceteri.

sublime cogens] omnes libri. — *sublimis agens* Turnebus. — *sublime agens* Sciopp. — *cogens sublime* Scalig. — cf. Columna pag. 212. Vossius pag. 339.

iter] omnes. — *itiner* Scalig.; conf. ad Fest. pag. 498.

multam] *mulctam* Rhol. Venet. I. II. — *inulctam* Edit. princ. vetust.

volt] Flor. — *vult* reliqui.

a temonis] *temonis* Havn.

Temo unde et cur dicatur, latet. Arbitror antiquos rusticos primum notasse quaedam in caelo signa quae praeter alia erant insignia, atque ad aliquem usum, culturae tempus designandum convenire animadvertebantur. Eius signa sunt, quod has septem stellas Graeci ut Homerus vocant ἅμαξαν, et propinquum eius signum, βοώτην; nostri eas septem stellas, boves et temonem et prope eas axem; Triones enim et boves ap-

quae . . . insignia] om. Havn.
aliquem usum] om. Sciopp. — Si quid delendum, potius *culturae tempus* expellenda.
culturae] *culcture* Edit. princ. vet.
tempus] *ad tempus* Turneb.
animadvertebantur] Flor. Havn. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *advertebantur* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. Sciopp.
Eius signa] Flor. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *equi signa* Edit. princ. vetust. — *e quis signa* Cod. B. Vertr. item sed *queis* Vulg.
quod has] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod* om. Cod. B. Edit. princ. vet.
vocant] Codex B. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *vocat* Flor. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr.
ἅμαξαν] lacuna in Edit. princ. vetust. — ἅμαξαν Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
et propinquum] *et propinqua* Flor.
eius signum] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *equi signum* Edit. princ. vetust. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aequi signum* Rhol.
βοώτην] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — βοοτεν Havn. — *booten* Flor. Edit. princ. vet. — *bootem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
nostri eas] *nostris eas* Havn.
septem stellas] *VII stellas* Cod. B.
boves et] om. Sciopp. — *bovem et* Havn.
et temonem] Florent. Havn. — *et temones* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et triones* Codex B. Vulg. Vertr. — *triones* Sciopp.
et prope] Fort. *prope.*
et boves appellantur] *et boves, et boves appellant* Cod. B. — *et* om. Sciopp.

pellantur a bubulcis etiam nunc maxume quom arant terram; e quis ut dicti valentes Glebarii qui facile proscindunt glebas, sic omnis qui terram arabant, a terra Terriones, unde Triones, ut dicerentur de tritu. Temo dictus a tenendo; is enim continet iugum. Et plaustrum appellatum, a parte totum ut multa. Possunt triones dicti septem, quod ita sitae stellae, ut ternae trigona faciant.

Aliquod lumen iubarne in caelo cerno?

bubulcis] *bubulceis* Vulg.
maxume quom] Havn. — *maxime cum* ceteri.
e quis] *e queis* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *aequis* Rhol.
ut dicti] *dicti* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut docti* Havn.
proscindunt] *procindunt* Edit. princ. vet. — *procidunt* Rhol. Ven. I. II.
sic omnis] Flor. Ed. princ. vet. — *sic omnes* reliqui.
a terra terriones] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a terra teriones* Vulg. Vertr. — *a tera teriones* Sciopp.
dicerentur de tritu] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *dicerentur detritum* Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *dicerentur a detritu* Cod. Vulgat. — *dicerentur E detrito* Augustin. in marg. ex libro, Vertr. Sciopp. — *dicerent er detritum* Turnebus; illud *detritum* ex Veneta in seqq. edd. propagatum merum operarum est mendum.
a parte totum] *a parte totius* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *plaustrum appellatum a* Havn. om.
possunt] *possim* ⊖ Flor. — *posunt* Edit. princ.
triones dicti] Havn. — *triones dici* ceteri.
ut ternae trigona] *ut terna trigona* Vulg. Vertr.
Aliquod lumen] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Ennius. Lumen* Par. — *Enni. lumen* Gryph. — *Quod lumen* ex V. E. profert Columna ad Enn. pag. 221. — *Aiax quod lumen* Popma ex VI, 2. — Fort. *Apud Ennium quod est.*
iubarne] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *iubarve* Vulg. Vertr. Sciopp.

Iubar dicitur stella lucifer quae in summo, quod habet lumen diffusum, ut leo in capite iubam. Huius ortus significat circiter esse extremam noctem. Itaque ait PACUVIUS

exorto iubare, noctis decurso itinere.

Apud PLAUTUM in Parasito Pigro

inde hic denepotus primo crepusculo.

Crepusculum dictum ab Sabinis et id dubium tempus noctis an diei sit. Itaque in Condalio est

quae in summo, quod habet] Florent. Havn. — *quae in summo habet* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *quod sic habet* Sciopp. — Fort. *in summo quod habet.*

lumen diffusum] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. — *diffusum lumen* reliqui.

capite iubam] *capite iuba* Havn.

circiter esse] *omne circiter* Havn.

ait Pacuvius[Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut Pacu.* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

decurso] *de curso* Ed. princ. vet.

Parasito pigro] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *parasito Migro* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. — *parasito pigra* Havn.

inde hic denepotus] Rhol. — *inde hinc denepotus* Ven. I. II. — *inde hic dene potus* Flor. Codex B. Edit. princ. vet. — *inde hic de nepotus* Havn. — *hinc inde bene potus* Pius. Ald. Bas. Par. Gryph. — *inde hic bene potus* Vulg. Vertr. Sciopp. — *inde bene appotus primulo* Scalig.

crepusculum dictum] *crepusculum pictum* Gryph. — *crepusculum* Havn.

ab Sabinis] Florent. Havn. — *a Sabineis* Vulg. — *a Sabinis* reliqui.

noctis an] *ac* Havn.

in Condalio] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in cordalio* Ald. Bas. Paris. Gryph.

Tam crepusculo fere ut amant, lampades accendite.

Ideo dubiae res Creperae dictae. (78)

In Trinummo

Concubium sit noctis priusquam postremum perveneris.

Concubium a concubitu dormiendi causa dictum.

In Asinaria

Videbitur, factum volo; i, redito conticinio.

tam crepusculo] *tua crepusculo* Turnebi vetus Codex.

ut amant] Flor. Havn. — *ut ament* reliqui.

lampades] Flor. Havn. — *lampadas* reliqui.

accendite] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *accendere* Vulgat. Vertran. Sciopp.

dubiae res] *ubi hae res* Havn.

in Trinummo] *in Trinumo* Ald. Basil. Paris. Gryph. — IV, 2, 44.

prius quam postremum] Florent. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *priusquam ad postremum* ex Plauti libris Vulgat. Vertr. Sciopp. — *concubium sit . . . perveneris* om. Havn.

causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Asinaria] III, 3, 94.

videbitur] *videbit* Havn.

volo] *vol o* Havn. pr. m.; *vollo* m. sec.

i, redito] Augustin. marg. ex libro. — *id redditum* Havn. — *ad reditu* Flor. — *ad reditum* Codex B. Edit. princ. vet.; in quo latet *at redi tum.* — *at reditum* Sciopp. — *at redito* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Gryph. Vulg. — *ac redito* Par. — *redito huc* ex Plauti libris. Vertr.

conticinio] *conticinium* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. — In Cod. Flor. sic cum his duobus punctis: *conticinno* : *putem a conticiscendo.* idem illis omissis Havn. illa puncta desiderari quid docent; scilicet: *conticinio* quod ex Plauti exemplo repetendum; libri ceteri *conticinium puto* etc.

[Conticinio;] putem a conticiscendo conticinium, sive ut OPILIUS scribit, ab eo quom conticuerunt homines.

5. Nunc de his rebus, quae adsignificant aliquod tempus quom dicuntur aut fiunt, dicam.

Apud ACCIUM

Reciproca tendens nervo equino concita
Tela.

Reciproca est quom unde quid profectum, redit eo; ab recipere Reciprocare fictum; aut quod poscere Procare dictum.

contiscendo conticinium] Havn. — *contiscendo conticinnā* Flor. — *conticescendo dictum* Vulg. Vertran. Sciopp. — *conticiscendo dictum* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ab eo cum] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ab eo quom* Havn. — *ab eo quod* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

conticuerunt] *conticuere* Havn.

C a p. V.

de his] *de heis* Vulg. — *de hieis* Cod. B. — Sciopp. hic inculcavit quae sequente leguntur pagina: *Apud Actium: Iamque Aurora . . . . Rutilae dictae;* tum sequitur: *Nunc de his rebus* etc.

aliquod] *aliquid* Havn.

quom dicuntur] Havn. — *cum dicuntur* ceteri.

aut fiunt] *aut fiant* Cod. B. Havn.

apud Accium] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. — *apud Actium* Codex B. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp.

quom unde] Havn. — *cum unde* ceteri.

unde quid] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *unde quod* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ab recipere] Flor. Sciopp. — *ab reciprocare* Havn. — *quod ab recipere* Cod. B. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *quod ab accipere* Edit. princ. vet.

fictum] *factum* Havn.

procare] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *prorogare* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *progare* Havn.

Apud PLAUTUM

Ut transversus, non proversus cedit quasi cancer 96
solet.

dicitur ab eo, quod in id quod est versus, et ideo qui exit in vestibulum quod est ante domum, Prodire et Procedere; quod cum leno non faceret, sed secundum parietem transversus iret, dixit *ut transversus cedit quasi cancer, non proversus ut homo.*

apud Plautum] IV, 1, 45 Pseudolo.

ut transversus] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *aut transversum* Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *ut transversum* Havn. Par. Gryph. — *aut occidens versus* Codex B. — *aut occidens versum* Edit. princ. vet. — Plautus ex Varrone restituendus, apud quem vulgo legitur:

Non prorsus, verum ex transverso, cedit quasi cancer
solet.

Codex Plauti Victorianus legit: *proversus;* propius accedit lectio, quae exstat in Veneta Plauti 1511.

Non proversus, verum transversus cedit quasi cancer solet.

Ipsa igitur Plauti verba in Varronis memoria penitus inse- derunt; fortasse poetae depravata verba ex Aldina corruptione in ceteras fluxerunt. cf. Gronov. ad Gellium IX, 4, pag. 537.

cedit] *coedit* Havn.

dicitur ab eo] Flor. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *dicit ab eo* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *Proversus dicitur ab eo.*

quod in id] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui in id* Cod. B. Vulg. — *qui it in id* Vertr. Sciopp. — puto *quod init.*

quod est versus] *quod est in versu* Sciopp.

procedere] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *procedere dicitur* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

leno] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *lenio* Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *laemo* Cod. B. — *lemo* Havn.

dixit] *dit* Cod. B.

quasi cancer] *qui cancer* Havn.

Apud ENNIUM

Andromachae nomen qui indidit, recte indidit.

item

Quapropter Parim pastores nunc Alexandrum vocant.

imitari dum voluit EURIPIDEM et ponere ἔτυμον, est lapsus. Nam Euripides quod Graeca posuit, ἔτυμα sunt aperta. Ille ait, ideo nomen additum Andromachae, quod ἀνδρὶ μάχεται: hoc Ennii quis potest intellegere inversum significare

Andromachae nomen qui indidit, recte indidit.

aut Alexandrum ab eo appellatum in Graecia, qui Paris fuisset, a quo Herculem quoque cognominatum ἀλεξίκακον ab eo quod defensor esset hominum.

Apud ACCIUM

Iamque auroram rutilare procul cerno.

Aurora dicitur ante solis ortum, ab eo quod ab igni solis tum aureo aer aurescit. Quod addit Rutilare, est ab eodem colore; aurei enim rutili, et inde etiam mulieres valde rufae Rutilae dictae.

Andromachae] *Andromache* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

recte indidit] Victor. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *recte ei indidit* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

quapropter] *qua propter* Ed. princ. vet. Rhol.

Parim] *paris* Edit. princ. vet.

Alexandrum] *Alexandron* Cod. B.

vocant] *vocat* Ven. I. II. — Arbitror, Victorius adnotat, vocem *pastores* vacare et deleri debere, ut sit senarius
Quapropter Parim nunc Alexandrum vocant.
Ipse senarium fuisse puto hoc modo:
qua propter Parim
Pastores ante, nunc Alexandrum vocant.
Locum mire corrumpit Columna pag. 233.

dum voluit] *dum volunt* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

Euripidem, *Euripedem* Gryph.

ἔτυμον] ἔτυμαν Havn. — *ethimon* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *etymon* ceteri.

quod graeca] om. Havn.

ἔτυμα] Havn. — *ethima* Edit. princ. vet. Rhol. — *ethyma* Ven. I. II. — *etyma* ceteri.

nomen additum] *nomen inditum* Victor. corrigit.

Andromachae] *Andromache* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

ἀνδρὶ μάχεται] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Andrimachete* Flor. — *Andromachete* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — ἀνδρομαχήτη Cod. B. — *Andromache* Havn.

intellegere] Flor. Sciopp. — *intelligere* reliqui.

inversum] Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *versum* Havn. — *in versu* Turneb. Vulg. Vertr. — *inversum significare* om. Sciopp.

Andromachae] *Andromache* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

indidit] om. Havn.

ab eo appellatum] *ab appellatum* Cod. B.

cognominatum] *cognomentum* Havn.

ἀλεξίκακον] Victor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *alexicacon* Flor. Havn. Codex B. Ald. Bas. Par. Gryph. — *alexicaton* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.

apud Accium] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. — *apud Actium* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp.

ab igni solis] Flor. Havn. — *ab igne solis* reliqui.

tum aureo] *aureo tum* Sciopp. — *tum auro* Codex B. Edit. princ. vet.

aurescit] *aurescat* Havn.

rutili] *rutuli* Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil.

et inde etiam] *et inde enim* Florent. Havn. — Fort. *et inde Ennio.*

rufae] *ruffae* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

Apud TERENTIUM

Scortatur, potat, olet unguenta de meo.

Scortari est saepius meretriculam ducere quae dicta a pelle; id enim non solum antiqui qui dicebant Scortum, sed etiam nunc dicimus scortea ea, quae ex corio ac
(79) pellibus sunt facta; inde in aliquot sacris ac sacellis scriptum habemus:

NE QUID SCORTEUM ADHIBEATUR IDEO NE MORTICINUM QUID ADSIT.

In Atellanis licet animadvertere rusticos dicere se adduxisse pro scorto Pelliculam.

Terentium] Adelph. I, 2, 37.
Scortatur] Terentii libri *obsonat;* memoriola vacillasse Varronem censet Bentleius. cf. Politian. Misc. cap. 63. — recte *scortatur* defendit Floridus Lection. subs. I, 5.
olet unguenta de meo] Flor. Havn. et Terentii libri. — *olet unguentum de meo* omnes reliqui Varronis libri.
quae dicta] *quae scortum dicta* Sciopp. ex Fulvii Urs. emendatione, qui tacite ita affert ad Fest. fragg. pag. 64.
antiqui, qui dicebant] Flor. — *antiqui dicebant* reliqui omnes.
dicimus scortea] *dicimus scorta* Edit. princ. vetust.
e corio ac pellibus] Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a corio ac pedibus* Havn. — *fecorio ac pellibus* Edit. princ. vetust. — *ex corio et pellibus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ex corio ac pellibus* Flor.
inde in aliquot] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *inde aliquid* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *in aliquid* Flor. — *in aliquot* Cod. Havn.
sacris ac sacellis] *sacreis ac sacelleis* Vulg.
ne quid scorteum] Flor. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *ne quod scorteum* Rhol. Ven. I. II. Sciopp. — *neque scorteum* Cod. B. Edit. princ. vet.
ideo] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
morticinum] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *morticinium* Vulg. et Havn. ut videtur.
Atellanis] *Atellaneis* Vulg.
dicere] om. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
se adduxisse] *secum adduxisse* Cod. B.
pro scorto] *pro scorteo* Cod. B. Augustin. et Vertr. in marg.

Apud ACCIUM 97

Multis nomen vestrum numenque ciendo.

Numen dicunt esse imperium, dictum ab nutu; omnia sunt eius cuius imperium maxumum esse videatur; itaque in Iove hoc et HOMERUS et aliquotiens LIVIUS.

Apud PLAUTUM

Si unum epityrum estur insane bene.

apud Accium] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *apud Actium* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp.
multis] *multeis* Vulg.
nomen] *omen* Vertran. — *numen* Havn.
numenque] *numeri* θ Flor.
ciendo] *ciendum* pr. m. Havn.
dictum ab nutu] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *dictum* om. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
omnia] Havn. Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. — oīa Rhol. Venet. I II. — *omina* Ed. princ. vetust. Sciopp. Augustin. marg. Vertr. Sciopp. et fort. Flor.
sunt eius, cuius imperium] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sunt eius . imperium* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *sunt eius ut imperium* Cod. B.
maxumum] Havn. — *maximum* ceteri.
Homerus et aliquoties Livius] Ald. Bas. Par. Gryph. item sed *aliquotiens* Vulg. Vertr. Sciopp. — *Homerus et alius aliquotiens* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Homerus* . . . . sic in Cod. B.
Plautum] Miles Glor. I, 1, 24.
si unum] *sinnum* Edit. princ. vet. — om. Codex B.
epityrum] ex Plauti libris Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *epytira* Florent. — *epityra* Cod. B. — *epitira* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
estur] Cod. B. Edit. princ. vet. Sciopp. — *estuer* Flor. Rhol. — *aestuer* Havn. — *est ver* Ven. I. II. — *edam* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
insane bene] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *sane bene* Venet. I. II. — *apud illum esuriens insane bene* ex Plauti libris Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. —

Epityrum vocabulum est cibi quo frequentius Sicilia quam Italia usa. Id vehementer quom vellet dicere, dicit Insane, quod insani faciunt omnia vehementer.

Apud PACUVIUM

Flexanima tanquam lymphata [*et Bacchi sacris*
Commota].

Lymphata dicta a lympha; Lympha a nympha, ut quod apud Graecos Θέτις; apud ENNIUM

Thetis illi mater.

esuriens insane bene Sciopp. et in margine: *q. V. C. insane edam;* ita correxit Turneb. — Fort.:
Si unum epityrum estur, est vero insane bene.

epityrum] *epytirum* Flor. Vertr. — *epitirum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

id vehementer] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *idem vehementer* Vulg. Vertr. Sciopp.

quom vellet] Havn. — *cum vellet* ceteri.

dicit insane] *dixit insane* Havn.

faciunt omnia] *omnia faciunt* Havn.

flexanima tanquam] Vulg. Vertr. Sciopp. — *flexanimat aquam* Flor. Havn. Codex B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

lymphata] Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *limphata* Flor. — *limphatam* aut *lymphatam* reliqui. — *et Bacchi sacris Commota* ex Cicerone cum Turnebo et Scalig. supplevimus.

lymphata dicta a lympha] ita nos repetito *lymphata* ex superiori, quae causa cur illa exciderint. — *dicta a limpha* Florent. — *dicta a lympha* Havn. — *dicta a Nympha* Sciopp. — *dicit a limpha* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II., item sed *lympha* Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicitur a lympha* Vulg Vertr.

Lympha a Nympha] quod supra factum, et hic accidit. Veri vestigium expressit Flor. qui legit: *a Nimpha;* et Havn. *a Nympha;* ceteri nude *Nimpha* aut *Nympha.*

ut, quod apud] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. — *ut apud* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

Graecos Θέτις] Havn. — *graecos Thetis* ceteri. — Hic plura graeca exciderunt verba.

Thetis illi mater] Flor. Havn. Sciopp. — *ea Thetis illi ma-*

In Graecia commota ~~commota~~ quos λυμφολήπτους appellant, ab eo Lymphatos dixerunt nostri. Bacchi: est Liber quoius Comites Bacchae et vinum in Hispania Baccha. Origo in his omnibus Graeca, ut quod apud PACUVIUM

Halcyonis ritu litus pervolgans furor.

ter Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. — *ea Thetis illi mater* Turneb. Columna pag. 219. Vossius pag. 341. Si quid mutandum, fort. *erat Thetis.*

Graecia] *gretia* Edit. princ. vetust.

quos] om. Sciopp.

λυμφολήπτους] Victor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *lympholemptos* Flor. — *lympholentus* Havn. — λυμφολέντους Cod. B. — *lympholentos* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — νυμφολήπτους Ald. Bas. Par. Gryph.

Bacchi: est Liber] nos. — *Bacchi et Liber* Florent. Havn. — *Bacchi est Libri* Turneb. — *Bachus liber* Edit. princ. vet. — *Bacchus Liber* Codex B. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — Pacuvii versus verba supra exciderunt.

cuius comites] Flor. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et eius comites* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quoius comites* Havn.

Bacchae] *Bache* Edit. princ. vet. — *Bacche* Rhol. Ven. I. II. — *a Bacchae* Havn.; item addito ϑ Flor.

Baccha] *bacca* Flor. — *baca* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.

in his] *in hiis* Ven. I. II. — *in heis* Vulg.

ut quod apud Pacuvium] Flor. Havn. — *ut apud Pacuvium* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *apud Pacuvium* Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

halcyonis] *alcyonis* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

litus] *littus* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

pervolgans] *pervolans* Hadr. Iunius Animadv. VI, 12. Vertran. Sciopp. Augustin. in marg. ex coniect.

furor] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *feror* Victor. Turneb. Vertr. Sciopp. August. in marg. ex coniectura.

haec enim avis nunc Graece dicitur ἀλκυών, a nostris Halcedo; haec hieme quod pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Quod est in versu *Halcyonis ritu*, id est eius instituto, ut quom aruspex praecipit, ut suo quisque ritu sacrificium faciat, et nos dicimus XII viros Graeco ritu sacra, non Romano facere. Quod enim fit rite, id ratum ac rectum est; ab eo ACCIUS

recte perfectis sacris
Volt accipi.

ἀλκυών] *alcyon* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
ἀλκυών a nostris] *αλκύον nostri* Havn.
nostris] *nostreis* Vulg.
halcedo] *alcedo* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rbol. Venet. I. II.
dies halcyonios] *dies alcyonios* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *dies alcyona* Flor. — *dies altiona* Havn.
est in versu] om. Sciopp.
halcyonis ritu] *alcionis ritu* Flor. — *altionis ritu* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
instituto] *institutus* Havn.
ut quom] Havn. — *ut cum* ceteri.
haruspex] *aruspex* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
praecipit] *praecepit* Havn.
ut suo] *in suo* Ald. Bas. Paris. Gryph.
XII viros] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *duodecim viros* Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quindecim viros* Augustin. ex libro in margine; *decem viros* Turneb. citat ad Cic. de legg. pag. 632.
ac rectum est] *et rectum est* Havn. — *ac rectum* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
Accius] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Ald. Basil. Par. Gryph. — *Actius* Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp.
recte perfectis] *rite perfectis* Augustinus in marg. ex libro et ita Vertr. Sciopp.
perfectis sacris] *profectus sacris* Edit. princ. vet. — *perfecteis sacreis* Vulg.
volt accipi] Flor. Havn. — *vult accipi* reliqui. — *recte vult accipi* Turneb. coniecit.

Apud ENNIUM

Si voles advortere animum, comiter monstrabitur.

Comiter: hilare ac lubenter, quoius origo Graeca κῶμος; inde Comisatio Latine dicta et in Graecia, ut quidam scribunt κωμῳδία.

Apud ATILIUM

Cape, caede, lide, come, conde.

apud Ennium] om. Havn.
Si voles] om. Cod. B.
advertere] Flor. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *advertere* Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
monstrabitur] *monstrabit* Cod. B.
ac lubenter] *ac libenter* Havn.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
graeca] Flor. Havn. Codex B. — *graece* reliqui.
κῶμος] *comos* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *κομος* Havn.
inde comisatio latine] Flor. Havn. — *inde comis actio latine* Edit. princ. vetust. — *inde comessatio latine* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *inde latina comissatio* Codex B. Vulgat. — *inde latine comissatio* Vertr. Sciopp. — *comassatio* Lambin. ad Horat. Carm. IV, 1, 11, pag. 213 A.
et in Graecia] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a Graecia* Cod. B. — *et a Graeceis* Vulg.; item, sed *Graecis* Vertr. Sciopp.
scribunt] Flor. — *dicunt* reliqui.
κωμῳδία] ita nos ex Flor. vestigio, qui *comodiam* habet. — *comediam* Edit. princ. vetust. — *comoediam* Havn. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *comoedia* Vulg. Vertran. Sciopp.
Atilium] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Vulgat. Vertr. — *Attilium* Gryph. — *Acilium* Codex. — *Aticilium* ex dittographia Edit. princ. vetust. — *Caecilium* Sciopp.
cape] *cepe* Havn.
caede] Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *cede* Florent. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
lide] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Lyde* Vulg. Vertran. Sciopp. — *lude* Scalig. — Fort. *elide*.
conde] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *crede*

98 Cape unde Accipe; sed hoc in proximo libro retractandum.

Apud PACUVIUM

nulla res neque
Cicurare, neque mederi potis est, neque
Reficere.

Cicurare mansuefacere; quod enim a fero discretum, id dicitur Cicur, et ideo dictum *Cicur ingenium obtineo* mansuetum; a quo Veturii quoque nobiles cognominati
(80) Cicurii. Innatum a cicco Cicur videtur. Ciccum dicebant membranam tenuem, quae est ut in malo Punico discrimen; a quo etiam PLAUTUS [dicit]

Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tunde* Turneb.
retractandum] *tractandum* Edit. princ. vet.
mederi] *medere* Havn. — *mederier* Scalig. (quem sequitur Dacierus ad Fest. s. v. *incicorem*) Versus fort. ex creticorum genere, verba non omnia integra.
fero] *ferro* Havn.
cicur, et ideo] *cicuret ideo* Havn.
obtineo] om. Sciopp.
Veturii] *Vetusii* Cod. B
Cicuri] Flor. Havn. q. V. C. apud Sciopp. in marg. — *Cicurii* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Cicurini* Vulgat. Vertran. Sciopp.
innatum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *id natum* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
a cicco] Flor. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a ciceo* Havn. — *a cico* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *a circo* Ven. I. II. — *a cito* Edit. princ. vet.
cicur videtur] Florent. — *cicare videtur* Havn. — *cicur* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ciccum dicebant] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cicum dicebant* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ciceum dicebant* Havn.
est ut in malo] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *est in melo* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
dicit] om. Havn.

quod volt densum, ciccum non interduo.

Apud NAEVIUM

Eccum venire video ferme iniuria.

Ferme dicitur quod nunc Fere; utrumque dictum a ferendo, quod id quod fertur, est in motu atque adventat.

Apud PLAUTUM

Euax: iurgio uxorem tandem abegi ab ianua.

Euax verbum nihil significat, sed effutitium naturaliter est, ut apud ENNIUM

quod volt densum] Flor. Havn. — *quod volet densum* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
ciccum] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *cietum* Havn. — *cicum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — Rudentis II, 7, 22 esse censent, sed alium deperditum locum intelligit Varro.
interduo] Vulg. Vertr. — *inter duo* Florent. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *intus duo* Havn. — *interduim* ex Plauti libris Turn. Sciopp. — *interdico* Scalig.
Naevium] *Nevium* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
eccum venire] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ciccum venire* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cicum venire* Cod. B. — *circum venire* Augustin. ex libro in marg.
iniuria] *in via* Sciopp.
utrumque dictum] *utrumque dicitur* Havn.
Plautum] Menaechm. I, 2, 18.
iurgio] *iurgo* Havn.
abegi ab ianua] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ab regia ianua* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *a regia ianua* q. V. C. ap. Sciopp. in marg.
effutitium] Flor. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *effuticium* Sciopp. — *effutitum* Cod. B. Edit. princ. vetust. Augustin. marg.

Hehae ipse clupeus cecidit.
apud ENNIUM
Heu, mea puella, spe quidem id succenset tibi.
apud POMPILIUM
Heu, qua me causa, fortuna, infeste premis?
Quod ait Iurgio, id est litibus; itaque quibus res erat in controversia, ea vocabatur Lis; ideo in actionibus videmus dici:
Quam rem sive mi litem dicere oportet.

hehae] Flor. Rhol. Venet. I. II. — *hebe* Edit. princ. vetust. *hebae* Ald. Bas. — *hehe* reliqui.
clypeus] *clipeus* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *clupeus* nos.
Apud Ennium] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Apud Naevium* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
Heu, mea] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Eheu mea* Vulgat. Vertr. Sciopp.
puella] *poella* Havn.
saepe quidem] Havn. doctus quidam vir apud Augustin. Vertr. Sciopp. — *q. V. C. ipse. al. spem* Sciopp. marg.; prius est ex Turnebi coniectura. — *spe quidem* Flor. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg.
id succenset] Flor. — *id succensit* Havn. — *id succenses* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *is succenset* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Pompilium] *Popilium* Vertr.
causa] *caussa* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *causa . . premis* om. Havn.
fortuna infeste] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *fortuna, fortuna infesta* Cod. B. — *fortuna infesta* Ald. Basil. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
premis] *promis* Flor. — *praemis* Rhol. Venet. I. II.
quibus res erat] media vox in Ed. Bipont. negligentia omissa.
quam rem] *quem rem* Havn.
sive mi litem] *sive militem* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *sive litem* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *sive mi litem me* Victor. emendat.

ex quo licet videre Iurgare esse ab iure dictum, quom quis iure litigaret; a quo Obiurgat is qui id facit iuste.
Apud LUCRETIUM
Atque aliquos ibi ab rebus clepsere foro qui
Clepsere dixit, unde etiam alii Clepere, id est corripere; quorum origo a clam, ut sit dictum clapere, unde clepere, et ex ea commutatio. Ut multa, potest vel a Graeco dictum κλέπτειν.
Apud MATIUM

iurgare esse ab] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *esse* om. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr.
cum quis] Flor. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nam qui* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.— *quom quis* Havn.
a quo] *ab quo* Havn.
obiurgat is] Flor. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *obiurgatus is* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *obiurgatus* Cod. B. — *obiurgaret is* pr. m. Havn.
facit iuste] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *facit iniuste* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
apud Lucretium] *apud Lucilium* Vertr. Scalig.
ibi ab rebus] libri omnes. — *ibus ab rebus* Scalig. Sciopp.
foro, qui] *foroque* Scalig. Sciopp.
clepsere dixit] *clepesere dixit* Havn. ita et supra.
unde clepere] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
et ex ea commutatio] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryp. — *et ex E. A commutato* Vulg. Vertr. Sciopp.
ut multa] Flor. Havn. — *ut multa et factum clepere* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut multa, est factum clepere* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
potest vel a graeco] Florent. Havn. — *potest a graeco* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *potest et a graeco* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
κλέπτειν] *cleptin* Florent. Edit. princ. vet. — *κλέπτειν clepere* Havn.
apud Matium] *apud Martium vatem* Codex B. Augustin. et Vertr. in marg. — *apud Marcjum* Havn.

Corpora Graiorum maerebar mandier igni.

dictum Mandier a mandendo, unde Manducari, a quo
99 in Atellanis obsonium vocant Manducum.

Apud MATIUM

Obscaeni interpres funestique ominis auctor.

Obscaenum dictum ab scaena; ea ut Graeci aut ACCIUS scribit, scena. In pluribus verbis A ante E alii ponunt, alii non; ut quod partim dicunt Sceptrum, par-

Graiorum] *graiiorum* Venet. I. II.
maerebar] *maerebant* Scalig. Sciopp. — *merebar* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas.
mandier] *mandiere* Havn.
a quo] *et a quo* Florent. Havn. — alterutrum litura amovendum, sive *et* sive *a quo.*
Atellanis] *Atellaneis* Vulg.
obsonium] *ad obsenum* Flor. — *ad obscoenum* Havn.
apud Matium] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *apud Martinum* Edit. princ. vetust. — *apud Martium* Rholand. Venet. I. II. — *apud Martium vatem* Codex B. August. et Vertr. in marg.
obscaeni] Vulg. Vertran. Sciopp. — *obsceni* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. — *obscoeni* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; et sic semper idem libri variant.
interpres] *interpretes* Havn.
ominis] *omnis* Havn. Ed. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *oı̄s* Rhol. — *hōıs* Venet. I. II
auctor] *author* Ald. Bas. — *autor* Par. Gryph.
ab scaena] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab scena* reliqui.
ea ut Graeci aut Accius] Flor. Edit. princ. vetust. Ald. Basil. Par. Gryph., item sed *Actius* Rholand. Venet. I. II. — *ea Graeci aut Decius* Havn. — *ea ut Graeci, ut Actius* Cod. B. Vulgat. Vertr. — *ut Graeci ut Actius* Sciopp. — *et ut Graeci scribunt et Accius* Norisius in Orthograph. pag. 278; conf. Faernus ad Ter. Hecyr. Prolog. v. 8.
verbis] *verbeis* Vulg.
quod] om. Havn.
partim dicunt sceptrum, partim scaeptrum] Edit. princ. vetust. Rhol. — *partim dicunt scaeptrum, partim sceptrum* Cod. B. — *partim dicunt scaeptrum, partim dicunt sceptrum* Vulg. Vertran., et omisso priore *dicunt* Sciopp. — *partim dicunt sceptrum* Florent. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

tim Scaeptrum; alii Faeneratricem Plauti, alii Feneratricem; sic Faenisicia ac Fenisicia, ac rustici pappum Mesium, non Maesium, a quo LUCILIUS scribit

Caecilius [Praetor] ne rusticus fiat.

quare turpe; ideo obscaenum quod nisi in scaena, palam dici non debet. Potest vel ab eo, quod pueris

alii faeneratricem] Flor. Edit. princ. vetust. — *alii feneràtricem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *alii fenus* Cod. B. — *alii faenus* Vulg. Vertr. Sciopp.
Plauti] Flor.; suprascripto Θ. — *alii Plauti faeneratricem* Havn. — Videtur ex marg. illatum.
alii feneratricem] Edit. princ. vet. — *alii foeneratricem* Flor. Havn. — *alii faeneratricem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *alii foenus* Cod. B. — *alii fenus* Vulgat. Vertr. Sciopp.
faenisicia] Florent. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *faeniseca* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *foeniseca* Ald. Bas. Par. Gryph.
ac fenisicia] Havn. — *ac foeniseca* Flor. — *et fenisicia* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et feniseca* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
ac rustici] Florent. Havn. — *a quo rustici* reliqui.
Mesium] Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *Maesium* Flor. Havn. — *moesum* Cod. B. — *Maesum* Vulg. Vertr.
non Moesium] Florent. Havn. Sciopp. — *non Maesum* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *non mesum* Cod. B. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. — *non Maesium* nos dedimus.
Caecilius] *Cecilius* Flor. Ed. princ. vetust. Rhol.
ne rusticus] Scalig. ex Diomedis Lib. II. pag. 447. *praetor ne rusticus.*
turpe] om. Sciopp.
ideo obscaenum] *ideo obscoenum* Par. Gryph. — *ideo ob sedum* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *ideo ob servoum* Flor. — *ideo obserroum* Havn. — *id obscaenum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
in scaenam] Flor. — *in scenam* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *in scena* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *in scaena* Vulg. Vertr. Sciopp. et Havn. ut videtur.
pueris] Cod. B. Vertr. Sciopp. — *puereis* Vulgat. — *puerilis* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris.

turpicula res in collo quaedam suspenditur, ne quid obsit, bonae scaevae causa Scaevola appellata. Ea dicta ab scaeva, id est sinistra, quod quae sinistra sunt, bona auspicia existimantur. A quo dicuntur comitia,
(81) aliudve quid sit, dicitur aut sinistra quae nunc est. Id a Graeco est quod hi sinistram vocant σκαιάν; quare

Gryph. — *puerulis* emendavit Turneb. in Flor. emendatum videbatur: *pueriis.* — fort. *puerperis.*

obsit, bonae scaevae] Cod. B. Turnebi vetus liber, Vulg. Vertran. Sciopp. — *obsit ubonae scaevae* Flor. Havn. — *obsit scaevae* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

causa] *caussa* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

scaevola appellata] Flor. Havn. — *inde scaevola appellatus* reliqui omnes praeter Cod. B. et Sciopp., qui haec omittunt.

ea dicta ab] om. Edit. princ. vet. In Cod. B. omnia ab: *inde scaevola* usque ad *sinistra* desiderantur.

id est] om. Edit. princ. vet.

dicuntur] *dicitur* Havn.

aliudve quid sit dicitur] Flor. — *aliudve quid sit dixi* Cod. B. Havn. — *aliudve quid sit, dici* Vulg. Vertran. Sciopp. — *aliudve quid sit* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

aut sinistra] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *avi sinistra* Turnebus. — *ave sinistra* Vulg. Vertr. Sciopp. — Ante haec exciderunt quaedam.

quae nunc est] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quae est* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aliudve, quod fit aut sinistra, scaeva* Scal.

quod hi] *quod hiei* Cod. B.

σκαιὰν] Par. Gryph. Vulgat. Vertran. cum Cod. B. — *σκαίαν* Ald. Bas. — *scean* Flor. — *sceam* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *σκαιόν* Sciopp.

quod dixi, scaevum. Omen est omen turpe, quod unde id dicitur, Osmen, S quod extritum.

Apud PLAUTUM

Quia ego antehac te amavi et mihi amicam esse crevi.

valet constitui; itaque heres quom constituit se heredem esse, dicitur Cernere, et quom id fecit Crevisse.

Apud eundem quod est

quod dixi] *quod dixit* Sciopp.
scaevum omen est omen turpe] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *scaevum omne est turpe* Ald Bas. — *saevum omen est turpe* Par. Gryph. — *scaevum omen est* Edit. princ. vetust. — *scaevum omen est scaevum vero turpe* Codex B. — *scaevum bonum omen est, obscaenum vero turpe* Vulg. Vertr. Sciopp.
quod unde id dicitur] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *quod inde id dicitur* Codex B. — *quod inde dicitur* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *id unde dicitur* Ald. Bas. Paris. Gryph.
Osmen, S quod extritum] ita nos. — *osmen e quod extritum* Flor. — *osmene quod extritum* Havn. — *Osmen Omen extrito S.* Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *obscaene quod exatricon* Codex B. — *obscaene quod exotericum* Vulg. Vertr. Sciopp.
Plautum] Cistellar. I, 1. cf. Victor. Var. Lect. VII, 1. Turneb. ad Cicer. de Legg. pag. 630.
Quia ego] *Quum ego* ex Plauti libris Turneb. Sciopp. — *Qui ego* Vertr.
te amavi] *te* om. Cod. B.
et mihi amicam esse crevi] ex Plauto Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — Fort. *crevi* in fine repetendum.
heres quom] Havn. — *heres cum* ceteri.
esse dicitur] om. Ed. princ. vet.
cernere] Vict. Turn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *canere* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. — *cavere* Par. Gryph.
et quom] Havn. — *et cum* ceteri.
fecit] Flor. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ferit* Ed. princ. vet. — *fecerit* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quod est: Mihi] Augustin. in marg., Vertr. Sciopp. — *quod*

Mi frequentem operam dedistis.

valet assiduam; itaque qui adest, Assiduus; ferre quem oportet, is frequens opponi solet. Itaque illud quod eaedem mulierculae dicunt

Pol istoc quidem nos pretio tanti est frequentare;
Ita in prandio nos lepide ac nitide accepisti.

esimi Flor. — *quo desim* Havn. — *quod est: Mi* dedimus. — *Quo de sinu* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald Bas. Par. Gryph. Vulg.

assiduam] Flor. — *assidua* Havn. — *adsiduam* ceteri.

assiduus] Flor. — *adsiduus* reliqui.

ferre quem oportet] Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vertran. Sciopp. — *ferre quae oportet* Cod. B. — *ferret quem oportet* Flor. Havn. — *ferre quem quae oportet* Vulg. — *fert qui quae oportet* Fulv. Ursinus apud Augustin. et Sciopp.

is frequens] Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *his frequens* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

opponi solet] om. Sciopp. — *appellari solet* citat Turn. ad Ciceron.

illud quod eaedem] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *illud eaedem* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

dicunt pol istoc quidem] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicunt quidem* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicunt o quid est* Florent. — *dicunto quod* Havn.

pretio tanti est] Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *pretio facile est* August. ex Plauti libris in margine, Vertr. Sciopp. — *pretio tanti esse* Havn. — *pretio per tanti est* Flor. Ed. princ. vet. — *per tanti est* Cod. B.

frequentare] *frequentare tibi utilesque haberi* ex Plauto Turneb. Sciopp.

accepisti] *accipisti* Havn.

apparet dicere Facile est curare ut adsimus, quom iam bene nos accipias.

Apud ENNIUM

Decretum est stare corpora telis.

Hoc verbum Ennii dictum a fodiendo; a quo Fossa.

Apud ENNIUM

vocibus concide, facimus musset obrutus. 100

Mussare dictum, quod muti non amplius quam μῦ dicunt; a quo idem dicit, quod id minimum est.

apparet] *apparatum dicit facilem, est curáre* Augustin. in marg. ex libris.

curare ut adsimus] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut curare ut adsim* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *curare ut* Cod. B. — *curare ut assinuts* Havn.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

iam bene] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tam bene* Vulg. Vertran. Sciopp.

est stare] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *est fossare* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *est fossari* Columna vult pag. 60. idem alios legere *est dare* adnotat. Scaliger ex sequentibus huc refert: . . . *corpora telis*

Decretum stare est, quibu' concidet obrutu' fossim.

Mihi deesse quid videtur.

telis] *tellis* Havn. — *teleis* Vulg.

hoc verbum Ennii] om. Sciopp.

fodiendo] *fodicando* citat Columna loc. cit.

a quo fossa] *a quo fosso* Cod. B. — *a quo fessa* Havn.

Apud Ennium] *Aput Ennium* Codex B. — *Apud Ennium . . . obrutus* om. Sciopp.

facimus musset] Turnebi codex. — *face musset* Turnebus. — *facimus et* Flor. Havn. — *fac siet* Vulg. Vertr. — *faxsin et* Cod. B. Edit. princ. vet. — *faxim et* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

obrutus] *obrutum* Flor. — post hoc verbum *desunt quaedam* Vulg. Vertr. Sciopp. — in ceteris nullum lacunae signum.

quam μῦ] *quam mus* Cod. B. Edit. princ. vetust.

quod id minimum est] Flor. — *id quod minimum est* Havn. — om. Sciopp. — *quod minimum est* ceteri.

neque ut aiunt, μῦ facere audent.

Apud PACUVIUM

Dei monerint meliora, atque amentiam
Averruncassint.

A vertendo Averruncare, ut Deus qui in eis rebus praeest, Averruncus. Itaque ab eo praecari solent, ut pericula avertat.

In Aulularia

pipulo te differam ante aedis

id est convicio, declinatum a pipatu pullorum. Multa

μῦ facere] *μῦς facere* Cod. B. — *ni facere* Ed. princ. vet. — *mut facere* Columna pag. 137, qui cum Erasmo in Adag. I, 8, 2. Ennii esse censet; videntur Lucilii verba.

audent] *audet* Vulg. Vertr.

dei monerint] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *dei motierint* Havn. — *dii monerint* Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *munera dent* Cod. B. — *dicitur moneri ne* Ed. princ. vetust. — Nonius Marc. X, 22. Augustin. ad Fest. pag. 589.

a vertendo] melius: *ab avertendo* quod et Turneb. coniecit.

qui in eis rebus praeest] Florent. — *qui meis rebus praeest* Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *qui iis rebus praeest* Vulg.; item sed *eis* Vertr. Sciopp.

averruncus] *averrimcus* Edit. princ. vetust.

ab eo precari] *ab precari* Codex B.

Aulularia] III, 2, 32. — *aularia* Havn.

pipulo] *pipilo* Cod. B.

differam] *differram* Edit. princ. vetust. — *differam hic* ex Plauto Vertr. Sciopp.

aedis] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *aedes* Par. Gryph. — *aedeis* Vulg. Vertr. Sciopp.

convicio] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *convitio* reliqui.

a pipatu] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *a piatu* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *a pictu* Cod. B. Edit. princ. vetust.

multa] *muta* Havn.

ab animalium vocibus tralata in homines, partim quae sunt aperta, partim obscura. Perspicua ut ENNII

animus cum pectore latrat.

PLAUTI

Gannit odiosus omni totae familiae.

CAECILII

Tantum rem dibalare, ut pro nilo habuerit.

LUCILII

Haec inquam rudet ex rostris atque heilitabit.

tralata] Florent. Havn. et ita locum citat Victorius ad Horat. Epist. I, 2, 66. — *translata* ceteri.

animus cum pectore] *animusque in pectore* Scaliger. — *avis cum pectore* Havn.

latrat] Flor. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *lactat* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Columna ad Enn. pag. 93.

gannit] *ganuit* operarum mendo in Rholand. unde *gannuit* in Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ganodiosus* sic coniuctim Havn. — *oggannuit* Scalig.

Caecilii] *Cilii* Havn.

tantam rem] Vulg. Vertr. Sciopp. — *tantum rem* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

dibalare] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dibala re* Rhol. — *dilabere* Venet. I. II. — *dilabare* Ald. Bas. Par. Gryph. — *vidi balare* Turneb. ex cod. — cf. Victor. Var. Lect. IX, 17.

ut pro nilo] Havn. — *pro nilo ut* Flor. Edit. princ. vet. — *ut pro nihilo* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

haec inquam] *haec nunquam* Codex B. Edit. princ. vetust. — Non. Marc. I, 78.

rudet] *ridet* Havn.

rostris] *rostreis* Vulg.

atque heilitabit] Florent. Sciopp. — *atque helitabit* Havn. — *atque ei litabit* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *atque heylitabit* Turnebi codex, unde ipse *eiulitabit* quod et Nonii libri I, 78 ubi alii, ut Ald. Basil. *eiulitavit* exhibent. — *militabat* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *atque hinnilitabat* Codex B. Vulg. Vertr.

Eiusdem

Quantum hinnitum atque equitatum.

Minus aperta PORCII ab lupo

volitare ululantis.

ENNII a vitulo

Tibicina maximo labore mugit.

Eiusdem a bove

clamore bovantes.

Eiusdem a leone

pausam fecere fremendi.

Eiusdem ab haedo

eiusdem] om. Cod. B.
hinnitum] *hinitum* Edit. princ. vet. — *hunnitum* Havn.
equitatum . minus] Flor. Havn. Sciopp. — *equiticum minus* Cod. B. — *equiti cum minus* Ed. princ. vet. — *equitatum cum minus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
aperiant] libri omnes. — *aperta* ex coniectura Augustinus in margine, quod recepit et Vertr. et Sciopp. — Fort. *aperta ut* cui nihil est, quod opponas, nisi fortasse, verba quae sequantur, *ululare, mugire* etc., quam illa priora *gannire, balare* non minus esse perspicua.
Porcii] *Porci* Ald. Bas. Par. Gryph. — *portu* Ed. princ. vet. — Victor. Var. Lect. XVII, 1.
volitare] Flor. Havn. — *volutare* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Vulg. Vertr. Sciopp. — *voluntare* Gryph. — *voluntares* Scalig.
ululantis] *ululatu* Havn.
labore mugit] *clamore mugit* Columna pag. 185. Sciopp. — *labore mugit suetus* Cod. B.
eiusdem a bove] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *equidem a bove* reliqui, praeter Cod. B. qui ita: *equidem a bovis clamore bovantes.*
clamore bovantes] *clamorem bovantis* Havn.
eiusdem a leone] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *equidem a leone* reliqui.
fecere] *facere* Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet.
eiusdem ab haedo] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *eiusdem ab edo* Flor.; reliqui item *equidem; edo* Edit. princ. vet. — *aedo* Rhol. — *hedo* Ven. I. II. — *hoedo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *celo* Cod. B.

Clamor ad caelum volvendus per aethera vagit. (82)

Sunt a frendice *Frunde* et *Frutinni;* suaviter M. ACCIUS in Casina a fringuilla

Quid fringutis? quid istuc tam cupide cupis?

sues avoluerat

ita trade deque in re neque in

Iudicium Aesopi nec theatri trittiles.

clamor ad caelum] *ad caelum clamor* Augustin. in Emendat., quem secutus Sciopp. — Scaliger vult: *Clamor it ad caelum volitatque per aethera vagor.* cf. Columna pag. 83. Vossius Instit. Rhet. IV, 5. pag. 96.
sunt a frendice] nos. — *sueta frendice* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *suetus frendice* Cod. B. — *ire sueta frendice* Paris. Gryph. — *et a frendice* Vulg. Vertr. Sciopp.
frunde et frutinni] Florent. Havn. — *frunde frutimi* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *frunde erutimi* Augustin. marg. ex coniectura.
suaviter] *sua inter* Ed. princ. vet. — *eius ab hirundine . hirundo fritinni suaviter* Turneb. — *eiusdem ab irundine . nefrunde fritinni suaviter* Scalig. Dacier ad Fest. pag. 154; conf. Columna ad Enn. pag 305.
M. Accius] Victor. — *Maccius* Flor. — *Macius* Edit. princ. vet. Rhol. — *Matius* Cod. B. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *Mactius* Havn. — *M. Actius* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Marcus Actius* Pius.
Casina] *cassina* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — II, 3, 49.
a fringuilla] *afringuilla* Ed. princ. vet. — *afringu illa* Rhol. — *a fringilla* Par. Gryph.
fringutis] Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fringuatis* Edit. princ. vet. — *fringuitis* Cod. B.
tam cupide] *iam cupide* Cod. B.
capis] *capitis* Cod. B.
trade deque] Edit. princ. vetust. Rhol. — *tradedeq* Flor. — *tra dedeque* Havn. — *trade neque* Codex B. Venet. I. II. *trude neque* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
in re neque] *in re neq* Flor. — *in reneque* Havn. — *in iure neque* ex coniect. Augustin. marg. Vertr. Sciopp.
nec theatri trittiles] Flor. Havn. — *nec theatri triatiles* Cod.

In Colace

Nexum . . . .

[Nexum] MAMILIUS scribit, omne quod per libram et
101 aes geritur, in quo sint mancipia. MUTIUS, quae per
aes et libram fiant ut obligentur, praeterquam manci-
pio detur. Hoc verius esse, ipsum verbum ostendit de
quo quaerit; nam idem quod obligatur per libram ne-

B. — *nec theatri tritides* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *nec theatri* Ald. Bas. Par. Gryph. — *nec theatrales* Vulg. Vertr. Sciopp.

in Colace] *in colete* Ald. Bas. — *ut res voluerat, ita tradidi; qua in re neque in iudicium Aesopi nec theatri. Atilii in Colace.* Turneb. — *a sue: suboluerat, ita rudebat. In Colace. Neque in rem neque in iudicium Aesopi, neque theatri des nexum* Scaliger, qui quod ex antiquitus excusis laudat *theatrides*, nusquam legitur. — Fort. in *avoluerat* latet *a volucri;* versus ex Colace cuius initium erat *nexum*, excidit; inde lacunae posuimus signa *nexum* repetito.

Mamilius] Flor. — *Manlius* Cod. B. — *Mamulius* Havn. — *Manilius* reliqui. cf. Victor. ad de Re Rust. II, 3. interpr. ad Cic. de Oratore I, 58.

sint mancipia] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *sit mancipi* Cod. B. — *sint mancipi* Vulg. Vertr.

Mutius] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Mucius* Havn. — *Mucius Scaevola* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

per aes et libram] *pes et libra* Edit. princ. vetust.

fiant] *fiunt* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

praeterquam mancipio detur] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *praeter quam mancipi detur* Cod. B. — *praeterquam quod mancipio detur* Turneb. — *praeterquam quae mancipio dentur* Vulg., item mutato *quae* in *si* Vertr. Sciopp.

hoc verius esse] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *hoc Verrius Flaccus esse* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.; nisi quod Ven. I. II. Ald. Bas. *Verius* exhibent.

quaerit] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quaeritur* Vulg. Vertr. Sciopp.

per libram] *per librum* Gryph.

neque suum] Fort. *nec suum.*

que suum fit, inde Nexum dictum. Liber qui suas operas in servitute pro pecunia quam debebat [dat] dum solveret, Nexus vocatur, ut ab aere Obaeratus. Hoc C. Popilio vocare, Sylla dictatore sublatum ne fieret, et omnis qui bonam copiam iurarunt, ne essent nexi [sed] dissoluti.

In Casina

fit] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Vertr. Sciopp. — *sit* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg.

inde nexus dictus] Flor. — *unde nexus dictum* Codex B. — *inde nexus dictum* Edit. princ. vet. — *inde nexum dictum* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

servitute, pro] *servitutem pro* Havn. — *servitute dabat pro* Victor. Turneb. — cf. Vict. Var. Lect. XXI, 5.

quam debebat] Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quam debeat* Havn. Codex B. Ed. princ. vetust. Vulgat. — *debeat dat* ex libro Augustin. in margine et ita Vertr. Sciopp. — nos *dat*, quod omnes nostri omittunt, uncis inclusimus.

obaeratus] *abaeratus* Havn.

Popilio] Vulg. Vertran. Sciopp. — *Pompilio* Havn. — *popillio* Flor. — *pollio* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *pupillo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *C. Poetilo Visolo* Augustin. et Vertr. ex coniectura in marg.

vocare] Flor. Codex B. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *vacare* Ald. Bas. Par. Gryph. — *rogante* Augustin. Vertran. Sciopp. — *auctore* Turnebus. — om. Havn. — Fort. *rogatore.*

Sylla] *Sillo* Flor. Havn. — *Sulla* Cod. B.

omnis] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Vertr. Sciopp. — *omnes* Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — — *omneis* Vulg.

iurarunt] Flor. Havn. — *iurarent* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. — *eiurarent* Vertr. Sciopp

ne essent] *nec essent* Vertr.

nexi, dissoluti] *nexi* Sciopp. — *nexi, sed dissoluti* Codex B.

in Casina] *in Casinea* Flor. — *in cassinea* Havn. — *in casinam* Codex B. — *in Cassina* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — II, 2, 32.

sine amet, sine quod lubet id
Faciat, quando tibi nil domi delicuum est.

Delicuum dictum ab eo quod deliquandum; non sunt, ut turbida quae sunt, deliquantur ut liquida fiant. AURELIUS scribit Delicuum esse a liquido; CLAUDIUS ab eliquato. Si quis alterutrum sequi malet, habebit auctorem apud ATILIUM

sine amet sine quod] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *messes sive quod* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *esses sine quod* Havn. Cod. B.
lubet] *iubet* Havn. Rholand. Ven. I. II. — *libet* Par. Gryph.
faciat] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *facias* Varronis libri omnes.
nil] om. Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. — *domi nihil* Havn.
delicuum est] Flor. — *deliquum est* Turneb. — *delitium est* Havn. — *deliquomst* ex Plauto Sciopp. — *deliquium est* reliqui.
deliquium dictum] Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *deliquium est dictum* Ald. Bas. Par. Gryph. — *deliquium* om. Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — scripsimus *delicuum.*
quod deliquandum] Florent. Havn. — *quod deliquanda* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod deliquatur* Vulg. Vertran. Sciopp.
non sunt] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — fort. *nam sunt, ut turbida quae sunt, quae deliquantur* etc.
ut liquida] *et liquida* Havn.
scribit] om. Havn.
delicuum] Flor. — *delitium* Havn. — *deliquium* ceteri.
a liquido] *ab liquido* Havn.
Claudius] *Cladius* Flor.
malet] Edit. princ. vet. — *mallet* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *malit* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
auctorem] *authorem* Ald. Bas. — *autorum* Par. Gryph.
apud Atilium] Flor. — *apud Accilium* Turnebi Cod. — *apud Attilium* Havn. — *apud Caecilium* Codex B. — *Caecilium* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *auctorem. Caecilius* Fulv. Ursinus ap. Sciopp.

Per laetitiam liquitur animus.

a liquando Liquitur fictum.

6. Multa apud poetas reliqua esse verba quorum origines possint dici, non dubito, ut apud NAEVIUM in Esiona

enimvero gladii lingula

a lingua: in Clastidio

vitulantes

a vitula: in Duloreste

caperata fronte

a caprae fronte: in Demetrio

persibus

a perite; itaque sub hoc glossema Callide subscribunt: in Lampadione

protinam

a liquando] *aliquando* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

C a p. VI.

possint dici] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *possunt dici* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
ut apud] *ut aput* Cod. B.
enimvero] om. Sciopp. — *e numero* Popma.
Esiona] *Hesiona* Ald. Basil. Par. Gryph. — *Esionam* Havn.
enimvero] *vero* Havn. — *e numero* Popma.
Duloreste] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *doloreste* Codex B. — *dolo* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
caperata] *caperrata* Florent. — *caperato* Vossius ex corrupto Nonii loco pag. 402, 31 Merc.
fronte] *fronde* Gryph.
a caprae fronte] *a capra* Sciopp.
persibus] *persicus* Augustin. in Emendat. quem secutus Vertr.
a perite] Ursinus ad Festi fragg. pag. 17. Vertran. Sciopp. — *aperite* reliqui omnes.
glossema] *glossemata* Sciopp.

a protinus, continuitatem significans: in Agidone

caudacus

suavis, tametsi a magistris accepimus Mansuetum: in Romulo

sponsus

contra sponsum rogatus: in Stigmatia

praebia

a praebendo ut sit tutus, quod sint remedia in collo pueris: in Technico

confictant

significans] *significant* Gryph. — *VARRO etiam de Lingua Latina libro sexto vel Protinum vel Protinus continuatione vel praeteritae vel futurae longitudinis dicit, et tamen quoniam ut mihi videtur, potest eius adverbii enuntiatio varia, significantia eius mutata pro locis exemplis testibus designanda est.* NONIUS pag. 376.

in Agidone] Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in Agidione* Havn. — *in Agedone* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *in N Agidone* Flor.

candacus] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *caudacus* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph — *cauadacus* Ven. I. II. unde Scalig. *cavadatus* ex antiquitus excusis profert.

magistris] *magistreis* Vulg.

stigmatia] *istiginatia* Edit. princ. — *istiginata* Edit. vet.

praebia a praebendo] *proebia a prohibendo* Scalig.

ut sit tutus] Florent. Havn. — *ut sit tutum* Codex B. Edit. princ. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut sit totum* Edit. vet. — *ut si lorum* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *usitatum* Scalig.

quod sint remedia] *quod sit remedia* Flor. — *quod sit remedio* Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod si remedia* Havn.

pueris] *puereis* Vulg.

in Technico] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in te chnico* Havn. — *in terinio* Edit. princ. vetust. — *In Therimo* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

confictant] Turneb. — *conficant* Turneb. Cod. — *conficiant* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *conficeant* (c) Edit. princ. vetust. — *confittitant* Cod. B. unde *confictitant* Vulg. Vertr. Sciopp.

a conficto convenire dictum: in Tarentilla PACUVII ab luce

illustre

in Tunicularia

exbolas quassant

aulas quae eiciuntur, a Graeco verbo ἐκβολή dictum: 102
in bello Punico

nec satis sarrare

ab serare dictum, id est aperire; hinc etiam Serae, qua remota fores panduntur.

a conficto] *a confecto* Havn. — *a confuto* Edit. princ. vetust. — *convitant a convito* Scalig.

convenire] *conveniri* Gryph. — Fort. *a convenire conficto.*

Tarentilla] *Terentilla* Sciopp.

ab luce] *dum a luce* Flor. Havn. — Fort. *dictum a luce.*

illustre] *in lustre* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

tunicularia] Florent. Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *trucularia* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *auricularia* Turnebi vetus cod.

exbolas quassant, aulas quae eiciuntur] Florent. Havn. — *exbolas et lilas quassant, eiciuntur* Ed. princ. vetust. — *exbolas aulas quassant, eiiciuntur* Rhol. Ven. I. II, item sed *eijciunt* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *exbaůlas quassant eiciuntur* Cod. B, unde *exbolas quassant ejiciunt* Vulg. Vertran. Sciopp.

ἐκβολή] *exbole* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.

dictum] *ictum* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas.

nec satis sarrare] Florent. Havn. Turneb. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. — *nec satis sarrire* Ed. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nec satis resarrire* Cod. B. Vulg. — *nec satis reserare* Augustin. in Emend., et ita Vertr. Sciopp.

ab serare] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ab serrare* Havn. — *ab serra* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

aperire] *operire* Scalig.

serae, qua remota] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *sera qua remota* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *serae quibus remota* Codex B. — *serae quibus remoteis* Vulg., item, sed *remotis* Vertr. Sciopp.

(83) 7. Sed quod vereor ne plures sint futuri, qui de hoc genere me, quod nimium multa rescripserim, reprehendant, quam quod reliquerim quaedam, accusent; ideo potius iam reprimendum quam procudendum puto esse volumen. Nemo reprehensus qui e segete ad spicilegium reliquit stipulam. Quare institutis sex libris, quemadmodum rebus Latina nomina essent imposita ad usum nostrum, e quis tres scripsi P. Septumio qui mihi fuit Quaestor: tris tibi quorum hic est tertius;

C a p. VII.

Excusatio in Edit. princ. vet. legitur.
sed quod] Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. — *sed quo quod* Edit. princ. — *si quo quod* Edit. vetust. — *sed* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
rescripserim] Flor. — *scripserint* Havn. — *scripserim* ceteri.
quam quod reliquerim] Ald. Bas. Par. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quamquam deliquerint* Havn. — *quamquam reliquerint* Flor. Venet. I. II. — *quamquam relinquerim* Edit. princ. vet. — *quam qui reliquerim* Codex B. — *quae quod reliquerim* Gryph.
reprimendum] *repimendum* Edit. princ. — *repmendum* Edit. vetust.
procudendum] Flor. (Vict. Var. Lect. XVII, 16) inde Augustin. et Vertr. in marg. Sciopp. — *procedendum* Havn. — *protendendum* vetus Turnebi Cod. — *producendum* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr.
qui e segete] *a segete* Codex B.
ad spicilegium] *id spicilegium* Havn.
reliquit] *relinquit* Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
institutis sex libris] *instituteis sex libreis* Vulg.
imposita] *inposita* Edit. princ. vet.
e quis] *e queis* Vulg. Vertr. Sciopp.
treis] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *tris* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *tres* Flor. Havn.
P.] om. Havn.
Septumio] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Septunio* Venet. I. II. — *Septimio* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Septimo* Rhol.
qui mihi fuit] *qui fuit* Havn.
treis tibi] Cod. B. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran.

priores de disciplina verborum originis, posteriores de verborum originibus: in illis qui ante sunt, in primo volumine est, quae dicantur cur ἐτυμολογικὴ neque [an] sit, neque ea utilis sit; in secundo quae sint, cur et ars ea sit et utilis sit; in tertio quae forma etymologiae. In secundis tribus quos ad te misi, item generatim discretis, primum, in quo sunt origines [verborum] locorum et earum rerum quae in locis esse solent: secundum, quibus vocabulis tempora sint notata

Sciopp. — *tris tibi* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
de] om. Havn.
verborum originis] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *originis verborum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
in illis] *in illeis* Vulg.
qui ante sunt] Flor. Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quae ante sunt* reliqui.
ἐτυμολογικὴ] *ἐθιμωλόγικη* Havn. — *ethimologice* Edit. princ. vet. — *ethymologice* Rhol. Ven. I. II. — *etymologia* Ald. Bas. Par. Gryph. — *etymologice* ceteri.
neque sit] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *neque an sit* Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *neque an site* Havn. — Fort. *neque ars sit.*
quae sit] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quae sint* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
cur et ars ea sit] Flor. item Havn. qui *quur* scribit. — *cur et ea sit* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *et cur ea sit* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
et utilis sit] Turneb. — *et illis sit* Florent. Havn. — *et in illis sit* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *et in illeis sit* Vulg. — *in illis sit* Cod. B.
etymologiae] *ethimologie* Edit. princ. vetust. — *ethymologiae* Rhol. Ven. I. II.
secundis] *secundeis* Vulg. item post *discreteis.*
verborum] om. Flor.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.
sint notata] *sunt notata* Cod. B. — *sint nota* Havn.

et eae res quae in temporibus fiunt: tertius hic, in quo a poetis item sumpta ut illa, quae dixi in duobus libris soluta oratione. Quocirca quoniam omnis operis de Lingua Latina tris feci parteis, primo quemadmodum vocabula imposita essent rebus; secundo quemadmodum ea in casus declinarentur; tertio quemadmodum coniungerentur: prima parte perpetrata, ut secundam ordiri possim, huic libro faciam finem.

et eae res] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *et heae res* Cod. B. — *et hae res* reliqui.
a poetis item sumpta] *a poeteis item sumta* Vulg. — *quae a poetis item sunt posita* Sciopp.
ut illa] Victor. Turneb. Scipp. — *utilia* libri omnes.
libris] *libreis* Vulg.
soluta] *solita* Flor. — *ex soluta* Sciopp.
quoniam] om. Havn.
lingua] *lingula* Havn.
tris feci] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *treis* feci] Cod. B. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
parteis] Flor. — *partis* Cod. B. — *partes* reliqui.
primo] *prima* Vulg. Vertr. ex seq. libri principio.
secundo] *secunda* Vulg. Vertr.
ea] om. Edit. princ. vetust.
declinarentur] Flor. Havn. — *declinantur* reliqui.
tertio] *tertia* Vulg. Vertr.
coniungerentur] *conjungentur* Ed. princ. vet.
secundam] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *secundum* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
possim] Florent. Havn. — *possimus* reliqui.
In fine libri Flor. Cod. ita:
M. Terenti Varronis De Lingua Latina Liber VII explicit. Incipit liber VIII. Quae dicuntur, cur non sit analogia Liber Primus.
Havn. *Quae dicantur quur non sint analgia L. I.* —
Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. *Finis Trium Librorum lingue latine Ad Ciceronem.*

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER OCTAVUS.

1. Quom oratio natura tripartita esset, ut superiori- 103
bus libris ostendi, quoius prima pars, quemadmodum (84)

LIBER OCTAVUS.

M. terentii Varronis Analogie liber primus. Edit. princ. — *M. T. Varronis Analogie liber I. quemadmodum in casus vocabula declinantur.* Edit. vet. — *M. T. Varronis Analogiae liber primus, quae dicantur cur non sit Analogia.* Edit. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *M. Terentii Varronis de lingua latina liber septimus.* Vulgat. Vertran. Sciopp.

Cap. I.

Quom] Florent. Havn. Rhol. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quomodo* Edit. princ. vet. — *cum* Codex B. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
oratio] Codex Flor. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ratio* Cod. B. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
natura] Flor. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. — *naturae* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nostra* Sciopp. — Cod. B. hoc loco omittit.
esset ut] *esset natura, ut* Cod. B. — *sit ut* Sciopp.
libris] *libreis* Vulg.
cuius prima] Flor. Augustin. in marg. Vertr. Sciopp. — *quoius prima* Havn. — *eius prima* reliqui.

vocabula rebus essent imposita; secunda, quo pacto de his declinata in discrimina ierunt; tertia, ut ea inter se ratione coniuncta sententiam efferant; prima parte exposita, de secunda. Incipiam hinc, ut propago omnis natura secunda, quod prius illud rectum, unde ea sit declinata: itaque declinatur in verbis rectum Homo; obliquum Hominis, quod declinatum a recto. De huiusce multiplici natura discriminum orae sunt hae: cur, et quo, et quemadmodum in loquendo declinata sunt verba. De quibus duo prima duabus causis percurram breviter: quod et tum quom de copia verborum scribam, erit retractandum; et quod est, de tribus tertium quod est, habet suas permultas ac magnas partes.

2. Declinatio inducta in sermones non solum Latinos, sed omnium hominum, utili et necessaria de

essent imposita] *essent imposita esset* Ald. Bas. Par. Gryph.
de his] *de heis* Vulg.
ierunt] *ierint* Sciopp.
efferant] *afferant* Ald. Bas.
rectum] om. Havn.
itaque] *ita que* Edit. princ. — *ita* Vulg.
declinatur] *declinantur* Havn.
in verbis] *in verbeis* Vulg.
discriminum] *discrimine* Havn.
orae] *ore* Edit. princ. Rhol. — *hore* Edit. vet.
hae] *hee* Edit. princ. vet.
et quo] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *et in quo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
causis] *causseis* Vulg.
percurram] *percurra* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
et de] Havn. — *de* ceteri.
retractandum] *tractandum* Codex B.
est] om. Havn.
partes] *partis* Codex B. — *parteis* Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. II.

utili et necessaria] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

causa: nisi enim ita esset factum, neque dicere tantum 104
numerum verborum possemus; infinitae enim sunt naturae, in quas ea declinantur: neque quae didicissemus ex his, quae inter se rerum cognatio esset, appareret. At nunc ideo videmus, quod simile est, quod propagatum; Legi ut declinatum est a Lego: duo simul apparent quodammodo, eadem dici et non eodem tempore factum, ut si verbi gratia alterum horum diceretur Priamus, alterum Hecuba; nullam unitatem adsignificaret, quae apparet in Lego [et] Legi et in Pria- (85)
mus Priami. Ut in hominibus quaedam sunt cognationes et gentilitates, sic in verbis: ut enim ab Aimilio homines orti Aimilii, ac gentiles; sic ab Aimilii nomine declinatae voces in gentilitate nominali; ab eo enim, quod est impositum recto casu Aimilius, orta Aimilii,

— *utili ac necessaria* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *utili necessaria* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II.
tantum] *tm̄* Havn. Edit. princ. quo factum, ut in Rhol. Ven. I. II. *tamen* legatur.
ex his] *ex hieis* Cod. B. — *ex heis* Vulg.
cognatio] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *cognitio* Edit. princ. vet. — *agnatio* Cod. B. Augustin. et Vertr. in margine, Sciopp. in textu.
appareret] *apparet* Havn. Ed. princ. vet.
legi ut] *legium* Havn.
a lego] inserit opportune Cod. B, unde et in Vulg. Vertran. Sciopp. — om. Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
lego et legi] *lego legi* Havn.
priami ut] *et priamo tamen* Havn.
cognationes] *agnationes* Havn. Codex B. August. et Vertr. in marg.
et gentilitates] *ad gentilitates* Flor.; id est *ac gent.* ut paulo post *ac gentiles.*
verbis] *verbeis* Vulg.
Aimilio] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Emilio* Flor. Havn. Ed. princ. vet. — *Aemilio* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; et sic libri constanter.
nominali] *nominati* Vertr. Sciopp.
recto] *rectum* pr. m. Havn.

Aimilium, Aimilios, Aimiliorum; et sic reliqua, eiusdem quae sunt stirpis. Duo igitur omnino verborum principia, impositiciorum et declinatorum; alterum ut fons, alterum ut rivus. Impositicia nomina esse voluerunt quam paucissima, quo citius ediscere possent: declinata quam plurima, quo facilius omnes, quibus ad usum opus essent, discerent. Ad illud genus quod prius, historia opus est; nisi descendendo enim, aliter id non pervenit ad nos: ad reliquum genus quod po-

reliqua] Vulg. Vertran. Sciopp. — *reliquae* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
principia] Flor. Havn. Cod. B. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *principalia* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
impositiciorum et declinatorum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *impositorum et declinatorum* Cod. B. — *impositicia* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *imposito* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *impositio* Flor. Havn.; fort. *impositio et declinatio*, nisi potius inducenda sunt.
impositicia] *impositia* Edit. princ. vet. Cod. B. — *impositiva* Havn.
quam paucissima] *per paucissima* Havn.
citius] *cicius* Edit. princ. vet.
quo facilius] Flor. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *isto opere facilius* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quae isto opere facilius* Codex B. Vulg. Vertr.
ad usum] Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *adversum* Flor. Edit. princ. vetust. — om. Cod. B. Vulg. Vertr.
discerent] Codex B. Vulg. Vertran. — *dicerent* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicerentur* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol.
historia opus] *memoria opus* Henr. Stephanus in Append. pag. 179.
nisi] *nihil* Havn.
descendendo] *descendo* Havn. — *discendo* H. Stephanus.
enim] *ei* Havn.
ad reliquum] praepositio deest in Par. Gryph.

sterius, ars; ad quam opus est paucis praeceptis, quae sunt brevia. Qua enim ratione in uno vocabulo declinare didiceris, in infinito numero nominum uti possis: itaque novis nominibus allatis in consuetudinem, sine dubitatione eorum declinatus statim omnis dicit popu- 105
lus; etiam novicii servi empti in magna familia cito omnium conservorum nominis recto casu accepto in reliquos obliquos declinant. Qui si nonnunquam offen-

ars] *arte* Codex B. Stephan. loc. cit.
paucis praeceptis] *pauceis praecepteis* Vulgat. — *quam via* Havn. pro verbis *quam opus est p. pr. q. s. brevia.*
qua enim ratione] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *que enim ratio* Havn. Edit. princ. vetust. — *quae enim ratione* Rhol. Ven. I. II. — *quae enim recte* Cod. B. Edit. Vulg. Vertr.
uno] om. Havn.
didiceris] *dediceris* Havn.
in] om. Havn.
itaque] *ita* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
novis] *noveis* Vulg.
allatis] *adlateis* Vulg. — *adlatis* Codex B. Vertr. Sciopp.
in consuetudinem] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *consuetudinem* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *consuetudine* Codex B.
declinatus] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *declinamus* Flor. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *declinat* Havn.
dicit] *discit* Cod. B. Vertr. Sciopp.
etiam] *et iam* Havn.
novicii] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *novitii* Havn. — *novitii* ceteri.
empti] *emti* Vulg. Vertr. — om. Sciopp. — Edit. princ. vet. *servienti* pro *servi empti* legunt.
nominis] nos ex coniectura. — *omnis* Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *omnes* Havn. — *nomina* in marg. ex coniectura Augustin. Vertr. Sciopp.
qui si nonnunquam] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quis nonnunquam* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *queis nonnunquam* Cod. B.
offendunt] *ostendunt* Ald. Bas. Par. Gryph.

dunt, non est mirum: etenim illa qui primi nomina imposuerunt rebus, fortasse an in quibusdam sint lapsi; voluisse enim putant singularis res notare, ut ex his in multitudinem declinaretur, ab Homine Homines; sic mares liberos voluisse notari, ut ex his feminae declinarentur: ut est ab Terentio Terentia: sic in recto casu quas imponerent voces, ut illinc essent futurae quae declinarentur: sed haec in omnibus tenere nequisse, quod et una et dicuntur Scopae, et mas et femina Aquila, et recto et obliquo vocabulo Vis. Cur

illa qui] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *illi qui* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
fortasse an] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *forsitan* Cod. B. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp.
sint lapsi] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sunt lapsi* Cod. B. Ed. Vulg. Vertran. Sciopp.
voluisse] *Solius* Havn.
singularis res] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *singulareis res* Vulg. — *singulares res* Vertr. Sciopp.
ex his] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ex iis* reliqui.
multitudinem] Havn. — *multitudine* ceteri.
declinaretur] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *declinarentur* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — addunt libri *ut est* quae cum Flor. Havn. omisimus; in Havn. quae sequuntur, omnia usque ad *declinarentur*, desiderantur.
voluisse notari] om. Sciopp.
ex his] *ex heis* Vulg.
ut est] quae sequuntur usque ad verba *quo declinarentur* in Cod. B. desiderantur.
ab Terentio] Flor. — *a Terentio* reliqui.
quo declinarentur] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quae declinarentur* Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp.
una et dicuntur] Flor. Havn. — *una dicuntur* ceteri.

haec non tam sint in culpa, quam putant, pleraque solvere non difficile, sed nunc non necesse; non enim qui potuerint adsequi, sed qui voluerint, ad hoc quod propositum, refert, quod nihilo minus declinari potest (86) ab eo quod imposuerunt scopae, scopa, quam si imposuissent scopa, ab eo scopae; sic alia.

3. Causam inquam, cur eas voces quae descendunt a recto [casu, declinarint,] caussa est, cur eas ab impositis nominibus declinarint, quam ostendi. Sequi-

sint in culpa] Cod. B. Edit. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sit in culpa* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quam putant] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *qui putant* reliqui.
pleraque] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *plerique* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
qui] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod* Cod. B. Vulg. Vertr. — *quid* Sciopp.
potuerint] Florent. Havn. Ed. princ. vet. — *potuerunt* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *non potuerint* Cod. B. Sciopp. — *non potuerunt* Vulg. Vertr.
adsequi] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *assequi* reliqui.
qui voluerint] Florent. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod voluerint* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *quod voluerunt* Vulg. Vertr. — *quid voluerint* Sciopp.
scopae] om. Havn.

Cap. III.

causa] *caussa* Sciopp. — *caussam* Vulg. Vertr.
inquam] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ald. Bas. Sciopp. — *in quam* Ven. I. II. Par. Gryph. — *quare* Vulg. Vertr.
cur eas voces quae descendunt a recto caussa est] Cod. B. — om. ceteri omnes; addidimus, ne oratio minus cohaerens sit *casu declinarint;* excidisse hoc loco *declinarint* apertum mihi videtur, quod idem paulo post in Flor. Havn. apparet: *declinarint declinari*, ubi nullus ei locus.
cur eas] *quur eam* Havn.
impositis] *imposileis* Vulg.
quam ostendi] *ostendi* Vulg. Vertr. Sciopp.

tur, in quas voluerint declinari aut noluerint, ut generatim ac summatim, item in formis. Duo enim genera verborum: unum fecundum, quod declinando multas ex se parit disparilis formas, ut est Lego, Legis, Legam, sic alia: alterum genus sterile, quod ex se parit nihil, ut est Etiam, Vix, Cras, Magis, Cur. Quarum rerum usus erat simplex, simplex ibi etiam vocabuli declinatus, ut in qua domo unus servus, uno servili opus est

sequitur in quas] Flor. Havn. Codex B. Ed. princ vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *sequitur in queis* Vulg. Vertr. Sciopp. — puto: *sequitur inde, quas.*
voluerint] Flor. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *voluerunt* reliqui.
declinari] *declinarint declinari* Flor. Havn. — *declinare* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *declinati* Venet. I.
aut noluerint] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aut voluerint* Edit. vet — *aut noluerunt* Rhol. — *aut voluerunt* Ven. I. II. Ald. Bas. — *autem voluerunt* Par. Gryph.
ut generatim] *ut* om. Vulg. Vertr. Sciopp.
in formis] *informes* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *in formeis* Vulg. — *in foremem* Havn.
duo enim] *enim* om. Cod. B.
fecundum] Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *secundum* Codex B. Edit. princ. vet. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ferundum* Havn. et suprascripto ϴ Flor. vid. Vict. Var. Lect. XVIII, 1.
disparilis] *disparileis* Vulg. Vertr. Sciopp.
lego legis] *lego gis* Havn.
vix, cras] sic nos ex Florent. Havn.: qui *vixerat; cras* omissum in Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — legitur post *magis* in Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
cur] *quur* Havn.
simplex; simplex ibi] Sciopp. adiectivo repetito. — *simplex, ubi* Cod. B. — *simplex ibi* reliqui omnes.
vocabuli] *vocabula* Ald. Bas. Par. Gryph.
declinatus] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *declinantur* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
uno servili opus est nomine] ita nos ex coniectura. — *uno servilio post nomine* Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust.

nomine; in qua multi, pluribus. Igitur et in his rebus 106
quarum sunt nomina, quod discrimina vocis plura, propagines plures; et in his rebus quae copulae sunt ac iunguntur, verba, quod non opus fuit declinari in plura, fere singula sunt: uno enim loro alligare possis vel hominem vel equum vel aliud quod, quidquid est, quod cum altero potest alligari. Sic quod dicimus in loquendo, Consul fuit Tullius et Antonius: eodem illo ET omnis binos consules colligere possumus, vel dicam

— *uno servilio post nomen* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *uno servolo post nomen* Vulgat., quem sequitur mutato *servolo* in *servo* Vertr. — *uno solum opust nomine* Sciopp.
in qua] Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in quam* Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
multi] *populi multi* Ald. Bas. Par. Gryph.
igitur et] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp — *igitur ea* Cod. B. Edit. princ. vet. Augustin. et Vertr. in marg.
in his] *in heis* Vulg.
quarum sunt] Vertr. Sciopp. — *quorum sunt* libri omnes.
quod discrimina] *quot discrimina* Venet. I. II. — *quo discrimina* Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp.
plures: et in his] Flor. Havn. — *plures in his* ceteri; vulg. *heis.*
sunt] om. Havn.
ac iunguntur] Flor. Ed. princ. vet. — *ac coniunguntur* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ac his iunguntur* Cod. B. Vulg. (*heis*) Vertr. Sciopp. — *Faernus delebat ac* Sciopp. in marg.
verba] Fort. *verbo.*
alligare] Flor. Havn. — *colligare* ceteri.
possis] *posses* Havn.
quidquid] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quicquid* ceteri.
alligari] Flor. Havn. — *colligari* ceteri.
Tullius] *Tulius* Edit. princ. vet. — *Tullus* pr. m. Havn.
eodem illo] *eodem illos* Vertr.
omnis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I, II. — *omneis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
colligere] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *colligare* Vulg. Vertr. Sciopp.

amplius, omnia nomina, atque adeo etiam omnia verba; cum fulmen tunc ex una syllaba, illud ET maneat unum. Quare duce natura, si quae imposita essent vocabula rebus . . .

MULTA DESUNT.

. . . ne ab omnibus his declinatus putarent, quorum generum declinationes oriantur.

4. Partes orationis sunt duae, si item ut DION, in tris diviserimus partes res, quae verbis adsignificantur: una, quae adsignificat casus: altera, quae tempora: tertia, quae neutrum. De his ARISTOTELES oratio-

cum fiunt tunc] Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. — *tum fiunt* Vertran. — *cum fiat ut* Sciopp. — *cum . . . tunc* Cod. B. vacuo spatio relicto. — *cum fulm̄ tunc* Havn. — *cum fulmen tunc* Florent. Codex, unde legendum *cum fulcimen tunc* videtur.
illud ET maneat unum] *unum cum et illud maneat* Vertran. — *ET maneant unum* Scioppius. — *illud remaneat unum* quidam apud Augustinum.
MULTA DESUNT] ita Vulgat. Vertran. Sciopp. — in reliquis libris arcte quae sequuntur cohaerent, nec ullum lacunae vestigium.
his] *heis* Vulg. — *hieis* Cod. B.
declinatus] *declinandus* Flor. Havn. — *declinandas* Augustin. et Vertr. in marg. ex libro.
quorum generum] *quarum generum* Flor. Havn. — *duorum generum* Popma.
oriantur] Florent. Havn. — *oriuntur* ceteri.

C a p. IV.

Dion] *Dyon* Flor.
tris] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *treis* reliqui.
verbis] *verbeis* Vulg. — *verba* Gryph.
adsignificantur] *significantur* Florent. Havn.
una quae] *unum quae* Flor. Havn. — *unam quae* Codex B.
casus] *capus* Flor. Havn. natum ex scribendi genere *caſſus* vel *caſsus*, ut alibi monuimus.
altera] *alterum* Flor. Havn. Venet. I. II. — *alteram* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol.
de his] *de hieis* Cod. B. — *de heis* Vulg.

nis duas partes esse dicit, vocabula et verba, ut Homo et Equus, et Legit et Currit. Utriusque generis et vocabuli et verbi quaedam priora, quaedam posteriora; priora, ut Homo, Scribit, posteriora, ut Doctus et Docte; dicitur enim Homo doctus, et Scribit docte.
Haec sequitur et locus et tempus, quod neque Homo, (87)
nec Scribit potest sine loco et tempore esse: ita ut magis sit locus Homini coniunctus, tempus Scriptioni, quom de his nomen sit primum. Prius enim nomen est, quam verbum temporale: et reliqua posterius, quam
nomen et verbum. Prima igitur nomina: quare de eo- 107
rum declinatione quam de verborum, ante dicam.

5. Nomina declinantur aut in earum rerum discrimina, quarum nomina sunt, ut a Terentius, Terenti: aut in eas res extrinsecus, quarum ea nomina non

orationis duas partes] Flor. Havn. — *duas partes orationis* reliqui. — conf. Quintil. I, 4, 18 ibiq. Spald. pag. 96 seq.
dicit vocabula] *dixit vocabula* Havn.
priora, quaedam] Flor. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *priora et quaedam* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
priora ut homo] in marg. Cod. Flor. *Hic error non parvus.*
posteriora] *posteriora* Havn.
et locus] *locus* Havn.
nec scribit] Edit. princ. vetust. — *neque scribit* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *nec scribi* Flor. Rhol. Ven. I. II. — *scribi* Ald. Bas. Par. Gryph. — *scribit* Havn.
potest sine] *potest nec sine* Ald. Bas. Paris. Gryph.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
de his] *de hieis* Cod. B. — *de heis* Vulg.
temporale] hoc cum seqq. usque ad *prima igitur* om. Havn.

C a p. V.

a] *ab* Havn.
Terenti] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Terentii* Havn. Vulg. Vertr. Sciopp.
in eas res] *in ea res* Flor. Gryph. — *in ea re* Havn.

sunt, ut ab equo, Equiso. In sua discrimina declinantur aut propter ipsius rei naturam, de quo dicitur, aut propter illius, qui dicit. Propter ipsius rei discrimina aut ab toto, aut a parte. Ab toto, ut ab homine Homunculus, ab capite Capitulum: propter multitudinem, ut ab homine Homines; ab eo, quod alii dicunt, Cervices, [et] id ORTENSIUS in poematis Cervix. Quae a parte declinata, aut a corpore, ut a mamma Mammosae, a manu Manubria: aut ab animo, ut a prudentia

ab equo equiso] Flor. ut coniecit Vertran. — *ab equo equito* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *ab equo equisco* Havn. — *ab equo equile* quidam apud Augustinum, et sic edidit Vertr. Sciopp.
de quo] *de quo* Vertr. Sciopp.
dicitur] Flor Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicuntur* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
discrimina] *descrimina* Edit. princ. — *discrimina declinantur* Havn.; alterum verbum a sec. m. inductum.
ab toto] Florent. Havn. — *a toto* ceteri.
aut a parte. A toto] Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *aut a parte aut ab animo . a toto* Cod. B. in quo exciderunt: *a corpore* quae facile ex seqq. addas. — Scripsimus ut supra *ab toto.*
ab capite] Flor. Havn. — *a capite* reliqui.
dicunt cervices] *dicunt cervix* Sciopp.
Ortensius] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Hortensius* ceteri.
in poematis] *in poemateis* Vulgat. — *in poema.* Venet. I. II. unde *in poemate* Ald. Basil. Paris. Gryph.
cervix] *cervices* Sciopp. vid. X, 4, fine.
aut a corpore] *ut a corpore* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ut a mamma] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — reliqui omittunt praepositionem.
mammosae] Flor. Havn. — *mammose* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. — *mammosa* Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *mammola* Ald. Bas. Par. Gryph.
manubria] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *manubiae* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.
aut ab animo] Florent. Havn. — *alia ab animo* ceteri.

Prudens, ab ingenio Ingeniosi. Haec sine agitationibus; at ubi motus maiores, item ab animo, ut ab strenuitate et nobilitate, Strenui et Nobiles. Sic a pugnando et currendo Pugiles et Cursores. Ut aliae declinationes ab animo, aliae a corpore: sic aliae, quae extra hominem, ut Pecuniosi, Agrarii; quod foris pecunia et ager.

6. Propter eorum, qui dicuntur, sunt declinati casus, uti is qui de altero diceret, distinguere posset, quom vocaret, quom daret, quom accusaret: sic alia eiusdem discrimina, quae nos et Graecos ad declinandum duxerunt. Sine controversia sunt quinque. Quis

ingeniosi] Flor. Havn. — *ingeniosus* reliqui.
haec sine] *hae sine* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
agitationibus] *eo agitationibus* Cod. B.
at ubi motus] Flor. Havn. — *aut ibi motus* Cod. B. — *aut ubi notus* ceteri.
ut ab strenuitate] Flor. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.; item sed *a* Edit. princ. vet. Rhol. — *aut strenuitate* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
pugiles] *et pugiles* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
agrarii] *agrosi* Sciopp.

C a p. VI.

propter eorum qui dicuntur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Augustin. in marg. Rhol. — *propter eorum quam dicuntur* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *propter eorum quae dicuntur* Codex B. — *eorum propter quae dicuntur* quidam apud Augustin. et ita Sciopp. — *propter eorum qui dicunt usum* Vertr. — *propter eos tum qui dicunt* Popma.
uti is] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. — *ut his* Venet. I. II. — *ut iis* Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut is* reliqui.
quom . . quom . . quom] Havn. — *cum . . cum . . cum* ceteri.
alia eiusdem discrimina] Florent. Havn. — *alia equidem discrimina* Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *alia quidem discrimina* Vulgat. Vertran. Sciopp. — Fort. *alia eiusmodi discrimina.*
sunt quinque] Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sunt quiquae* Flor. et supra Θ,

vocetur, ut Hercules; Quemadmodum vocetur, ut Hercule; Quo vocetur, ut ad Herculem; [a quo vocetur, ut ab Hercule;] Quoi vocetur, ut Herculi; Quoius vocetur, ut Herculis.

7. Propter ea verba quae erant proinde ac cogno-
108 minata, ut Prudens, Candidus, Strenuus, quod in his praeterea sunt discrimina propter incrementum, quod maius vel minus in his esse potest; accessit declinationum genus, ut a Candido, Candidius, Candidissimum:

Havn. — *sunt hi quinque* Vulg. Vertr. Sciopp. — *sunt quique* Rhol.
quis vocetur] Havn. Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quis noketur* Florent. dittographia ut sit *vocetur* et *notetur.* — *quod vocetur* Edit. princ. vet. — *quod vocent* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
ut Hercule] Flor. Sciopp. — *ut Hercules* reliqui omnes. — *quemadmodum vocetur ut Hercules* om. Havn.
quo vocetur ut ad Herculem] Florent. Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quo vocetur ut Herculem* Codex B. Edit. princ. vet. — haec omissa in Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
a quo vocetur ut ab Hercule] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — omittunt haec Cod. B. Edit. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp.; uncis inclusimus ut spuria; quae qua ratione in textum irrepserint, quisque videt. Varro enim, cum de latinis et graecis loquatur, hunc casum, quem graeci omnino ignorant, non potest non omittere. VIII, 36. *sic Graeci nostra senis casibus non quinis dicere debebant; quod cum non faciunt, non est analogia.*
quoi] Havn. — *cui* ceteri.
cuius] *quoius* Havn. et in marg. *Nota . sep hic dtm gto anp.*

Cap. VII.

propter ea verba] *praeterea verba* Sciopp.
ac] *ut* Havn.
cognominata] *cognomina* Havn. Sciopp.
in his praeterea] *in heis praeterea* Vulg. — *in iis praeterea* Havn. — *in his* Sciopp.
vel] *aut* Havn.
accessit] *adcessit* Vulgat. Vertr. Sciopp.
candidius] *candidus* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

sic a Longo, Divite, id genus aliis, ut fieret. Quae in eas res quae extrinsecus declinantur, sunt ab equo (88)
Equile, ab ovibus Ovile, sic alia; haec contraria illis quae supra dicta, ut a pecunia Pecuniosus, ab urbe Urbanus, ab aero Aeratus: ut nonnunquam ab homine locus, ab eo loco homo, ut a Romulo Roma, a Roma Romanus. Aliquot modis declinata ea quae foris; nam aliter qui a maioribus suis, Latonius et Priamidae: aliter quae facto, ut a praedando Praeda, a merendo Merces. Sic alia sunt, quae circum ire non difficile; sed quod genus iam videtur et alia urgent, omitto.

8. In verborum genere quae tempora adsignificant, quod ea erant tria, praeteritum, praesens, futurum; declinatio facienda fuit triplex, ut Saluto, Saluta-

fieret] *ferret* Havn.
illis] *illeis* Vulg.
ab homine] *ad homine* Edit. princ. vetust.
ab eo loco homo] *loco* omitt. Scioppius. — *ab colo eo homo* Havn.
a Roma] *ab Roma* Havn.
modis] *modeis* Vulg. ut paulo infra *sueis.*
Latonius] *Latonus* Flor. — *latonum* Havn.
Priamidae] Florent. Havn. — *Priamides* reliqui omnes.
quae facto] Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quae fato* Havn. — *quam facto* Edit. princ. vet. — *qui a facto* Cod. B. — *quae a facto* Vulgat. Vertran. Sciopp.
praedando] *pridando* Edit. vet.
praeda] Flor. Havn. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *praedae* reliqui.
circum ire] *circuire* Cod. B. Havn.
sed quod genus] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sed genus* Vulg. Vertran. Sciopp.
urgent] Flor. Havn. Edit. vet. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. *urguent* Codex B. Vertr. Sciopp. — *urgeret* Edit. princ. — *urgerent* Rhol. Venet. I. II.

Cap. VIII.

praesens] *praesens et* Havn.
ut saluto] *ut ab saluto* Havn.

bam, Salutabo: quom item personarum natura triplex esset, qui loqueretur, de quo, ad quem, haec ab eodem verbo declinata, quae in copia verborum explicabuntur.

9. Quoniam dictum de duabus declinationibus, cur et in qua sit forma; tertium quod relinquitur, quemadmodum, nunc dicetur. Declinationum genera sunt duo, Voluntarium, et Naturale: voluntarium est, quo ut quoiusque tulit voluntas, declinavit. Sic tres quom emerunt Ephesi singulos servos, nonnunquam alius declinat nomen ab eo, qui vendit: Artemidorus, atque Artemidorum appellat: alius a regione quod ibi emit, ab

quom] Havn. — *cum* ceteri.
ad quem] desunt in Flor. Codice; addito ⊖; item in Havn.
quae in copia] *quae sunt in copia* Cod. B.

C a p. IX.

Quoniam] *quam* Edit. princ. vet.
in qua sit forma] Vulg. Vertr. — *in qua sint forma* Sciopp. — *in qua sit fama* libri veteres omnes.
nunc dicetur] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicitur nunc* Havn. — *nunc dicitur* ceteri.
quo, ut cuiusque] *quod ut cuiusque* Henr. Stephan. in Appendice pag. 182. — *quo ut quoiusque* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
emerunt] *emerint* Sciopp.
ab eo qui vendit] *ab eo quod vendidit* ex coniect. Vertran. Sciopp. Henr. Steph. loc. cit.
Artemidorus] *artem, idorus* Havn. — *Artemidoro* Vossius de Analog. I, 5, pag. 21; melius *vendit Artemidorus* Vertr.
atque Artemam appellat] Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *atque Artemidorum appellat* Flor. Codex B. Edit. princ. vetust.
alius a regione] Flor. Havn. — *alius aut regione* Edit. princ. vetust. Rhol. — *alius ãt regione* Ven. I. II. — *alius autem a regione* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *alius aut a regione* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Ionam] *Ionem* Augustin. ex libro in margine, Sciopp. — *Iona* Havn.

Ionia, Ionam; alius quod Ephesi, Ephesium; sic alius 109
ab alia aliqua re, ut visum est. Contra naturalem declinationem dico, quae non a singulorum oritur voluntate, sed a communi consensu. Itaque omnes impositis nominibus, eorum item declinant casus, atque eodem modo dicunt huius Artemidori, et huius Ionae, et huius Ephesii: sic in casibus aliis. Cum utrumque nonnunquam accidat, et ut in voluntaria declinatione animadvertatur natura, et in naturali voluntas (quae quoiusmodi sint, aperietur infra), quod utraque declinatione

alius quod Ephesi] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aut ab urbe Epheso* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp..
ab alia aliqua] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *ab aliqua alia* reliqui; illud et Vossius loc. cit.
dico quae non] Flor. Havn. Vertr. in marg. Sciopp. — *dico quod non* reliqui.
voluntate] *voluntatem* Havn.
sed a communi] *sed aut communi* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
impositis] *impositeis* Vulg.
item] *idem* Havn.
Artemidori] Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *autem idori* Havn. — *Artemae* intulerunt Augustinus in marg. Vertr. Sciopp. Vossius; an ex Codd. ab Augustino margini sit appositum, quamvis coniecturae signum desideratur, valde dubitandum.
et huius Ionae] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *et huius Ione* Cod. B. — *et huius Ionis* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. Augustin. in margine, et omisso *huius* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et huius Ioni* Havn.
Ephesii] *Ephesi* Rhol. — *ephesis* Havn.
in casibus aliis] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. — *in aliis casibus* reliqui.
et ut] Fort. *ut et*.
voluntaria] *volutaria* Havn.
cuiusmodi] *eiusmodi* Cod. B. Ed. princ. vetust. — *quoiusmodi* Havn. quod dedimus.
aperietur] *aperientur* Havn.

alia fiunt similia, alia dissimilia, de eo Graeci Latinique libros fecerunt multos; partim quom alii putarent in loquendo ea verba sequi oportere, quae a similibus similiter essent declinata, quas appellarunt ἀναλογίας:
(89) alii cum id neglegendum putarent ac potius sequendam dissimilitudinem, quae in consuetudine est, quam vocant ἀνομαλίαν: cum, ut ego arbitror, utrumque sit nobis sequendum; quod in declinatione voluntaria sit ἀνομαλία, in naturali magis analogia. De quibus utriusque generis declinationibus libros faciam bis ternos: prioris tris de earum declinationum disciplina; posterioris, ex eius disciplinae propaginibus. De prioribus primus erit hic: quae contra similitudinem declinationum dicantur. Secundus, quae contra dissimilitudinem. Tertius de similitudinum forma: de quibus quae experiero, singulis tribus; tum de alteris totidem scribere ac dividere incipiamus.

10. Incipiam, quod huiusce libri est, dicere contra eos, qui similitudinem sequuntur: quae est, ut in aetate puer ad senem, puella ad anum; in verbis, ut 110
est scribo scribam, dico dicam. Prius contra univer-

alia dissimilia] om. Codex B. Edit. princ. vet.

libros] om. Havn.

fecerunt] *fecerut* Havn.

partim] *pertinet* Edit. princ. vet.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.

appellarunt] *appellant* Codex B. Ed. princ. vet. — *appellaverunt* Havn.

ἀναλογίας] *analogias* Florent. Rhol. Ven. I. II. — ἀραλογίας Havn. — *analagogias* Edit. princ. vetust.

neglegendum] Flor. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *necligendum* Havn. — *negligendum* reliqui.

sequendam similitudinem, quae] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *sequendam* συνήθειαν *dissimilitudinem quae* Cod. B. — *sequendam* συνήθειαν *dissimilitudinemque quae* Vulg. Vertr. Sciopp.

quam vocant] *quam etiam vocant* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

ἀνομαλίαν] Vict. Vulg. Vertr. Sciopp. — ὁμάλειαν Cod. B. — ΛωΜΑϾΝΑΝ Cod. Flor. — συνήθειαν Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — om. Havn. — lacuna in Edit. princ. vetust.

quod in declinatione] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod declinatione* veteres libri omnes.

ἀνομαλία] *anomalia* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *magis* ἀνομαλία Henr. Stephanus in Append. pag. 31 et 37.

bis ternos] *bisternos* Edit. princ. vet.

prioris] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *prioreis* Vulg. — *priores* reliqui.

tris] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *treis* reliqui.

posterioris] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *posterioreis* Vulg. — *posteriores* reliqui.

experiero] *expetiero* Codex B. — *expedierim* Sciopp. — *expedierint* Augustin. in marg. ex libro, Vertr. — *ex prioribus* Scalig.

singulis] *singuleis* Vulg. item post *altereis*.

tum de alteris] *aut de alteris* Cod. B. Edit. princ. vetust.

incipiamus] Havn. — *incipiemus* Sciopp. — *incipimus* ceteri.

C a p. X.

dicere] *dicitur* Havn.

quae est] *quae* Havn.

puella] om. Rhol. Ven. I. II. cum Havn.

anum] *avum* Havn.

in verbis] Flor. Vertr. Sciopp. — *inberbis* Havn. — *imberbis* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in verbeis* Vulg.

scribo scribam, dico dicam] *scribo dico scribebam dicebam* Par. Gryph. — *dicere* pro *dicam* Edit. princ. vet.

prius] *dicam prius* Sciopp.

sam analogiam; dein tum de singulis partibus a natura sermonis incipiam.

11. Omnis oratio cum debeat dirigi ad utilitatem, ad quam tum denique pervenit, si est aperta et brevis, quae petimus, quod obscurus et longus orator est odio; et cum efficiat aperta, ut intellegatur; brevis, ut cito intellegatur; et apertam consuetudo, brevem temperan-

dein tum] Flor. Sciopp. — *deinde tum* Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tum* Vulg. Vertr.
singulis] *singuleis* Vulg.
a natura] *et a natura* Henr. Stephan. Append. pag. 47.
sermonis incipiam] Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *sermo incipiam* Flor. — *sermo sit incipiam* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *sermo sic incipiam* Ald. Bas. Par. Gryph.

Cap. XI.

ad quam tum denique] *ad quantum denique* Ald. Basil. Paris. Gryph.
quae petimus] *quum petimus* Vertr. — *quippe* emendat Augustin. et ita Sciopp.
aperta et brevis] *aperta (consuetudo brevem) et brevis* Havn. deletis qnae inclusa leguntur; desunt nempe in hoc codice quae sequuntur, usque ad *et cito.*
obscurus et longus] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *obscurius et longius* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.— *obscurum et longi* Florent. Codex et in marg. Θ.
intellegatur] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *intelligatur* reliqui; ita et paulo post.
brevis ut cito] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.; ex coniectura ni fallor. — *brevis et cito* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — Fort. *brevis ut et cito.*
apertam consuetudo] Vulg. Vertr. Sciopp. — *aperta consuetudo* libri veteres omnes.
brevem temperantia] Vulg. Vertr. Sciopp. — *brevem intemperantiam* Codex B. — *brevem temperantiam* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

tia loquentis: et utrumque fieri possit sine analogia: nihil ea opus est. Neque enim utrum Herculi an Herculis clavam dici oporteat, si doceat analogia, quom utrumque sit in consuetudine, non neglegendum, quod aeque sunt et brevia et aperta.

12. Praeterea, quod his utilitatis causa quaeque res sit inventa, si ex ea quis id sit consecutus, amplius ea scrutari, quom sit nimium otiosi? et cum utilitatis causa verba ideo sint imposita rebus ut ea significent, si id consequimur una consuetudine, nihil prodest analogia.

fieri] *fierit* Havn.
analogia] *anologia* Edit. princ. vet.
utrum Herculi] *utrumque Herculi* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
an Herculis clavam] *an Herc. clavam* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in Herculis clavam* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
neglegendum] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *negligendum* reliqui.
quod aeque sunt] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sunt quod aeque sunt* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quaedam sunt* Codex B.
brevia] *brevi* Havn.

Cap. XII.

praeterea quod his utilitatis] Flor. Codex B. Edit. princ. vet.; item Havn. qui *vis* exhibet. — *praeterea quod is utilitatis* Rhol. (hic *iis* habet) Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *praeterea quom utilitatis* Augustin. ex coniectura in margine, Vertran. Sciopp. Scalig. — Legend. *praeterea quor, si utilitatis.*
sit] om. Havn.
consecutus] *obscurius* Codex B.
ea scrutari] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *ea scrutari non debet* Codex B. et mutato *eam* Vulg. Vertran. Sciopp.
cum sit nimium] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quom sit nimium* Havn. — *cum sit nimium* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ut] *et* Havn.
analogia] *anologia* Edit. princ.

13. Accedit, quod quaecunque usus causa ad vitam sint assumpta, in his non utilitatem quaerere, non similitudinem; itaque in vestitu quom dissimillima sit virilis toga tunicae, muliebris stola pallio; tamen inaequabilitatem hanc sequimur nihilo minus.

(90) 14. In aedificiis, quod non videmus habere atrium

C a p. XIII.

accedit] *accidit* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
quod] *ut* Havn.
usus causa] *causa usus* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
assumpta] *adsumpta* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
in his] *in heis* Vulg.
non utilitatem] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *utilitatem* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — alii *n̄*, alii *n̄o* exhibent, in quo latet verbum, sive *necesse*, sive *volumus* vel *volt*.
quaerere] *quaerimus* Augustin. marg. ex conj. Vertr. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
dissimillima] *dissimilia* Havn.
tunicae] *tunica* Florent. Havn.
muliebris stola] ita correxit Gisb. Cuperus Observat. IV, 9. ex libr. IX, 33. *quare ut hic similitudines sequemur, ut virilis tunica sit virili similis, item toga togae: sic mulierum stola stolae proportione et pallium pallio simile.* — *muliebri: stola* libri omnes.
inaequabilitatem] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *inaequalitatem* reliqui.
hanc] *similibus hanc* Par. Gryph.
sequitur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sequimur* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XIV.

quod non videmus] *quod non videamus* Havn. — *quid? non videmus* Augustin. in marg. conj. Vertran. Sciopp. — Fort. *quod quom non videamus* repetito *quod*.
atrium] Fort. *ad atrium*.

περίστυλον similitudinem, et cubiculum ad equile, quod tamen propter utilitatem in his dissimilitudines potius quam similitudines sequamur; itaque et hiberna triclinia et aestiva non item valvata ac fenestrata facimus.

15. Quare quom ut in vestitu, aedificiis, sic in supellectile, cibo, ceterisque omnibus quae usu ad vi- 111
tam sunt assumpta, dominetur inaequabilitas; in sermone quoque, qui est usus causa constitutus, ea non repudianda.

16. Quod si quis duplicem putat esse summam, ad quas metas naturae sit perveniendum in usu, utili-

περίστυλον] ΠЄΡΗϹΤhλΟΝ Flor. — *περίστηλον* Rhol. — *περιστίλων* Havn. — *περιστῆλον* Venet. I. II. — lacuna in Edit. princ. vet. — *περιστύλου* Vertr. Sciopp. — *peristylii* Scalig.
ad equile] Flor. Havn. — *adaequale* Vertr. Sciopp. — *aediculae* Scaliger. — *ad ea aequale* Popma. — *ad aequale* ceteri.
quod tamen propter] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cum tamen propter* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
in his] *in ieis* Cod. B. — *in heis* Vulg.
triclinia] *et triclinia* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph
ac fenestrata] Florent. Havn. — *et fenestrata* reliqui.

C a p. XV.

quom] Havn. — *cum* ceteri.
ut in vestitu] Stephan. Append. pag. 174. — *et in vestitu* Florent. Havn. — *in vestitu* ceteri.
aedificiis] *aedificium* Havn.
ceterisque] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *ceteris* Codex B. Ed. princ. vet. Vertr. Sciopp. — *cetereis* Vulg.
quae usu] Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quae usus* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet.
assumpta] *adsumpta* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
inaequabilitas] Flor. — *inaequalitas* reliqui omnes.

C a p. XVI.

sit] *si* Havn.

tatis et elegantiae, quod non solum vestiti esse volumus ut vitemus frigus, sed etiam ut videamur vestiti esse honeste: non domum habere ut simus in tecto et tuto solum, quod necessitas contruserit, sed etiam ubi voluptas retineri possit: non solum vasa ad victum habilia, sed etiam figura bella atque ab artifice . . . quod aliud homini, aliud humanitati satis est: quodvis sitienti poculum homini idoneum, humanitati nisi bellum, parum: sed cum discessum est ab utilitate ad voluptatem, tamen in eo ex dissimilitudine plus voluptatis, quam ex similitudine, saepe capitur. quo nomine et gemina conclavia dissimiliter poliunt, et lectos non

ut vitemus] *ut nitemus* Edit. princ. — *et vitemus* Havn.
ut videamur vestiti esse honeste] *ut induamur honeste* Sciopp.
domum] *solum domum* Havn.
in tecto] om. Havn.
solum] om. Havn.
solum quod necessitas] *solum quo necessitas* quidam apud August. et ita Vertr. Sciopp.
ubi] *ibi* Havn.
voluptas] *voluntas* Ed. princ. vet.
sed etiam figura] Florent. Havn. Rhol. Venet I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sed et figura* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran. — *sed et a figura* Sciopp. — *abilia* supra Havn.
ab] om. Havn.
artifice . . . quod] parvus est hiatus in cod. Florentino, ut quid deesse videatur; deest apodosis.
quodvis] *quovis* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I II.
sitienti] *sicutienti* Havn.
homini poculum] Flor. Codex B. — *poculum homini* reliqui.
nisi bellum] *si bellum* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
discessum est ab] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *discessum et ab* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *discessum ab* Ald. Bas. Paris. Gryph.
utilitate] *utilitati* Havn.
plus voluptatis, quam ex similitudine] om. Havn.

omneis paris magnitudine ac figura faciunt. Quod si esset analogia petenda supellectili, omnes lectos haberemus domi ad unam formam, et aut cum fulcro, aut sine eo, nec cum ad tricliniarem gradum, non item ad cubicularem: neque potius delectaremur supellectile, distincta quae esset ex ebore, aliisque rebus disparibus figuris, quam grabatis, qui analogon ad similem formam plerumque eadem materia fiunt. Quare aut negandum, nobis disparia esse iucunda; aut quoniam ne-

omneis] Flor. Vulg. — *omnes* reliqui. Supra fort. *quo modo.*
paris magnitudine] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *pareis magnitudine* Vulg. — *pares magnitudine* Vertr. Sciopp. — *pari magnitudine* Ald. Bas. Paris. Gryph.
quod si esset] *quod essent* Flor. Havn.
petenda] *sequenda* Sciopp.
suppellectili] Florent. Havn. — *in supelectili* Rhol. Venet. I. II. et duplici *p.* Edit. princ. vetust. — *in supellectile* reliqui, item Cod. B. cum duobus *p.*
nec cum ad] Flor. — *neque tantum ad* Sciopp. — *nec tum ad* reliqui. — *et tantum ad* Henr. Stephanus Append. pag. 173.
tricliniarem] *triclinarem* Havn.
gradum] *gradus* Sciopp.
non item] fort. *nunc item;* ni delenda potius altera negatio.
delectaremur] *delecteremur* Ed. princ. vet.
aliisque] om. Havn.
disparibus figuris] Florent. Havn. — *disparibusque figuris* reliqui Vulg. *figureis.*
quam grabatis qui analogon] Flor. Havn. — *quam grabatis analogon* Edit. princ. (*grabattis*) vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quam grabatis ἀνάλογον* Ald. Bas. Par. Gryph. — *quam grabattis analogicon* Cod. B. — *quam grabateis analogeis cum* Vulg. Vertr. — *quam cum* Sciopp.
ad similem] *similem* Codex B.
iucunda] *iocunda* Edit. princ. vet. — *iudicandum* Havn.; sed extrema littera inducta.
quoniam necesse est] Florent. Havn. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. — *quia necesse est* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quoniam esse necesse est* Vulgat. Vertran. Sciopp.

cesse est confiteri, dicendum, verborum dissimilitudinem quae sit in consuetudine, non esse vitandam.

17. Quod si analogia sequenda est nobis, aut ea
112 nobis observanda est quae est in consuetudine, aut quae
(91) non est. Si ea quae est, sequenda est, praeceptis nihil opus est, quod quom consuetudinem sequamur, ea nos sequetur: si, quae non est in consuetudine, quaeremus, ut quisque duo verba in quattuor formis finxerunt similiter, quamvis haec nolemus, tamen erunt sequenda, ut Iuppitri, Marspitrem; quas si quis servet

C a p. XVII.

sequenda est nobis] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *stamenda est nobis* Edit. princ. — *statuenda est nobis* Edit. vetust. — *nobis sequenda est* Vulg. Vertr. Sciopp. — haec desunt in Cod. B.

aut ea] om. Codex B. — *aut ea nobis* Vulg. Vertr. Sciopp.

si ea quae est] *si ea est* Cod. B.

sequenda est] *sequenda* Codex B.

praeceptis] *praecepteis* Vulg.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

sequamur] Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sequemur* Vulg. Vertr. Sciopp. et ut videtur Havn.

quae non est in consuetudine] *quae non sunt in consuetudine* Cod. B.

quaeremus] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *sequemur* Ald. cum reliquis.

quattuor] ita et Flor. alii *quatuor.* — *formeis* Vulg.

finxerunt similiter] omnes praeter Vertr. Sciopp. qui: *finxerit similiter*, ut et Henr. Stephan. Append. pag. 163.

haec] *et* Havn.

nolemus] Flor. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nollemus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp — *volemus* Havn.

ut Iuppitri, Marspitrem] ita nos ex Florent. qui: *ut Iuppiti Marspitrem.* — *ut Iuppi, Mars, pitrem* Havn. — *ut Iupiter Maspiter* Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *ut Iuspiter Maspiter* Par. Gryph. — *ut Iuppiter Marspiter* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut a Iuppiter Marspiter* Henr. Stephan. Append. pag. 163.

quas si quis] *quod si quis* Cod. B.

analogias, pro insano sit reprehendendus. non ergo ea est sequenda.

18. Quod si oportet, id est, ut a similibus similiter omnia declinentur verba, sequitur, ut ab dissimilibus dissimilia debeant fingi, quod non fit: nam et a similibus alia fiunt similia, alia dissimilia; et ab dissimilibus partim similia, partim dissimilia. Ab similibus similia, ut a Bono et Malo, Bonum, Malum. A similibus dissimilia, ut ab Lupus, Lepus; Lupo, Lepori. Contra ab dissimilibus dissimilia, ut Priamus Paris, Priamo Pari. Ab dissimilibus similia, ut Iuppiter O-

ea est sequenda] Flor. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. — *ea ergo est sequenda* Havn. — *est ea sequenda* reliqui.

C a p. XVIII.

oportet, id est, ut] *id est* om. Vulg. Vertr. Sciopp. — *oportet idem ut* Havn.

ut ab dissimilibus dissimilia] ita sensu flagitante rescripsimus. — *ut ab his similibus dissimilia* Flor. Ed. princ. vet. item Codex B. sed *ieis* pro *his* exhibens. — *ut ab his similibus similia* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. (*heis*) Vertr. Sciopp.

nam et a similibus] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *nam et similibus* Flor. Havn. Edit. princ. vetust.Rhol. Venet. I. II. — *nam ex similibus* Ald. Basil. Par. Gryph.

et ab dissimilibus] Flor. Havn. — *et dissimibus* Par. Gryph. — *et a dissimilibus* reliqui.

Ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.

bono et malo] *bono ac malo* Vulgat. Vertr. Sciopp.

ut ab lupus] Flor. Havn. — *ut a lupus* reliqui.

contra] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *contraria* Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

ab dissimilibus] Florent. Havn. — *a dissimilibus* reliqui; ita et infra.

Iuppiter, ovis, Iovi, ovi] Flor. — *iuppiter ius et Iovis Iovis* Havn. — *Iupiter Iovis Iovi.* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *Iupiter Iovis et iovis iovi* Codex B. — *Iuppiter Iovis et Iovis Iovis* Vulgat. Vertran. Sciopp.

vis, et Iovi Ovi. Eo etiam magis ἀναλογικῶς dissimilia finguntur, sed etiam ab iisdem vocabulis dissimilia; neque a dissimilibus similia, sed etiam eadem ab iisdem vocabulis dissimilia fingi apparet, quod cum duae sint Albae, ab una dicuntur Albani, ab altera Albenses: cum trinae fuerint Athenae, ab una dicti Athenaei, ab altera Athenienses, a tertia Athenaeopolitae. Sic ex diversis verbis multa facta in declinando inveniuntur eadem: ut cum dico ab Saturni luo luam, et a solvendo abluo, abluam. Omnia fere nostra nomina

eo etiam magis] *eo iam magis* Havn. Sciopp.
ἀναλογικῶς] *analogicos* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *analogias* Flor. Havn.
ab hisdem] Flor. Havn. Rhol. — *ab eisdem* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ab iisdem* ceteri.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.; ita et infra.
eadem ab iisdem] *eadem ab hisdem* Flor. Edit. princ. vetust. — *eadem ab eisdem* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
duae] om. Gryph.
Albae] *alvae* Flor.
Albani] *albam* Havn.
fuerint] *fuerunt* Havn.
Athenaei] *Athenei* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *Athene* Flor. — *Athenae* Havn.
Athenienses] Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Atheniensii* Venet. I. II. — *Athenensii* Edit. princ. vet. Rhol. — *Athenaus* Havn. — *Athenaiis* Flor.
Athenaeopolitae] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Atheneopolitae* reliqui.
Sic ex] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Vertr. Sciopp. — *Si ex* reliqui.
diversis verbis] *diverseis verbeis* Vulg.
dico a Saturni luo] Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *dico ab Saterni luo* Flor. — *dico ab Saturni lui* Havn. — *dico luo* Cod. B. — *dico a luo* Vulg. Vertr.
a solvendo] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris Gryph Sciopp. — *ab solvendo* Havn. — om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Verba mendosissima, quibus melior restituendi medicina, quam ut prorsus eiicerentur, nondum inventa est; sed hac ratione nil lucramur; duo

virilia et muliebria multitudinis cum recto casu fiunt dissimilia, cum dandi casu similia, ut mares Terentiei, feminae Terentiae eadem in dandi, viris Terentieis, et 113
mulieribus Terentieis. Dissimile Plautus et Plautius, et communia huius, Plauti, et Marci Plauti.

19. Denique si est analogia, quod in multis verbis est similitudo verborum; sequitur, quod in pluribus

flagitantur verba diversa, sed eadem in declinando. Fortasse hoc latet in vitiosa hac scriptura: *luam* duo significat: est enim verbum et idem quod *solvere*, et Accusativus vocis Lua, quae deam Romanorum significat.
nostra virilia] Scalig. — *nostra liberalia* Vulg. Vertr. Sciopp. — *nostra verba liberalia* Ald. Bas. Par. Gryph. — *nostra omnia liberalia* Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — corrige: *nostra nomina virilia.*
cum dandi] Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *cum dandi casu* Codex B. Vulg. (*dandei*) Vertr. Sciopp. — *eum dant* Flor. et supra Θ; Havn.
mares] *marces* Edit. princ.
Terentiei] Flor. — *Terentii* reliqui.
feminae Terentiae] *femina est Terentia* Flor. Havn.
dandi] *dandei* Vulg. — *dandis* Havn.
viris Terentieis] Flor. — *vireis Terentiis* Vulg. — *viris Terentiis* reliqui; ita et postea Flor. *Terentieis*, reliqui *Terentiis.*
dissimile] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *dissimilia* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.
et Plautius] *ut Plautius* Havn.
et commune ut] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *communia* Cod. B. — *et communia* Vulg. Vertr. Sciopp.
et Marci, Plauti] ita nos rescripsimus praeeunte Florent. Havn. qui *et Marci* ille supra addito suspicionis mendo Θ. — *et Plauti* Ed. princ. vetust. Rhol. — *et Plautii* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et huius Plautii* Cod. B. Vulgat. — *et huius Plauti* Vertr. Sciopp.

Cap. XIX.

in multis verbis] *in multeis verbeis* Vulg.
est similitudo] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *et similitudo* libri veteres omnes.

est dissimilitudo, ut non sit in sermone [sequenda] analogia.

20. Postremo, si est in oratione, aut in omnibus eius partibus est aut in aliqua: et in omnibus non est, in aliqua esse parum est, ut album esse Aethiopam non satis est quod habet candidos dentes; non est ergo analogia.

(92) 21. Cum ab similibus verbis quae declinantur, similia fore polliceantur qui analogias esse dicunt, et cum simile tum denique dicant esse verbo verbum, ex eo-

sequenda] om. Sciopp.

C a p. XX.

aut] *autem* Havn.
omnibus eius] *eius omnibus* Havn.
aut in aliqua] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aut in aliqua esse parum* Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *aut in aliqua est parum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
album esse Aethiopam] Florent. Havn. — *album esse Aethiopem* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *album esse Aethiopem esse* Cod. B. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *ut albus sit Aethiops* Sciopp.
habet] *habeat* Havn.

C a p. XXI.

ab similibus] Florent. Havn. — *a similibus* reliqui. — *verbeis* Vulgat.
polliceantur] Havn. — *pollicentur* ceteri.
cum simile tum denique] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *cum simili letum denique* Ed. princ. vet. Rhol. — *cum simili laetum denique* Florent. Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
dicant esse verbo] nos ex Florent. Havn., qui *dicantes se verbo.* — *dicentes se verbo* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *dicentes se ostendere ex verbo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
verbum ex eodem] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *verbum quod ex eodem* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

dem si genere, eadem figura transitum de cassu in cassum similiter ostendi possit; qui haec dicunt, utrumque ignorant, et in quo loco similitudo debeat esse, et quemadmodum spectari soleat, simile sit necne. Quae cum ignorant, sequitur, ut quom analogiam dicere non possint, sequi [non] debeamus. Quaero enim, verbum utrum dicant vocem quae ex syllabis est ficta, eam quam audimus; an quod eam significat, quam intellegimus; an utrumque. Si vox voci esse debet similis, nihil refert, quod significat, mas an femina sit: et utrum nomen an vocabulum sit, quod illi interesse dicunt. Sin illud quod significatur, debet esse simile, Diona et Theona quos dicunt esse paene ipsi geminos,

si genere] sic nos necessaria emendatione. — *sit genere* Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *fit genere* Ald. Bas. Par. Gryph.
transitum] *transitu* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
de casu in casum] *de cassu in cassum* Flor.
debeat esse] *esse debeat* Havn.
spectari] *exspectari* Cod. B.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
sequi debeamus] ita libri omnes, praeter Vertr. Sciopp., qui recte: *sequi non debeamus;* seqq. magnum inesse mendum dicit Henr. Stephan. pag. 115 Append.
quae ex syllabis] *quam ex syllabis* Edit. princ. vet. — *syllabeis* Vulg.
est ficta] *conficta* Havn.
eam significat] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ea significat* ceteri.
intellegimus] Vulg. Vertr. — *intelligemus* Sciopp. — *intelligimus* reliqui.
esse debet] *debet esse* Havn.
utrum] *utrumque* Havn.
illi] *illae* Flor. — *ille* Havn.
Diona et Theona] Florent. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Theona et Theona* Edit. princ. vet. — *Theona et atheona* Rhol. Ven. I. II. — *Deona et Atheona* Havn. — *Theona et Diona* Pius, Ald. Basil. Paris. Gryph. — cf. Lobeck. ad Phrynich. pag. 58.
paene ipsi] *ipsi paene* Vulgat. Vertran. Sciopp.

inveniuntur esse dissimiles, si alter erit puer, alter senex, aut unus albus et alter Aethiops; item aliqua re alia dissimiles. Sin ex utraque parte debet verbum esse
114 simile, non cito invenietur quin in altera utra re claudicet; nec Perpenna et Alphena erit simile: quod alterum nomen virum, alterum mulierem significat. Quare quoniam ubi similitudo esse debeat, nequeunt ostendere, impudentes sunt qui dicunt esse analogias.

22. Alterum illud quod dixi, quemadmodum simile spectari oporteret, ignorare apparet ex eorum praecepto, quod dicunt, quom transierit e nominandi casibus in eos quos appellant vocandi, tum denique posse dici rectos esse similis aut dissimilis; esset enim, ut si

albus et] Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *et* reliqui omittunt. — *Gallus* Augustin. in margine, receptum a Vertr. ex coniectura quidem, sed vera, ut docet IX, 39.
dissimile. Sin.] *dissimiles. Sin* Vulg. Sciopp.
debet verbum] *debeat verbum* Vulg. Vertr. Sciopp.
quin in] *qui in* Flor. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol.
altera utra] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *alterutra* ceteri.
Perpenna] Florent. Havn. Ed. Rhol. Venet. I. II. — *per perna* Edit. princ. vetust. — *perperna* ceteri.
Alphena] *alfaen* Florent. — *alfaena* Edit. princ. vet. — *alphaena* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *alphaen* Havn.
impudentes] *imprudentes* Cod. B. Edit. princ. vetust.

C a p. XXII.

simile spectari] Victor. Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. — *simile expectari* libri omnes.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
vocandi] *vocandei* Vulg.: ut supra: *nominandei*.
similis aut dissimilis] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *simileis aut dissimileis* Vulg. — *similes aut dissimiles* Vertr. Sciopp.
ut] om. Havn.

quis Menaechmos geminos quom videat, dicat non posse iudicare similesne sint, nisi qui ex his sint nati, considerarit, nunc discrepat inter se. Nihil inquam, quo magis minusve sit simile, quod conferas cum altero, ad indicandum extrinsecus oportet sumi. Quare cum ignorent, quemadmodum similitudo debeat sumi, de analogia dicere non possunt. Haec apertius dixissem nisi brevius eo nunc mallem, quod infra sunt planius usurpanda. Quare quod ad universam naturam (93)
verborum attinet, haec attigisse modo satis est.

23. Quod ad partis singulas orationis, deinceps dicam; quoius quoniam sunt divisiones plures, nunc

Menaechmos] *Menechmos* Flor. — *Menechinos* Ed. princ. vet. Rhol. — *Menaehmos* Codex B. — *Arehechimos* Havn. — *Menahemos* Vertr. qui in marg. *Menaechmos*.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
dicat non posse] Flor. Havn. — *dicat se non posse* reliqui.
similesne sint] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *dissimilesne sint* Cod. B. Vulg. Vertr.
ex his] *ex heis* Vulg.
nunc discrepat inter se] Florent Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nunc discrepant inter se* Cod. B. Vulg. — *num discrepent inter se* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp.
oportet sumi] *opportet summi* Edit. princ. vetust. — alterum eaedem paulo post et hic et saepius in Havn.
ignorent] *ignorarent* Havn. Cod. B. Ed. princ. vet.
analogia] *analogi* Havn.
mallem, quod infra] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Sciopp. — *mallem: quae infra* Cod. B. Vulg.
naturam verborum] Flor. Havn. Cod. B. — *verborum nomen* Edit. princ. vetust. — *verborum naturam* reliqui.

C a p. XXIII.

partis] Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *partim* Havn. — *parteis* Vulgat. Vertran. Sciopp.
quoius, quoniam] Flor. Havn. Augustin. in Emendat. Sciopp.

ponam potissimum in quae dividitur. Oratio secanda ut natura in quattuor partis: unam, quae habet casus; alteram, quae habet tempora; et [tertiam,] quae habet neutrum; et [quartam,] in qua est utrumque. Has vocant quidam appellandi, dicendi, adminiculandi, iungendi. Appellandi dicitur ut Homo et Nestor: dicendi ut Scribo et Lego: iungendi ut Atque: adminiculandi ut Docte et Commode. Appellandi partes sunt quattuor, e quis dicta a quibusdam provocabula, quae sunt

— *cuius quoniam* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quarum vis quoniam* Cod. B. Edit. princ. vetust. Vulg. Vertran.

potissimum in quae dividitur] Ald. Basil. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *potissimum item qua dividitur* Codex B. Edit. princ. vet. — *potissimum iam qua dividitur* Florent. Rhol. Venet. I. II. — *potissimum. Iam quur* Havn.

secanda] Flor. Havn. Augustin. marg. Vertr. Sciopp. — *servanda* ceteri.

ut natura] *ut naturam* Florent. Havn.

partis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *partes* Ald. Bas. Par. Gryph. — *parteis* Vulg. Vertran. Sciopp.

unam quae habet] *in iam quae habet* Florent. — *iniam quae habet* Havn. — Fort. *in eam quae habet casus et quae.*

alteram quae habet tempora] om. Cod. Flor. unde apparet littera Θ. — *et quae habet tempora* Havn.

tertiam] om. Florent. Havn. — *tertia* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol.

quartam] om. Florent. Havn. — *quarta* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol.

quidam] *quidem* Flor. Havn.

iungendi] *iugendi* Havn.

appellandi] *appellandei* Vulg. ita et in seqq.

adminiculandi] *aminiculandi* Edit. princ. vetust. Rhol.

iungendi ut atque] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *iungendi atque* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *iungendi ut que* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — Deest alterum praeverbium. Fort. *Que et Atque* vel *Ac et Que.*

e quis] *e queis* Vulg. Vertr. Sciopp.

ut Quis, Quae: vocabula ut Scutum, [ut] Gladium: nomina ut Romulus, Remus: pronomina ut Hic, Haec. Duo media dicuntur nominatus; prima et extrema articuli. Primum genus est infinitum, secundum ut infinitum, tertium [ut] effinitum, quartum ut finitum. Haec singulatim triplicia esse debent quoad sexum, multitudinem, casum. Sexum, utrum virile an muliebre, an neutrum sit, ut Doctus, Docta, Doctum. Multitudinem, unum an plura significet, ut Hic, Hi, Hae. Casum, utrum recto sit, ut Marcus; an obliquo, ut Marco; an communi, ut Iovis.

ut quis, quae] Augustin. in Emendat. Vertran. Sciopp. — *ut quisque* libri omnes.

vocabula] om. Florent. Havn.

ut scutum, ut gladium] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *ut scutum gladium* Paris. Gryph. — *ut scutum gladius* Vulgat. Vertr. Sciopp.

nominatus prima et] Flor. — *prima nominantis* Codex B. — *nomina his prima et* Havn. — *nominatis prima et* Editio princ. vet. — *nomina prima et* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

tertium ut effinitum] libri veteres omnes. — *tertium ut finitum* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. — Fort. *tertium est finitum.*

quartum ut finitum] Havn. — *quartum finitum* ceteri.

singulatim] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sigillatim* Cod. B. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp.

quoad sexum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quod sexum* libri veteres omnes.

sexum] *sextum* Havn.

Sexum utrum] Florent. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Sexus utrum* reliqui.

unum] *ut unum* Havn.

hic hi haec] *hic, hi, hae* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

communi] *commune* Havn. — Fort. *ut Ovis.*

24. His decretis partibus singulas perspice, quo facilius nusquam esse analogias quas sequi debeamus, videas. Nempe esse oportebat vocis formas ternas, ut in hoc, Humanus, Humana, Humanum; sed habent quaedam binas ut Cervus, Cerva: quaedam singulas ut Aper, et sic multa. non ergo est in huiuscemodi generibus analogia.

25. Et in multitudine ut unum significat Pater, plures Patres, sic omnia debuerint esse bina. Sed et singularia solum sunt multa ut Cicer, Siser; nemo enim dicit Cicera, Sisera; et multitudinis sunt ut Salinae, [Balneae]; non enim ab his singulari specie dicitur

C a p. XXIV.

His decretis] Florent. Havn. — *heis discreteis* Augustinus in marg. ex libro. — *his discretis* Vertr. Sciopp. — *his dictis* Edit. princ. vet. Rhol. — *heis dicteis* Vulgat. — *iis dictis* Cod. B. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
perspice] Flor. — *prospice* ceteri.
debeamus] *debemus* Havn.
habent quaedam] *habent quandam* Ed. princ. vetust.; iidem libri etiam post: *quandam singulas.*
huiuscemodi] Flor. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *huiusmodi* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

C a p. XXV.

ut unum significat] *ut unus significat* Edit. princ. vetust.
debuerint] Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *debuerunt* Havn. ut videtur. Cod. B. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
multitudinis sunt] Flor. Havn. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *sunt* om. Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *multitudines* Ed. princ. vetust.
ut salinae, balneae] vocabulum *balneae* in omnibus desideratur libris, a nobis ex coniectura inlatum; hoc enim excidisse, quae sequuntur docent; alia ratione succurrit corrector Codicis B. paulo post *balneae* emendans. At tum Varro non *ab his*, sed *ab eo*, vel, *ab hac voce* dixisset.
ab his] *ab iis* Havn. — *ab heis* Vulg.

Salina et Balnea. Neque ab eo quod dicunt Balneum, habet multitudinem consuetudo; nam quod est ut Praedium, Balneum; debuerunt esse plura ut Praedia, Balnea, quod non est: non est ergo in his quoque analogia.

26. Alia casus habent et rectos et obliquos, alia (94)
rectos solum, alia modo obliquos. Habent utrosque ut 116
Iuno, Iunonis: rectos modo ut Iuppiter, Marspiter: obliquos solum ut Iovis, Iovem; non ergo in his est analogia.

27. Nunc videamus in illa quadripartita. Primum si esset analogia, ut in his tribus articulis; ut est Quis, Quem, Quoius; sic diceretur Qua, Quam, Quaius; et

et balnea] *ut balnea* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et balneae* Cod. B — *et balena* Havn.
dicunt balneum] *dicunt balenum* Havn.
multitudinem] *multitudinis* Havn.
debuerunt] *debuerit* Ed. princ. vet. — *debuerint* Rhol.
quod non est] om. Paris. Gryph. — *balnea non est. Ergo* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
in his] *in heis* Vulg.

C a p. XXVI.

casus habent] *casus habet* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — idem et paulo post.
alia rectos . . . obliquos] om. Havn.
habent utrosque] *habent modo utrosque* Cod. B.
Iuppiter] Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Iupiter* reliqui.
Marspiter] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *maspiter* reliqui.
in his] *in heis* Vulg.

C a p. XXVII.

videamus in illa] *videamus illa* Sciopp. — *videmus in illo* Havn.
his tribus articulis] *ufei in ei teis articulis.* sic Flor. supraposito Θ. — *in feimi teis articulis* Havn. — *heis tribus articuleis* Vulg.
cuius] *quoius* Havn. Augustin. in margine, Vertr. — *cuius et ut est quis cui* Cod. B.
sic] *si* Havn.
qua, quam, cuius] Ed. princ. Rhol. Sciopp. — *qua quae cuius*

ut est Quis, Quoi, sic diceretur Qua, Quae: nam est proportione simile, ut Deae bonae, quae sunt, sic Dea bona, qua est. et ut est Quem, Quis: sic Quos, Ques. Quare quod nunc dicitur, Qui homines, dici oportuit Ques.

28. Praeterea ut est ab Is Ei, sic ab Ea, Eae diceretur, quod nunc dicitur Ei: pronuntiaretur ut in iis viris, sic eis mulieribus, et ut est in rectis casibus

Edit. vet. — *quae quam cuius* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — *quae quamvis* Flor. Havn. — *qua quam quaius* Augustin. in marg., Vertr. — omittit haec Cod. B.

et ut est] *et est* Cod. B.

quis, cui] Vulg. Sciopp. — *quis quoi* Augustin. in margine, Vertr. — *a quis cui* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *a quivis cui* Flor. — *a quibus quoi* Havn. — *quis quoi sic diceretur* om. Cod. B.

diceretur] *deceretur* Edit. princ.

qua, quae] *qua quai* Augustin. in marg. Vertr. — *qua quaenam* Havn.

deae bonae, quae sit: dea] ita omnes libri praeter Scioppium, qui: *deae bonae quae sint: dea:* puto *deae bonae quae sunt, sic dea* quod in textu dedi.

qua est] unus Sciopp. — *quae est* libri omnes . paulo ante pro *dea bona* Ed. princ. vet. *de ea bona.*

sic quos, ques] *sic quis ques* Cod. B. Edit. princ. vet.

C a p. XXVIII.

ab is ei] *ab his* Flor. — *ab iis* Havn.

sic ab] *si ab* Havn.

pronuntiaretur] *et pronuntiaretur* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *nunc ei non diceretur* Havn. omisso *pronuntiaretur.*

ut in iis viris] *ut in ieis viris* Codex B. — *ut in ieis vireis* Vulg. — *ut in eis viris* Vertr. Sciopp. — *ut in his viris* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — Fort. *in* delendum.

sic eis mulieribus] *sic es mulieribus* Florent. Havn. — *sic eeis mulieribus* Vulg. — *sic eaeis mulieribus* August. in Emendat. Sciopp.

et ut est] *ut ut est* Codex B.

in rectis casibus ea] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven.

Is, Ea, Id; in obliquis esset Eius, Eaius, . . . Nunc non modo in virili sicut in muliebri dicitur eius, sed etiam in neutris articulis ut Eius viri, Eius mulieris, Eius pabuli: cum discriminentur in rectis casibus Is, Ea, Id. De hoc genere parcius attigi, quod librarios haec spinosiora indulgentius elaturos putavi.

I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *in rectis is, ea,* Codex B. Vulg. (*recteis*) Vertr. Sciopp.; unde *is* in textum recepimus.

id in obliquis esset eius, eaius] Rholand. item Flor. Cod. nisi quod his disiunctim *ea ius* et Havn. qui *ea vis* scribit. — *id in obliquis esset eius et his* Edit. princ. vetust. — *id in obliquis esset eius et iis* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *debuit esse ibus eis sed id est in obliquis iis* Codex B. Vertr. item Vulg., sed . . *eeis* . . *obliqueis ieis* scribens. — *debuit esse in obliquis ibus eis, sed nunc est eis* Sciopp. — Deest forma propria neutrius generis *eius;* inde lacunae signum dedimus. Fort. Varro scripsit: *Ei.*

Nunc non modo] *et non modo* Sciopp.

in virili, sicut in muliebri] imo transponenda verba: *in muliebri, sicut in virili.*

sed etiam] *sed et* Havn.

neutris articulis] *neutreis articuleis* Vulg. — verba: *sed etiam in neutris articulis ut eius viri eius mulieris* in Codice B. desiderantur.

eius mulieris, eius] *cuius mulieris cuius* Havn.

discriminentur] *discrimen* Codex B. — *discriminetur* Paris. Gryph.

in rectis] *in recteis* Vulg.

parcius] *partius* Edit. princ. vet. Rhol.

attigi] Flor. — *tetigi* reliqui omnes.

spinosiora] Victor. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sponsiora* Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *sponsoria* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *spatiosiora* Codex B.

indulgentius] *indiligentius* Sciopp. et in margine: *q. V. C. indignantius.*

elaturos] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas — *laturos* Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *tralaturos* Sciopp.

29. De nominativis qui accedunt proxime ad finitam naturam articulorum atque appellantur vocabula ut Homo, Equus; eorum declinationum genera sunt quattuor: unum nominandi ut ab equo, Equile: alterum casuale ut ab equo, Equum: tertium augendi ut ab albo, Albius: quartum minuendi ut a cista, Cistula. Primum genus, ut dixi, id est, cum aliqua parte orationis declinata sunt recto casu vocabula ut a balneis, Balneator. Hoc fere triplices habet radices: quod et a vocabulo oritur, ut a venatore, Venabulum: et a nomine
117 ut a Tibure, Tiburs: et a verbo ut a currendo, Cursor. In nullo horum analogiam servare videbis.

C a p. XXIX.

nominativis] *nominativeis* Vulg. — Leg. *nominatibus.*

qui accedunt] Havn. — *quae accedunt* Flor. Rhol. Venet. I. II. — *quam accidunt* Edit. princ. vetust. — *quae accidunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.

proxime] *proximae* Ald. Bas.

ad finitam] *ad infinitam* Augustin. in Emendat. Sciopp., ex cap. 23. sed falso.

homo, equus] Florent. Havn. — *homo et equus* reliqui.

nominandi] *nominandei* Vulg. item *augendei*, *minuendei*. — *denominandi* Scal.

ut ab equo; equile alterum casuale] om. Havn.

minuendi ut] *minuendi aut* Havn.

ut a cista] *ut cista* Flor. Edit. princ. Rholand. Ven. I. II.

id] om. Havn.

casu vocabula] *casu vocabulum* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand.

balneis] *balneeis* Vulg.

a nomine] *a nobile* Havn.

ut a Tibure] *ut a Tibura* Flor. Havn.

Tiburs et] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *Tibur sed* veteres libri omnes.

servare] *servari* Augustin. in Emendat. Sciopp. — Fortasse *se servare.*

30. Primum cum dicatur ut ab ove et a sue Ovile et Suile, sic a bove non Bovile dicitur: et cum simile sit Avis et Ovis, neque dicitur ut ab ave Aviarium, ab ove Ovile, ab ave Avile [non est,] neque ab ove Oviarium: et cum debuerit esse ut a cubatione Cubiculum sic a sessione Sediculum non est. Quoniam taberna ubi venit vinum, a vino Vinaria, a creta Cretaria, ab (95)
unguento Unguentaria dicitur: ἀναλογικῶς si essent vocabula, ubi caro venit Carnaria, ubi pelles Pellaria,

C a p XXX.

ut ab ove] Flor. Cod. B. Rholand. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut a bove* Edit. princ. vetust. Venet. I. II. Ald. Bas. — *ut ab iove* Havn.

et sue] Flor. Havn. Cod. B. — *et a sue* reliqui.

ovile et suile] *oville et suille* Edit. princ. vet.

a bove bovile non dicitur] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a bove dicitur bubile non bovile* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — priorem lectionem ante oculos habuit Charisius pag. 81.

neque dicitur] *aeque dicitur* Popma deleto *ut.*

ut ab ave] *ab ave* Havn.

non est neque ab ove oviarium] haec omnia omittit Florent. Havn. nobis satis fuit importuna illa *non est* includere. Stephanus in append. pag. 122. *neque dicitur ab ove oviarium, ut ab ave aviarium, neque ab ave avile, ut ab ove ovile.*

debuerit] *debuerint* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.

sic a sessione] *sit a sessione* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.

sediculum] *sessiculum* Henr. Stephan. Appendice pag. 123.

taberna ubi] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *taberna vini* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

venit] *venet* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol.

ἀναλογικῶς si essent] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ἀναλογικὰ si essent* Ald. Bas. Par Gryph — *analogicon si esset* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *analogion si essent* Florent. Havn.

pellaria] *pelliaria* Florent. Havn.

ubi calcei Calcearia diceretur; non Laniena ac Pellesuina et Sutrina. Et sicut est ab uno Uni, a tribus Trini, a quattuor Quatrini, sic a duobus Duini, non Bini diceretur; nec non ut Quadrigae, Trigae, sic potius Duigae quam Bigae. Permulta sunt huiusce generis, quae quoniam admonitus perspicere potest, omitto.

31. Vocabula quae ab nominibus oriuntur, si ab similibus nominibus similia esse debent, dicemus, quoniam gemina sunt Parma, Alba, Roma; Parmenses; aut quoniam est similis Roma, Nola, Parma; dicemus

diceretur] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *dicerentur* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
laniena] *laviena* Rhol. — *lavinea* Venet. I. II.
ac pellesuina] Flor. Edit. princ. vetust. — *a pellesuina* Havn. Rholand. Ven. I. II. — *pellissunia* Ald. Bas. — *pellesunia* Par. Gryph. — *pellesuina* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *pellesutrina* Henr. Stephan. Append. pag. 124.
et sutrina] *et* om. Vulg. Vertran. Sciopp. cum Ald. Bas. Par. Gryph.
et sicut est] *et sic, ut est* Par. Gryph. Vertr. Sciopp.
ab uno] *ab unus* Havn.
a tribus] *ab tribus* Havn.
quatrini] *quadrini* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
duini] *diuni* Edit. princ.
diceretur] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *dicerentur* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
duigae] *diugae* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

C a p. XXXI.

ab nominibus] Flor. Havn. — *a nominibus* reliqui. — *a nominibus propriis* Henr. Stephanus Append. pag. 125, vid. VIII, 23.
ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.
Parmenses] om. Codex B. — *parnienses* Edit. princ.
est similis] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. — *similis est* reliqui.
Nola . . Nolani] *hola . . holani* Edit. princ. vet. — *nolani romani* Havn.

ut Romani, Nolani, sic Parmani: et a Pergamo, ab Ilio similiter, Pergamenus, Ilienus: aut ut Ilius [unus] et Ilia mas et femina, sic Pergamus et Pergama vir et mulier. Et quoniam similia nomina sunt Asia, Libya; dicemus Asiaticos et Libyaticos homines.

32. Quae vocabula dicuntur a verbis, [fiunt], ut a scribendo Scriptor, a legendo Lector, haec quoque non servare similitudinem licet videre ex his: cum similiter dicatur ut ab amando Amator, ab salutando Salutator, 118 ab cantando Cantator, et cum dicatur Lassus sum metendo, ferendo; ex his vocabula non reddunt propor-

ab Ilio] *ac Ilio* Sciopp.
Pergamenus, Ilienus] Flor. Ed. princ vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Pergameus Ilienus* Havn. — *ut Pergamenus, sic Ilienus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
aut ut Ilius unus et Ilia mas et femina] Flor. item Havn. qui *ut* omittit. — *aut Ilius unus et alia mas et foemina* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. item sed *ilios* Par. Gryph. — *aut ut Ilius mas et Ilia foemina* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
vir et mulier] om. Cod. B. Edit. Vulg. Vertran. Sciopp.
Asiaticos et Libyaticos] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut Asiaticos sic Libyaticos* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XXXII.

dicuntur] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ducuntur* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
a verbis] *a verbeis* Vulg.; item *ex heis.*
a legendo] *et a legendo* Codex B.
similitudinem] *consuetudinem* Havn.
similiter dicatur] *similiter non dicatur* Stephan. Append. pag. 127.
ex his vocabula] *ex his orta vocabula* Henr. Stephan. Appendice pag. 128.
dicatur] *dicitur* Havn.
amator] *amator et* Havn.
ab salutando] Havn. — *a salutando* ceteri; et sic in seqq.
salutator] *salutator et* Havn.
reddunt proportionem] *redduntur proportione* Sciopp.

tionem, quo non fit ut Messor, Fertor. Multa sunt item in hac specie, in quibus potius consuetudinem sequimur quam rationem verborum. Praeterea quom sint ab eadem origine verborum vocabula dissimilia superiorum, quod simul habent casus et tempora, quo vocantur participia; et multa sint contraria ut Amor Amo, Seco Secor; ab Amo et eiusmodi omnibus verbis oriuntur praesens et futurum ut Amans et Amaturus: ab eis verbis tertium quod debet fingi praeteriti, in Lingua Latina reperiri non potest: non ergo est analogia. Sic ab Amor, Legor et eiusmodi verbis vocabulum eius ge-

quo non fit] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quo non sit* Codex B. — *quod non sit* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

simul habent] Flor. — *similes habeant* Havn. — *simul habeant* reliqui omnes.

quae vocantur] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quo vocantur* omnes libri veteres.

seco secor] Flor. — *et seco sequor* Havn. — *sero seror* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *seror sero* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *sequor*.

eiusmodi] *huiusmodi* Havn.

ut amans et amaturus] Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et amans veta maturus* Flor. unde Victor. *vel* et *ut* coniecit. — *et amans et amaturus* Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

ab] Flor. Havn. — *et ab* ceteri.

verbis] *verbeis* ut ante. — *tertius* Edit. princ. vet.

ergo est analogia] *est* om. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *non ergo non est analogia* Havn.

sic ab amor et legor] ita nos. — *sic ab amor, legor* ex coniectura Augustin. in Emendat. et ita Vertr. Sciopp. — *sic amabor, et legor* Flor. — *sic amabor legor* libri veteres reliqui. — *legar* Augustin. in marg.

verbis] Augustin. in Emend. — *verbis non est* Vertr. Sciopp — *verbi est* libri omnes.

neris praeteriti temporis fit, ut Amatus eram, sum, ero; neque praesentis et futuri ab his fit. Non est ergo analogia; praesertim cum tantus numerus vocabulorum in eo genere interierit, quod dicimus in his verbis, (96)
quae contraria non habent, Loquor et Venor: tamen dicimus Loquens et Venans, Locuturus et Venaturus, quod secundum analogias non est: quoniam dicimus Loquor et Venor. Unde illa quae erant superiora, minus servantur, quod cum ex his quae contraria verba non habent, alia efficiunt terna, ut ea quae dixi, alia bina ut ea quae dicam, Currens, Ambulans, Cursurus, Ambulaturus; (tertia enim praeteriti non sunt ut Cur-

praeteriti] *praeteri* Havn.
fit ut] Augustin. in marg. Vertr. Sciopp.
amatus] *amaturus* Flor. Havn. Augustin. in marg. Sciopp.
ab his] *ab heis* Vulg.
ergo] om. Ed. princ. vetust.
interierit] *intererierit* Flor. — *introierit* Havn.
in his verbis quae] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *in his verbis et* *h* *ieis verbis quae* Cod. B. item Vertran. sed *iis* exhibens. — *in heis verbeis et in ieis verbeis quae* Vulg.
loquor et venor] *et* om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.; idem et post *loquens, venans, locuturus, venaturus.*
et venaturus] om. Florent. Havn.
et venor unde] *et venerunt de* Havn.
illa quae erant] *illa erant* Flor. Havn.
minus servantur] *eminus servantur* Flor. Havn. Ed. princ. vet.
quod cum ex his] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Sciopp. — *quod cum ex hieis* Cod. B. — *quod cum his* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph., item sed *heis* Vulgat. — *quid? cum bis* Augustin. in marg. et Vertr.
verba non habent] Codex B. — *verba non habentur* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *verba habent* Vulg. Vertr. Sciopp.
ut ea] *et ea* Havn.
quae dixi] *quam dixi* Edit. princ. vet.
quae dicam] *quam dicam* Edit. princ. vet. Rhol.
non] om. Havn.

sus sum, Ambulatus sum.) ne in his quidem, quae saepius quid fieri ostendunt, servatur analogia: nam ut
119 est a cantando Cantitans, ab amando Amitans non est et sic multa. Ut in his singularibus, sic in multitudinis; sicut enim Cantitantes, Seditantes non dicuntur.

33. Quoniam est vocabulorum genus quod appellant compostititium, et negant conferri id oportere cum simplicibus de quibus adhuc dixi, de compositis separatim dicam. Cum ab tibiis et canendo Tibicines dicantur, quaerunt, si analogias sequi oporteat, cur non a cithara et psalterio et pandura, dicamus Citharicen

ne in his quidem] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. — *nec in his quidem* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *neque in his quidem* Vulg. (*heis*) Vertr. Sciopp.

quae saepius qnid] *quam saepius quid* Edit. princ.

servatur analogia] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *servant analogiam* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

nam ut est] *nam* om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

ut in his] *ut in heis* Vulg. — *ut* om. Edit. princ. vet. — *ut in* om. Cod. B.

in multitudinis] praepositio abest a Cod. B.

seditantes] *sed equitantes* Havn.

C a p. XXXIII.

quoniam est vocabulorum] *est* om. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

compostititium] Florent. Havn. Rhol. — *compositium* Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *compositum* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

et] om. Havn.

de compositis] *de compositeis* Vulg.

ab tibiis] Florent. Havn. — *a tibiis* reliqui.

tibicines dicuntur] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *tibicines dicantur* Havn. — *tibicen dicitur* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *tibicen dicatur* Henr. Stephan. Append. pag. 115.

analogias] *analogia* Havn.

a cithara] *ad cithera* Havn.

et sic alia. Si ab aede et tuendo Aedituus est, cur ab atrio et tuendo non potius Atrituus sit quam Atriensis? Si ab avibus capiendis Auceps dicatur, debuisse aiunt ex piscibus capiendis ut Aucupem, sic Piscicupem dici. Ubi lavetur aes, Aerarias, non Aerelavinas nominari; et ubi fodiatur argentum, Argentifodinas dici, neque ubi fodiatur ferrum, Ferrifodinas. Qui lapides caedunt, Lapicidas; qui ligna, Lignicidas non dici: neque ut Aurificem, sic Argentificem: non doctum dici Indoctum,

si ab aede] *sic ab aede* Par. Gryph.

aedituus est] om. Flor. Havn.

ab atrio et tuendo] om. Florent. Havn. — *non ab atrio et tuendo* Cod. B.

aedituus sit] om. Havn.

non potius] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *potius* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

atrituus] *atritumus* Edit. princ. — *atrutumus* Flor. — *a turtumus* Havn. — *atrituus sit potius* verba collocat Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

ex] *a* Havn.

capiendis] *capiendeis* Vulg. ita et paulo post.

ut aucupem sic piscipem] Flor. Havn. — *pisiceps ut aucupem sic piscipem* Rhol. Venet. I. II. — *pisceps ut aucupem sic piscupem* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *pisciceps utque aucupem sic piscicupem* Cod. B. et omisso *que* Vulg. Vertran. Sciopp. — *pisciceps ut aucupe sic piscipe* Edit. princ. vet. — *pisciceps ut auceps* Henr. Steph. Append. pag. 117.

ubi lavetur aes] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. — *ubi lavatur aes* Ald. Basil. Par. Gryph. — *et ubi lavetur aes* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et ubi lavet ut aes* Venet. I. II. quod natum ex Rhol. edit. in qua *lavet ur* separatum vitiose legitur. — *ubi lavetur ex* Havn.

aerarias] *ferarias* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *aerelavinas, non aerarias* coniecit Vertr. Sciopp. Henr. Steph. Append. pag. 118.

ubi fodiatur] *ubi effodiatur* Henr. Stephan. Append. p. 119, idem a librariis *aurifodinae* omissum esse censet.

ferrifodinas] *ferifodinas* Edit. princ. vetust.

ligna] *linga* Havn.

non salsum Insulsum. Sic ab hoc quoque fonte quae profluant, animadvertere est facile.

34. Relinquitur de casibus, in quo Aristarchei suos contendunt nervos.

35. Primum si in his esset analogia, dicunt debuisse omnes nominatus et articulos habere totidem casus: nunc alios habere unum solum ut literas singulas omnes; alios tris ut Praedium, Praedii, Praedio; alios quattuor ut Mel, Mellis, Melli, Melle; alios quinque ut Quintus, Quinti, Quinto, Quintum, Quinte; alios
(97) sex ut Unus, Unius, Uni, Unum, Une, Uno. Non esse ergo in casibus analogias.

36. Secundo quod CRATES [dicebat,] cur quae

non salsum insulsum] *non salsum non dici insalsum* Henr. Stephan. Append. pag. 120. cf. Mureti Var. Lect. VIII, 12.
sic ab hoc] *sic et ab hoc* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XXXIV.

Aristarchei] *Aristarchi* Sciopp.
contendunt] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *intendunt* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.

C a p. XXXV.

si in his] *si in heis* Vulg. — *si in iis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
dicunt debuisse] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicant derisse* Flor. Havn. — *dicant dixisse* Codex B. Edit. princ. vetust. — *dicunt dixisse* Rhol. Venet. I. II.
omnes] *omnis* Codex B. — *omneis* Vulg.
nominatus] nos ex coniectura. — *nominaturos* Ed. princ. vet. — *nominativos* ceteri. — conf. cap. 23.
unum solum] *nnum solum* Edit. princ. — *non solum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
tris] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *treis* reliqui.
melli] om. Edit. princ. vet.

C a p. XXXVI.

Crates] *Grates* Flor. Havn.
dicebat] om. Flor. Havn.

singulos habent casus ut literae Graecae, non dicantur 120
Alpha, Alphati, Alphatos? Si idem mihi respondebitur quod Crateti, non esse vocabula nostra, sed penitus barbara; quaeram, cur idem nostra nomina et Persarum et ceterorum quos vocant barbaros, cum casibus dicant. Quare si esset analogia, aut, ut Poenicum et Aegyptiorum vocabula, singulis casibus dicerent, aut pluribus, ut Gallorum ac caeterorum. Nam dicunt ab alauda Alaudas et sic alias. §In quod scribent di-

dicantur alpha, alphati, alphatos] Flor. Havn. item interposito *et* post *alpha* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *dicantur alpha alphatos* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — Henr. Stephanus Append. pag. 8. a librariis inter verba *dicantur* et *alpha* quaedam excidisse censet, talia fere: *dicantur per plures ut alpha alphatos;* idem *alphati* coniectura reposuit.
Crateti] *grateti* Florent. Havn. — *Crateri* Venet. I. II. — *Cratei* Par. Gryph.
non esse vocabula] Vulg. Vertran. Sciopp. — *non essent vocabula* Flor. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *si non essent vocabula* Ald. Bas., Par. Gryph.
cur idem] Flor. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. — *curidem* Havn. — *cur iidem* Vulg. Vertr. Sciopp. — *cur inde* Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
persarum] *personarum* Havn.
casibus dicant] *casibus dicat* Florent. Havn.
si esset analogia] Ald. — *si esset in analogia* Flor. Ed. princ. vet. — *si essent in analogia* Havn. Rhol. Venet. I. II.
aut ut Poenicum] Flor. Havn. — *aut poenicorum* Ald. Basil. Par. Gryph. — *aut ut Poenicorum* reliqui.
dicerent] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *dicentur* Edit. princ. vet. — *dicerentur* reliqui.
ac caeterorum] *et* scribit Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
ab alauda alaudas] Scalig. — *ab alaco alacus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab alauc alaucus* Ed. princ. vet. — *ab alauo alaucus* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *a laceo alaucus* Havn., et a pr. m. *alalacus.* — *a lacco alaucus* Flor.
in quod scribent] *id quod scribent* August. in margine, Vertran. — *inde quod scribent* Codex B. — *sin quod scribunt* Popma, qui quod dicit *vulgo* legi *scribunt*, ipse finxit; omnes

cent, quod Poenicum sit, singulis casibus ideo eas literas Graecas nominari; sic Graeci nostra senis casibus, quinis non, dicere debebant: quod cum non faciunt, non est analogia.

37. Quae si esset, negant ullum casum duobus modis debuisse dici, quod fit contra. Nam sine reprehensione volgo alii dicunt in singulari hac Ovi et Avi, alii hac Ove et Ave. In multitudinis hae Puppis, Restis, et hae Puppes, Restes. Item quod in patrico casu hoc genus dispariliter dicatur Civitatum, Parentum et

enim Editiones *scribent* legunt; coniectura vero non mala, imprimis cum *alias* aperte in *alia* sit mutandum.
dicent] *dicerent* Havn.
poenicum sit] *Poeni cum sint* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *Poeni cum* Par. Gryph.
singulis] *singuleis* Vulg.; item *seneis* . . *quineis*.
ideo eas . . . casibus] om. Havn.
quinis non] Flor. — *non quivis* Edit. princ. vet. — *non quis* Cod. B. — *quis non* Havn. — *non quinis* reliqui.
debebant] *debeant* Cod. B.

C a p. XXXVII.

quae si esset] *quae si essent* Flor. Havn.
modis] *modeis* Vulg.
volgo] Havn. — *vulgo* ceteri.
alii hac ove] *hac* om. Cod. B. — *hoc ovi* . . *hoc* Havn.
puppis, restis] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hae puppeis*, *resteis* Vulg. Vertran. Sciopp. — *hae* om. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
et hae puppes] *hae puppes* Cod. B. — *et eae puppes* Havn.
patrico] *patrio* Ald. Bas. Par. Gryph. Augustin. in marg. — *patricio* Rhol. Ven. I. II. — *patricos* Havn.
hoc genus] *hoc* om. Par. Gryph.
dicuntur] Flor. Havn. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicatur* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — om. Edit. princ. vetust.
et civitatium] *et* om. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.

Civitatium, Parentium: in accusandi hos Montes, Fontes et hos Montis, Fontis.

38. Item cum si sit analogia, debeant a similibus verbis similiter declinatis similia fieri et id non fieri ostendi possit, despiciendam eam esse rationem. Atqui ostenditur; nam quid potest similius esse quam Mens, Dens, Gens? cum horum casus patricus et accusativus in multitudine sint dispariles: nam a primo

accusandi] *accusandei* Vulg.
hos montes, fontes, et hos montis, fontis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hos montis fontis montes fontes* Cod. B. — *hos monteis fonteis, montes fontes* Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XXXVIII.

item cum] *item* om. Ald. Bas. Par. Gryph.
si sit] *si esset* Ald. Bas. Par. Gryph.
debeant] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp., et Henr. Stephan. Append. pg. 41. — *debent* Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr. — *dicunt* Cod. B.
ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.
verbis similiter] *verbi simili* Havn. — *verbeis similiter declinateis* Vulg.
non fieri] *fieri* Havn.
despiciendam] *dispiciendam* Havn.
possit] om. Ald. Bas. Par. Gryph.
eam esse rationem] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. — *esse eam rationem* reliqui.
mens dens gens] *omnes gens dens* Havn. — Sic transponenda: *gens*, *mens*, *dens* ut seqq. docent.
patricus] *patritius* Rhol. Ven. I. II. — *patrius* Ald. Bas. Par. Gryph. Augustin. in marg.
et accusativus] Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. item omisso *et* Havn. — *et accusandi* Cod. B. Vertr. Sciopp. — *et accusandei* Vulg.
in multitudine] praepositionem om. Codex B.
dispariles] *disparibus* Havn.
nam a primo] Florent. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nam de primo* reliqui.

sit Gentium et Gentis, utrobique ut sit I: ab secundo Mentium et Mentes, ut in priore solo sit I: ab tertio Dentum et Dentes, ut in neutro sit I. Sic item quo-
121 niam simile est recto casu Surus, Lupus, Lepus; rogant, quor non dicatur proportione item Suro, Lupo, Lepo. Sin respondeat, similia non esse, quod ea vocemus dissimiliter, Sure, Lupe, Lepus; (sic enim respondere voluit ARISTARCHUS CRATETI: nam cum scri-

et gentis] Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et genteis* Vulg. Vertr. Sciopp.
ut sit I] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *I* om. reliqui.
ab secundo] Flor. Havn. — *a secundo* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *a secunda* ceteri.
mentes] *mentis* Flor.
I.] Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — om. Havn. — *id est* libri veteres reliqui.
ab tertio] Flor. Havn. — *a tertio* reliqui.
dentum] *dentium* Havn.
sit I. sic] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sit sic* ceteri.
simile] om. Havn.
surus] *sciurus* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. Stephan. Append. pag. 38 et sic in seqq.
rogant cur non] *rogant quor non* Flor. — *rogant non* Edit. princ. vet.
dicatur] Flor. Havn. — *dicant* reliqui omnes.
proportione] *proportionem* Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.
sin] Flor. Havn. Rhol. Ald. Bas. Par. Gryph. — *si non* Ed. princ. vet. — *sint* Ven. I. II. — *si* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sed* Stephanus Append. pag. 7. — *his* Popma.
respondeat] Flor. — *respondent* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *respondeatur* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ea vocemus] Flor. Cod. B. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *eo vocemus* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ea nocemus* Edit. princ. vetust.
enim] *etiam* Havn.
Aristarchus] *Aristrachus* Havn.
nam cum] *nam ut* Edit. princ. vetust. — *ut ut* Cod. B.
scripsisset] *is scripsisset* Sciopp.

psisset similia esse Philomedes, Heraclides, Melicertes, dixit non esse similia; in vocando enim [cum E brevi] dici Philomedes cum E longo, Heraclide, cum
brevi Melicerta: In hoc dicunt Aristarchum non intel- (98)
lexisse quod quaereretur, cum sic solverit. Si enim, ut quidque in obliquis casibus discrepavit, dicere potuit, propter eam rem rectos casus non esse similes: quom quaeratur, duo inter se similia sint necne, non

philomedes] *phylomedes* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. sic et paulo post.
in vocando] *in vocandei* Augustin. in Emendat. Sciopp.
cum E brevi dici] *cum brevi dici* Havn. — nisi trium vocabulorum litura, vix possis locum sanare; haec ut illa quae sequuntur *cum E longo* nata videntur, ne desit, quod verbis *cum A brevi* vel *cum brevi* opponatur.
cum A brevi Melicerta] Sciopp. vide modo Lib. IX, 52. neque praetermittendum, ibi Philomedem et Melicertem, tertio omisso Heraclide, laudari; fort. nec hoc loco a Varrone notatum, qui scripsisse videtur: *in vocando enim dici Philomede cum longo, cum brevi Melicerta.* — *cum brevi Melicerte* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et cum E brevi Melicerte* Cod. B. Ed. Vulg. Vertr.
quod] *quid* Havn.
cum sic solverit] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sic cum solverit* Ald. Bas. Par. Gryph. — *si non solveret* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *non solveret cum solveret* Cod. B.
si enim] Ed. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sic enim* ceteri omnes.
quidque] Florent. Havn. Augustin. in marg. Vertr. Sciopp. — *quidquid* reliqui.
obliquis] *obliqueis* Vulg.
propter eam rem] Flor. Havn. — *propterea* reliqui.
casus non esse] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *casus voci esse* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *casus noti esse* Florent. Havn.
similes] Flor. Havn. — *similis* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *simileis* Vulg. Vertr. Sciopp.
cum quaeratur] Codex B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *cum quaereretur* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *quon quaeratur* Flor. unde *quom* dedimus.

debere extrinsecus assumi cur similia sint. Item si esset analogia, similiter, ut dicunt Aves, Oves Sues, dicerent item ut Ovium Avium, Suium. Si analogia est, inquit, cur populus dicit Dii Penates, Dii Consentes? cum sit ut hic Reus Ferus, Deus; sic hi Rei, Feri, Dei? Item quaerunt, si sit analogia, cur appellant omnes aedes Deum Consentum et non Deorum Consentium? Item quor dicatur mille Denarium, non mille Denariorum? est enim hoc vocabulum figura ut Vatinius, Manilius, Denarius: debet igitur dici, ut Vatiniorum

assumi] *assummi* Edit. princ. — *adsumi* Vulg. Vertr. Sciopp.
ut dicunt] om. Cod. B. Vulg. Vertr.
ut ovium] *ut avium* Havn. — *ovium* Sciopp.
avium] *ovium* Havn. — *et avium* Codex B.
suium] *sic suium* Codex B. Vulg. Vertr.
inquit] *inquiunt* Henr. Stephan. Append. pag. 129.
dii penates] Cod. B. Vulg. Vertr. — *dei penates* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp.
dii consentes] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *dei consentes* reliqui.
cum sit] *et cum sit* Cod. B.
ut hic] *hic* Havn.
hi rei] *hei rei* Flor.
feri] *ferei* Florent. — om. Codex B. — Fort. *ferrei* et supra *ferreus*.
cur appellant] *cum appellant* Edit. princ. vet.
aedes deum consentum] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *aedes deum consentium* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aedem deum consentum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — Henric. Stephan. pag. 131 utrobique vult aut *consentum* aut *consentium*.
consentum et non deorum] om. Havn.
item cur dicatur] *item quor dicatur* Flor. quod recepimus.
est enim hoc] *est hoc* Cod. B.
figura] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *ea figura* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
Vatinius] *Varinius* Florent. Havn.
Manilius] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald.

Maniliorum, Denariorum: et non equum publicum mille Assarium esse, sed mille Assariorum; ab uno enim assario multi assarii, ab eo assariorum. Item secundum illorum rationem debemus secundis syllabis longis dicere Hectōrem, Nestōrem; est enim ut Quaestor, Praetor, Nestor; Quaestorem, Praetorem, Nestorem; Quaestoris, Praetoris, Nestōris. Et non debuit dici Quibus
das Quis das; est enim ut Ei Qui, His Quis; aut si- 122

Bas. Par. Gryph. — *Manlius* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Manlius denarius Vatinius* collocat Cod. B.
Vatiniorum] *Variniorum* Flor.
Maniliorum] *Manliorum* ut supra.
denariorum] *sic denariorum* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
publicum] *publium* Edit. princ. vetust.
secundis syllabis] *secundeis syllabeis* Vulg.
longis] *longeis* Vulg. — *longius* Cod. B. Edit. princ. vetust.
dicere] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — reliqui omittunt.
Hectorem, Nestorem] *Hectōrem Nestōrem* Flor. — *Hectorem. Hectorem* Edit. princ. vet. — *Hectore Nestore* Havn.
Nestor] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *Nestor Hector* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.
quaestorem, praetorem, Nestōrem, quaestoris praetoris nestōris] Ita Flor. Cod. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.; item sed in fine *hectoris* Edit. princ. vet. — omittunt haec omnia Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
quibus das, quis das] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas Par. Gryph. — *quibusdas sed quisdas* Codex B. item sed *queis das* Vulg. — *quibusdam, sed queisdam* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp.
ei qui, his quis] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ei his quis* Ed. princ. vet. — *eeis hieis quis* Cod. B. — *eeis heis queis* Vulg. Vertr. — *hei quei, heis queis* Sciopp.; primum verum est: aut *hei* aut *hi* scribendum.
at sicut quibus hibus] Florent. unde necessario emendavimus: *aut.* — *et sicut quibus hibus* Havn. — *at sicut quibus, ibus* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. item, nisi quod *ac* pro *at* Sciopp. — *at si est quibus, cum non ibus et ibuscum dicatur.* Cod. B. mira interpolatione, qua etiam *cum dicatur* e seqq. his addantur oportet. — *at si est quibuscum, non ibus et hibuscum dicatur?*

cut Quibus Hibus. Cum dicatur Da patri Familiai, si analogias sequi vellent, dicere non debuerunt hic Paterfamilias, quod est ut Atiniae, Scatiniae, Familiae; sic una Atinia, Scatinia, Familia. Item plures Patresfamilias dicere non debuerunt, sed ut SISENNA scribit, Patres familiarum. Neque oportebat consuetudinem nutare, alios dicere Boum greges, alios Boverum; et signa alios Ioum, alios Ioverum: cum esset ut Iovis, Bovis, Struis, et Iovem, Bovem, Struem, Iovi, Bovi,

Vulg. Vertr. — *at si est quibus et quibuscum; cur non hibus et hibuscum dicatur* Stephan. in Append. pag. 27.

da patri familiai] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *da patri familias* Cod. B. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

debuerunt] *debuerint* Ed. princ. vet. — *dicere non debuerunt si analogias sequi vellent* sic verba transposita in Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

hic paterfamilias] Flor. Havn. — *da patrifamilias* Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — omittit haec Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Atiniae] *Attiniae* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II; sic et infra.

Scatiniae] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *cattiniae* Ed. princ. vetust. Rhol. — *catiniae* reliqui; sic et infra.

patres] om. Havn.

non debuerunt] *non* om. Par. Gryph.

alios boverum et similia alios Ioum] Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *alios boverum et signa alios Ioum* quod a nobis receptum, Cod. Flor. supra vocem *signa* Victorius ~~Θ~~. posuit. — *alios boerum et signa Iovin* Havn. — *alios boverum ut struum sic Ioum* Cod. B, item sed *Iovum* Vulg. Vertr. Sciopp.; desunt quaedam nec optime ab emendatore restituta censeo.

alios Ioverum] *et Ioverum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

bovis struis] *bovis strui* Edit. princ. vet.

et Iovem] *et* om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et bovem Iovem* Havn. — Fort. *ut Iovem.*

Iovi bovi strui] om. Cod. B. — *bovi Iovi strui* Havn.

Strui; nec cum haec convenirent in obliquis casibus, dubitare debuerunt in rectis propinquioribus: nunc in consuetudine aliter dicere pro Iovis Iuppiter, pro Bus Bos, pro Strus Strues.

39. Deinceps dicam de altero genere vocabulorum, in quo contentiones fiunt ut Album. Albius, Albissimum, in quo [id] analogias non servari apparet: (99)
nam cum sit simile Salsum, Caldum et dicatur ab his

nec cum haec] *an haec* Cod. B.

convenirent] *convenerit* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

obliquis] *obliqueis* Vulg.; item *recteis.*

debuerunt] Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *debuerint* Cod. Flor. Edit. princ. vetust.

propinquioribus] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *propinquibus* Havn. Edit. princ. vetust. neque ex Flor. a Victorio quidquam allatum. — *propinquius* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

dicere] *dicerem* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

pro bus bos] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et pro bus bovis et bos* Codex B. — *pro bovis et bus bos* Vulg. Vertr. Sciopp.

pro strus, struis] ex coniect. nos. conf. IX, 47. — *pro struus struis* Flor. et omisso *pro* Havn. — *pro struis, scrues* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *pro strues struis* ceteri.

C a p. XXXIX.

contentiones fiunt] Flor. Havn. — *contentiones sunt* reliqui.

album albius albissimum] *albus albius albissimus* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet.

id analogias] Flor. — *id analogia* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *ideo analogia* Codex B. — *iam analogiam* Ald. Bas. — *eam analogiam* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *analogiam* Par. Gryph.

ab his] *ab heis* Vulg. — *ab iis* Havn. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

Salsius, Caldius, Salsissimum, Caldissimum debuit dici, Quoniam simile est Bonum, Malum, ab his Bonius et Malius, Bonissimum et Malissimum: nonne dicimus Bonum, Melius, Optumum? Malum, Peius, Pessimum? In aliis verbis nihil deest ut Dulcis, Dulcior, Dulcissimus; in aliis primum ut Peium, Peius, Pessimum; in aliis medium Caesior, Caesius, Caesissumus; in aliis bina sunt quae sint ab eadem voce declinata, et ea ita, ut alias desint secundum et tertium, ut in hoc Mane, Manius, Manissime: alias ut duo prima absint ut ab Optimum Optius, Optum: alias ut primum

caldius, salsissimus] Flor. Havn. — *calidius salsissimus* Edit. princ. vetust. — *caldius salsissimum* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *salsissimum caldius* Codex B. Vulg. Vertran. — cf. Henr. Stephan. Append. 143 seqq.
caldissimus] Flor. — *calidissimus* Edit. princ. vet. — *caldissimum* reliqui.
simile est] *est simile* Havn.
ab his] *ab heis* Vulg. — *ab hieis* Cod. B.
et malissimum] *et* om. Cod. B.
nonne dicitur] *nonne dicimus* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
optumum] Flor. — *optimum* reliqui.
malum peius pessimum] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
verbis] *verbeis* Vulg.
nihil deest] *nihil est* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
ut peium peius] Florent. — *ut peius peius* Havn. — *ut peius* reliqui omnes.
medium caesior, caesius] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *medium ut caesius* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
caesissumus] Flor. — *cesisimus* Ed. princ. vet. — *caesissimus* reliqui.
bina] *bona* Havn.
alias desint] *aliis desit* Ald. Bas. Par. Gryph.
ut ab optimum optius optum] Florent. Havn. — *ut ab optimum optius optimi* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut optimum* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.

et tertium desit, ut a Melius Melum, Melissumum.
Praeterea si dicerentur similiter, cum similia essent 123
Macer, Sacer, Tener et Macerrimus, Sacerrimus, Tenerrimus, non discreparet in his Macrior et magis Sacer et Tenerior, neque alia trisyllaba fierent; et si in his dominaretur similitudo, diceremus ut Candidissimus Candidissima, Pauperrimus Pauperrima, sic Candidus Candida, Pauper Paupera; et ut dicimus Doctus Docta, Doctissimus Doctissima, sic diceremus Frugalissumus Frugalissima, Frugus et Fruga. Ea si proportione essent verba, ut uno vocabulo dicimus virum et mulie-

ut a melius, melum, melissumum] nos ex coniectura. — *ut a melus melius melissumus* Florent., item sed *melissimus* Edit. princ. vet. — *ut a melium melius melissimum* Havn. — *ut a melum melius melissumum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.; item sed *melissimum* Sciopp. — *ut melius* Cod. B. Vulg. Vertr.
dicerentur similiter] Flor. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *diceretur similiter* Havn. Ed. princ. vet. — *dicerent similiter declinari* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
macer] *acer* Havn. Sciopp.
macerrimus] *acerrimus* Havn. Scioppius. — *macerimus* Editio princ. vetust.; ita et *sacerimus*, *tenerimus*.
sacerrimus tenerrimus] *tenerrimus sacerrimus* Cod. B.
non discreparet] Flor. — *non discreparent* reliqui; cf. IV, 22.
in his] *in heis* Vulg.
macrior] *acrior* Sciopp.
et magis sacer] om. Florent. Havn.
et tenerior] Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *tenerrimus* Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *tenerimus* Edit. princ. vetust.
trisyllaba] *quadrisyllaba* Vertr. — *trisyllaba alia quadrisyllaba* Sciopp. — *perissosyllaba* Popma.
pauperrimus] *pauperrumus* Flor.
sic candidus] Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *si candidus* Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *ut candidus* Cod. B. Vulg. Vertr.
frugalissumus] Flor. — *frugalissimus* ceteri.
ea si] *et si* Havn.
ut uno vocabulo] *et uno vocabulo* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

rem Sapientem et Diligentem, et Sapientiorem et Diligentiorem, sic diceremus item, cum pervenissemus ad summum, quod nunc facimus aliter: nam virum dicimus Sapientissimum et Diligentissimum: feminam Sapientissimam et Diligentissimam. Quod ad vocabulorum huius generis exempla pertinet, multa sunt reliqua; sed ea quae dicta, ad iudicandum satis sunt, quod analogias in collatione verborum sequi non debemus.

40. Magnitudinis vocabula cum possint esse terna ut Cista, Cistula, Cistella, in mediis non sunt ut in his Macer, Macriculus, Macellus; Niger, Nigriculus, Nigellus. Item minima in quibusdam non sunt ut Avis, Avicula, Avicella: Caput, Capitulum, Capitellum. In hoc genere vocabulorum quoniam multa desunt, dicendum non esse in eo potius sequendam quam consue-

sapientem . . . sapientiorem] om. Havn.
pervenissemus] Flor. Havn. — *perveneremus* Edit. princ. vet. — *pervenerimus* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *perveniremus* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
nunc] Havn. — om. ceteri.
exempla pertinet] *pertinet exempla* Havn.
ea quae dicta] Florent. Havn. — *eadem quae dicta* reliqui.

Cap. XL.

in his] *in heis* Vulg.
in mediis] *in aliis media* quidam apud Augustin. et ita Vertr. Sciopp.
macriculus] Havn. — *macriolus* Cod. B. Edit. princ. vet. — *macricolus* ceteri.
nigriculus] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *nigricolus* ceteri.
avicella] *aucella* Cod. B. Ed. princ. vet. — *et avicella* Havn.
quoniam multa] Flor. Havn. — *quod multa* reliqui.
dicendum non esse] Flor. — *dicendum est non esse* reliqui.
in eo potius] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. — *in eo, sed potius* Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. — *in eo analogiam sed potius* Sciopp.
quam consuetudinem,] Florent. Havn. — *consuetudinem quam* ceteri omnes.

tudinem, rationem. Quod ad vocabulorum genera quatuor pertinet, ut in hoc potius consuetudinem, quam 124
analogias dominari facile animadverti possit, dictum est. (100)

41. Sequitur de nominibus, quae differunt a vocabulis, ideo quod sunt finita ac significant res proprias ut Paris, Helena, cum vocabula sint infinita ac res communis designentur ut Vir, Mulier; e quibus sunt alia nomina ab nominibus ut Ilium ab Ilo, et Ilia ab Ilio: alia a vocabulo ut ab albo Albius, ab atro Atrius: In neutris servata est analogia; nam et cum sit a Romulo Roma, proportione non est, quod debuit esse.

genera quatuor] *quatuor genera* Havn.
pertinet] *pertinent* Ald. Bas. Par. Gryph.
analogias] Florent. Havn. — *analogiam* reliqui.
dictum est] *est* om. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

Cap. XLI.

vocabulis] *vocabuleis* Vulg. — quae sequuntur, in Codice B. Vulg. Vertr. Sciopp., ita leguntur: *ideo quod sunt infinita ac res communeis designent ut vir mulier cum nomina sint finita ac significent res proprias ut Paris Helena, e quibus* etc.
infinita] *finita* Havn.
cum nomina . . infinita] om. Havn.
significant] *significent* Vulg. Vertr. Sciopp.
res communis] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *res communeis* Vulg. Vertr. Sciopp.
designentur] *designent* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *designetur* Havn.
alia nomina] *nomina alia* Par. Gryph.
ab nominibus] Flor. — *a nominibus* reliqui.
ut Ilium ab Ilo, et Ilia ab Ilio] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut illum ab illo et illa ab illo* libri veteres omnes.
ab atro] Flor. Havn. — *et ab atro* reliqui.
neutris] *neutreis* Vulg.
et cum] *cum* Havn. pr. m.
proportione non est] Henr. Stephan. Append. pag. 8. ex libro IX, cap. 35. *quod debuit esse Romula non Roma item Perperna filia.*

Perpenni filia, non Perpennae (Perpenna mulieris nomen) esse debuit et nata esse a Perpenno, quod est ut Arbernus Percelnus, Perpennus; Arberna et Percelna, Perpenna. Quod si Marcus Perpenna virile est nomen et analogia sequenda, Lucius Aelia et Quinctus Mutia virilia nomina esse debebunt: item quae dicunt

Perpenni filia] Flor. Cod. B. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Perperni filia* Edit. princ. vet. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Perpenni ut Ilii* Popma. — om. Havn.

non] om. Havn.

Perpennae] *Perpernae* Vulg. Vertr. Sciopp. — om. Havn.

Perpenna] *Perpena* Codex B. — *Perperna* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Perperna enim* Henr. Stephan. Append. pag. 8.

et nata esse] *et nata* Codex B. Vulgat. — *et natae* Vertran. Sciopp.

Perpenno] *Perperno* Vulgat. Vertran. Sciopp.

ut Arbernus] *ut ab Arbernus* Flor.

Percelnus] Flor. — *Procelnus* Havn. — *Percernus* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — omitt. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Perpennus] Flor. Havn. — *Perpernus* reliqui.

Arberna] *arbena* Havn.

et Percelna] Flor. — *et Percerna* Edit. princ. vet. Rhol. — *procelna* Havn. — *Percerna et* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

Perpenna] Florent. Havn. Rhol. — *Perperna* reliqui.

Marcus Perpenna] *magis Perpenna* Codex B. — *Marcus Perperna* Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp.

Aelia] Cod. B. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Elia* reliqui.

Lucius] *Lutius* Ed. princ. vet.

Quinctus] *Quintius* Havn.

Mucia] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Mutia* reliqui.

item quae dicunt] Flor. Havn. — *item quod* Sciopp. — *item quae habent* reliqui.

ab Rhodo Andro Cyzico, Rhodius Andrius Cyzicenus, similiter Cyzicius dici et civis unusquisque. Nam ut Athenaeus dicitur rhetor nomine, etsi non sit Atheniensis, in hoc ipso analogia non est: quod alii nomina habent ab oppidis; alii aut non habent, aut non ut debent, habent. Habent plerique libertini a municipio manumissi; in quo, ut societatum et fanorum servi, non servarunt proportionem et rationem, et Ro-

Cyzico] *Cizico* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — om. Sciopp.

Andrius] om. Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — Sciopp. ita pervertit: *Andrius; a Cyzico similiter Cyzicius diceretur, nunc est Cyzicenus. Nam etc.* — *Rhodus* ante in Venet. I. II

Cyzicenus] *cizicenus* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.

Cyzicius] Vulg. Vertr. Sciopp. — *cizicius* Florent. Rhol. Ald. Bas. — *Cicicius* Havn. — *cizius* Cod. B. Ed. princ. vetust. — *cizinus* Venet. I. II. — *cycicus* Par. Gryph.

dici et civis unusquisque] Flor. — *dici et ciccius unusquisque* Havn. — *dicerent cuius unusq.* Ed. princ. vet. — *diceret civis unusq.* Rhol. Venet. I. II. — *diceretur civis unusq.* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *civis diceretur unusq.* Cod. B. Vulg. Vertran. — Fort. *dici debet civis unusq.* nec *debebit* ex praecedenti intelligendum.

nam ut Athenaeus dicitur] Flor. Havn. — *nam ut ab Athenis Athenicus dicitur* Edit. princ. vet. — *nam ut ab Athenis Athenaeus dicitur* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. (*Atheneis*) Vertr. — Sciopp. dedit *nam quod ab* etc. neque cum *dicatur* displiceat, melius quid invenire possum.

oppidis] *oppideis* Vulg.

alii nomina] *alia nomina* Havn.

ab] om. Havn.

alii aut non] *alii autem non* Par. Gryph.

ut societatum] *non societatum* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *et societatum* Sciopp. — *aut societatum* Havn.

proportionem et rationem] *proportionem rationem* Flor. Havn. fortasse *proportione rationem.* — *proportionem. Etenim Romanorum* Sciopp.

et Romanorum liberti] *et Romanorum libertati* Edit. princ.

manorum liberti debuerunt dici, (ut a Faventia Faventinus, a Reate Reatinus, sic a Roma Romanus,) ut nominantur a libertinis orti publicis servis, Romani, qui manumissi ante quam sub magistratus nomina qui eos liberarint, succedere coeperint: hinc quoque illa nomina Lesas, Ufenas, Carinas, Maecenas: quae cum essent ab loco ut Urbinas, [et] tamen Urbinus, ab his debuerint dici ad nostrorum nominum similitudinem . . . . .

DEEST FOLIUM.

vet. — *Romanorum liberti* Havn. — his Sciopp. quae infra exstant: *qui manumissi sunt . . . . coeperunt* adiunxit.
a Faventia] *Faventia* Havn.
Faventinus] *Faventius* Ed. princ. vetust. — *Faventini* Sciopp.
a Reate] *ab Reate* Havn.
nominantur] *nominatur* Havn.
a libertinis orti] om. Sciopp. — *libertineis* Vulg.
publicis servis] *publici servi* Vulg. Vertr. Sciopp. exhibent. — Vertr. ita edidit: *ut nominentur libertini, olim publici servi, Romani* ex coniectura.
manumissi] *manumissimi* Havn.
sub magistratus] *sub* om. Cod. B. — *sub magistratu in* Popma. — *sub magistratuum* Sciopp. — Vertr. vult: *qui manumissi ante quam fuerint, magistratibus, qui eos liberarunt, nomina dare coeperunt.*
liberarint] Flor. — *liberaret* Edit. princ. vet. — *liberarunt* reliqui. — *liberaverunt* pr. m. Havn.
coeperint] Flor. — *cepit* Ed. princ. vet. — *coeperunt* reliqui.
Lesas] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. — *Laenas* Augustin. in marg. Vertr. Sciopp. — *lesis* reliqui.
Ufenas] *Sufenas* Popma.
Carinas] *Carrinas* Flor. — *caprinas* Havn.
ab loco] Flor. Havn. — *a loco* reliqui.
debuerint] Flor. — *debuerunt* ceteri — *heis* Vulg.
et tamen] *tamen* Havn.
similitudinem] om. Flor.; ex quo haec adnotat Victorius:

In eo codice vetusto folium relictum fuerat vacuum tamquam deesset, et quod hic principium libri est, ibi ex fragmento reliquiae videbantur; praeterquam quod ita supercilio pagellae ascriptum fuerat: Liber VIIII. et magno deinde intervallo subiiciebatur fragmentum.

In Cod. Havn.

Hic desunt lineae octo quemadmodum relictum erat in exemplari.

In Cod. B. haec adnotata leguntur:

Multum deest in fine VIII, et principio VIIII, sed longe plus de fine superioris, quam de principio sequentis.

DEEST PAGINA. Vulgat. Vertran. Sciopp. — in reliquis nulla lacunae vestigia.

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER NONUS.

DESUNT QUAEDAM

126 (101) 1. . . . nesciunt docere quam discere, quae ignorant. in quo fuit CRATES nobilis grammaticus, qui fretus CHRYSIPPO homine acutissimo, qui reliquit sex li-

LIBER NONUS.

Liber Quintus. Edit. princ. vet. — *M. T. Varronis Analogiae Liber Quintus.* Rhol. — *Marci Terr. Varronis Analogiae Liber Secundus incipit.* Ven. I. II. item omisso *incipit* Ald. Basil. Par. Gryph. — *M. Terentii Varronis de Lingua Latina Liber Octavus* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *DESUNT QUAEDAM.* Vulgat. Vertran. Sciopp.

C a p. I.

nesciunt] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *tam nesciunt* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
quom] *quod* Havn.
nobilis] *notabilis* Havn.
grammaticus] *crammaticus* Ed. princ. vet.
Chrysippo] *Crispo* Edit. princ. vetust. — *Crysippo* Rhol. — *Chrisippo* Venet. I. II.
sex libros] om. Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.

bros περὶ ἀνομαλίας, his libris contra analogian atque Aristarchum est nixus, sed ita, ut scripta indicant eius, ut neutrius videatur pervidisse voluntatem, quod et Chrysippus de inaequabilitate cum scribit sermonis, propositum habet ostendere similes res dissimilibus verbis et dissimilibus similes esse vocabulis notatas. Id quod est verum: et cum Aristarchus de aequabilitate conscribit et de verborum similitudine, quorundam inclinationes sequi iubet, quoad patiatur consuetudo. Sed

περὶ ἀνομαλίας] Ald. Bas. Par. Gryph. — *perianomalias* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *περὶ τῆς ἀνομαλίας* Cod. B. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp.
his libris] *heis libreis* Vulg. — *hi libri* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *hei libri* Flor. — *lei librei* Havn.
analogian] Flor. — *anologiam* ceteri.
Aristarchum] *Aristarcum* Ed. princ. vet. — *aristracum* Havn.
neutrius] *ventrius* Ed. princ. vet.
voluntatem] *volontatem* Havn.
Chrysippus] *crisippus* Ed. princ. vet. — *chrisippus* Ven. I. II.
inaequabilitate] Flor. — *inaequalitate* reliqui.
cum scribit sermonis] Codex B. Henr. Stephan. Append. pag. 3, 37. — *cum scribit sermones* ceteri.
res] om. Havn.
verbis] *verbeis* Vulg.
dissimilibus similes] Flor. — *similibus condissimiles* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *similibus dissimilibus* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *similes* Havn. omissis *verbis et dissimilibus.*
esse vocabulis] *esse vocabuleis* Vulg.
notatas] *nominatas* Sciopp.
id quod est verum] Flor. Ald. Bas. Paris. Gryph. Henr. Stephan. Append. pag. 3 et 37. — *id quod est verbum* Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *id quidem verbum* Codex B. — *id quidem est verum* Vulgat. Vertr. — omisit haec Sciopp.; Augustin. locum esse mendosum arbitratur.
de] om. Havn.
aequabilitate] Flor. — *aequalitate* ceteri.
similitudine] *similitudinem* Havn.
quorundam inclinationes] *quarumdam inclinationes* Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

ii qui in loquendo partim sequi iubent nos consuetudinem, partim rationem, non tam discrepant, quod consuetudo et analogia coniunctiores sunt inter se, quam iei credunt. Quod est nata ex quadam consuetudine
127 analogia, et ex hac consuetudo, ex dissimilibus et similibus verbis eorum quod declinationibus constat; neque anomalia neque analogia est repudianda, nisi si non est homo ex anima, quod est homo ex corpore et anima. Sed ea, quae dicam, quo facilius perviderі possint, prius de trinis copulis discernendum: nam cum confusim ex utraque parte pleraque dicuntur, quorum alia ad aliam referri debent summam, primum de copulis naturae et

sed ii, qui] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *sed eei qui* Sciopp. — *sed hi qui* reliqui.
iubent nos] Victor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *lubet nos* Edit. princ. — *iubet nos* reliqui.
non tam] *nam tam* Edit. princ. vetust.
et analogia] *et alogia* Flor.; quae sequuntur usque ad *analogia* om. Edit princ. vet.
iei] Florent. Sciopp. — *ii* Havn. — *hi qui* Codex B. — *hi* ceteri.
ex dissimilibus] *et dissimilibus* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
verbis eorum] mutilum esse locum et Augustin. Stephan. Append. pag. 34, et Popma censent. Fort. *verborum.* — *verbeis eorum* Vulg.
anomalia] *anomala* Havn.
ex anima] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ex anima quod est ex anima* male addunt reliqui libri. — *homo et anima et anima quod est ex corpore et anima* Havn.
possint] *possunt* Codex B. Edit. princ. vet.
trinis copulis] *trineis copuleis* Vulg.; et in seqq.
discernendum] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *disserendum* Vulgat. Vertran. Sciopp.
nam cum confusim] *num confusim* Vulg. Vertr.
alia ad aliam] Flor. Codex B. Edit. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *alia ad alia* reliqui.
pleraque] om. Havn.
quorum] *quarum* Havn.

suis; haec enim duo sunt quae exigunt diversa, quod aliud est dicere verborum analogias, aliud dicere uti oportere analogiis. Secundum de copulis multitudinis ac finis, utrum omnium verborum dicatur esse analo- (102)
gia, an usus, an maioris partis. Tertium de copulis personarum, qui ieis debent uti, quae sunt plures. Alia enim populi universi, alia singulorum, et de his non eadem oratoris et poetae, quod eorum non idem ius. Itaque populus universus debet in omnibus verbis uti analogia, et si perperam est consuetus, corrigere se ipsum, cum orator non debet in omnibus uti, quod sine offensione non potest facere, cum poeta transilire lineas impune possint. Populus enim in sua potestate, singuli in illius; itaque ut suam quisque con-

et suis] *et sueis* Vulg. Codex B. margine huius versus asteriscum apponit, qui procul dubio ad *suis* referendus.
quae] *quod* Havn.
exigunt] *erigunt* Flor. Havn.
ac finis] *an finis* Codex B. — *ac finitis* Havn.
utrum] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *utrumque* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr.
esse] om. Havn.
an usus] *an unius* Augustin. in Emendat. Vertran. Sciopp. — *an nullius* Vertr. in marg. — Fort. alterum *an* delendum.
partis] *patri* Edit. princ. vet.
de his non] *de ieis non* Flor. — *de heis non* Vulg. — *de lis non* Havn.
oratoris] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *oratores* Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp. — *apud oratores et poetas* Stephan. Append. pag. 48.
verbis] *verbeis* Vulg.
est consuetus] *est consecutus* Edit. princ. vet. — *est* om. Codex B. — *loqui est consuetus* Stephan. Append. p. 45. 48.
se ipsum] *se ipse* Vulg. Vertr. Sciopp.
non debet] Flor. Havn. — *non debeat* reliqui omnes.
impune possint] *impune possit* Florent. Havn. unde fortasse *poeta* corrigendum.
in sua potestate] *in sui potestate* Codex B.

suetudinem si mala est, corrigere debet, sic populus suam. Ego populi consuetudinis non sum ut dominus, at ille meae est. Ut rationi obtemperare debet gubernator, gubernatori unusquisque in navi, sic populus rationi, nos singuli populo. Quare ad quamcunque summam in dicendo referam, si animadvertes, intelliges, utrum dicatur analogia esse, an uti oporteret redigere-
128 tur, dici id in populum aliter, ac inde omnibus dici in eum qui sit in populo.

2. Nunc iam primum dicam pro universa analogia, cur non modo videatur esse reprehendenda, sed etiam cur in usu quodammodo sequenda. Secundo de

corrigere debet] Flor. — *corrigere debeat* reliqui.
consuetudinis] *consuetudinem* Havn.
ut dominus] *ut* delet Victor. Stephan. Append. pag. 48.
obtemperare] *obtemptare* Havn.
nos singuli] Codex B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *non singuli* Florent. Havn. Edit. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
ad quamcunque] *ad quemcunque* Edit. princ. vet.
intelleges] Flor. — *et intelliges* Cod. B. Edit. princ. vet. — *intelliges* reliqui.
oporteret] *opporteret* Edit. princ. — *oportet* Havn.
redigeretur] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *redigere* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
in populum] *populum* Havn.
ac inde omnibus] *atque in omnibus* doctus quidam (Faernus) apud Augustin. Sciopp.; *ac* si stare nequit, induxerim.
qui sit] *quod sit* Ed. princ. vet.

Cap. II.

primum] om. Havn.
non modo videatur] *non modo non videatur* Stephanus Append. pag. 47, 63 et 140, item Perizonius ad Sanct. Minervam tom. II, pag. 300.
reprehendenda] *repraehendenda* Flor. — *non reprehendenda* Vertr. Sciopp.
secundo] *secunduo* Havn.

singulis criminibus, quibus rebus possint quae dicta sunt contra, solvi, dicam ita, ut generatim comprehendant et ea quae in priore libro sunt dicta, et ea quae possunt dici, atque illic praeterii.

3. Primum quod aiunt, qui bene loqui velit, consuetudinem sequi oportere, non rationem similitudinum, quod alterum si neglegat, sine offensione facere non possit; alterum si non sequatur, quod non sine reprehensione non sit futurum; errant: quod qui in loquendo consuetudinem qua oportet uti, sequitur, non sine ea ratione.

singulis] *singuleis* Vulg.
rebus possint] *rebus possit* Edit. princ. vet.
comprehendant] Flor. (iterum cum diphthongo *ae* ut supra) Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *comprehendam* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
priore] Havn. — *priori* ceteri.
atque] om. Havn.
illic] *illi* Havn.

Cap. III.

consuetudinem sequi oportere] Flor. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *sequi consuetudinem oportere* Havn. — *sequi oportere* post *similitudinum* collocata in Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — prorsus omissa in Edit. princ. vet.
rationem similitudinum] Flor. Codex B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *rationum similitudinem* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ratione similitudinum* Havn.
neglegat] Flor. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *negligat* reliqui.
alterum si non sequatur] ita Henr. Stephan. in Append. pag. 62 negatione, ab omnibus omissa ex seqq. inserta.
quod non sine] Havn. — *quod sine* ceteri.
non sit futurum] *sit futurum* Stephan.
errant] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *erat* libri omnes.
qui] om. Havn.
non sine ea ratione] *non sine causa ratione* Havn. — *non sine ea ratione sequatur* Sciopp. — *non absit a ratione* Stephan. Append. pag. 62. — Fort. *sequitur eam non sine ratione.*

4. Nam vocabula ac verba, quae declinamus, similiter, et in consuetudine esse videmus, et ad eam conferimus, et si quid est erratum, non sine ea corrigimus. Nam ut qui triclinium constrarunt, si quem lectum de tribus unum imparem posuerunt aut de paribus nimium aut parum produxerunt, una corrigimus et
(103) ad consuetudinem communem et ad aliorum tricliniorum analogias, sic si quis in oratione in pronuntiando ita declinat verba ut dicat disparia, quod peccat redigere debemus ad ceterorum similium verborum rationem.

5. Cum duo peccati genera sint declinationum, unum quod in consuetudinem perperam receptum est, alterum, quod nondum est et perperam dicatur; unum dant non oportere dici, quod [non] sit in consuetudi-

Cap. IV.

et ad eam] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *et ad ea* libri veteres omnes.
conferimus] Flor. Havn. — *referrimus* Edit. princ. — *referimus* reliqui.
ut qui] *et qui* Havn.
aut] *ac* Havn.
de paribus nimium] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *de paribus minus* Codex B. Ed. princ. vetust.
quis in oratione] *in* om. Edit. princ. vetust.
in pronuntiando] *pronuntiando* Havn.
disparia] *disperia* Havn.
peccat] *petat* Havn.

Cap. V.

genera sint] *genera sunt* Codex B.
declinationum] om. Havn.
perperam dicatur] *perperam dicitur* unus Sciopp.
unum dant] *unum dicunt* Cod. B.
quod [non] sit in consuetudine] Augustin. in Emend. Sciopp. Stephan. Append. pg. 80. — *non* om. libri omnes. — Popma vulgatam servare studet mutato *non oportere* in *hoc oportere*.

ne, alterum non conceditur quin ita dicatur; ut si si- 129
militer, cum id faciat, ac si quis puerorum per delicias pedes male ponere atque imitari vacias coeperit, hos corrigi oportere si concedat; contra si quis in consuetudine ambulandi iam factus sit vacia aut compernis, si eum corrigi non concedat. Non sequitur ut stulte faciant, qui pueris in geniculis alligent serperastra, ut eorum depravata corrigant crura. Cum vituperandus non sit medicus, qui e longinqua mala consuetudine aegrum in meliorem traducat, quare reprehendendus sit, qui

conceditur] *concedant* Havn.
ut si similiter] Florent. Havn. — *ut sit simile* reliqui.
cum id faciat] *cum idem faciant* Havn. Sciopp. Henr. Steph. Append. pag. 81.
ac si quis] *ac si qui* Sciopp. — *at si quis* Popma. — Fort. *si quis.*
male ponere] *male poneret* Sciopp. Vertr. — *inanes ponere* Havn.
vacias] *vatias* Flor. — *varias* Havn.
coeperit] *coeperint* Sciopp.
si concedat] Flor. Havn. Cod. B. — *si concidat* Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *si concedant* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
ambulandi] *ambulandei* Vulg.
vacia] *vocia* Ed. princ. vet. — *vatia* Flor.
non concedat] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *non concedant* Vulg. Vertr. — *oportere non concedant* Sciopp.
pueris in geniculis] *puereis in geniculeis* Vulg.
alligent] Florent. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *alligant* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
corrigant] *non corrigant* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
vituperandus] Havn. Victor. ex Flor. Codice qui *detuperandus* habet. — *deculpandus* Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *culpandus* Vulgat. Vertr. Sciopp.
e longinqua] *in longinqua* Cod. B. — *male* Gryph.

orationem minus valentem propter malam consuetudinem traducit in meliorem?

6. Pictores Apelles, Protogenes, sic alii artifices egregii non reprehendundi quod consuetudinem Miconos, Dioris, Arimnae et aliorum superiorum non sunt secuti; Aristophanes improbandus, qui potius in quibusdam veritatem quam consuetudinem secutus?

7. Quod si viri sapientissimi et in re militari et in aliis rebus multa contra veterem consuetudinem cum essent usi, laudati; despiciendi sunt qui potiorem dicunt opotere esse consuetudinem ratione.

traducat] Havn. — *traducit* ceteri.
propter] *praeter* Cod. B. Ed. princ. vetust.

C a p. VI.

Apelles] *Appelles* Codex B. Edit. princ. vet.
artifices] *artufices* Flor.
reprehendundi] Flor. — *reprehendi* Edit. princ. vetust. — *reprehendendi* ceteri.
quod] *qui* Havn.
Miconos] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *Myconos* Ald. Basil. — *Myronos* Paris. Gryph. — *Myconis* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
Dioris, Arimnae et aliorum] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Dyorosari me et* Havn. — *Diorosaris me etiam* Flor. — *et aliorum Dyorosarim me etiam* Edit. princ. vet. — *Dyorosarim me etiam* Rholand. Venet. I. II. — *Diorosarimae etiam* Pius. — *Cassiodori eventusve* Ald. Basil. Par. Gryph. — Fort. *Polygnoti, Arcesilai et aliorum.*
veritatem] *veteritatem* Flor. Rholand. Venet. I. II.

C a p. VII.

quod si viri] *quid si viri* Par. Gryph. Vulg. Vertr.
multa] Flor. Havn. Ed. princ. vet. — *multeis* Vulg. — *multis* reliqui.
contra veterem] *contra veritatem* Ald. Bas. Par. Gryph.
despiciendi sunt] *sunt* om. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
oportere] om. Havn. — *non oportere* Henr. Stephanus Append. pag. 4 et 51.

8. An cum quis perperam consuerit quid facere in civitate, non modo patiemur, sed etiam poena afficiemus; idem si quis perperam consuerit dicere verbum, non corrigemus, cum id fiat sine poena?

9. Et hi qui pueros in ludum mittunt, ut discant quae nesciunt verba, quemadmodum scribant; idem barbatos, qui ignorabunt verba, quemadmodum oportuit dici, non docebimus, ut sciant qua ratione conveniat dici?

10. Sed ut nutrix pueros a lacte non subito avel- 130
lit a consuetudine, cum a cibo pristino in meliorem

C a p. VIII.

consuerit] Florent. Havn. — *consueverit* reliqui.
non modo patiemur] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *non modo non patiemur* Codex B. Vulg. Vertran. Sciopp.
poena afficiemus] *poenam afficiemus* Flor. Havn. — *pena affinem* Edit. princ. vetust.
idem si quis] Havn. — *id est si quis* Florent. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *item si quis* Vulg. Vertr. Sciopp.
consuerit] Flor. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. — *consueverit* reliqui.
cum id fiat] *tum id fiat* Cod. B. Edit. princ. vet.

C a p. IX.

hi] *ii* Havn. — Fort. *et ut hi.*
scribant] *sitibant* Edit. princ. vetust. — *scribunt* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *scribent* Sciopp.
idem] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *itidem* Vulg. Vertr. Sciopp.
barbatos] Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. Sciopp. — *barbaros* Cod. B. Pius. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. — *bardaros* Edit. princ. vetust.
oportuit] *opportuit* Edit. princ. vetust. — *oportet* Ald. Basil. Par. Gryph. — *oporteat* Havn. Sciopp.

C a p. X.

non subito] *subito non* Ald. Bas. Par. Gryph.
avellit] Flor. Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. — *evellit* reliqui.

(104) traducit; sic in maioris loquendo a minus commodis verbis ad ea quae sunt cum ratione, modice traducere oportet, cum sint consuetudine contra rationem alia verba ita ut ea facile tolli possint, alia ut videantur esse fixa; quae leviter haerent ac sine offensione commutari possint. Si enim ad rationem corrigi oportet, quae tum sunt ita, ut in praesentia corrigere nequeas; quin ita dicas, his oportet, si possis non uti: sic enim obsolescent, ac postea iam obliterata facilius corrigi poterunt.

in maioris loquendo] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *maior loquendo* Ald. Bas. Par. Gryph. — *in maioribus loquendo* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — Fort. *maior vis in loquendo.*
a minus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *animus* Flor. Havn. — *annis* libri veteres omnes.
commodis verbis] *commodeis verbeis* Vulg.
ad ea] *ad* om. Codex B.
modice] om. Havn.
cum sint consuetudine] Flor. Havn. Cod. B. — *cum sint in consuetudine* Vulg. Vertr. Sciopp. — *cum sit consuetudine* Edit. princ. vet. Rhol. — *cum sit in consuetudine* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
rationem] *ratione* Edit. princ. vetust.
tolli possint] *tolli non possint* Stephan. Append. pag. 63.
haerent ac sine] *haerent sine* Ald. Bas. Par. Gryph. — *haberet ac sine* Havn.
commutari possint] *commutari possunt* Ald. Bas. Par. Gryph. Steph. loc. cit.
si enim ad] *Sic enim ad* Vertr. Sciopp.
quae tum sunt] Flor. — *quae sunt aut* Havn. — *quae tum ad rationem sunt* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quae autem ad rationem sunt* Cod. B. — *quae non ad rationem sunt* Vulg. Vertran. Sciopp.
his oportet] *hic opportet* Edit. princ. vetust. — *heis oportet* Vulgat.
obsolescent] *absolescent* Ed. princ. vetust. — *adolescent* Cod. B. — *obolescent* Rhol. Venet. I. II.
obliterata] Flor. — *oblitterata* alii.
poterunt] *potuerint* Cod. B.

11. Quas novas verbi declinationes ratione introductas respuet forum, his boni poetae, maxime scaenici, consuetudine subigere aureis populi debent, quod poetae multum possint in hoc; propter eos quaedam verba in declinatione melius, quaedam deterius dicuntur. Consuetudo loquendi est in motu; itaque solet fieri ex meliore deterior. Meliora verba perperam dicta apud antiquos, aliquos propter poetas non modo nunc dicuntur recte, sed etiam quae ratione dicta sunt tum, nunc perperam dicuntur.

12. Quare qui ad consuetudinem nos vocant, si ad rectam, sequemur; in ea quoque enim est analogia:

Cap. XI.

ratione] *rationes* Flor. Havn.
respuet] *respuit* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
his] *iis* Vulg. Vertr. — *eis* Sciopp.
scaenici] Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *scenici* Edit. princ. vetust. — *scenici* reliqui.
aureis] Florent. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *auris* Edit. princ. vet. — *aures* reliqui.
possint] *possunt* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *potest* Havn.
deterius dicuntur] *deterius dicitur* Edit. princ. vet.
ex meliore deterior] Cod. B. Edit. Vulg. Vertran. Sciopp. — *et meliore deteriora* Flor. Ed. princ. vetust. — *ut meliore deteriora* Rhol. Ven. I. II. — *et meliora deteriora* Havn. — *ut meliora, deteriora* Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *ex meliore deterior, ex deteriore melior. Verba*
perperam dicta] *perperam dictum* Edit. princ. vetust.
nunc dicuntur recte] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nunc dicantur recte* libri veteres omnes.
nunc perperam] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *num perperam* Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. (*nū*) Venet. I. II. — *non perperam* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph.

Cap. XII.

rectam] *recta* Havn.
sequemur] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *sequamur* reliqui.
quoque enim] *enim quoque* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *mea enim quoque* Stephan. Append. pag. 54.

si ad eam invitant quae est depravata, nihilo magis sequemur; nisi cum erit necesse, sequar in ceteris rebus mala exempla; nam ea quoque cum aliqua vis urget, inviti sequemur.

13. Neque enim Lysippus artificum priorum potius est vitiosa secutus quam artem: sic populus facere debet, etiam singuli, sine offensione quod fiat populi, qui amissa [non] modo quaerant, sed etiam quod in-
131 dicium dent: idem, ex sermone si quid deperiit, non modo nihil impendunt ut requirant, sed etiam contra

ad eam invitant] Florent. Havn. — *ad ea invitent* Codex B. item sed *eam* Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad ea invocent* Edit. princ. vetust. Rhol. — *ab eo invocent* Venet. I. II. — *ad ea vocent* Ald. Bas. Par. Gryph.
ceteris] *cetereis* Vulg.
exempla] *extrema* Havn.
urget] *urguent* Codex B.
inviti sequemur] Florent. Havn. — *inviti sequamur* Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *inviti sequimur* Vulg. Vertr. Sciopp.

Cap. XIII.

secutus] om. Florent. Havn.
singuli] *singulis* Cod. B.
qui amissa] *quae missum* Cod. B. — *qui admissa* Ed. princ. vetust.
non modo quaerant] Vertr. Sciopp. — *modo quaerant* libri veteres omnes.
indicium] Flor. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *iudicium* reliqui.
dent] Flor. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *det* Edit. princ. vet. — *debet* Ald. Basil. Paris. Gryph.
idem] *iidem* Vulg. Vertr. Sciopp. — *hi idem* Ald. Bas. Par. Gryph.
deperiit] *deperit* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
contra indices] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *contra iudices* reliqui.

indices repugnant, ne restituatur. Verbum, quod novum et ratione introductum, quo minus ut recipiamus, vitare non debemus.

14. Nam ad usum in vestimentis, aedificiis, supellectili, novitati non impedit vetus consuetudo. Quem enim amor assuetudinis potius in pannis possessorem retinet, quam ad nova vestimenta traducit?

15. An non saepe veteres leges abrogatae novis cedunt?

16. Nonne inusitatis formis vasorum recentibus (105)

ne restituatur] *nec restituatur* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ne restituantur* Havn.
verbum, quod novum] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *verbum novum* ceteri.
quo minus ut recipiamus] *quo minus recipiamus* Vertran. — *quod quo minus recipiamus* Sciopp.
vitare non] *iuvare nos* Edit. princ. vet.

Cap. XIV.

vestimentis] *vestimenteis* Vulg.
supellectili] Vulg. Vertr. Sciopp. ex Cod. B. qui *suppellectili* habet. — *suppelecti* Havn. — *supellectilis* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph., et duplici *p* Flor. Edit. princ. vetust.
impedit] *impediat* Edit. princ. vet.
assuetudinis] *adsuetudinis* Vulg. Vertr. Sciopp.
pannis] *panneis* Vulg.
retinet quam] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *retinet quem* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *retinet quae* Ald. Bas. Paris. Gryph.

Cap. XV.

saepe] *semper* Cod. B. — *veteres leges saepe* Havn.
abrogatae] *abrogare* Edit. princ. vet.
novis] *noveis* Vulg.
cedunt] *caedunt* Venet. I. II.

Cap. XVI.

inusitatis formis] *inusitateis formeis* Vulg.

ex Graecia allatis obliteratae antiquae consuetudinis sinorum et capularum species? His formis vocabulorum incontaminatis uti nollent, quae docuerit ratio praeter consuetudinem veterem? Et tantum inter duos sensus interesse volunt, ut oculis semper aliquas figuras supellectilis novas conquirant, contra auris expertis velint esse?

17. Quotus quisque iam servos habet priscis nominibus? quae mulier suum instrumentum vestis atque

ex Graecia] Flor. — *e Graecia* Havn. Stephan. Append. pag. 55. — *a Graecia* reliqui omnes.
ablatis] Flor. Havn. — *adlatis* Vulg. Vertr. Sciopp. — *allatis* reliqui.
obliteratae] ita et Flor. — alii *oblitteratae.*
capularum] Florent. Havn. Cod. B. Rhol. Venet. I. II.. item sed duplici *l* Edit. princ. vet. — *capidarum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *capidum* Stephan. Append. pag. 55 et 174.
his formis] *heis formeis* Vulg. — *novis formis* Sciopp.
incontaminati] Florent. Havn. Cod. B. Edit. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Sciopp. — *in contaminati* Editio princ. vet. — *contaminati* Vulg. Vertr.
nollent quae] *nolent, quas* Stephan. Append. pag. 56. — *nolent quae* Sciopp.
ratio praeter] Victor. Vertr. Sciopp. — *oratio propter* Flor. Edit. princ. vet. — *ratio propter* reliqui.
et tantum] *eo tantum* Codex B.
volunt] *volent* Sciopp.
oculis] *oculeis* Vulg. — *hoc oculis* Havn.
supellectilis] *suppellectilis* Cod. B. — *supellectillis* Ed. princ.
auris] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aureis* Vulg. Vertr. Sciopp.
expertis] Flor. Havn. — *expertes* reliqui.

Cap. XVII.

servos habet] *servus habet* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *servorum* Flor.
priscis] *prisceis* Vulg.
vestis atque auri] Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas.

auri veteribus vocabulis appellat? Inductis non tam irascendum, quam huiusce pravitatis patronis. Si enim usquequaque non esset analogia, tum sequebatur, ut in verbis quoque non esset; non, cum esset usquequaque ut est, non esse in verbis.

18. Quae enim est pars mundi, quae non innumerabiles habeat analogias? Caelum, an mare, an terra, an aer, et cetera quae sunt in his? nonne in caelo, ut ab aequinoctiali circulo ad solstitialem et hinc ad septentrionalem divisum; sic contra paribus partibus idem a bruma versum contraria parte. non, quan-

Par. Gryph. Sciopp. — *vesas atque auri* Ed. princ. vetust. — *atque vasa auri* Cod. B. Vulg. Vertr.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.; post: *patroneis . . verbeis.*
sed inductis] *sed* om. Codex B. Vulg. Vertran. — *inducteis* Vulg. et in marg. ex coniectura: *indocteis.*
non esset] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nomen esset* libri veteres.
usquequaque ut est] *usquequaque cum est* Cod. B. Ed. princ. vetust.
esse in verbis] *esse verbis* Ald. Basil. Paris. Gryph.
non cum] *nam cum* Havn.

Cap. XVIII.

quae enim] *quam enim* Edit. princ. vet. — *quae* Havn.
est pars mundi] *pars est mondi* Havn.
innumerabiles] *est numerabiles* Edit. princ. vetust.
an mare] *in mare* Ven. I. II. — *mare* Ald. Bas. Par. Gryph.
an aer et cetera] Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — om. ceteri.
quae] *quam* Edit. princ. vetust. — *quae sunt* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
et hinc] *et huic* Edit. princ. vetust.
ad septentrionalem] praepositio om. in Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
contra paribus] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *contra a paribus* ceteri.
idem a bruma] *item a bruma* Vulgat. Vertr. Sciopp.

132 tum polo superior abest, et abest et a septentrionali circumitu cum his ad solstitium, tantundem abest inferior ab eo quem ἀνταρκτικὸν vocant astrologi, et is ad brumalem? non, quemadmodum quodque signum exortum hoc anno, quotquotannis eodem modo exoritur? Num aliter sol a bruma venit ad aequinoctium? an contra cum ad solstitium, venit ad aequinoctialem circulum, et inde ad brumam? Nonne luna, ut a sole discedit ad aquilonem et inde redit in eandem viam; sic inde fertur ad austrum et regreditur inde? Sed quid plura de astris, ubi difficilius reperitur quid sit, aut fiat in motibus dissimiliter?

19. At in mari, credo, motus non habent dissi-

polo superior] *polo superiori* Vertr. — *polus superior* Scalig. Sciopp.
et abest . . . abest] om. Cod. B. Vulg. Vertran. — *a septentrionali circulo abest* Sciopp.
et a] Flor. Edit. princ. vetust. — *a* ceteri.
ἀνταρκτικὸν] *arti articon* Flor. Ed. princ. vet. — *antiarcticon* Rhol. Ven. I. II. — *ἀνταρκτικὸν antarcticum* Codex B. — *antarcticum* Havn.
exortum] *extortum* Editio princ. vet.
quotquot annis] *quod quotquot annis* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *anneis* more suo Vulg. — *quotannis* Vertran. Sciopp.
num aliter] *non aliter* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
sol a bruma] Flor. Sciopp. — *sola bruma* reliqui.
venit ad . . . solstitium] om. Havn.
ut] om. Havn.
ab sole] Flor. Havn. — *a solis via* Sciopp. — *a sole* reliqui.
eandem] *eodem* Havn.
viam; sic] *viam et sic* Ald. Bas. Paris. Gryph.
astris] *astreis* Vulg.
reperitur] *repetitur* Edit. princ. vet.

Cap. XIX.

At in mari] *an in mari* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *at in amari* Havn. pr. m.

militudines geminas, qui in XXIIII. horis lunaribus cotidie quater se mutant. Ac cum sex horis aestus creverunt, totidem decreverunt rursus idem. Itemque ab his, an hanc analogiam ad diem servant, ad mensem non item alios motus, sic item cum habeant alios inter se convenientes, de quibus in libro quem de aestuariis feci, scripsi.

20. Non in terra in sationibus servata analogia?

XXIIII] Ald. Bas. Par. Gryph. — *XXIII* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *viginti quatuor* Vulg. Vertran. Sciopp.
horis] *horeis* Vulg.; et post.
cotidie] Florent. Havn. — *cottidie* Vulgat. Vertr. Sciopp. — — *quottodie* Edit. princ. vet. — *quotidie* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quater se] *se quater* Havn.
ac cum] Flor. Edit. princ. vetust. Sciopp. — *at cum* reliqui.
creverunt] Rhol. Ven. Vulgat. Vertran. Sciopp. cum Cod. B. — *creverint* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *circumerunt* Flor. Edit. princ.
decreverunt] *decrescunt* Sciopp.
rursus] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *rursum* Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *versus* Sciopp.
idem] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — om. Sciopp. — *item* Havn. — *iidem* reliqui.
itemque ab his] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *item ab his* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. (*heis*) — *item atque ab his* Cod. B. — *identidem aliis* August. in marg. ex coniectura, Vertr. — Sciopp. haec omisit. — Legendum: *Item, quae ab his.*
an hanc] *ante hanc* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet.
non item alios motus. Sic item cum habeant alios] *non habent alios motus* Sciopp.
in] om. Havn.
aestuariis] *escuariis* Edit. princ. vet.
scripsi] lacunae signa addidit Sciopp.

Cap. XX.

terra] *terra non* Havn. — Fort. *In terra non.*
in sationibus] Florent. Havn. Vulg. Vertr. — om. Sciopp. — *in sectionibus* reliqui.
servata] *servatur* Sciopp.

(106) nec cuiusmodi in praeterito tempore fructuum genera reddidit, similia in praesenti reddat? et cuiusmodi tritico iacto reddidit segetes, sic ordeo sato proportione reddidit parilis? Non ut Europa habet flumina, lacus, montis, campos, sic habet Asia?

21. Non in volucribus generatim servatur analogia? non ex aquilis aquilae, atque ut ex turdis qui procreantur, turdi, sic ex reliquis sui cuiusque generis?

22. An aliter hoc fit, quam in aëre, in aqua? non hic conchae inter se generatim innumerabili nu-

nec cuiusmodi] *ut cuiusmodi* Sciopp. — *ne cuiusmodi* Codex B. — quae sequuntur usque ad *tritico* om. Havn.
praesenti reddat] *praesenti reddit* Vertr.
et cuiusmodi] *et ciusmodi* Edit. princ. unde *et eiusmodi* Edit. vetust.
tritico] Florent. Havn. — *a tritico* reliqui.
iacto] *iactato* Havn.
reddidit] Florent. Havn. — *reddit* reliqui.
segetes . . reddidit] om. Havn.
proportione reddidit] *proportione reddit* Vulg. Vertr. — *proportione reddat* Sciopp.
parilis] *parileis* Vulg. Vertran. Sciopp.
non ut Europa] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nam ut Europa* Cod. B. Edit. princ. vetust. — *nonne ut Europa* Vulg. Vertr. Sciopp.
montis] Florent. Havn. Cod. B. — *monteis* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *montes* reliqui.

C a p. XXI.

non in volucribus] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *nam in volucribus* reliqui.
non ex aquilis] *ut ex aquilis* Ald. Bas. Par. Gryph. — *aquileis . . turdeis . . reliqueis* Vulg.
ut ex turdis] Havn. — *ex turdis* ceteri.
sui cuiusque] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *suis cuiusque* reliqui.

C a p. XXII.

quam in aere, in aqua] *in aere quam in aqua* Ald. Bas. Par. Gryph.

mero similes? non pisces? an e murena fit lupus aut 133
merula? Non bos ad bovem collatus similis? et qui ex his progenerantur, inter se vituli? etiam ubi dissimilis foetus ut ex equa et asino mulus, tamen ibi analogia; quod ex quocunque asino et equa nascitur, id est mulus aut mula, ut ex equo et asina hinnulei.

23. Non sic ex viro et muliere omnis similis partus, quod pueri et puellae? non horum ita inter se non omnia similia membra, ut separatim in suo utroque genere similitudines intra paria? Non omnis cum sint ex

an e murena] Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. — *sane murena* libri veteres omnes.
collatus] *conlatus* Vulg. Vertr. Sciopp.
ex his] *ex heis* Vulg.
etiam ubi] *et ubi* Havn.
foetus] *vetus* Ed. princ. vet. — *fetus* Vulgat. Vertran. Sciopp.
et asino] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
mulus tamen . . item] om. Havn.
equa nascitur] *equo nascitur* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II.
id est mulus] Flor. Codex B. Ed. princ. vet. Rhol. — *idem mulus* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *item mulus* Vulg. Vertran. Sciopp.
mula] *mulo* Havn.
hinnulei] Flor. — *hinnuli* ceteri.

C a p. XXIII.

quod pueri] Florent. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quid pueri* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
non horum] *num horum* Augustin. in marg. Sciopp.
ita] om. Havn.
non omnia] *omnia* Sciopp. — Fort. *non* ante *horum* positum delendum.
separatim] *separati* Edit. princ. vet. Rhol.
in utroque] *utroque* Rhol. Venet. I. II.
intra paria] Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *intra parit* Flor. Ed. princ. vet. — *intra pariles* Cod. B. — *sint pariles* Vulg. Vertr. Sciopp.
non omnis cum] Flor. Edit. princ. vetust. — *non omnes cum* Havn. Rholand. Ven. I. II. — *nonne omnes cum* Ald. Bas.

anima et corpore, partes quaeque horum proportione similes? Quid ergo cum omnes animae hominum sint divisae in octonas parteis, eae inter se non proportione similes? quinque quibus sentimus, sexta qua cogitamus, septuma qua progeneramus, octava qua vocem mittimus? Igitur, quoniam [qua] loquimur voce orationem, hanc quoque necesse est natura habere analogias; itaque habet.

24. An non vides, ut Graeci habeant eam quadripartitam, unam in qua sit casus, alteram in qua tempora, tertiam in qua neutrum, quartam in qua utrumque, sic nos habere? Ecquid verba nescis, ut

Par. Gryph. — *non homines omnis* Cod. B. Vulg. (*omneis*) Vertr. Sciopp. (uterque *omnes*).
partes quaeque] Flor. — *partes quaque* Havn. — *partes quoque* ceteri.
sint] *sunt* Havn.
divisae] *diversae* Havn. Codex B. Edit. princ. vetust.
octonas] *octovas* Edit. princ. vetust. — *octavas* Codex B. — *octenas* Havn.
parteis] Flor. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *partes* ceteri.
eae inter se] Flor. — *hae inter se* Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *inter se* Cod. B. Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
septuma] Flor. — *sapientia* Havn. — *septima* ceteri.
loquimur voce] *loquimur vocem* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
hanc] *hac* Havn.
analogias] *analogiam* Sciopp.

Cap. XXIV.

habeant] *habent* Havn.
quadripartitam] Florent. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quadriplicatam* Cod. B. Edit. princ. vet. Augustin. et Vertr. in marg.
unam] *una* Havn.
quartam] *quartum* Edit. princ. vet.
Ecquid verba] Sciopp. — *Et quid verba* libri omnes.

apud illos sint alia finita, alia non; sic utraque esse apud nos. Equidem non dubito, quin animadverterint item in eam innumerabilem similitudinum numerum: ut trium temporum verba, aut trium personarum.

25. Quis enim potest non una animadvertisse in omni oratione esse ut Legebam, Lego, Legam, sic Lego, Legis, Legit; cum haec eadem dicantur alias ut (107)
singula, alias ut plura significentur? Quis est tam tardus qui illas quoque non animadvertit similitudines, 134

illos sunt] Sciopp. — *illos sint* reliqui.
alia non] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *alia ne* veteres libri.
sic utraque] Vulg. Vertran. Sciopp. — *sic utra* libri veteres omnes.
equidem] *quidem* Codex B.
quin animadverterint] ita nos ex coniectura. — *qui animadvertunt* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *qui animadverterunt* Codex B. Vulg. Vertr. — *quin animadverteris* Sciopp.
innumerabilem] *numerabilem* Havn.
in eam] *in eeis* Sciopp.
similitudinum] Sciopp. — *similitudinem* omnes reliqui.
ut] *et* Havn.
verba] om. Sciopp.
personarum] *perso* Havn.

Cap. XXV.

non una] Havn. — *nomina* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *non* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
legam] om. Havn.
lego] *lego lego* sic Flor.
sic lego] Havn. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *si lego* libri veteres.
significentur] *significent* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
quis est tam] Flor. Havn. — *quis enim tam* Ed. princ. vet. — *quis est enim tam* reliqui.
animadvertit] *animadvertat* Sciopp. cum Augustin. in Emend. — Fort. *animadverterit.*

quibus utimur in imperando, quibus in optando, quibus in interrogando, quibus in infectis rebus, quibus in perfectis, sic in aliis discriminibus?

26. Quare qui negant esse orationem analogiae, non vident naturam non solum orationis, sed etiam mundi; qui autem vident et sequi negant oportere, pugnant contra naturam, non contra analogiam: et pugnant volsillis, non gladio, cum pauca excepta verba ex pelago sermonis puri minus trita afferant, cum dicant propterea analogias non esse; similiter ut si quis viderit mutilum bovem aut luscum hominem claudican-

in imperando] Sciopp. — *imperando* ceteri.
in optando] *optando* Havn.
in interrogando] *in* om. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
in infectis] *infectis* Havn. — *in infecteis* et post *perfecteis* Vulgat.

C a p. XXVI.

qui negant] Flor. Havn. — *qui negat* ceteri.
esse rationem] *esse orationem* Flor.
non vident] nos. — *non videt* libri omnes.
qui autem vident] *qui cum vident* Codex B. Edit. princ. vet.
et sequi] *sequi* Havn.
contra naturam . . . pugnant] om. Havn.
volsillis] *volsilis* Gryph. — *volsellis* Codex B. Vertr. — *volselleis* Vulg.
sermonis puri minus] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *sermonis puliminus* Flor. Havn. — *sermonis pulvinis* Cod. B. Ed. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *sermonis puri munus* vitiose in Sciopp. editione excusum.
afferant] Florent. Havn. Sciopp. — *efferant* reliqui.
propterea] *praeterea* Havn.
si quis viderit] Fort. *si quis qui viderit.*
claudicantemque] Florent. Havn. — *vel claudicantem* Sciopp. — *claudicantem* reliqui.

temque equum, neget in [cornibus] boum, hominum et equorum natura similitudines proportione constare.

27. Qui cum duo genera esse dicunt analogiae, unum naturale, quod ut ex lentibus seminatis nascuntur lentis, sic ex lupinis lupinum; alterum voluntarium ut in fabrica, cum vident scaenam, ut in dexteriore parte sint ostia, sic esse in sinisteriore simili ratione

cornibus] om. Sciopp., verissime.
boum] *bovom* Flor. — *bovum* Havn.
et] *aut* Havn.
equorum] *oculis hominum et pedibus equorum* Henr. Stephan. Append. pag. 170 et 39; verum vidit Sciopp.
natura] Flor. Havn. Sciopp. — *naturam* reliqui.
similitudines] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Sciopp. — *similitudinis* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.

C a p. XXVII.

qui cum duo] Flor. Ed. princ. vetust. — *qui aut duo* Havn. — *qui autem duo* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui autem cum duo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
esse dicunt] *dicit esse* Ald. Bas. Par. Gryph.
ex lentibus seminatis] Codex B. — *ex lentibus seminateis* Sciopp. — *ex natis* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ex lentibus nateis* Vulg. — *ex lentibus sateis* corrigit Augustin. in Emendat. unde Vertr. *satis* recepit.
nascuntur lentis] *nascuntur lentes* Vulg. Vertr. Sciopp.
sic ex lupinis lupinum] Codex B. Vertr. Sciopp., item Vulg. sed *lupineis.* — *sic et lupinum* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; neque hic *ex lupinis*, neque ante vox *lentibus*, modo *e seminatis* retineas, necessaria est; imo utramque, quo magis fieret oratio perspicua, a correctore additam esse, mihi persuasum.
fabrica] *fabricata* Havn.
ut in dexteriore] Florent. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut dexteriore* Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ut deteriore* Ed. princ. vet.
ostia] *hostia* Edit. princ. vet.
sinistriore] *sinisteriore* Havn.

facta; de his duobus generibus naturalem esse analogian ut sit in motibus caeli, voluntariam non esse, quod ut quoique fabro lubitum sit, possit facere partis scaenae; sic in hominum partibus esse analogias quod eas natura faciat, in verbis non esse quod ea homines ad suam quisque voluntatem fingat; itaque de eisdem rebus alia verba habere Graecos, alia Syros, alia Latinos: ego declinatus verborum et voluntarios et natu-

facta] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *factum* Havn. — *factam* ceteri.
de his] *de heis* Vulg.
analogian] Flor. — *analogicen* Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *analogiam* ceteri.
ut sit] *ut sic* Gryph.
voluntariam non esse] *voluntaria non esse* Havn. — *voluntariam vero esse* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
ut quoique fabro] Codex B. — *ut quoque fabro* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. — *ut quaeque fabro* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ut cuique fabro* Vulgat. Vertr. Sciopp.
lubitum] *libitum* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
partis scaenae] Florent. Havn. — *partem scaenae* reliqui.
quod eas] *quod ea* Flor. Havn.
faciat] Florent. Havn. — *fecit.* Vulg. Vertr. Sciopp. — *facit* ceteri.
verbis] *verbeis* Vulg.
quod ea homines] Florent. Havn. item Sciopp. marg. ex coniectura.
fingat] Flor. Havn. — *fingant* Ald. Bas. Par. Gryph. — *fingunt* ceteri.
eisdem] *iisdem* Vulgat. Vertran. Sciopp.
Syros] *Syrios* Par. Gryph.
naturaleis] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *naturalis* Cod. B. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *naturales* Ald. Bas. Par. Gryph. Bip. — *Albani dicuntur ab Albano, Albenses autem ab Alba Fucente cuius rei causam VARRO ait esse quod analogia in naturalibus nominibus tantum servatur, in voluntariis vero negligitur. Nam ut a Roma Romanus dicitur, a Nola Nolanus, ab Atellis Atellanus, ab Mella Mellanus, sic Albanus ab Albano dici debet. In illa autem Fucente Alba non conservatur hoc quod alterius*

raleis esse puto, voluntarios quibus homines vocabula imposuerint rebus quaedam, ut ab Romulo Roma, ab Tibure Tiburtes; naturales ut ab impositis vocabulis 135
quae declinantur in tempora aut in casus: ut ab Romulus, Romuli, Romulo, Romulum, et ab Dico, Dicebam, Dixeram. Itaque in voluntariis declinationibus inconstantia est, in naturalibus constantia; quas utrasque quoniam iei non debeant negare esse in oratione, quod in mundi partibus omnibus sit, et declinationes verborum innumerabiles, dicendum est, esse in his ana-

nomine cognominetur, quod magis apparet quum dicimus Hispanus et item Sardus, Hispanienses et Sardienses. Nam cum dicimus Hispanus, nomen nationis ostendimus, cum autem Hispanienses, cognomen eorum qui Provinciam Hispanam colunt, etsi non Hispani. CHARISIUS pag. 81 seq. conf. VIII, 31.
imposuerint] *imposuerunt* Havn.
rebus quaedam] *rebus quãdam* Edit. princ. vetust. — *rebus . . . Roma* om. Havn.
ab Romulo] Flor. — *a Romulo* reliqui.
ab Tibure] *a Tiburno* Fulv. Ursinus apud Sciopp. — *ab Tybere* Flor. — *a Tibure* reliqui.
Tiburtes] *tibures* Havn.
impositis vocabulis] *impositeis vocabuleis* Vulg.
ab Romulus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *a Romulo* Flor. Havn. — *a Romuli* reliqui omnes.
Romuli] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — omittunt reliqui. — Fort. *ut ab Romulus, Romulo, Romuli, Romulum.*
ab dico] Flor. Havn. — *a dico* reliqui.
dicebam dixeram] *dicebam, dixi, dixeram* Henric. Stephanus Append. pag. 179.
constantia] *inconstantia* Havn.
quoniam iei non] Florent. ita IGI; *quoniam lei non* Havn. — *quoniam id non* reliqui omnes.
debeant] *decebant* Havn.
oratione quod] Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *oratione quam* Flor. Edit. princ. vet. — *oratione quae* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
sit et] *sint in* Havn.
innumerabiles] *in universales* Ed. princ. vet.
in his] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *in iis* reliqui.

(108) logias. Neque ideo statim ea in omnibus verbis est sequenda; nam si qua perperam declinavit verba consuetudo, ut ea aliter efferri non possint sine offensione multorum, hinc orationem verborum praetermittendam ostendit loquendi ratio.

28. Quod ad universam pertinet causam, cur similitudo et sit in oratione et debeat observari et quam ad finem quoque, satis dictum. Quare quod sequitur de partibus singulis, deinceps expediemus ac singula crimina quae dicunt in analogias, solvemus. In quo animadvertito, natura quadruplicem esse formam, ad quam in declinando accommodari debeant verba; quod

analogias] *analogiam* Vulg. Vertr. Sciopp.
ideo statim] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *statim ideo* reliqui.
verbis] *verbeis* Vulg.
aliter efferri non possint sine] Vulg. Vertr. Sciopp. — *aliter efferri non possit sine* Ald. Bas. Par. Gryph. — *aliter sine* mediis omissis Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
hinc orationem] *hinc rationem* Sciopp. Popma.
praetermittendam] Flor. Codex B. Ed. Rhol. Venet. I. II. — *praetermittenda* Havn. — *praetermittendum* Ed. princ. vet. — *non praetermittendam* reliqui.

C a p. XXVIII.

universam] Flor. Havn. Codex B. — *universalem* ceteri.
et sit] *et fit* Ald. Basil. Par. Gryph.
singulis] *singuleis* Vulg.
crimina quae] *crimina quam* Ed. princ. vet. — *crimina qua quae* Pius.
in analogias] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *analogias* Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *analogiae* Ald. Basil. Par. Gryph. — om. Rhol. Venet. I. II.
animadvertito] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *animadverto* ceteri.
natura] Flor. Havn. Edit. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *naturae* Cod. B. Edit. princ. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
declinando] *delinando* Edit. princ.

debeat subesse res quae designetur, et ut sit ea res in usu; et ut vocis natura ea sit, quae significavit ut declinari possit, et similitudo figurae verbi ut sit ea, quae ex se declinatu genus prodere certum possit. Quo neque a terra Terrus ut dicatur, postulandum est, quod natura non subest, ut in hoc alterum maris, alterum feminae debeat esse; sic neque propter usum, ut Terentius significat unum, plures Terentii, postulandum est, ut sic dicamus Faba et Fabae; non enim in similibus utrumque; neque ut dicimus ab Terentius Terentium, sic postulandum uti inclinemus ab A et B, quod 136
non omnis vox natura habet declinatus; neque in forma collata quaerendum solum, quid habeat in figura simile, sed etiam nonnunquam, in eo quem habeat ef-

res quae] *resque* Flor. — *neque* Ed. princ. vetust.
designetur] *designentur* Flor.
sit] om. Havn.
usu] *visu* Havn.
declinari possit] Fort. *declinari possint.*
quae ex se] *quam ex se* Edit. princ. vetust. — *quae si* Cod. B. — *quae ex* Havn.
certum possit] Augustin. in Emend. Vertr. Sciopp. — *certum possunt* libri.
ut dicatur] Flor. Havn. — *ut diceretur* reliqui.
quod natura . . postulandum est] om. Havn.
ut Terentius] *ut quoniam Terentius* Sciopp.
in similibus] *in similius* Florent. Havn.
dicimus ab Terentius] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicimus Terentius* Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp.
Terentium] *Terentum* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
postulandum ut] *postulandum est ut* Codex B.
inclinemus ab A] *inclinemus A* Vulg. Vertr. Sciopp.
vox] om. Codex B. Edit. princ. vet.
neque in forma] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *neque enim forma* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
collata] *conlata* Vulgat. Vertr. Sciopp.
effectum] *affectum* Par. Gryph.

fectum. Sic enim lana Gallicana et Appula videtur imperito similis propter speciem, cum peritus Appulam emat pluris, quod in usu firmior sit. Haec nunc strictim dicta, apertiora fient infra. Incipiam hinc.

29. Quod rogant, ex qua parte oporteat simile esse verbum, ab voce an significatione, respondemus a voce; sed tamen nonnunquam quaerimus genere similiane sint, quae significantur, ac nomen virile cum virili conferimus, feminae cum muliebri, non quod id quod significant voces, commoveat; sed quod nonnunquam in re dissimilis figurae formas indissimiles impo-

Appula] *Apula* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.; sic et infra.
nunc] *nunquam* Havn.

C a p. XXIX.

quod] *quid* Havn.
oporteat] *opporteat* Ed. princ. vet. — *simile oporteat* Havn.
voce an] *ocena* Havn.
significatione] *a significatione* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
respondemus] Flor. Havn. Codex B. Ed. princ. vet. Rholand. Sciopp. — *respondeamus* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr.
quae significantur] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quae significentur* Havn. — *quam significantur* Ed. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *quae significant* Cod. B.
nomen virile] *nomen viri* Sciopp.
non quod id] *non quod hic* Cod. B. — *non quod heic* Augustin. in marg.
significant voces] Cod. B. Edit. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *significant vocem* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. — *significat vocem* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
commoveat] Florent. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *commoveant* reliqui.
dissimilis] *dissimiles* Havn.
formas indissimiles] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *formas vocum indissimiles* Cod. B. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *indissimiles* inducendum.

nunt dispariles, ut calcei muliebres sint an viriles, dicimus ad similitudinem figurae; cum tamen sciamus (109) nonnunquam et mulierem habere calceos viriles et virum muliebris. Sic dici virum Perpennam aut P. Laenam muliebri forma et contra Parietem, ut Abietem, esse forma similem, cum alterum vocabulum dicatur virile, alterum muliebre, et utrumque natura neutrum. Sic itaque ea virilia dicimus, non quae virum significant, sed quibus proponimus Hic et Hi, et sic muliebria, in quibus dicere possimus Haec, aut Hae.

30. Quare nihil est, quod dicunt Theona et Diona

imponunt] *ponunt* Vulg. Vertr. Sciopp.
dispariles] *disperiles* Flor. — *dispares* Havn.
dicimus] om. Cod. B. Edit. princ. vet.
virum muliebris] Flor. Edit. princ. — *virum muliebreis* Vulg. Vertr. Sciopp. — *virum muliebres* reliqui.
Perpennam] *Perpernam* Vulg. Vertr. Sciopp.
aut P. Laenam] nos ex coniectura. — *aut plenam* Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *aut Percelnam* ex coniectura sumpta ex VIII, 41. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et M. Laecam* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
forma] *formam* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
ut abietem] Flor. Ed. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *aut abietem* Havn. — *et abietem* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut obiectam* Cod. B. Ed. princ. vet.
formam similem] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *forma similem* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
cum alterum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quo alterum* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *quorum alterum* Cod. B. — *quod alterum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
dicatur] *vocatur* Havn.
quae virum significat] *quae utrum significant* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
proponimus] *praeponimus* Cod. B.
sic muliebria] *sic muliebre* Cod. B. — *sic muliebri* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
possimus] Flor. Havn. — *possumus* ceteri.
haec aut hae] *haec et hae* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

non esse similis, si alter est Aethiops, alter Gallus, si analogia rerum dissimilitudines assumat ad discernendum vocis verbi figuras.

31. Quod dicunt, simile sit necne nomen nomini,
137 imprudenter ARISTARCHUM praecipere, oportere spectarei non solum ex recto, sed etiam ex eorum vocandi casu; esset enim ridiculum, si simileis inter se parentes sint, de filiis iudicarei: qui errant, quod non ab eo obliquis casibus fit ut recti simili facie ostendantur, sed propter eos facilius perspici similitudo potest eo-

C a p. XXX.

similis] Flor. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *simileis* Vulg. — *similes* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp.
alter est] *est alter* Havn.
assumat] *adsumat et* Codex B. Vulg. *adsumat* Vertr. Sciopp.
vocis verbi figuras] Flor. Havn. Codex B. Rhol. Venet. I. II. Vertr. Sciopp. — *vocis verbis figuras* Edit. princ. vetust., item sed *verbeis* Vulg. — *verbeis vocis figuras* Augustin. in Emendat. — *vocis figuras* Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *verbi figuras* conf. VIII, 21.

C a p. XXXI.

imprudenter] Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *impudenter* ceteri.
oportere] *opportere* Edit. princ. vet. — *Aristrachum praeoportere* Havn.
vocandi] *vocandei* Vulg.
esset] *essin* Havn.
deridiculum] *diridiculum* Codex B. — *ridiculum* Vulg. Vertr. — *deridiulcum* Havn.
si simileis] Flor. — *si similes* reliqui.
de filiis] *et de filiis* Flor.
errant] *erant* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — Fort. *qui* delendum.
ab eo obliquis] *eo* om. Vulg. Vertr. Sciopp.
casibus fit] *casibus sit* Flor. Codex B. Edit. princ. vet.
simili facie] *simile facile* Havn.
perspici] Flor. — *prospici* reliqui.
potest] om. Cod. B.

rum, quam vim habeat, ut lucerna in tenebris allata non facit, quae ibi sunt posita, similia sint sed ut videantur, quae sint quaeve desint. Quid similius videtur quam in his est externa litera X. Crux, Frux? quas qui audit voces, auribus discernere potest nemo, cum easdem non esse similes ex aliis (verbis) intellegamus, quod cum sit Cruces et Fruges et de his extremis syl-

quam vim] *quamvis vim* Cod. B. Edit. princ. vetust.
habeat] *habeant* Havn.
allata] *adlata* Vulg. Vertran. Sciopp. — *tenebreis* Vulg.
facit] *faciat* Flor. — Fort. *facit ut.*
sunt posita] *posita sunt* Havn.
quae sint] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quae sunt* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
quaeve desint] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quoius dissint* Flor. — *eius dissint* Havn. — *quove desint* Cod. B. — *cuius desint* Edit. princ. vet. — *cuius desinit* Rhol. Ven. I. II. — *quod quae iis desint* Ald. Bas. Par. Gryph.
quid similius] Flor. Havn. Rholand. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod similius* Cod. B. — *quid similis* Edit. princ. vetust. — Venet. I. II. — *in similibus* Ald. Bas. Par. Gryph.
videtur] *videatur* Havn.
his est] *heis est* Vulg. — *est* om. Cod. B.
externa litera] Flor. — *extrema syllaba* Cod. B. — *extrema litera* reliqui omnes.
X] Havn. — om. ceteri.
frux] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *frix* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *fryx* Venet. I. II. — *phryx* Ald. Bas. Par. Gryph.
verbis] *verbeis* Vulg.
intellegamus] Flor. — *intelligamus* reliqui.
quod cum sit] *quod cum sint* Vulg. Vertr. Sciopp.
fruges] Ed. princ. vetust. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *friges* Flor. Havn. — *fryges* Rhol. Venet. I. II. — *phryges* Ald. Bas. Par. Gryph.
his extremis syllabis] *heis extremeis syllabeis* Vulg.

labis exemptum sit E, ex altero fit ut ex C et S Crux, ex altero G et S Frux; quod item apparet, cum est demptum S; nam fit unum Cruci, alterum Frugi.

32. Quod aiunt, cum in maiore parte orationis non sit similitudo, non esse analogian, dupliciter stulte dicunt, quod et in maiore parte est ~~et in minore parte est~~, et, si in minore sit, tamen sit [in maiore], nisi etiam nos calceos negabunt habere, quod in maiore parte corporis calceos non habeamus.

exemptum] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp. — *exemplum* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *exemplis* Cod. B. Edit. princ. vetust.
sit E] Flor. Sciopp. — *sit C* reliqui omnes.
altero fit ut] Flor. Havn. — *altero fit* Sciopp. — *altero sit ut* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *altero ut* Cod. B. — *altero sicut* Vulg. Vertr.
ex C et S] om. Sciopp.
crux] *crucs* Cod. B. Sciopp.
ex altero G et S] Havn. Codex B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ex altero c et s* Flor. Ed. princ. vet. — *ex G et S.* Vulg. Vertr.
frux] Vulg. Vertr. — *frugs* Codex B. Sciopp. — *frix* Flor. — *frux frix* Edit. princ. vet. Rhol. — *frux fryx* Venet. I. II. — *frux phryx* Ald. Basil. Par. Gryph. — om. Havn.
nam fit] *scilicet nam fit* Ald. Bas. Par. Gryph.
frugi] Codex B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *frigi* Flor. Havn. — *phrygis* Ald. Bas. Par. Gryph.

C a p. XXXII.

esse] *est* Havn.
analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.
et in minore parte est] om. Havn. — *etsi* loco *et* Flor.
et si in minore sit, tamen sit in maiore] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *et si in minore non sit, tamen sit in maiore* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *et si in maiore non sit, tamen sit in minore* Henr. Stephan. Append. 35. — Delenda *in maiore.*
habeamus] *habeam* Cod. B.

33. Quod dicunt, nos sequi dissimilitudinem, itaque in vestitu, in supellectile delectari varietate, non paribus subuculis uxoris; respondeo, si varietas iucunditas, magis varium esse, in quo alia sunt similia, alia (110)
non sunt: itaque sicut abacum argento ornari, ut alia paria sint, alia disparia, sic orationem. Rogant, si similitudo sit sequenda, cur malimus habere lectos alios ex ebore, alios ex testudine, sic item genere aliquo 138
alio. Ad quae dico non dissimilitudines quoque sequi, saepe: itaque ex eadem supellectili licet videre; nam nemo facit triclinii lectos, nisi pareis et materia et al-

C a p. XXXIII.

nos sequi dissimilitudinem] Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *nos dissimilitudinem* Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *non dissimilitudinem* Havn. — *nos dissimilitudine* Ald. Bas. Par. Gryph.
supellectile] *suppellectile* Cod. B. Edit. vet.
delectari] *delelectari* Edit. princ.
subuculis] *sub oculis* Edit. princ. vetust. — *subuculeis* Vulg.
varietas iucunditas] Flor. Havn. Venet. I. II., item sed *iocunditas* Edit. princ. vetust. Rhol. — *varietas est iucunditas* Codex B. — *varietas iucunda* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *varietas est iucunda* Vulg. Vertran. Sciopp.
non sunt] *sunt* Havn.
ornari, ut] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ornari videmus ut* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
alia paria sint alia disparia] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *alia disparia* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *alia paria* Flor.
sic orationem] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *si oratione* Ed. princ. vetust. — *sic in oratione* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
malimus] *malumus* Havn.
ebore] *ebere* Havn.
dico non] *dico nos* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. — *dico nos similitudines* Stephan. Append. pag. 172.
supellectili] *suppellectili* Cod. B. Edit. princ. vet.
pareis] Flor. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *paris* reliqui.
et altitudine] *et a latitudine* Edit. princ. vetust.

titudine et figura. Quis facit mappas triclinareis non similis inter se? quis pulvinos? quis denique cetera, quae unius generis sint plura? Cum, inquit, utilitatis causa introducta sit oratio, sequendum non quae habebit similitudinem, sed quae utilitatem. Ego quidem utilitatis causa orationem factam concedo, sed ut vestimentum; quare ut hic similitudines sequimur, ut virilis tunica sit virili similis, item toga togae, sic mulierum stola ut sit stola proportione, et pallium pallio simile: sic cum sint nomina utilitatis causa, tamen virilia inter se similia, item muliebria inter se sequi debemus. . . .

34. Quod aiunt ut Persedit et Perstitit, sic . . . . Percubuit, quoniam non sit, non esse analogiam,

quis facit] *qui facit* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
tricliniareis] Flor. — *tricliniaris* Havn. — *tricliniarias* Rhol. Codex B. — *triclinarias* reliqui.
similis] *simileis* Vulg. Vertr. Sciopp.
se quis] *se qui* Havn.
pulvinos] *pulvinas* Flor.; fort. *pulvinar*.
quae unius] *quam unius* Edit. princ. vetust.
cum inquit] *cum inquiunt* Vertr. Sciopp.
ego quidem] *ergo* Havn.
factam concedo] *factam esse concedo* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
vestimentum] *vestimenta* Vulgat. Vertr. Sciopp.
sequemur] Vulgat. Vertr. — *sequimur* Sciopp. — *sequeremur* reliqui.
sic mulierum] *et mulierum* Sciopp.
stola ut sit stola proportione] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *stola proportione* Codex B. Edit. princ. vet. — *stola stolae proportione* Vulg. Vertr. Sciopp.
tamen virilia] *tam virilia* Cod. B.
similia] om. Havn. — Fort. ante *sequi* collocandum.
inter se sequi] *inter sequi* Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

C a p. XXXIV.

persedit] *praesedit* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
et] om. Havn.
percubuit, quoniam] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven.

et in hoc errant, quod duo posteriora ex prioribus declinata non sunt, cum analogia polliceatur ex duobus similibus similiter declinatis similia fore.

35. Qui dicunt quod sit a Romulo Roma et non Romula, neque ut ab ove Ovilia, sic a bove Bovilia, non esse analogias, errant, quod nemo polliceatur e vocabulo vocabulum declinari recto casu singulari in rectum singularem, sed ex duobus vocabulis similibus casus similiter declinatos similes fieri.

36. Dicunt, quod vocabula literarum Latinarum

I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *percubuit percepivit quoniam* Cod. B. — *percubuit et percubivit quoniam* Vulg. — *percubuit et percupivit* Vertr. Sciopp. — Ante *percubuit* incertum excidit, quod priori respondeat *persedit*, verbum; itaque ibi lacunae posuimus signa.
et in hoc errant] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut in hoc errant* Cod. B. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *ut in hoc erant* Flor. Edit. princ. vet. — *et in hoc . . analogia* om. Havn. — Fort. *vel in hoc errant.*
polliceatur] *polliciatur* Havn.
declinatis] *declinateis* Vulg.

C a p. XXXV.

quod sit] *quod si* Venet. I. II. Ald. Bas Par. Gryph.
a Romulo] *ab Romulo* Havn.
neque ut] *neque* Havn.
ovilia] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ovilla* veteres libri omnes.
sic a bove] *sic ab ove* Edit. princ. vet.
bovilia] Vulg. Vertr. Sciopp. — *bovilla* veteres libri omnes; in Cod. B. verba *sic a bove bovilia* desiderantur.
non esse analogias] Henr. Stephan. Appendice pag. 5 et 41; Sciopp. — *esse analogias* Codex B. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertran. — *analogias* Flor. Ed. princ. vet.
polliceatur] Flor. — *pollicetur* reliqui
e vocabulo] *e vocabulo dissimili* Stephanus Append. pag 5 et 41.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.
similibus] om. Havn.
declinatos] *declinato* Cod. B.

C a p. XXXVI.

dicunt quod vocabula] *quod dicunt vocabula* Cod. B. — *quod*

non declinentur in casus, non esse analogias: hi ea quae
natura declinari non possunt, eorum declinatus requi-
runt, proinde ut non ea dicatur esse analogia, quae ab
139 similibus verbis similiter declinatis similia declinat.
Quare non solum in vocabulis literarum haec non re-
quirenda analogia, sed ne in syllaba quidem ulla, quod
dicimus hoc Ab, huius Ab, sic alia. Quod si quis in
(111) hoc quoque velit dicere esse analogias rerum, tenere
potest; ut enim dicunt ipsi alia nomina, quod quin-
que habent figuras, habere quinque casus, alia quat-
tuor; sic minus alia, dicere poterint esse literas ac syl-
labas in voce, quae singulos habeant casus. In rebus

dicunt, *quod vocabula* Vulgat. Vertr. Sciopp. — Fort. *qui dicunt*, *quod vocabula.*
requirunt] Havn. Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sequuntur* ceteri.
ab similibus] Florent. Havn. — *a similibus* reliqui.
verbis] *verbeis* Vulg.
declinatis similia declinat] Cod. B. Vulgat. (*declinateis*) Vertr. Sciopp. — *esset declinata* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *esse declinata* Ald. Bas. Paris. Gryph.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.
haec non] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rhol. — *non haec* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
sed ne in syllaba] *ne* om. Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *sed nec in syllaba* Sciopp.
hoc ab, huius ab] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *hoc ha, huius ha* Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hoc ba*, *huius ba* Havn. Edit. princ. vet.
quod] om. Havn.
in hoc quoque] *hoc* om. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
tenere potest] *tenere non potest* Ald. Bas. Par. Gryph.
habent figuras] *habet figuras* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *habeant figuras* Havn.
quinque casus] *V casus* Edit. princ. vet.
quattuor] ita et Flor. alii *quatuor.*
poterint] Flor. — *poterit* Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *poterunt* Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

plurimis quemadmodum inter se conferent ea, quae quaternos habebunt vocabulis casus, item ea inter se quae ternos; sic quae singulos habebunt, ut conferant inter se dicentes, ut sit hoc A, huic A, esse hoc E, [huius E], huic E.

37. Quod dicunt, esse quaedam verba, quae habeant declinatus ut Caput, quorum pars reperiri quod non possit, non esse analogias; respondendum, sine dubio, si quod est singulare verbum, id non habere analogias, minimum duo esse debent verba, in quibus

habeant] Florent. Havn. — *habent* reliqui.
plurimis] *plurimeis* Vulg.
quemadmodum] *quemmodum* Edit. princ. vet.
conferent] Flor. — *conferrent* reliqui.
quae quaternos] *quam quaternas* Ed. princ vet. — *quae ternos* Sciopp.
vocabulis] *vocabuleis* Vulg.
quae ternos] nos. — *quaternos* libri omnes.
sic quae] *sicque* Havn.
ut] *et* Havn.
conferant] *conferunt* Cod. B. Edit. princ. vetust.
ut sit] *ut sic* Codex B.
huic A] Florent. Havn. — *huius A* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — om. ceteri.
hoc E] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *E* Codex B. — *hoc est* reliqui.
huius E] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *huiusce E* ceteri. — Delenda sunt.

C a p. XXXVII.

quae habeant] *quam habeant* Edit. princ. vetust.
quorum par] *horum par* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
respondendum . . . analogias] om. Havn.
minimum] *ad minimum* Cod. B.
debent verba] *verba debent* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.

sit similitudo. Qua re in hoc tollunt esse analogias sed in Nihili vocabulum recto casu apparet in hoc:

Quae dedit ipsa capit, neque dispendi facit hilum

quod valet nec dispendii facit quidquam. Idem hoc obliquo apud PLAUTUM

Video [*enim*] *te nihili pendere prae Philolachete*
omneis homines

quod est ex ne et hili; quare dictus est Nihili qui non

sit similitudo] *fit similitudo* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *similitudo* Cod. B.
in hoc tollunt] *in hoc non tollunt* Sciopp.
esse] om. Havn.
sed in nihil] Sciopp. — *sed initium* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sed initio* Cod. B. Vulg. Vertr.
quae dedit] *quod dedit* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ipsa] Sciopp. — *illa* Scalig. — *ira* libri omnes. cf. V, 10.
capit] Scalig. — *caput* libri omnes.
neque] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nec* Cod. B. Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
dispendi] *dispendei* Vulg.
valet nec] Flor. Havn. — *valet neque* ceteri.
Plautum] Mostellaria I, 3, 88.
video te] Vertr. Sciopp. ex Plauti libris. — *video enim te* libri omnes.
nihili pendere] *nihil pendere* Havn. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
prae Philolachete] Vertran. Sciopp. — *prae Philachete* Ald. Bas. Par. Gryph. — *prae Philolacho* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *prae Philolache* Vulgat. — *philoiacho* Edit. princ. vet. — *philocale* Cod. B.
omneis] Flor. — *omnis* Havn. — *omnes* ceteri.
homines] *omnes* Havn.
quod est ex] Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vet. — *quod ex* reliqui.
dictus est nihili] *dictus est nihil* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
qui non hili erat] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *qui non hili. Habet* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

hili erat: casus tum cum commutatur, de quo dicitur. De homine dicimus enim, hic homo Nihili est, et huius hominis Nihili et hunc hominem Nihili. Si in illo commutaremus, diceremus, ut hoc Linum, et Limum, sic Nihilum, non hic Nihili, [et] huic Lino et Limo, sic 140 Nihilo, non huic Nihili. Potest dici patricus casus, ut ei praeponuntur praenomina plura, ut hic casus Terentii, hunc casum Terentii; hic miles Legionis, huius militis Legionis, hunc militem Legionis.

38. Negant: cum omnis natura sit aut mas aut femina aut neutrum, debuisse ex singulis vocibus ternas figuras vocabulorum fieri ut Albus Alba Album: nunc fieri in multis rebus binas, ut Metellus Metella:

commutatur] *commutantur* Flor. — *casus tum cum commutatur de quo dicitur de homine dicimus enim hic homo nihili est* haec omnia in Cod. B. desiderantur.
tum] om. Havn.
dicitur] *dicit* Ed. princ. vetust.
dicimus enim] *enim dicimus* Sciopp.
homo nihili est] *homo nihil est* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.; ita et in seqq. hi libri *nihil* servant.
ut hoc] *hoc* Havn.
hic nihili] *hoc nihili* Havn.
et huic lino] *huic lino* Havn. — Fort. *ut huic lino.* — *et huic . . nihili* om. Cod. B.
huic nihili] *huic nihilo* Havn.
patricus] *patritius* Rholand. Ven. I. II. — *patrius* Ald. Bas. Par. Gryph.
ut] *et* Havn.
praenomina] Flor. — *pronomina* reliqui.

Cap. XXXVIII.

negant] post hoc verbum quaedam excidisse videntur.
singulis] *singuleis* Vulg.; ut infra *multeis.*
figuras vocabulorum] *vocabulorum figuras* Havn.
alba album] *ba bum* Havn.
binas ut] *binas et* Havn.
Metella] *Metellae* Flor. — *metelle* Havn.

Ennius Ennia; nonnullis singula ut Tragoedia, Comoedia; sic esse Marcum, Numerium: at Marcam, at Numeriam non esse: dici Corvum, Turdum, non dici Corvam, Turdam; contra dici Pantheram, Merulam, non
(112) dici Pantherum, Merulum. Nullius nostrum filium et filiam non apte discerni marem ac feminam, ut Terentiam; contra Deorum liberos et servorum non itidem, ut Iovis filium et filiam, non Iovem et Iovam: item magnum numerum vocabulorum in hoc genere non servare analogias. Ad haec dicimus, omnis orationis,

Ennius, Ennia] *Ennus enna* Florent. — om. Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
nonnullis] Havn. — *nonnulla* ceteri.
sic esse] *sic item* Codex B.
at Marcam] *aut Marcam* Par. Gryph. — *et Marcam* Havn.
at Numeriam] Florent. Havn. — *et Numeriam* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *Numeriam* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
non esse] *esse* om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
corvum] *corbum* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
corvam] *corbam* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
merulam] *menilam* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
merulum] *menilum* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
nullius nostrum filium] Vulg. Vertran. Sciopp. — *nullius neutros filium* libri veteres omnes.
non apte] Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *non apta* Flor. Havn. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *non acta* Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.
Terentiam] *Terentia* Havn.
non itidem] Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *non ididem* Flor. Rhol. — *non id idem* Havn. Codex B. Edit. princ. vetust.
filiam, non Iovem] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *filiam in Iovem* Codex B. — *filiam Iovem* Havn. — *filiam Iovem. Iovem* ceteri.
et Iovam] *et Iovem* Gryph.
ad haec] *ad hae* Cod. B.

quamvis res natura subsit, tamen si ea in usum non pervenerit, eo non pervenire verba: ideo Equus dicitur et Equa; in usu enim horum discrimina: Corvus et Corva non, quod sine usu id, quod dissimilis naturae. Itaque quaedam aliter olim ac nunc: nam et cum omnes mares et feminae dicerentur Columbae, quod non erant in eo usu domestico quo nunc; contra propter domesticos usus quod internovimus, appellatur mas Columbus, femina Columba. Natura cum tria genera, trans-

subsit] *subit* Havn.
in usum] Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *in usu* ceteri omnes.
discrimina] Vulg. Vertr. Sciopp. — *discrimine* veteres libri.
corvus] *corus* pr. m. Havn.
corva non quod] *corva quod, non* Cod. B.
dissimilis naturae] Vertr. Sciopp. — *dissimilis natura* ceteri.
aliter] *alter* Codex B.
ac nunc] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et nunc* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — om. Edit. princ. vetust.
nam et] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *nam etiam* Havn. — om. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
cum] nos ex coniectura. — *tum* libri omnes.
dicerentur columbae] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *dicebantur columbae* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
quo nunc, contra] *nunc contra* Sciopp. — Legendum: *quo nunc; nunc contra.*
internovimus] *ternovimus* Cod. B. — *interuimus* Havn.
natura cum] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. — *nā cum* Havn. Rhol. — *nam cum* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
tria genera] *in tria genera* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.

it et id est in usu discrimina: totum denique apparet
ut est in Doctus et Docta et Doctum; doctrina enim
141 per tria haec transire potest et usus docuit discriminare
doctas res ab hominibus et in his marem ac feminam.
In mare et femina et neutro neque natura mas transit,
neque femina, neque neutra: et ideo non dicitur Femi-
nus, Femina, Feminum, sic reliqua. Itaque singulari-
bus ac secretis vocabulis appellati sunt: quare in qui-
bus rebus non subest similis natura aut usus, in his
vocabulis huiuscemodi ratio quaeri non debet. Ergo
dicitur ut Surdus vir, Surda mulier, sic Surdum thea-

et id est] Florent. Havn. Cod. B. Ed. princ. vet. — *et idem est* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
in usu] *usus* Cod. B.
discrimina] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *discriminare* Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
totum denique] *totumque denique* Vulg. Vertr. Sciopp.
in doctus] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in docto* reliqui.
et docta] *et* om. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.; item in seq.
per tria haec] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *per haec tria* reliqui.
doctas res] *doctam rem* Havn.
in his] *in heis* Vulg. — *his* Havn.
ac feminam] Flor Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et feminam* reliqui.
mas transit] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *mares transit* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *mare transire* Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *maris transit* ut illi *feminae* legunt.
neque femina] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *neque feminae* veteres libri omnes.
ac secretis] Flor. Havn. — *et secretis* reliqui; Vulg : *secreteis vocabuleis*; item infra: *heis vocabuleis.*
rebus] *verbis* Havn.
huiuscemodi] Florent. Cod. B. Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp. — *huiusmodi* reliqui cum Havn.
ergo dicitur] Flor., Cod. B. in margine, Vulg. Vertr. Sciopp. — *ergo* $\overset{c}{\varepsilon}$ Havn. — *ergo igitur* reliqui.

trum; quod omnes tres ad auditum sunt comparatae.
Contra nemo dicit cubiculum Surdum ad silentium,
non ad auditum; at si fenestram non habet, dicitur
Caecum, ut Caecus et Caeca; quod omnia habent lu-
men, habere debent, mas et femina. Habent inter se
natura quandam societatem neutra cum his, quod sunt
diversa non inter se, quodque de his perpauca sunt
quae habeant quandam communitatem. Dei et servi
nomina quod non item ut libera nostra transeunt, ea-
dem et causa: quod ad usum attinet, instituí opus fuit
de liberis, de reliquis nihil attinuit, quod in servis
gentilicia natura non subest in usu, in nostris nomini- (113)
bus qui sumus in Latio et liberi, necessaria. Itaque
ibi apparet analogia ac dicitur Terentius vir, Terentia
mulier. Tertium genus. In praenominibus ideo non fit

omnes tres] *omnes res* Par. Gryph. — *omnes hae res* quidam apud August. Sciopp.
ad silentium] *quod sit ad silentium* Sciopp.
non ad auditum] *non auditum* Ald. Bas. Paris. Gryph.
at si] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ac si* reliqui.
debent] Flor. Havn. Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *debet* Sciopp. — *deberet* ceteri.
mas et femina] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *marem ac faeminam* Cod. B. — *mas ac femina* Vulg. Vertr.
neutra] *natura* Havn.
non inter se] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *interest* veteres libri omnes.
quodque de his] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quoque de his* omnes veteres; *heis*, ut supra, et hic Vulg.
eadem et causa] *eadem ex causa* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. et fort. Havn. — Fort. *est.*
institui] *instituti* Gryph.
liberis] *libereis* Vulg. et post *reliqueis* et *serveis* et *nostreis.*
gentilicia] Flor. Cod. B. Vertr. Sciopp. — *gentilitia* reliqui.
ibi] *ubi* Havn.
mulier] Havn. — *femina* ceteri.
tertium genus] correxit Victor. in Edit. princ. et ita in marg. Cod. B. — *Terentium genus* libri omnes.
praenominibus] *pronominibus* Codex B.

item, quod haec instituta ad usum singularia, quibus discernerentur nomina gentilicia: ut ab numero Prima, Secunda, Tertia, Quarta: in viris ut Quintus, Sextus, Decimus, sic ab aliis rebus. Cum essent duo Teren-
142 tii aut plures, discernendi causa, ut aliquid singulare haberent, notabant: forsitan ab eo, qui mane natus, diceretur, ut is Manius esset; qui luci, Lucius; qui post patris mortem, Postumus. E quibus quae, cum item accidisset feminis, proportione ita appellata decli-

quod haec] Florent. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod ad haec* reliqui.
discernerentur] *descernerentur* Havn.
gentilicia] Florent. Havn. Cod. B. Vertr. Sciopp. — *gentilitia* Ed. princ. vetust. Rhol. Vulg. — *gentilia* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ab numero] Florent. Havn. — *a numero* reliqui.
prima] Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. — om. ceteri.
viris] *vireis* Vulg.
decimus] *dicimus* Havn.
discernendi] *discernendei* Vulg.
notabant] *natabant* Ed. princ. vet.
forsitan] malim *fortasse an.*
mane] *mare* Edit. princ. vet.
diceretur] *dicitur* Havn.
is manius] *ismanius* Edit. princ. vet. cum Havn.
luci] *luce* Havn.
Lucius] *Lucilius* Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
Postumus] *Posthumus* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. et sic in seqq. — *Postumius* Havn.
quae, cum item accidisset] *quae cum item cecidisset* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quaedam item accidisse* Sigonius Emend. II, 35, pag. 286.
feminis] *femineis* Vulg.
proportione ita] Flor. Havn. — *ita* om. ceteri.
appellata] *appellatae* Vertr. Sciopp.
declinarant] Flor. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *declarant* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.

narant praenomina mulierum, antiqua, Mania, Lucia, Postuma. Videmus enim Maniam matrem larum dici, Luciam Volaminiam Saliorum carminibus appellari; Postumam a multis post patris mortem etiam nunc appellari. Quare quocunque progressa est natura, cum usu vocabuli similiter proportione propagata est analogia. Cum in quibus declinationibus voluntariis maris et feminae et neutri, quae voluntaria, non debeant similiter declinari, sed in quibus naturales sint declinatus, hi qui esse reperiuntur. Quocirca in tribus generibus nominum inique tollunt analogias.

39. Qui autem eas reprehendunt, quod alia vo-

praenomina] *pernomina* Cod. B. Ed. vet. — *pronomina* Havn.
Mania] *mana* Venet. I. II.
Lucia] *Lucilia* Cod. B.
matrem larum] *ita Arnob. et Macrob. sed Festus larvarum.* Sciopp. in marg. Vid. Hadr. Iunius Animadv. IV, 7.
dici Luciam] *et Luciam* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
Volaminiam] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *Voluminam* Havn. — *Volumniam* Vulg. Vertr. Sciopp.
carminibus] *criminibus* Havn.
multis] *multeis* Vulg.
quocunque] *cunque* Havn.
vocabuli] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *vocabula* veteres libri.
similiter proportione] Flor. Havn. — *similis proportione* Codex B. Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *simili proportione* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — cf. Henr. Stephan. Append. pag. 39 et 179.
voluntariis] *voluntarii* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
voluntaria] *voluntaria sunt* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
non debeant] *non debent* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
declinatus] *declinatas* Edit. princ. vet.
reperiuntur] desunt quaedam.
inique] *in quae* Flor. Havn. Rholand. Venet. I. II. — *in que* Edit. princ. vet.

C a p. XXXIX.

qui autem eas] Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

cabula singularia sint solum ut Cicer, alia multitudinis solum ut Scalae, cum debuerint omnia esse duplicia ut Equus Equi, analogiae fundamentum esse obliviscuntur naturam. Nam et usu singulare est, quod natura unum significat ut Equus, aut quod coniuncta quodammodo ad unum usum ut Bigae: itaque dicimus Una musa, sic dicimus Unae bigae. Multitudinis vocabula sunt unum infinitum ut Musae, alterum finitum ut duo, tres, quatuor; dicimus enim ut hae Musae, sic unae Bigae et binae et trinae Bigae: sic deinceps. Quare tam Unae et Uni et Una quodammodo singularia sunt, quam Unus et Una et Unum, hoc modo mutat, quod al-
143 tera in singularibus, altera in coniunctis rebus; et ut
114) Duo, Tria sunt multitudinis, sic Bina, Trina. Est tertium quoque genus singulare, ut in multitudine,

Vulgat. Vertr. Sciopp. — *qui tum eas* Flor. Cod. B. Edit. princ. vet.
sint solum] Florent. Havn. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. — *sunt solum* reliqui.
debuerint] *debuerunt* Cod. B. et August. in Emend. ex libris.
omnia esse] Flor. Havn. — *esse omnia* reliqui.
ut equus] *equus* Havn.
equi] *equei* Vulg.
naturam . nam] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *nam* omittunt ceteri.
et usu singulare] *ut usus singularem* Havn.
ut bigae] *ut abige* Edit. princ. vet.
itaque dicimus] Fort. *itaque ut dicimus.* — *itaque . . . bigae* om. Havn.
ut duae] *ut duo* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
et trinae bigae] *et* om Cod. B.
unae et uni] *uni et unae* Cod. B. Vulg. (*unei*), Vertr. Sciopp. et fort. Havn.
et una et] Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *una et* Havn. *et una* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
coniunctis] *coniuncteis* Vulg.
tertium quoque] *tertiumque* Havn.

Uter: in quo multitudinis ut Uter, Utri: Uter poeta singulari, Utri poetae multitudinis est. Qua explicata natura, apparet non debere omnia vocabula multitudinis habere par singulare; omnes enim numeri a duobus susum versus multitudinis sunt, neque eorum quisquam habere potest singulare compar. Iniuria igitur postulant, si qua sint singularia, oportere habere multitudinis.

40. Item qui reprehendunt, quod non dicatur ut Unguentum Unguenta, Vinum Vina, sic Acetum Aceta, Garum Gara, faciunt imperite, qui ibi desiderant multitudinis vocabulum, quae sub mensuram ac pondera potius quam sub numerum succedunt; nam in

ut uter, utri] Par. Gryph. Vertran. Sciopp. — *ut uter utrei* Vulg. — *ut utre id est* Flor. Cod. B. Edit. princ. vet. — *ut utrae id est* Havn. — *ut utre utri . i* Rhol. — *ut uter viri id est* Venet. I. II. Ald. Bas.
singulari] Flor. Havn. Edit. princ. vet. — *singuli* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *singularis* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
utri poetae] *utrei poetae* Vulg.
qua explicata] *quae exapplicata* Havn.
habere] *non habere* Codex B.
susum versus] Flor. Havn. Rholand. — *sensum versus* Edit. princ. vet. — *sursum versus* reliqui.
quisquam] *quisque* Havn.
habere multitudinis] Flor. Edit. princ. vet. — *habere multitudines* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *habere multitudineis* Cod. B. Vulg.

Cap. XL.

reprehendunt] *repraehendunt* Flor.
mensuram] Flor. Havn. Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *mensura* ceteri.
ac] *et* Havn.
pondera] *pondere* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
succedunt] Flor. Havn. Sciopp. — *succedant* reliqui.

plumbo, oleo, argento, cum incrementum accessit; dicimus multum oleum sic multum plumbum, multum argentum; non multa olea, plumba, argenta: cum quae ex hisce fiant, dicamus Plumbea et Argentea; aliud enim cum argenteum: nam id tum cum iam vas; argenteum enim, si pocillum aut quid item, quod pocilla argentea multa, non quod argentum multum. Ea, natura in quibus est mensura non numerus, si genera in se habent plura et ea in usum venerunt, et genere multo: sic vina, unguenta dicta; alii

plumbo] *blumbo* Ed. princ. vet. ita et infra.
oleo, argento, cum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *oleo aceto cum* ceteri.
accessit] *occessit* Havn.
dicimus multum] *dicimus enim multum* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Fort. quaedam exciderunt.
oleum sic multum] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *oleum multum* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
multum argentum] Codex B. — *argentum* ceteri.
plumba, argenta] *argenta plumba* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
cum, quae] *cumque* Flor. Havn. Codex B. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II.
ex hisce] *ex heisce* Vulg.
aliud enim cum argenteum] Flor. Havn. — *aliud enim cum argentum* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *aliud enim cum ex argento* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
iam vas] *iam in vas* Cod. B.
argenteum] Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp. — *argentum* veteres libri.
enim si pocillum] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *enim si poculum* Havn. — *aut pocillum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.
pocilla] *pocula* Havn.
si genera in] *sed genera inter* Havn.
habent] *habet* Havn.
et ea in usum] Flor. — *et ea in usu* Havn. — *et in usum* ceteri.
et genere] *a genere* Havn.
vina et unguenta] *et* om. Vulgat. Vertr. Sciopp.

generis enim vinum quod Chio, aliud quod Lesbo: sic ex regionibus aliis quae ipsa dicuntur, nunc melius unguenta, cui nunc genera aliquot. Si item discrimina magna essent olei et aceti et sic ceterarum rerum eiusmodi in usu communi, dicerentur sic Olea, ut vi- 144
na. Quare in utraque denique re, scindere conantur analogiam, et cum in dissimili usu similia vocabula quaerunt, et cum item ea quae metimur, atque ea quae numeramus, dici putant oportere.

41. Item reprehendunt analogias, quod dicantur multitudinis nomine publicae Balneae, non Balnea,

alii generis enim] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *alius enim generis* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp.
vinum] *unum* Ed. princ. vet.
aliud] *aliut* Flor. — *alius* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp. et fort. Havn.
Lesbo] *Lesbio* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
regionibus aliis] Florent. Havn. — *aliis* om. reliqui.
melius unguenta] *melius unguentia* Havn. Ed. princ. vetust.
aliquot] Flor. Havn. Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *aliquod* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *aliquid* Ald. Bas. Paris. Gryph.
si item] *sic item* Flor.
ceterarum] *acceptarum* Havn.
discrimina] *discrimine* Gryph.
eiusmodi] Flor. Havn. — *huiuscemodi* ceteri.
ut vina] Codex B. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp. — *et vina* veteres libri.
scindere] Flor. Havn. Vulg. Vertr. — *rescindere* reliqui.
conantur] Cod. B. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *conatur* veteres libri.
analogiam; et cum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *analogiam. sed cum* veteres libri omnes.
dici putant] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dici putent* veteres libri.

Cap. XLI.

reprehendunt] *repraehendunt* Flor.
balneae] *balineae* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
balnea] *balena* Havn. — *balinea* Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. et sic infra.

contra quod privati dicant unum Balneum, quod plura
Balneas dicant. Quibus responderi potest, non esse
reprehendendum, quod Scalae et Aquae Caldae, ple-
(115) raque, quae cum causa, multitudinis vocabulis sint ap-
pellata, neque eorum singularia in usum venerint. Idem-
que item contra: primum balneum (nomen et Graecum
introiit in urbem,) publice ibi consedit, ubi bina es-
sent coniuncta aedificia lavandi causa; unum ubi viri,
alterum ubi mulieres lavarentur: ab eadem ratione do-
mi suae quisque ubi lavatur, balneum dixerint; et quod

privati dicant] Flor. — *dicant . . balneas* om. Havn. — *privati dicunt* reliqui.
plura balneas] ita nos. — *plura balineas* Vulg. Vertr. Sciopp. — *plura balinea* Codex B. — *plura balnea* veteres libri omnes, unde non male: *plura balnea non* Popma correxit.
responderi] *respondere* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
potest, non] *non potest* Par. Gryph
reprehendendum] *repraehendendum* Flor.
aquae caldae] *aquae calidae* Codex B. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *calidae aquae* Havn. pr. m.
cum causa multitudinis] Flor. — *cum eam multitudinis* Havn. — *cum multitudinis* ceteri. — Fort. *cum causa multitudinis, multitudinis.*
usum venerint] *usu venerunt* Havn.
idemque] *ideque* Havn.
item contra] *item et contra* Edit. princ. vet.
balneum] *balineum* Cod. B. Vulgat. Vertr. Sciopp.
nomen] *novum* Cod. B. Vulg. Vertr.
et graecum] *et* om. Sciopp.
publice] *publicae* Fulv. Ursinus ad Ciacconii libr. de triclin. pag. 71, et ita Sciopp.
ibi] *ubi* Havn.
consedit] Cod. Flor. Havn. Fulv. Ursinus loc. cit. Sciopp. — *concedit* reliqui omnes.
lavandi] *lavandei* Vulg.
viri] *vir* Havn.
balneum] *balineum* Cod. B. Vulg. Vertran. Sciopp.; idem infra: *balinea* et *balineum.*
dixerint] Flor. Rhol. — *dixerunt* Havn. — *dixerit* ceteri.

non erant duo, balnea dicere non consueverunt, cum
hoc antiqui non Balneum, sed Lavatrinam appellare
consuessent. Sic Aquae Caldae ab loco et aqua quae
ibi scateret, cum ut colerentur venissent in usum no-
stris, cum aliae ad alium morbum idoneae essent, Hae
cum plures essent ut Puteolis et in Tuscis, quibus
utebantur, multitudinis potius, quam singulari vocabulo
appellarunt. Sic Scalas, quod ab scandendo dicantur
et singulos gradus scanderent, magis erat quaerendum,
si appellassent singulari vocabulo Scalam, cum origo
nominatus ostenderet contra.

42. Item reprehendunt de casibus, quod quidam
nominatus habent rectos, quidam obliquos: quod di- 145
cunt utrosque in vocibus oportere. Quibus idem re-

non consueverunt] *non* om. Havn. Edit. princ. vet.
lavatrinam] Codex B. Vulgat. Vertran. Sciopp. Turn. ad Cic. de orat. II, 55. — *laviatrinam* Florent. Edit. princ. vetust. Rhol. — *laviatriam* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
consuessent] Cod. B. Venet. I. II. — *consuescent* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. — *consuevissent* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
aquae caldae] *aquae calidae* Vulgat. Vertran. Sciopp.
ab loco] Florent. Havn. — *a loco* reliqui.
et aqua quae ibi] Flor. — *et aquae quae ibi* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *et aqua quae ubi* Havn. — *et aquae ubi* Codex B. — *et quae ubi* Vulg. Vertr. — *et quae ibi* Sciopp.
scateret] Rhol. — *staret* Havn. Edit. princ. vet. — *scaterent* reliqui omnes.
venissent] *et venissent* Cod. B. Vulg. Vertr.
nostris] *nostreis* Vulg. item *Puteoleis . . Tusceis.*
hae cum plures essent] om. Cod. B. — *eae* scribit Havn.
ab scandendo] Flor. Havn. — *a scandendo* reliqui.
dicantur] *dicuntur* Havn.
quaerendum] *querendum* Edit. princ. vetust. Stephan. Append. pag. 186. — *quaerendunt* Havn.
scalam] *scalema* Flor. — *scalas* Ed. princ. vetust.
nominatus] *nominis* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

sponderi potest: in quibus usus et natura non subsit, ibi non esse analogiam; sed ne in his vocabulis quae declinantur, si transeunt e recto casu in rectum casum, quae tamen fere non discedunt ab ratione sine iusta causa, ut hi, qui gladiatores [dicunt] Faustinos; nam quod plerique dicuntur, ut tris extremas syllabas habeant easdem Casceliani, Aquiliani, Caeciliani, animadvertant, unde oriuntur, nomina dissimilia Cascelius, Caecilius, Aquilius, Faustius: recte dicerent Faustianos; sic a Scipione quidam male dicunt Scipioninos;

C a p. XLII.

et natura] *aut natura* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *autem natura* Havn.
his vocabulis] *heis vocabuleis* Vulg.
transeunt e] *transeunte* Havn.
discedunt] *discendunt* Havn.
ab ratione] Florent. Havn. — *à ratione* reliqui praeter Cod. B, qui *e ratione* legit.
gladiatores Faustinos] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *gladiatores dicunt Faustinios* Cod. B. Vulg. Vertr. — *gladiatores dicunt Faustinos* Sciopp.
tris] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *treis* reliqui.
Casceliani] Havn. Vulg. Vertran. — *cascelliani* Flor. Sciopp. — *castelliani* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *casseliani* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *caseliani* Cod. B.
Aquiliani] *Aquilliani* Sciopp.
Caeciliani] Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — reliqui omittunt.
animadvertant] Vulgat. — *animadvertent* Vertran. Sciopp. — *animadvertunt* ceteri.
Cascelius] Vulg. Vertran. Sciopp. — *Casselius* Flor. — *Cassellius* Havn. — *Caselius* reliqui.
Faustianos] Florent. Havn. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Sciopp. — *Fastianos* Rhol. — *Fastinios* Ed. princ. vet. — *Faustianos potius, quam Faustinios* Codex B. Vulg. Vertr.
sic a Scipione] *sic Scipione* Edit. princ. vetust. — *si a Scipione* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quidam] Florent. Havn. Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quidem* reliqui.
Scipioninos] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas.

nam est Scipionarios. Sed ut dixi quod ab huiuscemodi cognominibus raro declinantur cognomina neque in usum etiam perducta, natant quaedam.

43. Item dicunt, cum sit simile Stultus, Luscus et dicatur Stultus, Stultior, Stultissimus, non dici Luscus, Luscior, Luscissimus, sic in hoc genere multa. Ad quae dico, ideo fieri, quod natura nemo lusco ma- (116)
gis fit luscus, cum stultior fieri videatur.

44. Quod rogant cur non dicamus Mane, Manius, Manissime, item de vespertino tempore, vere magis et minus esse non potest, ante et post potest: itaque prius est hora prima quam secunda, non magis hora; sed magis mane surgere tamen dicitur, qui pri-

Paris. Gryph. — *Scipionios* Codex B. Vulg. Vertr. Sciopp. et fort. Havn.
nam est] Flor. Havn. — *nam contra* Edit. princ. vet. Rhol. — *non contra* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *nam contra est* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
etiam] *esse* Havn.
natant quaedam] Flor. Ed. princ. vetust. — *notant quaedam* reliqui.

C a p. XLIII.

item dicunt] *item dicuntur* Edit. princ. vet.
non dici . . luscissimus] om. Havn.

C a p. XLIV.

quod rogant] *quod rogat* Ed. princ. vetust.
cur non dicamus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *cur dicamus* veteres libri.
item] *idem* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
de vespertino] *de vesperi in* Popma.
tempore, vere magis] *tempore vespere magis* Vertran. Sciopp. — *tempore vespere, vesperius, vesperrime, mane aut vespere magis* Henr. Stephan. in Append. pag. 141.
minus esse non] *minus eo non* Edit. princ. vet.
post potest] *potest* om. Cod. B. — *potest post* Havn.
sed magis mane] *sed mane* Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Stephan. Append. pag. 142.
tamen dicitur] *tam dicitur* Vulg. Vertr. Sciopp.

mo mane surgit, quam qui non prior. Ut enim dies non potest esse magis, quam mane, itaque ipsum hoc quod dicitur magis, sibi non constat: quod magis mane significat primum mane, magis vespere, novissimum vesper.

45. Item ab huiuscemodi similitudinibus reprehen-
146 ditur analogia, quod cum sit Anus, Cadus simile et sit ab anu Anicula, Anicilla, a cado duo reliqua, quod non sint propagata: sic non dicatur a Piscina, Piscinula, Piscinilla. Ad huiuscemodi vocabula analogias esse ut dixi ubi magnitudo animadvertenda sit in uno-

surgit, quam qui non prior] *non surgit, quam qui primo* Henr. Stephan. in Append. pag. 142. — *surgi* scribit Havn.
ut enim] *Etenim* Stephan. loc. cit.
magis quam mane; itaque] *magis dies primo quam novissimo mane . atque* Stephan. loc. cit.; puto loco *itaque* reponendum esse *ita quoque* vel *ita*.
quod dicitur . . . constat] om. Havn.
magis vespere] *magis vesper* Cod. B.

Cap. XLV.

item ab huiuscemodi] *ab* om. Cod. B. Ed. princ. vet.
reprehenditur analogia] Havn. — *analogia* ceteri.
quod cum sit] *quod sum sit* Ed. princ. vetust.
anus cadus] *canus adus* Codex B. — Havn. a pr. m. *annus* scribit.
ab anu] *ab anus* Par. Gryph.
anicilla] *anicilia* Havn. — *anicella* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
sint] *sit* Havn.
piscinilla] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *piscinulla* Edit. princ. in Edit. vet. deest haec vox. — *piscinella* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ad huiuscemodi vocabula] *ab huiuscemodi vocabulo* Ald. Basil. Par. Gryph. — *ad huiusmodi vocabula* Havn.
analogias esse] *analogia est* Ald. Bas. Par. Gryph. — *analogias* Havn.
in unoquoque . . sit] om. Havn.

quoque gradu, ea quae sit in usu communi, ut est Cista, Cistula, Cistella, et Canis, Catulus, Catellus; quod in pecoris usu non est. Itaque consuetudo, frequentius res in binas dividi parteis ut maius et minus ut Lectus et Lectulus, Arca et Arcula, sic alia.

46. Quod dicunt, casus alia non habere rectos, alia obliquos et ideo non esse analogias, falsum est. Negant habere rectos ut in hoc Frugis, Frugi, Frugem, item Rores, Roris, Rorem; obliquos non habere ut in hoc Diespiter, Diespitri, Diespitrem, Marspiter, Marspitri, Marspitrem. Ad haec respondeo et priora habere

ea quae sit] Flor. — *en quae sit* Edit. princ. vet. — *et quae sit* reliqui.
ut est cista] *ut cista* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut est asta* Havn. — Hic deficit collatio Vict. Cod. B. cum Gryph. editione, nec quidquam postea ex illo codice allatum apparet.
dividi] *dividit* Vulg. Vertr. Sciopp.
parteis] Flor. Vulg Vertr. Sciopp. — *partes* reliqui.
ut maius] *et maius* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
sic] *et sic* Havn.

Cap. XLVI.

alia obliquos . . habere] om. Havn.
analogias] *analogiam* Stephan. in Append. pag. 24.
ut in hoc] *in hoc* Havn.
frugis] *frigis* Edit. princ. vet. — *frigus* Venet. I. II.
frugi frugem] Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. *frugi fruge* Ed. princ. vet. — *frugem* Vulg. Vertr. Sciopp.
rores, roris, rorem] nos ex coniectura. — *roles rolis rolem* Havn. — *rolem rolis role* Flor. Rhol. Ven. I II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *rolim rolis role* Edit. princ. vet. — *roris, rorem* Vulg. Vertr. Sciopp.
obliquos non habere] *obliquos habere* Henr. Stephan. Append. pag. 24, item pag. 160 — 1.
Diespitri diespitrem] om. Vulgat. Vertran. Sciopp.
Marspiter] Vulg. Vertran. Sciopp. — *maspiter* ceteri, qui in seqq. *maspitri maspitrem* quae om. Vulg. Vertran. Sciopp.
ad haec] Flor. Havn. — *ad hoc* ceteri.

mo mane surgit, quam qui non prior. Ut enim dies non potest esse magis, quam mane, itaque ipsum hoc quod dicitur magis, sibi non constat: quod magis mane significat primum mane, magis vespere, novissimum vesper.

45. Item ab huiuscemodi similitudinibus reprehen-
146 ditur analogia, quod cum sit Anus, Cadus simile et sit ab anu Anicula, Anicilla, a cado duo reliqua, quod non sint propagata: sic non dicatur a Piscina, Piscinula, Piscinilla. Ad huiuscemodi vocabula analogias esse ut dixi ubi magnitudo animadvertenda sit in uno-

surgit, quam qui non prior] *non surgit, quam qui primo* Henr. Stephan. in Append. pag. 142. — *surgi* scribit Havn.
ut enim] *Etenim* Stephan. loc. cit.
magis quam mane; itaque] *magis dies primo quam novissimo mane . atque* Stephan. loc. cit.; puto loco *itaque* reponendum esse *ita quoque* vel *ita*.
quod dicitur . . . constat] om. Havn.
magis vespere] *magis vesper* Cod. B.

Cap. XLV.

item ab huiuscemodi] *ab* om. Cod. B. Ed. princ. vet.
reprehenditur analogia] Havn. — *analogia* ceteri.
quod cum sit] *quod sum sit* Ed. princ. vetust.
anus cadus] *canus adus* Codex B. — Havn. a pr. m. *annus* scribit.
ab anu] *ab anus* Par. Gryph.
anicilla] *anicilia* Havn. — *anicella* Cod. B. Vulgat. Vertran. Sciopp.
sint] *sit* Havn.
piscinilla] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *piscinulla* Edit. princ. in Edit. vet. deest haec vox. — *piscinella* Cod. B. Vulg. Vertr. Sciopp.
ad huiuscemodi vocabula] *ab huiuscemodi vocabulo* Ald. Basil. Par. Gryph. — *ad huiusmodi vocabula* Havn.
analogias esse] *analogia est* Ald. Bas. Par. Gryph. — *analogias* Havn.
in unoquoque . . sit] om. Havn.

quoque gradu ea quae sit in usu communi, ut est Cista, Cistula, Cistella et Canis, Catulus, Catellus; quod in pecoris usu non est. Itaque consuetudo, frequentius res in binas dividi parteis ut maius et minus ut Lectus et Lectulus, Arca et Arcula, sic alia.

46. Quod dicunt, casus alia non habere rectos, alia obliquos et ideo non esse analogias, falsum est. Negant habere rectos ut in hoc Frugis, Frugi, Frugem, item Rores, Roris, Rorem; obliquos non habere ut in hoc Diespiter, Diespitri, Diespitrem, Marspiter, Marspitri, Marspitrem. Ad haec respondeo et priora habere

ea quae sit] Flor. — *en quae sit* Edit. princ. vet. — *et quae sit* reliqui.
ut est cista] *ut cista* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut est asta* Havn. — Hic deficit collatio Vict. Cod. B. cum Gryph. editione, nec quidquam postea ex illo codice allatum apparet.
dividi] *dividit* Vulg. Vertr. Sciopp.
parteis] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *partes* reliqui.
ut maius] *et maius* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.
sic] *et sic* Havn.

Cap. XLVI.

alia obliquos . . habere] om. Havn.
analogias] *analogiam* Stephan. in Append. pag. 24.
ut in hoc] *in hoc* Havn.
frugis] *frigis* Edit. princ. vet. — *frigus* Venet. I. II.
frugi frugem] Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. . *frugi fruge* Ed. princ. vet. — *frugem* Vulg. Vertr. Sciopp.
rores, roris, rorem] nos ex coniectura. — *roles rolis rolem* Havn. — *rolem rolis role* Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *rolim rolis role* Edit. princ. vet. — *roris, rorem* Vulg. Vertr. Sciopp.
obliquos non habere] *obliquos habere* Henr. Stephan. Append. pag. 24, item pag. 160 — 1.
Diespitri diespitrem] om. Vulgat. Vertran. Sciopp.
Marspiter] Vulg. Vertran. Sciopp. — *maspiter* ceteri, qui in seqq. *maspitri maspitrem* quae om. Vulg. Vertran. Sciopp.
ad haec] Flor. Havn. — *ad hoc* ceteri.

nominandi et posteriora obliquos. Nam et frugi rectus est natura Frux, at secundum consuetudinem dicimus ut haec Avis, haec Ovis, sic haec Frugis. Sic secundum naturam nominandi est casus Roris, secundum consuetudinem Ros, cum utrumque conveniat ad analogiam, quod et id quod in consuetudine non est, cuiusmodi debeat esse apparet, et quod est in consuetudine nunc in recto casu, eadem est analogia ad pleraque, quae ex multitudine cum transeunt in singulare, difficulter efferuntur ore: sic cum transiretur ex eo quod dicebatur hae Oves, una non est dicta Ous [sine una], sed additum I ac factum ambiguum verbum, nominandi

nominandi] *nominandei* Vulg.
frugi rectus] *frugis rectus* Stephan. Append. pag. 167.
est] om. Havn.
at secundum] Flor. — *ac secundum* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *ac si secundum* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *at si secundum* Stephan. in Append. pag. 24.
sic haec frugis] *sic* om. Edit. princ. vet.
casus roris] Vulg. Vertran. Sciopp. — *casus rois* veteres libri omnes.
consuetudinem ros] Vulg. Vertran. Sciopp. — *consuetudinem yolis* Havn. — *consuetudinem rolis* ceteri.
non est . . . consuetudine] om. Havn.
in consuetudine] *in consuetudinem* Edit. princ.
in recto] *in rectu* Edit. princ.
ad pleraque] Ed. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ac pleraque* Florent. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quae ex] *quam ex* Edit. princ.
hae oves] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *haec oves* ceteri.
non est dicta ous] Florent. Havn. Rhol. Venet. I. II. — *non est dicta ovis* Edit. princ. vetust. Ald. Bas. Par. Gryph. — *non est dicta oves* Vulg. Vertr. Sciopp.
sed additum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *sine una sed additum* veteres libri omnes. — Fort. *sine i*, vel *sine i u, sed additum.*
nominandi] *nominandei* Vulg.

an patrici sit casus, ut Ovis, et Avis. Sic in obliquis (117)
casibus cur negent esse Diespitri, Diespitrem, non vi- 147
deo, nisi quod minus est tritum in consuetudine, quam Diespiter, quod in nihil argumentum est; nam tam casus, qui non tritus est, quam qui est. Sed est in casuum serie alia vocabula non habere nominandi, alia de obliquis aliquem; nihil enim ideo quo minus si et ratio percellere poterat hoc crimen. Nam ut signa

patrici] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *patritii* Venet. I. II. — *patrii* Ald. Bas. Par. Gryph. Augustin. in marg.
sit casus] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *esse casus* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *esset casus.*
obliquis] *obliqueis* Vulg.
cur negent] Flor. August. in Emendat. Vertr. Sciopp. Steph. Append. pag. 161. — *cur negant* reliqui.
esse Diespitri, Diespitrem non] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *esse Marspitris, Diespitris non* Vulg. Vertr. Sciopp.
consuetudine, quam] *consuetudine Marspitris, quam Marspiter, et Diespitris, quam* Henr. Stephan. Append. pag. 161 et 24.
quod in nihil] *quod nihil* Havn. — *quod nihili* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp. Stephan. Append. pag. 24.
nam tam . . est] om. Havn.
casus, qui] *casus is, qui* malit Stephan. loc. cit.
Sed est in casuum] Flor. — *sed est in cavum* Havn. — *sed in casuum* ceteri. — Fort. *Sed esto in casuum.*
non habere] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *non habent* Vulg. Vertr. Sciopp.
nominandi] *nominandei*, item *obliqueis* Vulg.
nihil enim ideo] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *nihil enim video* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nihil enim dico* Havn.
quo minus si et ratio] Florent. Havn. — *quo minus si ratio* Vulg. — *quo minus sit ratio* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Augustin. in marg. — *quo minus fit ratio* Ed. princ. vetust. — *quo minus ratio* Augustinus in Emendat. Vertr. Sciopp. — Fort. *quo* delendum.
poterat] *poterit* Havn. Sciopp.

quae non habent caput aut aliquam aliam partem, nihilominus in reliquis membris eorum esse possunt analogiae, sic in vocabulis casuum possunt item fieri ac reponi quod aberit, ubi patietur natura et consuetudo, quod nonnunquam apud poetas invenimus factum, ut in hoc apud NAEVIUM in Clastidio,

Vita insepulta laetus in patriam redux.

47. Item reprehendunt, quod dicatur haec Strues, hic Hercules, hic Homo; debuissent enim dici, si esset analogia, hic Hercul, haec Strus, hic Homon. Haec ostendunt non analogian non esse, sed obliquos casus non habere caput ex sua analogia; non ut, si in Alexandri statua imposueris caput Philippi, membra

aut aliquam] *et aut aliquam* Florent. — *et ut alia aliquam* Havn.
reliquis membris] *reliqueis membreis* Vulg.; item post: *vocabuleis.*
item] *ita item* Havn.
aberit] *abierit* Havn
laetus] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *lectus* reliqui.
redux] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. — *reduxi* Venet. I. II. — *reduxit* Ald. Bas Paris. — *reduxt* Gryph. — *redux it* Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XLVII.

hic Hercules] *hic Herculis* Florent. Havn. Rhol.
debuissent] *debuisse* Stephan. Append. pag. 29. — *debuisset* Havn.
hic Hercul] *hic her.* Venet. I. II. — *hic hercil.* Ald. Bas.
haec strus] *haec strux* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *haec stru* Ald. Basil. Paris. Gryph.
ostendunt non] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ostendunt nova non* veteres libri.
analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.
non esse] Vulg. Vertran. Sciopp. — *non* om. reliqui.
analogia non] veteres libri. — *analogia nam* Vulg. Vertran. Sciopp.
ut si] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ut sit* Edit. princ. vet. — *ut* Vulg. Vertr. Sciopp.
imposueris] *si imposueris* Vulgat. Vertran. Sciopp.

conveniant ad rationem, sic et ad Alexandri membrorum simulacrum, caput quod respondeat, item sit? Nam si quis tunicam in usu ita consuit, ut altera plagula sit angustis clavis, altera latis, utraque pars in suo genere caret analogia.

48. Item negant esse analogias, quod alii dicunt Cupressus, alii Cupressei; item de ficis, platanis, et plerisque arboribus, de quibus alii extremum US, alii EI faciunt. Id est falsum; nam debent dici E et I, Fici ut Nummi, quod est ut Nummi, Fici, ut Nummo-

conveniant] Florent. Sciopp. — *veniant* Havn. — *conveniunt* ceteri.
sic et ad] Florent. Vulg. Vertran. Sciopp. — *sit et ad* Edit. princ. vetust. — *sic et* Havn. — *sic ad* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
simulacrum] *simulacram* Edit. princ. vetust. — *simulachrum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
item sit] Florent. Havn — *item fit* Sciopp. — *ita sit* Edit. princ. vetust. Rhol. — *ita fit* ceteri.
plagula] *placula* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
angustis] *angustu* Havn. — *angusteis claveis . . lateis* Vulg. — *angusti clavi . altera lati* Sciopp.
utraque] *visque* Havn.

C a p. XLVIII.

alii cupressei] Vulg — *alii cupressi* reliqui omnes.
ficis, platanis] *ficeis, plataneis* Vulg. — *ficis plantanis* Havn.
ut] *u. f.* Havn.
alii ei faciunt] omnes veteres. — *alii I faciunt* Vertr. Sciopp.
dici e et i] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dici hei et hae* Vulg. — *dici hi et hae* Vertr. Sciopp.
fici ut nummi] Flor. — *fici et nummi* Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ficei* Vulgat. — *fici* Vertr. Sciopp. — Fort. *ficei ut nummei* ut sequens genitiv. sit.
ut nummi, fici] *ut nummei ficei* Vulg. — *quod est . . . fici* om. Havn.
ut nummorum] *et nummorum* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

rum, Ficorum: si essent plures Ficus, essent ut Manus;
148 diceremus ut Manibus, sic Ficibus, et ut Manuum, sic
Ficuum, neque has Ficos diceremus, sed Ficus, ut
non Manos appellamus; sed neque consuetudo diceret
singularis obliquos casus huius Fici, neque hac Fico,
ut non dicit huius Mani, sed huius Manus, et hac
Mano, sed hac Manu.

49. Etiam illud putant esse causae, cur non sit analogia, quod LUCILIUS scribit,

Decuis sive decussis est.

(118) qui errant, quod Lucilius non debuit dubitare, quod
utrumque; nam in aere usque ab asse ad centussis nu-

ficus essent] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ficus* ceteri.
et ut] *ut* Havn.
manuum sic ficuum] *manum sic ficum* Havn.
appellamus] *sed manus* Vulg. Vertran. Sciopp.
Sed neque consuetudo] Vulg. Vertran. Sciopp. — *sed consuetudo* veteres libri omnes. — Fort. *non manos appellamus, sed manus; neque consuetudo etc.*
singularis] *singulareis* Vulg. — *singulares* Vertr. Sciopp.
neque hac fico] *neque ab hac fico* Vulgat. Vertr. Sciopp.
ut non dicit] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut non dici* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *ut non dicimus* Ald. Basil. Paris. Gryph.
huius mani] *huius manni* Flor. — *huius mani . . . sed has* om. Havn.
et hac mano] *et ab hac mano* Vulgat. Vertran. Sciopp.
sed hac manu] *sed manu* Vulg. Vertr. Sciopp.

C a p. XLIX.

Etiam illud] Flor. Havn. — *et illud* reliqui.
non sit analogia] *non sit in analogia* Flor. Havn. Ed. princ. vetust.
decuis] *decuius* Edit. princ. vet. — *V. C. Decus* Sciopppius in margine, Augustin. in Emendat. — *Decius* Havn.
sive] *sine* Venet. I. II.
decussis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *de cusibus* Flor. Ed. princ. vetust. — *decusibus* Havn. Rhol. — *decussibus* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

merus aes adsignificat, et eius numero finiti casus omnes a dupondio sunt, quod dicitur a multis duobus modis hic Dupondius et hoc Dupondium, ut hoc Gladium et hic Gladius. Ab tressibus virilia multitudinis hi Tresses et his Tressibus, cum sit singulare hoc Tressis, ab eo sic deinceps ad centussis. Deinde numerus aes non significat: numeri qui aes non significant, usque a quatuor ad centum, triplicis habent formas, quod dicuntur hi Quatuor, hae Quatuor, haec Quatuor; quom perventum est ad millenarium, assumit singulare neutrum, quod dicitur hoc Mille denarium,

adsignificat] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *significat* Havn. — *assignificat* reliqui.
omnes] *omnis* Havn.
a dupondio] *id est . praeter dupondium* Sciopp. in margine. — *ab dupondio* Havn.
multis] *multeis*, item *modeis* Vulg.
ab tressibus] Flor. Havn. — *a tersibus* Edit. princ. — *a tresibus* Edit. vet. Rhol. — *a tressibus* reliqui.
hi tresses et his] *hei tresses et heis* Vulg.
cum sit singulare] Vulg. Vertr. Sciopp. — *confido singulare* veteres libri omnes.
hoc tressis ab eo] Vulg. Vertr. Sciopp. — *hoc tressis habeo et hoc tresis. Confido* Flor. Edit. princ. vet. — *hoc tressis habeo ut hoc tressis confido* Havn. — *hoc tressis habeo et hoc tressis. Confido* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
ad] *a* Havn.
deinde nnmerus] bis in Havn.
non significat] Vulg. Vertr. Sciopp. — *non significans* veteres libri omnes.
triplicis] *tripliceis* Vulg. — *triplices* Vertr. Sciopp.
dicuntur] *dicunt* Havn.
hi quatuor] *in quatuor* Ed. princ. vet. — *hii quatuor* Venet. I. II. — *hei quatuor* Vulg.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
ad millenarium] Sciopp. — *ad mille quartum* ceteri omnes.
assumit] *adsumit* Vulg. Vertr. Sciopp.
mille denarium] *denarium* om. Sciopp.

a quo multitudinis fit Millia [denaria]. Quare quom
ad analogias quod pertineat, non est ut omnia similia
dicantur, sed ut in suo quaeque genere similiter decli-
nentur; stulte quaerunt, cur as et dupondius et tressis
non dicantur proportione, cum As sit simplex, Dupon-
dius fictus, quod duo asses pendebant, Tressis ex tri-
bus aeris quod sit: pro assibus nonnunquam Aes dice-
bant antiqui, a quo dicimus assem tenentes, HOC AE-
RE, AENEAQUE LIBRA et MILLE AERIS LEGASSE. quare,
149 quod ab tressis usque ad centussis numeri ex eiusdem-

millia denaria] *millia denarium* August. in marg. ex coniect. Vertran. — *denaria* omitt. Sciopp. — *milia denaria* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
quare quom] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quare cum* Flor. Edit. princ. vet. — *quare quo* ceteri.
in suo quaeque genere] *in suo quoque genere* Ed. princ. vet.
et dupondius] om. Havn.
cum as sit] *cum adsit* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II
simplex] *duplex* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
dupondius] *dipondius* Flor. Ed. princ. vetust.
fictus] *dictus* August. et Vertr. in marg., Sciopp. in textu.
quod duo asses pendebant] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod duo asses pendebat* Vulgat. Vertran. — *quod duo pondo id est duos asses pendebat* Sciopp.
tressis] *tresses* Havn.
ex tribus] *ex eribus* Edit. princ. vet.
quod sit: pro] Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quod sic pro* Vulg. Vertran. — *quod aes pro* Sciopp.
assibus] *passibus* Havn.
aes] om. Sciopp.
Hoc aere aeneaque] Sciopp., et dudum antea Brissonius tacite in sel. Antiquit. pag. 18. — *hoc ab aerea aeneaque* Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par Gryph.; item Havn., qui a pr. manu *aera*, suprascripta *e*. — *hoc ab aere aeneaque* Vulg Vertr.
ab tressis] Florent. Havn. — *a tressis* reliqui.
ad centussis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad ducentussis* veteres libri omnes.

modi sunt compositi, eiusmodi habent similitudinem: dupondius quod dissimilis est, ut debuit, dissimilem habet rationem. Sic as, quoniam simplex est ac principium, et unum significat et multitudinis habet suum infinitum; dicimus enim asses; quos cum finimus, dicimus dupondius et tressis et sic porro. Sic videtur mihi, quoniam finitum et infinitum habeat dissimilitudinem, non debere utrumque item dici; eo magis, quod in ipsis vocalibus, ubi additur certus numerus in milliariis, aliter atque in reliquis dicitur; nam sic loquuntur, hoc mille denarium, non hoc mille denarii, et haec duo millia denarium, non duo millia denarii. Si esset denarii in recto casu at-

numeri ex eiusdemmodi] Flor. Havn. — *numeri ex eiusmodi* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *numeri eiusmodi* Vulg. Vertran. Sciopp.
eiusmodi] *eiusdemmodi* Havn.
habet] *habere* Ed. princ. vet., nec Victorio ex Flor. mutatum.
est] om. Havn.
Sic videtur mihi] Flor. Ed. princ. vet. — *sic dividetur mihi* prima syllaba *di* inducta Havn. — *videtur mihi* ceteri.
habeat dissimilitudinem] *habeat, similitudinem* Vulgat. Vertr. Sciopp.
non debere utrumque] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. — *non habere, utrumque* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
vocalibus] Florent. Havn. — *vocabulis* ceteri.
certus] *centus* Havn.
in milliariis] sic nos ex coniectura. — *in militaris* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *in militaribus* Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
reliquis] *reliqueis* Vulg.
loquuntur] *loquontur* Flor. — *si loquuntur* Pius.
mille denarium] *mille denariorium* Havn.
et haec duo . . denarii] om. Havn.
miliia denarium] Vulg. Vertr. Sciopp. — *millia denaria* libri ceteri.
millia] *milia* idem libri.
atque infinitam multitudinem] Havn. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *atque infinitum multitudinem* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

que infinitam multitudinem significaret, tunc in patrico
denariorum dici oportebat, et non solum in denariis,
victoriatis, drachmis, nummis, sed etiam in viris idem
(119) servari oportere, cum dicimus iudicium fuisse triumvi-
rum, decemvirum, non triumvirorum, decemvirorum.
Numeri antiqui habent analogias, quod omnibus est
una novenaria regula, duo actus, tres gradus, sex de-
curiae, quae omnia similiter inter se respondent. Re-
gula est numerus novenarius, quod ab uno ad novem

in patrico] Flor. Ed. princ. vet. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *in patrio* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *in pertico* Havn.

victoriatis] *victor latis* Gryph. — *victoriateis* Vulg.

drachmis] *et rachmis* Flor. — *et rachinis* Havn. — *et rachimis* Edit. princ. vetust. — *drachmeis* Vulg.

nummis] *numis* Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *nummeis* Vulg. — *minimis* Havn.

sed etiam] *sex et* Havn.

in viris] *in vitris* Edit. princ. vet. — *in utris* Flor. quod tamen deletum fuerat et repositum *in viris.* — *in vireis* Vulg.

oportere] *opportere* Ed. princ. — *oporteret* Sciopp.; imo erat delendum.

iudicium] *iuditium* Ed. princ. vet.

triumvirum] *triumvirorum* Havn.

decem virum, non triumvirorum, decem virorum] Vulg. Vertran. Sciopp. — *decem virum, non centum virorum* Flor. Havn. — *decem virum, non trium virorum* Ed. princ. vet. Rhol. — *de cem virorum, non trium virum* Ven. I. II. Pius. — *decem v'rum, non decemvirorum, triumvirorum* Ald. Bas. Par. Gryph.

una novenaria] Vulg. Vertran. Sciopp. — *una non novenaria* Flor. — *una non noventria* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

duo actus] *duactus* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II.

quae omnia] *qua omnia* Havn. Edit. princ. vetust.

regulae est] *regula est* Sciopp.

numerus novenarius] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *numerus noventrius* reliqui cum Havn.

ad novem] Havn. — *ad* om. ceteri.

cum pervenimus, rursus redimus ad unum, et hinc et
novem et nonaginta et nongenti ab una sunt natura
novenaria: sic ab octonaria et deorsum versus ad sin-
gularia perveniunt. Actus primus est ab uno ad non-
genta, secundus a mille ad nongenta millia, quod idem
valebat unum et mille. Utrumque singulari nomine ap-
pellatur; nam ut dicitur hoc unum, haec duo millia et 150
sic deinceps multitudinis in duobus actibus reliqui omnes
item numeri. Gradus singularis est in utroque actu ab
uno ad novem, denarius gradus a decem ad nonagin-

ad unum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ad unam* veteres libri omnes.

et hinc] Vulg. Vertr. Sciopp. — *et V hinc* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. — *et .V.* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut V. hinc* Havn. — Fort. notae signum .ϒ.

et novem et nonaginta et nongenti] nos ex varia librorum lectione. — *et IX et nungenti* Flor. — *et LX et nongenti* Havn. — *et IX* Ed. princ. vet. — *et IXXXX* Rhol. Ven. I. II. *et XC* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *unum et nonginta* Vulg. Vertran. Sciopp.

novenaria] *novernaria* Edit. vet.

ab uno ad nongenta] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ab uno dcccc* veteres libri omnes.

ad nongenta] *ad nungenta* Florent. Havn. Edit. princ. vet.

millia] *milia* Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.

valebat] *valeat* Sciopp.

singulari nomine] Flor. — *singula nomine* Havn. — *singulari numero* ceteri.

appellatur] *appellant* Vulg. Vertr. Sciopp.

nam ut] *nam* Havn.

hoc unum] *hoc unum mille* Perizonius ad Sanct. Minerv. tom. II, pag. 132.

haec duo millia] *haec duo, sic dicitur hoc unum, haec duo millia* Sciopp.

multitudinis] *multitudineis* Vulgat. — *multitudinis numero* Sciopp.

singularis] *singulis* Havn.

denarius gradus] Vulg. Vertran. Sciopp. — *denarios gradus* veteres libri omnes.

a decem ad nonaginta] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *decem ad IX* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. — *X ad IX* Venet. I. II.

ta, centenarius a centum ad nongenta. Ita tribus gradibus sex decuriae fiunt, tres milliariae, et tres minores. Antiqui his numeris fuerunt contenti. Ad hos tertium et quartum actum ab deciens minorem imposuerunt vocabula; neque ratione; sed tamen non contra est eam de qua scribimus, analogian. Nam ut deciens cum dicatur hoc deciens, ut mille hoc mille, ut sit utrumque sine casibus vocis, dicemus ut hoc mille, huius mille,

Ald. Bas. Paris. Gryph. — *decem ad hoc* Havn. fort. id ex XC natum.

centenarius] *centenaribus* Ed. princ. vet. — *centenarios* Havn.

a centum] om. Edit. Vulg. Vertr.

ad nongenta] Vulg. Vertr. Sciopp. — *DCCCC* veteres omnes.

ita] *item* Havn.

milliariae] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *miliaria* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

et tres minores] *et res minores* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand.

his numeris] *his numerus* Edit. princ. — *heis numereis* Vulg.

fuerunt] *fiunt* Havn.

ad hos tertium] Flor. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ad alios tertium* Edit. princ. vet. — *ad hoc tertium* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.

actum] *actura* Edit. princ.

ab deciens minores] Florent. Havn. — *a decies minores* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *a deciens minora* Vulg. Vertran. — *addiderunt posteriores atque ieis minora* Sciopp.

contra est] *contra* Havn.

analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.

nam ut deciens] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *nam ut decienis* Florent. Havn. — *nam ut deciennis* reliqui. — Fort. *nam deciens.*

ut mille hoc mille] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. — *ut mille* Par. Gryph. — *ut hoc mille, huius mille* Vulgat. Vertr. Sciopp.

sine casibus . . . mille] om. Havn.

sic hoc deciens, huius deciens, nec eo minus in altero, quod est mille, praeponemus hi mille, horum mille.

50. Quoniam in eo est nomen commune, quam vocant ὁμωνυμίαν, obliqui casus ab eodem capite ubi erit ὁμωνυμία, quo minus dissimiles fiant, analogia non prohibet. Itaque dicimus hic Argus, cum hominem dicimus, cum oppidum, Graecanice hoc Argos, cum Latine Argi. Item faciemus, si eadem vox nomen et verbum significabit, ut et in casus et in tempora di-

sic hoc deciens] *si hoc deciens* Edit. princ. vetust. neque hoc ex Flor. a Vict. in Edit. princ. emendatum. — *sic hoc decienes huius decienis* Havn.

nec eo minus] *neque cominus* Havn.

hi mille] *hei mille* Vulg.

C a p. L.

commune] *conmune* Edit princ.

ὁμωνυμίαν] *omonimyan* Flor. Havn. — *emonimia* Edit. princ. vet. — *emonimiam* Rholand. Venet. I. II. — *ab eodem . . ὁμωνυμία* om. Havn.

ὁμωνυμία] *omonimya* Flor. — *emonimia* Edit. princ. vet. — *omonimia* Rhol. Venet. I. II. — *homonymia* Ald. Bas. Par. Gryph.

quo minus] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *obliqui casus quo minus* veteres libri omnes.

hic Argus . . dicimus] om. Havn.

graecanice] Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *graecancenie* Flor. — *graecaneaene* Havn. — *graecamcene* Rhol. — *graecam cene* Venet. II. — *graecancerie* Ed. princ. vet.

cum latine Argi] Flor. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cum latine Argei* Havn. — *cum itaque Argi* Ed. princ. vetust. — *Latine hei Argei* Vulg. — *Latine hi Argi* Vertr. Sciopp.

si eadem vox] *Eadem vox* Vulg. Vertr. Sciopp.

nomen et verbum] Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *nominct verbum* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.

significabit] Pius. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *significavit* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.

ut et in casus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ve-

spariliter declinetur, ut faciamus a Meto quod nomen est, Metonis, Metonem; quod verbum est Metam, Metebam.

51. Reprehendunt, cum ab eadem voce plura sunt vocabula declinata [et sunt] quas *συνωνυμίας* appellant, ut Sappho, et Alcaeus et Alcaeo, sic Geryon, Geryo-
(120) nus, Geryones: in hoc genere, quod casus perperam permutant quidam, non reprehendunt analogian, sed qui eis utuntur imperite: quod quisque caput praehen-

net. I. II. Ald. Bas. — *ut in casus* Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
quod nomen est] *quom nomen est* Sciopp.
Metonis] *motonis* Edit. princ. vet.
quod verbum est] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod verbum est meto, metis* Vulg. — *quod verbum meto, metis* Vertr. — *quom verbum meto, metis.* Sciopp.

C a p. LI.

declinata, quas] *declinata et sunt quas* Vulg. Vertr. Sciopp.
συνωνυμίας] *sinonymias* Flor. — *sinonimas* Edit. princ. vetust. — *synonimas* Rhol. Venet. I. II. — *synonymas* Ald. Basil. Par. Gryph. — om. Havn.
Sappho] *Sapho* Ed. princ. vet. — *Sappho et* om. Augustin. in Emendat. Sciopp. — Fort. alterum declinationis genus excidit.
Geryon] *Gerion* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. et sic semper.
Geryonus] *gerionus* Flor. — *gerionis* Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. — *Geryonis* Par. Gryph. Sciopp. — *geriones* Edit. princ. vetust. — *et Geryones* Vulg. Vertr.
Geryones] *geriones* Flor. Havn. — *gerionus* Edit. princ. vet. — *gerione* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *Geryone* Paris. Gryph. — *Geryonem* Sciopp. — *et Geryonas* Vulg. Vertr.
perperam] *perparam* Edit. princ.
analogian] Havn. — *analogiam* ceteri.
eis utuntur] Florent. Havn. — *eis utitur* reliqui.
caput praehenderit] Flor. — *caput prenderit* Edit. princ. vet. Rholand. — *caput pertenderit* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *caput pretenderit* Havn.

derit sequi debet eius consequenti casus in declinando, 151
ac non facere, cum dixerit recto casu Alcaeus, in obliquis dicere Alcaeoni et Alcaeonem: quod si miscuerit, [et] non secutus erit analogias, reprehendendum est.

52. Reprehendendum Aristarchum quod haec nomina Melicertes et Philomedes similia neget esse, quod vocandi casus habeat alter Melicerta, alter Philomede: sic qui dicat Lepus et Lupus non esse simile, quod alterius vocandi casus sit Lupe, alterius Lepus: sic Socer, Macer, quod in transitu fiat ab altero trisyllabum Soceri, ab altero bisyllabum Macri. De hoc etsi supra responsum est, cum dixi de lana, hic quoque

eius consequenti casus] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *eius consequentiam casus* Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *eius consequentias casus* Vulg. Vertran. Sciopp. — Corrige: *eius consequentis casus.*
ac non facere] *facere; at non* Scalig.
dixerit] *dixit* Havn.
in obliquis] *in obliqueis* Vulg. — *in obliqui* Havn.
dicere Alcaeoni] *dicere Alceon* Edit. princ. vetust.
quod si miscuerit] Florent. Havn. — *quod si institerit* ceteri omnes.
et non secutus] *et* delet Augustin. in Emendat.; omitt. Vertr. Sciopp.

C a p. LII.

reprehendendum] *repraehendendum* Edit. princ. Flor. — *reprehendunt* ex coniectura in margine Augustinus, in textu Vertr. Sciopp.
neget] *negent* Havn.
vocandi] *vocandei* Vulg. ita et infra. —, cf. VIII, 38.
alter . . alter] *aliter . . aliter* Havn.
lepus] *lupus* Havn.
in] om. Havn.
altero trisyllabum] *atterotri syllabum* Havn.
bisyllabum macri] *bisyllaba luem macri* Havn. sed prima mediae vocis littera deleta.
etsi] *si* Havn.
cum dixi de lana] om. Sciopp. — *cum dixi de lucerna* Augustin. in marg. ex coniectura.
hic quoque] *heic quoque* Vulg.

amplius adiiciam, similia non solum a facie dici, sed etiam ab aliqua coniuncta vi et potestate, quae et oculis et auribus latere soleant; itaque saepe gemina facie mala negamus esse similia, si sapore sunt alio: sic equos eadem facie nonnullos negamus esse similis, in nationes exprocreante dissimilis. Itaque in hominibus emendis, si natione alter est melior, emimus pluris, atque in hisce omnibus similitudines non sumimus tantum a figura, sed etiam aliunde, ut in equis aetas, ut in his cuiusmodi faciant pullos, ut in pomis, quo sint succo. Si igitur idem sequitur in similitudine verborum quis, reprehendendus non est. Quare dissimilitudinem di-

adiiciam] *additiam* Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol.
oculis] *oculeis* Vulg.
latere soleant] Flor. Ed. princ. vetust. Rhol. — *latere soleat* ceteri.
esse similia]. *esse similes* Havn.; quae sequuntur usque ad *in nationes* idem om.
esse similis] *esse simileis* Vulg. — *esse similes* Vertr. Sciopp.
in nationes] mendose *in oationes* excusum in Rhol.; unde *in orationes* Venet. I. II. Pius. — *natione* corrigit Vertr. — *si natione seu* Sciopp. — Fort. *si natione eos procreante.*
ex procreante] *exprocreate* Venet. I. II. Pius. — *procreatione* Sciopp.
dissimilis] *dissimileis* Vulg. — *dissimiles* Vertr. Sciopp.
hominibus] *omnibus* Havn.
emendis] *emendeis* Vulg.
emimus] *eminus* Edit. princ. vet. Gryph. — *et minus* Havn.
hisce] *heisce* Vulg.
sumimus] *summimus* Edit. princ. vet. — *sum imus* Ven. I. II.
tantum] *tm̄* Havn.
equis] *equeis . . heis . . pomeis* Vulg.
in his cuiusmodi] *iis eiusmodi* Havn.
in pomis] *in domis* Venet. I. II.
succo. Si igitur] *succosi . igitur* Ed. princ. vet. et simplici *c* Havn. — *succosa . igitur* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
reprehendendus] *repraehendundus* Florent. — Fort. *verborum, quis reprehendundus est?*
dissimilitudinum] *dissimilitudinem* Flor. Havn. — *dissimilitudines* Edit. princ. vetust.

scernendarum causa nonnunquam ut pronomen assumitur, sic casum aliquem assumi, ut in his Nemus, Lepus, hic Lepus, hoc Nemus: Itaque discedunt ac dicuntur hi Lepores, haec Nemora, sic aliud si quid assumptum erit extrinsecus, quo similitudo penitus per-
spici possit; non enim erit remotum a natura, neque 152
enim magnetas lapides duo inter se similes sint necne, perspicere possis, nisi minutum extrinsecus prope apposueris ferrum, quod similes lapides similiter ducunt, dissimiliter dissimiles. Quod ad nominationum analogiam pertinet, ita declinatum arbitror, ut omnia quae
dicuntur contra, ad respondendum ab his fontibus su- (121)
mi possint.

53. Quod ad verborum temporalium rationem at-

assumitur] *adsumitur* Vulgat. Vertr. Sciopp.; idem libri paulo post *adsumi* scribunt et infra: *adsumtum.*
ut pronomen] *pronomen* Havn.
casum] *casu* Havn.
assumi] *adsummi* Havn.
in his] *in heis* Vulg.; infra: *hei lepores.*
itaque discedunt ac] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *itaque differunt ac* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *discedunt ac diducuntur* Augustin. et Vertr. in marg
non enim] *non* Havn
magnetas] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. — *magnetes* ceteri.
duo inter . . lapides] om. Havn.
ad nominationum analogiam] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad nominativom analogia* Florent. — *ad nominativum analogia* Edit. princ. vet. Ven. I. II. — *ad nominationum analogia* Havn. — *ad ntm̄ analogia* Rholand. — *ad nominationem analogia* Ald. Bas. Paris. Gryph. — Fort. *ad nominatuum analogian.*
pertinet] om. Havn.
his fontibus sumi] Flor. Havn. Edit. princ. Rhol. — *his fontibus summi* Edit. vetust. — *his sumi fontibus* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. (*heis*) Vertr. Sciopp.
possint] Vertr. Sciopp. — *possit* reliqui omnes.

Cap. LIII.

temporalium] om. Vulg. Vertr. Sciopp.

tinet, cum partes sint quatuor, temporum, personarum, generum, divisionum, ex omni parte quoniam reprehendunt, ad singula respondebo.

54. Primum quod aiunt analogias non servari in temporibus, cum dicant Legi, Lego, Legam et sic similiter alia; nam quae sint ut Legi perfectum significare, duo reliqua Legam et Lego inchoatum, iniuria reprehendunt. Nam ex eodem genere et ex divisione idem verbum quod sumptum est, per tempora traduci

temporum] *tempora* Havn. Edit. princ. vet.
reprehendunt] *repraehendunt* Flor. — *reprendunt* Edit. princ. vetust.

C a p. LIV.

cum dicant] *cum dicat* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
legi lego] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. — *lego legi* reliqui.
legam] *legebam* Ald. Basil. Paris. Gryph.
sic similiter alia] nos ex Havn. in quo *si similiter alia* legitur; fort. primum vocab. delendum. — *sic mille alia* Augustin. marg. ex coniectura, Vertr. Sciopp. — *sic simile alia* ceteri omnes.
nam quae sint] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *nam quae sunt* ceteri.
ut legi] Augustin. marg. ex coniectura, Vertr. Sciopp. — *ut legerem* Flor. Havn. — *ut legerim* Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ut legeram* ceteri.
perfectum] *perfectam* Flor. Havn. Edit. princ. vet.
legam et lego] Vulg. Vertr. Sciopp. — *lego et legam et lego* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *lego et legebam et legam* Ald. Basil. Par. Gryph. — Fort. *lego et legam.*
inchoatum] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *inchoatam* veteres omnes.
iniuria] *iniuriam* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
reprehendunt] *repraehendunt* Flor. Edit. princ.
et ex divisione] *ex* om. Vulg. Vertran. Sciopp.

potest, ut Discebam, Disco, Discam et eadem perfecti, sic Didiceram, Didici, Didicero.

55. Ex quo licet scire verborum rationem constare, sed eos qui trium temporum verba pronuntiare velint, inscienter id facere; idem illos, qui reprehendunt quod dicamus Amor, Amabor, Amatus sum; non enim debuisse in una serie unum verbum esse duplex, cum duo simplicia essent. Neque ex divisione si uniusmodi ponas verba, discrepant interse; nam infecta omnia simplicia similia sunt et perfecta duplicia inter se paria in omnibus verbis ut haec, Amabar, Amor, Amabor, Amatus ero. Quare item male dicunt Ferio, Feriam, Percussi, quod est ordo; Feriam, Ferio, Feriebam: et item

ut] *et* Havn.
discebam] *discedam* Edit. princ. vetust.

C a p. LV.

rationem constare] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ratione constare* veteres libri omnes.
eos qui trium] *eos per trium* Edit. princ. vet. — *eos qui tritum* Havn.
id facere] *id facere scire licet* Vulg. Vertr. Sciopp.
idem illos] *item illos* Vulg. Vertran. Sciopp.
quod dicamus] Flor. Havn. — *quod dicimus* ceteri.
unum verbum] *verborum* Havn.
cum] om. Havn.
divisione, si uniusmodi ponas] omnes veteres libri. — *divisione uniusmodi paene* Vulgat. Vertran. Sciopp.
duplicia] *duplitia* Edit. princ. vetust. — *et duplicia* Havn.
verbis] *verbeis* Vulg.
ut haec] Flor. Havn. — *ut hoc* Ald. Bas Par. Gryph. — *ut hic* Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vertran. Sciopp. — *ut heic* Vulg.
amabar] *amabor* pr. m. Havn.
amatus ero] Fort. *amatus eram, sum, ero.*
dicunt ferio feriam] *dicunt feriam* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
feriam, ferio, feriebam] *feriam, feriebam* Florent. Ed. princ. vetust. Rhol. — *percussi quod . . . et item* om. Havn.
et item] Vulg. Vertr. Sciopp.; reliqui omittunt; pro *percussi*

153 Percussi, Percutio, Percutiam: sic deinceps in reliquis temporibus reprehendenti responderi potest.

56. Similiter errant qui dicunt, ex utraque parte verba omnia commutare syllabas oportere aut nullum in his Pungo, Pungam, Pupugi: Tundo, Tundam, Tutudi; dissimilia enim conferunt, verba infecta cum perfectis. Quod si infecta modo conferrent, omnia verbi principia incommutabilia viderentur, ut in his, Pungebam, Pungo, Pungam; et contra ex utraque parte commutabilia, si perfecta ponerent, ut Pupugeram, Pupugi, Pupugero.

57. Item male conferunt Fui, Sum, Ero, quod Fui est perfectum, cuius series sibi, ut debet, in omnibus personis et formis constat, quod est Fueram, Fui, Fuero; de infectis Sum, quod nunc dicitur, olim dicebatur Esum et in omnibus personis constabat, quod

reponendum *percutiebam*, nisi hoc vestigium est aliorum temporum quae exciderant.
reliquis] *reliqueis* Vulg.

Cap. LVI.

oportere, aut nullum] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *oportere ut* Vulgat. Vertr. Sciopp.
in his] *in heis* Vulg.
pungo pungam] *pongo pugnam* Havn.
tutudi] *tutidi* Ed. princ. vet.
verba infecta] *verba infecti* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol.
cum perfectis] *cum imperfectis* Edit. princ. vet. — *cum perfecteis* Vulg.
ut in his] *ut in heis* Vulg.

Cap. LVII.

sum] *suo* Havn.
personis et formis] Vertran. Sciopp. — *personeis et formeis* Vulg. — *et formis* in omnibus veteribus libris desideratur.
de infectis] *de infecteis* Vulg.
dicitur, olim dicebatur] omnes veteres, et Augustinus in marg. — *olim* om. Vulgat. Vertr. Sciopp.
personis] *personeis* Vulg.

dicebatur, Esum, Es, Est: Eram, Eras, Erat: Ero, (122)
Eris, Erit: sic huiuscemodi cetera servare analogian videbis.

58. Etiam hoc reprehendunt, quod quaedam verba neque personas habent ternas neque tempora terna. Id imperite reprehendunt, ut si quis reprehendat naturam, quod non uniusmodi finxerit animalis omnis. Si enim natura non omnes formae verborum terna habeant tempora, ternas personas, non habeant totidem verborum divisiones; quare cum imperamus, natura quod infecta solum habet, cum et praesenti et absenti imperamus, fiunt terna, ut Lege, Legito, Legat; perfectum enim imperat nemo: contra quae sunt fatendi,

huiuscemodi] Flor. — *huiusmodi* reliqui.
analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.

Cap. LVIII.

Etiam in hoc reprehendunt] veteres libri omnes. — *Etiam hoc reprehendunt* Vulg. Vertr. Sciopp. — Flor. more suo *repraehendunt.*
uniusmodi] *huiusmodi* Havn.
animalis omnis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris Gryph. — *animaleis omneis* Vulg. — *animanteis* Augustin. ex coniectura in margine, unde Sciopp. et Vertr. *animantes omnes.*
si enim natura] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *sic enim natura* veteres omnes.
terna habeant] *ternas habent* Havn.
non habeant totidem] *non habent totidem* Vulgat. Vertran. Sciopp.
quare cum imperamus] *quare cur imperamus* Augustinus in Emendat. Sciopp.
natura] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *naturae* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
quod infecta] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quod infectaba* Flor. — *quod infectabat* Edit. princ. vetust. — *quod affectabat* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
et absenti] Vulg. Vertr. Sciopp. — *aut absenti* reliqui omnes.
quae sunt fatendi] Vulg. (*fatendei*) Vertran. Sciopp. — *quae sunt imperandi* veteres omnes; fort.: *quae sunt indicandi.*

ut Lego, Legis, Legit, novena fiunt verba infecti, novena perfecti.

154 59. Quocirca non si genus cum genere discrepat, sed in suo quisque genere si quid deest, requirendum. Ad haec addita si erunt ea quae de nominativis supra sunt dicta, facilius omnia solventur. Nam ut illic externi caput rectos casus, sic hic forma est persona eius qui loquitur, et tempus praesens, ut Scribo, Lego. Quare ut illic fit, sic hic item acciderit in formula, ut aut caput non sit, aut ex alieno genere sit proportione eadem, quae illic dicimus, cur nihilominus servetur analogia: item, sicut illic caput suum habebit, et in obliquis casibus transitio erit in aliquam formulam, qua assumpta, reliqua facilius possunt videri verba

verba infecti] *verbi infecti* pr. m. Havn.

C a p. LIX.

discrepat] *discrepant* Havn.
si quid deest, requirendum] Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *si quid est deest requirendum* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. — *si quid deest, est requirendum* Paris. Gryph. — Fort. *quisque* in *quoque* mutandum aut omnino inducendum.
si erunt] *erunt* Havn.
nominativis] *nominativeis* Vulg.; et paulo post: *illeic . . heic* et sic semper.
externi caput] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *extremum caput* ceteri.
rectos] *rectus* Havn.
sic hic] *si hic* Rhol. cum Havn.
est persona] *est personas* Pius.
genere sit proportione] Flor. Rhol. — *genere fit proportione* Havn. — *genere non sit proportione* Edit. princ. vetust. — *genere sic proportione* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *genere sint proportione* Vulg. Vertr. Sciopp.
illic dicimus] Fort. *illic diximus.*
obliquis] *obliqueis* Vulg.
transitio] *translatio* Havn.
assumpta] *adsumpta* Vulg. Vertr. Sciopp.
possunt] *possint* Havn.

unde sint declinata; fit enim, ut rectus nonnunquam sit ambiguus, ut in hoc verbo Volo, quod id duo significat, unum a voluntate, alterum a volando. Itaque a Volo intellegimus et volare et velle.

60. Quidam reprehendunt, quod Pluit et Luit dicamus in praeterito et praesenti tempore, cum analogiae sui cuiusque temporis verba debeant discriminare. Falluntur; nam est ac putant aliter, quod in praeteritis U dicimus longum, Plūit, Lūit; in praesenti breve Plŭit, Lŭit; ideoque in venditionis lege fundi Ruta Caesa ita dicimus, ut U producamus.

61. Item reprehendunt quidam, quod putant idem esse Sacrifico et Sacrificor, et Lavat, et Lavatur, quod (123)
sit an non, nihil commovet analogian, dum Sacrifico

rectus] *rectus casus* Havn.
ambiguus] excidisse quid censet Steph. Append. p. 150 seqq.
intellegimus] Flor. Havn. Vulg. — *intelligimus* reliqui.

C a p. LX.

ac] *ut* Havn.
in praeteritis] *in praeteriteis* Vulgat. — *in praeterito* Lipsius de rect. pron. Ling. Lat. cap. X.
longum luit, pluit] Vulg. Vertr. Sciopp. — *longum pluit luit* Lipsius loc. cit. — *longum* Havn. — *longum pluit* ceteri.
breve pluit luit] Florent. Havn. Ed. princ. vet. — *breve luit pluit* reliqui.
in venditionis lege] *lege in venditiones* Havn.
ruta caesa] *rura cesa* Ed. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II.

C a p. LXI.

sacrifico et sacrificor] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *sacrificio et sacrifico* Flor. Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *sacrifitio et sacrifico* Edit. princ. vetust.
et lavat] Vulg. Vertr. Sciopp. — *relavat* veteres libri omnes.
commovet] *commove* Havn.
analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.
dum sacrifico qui] Augustin. in Emendat. Sciopp. — *dum sacrificii qui* Havn. — *dum sacrifici qui* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.; ita et Flor. Cod.;

qui dicat, servet sacrificabo et sic per totam formam, nec dicat Sacrificaturus aut Sacrificatus sum; haec enim inter se non conveniunt. Apud PLAUTUM cum dicit

Piscis ego credo, qui usque dum vivunt lavant,
155 *Diu minus lavari, quam haec lavat Phronesium.*

ad Lavant Lavari non convenit, ut I sit postremum, sed E: ad Lavantur analogia Lavari reddit, quod Plauti aut librarii mendum si est, non ideo analogia, sed qui

sed in *sacrifici* rubro puncto τὸ λεγόμενον *i* expunctum. — *dum sacrificat, qui* Vulg. Vertr.
servet . . dicat] om. Havn.
nec dicat] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ne dicat* veteres libri.
sacrificaturus] *sacrificandus* Vulgat. Vertran. Sciopp. — Fort. *sacrificatur.*
apud Plautum] Truculent. II, 3, 1.
piscis] *pisceis* Vulg. Vertr. Sciopp.
vivunt lavant] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *vivunt adlavant* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg Vertran. Sciopp.
Phronesium] *pronesium* Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *phornesium* Havn.
ad lavant] Rhol. Augustin. in Emendat. — *adlavant* reliqui.
lavari] *lauri* Havn.
ut I sit] Havn. — *ut T sit* Flor. Ed. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut sit* Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
sed E] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. — *sed* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *sed R* Vulg. Vertr. Sciopp.
ad lavantur] Rhol. — *adlavantur* Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *ut lavantur* Vulg. Vertr. Sciopp.
analogia lavari] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *analogia adlavari* Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
reddit] *credit* Vulg. Vertr. Sciopp.
quod Plauti] Flor. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod Plau.* Ald. Bas. Par. Gryph. — *quod Plautius* Ed. princ. vetust. — *quod Plautus* Venet. I. II. Pius.
aut librarii] *haut librarii* Sciopp.
mendum] Flor. Havn. Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Sciopp. — *mendiunt* Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *mendium* Rhol. — *mendum fuit* Vulg. Vertr.

scripsit, est reprehendendus. Omnino et Lavant et Lavantur dicitur separatim recte in rebus certis, quod puerum nutrix lavat, puer a nutrice lavatur: nos in balneis et lavamus et lavamur. Sed consuetudo alterum utrum cum satis haberet, in toto corpore potius utitur Lavamur, in partibus Lavamus, quod dicimus lavo manus, sic pedes et cetera. Quare e balneis non recte dicunt Lavi, Lavi manus, recte. Sed quoniam in balneis Lavor, Lavatus sum, sequitur, ut contra quoniam est Soleo, oportet dici Solui, ut CATO et ENNIUS scribit, non ut dicit volgus, Solitus sum, debere dici; neque propter haec, quod haec quoque discrepant in sermone pauca, minus est analogia, ut supra dictum est.

62. Item cur non sit analogia, asserunt, quod ab

lavant et lavantur] *lavant et lavatur* Edit. princ. vet. — *lavat et lavantur* Havn.
certis] *certeis* Vulg.
in balneis] *in balincis* Vulg. Vertran. Sciopp.
alterum utrum] *alterutrum* Vulgat. Vertran. Sciopp.
potius utitur] Flor. — *potius utimur* reliqui.
quare e balneis] Havn. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *quare e valneis* Flor. — *quare et in balineis* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quare et ut in eis* Edit. princ. vetust.
lavi manus, recte] om. Sciopp. — *lavi ma manus recte* Havn.
in balneis] *in balineis* Vulgat. Vertran. Sciopp.
lavatus] *lautus* Havn.
oportet] *opportet* Ed. princ. vet.
Ennius scribit] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *Ennius scribunt* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp.
volgus] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vulgus* reliqui.
haec quoque discrepant] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *discrepant* Havn. — *hae discrepant* ceteri.
minus] *manus* Havn.
ut supra . . analogia] om. Havn.

C a p. LXII.

asserunt quod] Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

similibus similia non declinentur, ut ab Dolo et Colo; ab altero enim dicitur Dolavi, ab altero Colui. In quibus assumi solet aliquid, quo facilius reliqua dicantur, ut in Myrmecidis operibus minutis solet fieri. Igitur in verbis temporalibus quom similitudo saepe sit confusa, ut discerni nequeat, nisi transieris in aliam personam aut in tempus: quae praeposita sunt, non esse similia intellegitur, cum transitum est in secundam personam: quod alterum est Dolas, alterum Colis. Itaque in reliqua forma verborum suam utrumque sequitur formam.

— *asserint quod* Flor. — *efferunt quod* Ed. princ. vetust. — *adferunt quod* Vulg. Vertr. Sciopp.
ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.
non declinentur] *non declinantur* Vulgat. Vertran. Sciopp.
assumi] *assummi* Edit. princ. vetust. — *adsumi* Vulgat. Vertr. Sciopp.
facilius dicantur] Fort. *facilius videantur.*
ut in Myrmecidis] Vulg. Vertran. Sciopp. — *uti Myrmecidis* Pius. Ald. Bas. Par. Gryph. — *uti murnecidis* Florent. — *utimur me cydis* Havn. — *uti munnecidis* Edit. princ. vet. Rhol. — *uti munecidis* Venet. I. II.
minutis] *minuteis* Vulg.; item postea *verbeis.*
temporalibus] *temporibus* Havn.
quom similitudo] Vulg. — *quo similitudo* Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cum similitudo* Vertr. Sciopp. — *cum dissimilitudo* Henr. Stephan. Append. pag. 150.
praeposita] *proposita* Havn. Sciopp.
non esse] ita correxit Vertr. probante Stephan. Append. pag. 150, a Sciopp. quoque in ordinem receptum. — *nosse* reliqui omnes.
similia intellegitur] Flor. — *similia intelligitur* Edit. princ. vet. — *similiter intelligitur* Havn. Rhol. Venet. I. II. — *similiter et intelligitur* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. — *similia intelleguntur* Vulg. Vertr. Sciopp.
transitum est] om. Havn.
in secundam personam] omnes veteres libri. — *in aliam personam* ex praecedenti Vulg. Vertr. Sciopp.
colis] *est colis* Havn.
in reliqua forma verborum] *in reliquis* Sciopp.
suam utrumque] Sciopp. — *suam uterque* ceteri omnes.

Utrum in secunda forma verborum temporale habeat 156
in extrema syllaba AS an IS, ad discernendas dissimilitudines interest: quocirca [quare] ibi potius index analogiae, quam in prima, quod ibi abstrusa est dissimilitudo, ut apparet in his Meo, Neo, Veho; ab his (124)
enim dissimilia fiunt transitu, quod sic dicuntur Meas, Nes, Vehis, quorum unumquodque suas conservat similitudinis formas.

63. Analogian item de his quae appellantur participia, reprehendunt multa iniuria; nam non debent

utrum in secunda] *cum in secunda* Sciopp. Vertr. ante haec quaedam excidisse existimat.
forma verborum temporale habeat] *persona alterum verbum habet* Sciopp.
AS an IS] Flor. — *as cum is* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *AS alterum IS* Sciopp. — *AS* Edit. princ. vetust. Vulg. Vertr.
ad] Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *at ad* Flor. — *at si ad* Havn. — *ae si ad* Edit. princ. vet. — *ac si ad* Vulg. Vertr. — *quod ad* Sciopp.
dissimilitudines] *similitudines* Havn.
quare] om. Havn.; natum ex praeced. *quocirca.*
index] *iudex* Havn.
abstrusa est dissimilitudo] *obtrusa est similitudo* Havn.
neo, veho] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *neo ruo* veteres libri omnes.
in his] *in heis . . heis* Vulg.
dicuntur meas, nes, vehis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicuntur meo. as, neo nes, ruo ruis* veteres libri omnes.
suas] *suam* Havn.
similitudinis] om. Havn.
formas] *formam* Havn.

Cap. LXIII.

analogian] Havn. — *analogiam* ceteri.
de his] *de heis* Vulg.
multa iniuria] *multi iniuria* August. in Emend. Vertr. Sciopp.
non debent] Flor. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *non debet* ceteri.

dici terna ab singulis verbis Amaturus, Amans, Amatus, quod est ab amo, Amans et Amaturus, ab amabar Amatus. Illud analogia quod praestare debet, in suo quidque genere habet casus, ut Amatus, Amato et Amati [amatis]; et sic in mulieribus Amata et Amatae: item Amaturus eiusmodi habet declinationes, Amans paulo aliter; quod hoc genus omnia sunt in suo genere similia, proportione sic virilia et muliebria sunt eadem.

64. De eo, quod in priore libro extremum est, ideo non est analogia, quod qui de ea scripserint, aut inter se non conveniant, aut in quibus conveniant, ea cum consuetudinis discrepant verbis, utrumque . . . .

dici terna] *duci terna* Vulg. Vertr. Sciopp.
ab] Havn. — *a* ceteri.
singulis verbis] *singuleis verbeis* Vulg.
amatus . . amans] om. Havn.
quod est . . . amatus] om. Edit. princ. vetust.
et amaturus, ab amabar] Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et ab amaturus amabar* Flor. Havn. — *et amaturus ab amor* Vulg. Vertr. Sciopp.
in suo quidque] *in suo quisque* Havn. — *in suo quoque* Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
et amati] Flor. Havn. — *amati* omisso *et* reliqui omnes.
amatis] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *amatie* Edit. princ. vet. — om. Vulgat. Vertr. Sciopp.
in mulieribus] puto: *in muliebribus.*
et amatae] Flor. Havn. — *et* omittunt ceteri omnes.
eiusmodi] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *eiusdem* Ed. princ. vet. — *eiusdemmodi* Rhol. Venet. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *eiusdem modi modi* Venet. I.

Cap. LXIV.

in quibus conveniant] *in quibus conveniat* Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Pius. — *aut . . conveniant* om. Havn.
cum] om. Havn.
verbis] *verbeis* Vulg.
utrumque] sic omnes veteres libri. — *utcunque* Vulg. Vertr. Sciopp. — Deest apodosis, ut Henr. quoque Stephanus vidit in Append. pag. 21; inde lacunae dedimus signa.

sic enim omnis repudiandum erit artis, quod et in medicina et in musica et in aliis multis discrepant scriptores item in quibus conveniunt, scriptis si etiam repudiant natura (quod ita, ut dicitur, non sit ars, sed artifex reprehendendus, qui debet in scribendo non vidisse verum) non ideo non posse scribi verum. Qui dicit hoc Monti et hoc Fonti, cum alii dicant hoc Monte et hoc Fonte, sic alia quae duobus modis dicuntur, cum alterum sit verum, alterum falsum: non 157
uter peccat tollit analogias, sed uter recte dicit, confirmat: et quemadmodam is qui [cum] peccat in his verbis, ubi duobis modis dicuntur, non tollit rationem cum sequitur falsum, sic etiam in his quae non duo-

omnis] *omnes* Vertr. Sciopp. — *omneis* Vulg.
repudiandum erit] Florent. Havn. Sciopp. — *repudiandum est* ceteri.
artis] *artes* Vertr. Sciopp. — *arteis* Vulg.
quod et in] Florent. Havn. — *quod in* reliqui omnes.
aliis multis] *aliis multeis* Vulg.
discrepant] *discrepat* Havn.
scriptis si etiam] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *scriptis etiam* Ald. Bas. Paris. Gryph. — *scriptis sic etiam* Vulg. (*scripteis*) Vertr. Sciopp.
repudiant natura] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *re repudiant . nam* Vulg. et in margine: *pugnant natura.* — *repugnant naturae* Vertran. Sciopp. — Fort. *repudiant naturam.*
quod ita, ut dicitur] Florent. Havn. — *quod ita dicitur ut* Vertr. Sciopp. — *quod ita dicitur* reliqui omnes.
non ideo non] *non ideo dicendum non* vel persimile quid desiderari, bene monuit Henr. Stephan. Append. pag. 36.
posse scribi verum] *posse sciri verum* Henr. Stephan. Append. pag. 36 et 153 ut infra: *non scientiam tollit orationis.*
qui dicit] *quod quis dicit* Vertr. Sciopp.
alii dicant] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *alii dicunt* Havn. — *alia dicant* reliqui.
duobus modis] *duobus modeis* Vulg.; paulo iufra: *heis verbeis . . . modeis . . . in heis.*
cum peccat] *non peccat* Havn. — Fort. *peccat.*
quae non duobus] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *non in duobus*

bus dicuntur, si quis aliter putat dici oportere atque oportet, non scientiam tollit orationis, sed suam inscientiam denudat.

65. Quibus rebus solvi arbitraremur posse quae dicta sunt priori libro contra analogian, ut potui, brevi percucurri. Ex quibus si id confecissent, quod volunt, ut in Lingua Latina esset anomalia, tamen nihil egissent ideo, quod in omnibus partibus mundi utraque natura inest; quod alia inter se, alia sunt, sicut in animalibus, dissimilia, ut equus, bos, ovis, homo, item
(125) alia: et in unoquoque horum genere inter se similia et innumerabilia. Item in piscibus dissimilis natura mu-

Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. — *duobus*, omissis *quae non* Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

tollit orationis] *tollit rationis* Henric. Stephan. Append. pag. 154. Popma ad IX, 27, pag. 263 Bip.

suam inscientiam] *suam inscitiam* Vulg. Vertr.

denudat] *nudat* Vulg.

Cap. LXV.

arbitraremur] *arbitramus* Havn.

priori libro] *priore libro* Vulgat. Vertr. Sciopp.

contra analogian] Flor. — *contra analogiam* reliqui.

percucurri] *percurri* Vulgat. Vertr. Sciopp.

ut in] *ut* Havn.

nihil egissent] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *nihil legissent* reliqui omnes.

dissimilia] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *dissimilia sunt* veteres omnes; recte, verba enim *alia sunt*, nisi quaedam exciderunt, eliminanda.

ovis] *cuius* Ed. princ. vet.

alia et in unoquoque] Flor. Havn. — *et* om. reliqui omnes.

similia et innumerabilia] Flor. — *similia innumera* Scioppius. — *similia innumerabilia* reliqui omnes.

natura] Havn. — om. ceteri. — Fort. *naturae*.

raena lupo, his soleae, haec muraenae et mustellae, sic aliis, ut maior ille numerus sit similitudinum earum, quae sunt separatim in muraenis, separatim in asellis, sic in generibus aliis. Quare cum in declinationibus verborum numerus sit magnus a dissimilibus verbis ortus, quod etiam vel maior est in quibus similitudines reperiuntur, confitendum est esse analogias. Itemque cum ea non multo minus, quam in omnibus verbis, patiatur uti consuetudo communis, fatendum illud, quodammodo analogian sequi nos debere universos, singulos autem, praeterquam in quibus verbis offensura

his soleae] *his solee* Edit. princ. vet. Rholand. — *heis soleae* Vulg. — *his solet* Havn. — Fort. *hic* vel *is soleae*.

haec murenae] Ald. Basil. Par. Gryph. — *hae murenae* Vulg. — *haec nerenae* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *heis murenae* Augustin. in Emend.; unde *his murenae* Vertr. Sciopp.

mustellae] *mustele* Edit. princ.

sic aliis] *sic alii* Augustin. in Emendat. Vertr. Sciopp.

muraenis] *muraeneis*, item *aselleis* Vulg. — *separatim in muraenis* om. Havn.

aliis] *alis* Havn.

cum in declinationibus] Flor. Havn. — *cum in clinationibus* Rhol. — *cum in inclinationibus* Vulg. Vertran. Sciopp. — *cum inclinationibus* reliqui.

verbis] *verbeis* Vulg. — *verbis sit* Havn.

quod etiam vel] *quod tamen vel* Sciopp.

confitendum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *conferendum* veteres libri omnes.

est] om. Havn.

itemque cum] Vulg. Vertran. Sciopp. — *item que cura* Edit. princ. vetust. — *item quae cum* Flor. Edit. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

verbis] *verbeis* Vulg. ita et supra.

illud quodammodo] Vulg. Vertr. Sciopp. — *illud quo quando* Florent. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *illud quia quando* Ald. Bas. Par. Gryph. — *illud quoquo qn̄* Havn.

analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.

singulos autem] *singulos tum* Flor. Edit. princ. vet. — hunc locum mendo non carere, Henric. Stephan. adnotat in Append. p. 98, item p. 95; exciderunt quaedam. conf. IX, 1.

sit consuetudo communis, quod, ut dixi, aliud debet praestare populus, aliud e populo singuli homines. Neque id mirum est, cum singuli quoque non sint eo-
158 dem iure; nam liberius potest poeta, quam orator, sequi analogias. Quare cum hic liber id, quod pollicitus est demonstraturus, absolverit, faciam finem; proxumo deinceps de declinatorum verborum forma scribam.

singuli quoque] *singulari quoque* Havn.
demonstraturus] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. — *demonstraturum* ceteri.
absolverit] *absolverim* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol.
proxumo] Flor. — *proximo* reliqui.
de declinatorum] Pius. Vulg. Vertr. Sciopp. — *declaratorum* Havn. — *declinatorum* ceteri.
forma scribam] ita primus correxit Pius. — *firma scribam* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
In Codice Flor. haec adduntur: *M. Terenti Varronis De lingua latina ad Ciceronem Liber VIIII explicit. Incipit decimus.*
Edit. vet. novum incipit caput addito Titulo: *De disciplina loquendi in Verborum declinationibus.*
In Editione principe vacuum relictum est spatium, ut deesse quaedam videantur.

M. TERENTI VARRONIS

DE LINGUA LATINA

AD

M. TULLIUM CICERONEM

LIBER DECIMUS.

1. In verborum declinationibus disciplina loquendi dis- 159
similitudinem an similitudinem sequi deberet, multi quaesierunt. Cum ab his ratio quae ab similitudine

LIBER DECIMUS.
M. Terrentii Varronis de Analogia Liber. III. Ald. Bas. Par. Gryph. — *M. Terrentii Varronis de Lingua latina liber nonus* Vulgat. Vertr. Sciopp.

Cap. I.

loquendi] *loquendei* Vulg.
dissimilitudinem] *dissilitudinem* Havn.
quaesierunt] Florent. et Henr. Stephan. in Append. pag. 1 et 40, item 74 et 95. — *quaerunt* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quaesiverunt* Ald. Basil. Paris. Gryph.
ab his ratio] *ab his non* Edit. princ. vetust. — *ab heis ratio* Vulgat.
ab similitudine] Flor. — *similitudinem* Havn. — *a similitudine* reliqui.

oriretur, vocaretur analogia, reliqua pars appellaretur anomalia: (de qua re primo libro, quae dicerentur, cur dissimilitudinem ducem haberi oporteret, dixi; secundo contra quae dicerentur, cur potius similitudinem con-
(126) veniret praeponi;) quarum rerum quod nec fundamenta, ut debuit, posita ab ullo, neque ordo ac natura ut res postulat explicita, ipse eius rei formam exponam. Dicam de quatuor rebus, quae continentur declinationibus verborum, quid sit simile ac dissimile, quid ratio quam appellant λόγον, quid proportio quod dicunt ἀνάλογον, quid consuetudo: quae explicatae declara-

oriretur] *oritur* Stephan. Append. pag. 40.
vocaretur] *vocaret* Edit. princ. vet.
pars] *pari* Havn.
appellaretur] *appellatur* Havn.
primo libro] *libro primo* Havn.
ducem haberi] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ducem habere* Vulg. Vertran. Sciopp.
oporteret] *oportere* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
dicerentur] *dicentur* Havn.
similitudinem conveniret] *dissimilitudinem conveniret* Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.
fundamenta] *fondamenta* Havn.
ut debuit] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut debite* Havn. — *ut debita* ceteri omnes.
explicita] Flor. — *explicata* reliqui omnes.
continentur] *continent* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
λόγον] *logon* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
quid proportio] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *qui proportione* Edit. princ. vetust. — *quid proportione* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
quod dicunt] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quid dicunt* reliqui omnes. — Hoc si verum, etiam supra *quem appellant* legendum videtur.
ἀνάλογον] Vulg. Vertran. Sciopp. — *anologon* Ed. princ. vet. — *analogon* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *ἀναλογίαν* Ald. Basil. Paris. Gryph.

bunt analogian et anomaliam, unde sit, quid sit, cuiusmodi sit.

2. De similitudine et dissimilitudine ideo primum dicendum, quod ea res est fundamentum omnium declinationum ac continet rationem verborum. Simile 160
est, quod res plerasque videtur habere easdem, quas illud cuiusque simile. Dissimile est, quod videtur esse contrarium huius. Minimum ex duobus constat omne simile, item dissimile, quod nihil potest esse simile, quin alicuius sit simile, item nihil dicitur dissimile, quin addatur, quoius sit dissimile. Sic dicitur similis homo homini, equus equo, et dissimilis homo equo; nam simile est homo homini, ideo quod easdem figuras membrorum habent, quae eos dividunt ab reliquorum animalium specie: in ipsis hominibus simili de causa vir viro similior, quam vir mulieri, quod pluris

analogian] Flor. — *analogiam* reliqui.
anomaliam] Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *anomalia* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — Fort. *anomalian*.

C a p. II.

fundamentum] *fondamentum* Havn.
rationem verborum] Flor. Havn. — *rationes verborum* reliqui omnes.
videtur habere] *habere videtur* Havn.
illud cuiusque simile] *illud cuius est simile* August. in Emendat. Vertr. Sciopp.
contrarium] om. Edit. princ. vet.
item dissimile . . simile] om. Havn.
alicuius] *aliquid* Havn.
quoius sit] Flor. Havn. — *quoius id sit* Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod id sit* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
nam simile est] *nam similis est* Vulgat. Vertr. Sciopp.
ab reliquorum] *ab aliquorum* Edit. princ. vet.
in ipsis] *in ipseis* Vulg.
vir viro] *viro vir* Havn.
pluris] Havn. — *plures* ceteri. — Fort. *habet.*

habent easdem partis, et sic senior seni similior, quam puero. Eo porro similiores sunt, qui facie quoque paene eadem, habitu corporis simili. Itaque qui plura habent eadem, dicuntur similiores: qui proxume accedunt ad id, ut omnia habeant eadem, vocantur gemini, simillimi. Sunt qui tris naturas rerum putant esse simile, dissimile, neutrum, quod alias vocent non simile, alias non dissimile. Sed quamvis tria sint simile, dissimile, neutrum, tamen potest dividi etiam in duas partes sic, quodcunque conferas, aut simile esse, aut non esse; simile esse et dissimile, si videatur esse, ut dixi: neutrum, si in neutram partem praeponderet, ut si duae res quae conferuntur, vicenas habent partes,

easdem partis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *easdem partes* reliqui.
et sic senior seni] *q. V. C. et sic senis seni* Sciopp. in margine; et ita Augustin. in marg.
quam puero] *qui puro* Havn.
eo porro] *et porro* Edit. princ. vet.
habitu corporis simili] Vulg. Vertran. Sciopp. — *habitu corporis filio* Edit. princ. vet. — *habitu corporis filo* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
proxume] Havn. — *proxime* ceteri.
habeant] *habent* Havn.
tris naturas] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *treis naturas* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
putant] Havn. — *putent* ceteri.
quod alias] Flor. Ald. Basil. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod aliis* Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. — *quod alias . . . neutrum* om. Havn.
vocent] *vocetur* Vulg. Vertr. Sciopp.
alias] ut supra, eadem varietas.
partes] *parteis* Vulg. Vertr. Sciopp.
conferas] *comferas* Havn.
et dissimile] *aut dissimile* Sciopp.
in neutram] *contra neutram* Havn.
vicenas] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *vicinas* reliqui.
partes] *parteis* Vulg. Vertr. Sciopp.

et in his denas habeant easdem, denas alias ad similitudinem et dissimilitudinem aeque animadvertendas.
Hanc naturam plerique subiiciunt sub dissimilitudinis (127)
nomen. Quare quoniam fit, ut potius de vocabulo
quam de re controversia esse videatur, illud est potius 161
advertendum, cum simile quid esse dicitur, quoi parti simile dicatur esse; in hoc enim solet esse error, quod potest fieri ut homo homini simile sit et non sit, ut multas parteis habeat similis et ideo dici possit similis habere oculos, manus, pedes, sic alias res separatim et una plures. Itaque quod diligenter videndum est in verbis, quas partes et quot modis oporteat ut similis dicantur, ut infra apparebit: is locus maxime lubricus

in his] *in heis* Vulg.
denas] Flor. Havn. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp. — *denis* reliqui; sed in sequenti omnes *denas* servant.
aeque] *que* Edit. princ. vet.
subiiciunt] *subiciunt* Rhol Ed. princ. vetust.
quoniam fit ut] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quoniam fuit ut* veteres libri omnes.
cum] *quum quod* Havn. — Fort. *quom.*
simile quid esse] *quid* om. Vulg. Vertr. Sciopp.
cui parti] *quid, cui parti* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *quin cui parti* Flor. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quin quoi parti* Havn.; unde *quoi* dedimus.
homini] om. Havn.
simile sit, et non sit] Vulg. Vertr. Sciopp. — *simile sit, non sit* Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *simile non sit* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
parteis] Flor. *partes* ceteri.
habeat similis] *habeat similes* Vertr. Sciopp. — *habeat simileis* Vulg.
similis habere] *similes habere* Vertr. Sciopp. — *simileis habere* Vulg.
separatim] *seperatim* Ed. princ. vet.
plures] *plura* Havn.
in verbis] *in verbeis* Vulgat.; et infra *quas parteis . . modeis* Vulgat.
oporteat, ut similes dicantur] Vulg. (*simileis*) Vertr. Sciopp. — *oporteat similis habere dicuntur* omnes veteres libri.

est. Quid enim similius potest videri indiligenti, quam duo verba haec Suis et Suis? quae non sunt, quod alterum significat suere, alterum suem. Itaque similia esse vocibus ac syllabis confitemur, dissimilia esse partibus orationis videmus, quod alterum habet tempora, alterum casus, quae duae res vel maxime discernunt analogias. Item propinquiora genere inter se verba similem saepe pariunt errorem ut in hoc, quod Nemus et Lepus videtur esse simile, quod utrumque habeat eundem casum rectum: sed non est simile, quod eis certae similitudines opus sunt, in quo est ut in genere nominum sint eodem, quod in his non est; nam in vi-

alterum significat] Vulg. Vertr. Sciopp. — *alterum non significat* omnes veteres libri, unde Victorius: *alterum nunc significat* corrigit.

syllabis] *syllabeis* Vulg. — *sillabis* Edit. princ. vet.

discernunt] *discernuntur* Havn. prima manus.

analogias] *analogiam* Havn.

similem saepe] *simile saepe* Ed. princ. vetust. — *simlie saepe* Havn.

in hoc quod nemus] Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *in hoc quod numerus* Ed. princ. vetust., neque ex Florent. Victor. mutavit. — *in hoc nemus* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph.

et] om. Havn.

videtur esse] *videntur esse* Vulg. Vertr. Sciopp.

quod utrumque] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod cum utrumque* veteres libri omnes; delendum videtur *quod.*

habeat eundem] Flor. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *habeat eudem* Havn. — *habuerit eundem* Ed. princ. vetust. Vulg. Vertr. Sciopp.

eis certae similitudines] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *eas certe similitudines* veteres libri omnes.

genere nominum] Flor. Rholand. Venet. I. II. Vulg. Vertran. Sciopp. — *genere nomine* Ed. princ. vetust. — *genere hominum* Ald. Bas. Par. Gryph.

quod in his] *quod in heis* Vulg.

rili genere est Lepus, ex neutro Nemus; dicitur enim hic lepus, et hoc nemus. Si eiusdem generis essent, utrique praeponeretur idem ac diceretur aut hic lepus et hic nemus aut hoc lepus et hoc nemus: quare quae et quoiusmodi sunt genera similitudinum ad hanc rem, perspiciendum ei qui declinationes verborum proportione sintne, quaeret. Quod locum, quod est difficilis, qui de his rebus scripserunt aut vitaverint, aut inceperint, neque adsequi potuerunt. Itaque in eo dissensio 162
neque ea uniusmodi apparet; nam alii de omnibus universis discriminibus posuerunt numerum ut DIONYSIUS

genere est lepus] Vulg. Vertran. Sciopp. — *genere nominum sint eodem est lepus* ex praecedenti repetita veteres libri omnes.

ex neutro] *et neutro* Vulgat. Vertran. Sciopp.

generis essent] Vulg. Vertr. Sciopp. — *generis esset* veteres libri.

praeponeretur] *proponentur* Havn.

et hic nemus] *aut hic nemus* Flor. Havn. Delendum *et*, quod infra quoque in Flor. omissum.

et hoc nemus] *hoc nemus* Flor. Havn.

hoc lepus] *hoc nemus* Havn.

et hoc nemus] *hoc lepus* Havn.

quoiusmodi] Havn. — *cuiusmodi* ceteri.

sintne quaeret] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Vulg. Vertr. Sciopp. — *sint ne quereret* Venet. I. II. — *sumit ne quaereret* Pius. Ald. Basil. Par. Gryph.

quod locum quod] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quod locus quod* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *Locum hunc quod* Vulgat. Vertr. Sciopp.

difficilis] *ducilis* Havn.

de his] *de heis* Vulg.

aut vitaverint] Flor. — *aut curarunt* Havn. — *aut vitaverunt* ceteri.

inceperint] Flor. — *inceperunt* ceteri.

adsequi] *assequi* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

in eo dissensio] *in quo dissensio* Edit. princ. vetust.

universis] *universeis* Vulg.

Dionysius] *Dionisius* Edit. princ. vet. Venet. I. II. — *Dyonisius* Rhol.

Sidonius qui scripsit eas esse septuaginta unam, alii partes eius, quae habent casus, quoius eadem hic quom dicat esse discrimina quadraginta septem, ARISTOCLES retulit in literas quatuordecim, PARMENISCUS in literas
(128) octo, sic alii pauciora aut plura. Quarum similitudinum si esset origo recte capta et inde orsa ratio, minus erraret in declinationibus verborum, quarum ego principia prima duum generum sola arbitror esse, ad quae similitudines exigi oporteat: e quis unum positum in verborum materia, alterum ut in materiae figura, quae ex declinatione fit. Nam debet esse unum ut ver-

septuaginta unam] *LXXI unam* Havn.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
eadem hic] Vulg. Vertr. Sciopp. — *eidem hic* ceteri.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
dicat] *dicta* Ed. princ vet.
quadraginta] *quadringenta* Flor. — *quadringinta* Havn.
Aristocles] Flor. Sciopp. — *Aistotiles* Edit. princ. vetust. — *Aristotelis* Havn. — *Aristoteles* Rholand. Ven I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *Aristo.* Pius.
retulit] *rutulit* Flor. — *rettulit* veteres libri.
quatuordecim] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *XIIII* reliqui.
Parmeniscus] Flor. Havn. Sciopp. — *Parmenisius* Edit. princ. vet. Rholand. — *Parmensius* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *Nestocles Parmenisius* Vulg. Vertr. — *Mnestocles, Parmeniscus* Scalig. — *Nestocles et Parmeniscus* Vossius de graec. histor. lib. III, pag. 398. — *Nestocles* varia videtur lectio nominis *Aristoclis*.
in literas octo] Vulg. Vertr. Sciopp. — *VIII* reliqui omnes.
recte] *recta* Havn.
inde orsa ratio] *inde a ratione* Ed. princ. vet.
minus erraret] *minus erraretur* Vertr. Sciopp.; fort. *errarent*.
duum generum] Flor. Havn. — *duorum generum* ceteri.
ad quae] Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *atque* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. — om. Edit. princ. vet.
erigi] *exegi* Havn.
e quis] *e queis* Vulg. Vertr. Sciopp.
ut in] *in* Havn.
ex declinatione fit] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. — *ex declinatione sit* Vulg. Vertran. Sciopp. — *est ex declinatione fit* Venet. I. II. Pius. — *fit ex declinatione* Ald. Bas. — *sit ex declinatione* Par. Gryph.

bum verbo, unde declinetur, sit simile; alterum ut e verbo in verbum declinatio ad quam conferatur, eiusdem modi sit; alias enim ab similibus verbis similiter declinantur, ut ab Herus, Ferus, Hero, Fero: alias dissimiliter Herus, Ferus, Heri, Ferum. Quom utrumque et verbum verbo erit simile et declinatio declinationi, tum denique dicam esse similem, ac duplicem et perfectam similitudinem habere, id quod postulat analogia. Sed ne astutius videar posuisse duo genera esse similitudinum sola, cum utriusque inferiores species sint plures, si de his reticuero, ut mihi relinquam latebras, repetam ab origine similitudinum, quae in conferendis verbis et inclinandis sequendae aut vitandae sint. Prima divisio in oratione, quod alia verba nusquam declinantur ut haec, Vix, Mox, alia declinantur 163

declinetur] *delinentur* Havn.
ut e verbo] *ut est verbo* Ed. princ. vet.
conferatur] *conferetur* Flor. — *confertur* Havn.
eiusdemmodi] *eiusmodi* Havn.
ab similibus] Florent. Havn. — *a similibus* reliqui. — *verbeis* Vulgat.
ab herus] *herus* Havn.
dissimiliter] bis scriptum in Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
declinationi] om. Edit. princ. vet.
et perfectam] *ac perfecta* Havn.
esse similem] Fort. *esse simile.*
analogia] *analogian* Havn.
ne astutius] *ne absurdius* Ald. Bas. Par. Gryph.
utriusque] *uteriusque* Havn.
his reticuero] *his retinero* Ed. princ. vetust. — *heis* Vulg.
origine similitudinum] Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *origine similitudinis* Flor. Ed. princ. vetust. — *origine similitudineis* Vulgat. Vertr. Sciopp.
in conferendis] *in* om. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *conferendeis verbeis et indicandeis* Vulg.
vix] *nux* Havn.

ut a limo Limabo, a fero Ferebam, et quom nisi in his verbis quae declinantur, non possit esse analogia, qui dicit simile esse Mox et Nox, errat, quod non est eiusdem generis utrumque verbum, cum Nox succedere debeat sub casuum ratione, Mox neque debeat neque
15 possit. Secunda divisio est de his verbis quae declinari possunt, quod alia sunt a voluntate, alia a natura. Voluntatem appello, quom unusquivis a nomine alio imponit nomen ut Romulus, Roma. Naturam dico, quom universi acceptum nomen ab eo qui imposuit, non requirimus quemadmodum is velit declinari, sed ipsi declinamus ut huius Romae, hanc Romam, hac Roma. De his duabus partibus voluntaria declinatio refertur ad consuetudinem, naturalis ad rationem.

a limo] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ab lima* Havn. — *a lima* veteres libri omnes.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
in his verbis] *in heis verbeis* Vulg.
simile esse] *similia esse* Henr. Stephan. Append. pag. 32.
mox et nox] *nox et mox* Havn.
casuum] *casum* Havn.
voluntate] *volontate* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
unus quivis] Flor. Ed. princ. vet. Rhol. — *unusquius* Havn. — *unusquis* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *unusquisque* Vulgat. Vertr. Sciopp.
a nomine alio] *a nomine alie* Ed. princ. vet. Rhol. — *a nomine aliae* Havn. Venet. I. II.
Roma] *Romae* Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
qui imposuit] Flor. Havn. — *qui imponit* reliqui omnes.
is velit] Flor. Havn. — *id velit* reliqui omnes; Henr. Steph. Append. pag. 48. — *id* supervacaneum putavit.
hac Roma] Flor. Havn.; reliqui omnes omittunt.
de his] *de heis* Vulg.
duabus] *duobus* Havn.
voluntaria declinatio] *declinatio* delendum senset Stephan. in Append. pag. 178, 183 seqq.
ad rationem] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ad orationem* reliqui libri omnes.

Quare proinde ac simile conferri non oportet ac dicere, ut sit ab Roma Romanus, sic ex Capua dici opor- (129)
tere Capuanus; quod in consuetudine vehementer natat, quod declinantes imperite rebus nomina imponunt, a quibus cum accepit consuetudo, turbulenta necesse est dicere. Itaque neque Aristarchii, neque alii in analogiis defendendam eius susceperunt causam, sed, ut dixi, hoc genere declinatio in communi consuetudine verborum aegrotat et languescit, quod oritur e populi multiplici imperio; itaque in hoc genere in loquendo magis anomalia, quam analogia. Tertia divisio est, 17
quae verba declinata a natura: ea dividitur in partis

conferri non oportet] *conferre non oportet* coniicit Henr. Stephan. Append. pag. 43; ibidem Stephan. et pag. 32 deesse quaedam censet: *quare Capua cum Roma ac simile* vel simile quid fuisse existimans.
ab Roma] Flor. — *ab* Havn. — *a Roma* ceteri.
oportere] om. Edit. princ. vetust.
capuanus] *capuamus* Havn.
natat] *notat* Havn. — *nutat* Vulgat. Vertran. — *aegrotat* in marg. Vertr. — *mutat* Sciopp.
declinantes] delet Stephan. Append. pag. 783.
accepit] *accipit* Havn.
neque Aristarchii] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I II. — *neque Aristarchus* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
defendendam] *defendam* Edit. princ. vetust.
eius] *cuius* Havn.
ut dixi] *ut hoc dixi* Havn.
et languescit] om. Florent. Havn.
e populi] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *e populo* veteres libri omnes.
imperio] *imperito* Havn.
declinat a] *declinata* Havn. Ed. princ. vet. Rhol.
in partis] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *in parteis* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.

quattuor, in unam quae habet casus neque tempora ut Docilis, Facilis; in alteram quae tempora neque casus
164 ut Docet, Facit; in tertiam quae utraque ut Docens, Faciens; in quartam quae neutra ut Docte et Facete. Ex hac divisione singulis partibus tres reliquere dissimiles. Quare nisi in sua parte inter se collata erunt verba, si non conveniunt, non erit ita simile, ut debeat facere idem. In articulis vix adumbrata est analogia et magis vocum quam rerum; in nominibus magis expressa ac plus etiam in vocibus ac similitudinibus quam in rebus suam optinet rationem. Etiam illud accedit ut in articulis habere analogias ostendere sit difficile, quod singula sint verba; hic contra facile, quod magna sit copia similium nominatuum. Quare non tam

quattuor] ita et For.; alii simplici *t*.
in unam quae] Florent. Havn. — *in unam primam videlicet quae* reliqui omnes.
neque tempora] Flor. Havn. — *neque tempora habet* reliqui omnes, et in sequenti Florent. Havn. *quae tempora* omisso verbo *habet*, quod omnes reliqui addunt.
facilis] Florent Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *facilis et amabilis* reliqui libri.
facit] Flor. Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *facit amat* reliqui omnes.
quae utraque] Florent. Havn. — *quae utraque habet* reliqui.
quae neutra] *quae neutrum* Vulg. Vertr. Sciopp.
et facete] *facete* Havn. — om. Vulg. Vertran. Sciopp.
singulis] *singuleis* Vulg.; item *articuleis* paulo post.
reliquere] *relinquere* Edit. princ. vetust.
vocum quam rerum] *rerum quam vocum* Havn.
optinet] Flor. Edit. princ. vet. Rhol. — *obtinet* reliqui.
accedit ut in] Flor. — *accidit ut in* Havn. — *accedit in* reliqui omnes.
hic contra] *heic contra* Vulg. — *hinc contra* Havn.
nominatuum] Flor. Rholand. Ven. I. II. August. et Vertr. in *trium* marg. — *nominativum* Havn. — *nominativum* Edit. princ. vet. — *nominum* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. — *nominationum* Sciopp.

hanc partem ab illa dividendum quam illud videndum, ut satis sit verecundi, etiam illam in eandem harenam vocare pugnatum. Ut in articulis duae partes, finitae et infinitae, sic in vocabulis duae, vocabulum et nomen; non enim idem Oppidum et Roma, quom Oppidum sit vocabulum, Roma nomen, quorum discrimen in his reddendis rationibus alii discernunt, alii non: nos sicubi opus fuerit, quid sit et cur, adscribimus uniuscuiusque partes. Quoniam species plures, de singulis dicam. Prima pars casualis dividitur in parteis duas, in nominatus scilicet, quod finitum et infinitum

ab illa dividendum] Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *ab illa ob dividendum* Edit. princ. vetust. Rholand. Venet I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *ab illa ab dividendum* Flor.
harenam] *arenam* Havn. Ald. Bas. Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *Ut testis est VARRO, a Sabinis Fasena dicitur et sicut S familiariter in R transit, ita F in vicinam aspirationem mutatur.* VELIUS LONGUS.
finitae] *finites* Havn.
non] *nam* Havn.
oppidum et Roma] *oppidum et Romam* Ed. princ. vet.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
oppidum] *oppidum et Roma quom oppidum* Havn. denuo repetit.
quorum discrimen] Florent. Havn. Edit. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quarum discrimen* reliqui.
his reddendis] *heis reddendeis* Vulgat. ut supra *articuleis . . vocabuleis.*
alii discernunt] *alii discrimine* Edit. princ. vet.
Nos] *Hos* Edit. princ. vet.
sicubi opus] *sic opus* Havn.
adscribimus] Vulg. Vertr. — *adscribemus* Sciopp. — *ascribimus* reliqui.
partes] *partis* Sciopp.
species] *spes* Havn.
de singulis] *de singuleis* Vulg.
casualis] *causalis* Edit. princ. vet. Rhol.
in parteis] Flor. Havn. Vulg. — *in partes* reliqui.
in nominatus scilicet] Flor. — *in nominatum scilicet* Sciopp. — *in (nominatius* pr. m.) *nominatus .f.* Havn. — *in nominativum scilicet* reliqui omnes.

est ut Hic et Quis; de his generibus duobus utrum
(130) sumpseris, cum reliquo non conferendum, quod inter se dissimiles habent analogias. Nominatus ut similis sit nominatus, habere debet ut sit eodem genere, specie eadem, sic casu, exitu. Eius genere, ut, si nomen est quod conferas, cum quo conferas sit nomen: specie simile, ut non solum, sed utrumque sit virile: casu simile, ut si alterum sit dandi, item alterum sit dandi: exitu, ut quas unum habeat extremas literas, easdem alterum habeat. Ad hunc quadruplicem fontem ordines diriguntur bini, uni transversi, alteri directi, ut in tabula solet, in qua latrunculis ludunt. Transversi sunt qui ab recto casu obliqui declinantur ut Albus, Albi,

quod finitum et infinitum est] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quod neque finitum est* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. conf. VIII, 23.
habent analogias] *habeant analogias* Vulg. Vertran. Sciopp.
ut similis sit] Florent. Havn. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ut simul sit* reliqui omnes. — *analogias. Nominatus ut similis sit nominatui*, Sciopp.
exitu. Eius genere] Florent. Havn. Ed. princ. vet. Rhol Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *exitu. Genere* Vulg. Vertr. — *exitu et genere* Sciopp.
cum quo conferas] Flor. — om. reliqui omnes hoc loco.
non solum sed utrumque] Vulg. Vertr. Sciopp. — *non solum utrumque* veteres libri omnes.
sit virile] *sit virile aut faemineum* Sciopp. — *sit virili* Havn.
dandi] *dandei* Vulg.
sit dandi] Florent. Havn. Sciopp. — *sit dandi cum quo conferas* Ed princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *sit dandei, quocum conferas* Vulg., item Vertr. nisi quod hic *dandi* servat.
alterum habeat] *alterum habebat* Havn.
diriguntur] *deriguntur* Flor.
directi] *derecti* Flor.
latrunculis] Par. Gryph. Vertr. Sciopp. — *latruculeis* Vulgat. — *latrunculus* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *latunculus* Edit. princ. vet.
ab recto] Flor. Havn. — *a recto* reliqui; item infra.

Albo; directi sunt qui ab recto casu in rectos declinantur ut Albus, Alba, Album: utrique sunt partibus senis. Transversorum ordinum partes appellantur casus, directorum genera: utrisque inter se implicatis forma. Dicam prius de transversis. Casuum vocabula alius alio modo appellavit; nos dicemus, qui nominandi causa dicitur, nominandi vel nominativum. . . .

HIC DESUNT TRIA FOLIA
IN EXEMPLARI.

. . . et Scopae, non dicitur una Scopa; alia enim natura, quod priora simplicibus, posteriora in coniunctis rebus vocabula ponuntur; sic Bigae, sic Quadrigae a

directi] *derecti* Flor. — Fort. *Albus*, *Albo*, *Albi*.
in rectos] *in recto in* Havn.
partibus senis] *partibus seneis* Vulg.
appellantur] *expellantur* Flor. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol.
directorum genera] Vulg. Vertran. Sciopp. — *derectorum genere* Flor. — *de rectorum genere* Havn. — *directorum genere* Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *utreisque . . implicateis* Vulg.
forma. Dicam] Vulg. Vertr. Sciopp. — *formas dicam* Havn. — *formam dicam* ceteri.
transversis] *transverseis* Vulg.; item *nominandei*.
alius] *alium* Havn.
dicemus] *dicimus* Havn.
dicitur] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicitur nominandi* om. Havn. — *dicuntur* ceteri.
hic desunt tria folia in exemplari] Flor. —
Hic deerant tre[s]
cartae in exemplar[i] Havn. —
Desunt paginae tres. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *Hic multum deest* Ald. Basil. — spatium vacuum relictum in Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Par. Gryph.
non dicitur] Flor. Havn. — *non* om. reliqui omnes.
alia enim] Flor. — *aliter enim* reliqui.
simplicibus] *simiplicibus* Havn.
posteriora] *posterioribus* Pius.
in coniunctis] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *coniunctis* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vertr. Sciopp. — *coniuncteis* Vulg.

coniunctu dictae. Itaque non dicitur ut haec una lata
et alba, sic una biga, sed unae bigae: neque ut dici-
tur, ut hae duae latae, albae, sic hae duae bigae et
quadrigae. Item figura verbi qualis sit refert, quod in
figura vocis alias commutatio fit in uno verbo suit modo
suit: alias in medio ut Curso, Cursito: alias in ex-
tremo ut Doceo, Docui: alias communis ut Lego, Le-
ge. Refert igitur ex quibus literis quodcunque verbum
constet et maxime extrema, quod ea in plerisque com-
mutantur. Quare in his quoque partibus similitudines
166 ab aliis male, ab aliis bene quod solent sumi in casi-
sibus conferendis, recte an perperam videndum: sed
ubicunque commoventur literae, non solum hae sunt

sic una biga] *sic una biga et quadriga* Sciopp.
sed unae bigae] *sed unae bigae et quadrigae* Sciopp.
coniunctu] *coniunctae* pr. m. Havn.
neque ut dicitur, ut] alterum *ut* om. Vertr.; melius Sciopp. prius delevit.
fit] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand Venet. I. II. — *sit* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
in uno verbo] sensus *in initio verbi* requirit et fort. *fuit* et *sint* vel simile dedit exemplum, sed et haec et quae sequuntur corrupta sunt.
suit modo suit alias] Florent. — *sint modo sint: alias* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Pius. — *fuit modo suis alias* Havn. — *modo sint alias* Ald. Bas. Par. Gryph. — omissa haec in Vulg. Vertr. Sciopp.
ut curso cursito] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut cursu cursito* veteres libri omnes; puto *ut curro cursito.*
lego lege] *lego legi* Vulg. Vertr. Sciopp. — haec e loco suo mota fort. ita reponenda sunt: *alias in extremo, ut lego lege: alias communis ut doceo, docui.*
quodcunque] Havn. — *quodque* ceteri.
et maxime] Flor. — *maxime*, omisso *et* reliqui omnes.
in his] *his* Havn. — *in heis* Vulg.
solent sumi] *solent summi* Edit. princ. vetust.
conferendis] *conferendeis*, et supra *littereis . . plereisque . .* Vulgat.
non solum hae sunt] *non solum eae sunt* Florent. Edit. princ. vetust.

animadvertendae, sed etiam quae proximae sunt neque (131)
moventur; haec enim vicinitas aliquantum potens in
verborum declinationibus. In quis figuris non ea simi-
lia dicemus quae similis res significant, sed quae ea
forma sint, ut eiusmodi res similis ex instituto signifi-
care plerumque soleant; ut tunicam virilem et mulie-
brem dicimus non eam, quam habet vir aut mulier, sed
quam habere ex instituto debet; potest enim muliebrem
vir, virilem mulier habere, ut in scaena ab actoribus
haberi videmus, sed eam dicimus muliebrem, quae de
eo genere est, quo indutui mulieres ut uterentur est
institutum. Ut actor stolam muliebrem, sic Perpenna
et Caecina et Spurinna figura muliebria dicuntur ha-

proximae] *proxime* Havn.
vicinitas] *vicicinitas* Havn.
aliquantum potens] Florent. Havn. Ed. princ. vet. — *aliquantum potes* Rhol. — *aliquantum potest* reliqui omnes.
in quis figuris] *in queis figureis* Vulgat. — *in queis figuris* Vertr. Sciopp.
similis res] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *simileis res* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.
significant] *significat* Havn. Edit. princ. vet.
plerumque soleant] Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *plerumque soleat* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *plerumque solet* Havn. — *plerumque solent* Flor.
actoribus] *auctoribus* Rhol. Ven. I. II. Pius.
haberi] *habere* Edit. princ. vetust.
vir virilem . . . muliebrem] om. Havn.
indutui] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *indutu* Vulgat. Vertr. Sciopp.
sic Perpenna] Florent. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *sit Perpenna* Venet. I. II. Pius. — *sit perpetua* Ald. Bas. Par. Gryph. — *sic Perperna* Vulg. Vertran. Sciopp.
et Caecina et] om. Havn.
Spurina] Augustin. in marg. Vertr. Sciopp. — *purinna* Flor. — *purina q. V. C.* Sciopp. in margine. — *purpurina* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. — om. Havn.

bere nomina, non mulierum. Flexurae quoque similitudo videnda ideo, quod alia verba quam vim habeant, ex ipsis verbis unde declinantur, apparet, ut quemadmodum oporteat ut a Praetor, Consul, Praetori, Consuli. Alia ex transitu intelleguntur ut Socer, Macer, quod alterum fit Socerum, alterum Macrum, quorum utrumque in reliquis a transitu suam viam sequitur et in singularibus et in multitudinis declinationibus. Hoc fit ideo, quod naturarum genera sunt duo, quae inter se conferri possunt, unum quod per se videri potest, ut Homo et Equus: alterum sine assumpta aliqua re extrinsecus perspici non possit, ut Eques et Equiso; uterque enim dicitur ab equo: quare hominem homini
167 similem esse aut non esse, si contuleris, ex ipsis homini animadversis scies. At duo inter se similiterne sint longiores, quam sint eorum fratres, dicere non

non mulierum] *norum mulierum* Havn.
flexurae] *flexuere* Edit. vet. — *flexuerae* Havn.
quam vim] *quam vis* Havn.
ex ipsis verbis] Florent. Havn. — *ex heis verbeis* Vulgat. — *ex his verbis* reliqui libri omnes.
apparet] Pius, Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *appellant* Ed. princ. vet. — *appellarit* Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II.
praetor] *praeto* Havn.
intelleguntur] Flor. Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *intelliguntur* reliqui.
viam] *vim* Havn.
assumpta] *adsumpta* Vulg. Vertr. Sciopp. — *absumta* Havn.
eques et equiso] *eques et equito* Vulg. Vertr. — cf. VIII, 5.
uterque] Havn. — *utque* Flor. — *utrumque* ceteri.
hominem] *hominum* Havn.
similem] *simile* Havn.
si contuleris] *sicut tuleris* Edit. princ. vetust.
ex ipsis] *ex heis ipseis* Vulg. — *ex his ipsis* Vertr. — *animadverseis* Vulg.
at duo] Flor. — *ac duo* reliqui omnes.
sint eorum] *sint leorum* Edit. princ. vet.

possis, si illis breviores, cum quibus conferuntur, quam longi sint ignorentur: sic latiorum atque altiorum, item cetera eiusdem generis, sine assumpto extrinsecus aliquo perspici similitudines non possunt. Sic igitur quidam casus quod ex hoc genere sunt, non facile est dicere similis esse, si eorum singulorum solum animadvertas voces, nisi assumpseris alterum, quo flectitur in transeundum vox.

Quod ad nominatuum similitudines animadvertendas arbitratus sum satis esse tangere, haec sunt. Relinquitur de articulis, in quibus quaedam eadem, quaedam alia. De quinque enim generibus duo prima habent eadem, quod sunt et virilia et muliebria et neutra; et quod alia sunt ut significent unum, alia ut plu- (132)

si illis breviores] Vertr. Sciopp., item Vulg. quae *illeis* more suo. — *si illos breviores* veteres libri omnes.
ignorentur] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ignorent* Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Pius. — *ignoretur* Venet. I. II. — *ignores* Ald. Basil. Paris. Gryph.
sic latiorum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *si latiorum* veteres libri.
cetera] *ceteram* Havn.
assumpto] *adsumpto* Vulg. Vertran. Sciopp., idem infra: *adsumpseris*.
similitudines] *similitudinem* Havn.
similis esse] *similes esse* Vulg. Vertr. Sciopp. — *similius esse* Havn.
in transeundum] Florent. Havn. Ed. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. — *transeundum* Gryph. — *in transeundo* Vulg. Vertr. Sciopp.
nominatuum] Vulg. Vertran. Sciopp. — *nominativom* Florent. — *nominativum* reliqui libri. — Fort. *quae ad nominatuum*, nisi in fine *sunt* potius inducendum.
satis esse] Vulg. Vertran. Sciopp. — *satis est* veteres omnes.
tangere] Augustin. in marg. Vertran. Sciopp. — *angere* Flor. Havn. et q. V. C. apud Sciopp. in marg. — *augere* reliqui.
quaedam eadem] om. Havn.
habent eadem] *habent eandem* Edit. princ. vetust.
unum alia ut plura] Vulg. Vertr. Sciopp. — *alia* reliqui om.

ra; et de casibus quod habent quinos: nam vocandi voce notatus non est. Proprium illud habent, quod partim sint finita ut Hic et Haec, partim infinita ut Quis et Quae, quorum quod adumbrata et tenuis analogia, in hoc libro plura dicere non necesse est. Secundum genus, quae verba tempora habent neque casus, sed habent personas. Eorum declinatuum species sunt sex. Una quae dicitur temporalis ut Legebam, Gemebam; Lego, Gemo. Altera personarum ut Sero, Meto; Seris, Metis. Tertia rogandi ut Scribone, Legone; Scribisne, Legisne? Quarta respondendi ut Fin-
168 go, Pingo; Fingis, Pingis. Quinta optandi ut Dicerem, Facerem; Dicam, Faciam. Sexta imperandi ut Cape, Rape; Capito, Rapito. Item sunt declinatuum species quatuor quae tempora habent sine personis, in rogando ut Foditurne? Seriturne? et Fodieturne? Seretur
ne? Ab respondendi specie eaedem figurae fiunt extremis syllabis demptis. Optandi species ut Vivatur, Ametur; Viveretur, Amaretur. Imperandi declinatus sintne habet dubitationem et eorum sitne haec ratio, Paretur, Pugnetur; Parari, Pugnari. Accedunt ad has species a copulis divisionum quadrinis, ab infecti et perfecti, Emo, Edo; Emi, Edi: a semel et saepius ut Scribo, Lego, Scriptitavi, Lectitavi: faciendi et patiendi ut Uro, Ungo; Uror, Ungor. A singulari et multitudinis ut Laudo, Culpo; Laudamus, Culpamus. Huius generis verborum quoius species exposui, quam late quidque pateat et cuiusmodi efficiat figuras, in libris qui de formulis verborum erunt, diligentius expedietur. Tertii generis, quae declinantur cum temporibus ac ca-

casibus quod habent] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *casibus quos habent* Vulg. Vertr. Sciopp. — *casibus quibus habent* Edit. princ. vet.

quinos] *quinas* Havn.

vocandi] *vocandei* Vulg.

sint] *sunt* Havn.

hic et haec] *hic, haec* Flor. — *is et haec* Havn.

quae, quorum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *quae et quorum* veteres libri.

dicere non necesse est] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *dicere necesse est* veteres libri omnes.

sed habent] Vulg. Vertr. Sciopp. — *si habent* veteres libri.

declinatuum] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *declnantionum* Havn. pr. m. sed deletae sunt litterae *ion.* — *declinationum* ceteri.

rogandi] *rogandei* Vulgat.; item *respondendei . . optandei . . . . imperandei* et sic et in seqq.

capito] *capio* Havn.

rapito] *rapio* pr. m. Havn.

seriturne] *scribiturne* Havn.

et fodieturne sereturne] om. Havn.

ab respondendi] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *a respondendi* Ed. princ. vet. Rhol. — *respondendi* Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

fiunt] *sunt* Havn.

extremis] *extremeis syllabeis demteis* Vulg.

amaretur] *ameretur* Edit. princ. vetust.

declinatus sintne, habet] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *declinatus sum ne habent* veteres omnes.

et earum sitne haec] Vulg. Vertr. Sciopp. — *et earum sintne haec* Pius, Ald. Bas. Paris. Gryph. — *et eorum sintne haec* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II., unde *eorum* retinuimus.

pugnetur] *pungetur* Edit. princ.

parari, pugnari] Florent Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. — *parari et pugnari* reliqui.

a copulis] *a scopulis* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.

semel et saepius] *et* om. Par. Gryph.

scribo lego, scriptitavi lectitavi] Flor. Havn. Ed. princ. vetust. — *lego scribo scriptitavi lectitavi* Rholand. — *lego scribo, lectitavi scriptitavi* reliqui libri.

ungor] *unguor* pr. m. Havn.

quoius] Havn. — *cuius* ceteri.

verborum] om. Havn.

expedietur] *expediet* Havn.

ac casibus] *et casibus* Vulg. Vertran. Sciopp.

(133) sibus, ac vocantur a multis ideo participalia, sunt hoc ge . . .

HIC DESUNT TRIA
FOLIA.

. . . quemadmodum declinamus, quaerimus casus eius, etiamsi is qui finxit poeta aliquod vocabulum et ab eo casu ipse aliquem perperam declinavit, potius eum reprehendimus quam sequimur. Igitur ratio quam dico, utrobique est et in his verbis quae imponuntur, et in his quae declinantur, neque non etiam tertia illa, quae ex utroque miscetur genere. Quarum unaquaeque ratio
169 collata cum altera aut similis, aut dissimilis; aut saepe verba alia, ratio eadem; et nonnunquam ratio alia, verba eadem. Quae ratio in Amor, Amori, eadem in Dolor, Dolori, neque eadem in Dolor, Dolorem: et cum eadem ratio quae est in Amor et Amoris, sit in

ideo] *idem* Havn. — Notandum Havn. ante hoc verbum exhibere: *His deerant tres cartae in exemplari;* tum denique sequuntur: *Idem participia sunt hoc ge* cum parvo lacunae spatio.

participalia sunt hoc ge] sic Florent. Havn. Ed. princ. vet. — *partipalia sunt hoc genere* Rhol. Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *participalia hoc est gerundi* Vulg. Vertr. — *participalia, hoc est, gerundi sunt haec* Sciopp.

Hic desunt tria folia] Florent. — *Desunt paginae tres* Vulg. Vertran. Sciopp. — *Hic etiam multa desunt* Ald. Bas.; in reliquis unius versus spatium vacuum relictum.

et ab eo casu] *ut ab eo casu* Edit. princ. vet. nec ex Flor. a Victorio correctum.

etiamsi is qui] Fort. *etiamsi, si qui.*

perperam] *per tempora* Havn. pr. m.

eum reprehendimus] *cum reprehendimus* Ed. princ. vet.

utrobique et] *utrubique et* Florent. — *utrobique est et* Vulg. — *utrobique est* Vertr. Sciopp.

collata] *conlata* Vulgat. Vertran. Sciopp.

alia ratio] *illa ratio* Havn.

dolor dolorem] *dolor dolor est* Edit. princ. vetust.

amor et] *amor* Havn. pr. m.

Amores et Amorum, tamen ea, quod non in ea qua oportet, confertur materia, per se solum efficere non potest analogias propter disparilitatem vocis figurarum; quod verbum copulatum singulare cum multitudine ita cum est proportione, ut eandem habeat rationem, tum denique ea ratio conficit id quod postulat analogia de qua deinceps dicam.

3. Sequitur tertius locus, quae sit ratio proportione quae a Graecis vocatur ἀνάλογον: ab analogo dicta analogia. Ex eodem genere quae res inter se aliqua parte dissimiles rationem habent aliquam, si ad eas duas res alterae duae allatae sunt, quae rationem

in ea] *ea* Havn.

qua oportet] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. — *quae oportet* reliqui.

confertur materia] Vulg. Vertr. Sciopp. — *confertur a materia* veteres libri omnes.

singulare cum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *singularem cum* veteres libri. — Fort. *multitudinis.*

eandem] *eadem* Havn.

Cap. III.

proportione] *et proportio* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *proportione quae* om. Havn.

a Graecis] Vulg. (*a Graeceis*) Vertran. Sciopp. — *a graece* Havn. — *a graeco* ceteri.

vocatur] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *vocantur* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Pius.

ἀνάλογον] *analogon* Florent. — lacuna trium vocum capax in Editio princ. vetust. — *proportione . a graeco vocatur ab ἀναλέγω dicta, q. V. C.* Sciopp. in marg

ab analogo dicta] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *hinc dicta* Vulgat. Vertran. Sciopp.

res alterae] Flor. — *alterae res* reliqui omnes praeter Havn. qui *alterae duae res* collocat.

allatae sunt] Flor. — *collecte sunt* Edit. princ. vet. — *collatae sunt* Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *conlatae sunt* Vulgat. Vertr. Sciopp.

habeant eandem, quod ea verba bina habent eundem λόγον, dicitur utrumque separatim ἀνάλογον; simul collata quatuor ἀνάλογα. Nam ut in geminis quom simile dicimus esse Menaechmum Menaechmo, de uno dicimus; cum similitudinem esse in his, de utroque; sic quom dicimus, eandem rationem habere assem ad semissem, quam habet in argento libella ad sembellam, quid sit analogon ostendimus, quom utrobique dicimus et in aere et argento esse eandem rationem, cum di-
(134) cimus de analogia. Ut Sodalis et Sodalitas, Civis et Civitas, non est idem, sed utrumque ab eodem ac con-

habeant] *habent* Havn.
bina] om. Havn.
eundem λόγον] *eundem logon* Flor. Edit. princ. vet. Rholand. Ven. I. II.
ἀνάλογον] Havn. — *analogon* ceteri; in seqq. omnes *analoga*, nos graecam iterum dedimus formam.
collata] *conlata* Vulgat. Vertr. Sciopp.
geminis] *gemineis* Vulg
quom] Havn. — *cum* ceteri.
Menaechmum Menaechmo] *menechinum menechino* Havn. Edit. princ. vetust.
similitudinem esse] Vulg. Vertr. Sciopp. — *similitudine esse* veteres libri.
de utroque] *de utroque videatur* Vulg. Vertr. Sciopp.
semissem] *senissem* Edit. princ. vet.
in argento] Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *in argumento* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
ad sembellam] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *ad singulam* Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. — *ad simbellam* Pius. — *ad limbellam* Aldus, Basil. — *ad libellam* Paris. Gryph.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
utrobique] *utrubique* Flor. Edit. princ. vetust.
eandem] *eadem* Havn.
cum dicimus] Havn. Vulgat. Vertran. Sciopp. — *tum dicimus* veteres libri.
sodalis et] *sodalis* Havn.
civis et] *civis* Havn.
utrumque] *utroque* Havn.

iunctum; sic analogon et analogia idem non est, sed item est congeneratum. Quare si homines sustuleris, sodalis sustuleris; si sodalis, sodalitatem. Sic item si sustuleris λόγον, sustuleris analogon; si id, analogian. Quae cum inter se tanta sint cognatione, debebis subtilius audire quam dici exspectare, id est cum dixero quid de utroque, et erit commune, ne exspectes, dum ego in scribendo transferam in reliquum, sed ut potius tu persequare animo. Haec fiunt in dissimilibus rebus ut in numeris, si contuleris cum uno duo, si cum decem viginti; nam quam rationem duo ad unum habent,

sed item est] *sed idem est* Augustin. et Vertr. ex coniect. in margine.
sustuleris] Flor. Havn. — *substuleris* libri reliqui omnes, ita et infra.
sodalis] *sodales* Vulg. Vertran. Sciopp.; ita et in seq.
λόγον] lacuna in Edit. princ. vetust. — *logon* Havn. — Fort. *analogon* et *analogian* graecis exhibenda literis.
analogian] Flor. Edit. princ. — *analogion* Edit. vet. — *analogium* reliqui.
quae cum] *quare cum* Havn.
debebis] Flor. Havn. — *debebit* reliqui omnes.
subtilius audire] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. — *subtilius audiri* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
exspectare] *expectare* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *expectari* Gryph.
commune, ne exspectes] Sciopp. — *commune exspectes* Flor. Havn. Vulgat. — *commune expectes* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
ut potius] *ut* Havn. — Fort. *ut* delendum.
haec . . . rebus] om. Sciopp.
fiunt] *sunt* Havn.
si cum] Havn. — *sic cum* ceteri.
rationem] Florent. Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. — *quam rationem* Pius, Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
unum habent] *unum . sic cum decem viginti. Nam rationem duo ad unum habent* Havn.

eandem habent viginti ad decem: in nummis in similibus sic est ad unum victoriatum denarius, sicut ad alterum victoriatum alter denarius. Sic item in aliis rebus omnibus proportione dicuntur, in quo est sic quadruplex natura, ut in progenie quom est filius ad patrem, sic est filia ad matrem, et ut est in temporibus meridies ad diem, sic media nox ad noctem. Hoc poetae genere in similitudinibus utuntur: multum hoc acutissime geometrae; hoc in oratione diligentius quam alii, ab Aristarcho grammatici, ut cum dicunt proportione similia esse Amorem Amori, Dolorem Dolori, cum ita dissimile esse videant Amorem Dolori quod

viginti ad decem] *XX ad X* Havn.
nummis] *mimis* Han. — *nummeis* Vulg.
in similibus] om. Sciopp. — *similibus* Vertr.
sic est ad unum] Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *si est ad unum* veteres libri.
victoriatum] *victoriatus* Edit. princ. vet.
sicut ad alterum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *si ad alterum* veteres libri.
alter denarius] Flor. Vulg. Vertran. Sciopp. — *alter denariis* Havn. *ad alterum denarius* ceteri.
proportione] *poportione* pr. m. Havn.
dicuntur, in quo est] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicuntur ea, in quo est* veteres libri omnes.
sic quadruplex] *quadruplex* Sciopp.
quom est] Havn. — *cum est* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *ut est* Vulg. Vertran. Sciopp. — Fort. *quom ut est.*
sic est filia] Vulg. Vertran. Sciopp. — *sic si est filia* veteres libri.
in temporibus] *in teporibus* Flor.
ab Aristarcho] Flor. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *ab Aristracho* pr. m. Havn. — *Aristarcho* ceteri.
ut cum dicunt] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut cum dicuntur* veteres libri omnes.
cum item dissimile] Vulg. Vertr. Sciopp. — *quom ita dissimilem* Havn. — *cum ita dissimile* veteres libri omnes.
amorem dolori] Vulg. Vertr. Sciopp. — *amorem et dolorem* veteres libri omnes.

est alio casu, item Dolorem Dolori, sed dicunt quod ab similibus nonnunquam rationes habet implicatas duas, ut sit una directa, altera transversa. Quod dico apertius sic fiet. Esto sic expositos esse numeros, ut in primo versu sit unum, duo, quatuor: in secundo decem, viginti, quadraginta: in tertio centum, ducenta, quadringenta. In hac formula numerorum duo inerunt quos dixi λόγους, qui diversas faciunt analogias: unus 171
duplex qui est in obliquis versibus, quod est ut unus ad duo, sic duo ad quatuor: alter decemplex in dire-

ab similibus] Flor. Havn. — *a similibus* reliqui.
rationes habet] *rationes habent* Vulg. Vertran. Sciopp.
implicatas] *duplicatas* Havn.
duas ut sit] *ut* om. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ut sit* om. Havn.
directa] *derecta* Flor.
sic fiet] Sciopp. in Editione sua hoc schema exhibet:

Obliqui versus.

Directi versus.			
	1.	2.	4.
	10.	20.	40.
	100.	200.	400.

quadraginta] om. Havn.
ducenta, quadrigenta] Vulg. Vertr. Sciopp. — *C. CC. CCCC.* Havn. — *ducenti quadringenti* veteres libri omnes.
inerunt] *ineunt* Havn.
quos dixi λόγους] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *quos dixi logos* Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *quos dixi logoe* Florent. unde Victorius: *corrig.* λόγω ἢ λόγοι.
diversas faciunt] Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *diversas faciant* Florent. Havn. Rhol. — — *diversas facit* Ed. princ. vet.
ut unus ad duo] *ut* om. Vulgat. Vertran. Sciopp.

ctis ordinibus, quod est ut unus ad decem, sic decem
(135) ad centum. Similiter in verborum declinationibus est bivium, quod et ab recto casu in recto ita ut formulam similiter efficiant: quod sit primo versu hic Albus, huic Albo, huius Albi; secundo haec Alba, huic Albae, huius Albae; tertio hoc Album, huic Albo, huius Albi. Itaque fiunt per obliquas declinationes ex his analogiae hoc genus . . . .

DESUNT QUAEDAM.

. . . Albius, Atrius; Albio, Atrio: per directas declinationes Albius, Atrius; Albia, Atria, quae scilicet erit particula ex illa vicenaria; tria quae scilicet centenaria formula analogiarum, de qua supra dixi. Analogia quae dicitur, eius genera sunt duo. Unum deiunctum sic est, ut unum ad duo, sic decem ad viginti: alterum coniunctum, sicut est unum ad duo, sic duo ad quatuor, in hoc quod duo bis dicuntur et cum conferimus ad unum, et tunc cum quatuor. Hoc quoque natura

ut unus ad decem] *ut* om. Vulg. Vertr. Sciopp. — *unum ad decem* Havn.
bivium] *binium* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II.
quod et ab recto] *et* om. Vulg. Vertran. Sciopp. — *quod est ab recto* Havn.
huic albo, huius albi] *huius albi, huic albo* Sciopp. transponit et sic in seqq. — *huic albo hic albus albi* Havn.
Desunt quaedam] Vulg. Vertran. Sciopp. — In reliquis omnia arcte cohaerent nec ullum apparet lacunae vestigium.
albius . . . declinationes] om. Havn.
albius] *albus* Havn.
ex illa vicenaria] Flor. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *ex illa ducenaria* Edit. princ. vet. Vulg. Vertr. Sciopp.
tria quae scilicet] Vulg. Vertr. Sciopp. — *atria quae scilicet* veteres libri omnes.
deiunctum] *devinctum*, omisso *unum* Havn. — *diiunctum* Vulgat. Vertran. Sciopp.
sicut] *sic* Havn.
tunc cum quatuor] *tum cum quattuor* Vulg. Vertr. et ut videtur Havn. — *tunc* om. Sciopp.; idem in marg.: *q. V. C. ad unum, tum ad quattuor.*

dicitur quadruplex; sic a septem cordis citharae, tamen duo dicuntur habere tetracorda, quod quemadmodum crepat prima ad quartam cordam, sic quarta ad septumam respondet; media est alterius prima, alterius extrema. Medici in aegrotis septumos dies qui observant quarto die, ideo diligentius signa morbi advertunt, quod quam rationem habuit primus dies ad quartum, eandem praesagit habiturum, qui est futurus ab eo quartus, et 172
qui est septumus a primo. Quadruplices deiunctae in casibus sunt vocabulorum ut Rex Regi: coniunctae sunt triplices in verborum tribus temporibus, ut Legebam, Lego, Legam, quod quam rationem habet Legebam ad Lego, hanc habet Lego ad Legam. In hoc fere omnes homines peccant, quod perperam in tribus

sic e septem] Flor. Havn. — *sic a septem* reliqui omnes.
tetracorda] Florent. Havn. Rhol. Ven. I. II. — *cetera corda* Edit. princ. vet. — etiam supra *cordis* idem illi libri; infra *cordam*. — *retrachorda* ceteri.
crepat] Flor. Havn. Rhol. Vulgat. Vertr. Sciopp. — *acrepat* Venet. I. II. Ald. Bas. — *accrepat* Par. Gryph.
septumam] Flor. — *septimam* reliqui.
respondet] om. Sciopp. — *respondent* Edit. princ. vet.
in aegrotis] Vulgat. (*aegroteis*) Vertr. Sciopp. — *in aegrotos* veteres libri omnes. — Fort. *in aegroto.*
septumos] Flor. Havn. — *septimos* reliqui.
eandem praesagit] *eandem praesagiunt* Sciopp.
et qui] *qui* Havn.
septumus] Flor. — *septimus* reliqui.
deiunctae in casibus sunt] *deiunctae sunt in casibus* Vulgat. Vertran. Sciopp.
legebam ad lego] Vulg. Vertran. Sciopp. — *legebam ab lego* Flor. — *legeba a lego* Havn. — *legebam a lego* reliqui.
lego ad legam] Vulg. Vertr. Sciopp. — *lego a legam* veteres omnes.
perperam in tribus] Florent. Havn. Edit. princ. vet. — *perperam tribus* reliqui.

temporibus haec verba dicunt, quom proportione volunt pronuntiare. Nam cum sint verba alia infecta ut Lego et Legis, alia perfecta ut Legi et Legisti, et debeant sui quoiusque generis in coniungendo copulari, et quom recte sit ideo Lego ad Legebam, non recte est Lego
(136) ad Legi, quod Legi significat, quod perfectum; ut haec, Tutudi, Pupugi. Tundo, Pungo: Tundam, Pungam: item Necatus sum, Verberatus sum: Necabor, Verberabor iniuria reprehendunt, quod et infecti inter se similia sunt, et perfecti inter se, ut Tundebam, Tundo, Tundam: et Tutuderam, Tutudi, Tutudero. Sic Amabar, Amor, Amabor, et Amatus eram, Amatus sum, Amatus ero. Itaque reprehendunt qui contra analogias dicunt, cur dispariliter in tribus temporibus dicantur

haec verba dicunt] Flor. Havn. — *haec verba adiciunt* Edit. princ. vet. Rhol. — *haec verba adiiciunt* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *haec adjiciunt* Vulg. Vertr. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
pronuntiare] *pronuntiari* Bipont.
sint] *sunt* Havn.
et legisti] *legisti* Havn.
debeant] *debebat* Havn.
quoiusque] Havn. — *cuius* Flor. — *cuiusque* ceteri.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
ideo lego ad legebam] Vulg. Vertran. Sciopp. — *ideo legi et legebam* veteres libri.
ad legi] *adlegi* Ed. princ. vet. Rhol.
quod perfectum] *quid perfectum* Vulg. Vertran. Sciopp.
ut haec] Flor. Havn. — *ut hoc* reliqui.
item necatus sum] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *item hec catus sum* Ed. princ. vetust. — *item heccatus sum* Rhol. Venet. I. II. — *item haec catus sum* Florent. Havn. Pius. — *item occasus sum* Ald. Bas. — *item occisus sum* Par. Gryph.
necabor] Vulg. Vertr. Sciopp. — om. reliqui omnes.
quod et infecti] *quod infecti* Vulg. Vertran. — *quod infecta* Sciop.
et perfecti] *et perfecta* Sciopp.
tundam et] om. Havn.
amabar] *amabor* Havn.

quaedam verba natura, cum quadruplex sit natura analogia. Id nonnunquam, ut dixi, pauciores videtur habere partes; sic etiam alias pluris, ut quom est, quemadmodum ad tria unum et duo, sic ad sex duo et quatuor; quae tamen quadripartita comprehenditur forma, quod bina ad singula conferuntur. Quod in oratione quoque nonnunquam reperietur, sicut Diomedes confertur Diomedibus, sic dicitur ab Hercules Herculi et Herculibus, et ut haec hic ab uno capite, a recto casu, 173
in duo obliquos descendunt casus, sic contra multa ab duobus capitibus recti casuum confluunt in obliquom unum. Nam ut ab his rectis, hi Boebiei, hae Boe-

verba natura] *verba* Havn.
alias pluris] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand. Ven. I. II. Pius. — *alias plureis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertran. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
Herculi et] om. Vulgat. Vertr. Sciopp. — Supra excidisse videntur *Diomedi et*; ceterum aliud grave inest mendum, ut docent seqq. — Fort. *Herculi et Herculis* coll. VIII, 11.
hic] om. Havn. — *heic* Vulg.
a recto] *ac recto* Flor. — *et recto* Havn.
in duo obliquos] Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *in duos obliquos* Ed. princ. vet. Vulg. Vertran. Sciopp.
ab duobus] Flor. Havn. — *a duobus* reliqui.
recti casuum] Flor. Havn. Vulg. Vertr. Sciopp. — *recti casum* reliqui.
obliquom] Flor. — *obliquum* reliqui.
his rectis] *heis recteis hei Boebiei . . heis Boebieis . . heis hei Coeliei . . heis Coelieis* Vulg.
hi Boebii] Vertran. Siopp. — *hei Boebiei* Vulg. — *hi aebiei* Flor. — *hi Aebici* Havn. — *hi ebiei* Ed. princ. vetust. — *hi hibiei* Rholand. Venet. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph.
hae Boebiae] Vulg. Vertr. Sciopp. — *hae bebiae* Flor. Havn. sec. manu; *hae bebicae* pr. m. — *he bibie* Edit. princ. vet. — *hae hibiae* Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.

biae, fit his Boebieis: sic est ab his, hi Coelii, hae Coeliae, his Coeliis. Ab duobus similibus similiter declinantur ut fit in his, Nemus, Olus; Nemora, Olera. Alia ab dissimilibus similiter declinantur ut in articulis ab Hic, Iste; Hunc, Istum. Analogia fundamenta habet aut a voluntate hominum, aut a natura verborum, aut a re utraque. Voluntatem dico impositionem vocabulorum, naturam declinationem vocabulorum, quo decurritur sine doctrina. Qui impositionem sequetur, dicet si simile in recto casu Dolus et Malus, fore in obliquo Dolo et Malo: qui naturam sequetur, si sit simile in obliquis Marco, Quinto, fore ut sit Marcum, Quintum. Qui utrumque sequetur, dicet si sit similis transitus ut est in Servus Serve, fore ut sit item in

his Boebieis] *heis Boebieis* Vulg. — *his bebieis* Florent. Edit. princ. vetust. — *hi bibicis* Havn. — *his hibieis* Rhol. Pius. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *iis hibieis* Venet. I. II. — *his Boebiis* Vertr. Sciopp.
est] om. Havn.
hi Coelii] *hei Coeliei* Vulg. — *hi celii* Flor. — *hi celi* Edit. princ. vet. — *hi caeli* Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph.
his Coeliis] *heis Coelieis* Vulg. — *his caelis* Havn. Rhol. Venet. I. II. Pius.
ab duobus] Havn. — *a duobus* ceteri.
alia ab] Havn. — *alia* Flor. — *alia a* ceteri.
aut a voluntate] *autem a voluntate* Havn.
verborum] delet Stephan. Append. pag. 178.
aut a re] Havn. — *aut re* ceteri.
dico] *dici* Edit. princ. vetust.
sequetur] *sequitur* Havn.
qui naturam] Havn. — *si naturam* ceteri.
sequetur] *sequitur* Havn.
Marco] *Maro* pr. m. Havn.
Quinto] *Quincto* Vulg. Vertr. Sciopp., sic et infra idem libri.
dicet si sit similis transitus] Vulg. Vertr. Sciopp. — *dicet si sit simile transitus* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicet ab hoc simile transitus* Flor. Edit. princ. vetust.
ut est] *et est* Havn.

Cervus Cerve. Commune omnium est, ut quatuor fi-
guras vocis habeant proportione declinatus. Primum
genus est ortum ab similitudine in rectis casibus, se- (137)
cundum ab similitudine quae est in obliquis, tertium
ab similitudine, quae est in transitibus de casu in ca-
sum. Primo genere ab imposito ad naturam proficisci-
mur, in secundo contra, in tertio ab utroque. Quo-
circa etiam hoc tertium potest bifariam divisum ter-
tium et quartum dici, quod in eo ut Prosas, et Rosas
potest dici. Qui initia faciet analogiae impositiones,
ab his obliquas figuras declinare habebit: qui naturam, 174
contra: qui ab utraque, reliquas declinationes ab eius-
modi transitibus. Impositio est in nostro dominatu;
nos in natura; quemadmodum enim quisque volt, im

serve . . . cerve] *servae . . cervae* Flor.
in cervus] *cervus* Havn.
figuras vocis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *figura vocis* Flor. Edit. princ. vetust. Augustin. marg. — *figurae vocis* ceteri cum Havn.
habeant] Flor. Havn. — *habeat* reliqui.
proportione] *proportionem* Havn.
secundum ab similitudine] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *secundum genus ab similitudine* Havn. pr. m. sed *genus* deletum. — *a* reliqui libri.
tertium ab similitudine] *a* Vulg. Vertr. Sciopp. scribunt.
proficiscimur] Florent. Havn. — *proficiscuntur* reliqui libri.
divisum] *divisim* Gryph. — *divisum esse* Vulg. Vertr. Sciopp.
in eo] om. Havn.
ut prosas et rosas] *vel prorsus vel resus* Havn.
impositiones] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *impositio* reliqui.
obliquas] *aliquas* Havn.
habebit] *debebit* Havn.
eiusmodi] *huiusmodi* Vulg. Vertr. Sciopp.
dominatu] *domitu* Havn.
nos in natura] *nos in naturae* Stephan. Append. pag. 180.
quemadmodum enim] *quemadmodum eius* Edit. princ. vetust.
quisque volt . . volt] Florent. Havn. — *quisque vult . . vult* reliqui.

ponit nomen; at declinat, quemadmodum volt natura. Sed quoniam duobus modis imponitur vocabulum aut re singulari aut multitudine, singulari ut Cicer, multitudinis ut Scalae, nec dubium est, quin ordo declinatuum, in quo res singulares declinabuntur solae, ab singulari aliquo casu proficiscatur, ut Cicer, Ciceri, Ciceris: item contra in eo ordine, qui multitudinis erit solum, quin a multitudinis aliquo casu ordiri conveniat ut Scalae, Scalis, Scalas: aliud videndum est, quom duplex natura copulata ac declinatuum bini fiant ordines, ut est Mars, Martis, unde tum ratio analogiae debuit ordiri, utrum ab singulari re in multitudinem, an contra? neque enim si natura ab uno ad duo pervenit, idcirco non potest amplius esse in docendo posterius, ut inde incipias, ut quid sit prius, ostendas. Itaque et hi, qui de omni natura disputant atque ideo vocantur physici, tamen ex his ab universa natura profecti, re-

at declinat] *ac declinat* Flor. Edit. princ. vetust. — *et declinat* pr. manu Havn.
scalae] *scolae* Havn.
declinatuum] *declinantium* Havn.
declinabuntur] *declinantur* Vulg. Vertran. Sciopp.
aliquo casu] *a quo casu* Flor. Havn.
proficiscatur] Stephan. App. pag. 180. — *proficisceatur* Havn. — *proficiscantur* ceteri.
ordiri] *ordinari* Havn.
scalas] om. Havn.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
ac declinatuum] *ac declinatum* Ed. princ. vet.
ut est Mars Martis] Fort. *ut est Ars Artis.*
unde tum ratio] Flor. Edit. princ. vetust. — *unde autem ratio* reliqui.
debuit] *debeat* Havn.
ad duo] *duo* pr. m. Havn.
ut quid sit] Flor. — *ut quod sit* reliqui.
itaque et hi] Florent. Havn. — *itaque illi* reliqui.
qui de] *quod* Havn.
ideo] *ita* Havn.
his ab] *his ad* Havn.

tro quae essent principia mundi ostendunt. Oratio quom ex literis constat, tamen eam grammatici de literis ostenderunt. Quare in demonstrando, quoniam potius proficisci oportet ab eo quod apertius est, quam ab eo quod prius est, et potius ab incorrupto principio, ab natura rerum, quam ab lubidine hominum, et haec tria quae sequenda magis sunt, minus sunt in singularibus,
quam in multitudine, commodius potest ordiri, quod in 175
his principiis minus orationis verbis fingendis verbo- (138)
rum forma facilius singularia videri posse, quam ex singularibus multitudinis, haec ostendunt Trabes, Trabs; Duces, Dux. Videmus enim ex his verbis Trabes, Duces, de extrema syllaba E literam exclusam et ideo in singulari factum esse Trabs, Dux. Contra ex singula-

retro quae essent] Florent. Havn. Sciopp. — *retro quae esse* Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *retroque esse* Vulg. Vertr.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
tamen eam] *tamen ea* Havn. — *tamen de ea* Augustin. et Vertr. margine.
de literis] *litereis* Vulg. — *literis* Vertr.
ostenderunt] *ostendunt* pr. m. Havn.
potius] om. Havn.
proficisci] Sciopp. — *proficisse* Havn. — *profecisse* ceteri.
oportet] Vulg. Vertran. Sciopp. — *de literis ostendunt oportet* ceteri omnes; ex superioribus translata.
apertius] *aptius* Havn.
potius ab] Vulg. Vertr. Sciopp. — *potius quam ab* ceteri.
ab natura] *natura* Sciopp.
lubidine] Florent. Havn. — *libidine* reliqui.
tria quae] *tria q̄* Havn.
minus sunt] om. Havn.
in multitudine, commodius] hic in apodosi quaedam exciderunt verba, ut *a multitudine* vel similia, nec quae seqq. integra.
his principiis] *his principibus* Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rholand.
et ideo] *et idem* Havn.; voluit *et inde.*
dux] *dusx* pr. m. Havn.
trabs] *trabes et* Havn.

ribus non tam videmus quemadmodum facta sint ex B et S Trabs, ex C et S Dux. Si similitudinis rectus casus forte figura corrupta erit, id quod accidit raro, prius id corrigemus quam inde ordiemur. obliquis assumere oportere figuras eas, quae non erunt ambiguae sive singulares sive multitudinis, ex quibus id quoiusmodi debet esse, perspici possunt. Nam nonnunquam alterum ex altero videtur, ut CHRYSIPPUS scribit, quemadmodum pater ex filio et filius ex patre, neque minus in fornicibus propter sinistram dextra stat, quam propter dextram sinistra. Quapropter et ex rectis casibus obliqui, et ex obliquis recti, et ex singularibus multitudinis, et ex multitudinis singulares nonnunquam recuperari possunt: principium id potissimum sequi debemus, ut in eo fundamentum sit in natura, quod in declinationibus ibi facilior ratio. Facile enim est animadvertere, peccatum magis cadere posse in impo-

ex C et S] *ex e et s* Edit. princ. vet.
dux] *duces* Havn.
si similitudinis] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *si* om. veteres libri omnes.
assumere] *adsumere* Edit. Vulg. Vertr. Sciopp.
sive multitudinis] Vulg. Vertran. Sciopp. — *sive multitudines* veteres libri.
quoiusmodi] Havn. — *cuiusmodi* ceteri.
debet esse] Havn. Sciopp. — *debent esse* ceteri.
possunt] *possint* Vulg. Vertr. Sciopp. — Fort. *perspicere*.
nonnunquam] Havn. Sciopp. — *nunquam* ceteri.
dextra] *dextram* pr. m. Havn.
dextram] *dexteram* Vertr. Sciopp. — *dextra* Havn.
quapropter et ex] Florent. Havn. Sciopp. — *quapropter ut ex* reliqui.
ex singularibus multitudinis] Vertr. Sciopp. — *ex singularibus multitudines* reliqui libri.
et ex multitudinis] Flor. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ex* reliqui omittunt.
recuperari] *reputari* Augustin. Vertr. et Sciopp. in marg. — *reperiri* Havn.
enim est] *enim* Havn.

sitiones eas, quae fiunt plerumque in rectis casibus singularibus, quod homines imperiti et dispersi vocabula rebus imponunt, quocunque eos libido invitavit; natura incorrupta plerumque est suapte sponte, nisi qui eam usu inscio depravabit. Quare si quis principium analogiae potius posuerit in naturalibus casibus, quam im- 176
positiciis, non multa in consuetudine occurrent, et a natura libido humana corrigetur, non ab libidine natura, quod, qui impositionem sequi voluerint, facient contra. Sin ab singulari quis potius proficisci volet, id illum facere oportebit ab sexto casu qui est proprius Latinus; nam eius casus his literarum discriminibus fa-

in impositiones] *in positiones* Havn.
plerumque est] Flor. Havn. — *est plerumque* reliqui.
depravabit] *depravavit* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *depravabait* sic Havn.
casibus] om. Havn.
quam impositiciis] Florent. Havn. — *quam in positiciis* Edit. princ. vet. Rhol. — *quam in positivis* Venet. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *quam in impositivis* Vulg. (*—veis*) Vertran. Sciopp.
non multa in] Vulg. Vertr. Sciopp. — *non multae in* veteres libri.
occurrent] *occurrerent* Havn.
et a natura] Florent. Havn. Sciopp. — *et natura* Edit. princ. vet. — *ut a natura* Vertr. — *et ut a natura* reliqui.
corrigetur] Flor. Sciopp. — *corrigeretur* Havn. — *corrigitur* ceteri.
non ab] *nam an* Havn.
facient contra] Vulg. Vertr. Sciopp. — *facient contraria* veteres libri omnes.
ab singulari] Flor. Havn. — *a singulari* reliqui.
volet, id illum] Vulgat. Vertr. Sciopp. — *volet in illum* veteres libri.
latinus . nam eius casus his] Flor. Havn. — *latinum . nam eius casus his* Edit. princ. vetust. — *latinis . nam eius casus his* Rholand. Ven. I. II. Ald. Basil. Par. Gryph. — *latinis enim non est casus alius. His* Vulg. (*latineis . . Heis*) Vertr. Sciopp. — *Ablativum Graeci non habent, hunc tamen* VARRO *interdum sextum, interdum Latinum appellat,*

cilius reliquorum varietatem discere poterit, quod ei
(139) habent exitus aut in A, ut hac Terra, aut in E ut hac
Lance, aut in I ut hac Levi, aut in O ut hoc Caelo,
aut in U ut hoc Versu. Igitur ad demonstrandas declinationes biceps una haec. Sed quoniam ubi analogia, tria, unum quod in rebus, alterum quod in vocibus, tertium quod in utroque, duo priora simplicia, tertium duplex: animadvertendum haec quam inter se habeant rationem. Primum ea quae sunt discrimina in rebus, partim sunt, quae ad orationem non attineant, partim quae pertineant. Non pertinent, ut ea quae observant in aedificiis et signis faciendis ceterisque rebus artifices, e quis vocantur aliae harmonicae, sic item aliae nominibus aliis: sed nulla harum fit loquendo pars

quia Latinae Linguae proprius est, cuius vis apud Graecos per genitivum explicatur. DIOMEDES libro I, p. 277 P.
varietatem discere] Vulg. Vertran. Sciopp. — *varietate discernere* ceteri omnes.
quod ei habent] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. — *quod eius habent* Ed. princ. vet. — *quod ii habent* reliqui.
ut hac terra] *ut ab hac terra* Vulg. Vertr. Sciopp.; idem libri et in seqq. exemplis semper praepositionem, in veteribus libris omissam, addunt.
ut hoc levi] ita nos. — *ut hac levi* veteres. — *ut ab hoc levi* Vulg. Vertran. Sciopp.
demonstrandas] *demonstarandas* Havn.
analogia, tria] *analogia atria* Havn. Ed. princ. vet. — *analogia a tria* Venet. I. II.
rebus alterum quod] *rebus alterum alterum quod* Edit. princ. vetust.
animadvertendum haec] om. Havn.
habeant] *habeat* Havn.
quam inter] *que inter* Edit. princ. vet.
ad orationem] Florent. Havn. Vulgat. — *ad rationem* reliqui omnes.
e quis] Flor. Havn. Pius, Ald. Bas. Paris. Gryph. — *e queis* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *e quius* Edit. princ. vetust. — *equius* Rholand. Ven. I. II.
harmonicae] *armonicae* Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. Pius.

ad orationem. Quae pertinent res, eae sunt quae verbis dicuntur proportione, neque a similitudine quoque vocum declinatus habent ut Iuppiter, Marspiter; Iovi, Marti. Haec enim genera nominum et numero et casibus similia sunt [proportione. similia] inter se, quod utrumque et nomina sunt et virilia sunt, et singularia, et casu nomi-
nandi et dandi. Alterum genus vocale est, in quo vo- 177
ces modo sunt proportione similes, non res, ut Biga, Bigae, Nuptia, Nuptiae. Neque enim in his res singularis subest una, quom dicitur Biga, Quadriga, neque ab his vocibus quae declinata sunt multitudinis, significant quidquam, ideo quod omnia multitudinis, quae declinantur ab uno, ut a Merula, Merulae, sunt eiusmodi ut singulari subiungantur: sic Merulae duae, Catulae tres, Faculae quattuor. Quare cum idem non possit subiungi, quom dicimus Bigae unae, Quadrigae duae, Nuptiae tres, sed pro eo unae Bigae, binae

Iuppiter] Venet. I. II. Pius, Vulg. — *Iupiter* reliqui.
Marspiter] *Maspiter* Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas.
similia sunt inter se] Flor. Havn. — *similia sunt proportione similes inter se* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *similia sunt proportione . similia inter se* Vulgat. Vertran. Sciopp.
utrumque] Havn. — *utraque* ceteri.
et nomina] Flor. — *nomina* ceteri.
nominandi] *nominandei et dandei* Vulg.
quom dicitur] Havn. — *cum dicitur* ceteri.
declinata sunt] *declinatu sunt* Sciopp.
catulae] *catullae* Ald. Bas. — *caculae* Vulgat. Vertr. Sciopp.
quom] Havn. — *cum* ceteri.
dicimus bigae unae] Florent. Havn. Rholand. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *dicimus bigenne* Ed. princ. vet. — *dicimus unae bigae* Vulg. Vertran. — *quod non dicimus una biga* Sciopp., qui haud dubie verum vidit: leg.: *quom non dicimus biga una.*

Quadrigae, trinae Nuptiae; apparet non esse Biga et Quadriga; et Bigae et Quadrigae: sed ut est huius ordinis una, duae, tres principium Una: sic in hoc ordine altero unae, binae, trinae, principium est Unae. Tertium genus est illud duplex, quod dixi, in quo et res et voces similiter proportione dicuntur ut Bonus,
(140) Malus: Boni, Mali, de quorum analogia et ARISTOPHANES et alii scripserunt. Etenim haec denique perfecta, ut in oratione illae duae simplices inchoatae analogiae, de quibus tamen separatim dicam, quod his quoque utimur in loquendo. Sed prius de perfecta, in qua et res et voces quadam similitudine continentur, quoius genera sunt tria, unum vernaculum ac domi natum, alterum adventitium, tertium nothum ex peregrino hic natum. Vernaculum est ut Sutor et Pistor; Sutori et Pistori. Adventitium est ut Hectores, Nestores; Hectoras, Nestoras. Tertium illud nothum ut

non esse biga] Vulgat. Vertran. Sciopp. — *non esse a biga* veteres libri.
huius ordinis una, duae] Vulg. Vertr. Sciopp. — *huius ordinis unae duae* Flor. Havn. Edit. princ. Rhol. — *huius ordinis duae* Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.
binae] *bignae* Havn.
similiter proportione] *simili proportione* Henr. Stephan. Append. pag. 4 et 34.
analogia] *analogiae* pr. m. Havn.
illae duae simplices] *illic duc simplices* Edit. princ. vetust. — *ille duae simplices* Havn.
inchoatae] *inchoata* Ed. princ. vet.
separatim] *seperatim* Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
his] *iis* Havn.
quoius] Havn. — *cuius* ceteri.
genera] *generis* Havn.
domi natum] *dominatum* Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II.
nothum] *notum* Ald. Basil. Paris. Gryph. et sic et in seqq.
hic natum] *natum* Havn.
et pistori] *pistori* Havn.
adventitium] *aventitium* Havn.

Achilles et Peleus. de genere multi utuntur non modo poetae, sed etiam plerique haec primo omnis, qui so- 178
luta oratione loquuntur, dicebant ut Quaestorem, Praetorem, sic Hectorem, Nestorem. Itaque ENNIUS ait

Hectoris natum de Troiano muro iactari.

ACCIUS hoc in tragoediis largius a prisca consuetudine movere coepit, et ad formas Graecas verborum magis revocare, et a quo VALERIUS ait

Accius Hectorem nolet facere, Hectora malet.

quod adventitia pleraque habemus Graeca, secutum ut de nothis Graecanicos quoque nominatus plurimum haberemus. Itaque ut hic alia Graeca, alia Graecanica, sic analogiae, e quis quae hic nothae sint declinatio-

Peleus] *Peles* Havn.
de genere] post haec aliquid excidisse videtur.
non modo] *ut modo* Havn.
plerique haec primo] *plerique ac primo* Henr. Stephan. Append. pag. 24 et 35.
omnis] Flor. — *omnes* reliqui.
loquuntur] *loquebantur* coniicit Steph. loc. cit.
praetorem] *praestorem* Havn.
Hectorem Nestorem] *Hectōrem Nestōrem* Flor.
de Troiano muro] Flor. Havn. Edit. princ. vetust. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *de muro Troiano* Vulgat. Vertran. Sciopp. — *de moero* Scaliger, Columna ad Enn. pag. 239.
iactari] *iactarier* Scalig. et Columna. — Fort. infinitivus a Varronis dependet verbo, nec integrum laudavit Ennii versum.
Accius] *Actius* Havn. Rhol. Ven. I. II. Vulg. Vertr. Sciopp.
haec] Florent. Havn. — *hoc* reliqui.
prisca] *pisca* Havn.
graecas] *graecorum* pr. m. Havn.
et a quo] Fort. *a quo et.*
Accius] *Actius* Havn. Venet. I. II. Vulgat. Vertr. Sciopp.
nolet] Havn. — *nollet* ceteri.
malet] Havn. — *mallet* ceteri.
plurimum] *plurimus* Havn.
ut hic] *hic* Havn.
e quis quae] *e quibus quae* Vulgat. Vertr. Sciopp.
quae hic nothae sint] Flor. nisi quod *notae* exhibet. — *quae*

nes, de his aliae sunt priscae ut Bacchides et Chrysides: aliae iuniores ut Chrysides et Bacchides: aliae recentes ut Chrysidas et Bacchidas: quom his omnibus tribus utantur nostri, maxume qui sequuntur media in loquendo, offendunt minimum; quod prima parum similia videntur esse Graecis, unde sint tralata: tertia parum similia nostris.

4. Omnis analogiae fundamentum similitudo quaedam, ut dixi, quae solet esse in rebus, in vocibus, et

sic nocte fuit Edit. princ. vetust. — *quae hic notae fiunt* Havn. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *quae sic nothae fiunt* Vulg. Vertran. Sciopp.

priscae] *prisca* Ed. princ. vet.

ut Bacchides et Chrysides] *et* om. Vulg. Vertr. Sciopp.; *Chrisides* Havn. scribit, *Bachides* veteres libri. — corrig. *ut Bacchideis et Chrysideis.*

aliae iuniores] Sciopp. — *aliae minores* libri omnes; verba *aliae iuniores . . . . Chrysidas* in Edit. princ. vet. desiderantur.

ut Chrysides et Bacchides] *ut Chrysideis, Bacchideis* Vulgat. Vertr. — *ut Chrysidei Bacchidei* Sciopp. — quod nos dedimus, veteres libri omnes, nisi quod quidam, inter quos et Florent. Havn. *Bachides;* et infra.

aliae recentes] Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *aliae regentes* Flor. Havn. Rhol. Ven. I. II. Pius.

Chrysidas et Bacchidas] *et* om. Vulgat. Vertran. Sciopp.

quom] Havn. — *cum* ceteri.

maxume] Havn. — *maxime* ceteri.

qui sequuntur] *qui sequontur* Flor. — *sequuntur* Havn.

unde sint tralata] Flor. — *unde sicut translata* Edit. princ. vet. — *unde sint translata* reliqui.

parum similia] *parum similias* pr. m. Havn.

Cap. IV.

omnis] *omnes* Havn.

quaedam ut dixi] *quaedam ea dixi* Flor. — *quaedam ea ut dixi* Havn.

rebus in] *rebus et in* Havn.

et in utroque] *in* om. Flor. Ed. princ. vetust.

in utroque: in qua harum parte cumque sit in ferendo et quoiusmodi, videndum. Nam, ut dixi, neque rerum, neque vocis similitudo ad has duplicis, quae in loquendo quaerimus, separatim satis est, quod utraque parte opus est simili, analogias verborum exprimendas; (141)
quas ad loquendum ut perducas, accedere debet usus. Alia enim ratio qua facias vestimentum; alia quemadmodum utare vestimento. Usui species videntur esse tres: una consuetudinis veteris; altera consuetudinis huius; tertia neutra. Vetera ut Cascus, Casci; Furus, 179
Furi. Huius consuetudinis ut Albus, Caldus; Albo, Caldo. Neutrae ut Scala, Scalam; Falera, Faleram. Ad quas accedere potest quarta mixta, ut Amicitia, Inimicitia; Amicitiam, Inimicitiam. Prima est qua usi an-

harum] *haurum* pr. m. Havn.

parte] *partem* Havn.

sit in ferendo] *sit inserenda* Sciopp.

quoiusmodi] Havn. — *cuiusmodi* ceteri.

ad has duplicis] Flor. Edit. princ. vetust. Rhol. Venet. I. II. — *ad has dupliceis* Ald. Bas. Paris. Gryph. Vulgat. Vertr. Sciopp.

separatim] *seperatim* Ed. princ. vet. Rhol. — *speratim* Havn.

simili, analogias] *simili analogie* Ed. princ. vet. — *simili ad analogias* Sciopp.

usui species] *usui spes* Havn.

tertia neutra] Flor. Havn. Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *tertia autem neutra* Edit. princ. vetust. Vulgat. Vertr. Sciopp.

vetera] *utera* Havn.

cascus, casci; furus furi] *cascus furus casci furi* Vulg. Vertr. Sciopp. — *surus* correxit Scalig.

neutrae ut] Florent. Havn. — *neutra ut* ceteri.

scalam, falera] *falera scalam* Vulg. Vertr. Sciopp.

quarta mixta] Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Venet. I. II. Pius. — *quarta mista* Ald. Basil. Paris. Gryph. — *quarta quae est mixta* Vulg. Vertr. Sciopp.

ut amicitia] *amicitia* Havn.

tiqui, et nos reliquimus: secunda, qua nunc utimur: tertia, qua utuntur poetae. Analogiae non item ea definienda quae dirigitur ad naturam verborum, atque illa quae ad usum loquendi. Nam quae prior definienda sic: Analogia est verborum similium declinatio similis. Posterior sic, Analogia est verborum similium declinatio similis, non repugnante consuetudine communi. Ad quam harum duarum ad extremum additum erit hoc, ex quadam parte; poetica analogia erit definita. Harum primam sequi debet populus, secundam omnes singuli e populo, tertiam poetae. Haec diligentius quam apertius dicta esse arbitror, sed non obscurius, quam de re simili definitiones grammaticorum sunt, ut ARI-

reliquimus] Flor. Vulg. Vertr. Sciopp. — *relinquimus* reliqui cum Havn.
analogiae non item] veter. libri omnes. — *analogia non item* Vulg. Vertr. Sciopp.
definienda] Flor. Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp. — *diffiniendo* Edit. princ. vet. — *diffinienda* Havn. Rhol. Venet. I. II. Pius.
quae] *qua* Havn.
dirigitur] *derigitur* Flor. Edit. princ. vet.
loquendi] *loquendei* Vulg.
nam quae prior] Havn. — *nam prior* ceteri.
definienda] *diffinienda* Havn. Ed. princ. vet. Rholand. Ven. I. II. Pius.
posterior . . . similis] om. Havn.
ad quam harum duarum] *At quom harum duarum* Sciopp.
ex quadam] *ex quaedam* Havn.
definita] *diffinita* Havn.
harum primam] *harum prima* Edit. princ. vetust.
secundam omnes] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *secundam omnem* reliqui libri omnes cum Havn.
definitiones] *difinitiones* Ed. princ. vet. — *diffinitiones* Havn. Rholand. Ven. I. II.
ut Aristeae, Aristodemi, Aristoclis] Sciopp., et ita Cod. Flor. Havn., qui in fine: *Aristocli* habent, quod dedimus — *ut Aristre, Aristodomi, Aristodi* Edit. princ. vet.; item Rhol. nisi quod hic: *Ariste* legit. — *ut Aristodemi Aristodi* Ven. I. II. Pius. — *ut Aristodemi Aristoclis* Ald. Basil. Paris.

STEAE, ARISTODEMI, ARISTOCLI, item aliorum, quorum obscuritates eo minus reprehendendae, quod pleraeque definitiones re incognita propter summam brevitatem non facile perspiciuntur, nisi articulatim sunt explicata. Quare magis apparebit, si erit aperte de singulis partibus; quid dicatur verbum, quid similitudo verbi, quid declinatio, quid similitudo declinationis non repugnante consuetudine communi, quid ex quadam parte. Verbum dico orationis vocalis partem, quae sit indivisa et minima, si declinationem naturalem habeat. Similem verbum verbo tum quom et res quam signifi- 180
cat, et vocem qua significat, et in figura transitum declinationis parile. Declinatio est, quom ex verbo in

Gryph. — *ut Arusini, Aristodemi Aristoclis* Vulg. et Vertran. qui in margine: *Aristae* exhibent.
aliorum] *aliarum* Edit. princ. vet.
pleraeque] *pleraque* Havn.
definitiones] *diffinitiones* Havn. Edit. princ. vet. Rhol. Venet. I. II.
perspiciuntur] Florent. Vulg. Vertr. Sciopp. — *prospiciuntur* reliqui.
sunt explicata] Flor. Edit. princ. vet. — *sint explicata* Havn. Rhol. — *sint explicatae* Sciopp. — *sit explicata* reliqui libri.
de singulis partibus] om. Sciopp.
orationem vocalis] Vulg. Vertr. Sciopp. — *orationem vocabulis* veteres libri omnes.
quae sit] *quae sint* Havn.
et minima] *eo minima* Edit. princ. vet.
similem verbum] *simile verbum* Sciopp. — Fort. *similē verbum* id. est. *simile est verbum.*
tum quom] Vulg. — *tum cum* Vertran. Sciopp. — *tum quoniam* veteres libri omnes. — Fort. *tum quom et rem quam.*
qua significat] *qua significatur* Vulg. Vertr. — *quam significat* Havn.
et in figura] Vulg. Vertran. Sciopp. — *est in figura* veteres libri.
transitum] *transitii* Havn.
parile] *parilem* Vulg. Vertr. — *habet parilem* Sciopp.
est quom] Havn. — *est cum* ceteri; item paulo post.

verbum, aut ex verbi discrimine, ut transeat mens, vo-
(142) cis commutatio fit aliqua. Similitudo declinationis, quom item ex aliqua figura in figuram transit, ut id transit, cum quo confertur. Adiectum est, non repugnante consuetudine communi; quod quaedam verba contra usum veterem inclinata patietur, ut passa HORTENSIUM dicere pro has Cervices, Cervix; quaedam non, ut si dicas pro Fauces, Faux. Ubi additur, ex quadam parte, significat non esse in consuetudine in his verbis omnis partis, ut declinatum Amo, Iuvo; Amor, Iuvor.

5. Quid videretur analogia in oratione, et quas haberet species, et quae de his sequenda videretur, ut brevi potui, informavi; nunc in quibus non debeat esse, ac proinde ac debeat soleat quaeri, dicam. Ea fere sunt quatuor genera: primum in id genus verbis

inclinata] Flor. Havn. — *declinata* reliqui.
patietur] *patiatur* H. Stephan. Append. pag. 26 et 30.
ut passa] Florent. Havn. Vulg. Vertran. Sciopp. — *ut possit* reliqui.
Hortensium] ita h. l. omnes. vid. VIII, 5.
pro has cervices] Vulg. Vertr. Sciopp. — *pro hac si cenuces* Havn. — *pro hac si cervices* ceteri. — *pro hae cervices* Stephan. Append. pag. 30.
dicas] *dices* Havn.
omnis partis] Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Par. Gryph. — *omnes partes* Florent. Havn. — *omneis parteis* Vulg. — *omneis partes* Vertr. Sciopp.
amo iuvo, amor iuvor] *ambo vivo, amor vivor* Havn.

Cap. V.

videretur] *videtur* Havn.
et quae] *et* Havn.
sequenda videretur] *sequenda viderentur* Vulg. Vertr. Sciopp. — *sequenda videtur* Havn.
potui informavi] *potuit* Havn.
sunt quatuor] *quatuor sunt* Havn.

quae non declinantur, analogia non debet quaeri ut in his Nequam, Mox, Vix. De his magis in alio quam in alio erratur verbo; dicunt enim non habere casus Mox et Vix; Nequam habere, quod dicamus hic Nequam et huius Nequam et huic Nequam: cum enim dicimus hic Nequam et huius Nequam, tum hominis eius quem volumus ostendere esse nequam, dicimus casus, et ei proponimus tum Hic nomen quoius putamus nequitiam. Quod vocabulum factum ut ex Non et Volo, Nolo, sic ex Ne et Quidquam, item media extrita syllaba, coactum est Nequam. Itaque ut eum quem pu-

verbis quae non] *verbis qua non* Edit. princ. vet.
analogia non] *analogia ac non* Havn.
dicunt enim non] *dant enim non* Flor. Havn.
vix nequam] *vix neque* Havn.
et huius] Havn. — *huius* ceteri.
et huic] Flor. — *huic* ceteri. — *et huic . . . huius nequam* om. Havn.
cum enim dicimus hic nequam et huius nequam tum] Florent. — *cum intelligimus aut* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Basil. Paris. Gryph. — *cum intellegimus aut* Vulgat. Vertr. Sciopp. — *tum* Havn.
quem volumus] *quae volumus* Havn.
proponimus tum hic non] Flor. — *praeponimus tum non hic* Havn. — *proponimus non* Edit. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph. — *praeponimus non* Vulgat. Vertr. — *praeponimus nomen* Sciopp.; posterius recepimus. *M. VARRO in libris DE LINGUA LATINA: ut ex non et volo, inquit, Nolo fit, sic ex ne et quicquam media syllaba extrita componitur Nequam.* A. GELLIUS libro VII, 11.
non quoius] Havn. — *non cuius* ceteri.
sic] *fit sic* Gellius. — *sic etiam ne* Havn.
quidquam] *quiquam* Edit. princ. vet.
item media . . . nequidquam dicimus] om. Edit. princ. vet. — *item* om. Gellius.
extrita] *exterita* pr. m. Havn.
coactum] *compositum* Gellius.

181 tamus esse non hili, dicimus Nihili; sic in quo putamus esse nequidquam, dicimus Nequam. Secundo si unum solum habent casum in voce, quod non declinentur, ut literae omnes. Tertio si singularis est vocabuli series, neque habet cum qua comparari possit, ut esse putant Caput, Capiti, Capitis, Capite. Quartum si ea vocabula, quae conferuntur inter se, rationem habent quam oportet, ut Socer, Socrus; Socerum, Socrum.

6. Contra in quibus debeat quaeri analogia, fere totidem gradus debent esse coniuncti. Primum ut sint res: secundum ut earum sit usus: tertium uti hae res
(143) vocabula habeant: quartum ut habeant declinatus naturalis. De primo gradu, quod natura subest et multitudinis et singularis, dicimus hi Asses, hosce Asses, hic As, hunc Assem: contra quod in numeris finitis multitudinis natura singularis non est, dicitur hi Duo et

dicimus nihili] *dicimus a nhili* Flor. — *dicamus nihil* Havn.
sic in] *sicut in* Havn.
dicimus] *dicamus* Havn.
non declinentur] *non declinetur* Flor.
capiti] om. Vulg. Vertr. Sciopp.
vocabula quae] *vocabula quatuor quae* Havn.
socerum socrum] Vulg. Vertr. Sciopp. — *soceros socerum* veteres libri.

Cap. VI.

fere totidem] *fore tottidem* Edit. princ. vet.
ut sint res] Vulg. Vertr. Sciopp. — *ut sint tres* Flor. Havn. Ed. princ. vet. Rhol. Ven. I. II. Ald. Bas. — *ut sint treis* Par. Gryph.
uti hae res] *ut hae res* Havn.
ut habeant] *ut habent* Edit. princ. vet. — *quartum ut habeant* om. Havn.
naturalis] Flor. Havn. Edit. princ. vet. Rholand. Venet. I. II. *naturaleis* Ald. Bas. Par. Gryph. Vulg. Vertr. Sciopp.
hi asses] *Hiasses* ut supra *heres* pro *hae res* Edit. princ. vet.
non est, dicitur] Flor. Havn. — *non est, dicimus* reliqui.

his Tres; his Duobus et his Tribus. Secundo gradu si est natura neque est usus, id genus ut sit discriminandum, ut sit in Faba et id genus quae item et ex parte et universa nominamus; non enim opus fuit ut in servis...

DESUNT QAEDAM.

et his tribus] *et* om. Vulg. Vertr. Sciopp. — ceterum Vulg. *hei* et *heis* more suo constanti.
et id genus, quae item et ex parte] Flor. Havn. — *et id genus, item ex parte* Edit. princ. vet. — *et id genus. Non enim opus fuit, quae ut in servis item et ex parte* Rhol. Venet. I. II. Ald. Bas. Paris. Gryph.; item, sed omisso posteriore *et* Vulg. Vertr. Sciopp.
nominamus] *nominabus* Havn.
non enim opus fuit, ut in servis] Florent. Havn. — reliqui omnes in verbo *nominamus* desinunt.
Desunt quaedam] Vulg. Vertr. Sciopp. — in ceteris spatium relictum.

FINIS.

M. TERENTI VARRONIS

FRAGMENTA

EX LIBRIS

DE

LINGUA LATINA.

LIBER I.

*

N quia in simplicibus quoque potest inveniri per adiectionem g, ut Gnatus, Gnarus, et sequente g vel c pro ea g scribunt Graeci; et quidam tamen vetustissimi autores Romanorum euphoniae causa bene hoc facientes, ut Agchises, Agceps, Aggulus, Aggens, quod ostendit VARRO in primo de origine linguae latinae his verbis:

Ut ION scribit, quinta vicesima et littera quam Agma vocant, cuius forma nulla et vox communis est Graecis et Latinis, ut his verbis: Aggulus, Aggens, Agguilla, Iggerunt.

In huiuscemodi Graeci et ACCIUS noster bina gg scribunt, alii n et g, quod in hoc veritatem videre facile non est. PRISCIANUS tom. I, pag. 37 Kr.

*

LIBER III.

*

LEAENA. Hoc nomen licet veteres Latinum negent, autoritate tamen valet. Dicebant enim Leonem masculum et feminam ut PLAUTUS in Vidularia: *Nam audivi feminam ego leonem semel parire.* CICERO de Gloria libro II sic ait: *Statuerunt aeream leaenam.* Leam vero VARRO ad Ciceronem libro tertio: *Sicut nocet panthera et lea.* PHILARGYRIUS ad Virg. Ecl. II, 63.

*

Figor ambigue declinatur apud veteres tempore perfecto; reperimus enim Fictus et Fixus. SCAURUS de vita sua *Sagittis,* inquit, *confictus.* VARRO ad Ciceronem tertio *Fixum.* DIOMEDES pag. 373.

*

LIBER VIII.

*

M. VARRONIS ad Ciceronem de Lingua Latina *) liber octavus nullam esse observationem similium ostendit.

Sicuti quum dicimus, inquit, *Lupus Lupi, Probus Probi et Lepus Leporis; item Paro Paravi, Lavo Lavi, Pungo Pupugi, Tundo Tutudi et Pingo Pinxi; quumque,* inquit, *a Coeno et Prandeo et Poto, Coenatus sum et Pransus sum et Potus sum dica-*

*) Omnia quae hic sequuntur quaeque Gellii debemus diligentiae, sub finem legebantur libri octavi; tota enim quaestio quae ad verborum attinet rationem ibi desideratur; imo ne illa quidem de nominatuum analogia absoluta videtur, ut fortasse plus unum folium (quod in Florentino notatum codice) in fine octavi exciderit. Et revera nunc Paris. a. margini *spatium relictum esse quatuor chartarum in exemplari* adscriptum legimus, v. varietas lect. Codd. Paris. Quas vero in hoc de verborum similitudine congesserat difficultates, in proximo solvuntur libro inde a capite 53.

mus, et ab Adstringor tamen et Extergeor et Lavor, Adstrinxi et Extersi et Lavi dicimus: item quum dicamus ab Osco, Tusco, Graeco, Osce, Tusce, Graece, a Gallo tamen et Mauro Gallice et Maurice dicimus. Item a Probus Probe, a Doctus Docte, sed a Rarus non dicitur Rare, sed alii Raro dicunt, alii Rarenter *).

Idem Varro in eodem libro:

Sentior, inquit, *nemo dicit et id per se nihil est; Assentior tamen fere omnes dicunt. SISENNA unus Assentio in senatu dicebat, et eum postea multi secuti, neque tamen vincere consuetudinem potuerunt.*

Sed idem VARRO in aliis libris multa pro analogia tuenda scripsit; sunt igitur tanquam loci quidam communes contra analogiam dicere et item rursus pro analogia. GELLIUS libro II, 25.

*

LIBER IX.

*

Pix singulariter dicitur, ut ait VARRO de similitudine verborum secundo **), quamvis VIRGILIUS dixerit. *Idaeasque pices et pingues unguine ceras.* CHARISIUS pag. 71.

*

LIBER XI.

*

Rure TERENTIUS in Eunucho: *Ex meo propinquo rure hoc capio commodi.* Itaque et VARRO ad Ciceronem vigesimo secundo *Rure veni*, quem PLINIUS ad eundem undecimo *rure ordinatum arbustum* dixisse laudat. CHARISIUS pag. 115.

*

Poematorum et in secundo et in tertio idem VARRO assidue dicit et *Poematis* tanquam nominativo hoc Poematu: ı sit, non hoc Poema; nam et ad CICERONEM undecimo *Horum poematum et his poematis* oportere dici ait. CHARISIUS pag. 114.

*

Catinus masculino genere dicitur ut MAECENAS X. *Iugeribus fumans calido cum farre catinus.* et hinc diminutive Catillus fit, ut ASINIUS contra male dicta Antonii *Volitantque urbe tota catilli.* Sed VARRO ad Ciceronem undecimo *Catinuli* dixit, non *Catilli.* CHARISIUS pag. 60 seq.

*

GIT. VARRO ad Ciceronem undecimo, per omnes casus id nomen ire debere commeminit, vulgo autem hoc Gicti dicunt; ita ut et PLINIUS sermonis dubii libro sexto. CHARISIUS pag. 106.

*

LIBER XIII.

*

OSSO. VARRO ad Ciceronem decimo tertio *Olivo et osso putat* inquit *fieri.* PLINIUS sermonis dubii libro sexto. CHARISIUS pag. 112.

*

Palpetras per t VARRO ad Ciceronem decimo tertio dixit, sed FABIANUS de animalibus primo Palpebras per b. Alii dicunt palpetras genas, palpebras autem ipsos pilos. CHARISIUS pag. 81.

*

LIBER XVIII.

*

*) Tres Gronovii Codd. *alii rariter.*

**) id est de analogia secundo; itaque huc fragmentum collocavimus; similia leguntur cap. 39, pag. 501 et 588; locum in quo legitur haec vox hodie invenire non possumus. Quod natura non subest, deest multitudinis usus.

INDISCRIMINATIM, indifferenter. VARRO de Lingua Latina libro decimo octavo *):

Quibus nos in hoc libro proinde ut nihil intersit, utemur indiscriminatim, promisce.

NONIUS pag. 127, 21 Merc.

*

LIBER XXII.

*

vide supra fragm. ex libro XI.

*

LIBER XXIII.

*

INGLUVIEM. VARRO ad Ciceronem in libro vicesimo tertio:

Ingluvies, inquit, *sunt tori circa gulam, qui propter pinquedinem fiunt atque interiectas habent rugas.*

sed nunc pro gula positum. PHILARGYRIUS ad Georg. III, 431.

*

LIBER XXIV.

*

M. VARRO in libro de Lingua Latina ad Ciceronem quarto vicesimo, expeditissime ita finit:

Proloquium est sententia in qua nihil desideratur.

GELLIUS libro XVI, 8.

*

Excipiuntur Haurio, Hausi; invenitur tamen etiam Haurivi vel Haurii. VARRO in vicesimo quarto ad Ciceronem:

Quum indidem haurierint

Sepio Sepsi etc. PRISCIANUS tom. I, pag. 509.

*

*) Editiones veteres legunt: *Varro in lingua latina lib. III.*

INCERTI LIBRI.

*

Nonnulli proprie calamos lupinorum Alas dici putant ut AELIUS: *Alae ex lupino, surculi sine foliis.* CATO in originibus: *Alae ex lupino.* Memini tamen VARRONEM de Lingua Latina Alam culmum fabae dicere. SERVIUS ad Georg. I, 75.

*

In summa vero constructionis eius quam similem navis carinae diximus, caput collocavit, in quo esset regimen totius animantis, datumque illi hoc nomen est, ut quidem VARRO ad Ciceronem scribit, quod hinc capiant initium sensus ac nervi. LACTANTIUS de opificio Dei tom. II, pag. 84 Dufr.

*

SENIOR. Secundum VARRONEM *iuvenior* et *senior* comparativi sunt per imminutionem . hinc est VI, 304. *Iam senior sed cruda deo viridisque senectus.* Additum enim hoc est ad exprimendum, quid sit senior. Item OVIDIUS XII Met. 464. *Inter iuvenemque senemque.* Et re vera non convenit hunc satis senem accipi, qui et vincere potest et uno ictu taurum necare. Ergo senior non satis senex, sicut Iuvenior non satis iuvenis, intra iuvenem, sicut Pauperior intra pauperem. Dicit autem hoc VARRO in libris ad Ciceronem. SERVIUS ad Aen. V, 409.

*

Solent in verbis etiam peritiores errare, incerti utrum cum *r* an sine *r* debeant proferri. Quirito. LIVIUS in octavo *Quiritat.* VARRO ad Ciceronem *De Fenestella quiritatur.* Est autem Quiritare Quirites ciere. DIOMEDES pag. 377.

*

Gausapa OVIDIUS neutraliter dixit. *Gausapa si sumpsit, gausapa sumpta proba*, et CASSIUS SEVERUS

ad Maecenatem *Gausapo purpureo salutatus.* Sed AUGUSTUS in testamento *Gausapes Codices purpureas et coloreas meas.* VARRO autem de lingua latina ait, vocabula ex Graeco sumpta, si suum genus non retineant, ex masculino in foemininum latine transire et *a* litera terminari veluti ὁ κοχλίας haec Cochlea, ὁ ἕρμας haec Herma, ὁ χάρτης haec Charta; ergo ὁ γαυσάπης haec Gausapa, cui generi elegantiores addiderunt per necessitatem ut dicerent Tunicam Gausapam, quod quomodo diceretur merito non constitit, quia usus eius apud veteres non fuit. Et M. MESSALA de Antonii statuis *Armenii regis spolia gausape.* CHARISIUS pag. 80.

Haec eadem et fortasse ex Charisio leguntur apud PRISCIANUM libro VII, pag. 328 Kr.:

VARRO vero de Lingua Latina ait, talia ex Graeco sumpta ex masculino in foemininum transire et aliter ea finiri, ὁ κοχλίας haec Cochlea, ὁ χάρτης haec Charta, ὁ γαυσάπης haec Gausapa.

INDEX

INDEX GRAECORUM LOCORUM

APUD PRISCIANUM

QUAE EXSTANT

EX CODICE MONACENSI

SUPPLEMENTUM EDITIONIS KREHLIANAE.

Miserrima sors cum omnibus grammaticorum scriptis, tum imprimis posterioribus Prisciani libris duobus, qui de linguae latinae et graecae tractant constructione, evenit, ut hos qui in priscam integritatem restituere conetur, gravissimum sane onus sine bonorum codicum auxilio non perferendum sibi iniungat. Graeca enim Prisciano cumulata exempla (et in his tota est sita difficultas), quae emendate ex scriptis edantur, omni digna sunt labore; nam nec ipsius Prisciani auctoritas parva est, et si hunc pleraque illa loca non ex suis dedisse codicibus, sed de veterum grammaticorum libris, Herodiani, Apollonii, aliorum hausisse memineris, multo magis augetur; inde qualem scriptoris locum illi legerint perspicere et cum nostra scripturae varietate componere possumus; quod si feceris, Prisciani lectionem ubique optimos sequi codices invenies ut hos ex nostro quoque aestimare valeamus. Exempla quae hoc apertum faciant infra plura videbimus. Nos igitur graeca cum nuperus editor minus haec attendisset, denuo adhibito Codice Monacensi saec. X. [Nro. 280, non ut apud Krehl. 182], cuius varietatem sedulo excerptam, nam Krehlio librum hunc manibus versari non licuit nec ubique vera inde relata inveni, multis auximus locis, sub examen vocare instituimus. Theologum doctum quem in hac re tantopere

aliorum commovisse bilem doleo *), philologorum gregi sese non accingentem, si saepius in aliam discedere cogar sententiam vel si forte iniquum mihi excidisse censeat verbum, facile veniam daturum esse confido.

Plurima exempla ex graecis scriptoribus quos cum latinis conferat, cum laudentur a Prisciano, factum ut librarii qui graecarum litterarum satis erant rudes neque quis esset sensus intelligebant, aut negligenter ea describerent, aut ne insueto onere premerentur prorsus omitterent.

Quod si illud evenit, plerumque quaedam supersunt aenigmatis explicatu difficiliora, e quibus multo minus si, quod in recentioribus haud raro fieri solet codicibus, graecae latinis exaratae sunt litteris, te expedias. Alterum si occurrit, neque quidquam in codicibus restat graecorum locorum, auxilium ferre inane est; sed lacuna tamen quaevis erit notanda. Id in his libris, quam quis accidisse putet, frequentius accidit neque ab editoribus animadversum. Est enim moris Prisciano constantis lemmatis praepositis, loca ex graecis scriptoribus sumpta, quibus illa stabiliantur, cum latinis exemplis subiungere. Sed exstant quaedam lemmata, graecis auctorum locis destituta, additis tamen latinis. v. c. tom. II. pag. 196 Kr.

> *Attici dicunt* ἄπιστος τούτου καὶ πρὸς τοῦτον. *Similiter nos perfidus et infidus et fidus isti et ad istum. Lucanus in octavo: Quamque*

*) . . . *nuperus editor rem pessime gessit qui utinam manum a scriptore abstinere quam novis erroribus cumulare maluisset . . . verum in locis graecorum scriptorum a Prisciano positis pedem certum figere nunc non licet; adeo a librariis et editoribus male habitus fuit Priscianus.* Schneiderus ad Xenoph. Hellen. pag. 258. conf. Buttm. ad Plat. Critonem pag. 109. Sed praeter Putschii editionem et codicis Monac. varietatem nullum quo multum iuvari posset, Krehlius adhibuit librum; utinamne praestantis codicis qui Heidelb. apud eum audit, lectionem neglexisset. Hanc alteram Prisciani partem quattuor codd. collatam ab Anglis insertam exstare novae Scapulae editioni, Henr. Schaeferus me docuit; librum in quo haud scio an multa quae mihi primus emendasse videor, iam restituta sint, hac in urbe frustra quaesivi.

> *fuit laeto per tres infida triumphos, tam misero fortuna minor. Virgilius in nono: Hic Dardanio Anchisae armiger ante fuit fidusque ad limina custos.*

Vides utramque latinam phrasim firmari; illas Atticorum omni privatas esse argumento, quod non Prisciani factum culpa qui quam plurima graecorum exempla congerere studet, sed librariorum negligentia, qui primas litteras quae lemmata efficiunt ascripsisse contenti, ut onus sibi levarent, dedita opera reliqua omitterent.

Similiter pag. 203:

> *Illi* ἐγκατέσκηψεν εἰς τόνδε τὸν τόπον καὶ ἐν τῷδε καὶ περὶ τόνδε. *nos quoque: Astitit illum locum et illo et illi et circa illum. Virgil. . .*

Item desideratur graecum exemplum, nec dubito quin Priscianus hunc Thucydidis locum tam aptum posuerit, II, 46 λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις. Quae quoniam semel monitus facile quisque potest observare quum quae exciderint graeca nisi melioribus fortasse codicibus instructus nemo demonstraverit, ne longus sim missa faciam.

Sed est tertia quoque ratio quae quanta socordia librarii haec dederint, dilucide ostendit. Nam ex pluribus auctorum locis a Prisciano simul laudatis illorum negligentia priores quasdam primi litteras et postremi ultimas omnibus quae interposita leguntur omissis, servavit, cuius rei memorabile exemplum est codex vetustissimus ex monasterio Tegernsee Monachium translatus, membranaceus decimi aut noni seculi quo nullum vidi pulcrius scriptum librum, scholiis ex alio auctus, et quod ad latina, futuro editori minime negligendus. At pessimus et nullius usus est in graecis turpi isto librarii more tam male affectus v. c. pag. 186:

> Μένανδρος: ἵν᾽ οὐχ ἑαυτῷ παρετράφην, ἀλλά σοι· τοῦτ᾽ ἔστιν οὐχ ἐμαυτῷ

ille codex haec habet *MЄNANΔPOΣ IN OYX ЄMAYTΩ.* et sic ubique fere. Quod cum non in hoc solum co-

aliorum commovisse bilem doleo *), philologorum gregi sese non accingentem, si saepius in aliam discedere cogar sententiam vel si forte iniquum mihi excidisse censeat verbum, facile veniam daturum esse confido.

Plurima exempla ex graecis scriptoribus quos cum latinis conferat, cum laudentur a Prisciano, factum ut librarii qui graecarum litterarum satis erant rudes neque quis esset sensus intelligebant, aut negligenter ea describerent, aut ne insueto onere premerentur prorsus omitterent.

Quod si illud evenit, plerumque quaedam supersunt aenigmatis explicatu difficiliora, e quibus multo minus si, quod in recentioribus haud raro fieri solet codicibus, graecae latinis exaratae sunt litteris, te expedias. Alterum si occurrit, neque quidquam in codicibus restat graecorum locorum, auxilium ferre inane est; sed lacuna tamen quaevis erit notanda. Id in his libris, quam quis accidisse putet, frequentius accidit neque ab editoribus animadversum. Est enim moris Prisciano constantis lemmatis praepositis, loca ex graecis scriptoribus sumpta, quibus illa stabiliantur, cum latinis exemplis subiungere. Sed exstant quaedam lemmata, graecis auctorum locis destituta, additis tamen latinis. v. c. tom. II. pag. 196 Kr.

> *Attici dicunt* ἄπιστος τούτου καὶ πρὸς τοῦτον. *Similiter nos perfidus et infidus et fidus isti et ad istum. Lucanus in octavo: Quamque fuit laeto per tres infida triumphos, tam misero fortuna minor. Virgilius in nono: Hic Dardanio Anchisae armiger ante fuit fidusque ad limina custos.*

*) . . . *nuperus editor rem pessime gessit qui utinam manum a scriptore abstinere quam novis erroribus cumulare maluisset . . . verum in locis graecorum scriptorum a Prisciano positis pedem certum figere nunc non licet; adeo a librariis et editoribus male habitus fuit Priscianus.* Schneiderus ad Xenoph. Hellen. pag. 258. conf. Buttm. ad Plat. Critonem pag. 109. Sed praeter Putschii editionem et codicis Monac. varietatem nullum quo multum iuvari posset, Krehlius adhibuit librum; utinamne praestantis codicis qui Heidelb. apud eum audit, lectionem neglexisset. Hanc alteram Prisciani partem quattuor codd. collatam ab Anglis insertam exstare novae Scapulae editioni, Henr. Schaeferus me docuit; librum in quo haud scio an multa quae mihi primus emendasse videor, iam restituta sint, hac in urbe frustra quaesivi.

Vides utramque latinam phrasim firmari; illas Atticorum omni privatas esse argumento, quod non Prisciani factum culpa qui quam plurima graecorum exempla congerere studet, sed librariorum negligentia, qui primas litteras quae lemmata efficiunt ascripsisse contenti, ut onus sibi levarent, dedita opera reliqua omitterent.

Similiter pag. 203:

> *Illi* ἐγκατέσκηψεν εἰς τόνδε τὸν τόπον καὶ ἐν τῷδε καὶ περὶ τόνδε. *nos quoque: Astitit illum locum et illo et illi et circa illum. Virgil. . .*

Item desideratur graecum exemplum, nec dubito quin Priscianus hunc Thucydidis locum tam aptum posuerit, II, 46 λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι καὶ περὶ Λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις. Quae quoniam semel monitus facile quisque potest observare quum quae exciderint graeca nisi melioribus fortasse codicibus instructus nemo demonstraverit, ne longus sim missa faciam.

Sed est tertia quoque ratio quae quanta socordia librarii haec dederint, dilucide ostendit. Nam ex pluribus auctorum locis a Prisciano simul laudatis illorum negligentia priores quasdam primi litteras et postremi ultimas omnibus quae interposita leguntur omissis, servavit, cuius rei memorabile exemplum est codex vetustissimus ex monasterio Tegernsee Monachium translatus, membranaceus decimi aut noni seculi quo nullum vidi pulcrius scriptum librum, scholiis ex alio auctus, et quod ad latina, futuro editori minime negligendus. At pessimus et nullius usus est in graecis turpi isto librarii more tam male affectus v. c. pag. 186:

> Μένανδρος: ἵν᾽ οὐχ ἑαυτῷ παρετράφην, ἀλλά σοι· τοῦτ᾽ ἔστιν οὐχ ἐμαυτῷ

ille codex haec habet *MЄNANΔΡΟΣ IN ΟΥΧ ЄΜΑΥΤΩ.* et sic ubique fere. Quod cum non in hoc solum co-

dice, sed et aliis factum esse probabile sit, quaedam quae nulla emendari possunt sagacitate, exstare patet.

Has difficultates multo magis augent principes Prisciani editiones quae in graecis nunquam fere cum scriptis vetustis consentiunt, et pleraque omnia toto caelo distantia ab iis quae Putschius edidit, nostrique habent codices, exhibent. Imprimis ex Aristophanis Pluto et nubibus multa recensentur loca quo factum ut Dobraeus ad Plut. v. 236 omnia quae Putschius omisit, ex mala alicuius sedulitate forsan lacunas explere studentis in Aldi codices irrepsisse suspicaretur. Facile ita esse tibi persuadeas, si revera in Aldino libro primum comparerent; tunc enim temporis plurimi graeci scriptores ex Aldi officina exierant diu multumque vulgati, ut scriptorum loca diligenter manibus versatorum Prisciano inculcata fuisse non mirum esset. At omnia iam Editio Veneta anni 1492 *) et fort. alia hanc aetate praecedens praebet, quod utcunque sit, res mira, si neque Aristophanis fabulas, neque Euripidis Hecubam, vel Demosth. Xenoph. Luciani scripta illo anno excusa lucem aspexisse animadverteris.

Quicunque igitur illa interpolavit, non impressis, sed scriptis libris uti potuit quibus instructus quae apta essent lemmatis latinis, graecis inculcaret verbis, quam diligentiam in rebus grammaticis iisque minutissimis vix illa aetate exspectes, et si quis quam multa ex Prisciano exciderint graeca, quae nequicquam in nostris quaeruntur libris, perpenderit, imo hos ipsos valde inter se distare, cum quae alii exhibeant, in aliis sint omissa (et deperditorum quaedam loca, quae in Monacensi nostro desunt, in suis invenit libris Putschius, ut Eupolis versum tom. II. pag. 230. **), denique veteres editores co-

*) In praefatione haec leguntur: *Quae omnia summo studio et ingenti emendavit recognovitque Benedictus Brugnolus Veronensis vir latina et graeca lingua eruditissimus.*

**) Haec desunt in Cod. Mon.

(*Nos longo tempore. ὀσφραίνομαι τοῦδε καὶ τόδε. Εὔπολις αἰξίν. Προσένεγκέ μοι ἐγγὺς τὸ στόμα ὀσφραίνεσθαι τὸ σόν.*) quae primus dedit Putschius, sed et hic alterum excidit exemplum quo ὀσφραίνομαι τοῦδε prolatum erat; ceterum ὀσφραίνεσθαι ex lemmate translatum in versum, reponendumque ὀσφρέσθαι, ut vidit iam Elmsleius ad Acharn. et Dobr. ad Plut. v. 897.

dices et vetustos, quorum magna in Italia copia, et bonos quod multis ostendi potest exemplis, excussisse, dubitatio illa de interpolatione multo magis minuatur necesse est.

Praeterea notandum Venetam editionem hic illic lacunas exhibere, postea ab aliis suppletas; de suo omnia an quaedam ex libris, quaerendum; cuius generis exemplum exstat tomo II. pag. 201.

Subaudiendum est hic quoque ara : Demosthenes ἐν τῷ πρὸς . . . . ἐπισκοπεῖν. Terentius : . .

Edit. Veneta post *ara* totius versus habet lacunam; desunt enim graeca, et tum pergit *Terent. Ad.* At expleta lacuna in Edit. Mediol. 1511 his verbis:

τουτο εστι το υγιαινειν και το πλουτειν τοσε λεγειν δωσωσσοι ου μεσυφρανει αλλα τοδι δοναι μαλιστα

quae eadem Krehlius ex Veneta II, 1496, laudat addens: *haec quid sibi velint, ingenue fateor, non intelligo.* Si de suo intulit editor, eum tale quid interpolasse patet quod sit aptum ei de quo apud Priscianum sermo. Quis enim credat hunc grammatici sensum minime attendentem proxima quaevis, sive apta, sive inepta, vel sensu cassa infersisse? At ex codice si translata, qui illa nobis servavit gratias agendum; quod haud scio an nostro hoc loco sit faciendum. Haec enim verba: τοῦτό ἐστι τὸ ὑγιαίνειν καὶ πλουτεῖν. τὸ σὲ λέγειν δώσω σοι, οὔ με εὐφρανεῖ, ἀλλὰ τὸ διδόναι μάλιστα· nil nisi explicatio loci cuiusdam, quem desideramus, videntur, ut docent τοῦτ᾽ ἐστι. Scita sententia quam nusquam legere memini; certe memoriae non inhaesit.

Maximi vero est momenti, si in Veneta Editione praeposito scriptoris nomine cuius verba sequi debebant, lacuna exstat; etenim hoc certissimum est argumentum, non de suo ab editore factum esse, sed ex scriptis Pri-

sciani libris, sive exciderant in his graeca, sive tam male erant exarata ut nihil possent eruere. Qui si nulla codicum uterentur auctoritate, neque scriptoris nomen, nedum lacunam posuissent, sed ut aliis in locis verba ipsa sive addito sive omisso auctoris nomine dedissent; v. c. pag. 200. legitur.

> *Herodotus in primo:* ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδηΐην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ καὶ τὸν λεὼν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ. *Virgilius* . . .

Veneta autem haec:

> *Herod. G. Thucydides* *Virgil.*

lacunam explet Mediol. item Veneta II. ap. Kr. ἐλπίσας τε μέγα ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον. Quare persuasum tibi habeas, quamquam Thucydidis nomen *) et verba in utroque nostro codice, item apud Putschium desiderentur, Priscianum non omisisse, cum tam aptum exemplum sit nec in hac re editores fraudis accusari possint.

Item pag. 191. Aristophanis locus ex nub. 925. οἴμοι σοφίας ἧς ἐμνήσθης in nostris codicibus, item apud Putschium deest, uncisque inclusit Krehlius; Verba ipsa omissa in Veneta nostra, sed lacuna ibi nomine addito notata est; sic enim habet:

> *Isocrates Panegyrico* *Demosthenes in philippicis*
> *Aristophanes* *Virgil.* . . .

Vides omnia graeca deesse et Isocratis et Demosthenis

*) Nomina quoque in codicibus desiderari, non mirum; Priscianus semper graeca dedit, *Θουκιδίδης ἐν τῷ πρώτῳ*, non *Thucydides in primo;* sic pag. 92 *Hyperides,* Cod. Mon. *Ὑπερείδης*; pag. 70 *Isaeus* Cod. Mon. *Ἰσαῖος*; alii latinis haec scribebant litteris, unde factum ut ceteris omissis interdum scriptorum restent nomina. Veteres editiones, si auctor laudatur, verba autem neglecta sunt, nec spatium vacuum relictum, ubique *G* addunt, qua graeca excidisse notatur; sic in Sapphus versu tom. I. pag. 36.

> ἀλλὰ τυΐδ' ἐλθ' αἴ ποκα κατ' ἐρῶτα

in Victorii codice adiectum: *G. R. lingua deest.* inde ni fallor docemur, si littera illa *G* adiecta in editorum codicibus non exstitisse graeca; si lacunam dederunt, haec quidem fuisse, sed tam male ut nihil inde possent reddere.

quae in nostris leguntur libris, nil nisi nomina in codice quo editor usus scripta erant aut legi poterant et cum fide Aristophanis nomen una cum Isocratis et Demosthenis verbis neglectis servavit. In Mediol. item Isocrati et Demostheni spatium vacuum relictum, sed Aristophanis verba iam apparent οἴμοι κτλ. quem ex codice fluxisse non certo affirmarim; fort. ab alio qui lectitabat illam fabulam, de suo adiectus; nam idem locus interpolatus est tom. II. pag. 233. Kr. in vett. editt. *Illi* μεμνημαι καὶ ἐμνσθις σōφια ἄ. *Homerus G. Similiter nostri;* At hoc certissimum est Aristophanis locum quendam a Prisciano fuisse laudatum eumque antiquitus fort. in codicibus editoris exstitisse. Quare nomen certe comici stellulis affixis, si illa interpolatoris esse censeas, ut ego censeo, reddendum.

Aliud mirum exemplum est pag. 220. ubi nunc legitur:

> *Isocrates in Aeginetico:* ἐκ ποίας δ' ἂν οἰκίας ἥδιον υἱὸν εἶδεν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους εἰσποιηθέντα μᾶλλον. Πολὺ μᾶλλον καὶ πολὺ μάλιστα. *Similiter quoque nostri* . . .

Codex Monac.

> *Isocrates ΑΙΓΙΝΗΤΙΚΟΥ ЄΚ ΠΟΙΑϹ ΔΑΝ ΟΙΚЄΙΑϹ ΑΠΟΝΙΔΙΟΝ VΙΟΝ ЄΙΔЄΝ ΑΠΟΥ ΜΑΟΟΝ. ΠΟΛΙ pro ΠΟΛΙ ΜΑΛΛΟΝ Similiter quoque nostri* . . .

leguntur §. 46. Bkk. qui ex *Γ* edidit εἶδεν υἱὸν pro simplici εἶδεν, omisso υἱὸν; multo melius quam apud Priscianum commutatis verbis υἱὸν εἶδεν exstat, ne quod maxime fugit Isocrates duo eiusdem sonus vocabula concurrant ἥδιον υἵον εἶδεν; reliqua in Monac. desunt. At Venetae editt. haec habent

> *Aristophanes* οδε πολ' λῶ *Isocratis ait* π' ἀλλ' ἔνϊους εστ εξολ'ωλ'εκῶς. *Nostri* . . .

Krehlius laudatis *Aristophanes* ὁ δ ε π ο λ λ ῶ, quae ut Isocratis verba afferuntur neglexit. Leguntur quoque in Mediol. et Ascens.; desunt in Ald. et quae hanc sequuntur. Num de suo haec intulit editor? vix alii fidem praestabunt, si quae Isocratis laudantur, ne esse quidem

rhetoris demonstravero; est enim Aristophanis versus ex Plut. v. 867.

> ὁ δὲ
> πολὺ μᾶλλον ἐνίους ἐστὶν ἐξολωλεκώς.

quominus typothetae negligentia disjecta credas, verba *Isocratis ait* i. e. *Isocrates* αἰγινητικῷ impediunt; sic ab ipso Prisciano hic locus profectus esse videatur.

Item pag. 198. Krehlius edidit:

> *Illi* εἷς ἕκαστος; *nos unusquisque Plato* πολιτειῶν III. ὅτι εἷς ἕκαστος ἓν μὲν ἂν ἐπιτήδευμα καλῶς ἐπιτηδεύοι, πολλὰ δὲ οὔ. *Salustius* . . .

Verba *illi* εἷς ἕκαστος, *nos unusquisque* editor de suo addidit; veteres vero editt. quod ille neglexit haec legunt:

> ενος εκαστου περιουσία διδοσθω *ut Plato G. Xenophon.* τοντων ωυτερω βουλεσθε ὤ ἄνδρες αθηναιοιο τῶν ομωκρινεσθως αν οι ανδρες κατα ενα εκαστον. *Salustius* . . .

locus ex Hellen. I, 7, 23. τούτων ὁποτέρῳ βούλεσθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῷ νόμῳ κρινέσθωσαν οἱ ἄνδρες κατὰ ἕνα ἕκαστον διῃρημένων τῆς ἡμερᾶς τριῶν μερῶν. Et illa iam leguntur in Veneta 1492; prodiit vero Xenophontis edit. princeps 1516. Et haec quidem veteres editiones etiamsi multis locis interpolatas, non prorsus esse negligendas doceant.

Nunc, ne supra dicta a me videantur ficta, exempla quaedam, quae quam multa scriptorum invito Prisciano exciderint loca, demonstrent, adducamus. Pag. 265:

> *Attici* τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τούτου τοῦ τρόπου ποιοῦμεν τόδε. *Salustius in Catilinario: cum domos atque villas videas in modum urbium aedificatas.* Θουκιδίδης δευτέρᾳ. Ἕως μὲν τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν.

Primum corrigas τούτῳ τῷ τρόπῳ; illud enim neque Atticum, neque Graecum est. Alterum desiderari exemplum non est quod moneam; sed verba illa quae ex Thucydidis laudantur secundo, hausta sunt ex Demosthenis oratione πρὸς Λεπτ. pag. 484. ubi ita legitur: καὶ γάρ τοι τότε μὲν τεως τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν,

τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν· ἐπειδὴ δὲ κτλ. et ne quidquam sit dubitationis, en tibi Thucydidis verba, ex secundo ut recte notavit Priscianus, cap. 34:

> Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφοὺς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανούτων, τρόπῳ τοιῷδε·

Pag. 267.

> *Illi* ὑπὸ σοῦ καὶ ὑπὸ σοὶ καὶ ὑπὸ σέ. Δημοσθένης Φιλιππικῶν Α: Μικρὰ τῶν πρότερον ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας. *Herodotus in I.* ἐστρατεύοντο δὲ ὑπὸ συρίγγων καὶ πηκτίδων καὶ αὐλῶν. *Demosthenes Philippicis* τῶν τὲν Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ὑμῖν, οἱ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίοις ἦσαν. *Herodotus* ὑπὸ τὸν νηὸν κατα.

ita in Codice quoque Monac. nisi quod initio pro ὑπ' ἐμοῦ ibi exstat *ΥΠЄΟΜΟΥ* litteris transpositis. In his nihil requiras; quaeque enim supra posita phrasis suo firmatur exemplo, modo illa τῶν μὲν Ἑλλήνων . . . in Demosthenis legerentur orationibus. Sunt enim verba Isocratis ex Panegyrici §. 16:

> τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑφ' ἡμῖν, οἱ δ' ὑπὸ Λακεδαιμονίοις εἰσίν· αἱ γὰρ πολιτεῖαι κτλ.

pro γὰρ Codex Mon. quod Krehlius quoque dedit, μὲν; Putschius δὲ in suis invenit libris; eodem codice firmatur quod Bekk. ex Γ posuit, ὑφ' ἡμῖν pro vulgato ἐφ' ἡμῖν. Excidit itaque Isocratis nomen et illa *Demosthenes Philippicis* ex superioribus graecis translata dixerim, nisi revera locus quem Priscianum ad partes vocasse puto, in Philippica II. pag. 67 R. inveniretur:

> τί δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων . . . εἶδε τοῦτο ὀρθῶς . . .

haud raro plus unum exemplum allegat, nec est quod quis in hoc offendat. Herodoti verba mutila sumpta ex I, 51: μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα.

Integer locus servatus est in codice Monac. quem nos primi in lucem trahamus, pag. 263.

> *Attici* τοσούτου διήνεγκεν, ὅσῳ. καὶ τοσοῦτον διήνεγκεν ὅσον κρεῖττον ἐστί. Ἰσοκράτης κτλ.

ita edidit Krehlius ex Monac. ut dicit; Putschius vero haec habet:

> *Attici* *** ἐκείνῳ τοῦτο λοιδορεῖν ἐνόμιζον ὅσον κρεῖττον ἐστιν ΑΙΝΕΡΗΑΙΚΟΣ. Ἰσοκράτης κτλ.

quae nemini placere posse Krehlius iudicat, sed nemini placere quae ipse dederit certo scio; quid enim illud κρεῖττον? At qui quae lateant in illis monstris quorum loco ex Monac. Krehlius affert *NANNePYINaIKOC* divinaverit verba quaeque eorum sit sententia, ne is non minimae est sagacitatis. Nemo tamen ex his litteris sanum quid restituat, cum librariorum negligentia tam multa exciderint, quae integro sensu servavit codex noster cuius scripturam cum fide notemus:

> *ΤΩΟΥ ΤΟΥ ΔΙΝЄCΚЄΝ ΟCΩ ΚΑΙ ΤΟCΟΥΤΟΝ ΔΙΝΝЄΓΚЄΝ ΟCΟΝ. ΑΙCΧΥΝΗC ΑΞΙΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΟCΟΥΤωΝ ЄΚЄΙΝΟ ΤΟΥΤΟΥ ΔΙΑΦЄΡЄΙΝ ЄΝΟΜΙΖΟΝ ΟCΟΝ ΚΡΙΤΤΟΝ ЄCΤΙΝ ΑΝΝЄΡΙγΝΑΙΚΟC ΙCΟΚΠΑΤΝC ЄΝ ΤωΙ ΠЄΡΙ ΤЄC ЄΙΡΝΝΗC* κ. τ. λ.

Nunc quid velit istud κρεῖττον apparet, neque iniuria alcunae signa a Putschio addita sunt. Citius alii ἀνὴρ γυναικὸς reponent; sed sententia haec tam trita et oratorum et tragicorum scriptis ut nullo negotio iam veram lectionem reponere valeamus:

> τοσούτῳ διήνεγκεν ὅσῳ, καὶ τοσοῦτον διήνεγκεν ὅσον· Αἰσχίνης Ἀξιόχῳ· καὶ τοσοῦτον ἐκεῖνο τούτου διαφέρειν ἐνόμιζον, ὅσον κρεῖττόν ἐστι ΘΑΝΕΙΝ Η ΖΗΝ ΑΙΣΧΡΩΣ. Ἰσοκράτης . . .

sic Isocrates πρὸς Νικ. §. 36. ἐὰν δ' ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν αἱροῦ καλῶς τεθνᾶναι μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Panegyr. §. 95. ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχρῶς, οὕτω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι μᾶλλον ἢ δούλαις ὀφθῆναι γενομέναις; Plat.

Gorg. pag. 80. Bkk. Sed ne sic quidem omnia sunt restituta; desiderantur enim exempla Dativi, a Prisciano posita, quae ante verba Αἰσχίνης excidisse videntur. In Isocratis vero loco qui proxime sequitur §. 143. Bkk., nescio cur scripserit Krehlius τοσούτῳ δὲ μακαριώτεροι, cum et Putschius et codex Monac. (de utroque tacet) τοσοῦτον δὲ μακαριώτατοι exhibeant, quod Isocratem scripsisse nullum est dubium; prius Priscianus ipse nisi in seqq. ὅσῳ corrigas, flagitat, et plures Isocratis dant libri, quamvis nihil apud Bekkerum; superlativus, sed μακαριστότατοι in orat. περὶ ἀντιδ. pag. 50. Orell. exstat. Codex Monac. non λαμβανωσιν, quod Kr. pulcre edidit, sed λαμβανοσυν, i. e. λαμβάνουσιν. δόξας quod apud Prisc. pro δωρέας legitur, vitium non auctoris, sed librariorum est.

Idem accidit pag. 93.

> *Euripides* ὦ θεοὶ πατρῷοι συγγένεσθε ἀλλὰ νῦν: ἀλλὰ *dixit pro saltem.*

Codex Monac. *Ω ΘЄΟΙ ΠΑΤΡΩΟC ΥΝΓЄΝЄCΘЄ ΤЄ ΑΛΛΑ ΝΙΝ.* Falsum esse putant Priscianum [conf. Pors. ad Phoen. v. 28.] Sophoclis verba pro Euripidis venditantem, nec sane aliter in nostro vetusto legitur. Sed in Veneta haec apparent υμεις δε μαλλα θυΥατρι συμφονευσα τελλα. Haec Euripidis esse nemo vidit, Hecub. v. 395.

> ὑμεῖς δὲ μ' ἀλλὰ θυγατρὶ συμφονεύσατε.

Non igitur lapsus est Priscianus in citandis scriptoribus, sed alter locus, Euripidis servato nomine, quod saepe factum, excidit, quem Sophoclis secuta sunt verba. Simile accidisse puto pag. 90:

> *Et iuste pro vere, vel vere pro iuste et satis pro sufficiens. Euripides* Αἴαντος δίκαιος γόνος *pro* ἀληθής.

sic et uterque noster codex. *Est haud dubie Sophoclis locus, nec* Αἴαντος, *sed* Αἴαντι *legendum* Krehlius. Nititur haec conjectura pag. 202, ubi idem locus sic laudatur:

> *Iustum pro vero, et verum pro iusto frequenter tam nos quam Attici ponimus. Sophocles* Αἴαντι: δίκαιος γόνος *pro vero.*

Integer locus servatus est in codice Monac. quem nos primi in lucem trahamus, pag. 263.

> *Attici* τοσούτου διήνεγκεν, ὅσῳ. καὶ τοσοῦτον διήνεγκεν ὅσον κρεῖττον ἐστί. Ἰσοκράτης κτλ.

ita edidit Krehlius ex Monac. ut dicit; Putschius vero haec habet:

> *Attici* *** ἐκείνῳ τοῦτο λοιδορεῖν ἐνόμιζον ὅσον κρεῖτον ἐστιν *AINEPHAIKOΣ*. Ἰσοκράτης κτλ.

quae nemini placere posse Krehlius iudicat, sed nemini placere quae ipse dederit certo scio; quid enim illud κρεῖττον? At qui quae lateant in illis monstris quorum loco ex Monac. Krehlius affert *NANNePYINaIKOC* divinaverit verba quaeque eorum sit sententia, ne is non minimae est sagacitatis. Nemo tamen ex his litteris sanum quid restituat, cum librariorum negligentia tam multa exciderint, quae integro sensu servavit codex noster cuius scripturam cum fide notemus:

> *TΩOY TOY AINЄCKЄN OCΩ KAI TOCOYTON AINNЄΓKЄN OCON. AICXYNHC AΞIOXOI KAI TOCOYTωN ЄKЄINO TOYTOY ΔIAΦЄPЄIN ЄNOMIZON OCON KPITTON ЄCTIN ANNЄPIyNAIKOC ICOKΠATNC ЄN TωI ΠЄPI TЄC ЄIPNNHC* κ. τ. λ.

Nunc quid velit istud κρεῖττον apparet, neque iniuria alcunae signa a Putschio addita sunt. Citius alii ἀνὴρ γυναικὸς reponent; sed sententia haec tam trita et oratorum et tragicorum scriptis ut nullo negotio iam veram lectionem reponere valeamus:

> τοσούτῳ διήνεγκεν ὅσῳ, καὶ τοσοῦτον διήνεγκεν ὅσον· Αἰσχίνης Ἀξιόχῳ· καὶ τοσοῦτον ἐκεῖνο τούτου διαφέρειν ἐνόμιζον, ὅσον κρεῖττόν ἐστι *ΘANEIN H ZHN AIΣXPΩΣ*. Ἰσοκράτης . . .

sic Isocrates πρὸς Νικ. §. 36. ἐὰν δ' ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν αἱροῦ καλῶς τεθνᾶναι μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Panegyr. §. 95. ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς κἀγαθοῖς αἱρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθανεῖν ἢ ζῆν αἰσχρῶς, οὕτω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυσιτελεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι μᾶλλον ἢ δούλαις ὀφθῆναι γενομέναις; Plat. Gorg. pag. 80. Bkk. Sed ne sic quidem omnia sunt restituta; desiderantur enim exempla Dativi, a Prisciano posita, quae ante verba Αἰσχίνης excidisse videntur. In Isocratis vero loco qui proxime sequitur §. 143. Bkk., nescio cur scripserit Krehlius τοσούτῳ δὲ μακαριώτεροι, cum et Putschius et codex Monac. (de utroque tacet) τοσοῦτον δὲ μακαριώτατοι exhibeant, quod Isocratem scripsisse nullum est dubium; prius Priscianus ipse nisi in seqq. ὅσῳ corrigas, flagitat, et plures Isocratis dant libri, quamvis nihil apud Bekkerum; superlativus, sed μακαριστότατοι in orat. περὶ ἀντιδ. pag. 50. Orell. exstat. Codex Monac. non λαμβανωσιν, quod Kr. pulcre edidit, sed λαμβανοσυν, i. e. λαμβάνουσιν. δόξας quod apud Prisc. pro δωρέας legitur, vitium non auctoris, sed librariorum est.

Idem accidit pag. 93.

> *Euripides* ὦ θεοὶ πατρῷοι συγγένεσθε ἀλλὰ νῦν: ἀλλὰ *dixit pro saltem.*

Codex Monac. *Ω ΘЄOI ΠATPΩOC YNΓЄNЄCΘЄ TЄ AΛΛA NIN.* Falsum esse putant Priscianum [conf. Pors. ad Phoen. v. 28.] Sophoclis verba pro Euripidis venditantem, nec sane aliter in nostro vetusto legitur. Sed in Veneta haec apparent υμεις δε μαλλα θυΓατρι συμφονευσα τελλα. Haec Euripidis esse nemo vidit, Hecub. v. 395.

> ὑμεῖς δὲ μ' ἀλλὰ θυγατρὶ συμφονεύσατε.

Non igitur lapsus est Priscianus in citandis scriptoribus, sed alter locus, Euripidis servato nomine, quod saepe factum, excidit, quem Sophoclis secuta sunt verba. Simile accidisse puto pag. 90:

> *Et iuste pro vere, vel vere pro iuste et satis pro sufficiens. Euripides* Αἴαντος δίκαιος γόνος *pro* ἀληθής.

sic et uterque noster codex. *Est haud dubie Sophoclis locus, nec* Αἴαντος, *sed* Αἴαντι *legendum* Krehlius. Nititur haec conjectura pag. 202, ubi idem locus sic laudatur:

> *Iustum pro vero, et verum pro iusto frequenter tam nos quam Attici ponimus. Sophocles* Αἴαντι: δίκαιος γόνος *pro vero.*

Godofr. Hermannus, Krehlius adnotat, *respici putat Aiacem Soph.* 547.

εἴπερ δικαίως ἔστ᾽ ἐμὸς τὰ πατρόθεν.

Hoc mihi non tantum probabile, sed certum videtur. Nam frequenter Priscianum locos scriptorum confudisse, turbasse, et corrupisse, id nemo facile negaverit.

Nos vero facile negamus Priscianum vel unum scriptoris locum corrupisse; scio quidem alia nunc legi in grammatico nostro, alia in scriptoribus quorum loca laudantur; at scio etiam alia in codicibus Prisciani, quae cum scriptoribus conveniunt, alia in Prisciani editionibus, et imprimis in hac Krehlii, quae ab illis dissentiunt exstare; et si illo modo ratiocinari velis, fateare necesse est, Priscianum non modo auctorum loca corrupisse, sed linguae graecae omnino imperitum atque rudem fuisse; tam mira, tam magna linguae vitia quavis affluunt pagina. Ut ad nostrum redeamus locum, quis censeat, si revera sunt Sophoclis verba, ut posteriore laudantur loco, Priscianum paulo ante Euripidis esse dixisse neque errorem suum, qui apertus est quemque ipse intellexit, correxisse? Exciderunt alterius poetae verba, sive quae nunc restant auctor scripsit, sive ad iambici versus rationem vocibus commutatis *δίκαιος Αἴαντος γόνος*. Hic enim reponendum *Αἴαντος*, quod et codicum suadent vestigia; Monacensis ita: *ΑΙΑΝΤΙΔΚΑΙΟC ΓΟΝΟC*; alter Tegerns. vetustior sic: *ΑΙΑΝΤ CΟΚΑΙΟC ΓΟΝΟC* in quo, quod priore loco scriptum exstat, sive Euripidis, sive Sophoclis *Αἴαντος δίκαιος γόνος* latere quisque videt.

Pag. 180.

Illi βαρύνομαι τούτῳ καὶ τοῦτο. Σοφοκλῆς ἐν Φιλοκτήτῃ· Μὴ βαρυνθῶσιν κακῇ ὀσμῇ πρὸ τοῦ δέοντος. *Idem* ἐν Τραχινίαις· Κακοῖσιν οἷς ἐγὼ βαρύνομαι. Κρατῖνος Χείροσι· Μὴ ξυντυχίαν βαρυνόμενοι·

βαρύνομαι τούτῳ καὶ τοῦτο. *haec*, Kr. inquit, *ego dedi ex codice Monac.; pessime Putschius* βαρύνομαι τούτου καὶ ὑπὸ τούτου βαρύνομαι. Idem Putschius locum sic dedit:

Σοφοκλῆς ἐν Φιλοκτήτῃ τῷ ἐν Τροίᾳ· Ὀσμῆς μόνον ὡς μὴ βαρυνθήσεσθε μου ἀντὶ τοῦ ὑπο τῆς ὀσμῆς·

huic versui iam Porsonus ad Aristoph. Aves v. 1238. pag. 424. Lips. consuluit, sed lemmate deceptus correxit ὀσμῇ, quem sequitur Dobraeus in addendis qui priora illa Sophoclis interpolata esse in Aldina editione optime vidit. Codex Monacens. sic:

Illi ΒΑΡΥΝΟΜΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ [haec eadem exstant in Codice Tegernsee. quae sequuntur, ibi omissa] *CΟΦΟΚΛΗC ЄΝΦΙΛΟΚΤΗΤΗΙ τωι ЄΝ ΤΡΟΙΑΙ ΟC ΜΗC ΜΟΥ ΟΠωC ΜΗ ΒΑΡΥΝЄΗCЄC. ee. ΜΟΥ ΑΝΤΙ ΤΟΥ ΥΠΟ ΤΗC ΟCΜΗC.*

Ergo quae majoris sunt momenti in Codice nostro, omittit Editor, quaeque affert, falsa affert, sive sua, sive vicarii negligentia. *μόνον* quod apud Putchium, verum est; ὅπως etiam antiquae editiones, ut non sit dubitandum, quin utrumque conjungendum:

ὀσμῆς μόνον ὅπως μὴ βαρυνθήσεσθέ μου,

alia Hermannus ad Sophoclis Philoct. v. 878. Pergit codex:

ΚΡΑΤΙΝΟC ЄΝ ΤΙΑ ΟΥ ΤΟΙC ΜΝΞΙΝΤΥΧΕΙΑΤ ΒΑΡΥΝΟΜЄΝΟΥ.

Krehlius unde sumpserit ἐν χείροσιν, nec docet et ipse fortasse ignoravit; veteres enim editiones haec verba omittunt, et apud Putschium, de quo ille tacet, quod noster innuit codex, excusum *Κρατῖνος ἐν Πλούτοις*.

Pag. 180. in Euripidis loco ex Hippolyto codex pro εἰσεδέρκετο legit εἰσέρκετο; qui hunc proxime sequitur: *Idem ἐν Ἑκάβῃ, Δακρύω σ᾽ εἰσορῶν πόλιν τε σὴν τὴν τ᾽ ἀρείως θανοῦσαν ἔκγονον σέθεν.* prorsus omittit cum Putschii libris et fort. ab Veneto editore de suo adiectus est. Haec excipiunt Menandri verba:

Μένανδρος Ἐπιτρόποις· Εἴσειμι πρός σέ· κείνην λέγεις, ἄρτι γὰρ νοῶ.

Sic nulla auctoritate edidit Krehlius, qua ratione auctores non corrumpunt, sed ipsi corrumpuntur. Fabulae nomen Menandri non erat *Ἐπίτροποι*, sed *Ἐπιτρέποντες* et recte Codex noster et Putsch. *ἐν Ἐπιτρέπουσιν*. Multa Fabularum nomina corrupta in vulgatis libris leguntur.

In Varrone VII, 2. pag, 82. Bip. *Nam apud Accium in Philocteta. Lemnia quis* etc. ex Florent. restituimus *in Philocteta Lemnio.* Sic in Prisciani Libro VII. tom. I. pag. 195. legitur *Novius in Lignaria: Signare oportet frontem calida forcipe.* Codices quidam *in signaria,* quod natum ex sequenti *signare;* nos pace Krehlii, qui *in signario* edidit, reponimus: *Novius in Liciniaria.* Ita enim scribendum esse, ex Gellio didicimus, qui Libro XV, 13. haec tradit:

> *Novius in Ligartaca verbum quod est utitur ex contraria parte dicit:*
>
> *Quia supellex multa, quae non utitur, emitur tamen.*

Sic vulgo. Edit. princ. et Venet. II. *Ligararta.* Codex, de quo saepius ad Varronem: *Ligatarca* quidem exhibet; sed in margine ab eadem manu emendatum legitur: *Liciniaria,* ex quo correptum *Lignaria.* Deinde noster *ЄICIMI ΠΡΟC ЄΚЄΙΝΗΝ.* mihi, qualis senarius fuerit, non liquet; cf. Meinecke pag. 66. probabile ante ἄρτι quaedam excidisse; quod ut censeam, alter suadet Codex, qui ex omnibus illis locis haec tantum praestat: *Euripides ЄΝ ΙΠΠλyΤωΙ ΤЄΦΑΑΡΤΙΣΑΡ ΝΟΩ Romani* etc. mediis omissis.

Pag. 228.

...*Μένανδρος* [Cod. *Menander.* Tegerns. *Menander*]:

Γλυκέρα, τί κλάεις [sic codd.] *ὀμνύω σοι τὸν Δία,*
Τὸν Ὀλύμπιον καὶ τὴν Ἀθήναν, φιλτάτη,
Ὀμωμοκὼς καὶ πρότερον ἤδη πολλάκις.

Idem in Misogyno:

ὄμνυμί σοι τὸν ἥλιον
Ἦ μὲν ποιήσειν σοι γραφὴν κακώσεως.

Sic Krehlius cum recte ceterae editiones ἦ μὴν; illud μὲν, plane ineptum, ut quisque scit, ex codicis Monac. auctoritate sumptum dicit, quod prorsus falsum est. Porsonus in Advers. pag. 293. [259 Lips.] Aldinae editionis fide fisus quae εἰ μὴ ἔλθοις θήσειν exhibet, *Lege,* inquit, ἦ μὴν ἐπιθήσειν. Markland ad Suppl. v. 1192. ἦ μὴν ἐποίσειν qui proxime verum accessit. Scribendum

ὄμνυμι

ὄμνυμί σοι τὸν ἥλιον,
ἦ μὴν ἀποίσειν σοὶ γραφὴν κακώσεως.

Et haec emendatio nostro vetusto nititur codice, in quo sic exaratum:

Idem immysogyno ΟΜΝΙΜy COΥ ΤΟΝ ΗΛΙΩΝ ΝΜΗΝΑ ΠΟΙCЄΙΝ COΙ ΓΡΑΦΗΝ ΚΑΚΑCЄΩC.

Tegernsee. Codex paucis omnia his comprehendit:

Menander ΓΛΥΚЄΡΑ ΤΙ ΚΛΑЄΙC ΟΜΝΙω idem
ω ω
in misogyno ΟΜΝΙΜΙ COΙ ΤΟΝ ΗΛΚΟCЄΟC.

At idoneam mutandi causam se non videre doctissimus monet Menandri editor pag. 115; mihi vero vulgata ne graeca quidem est; recte quidem graeci dixerint γραφὴν ποιεῖσθαι, sed nunquam hoc sensu γραφὴν ποιεῖν invenitur; nam quod in oratione κατὰ στεφάνου pag. 1136 R. οἱ δὲ νόμοι καὶ περὶ τῶν τοιούτων γραφὴν πεποιήκασιν, aliud est et significat: leges permittunt etiam talia persequi. Deinde usitata et solemnis judicii formula est ἀποφέρειν γραφὴν ut Demosth. περὶ στεφ. ἐπὶ Χαιρώνδου ἄρχοντος . . . Αἰσχίνης . . ἀπήνεγκε πρὸς τὸν ἄρχοντα παρανόμων γραφὴν κατὰ Κτησιφῶντος, et pag. 1332 R. προσκαλεσάμενός τὸν Πολύευκτον ἀποφέρει γραφὴν κατ' αὐτοῦ κακώσεως πρὸς τὸν ἄρχοντα. pag. 622, ἐγὼ γοῦν . . ἀπώκνησ' ἄν, εὖ ἴστε, καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν ταύτην ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ κ. τ. λ.

Pag. 220.

Μένανδρος.

μέμφομαί σοι τοῦθ' ὅτι
χρηστά μέ λέγοντα οὐκ ἐποίησεν προσδοκᾷς

Bentleii notas Krehlius non inspexit qui optime hunc locum si quem alium Menandri restituit pag. 104.

μέμφομαί σοι τοῦτ' ὅτι
χρηστά με λέγοντ' οὐκ εὖ ποιήσειν προσδοκᾷς·

clare quoque in nostro codice scriptum *ΟΥΚЄΥ ΠΟΙΗCЄΝ,* unde error natus, quamvis idem liber vitiose *ΧΡΗCΤΑ ΜΗ ΛЄΓΩΝ.*

Pag. 230.

Μένανδρος Μισογύνη·

Χαῖρ' ὦ Γλυκέρα· καὶ σύ· πολλοστῷ χρόνῳ
Ὁρῶ σε

conf. Meinecke pag. 116. Codex noster. *MЄNANΔPωC*
T
MICOΓINNI, deinde *ΓΛΥΚΗΡΑ*. Non puto a Comico quod Bentleius conjecit *Γλυκέριον* scriptum fuisse, sed excidisse potius aliam vocem v. c. *χαῖρ' ὦ Γλυκέρα μοι. καὶ σὺ* . . ut Eurip. Phoen. v. 627. *μῆτερ, ἀλλά μοι σὺ χαῖρε.*

Pag. 270.

Attici φροντίζει τῶνδε καὶ τάδε καὶ περὶ τῶνδε. Μένανδρος Μισογύνῃ·

Ἀλλ' οὐ τὰ βίου 'νοσίως δεῖ φροντίσαι.

Sic nos ad accusativum: curo illam rem.

Hic plura desiderantur veterum loca. Krehlius: *'νοσίως (ἀνοσίως) dedi e conjectura pro ΝΩΝΙCΩΣ quod in edit. Putsch. legitur;* nempe in codice Monac. exstant haec: *ΑΛΟΥΤΑΒΙΟΥΝΟCΙΩC*; optime locum Bentleius restituit pag. 44.

ἀλλ' οὐ βιότου νῷν ἴσως δεῖ φροντίσαι.

Alia Menandrea ad Varronem dedimus pag. 118, ubi in fragmento iusto minor posita lacuna est ante litteras *ΤΤΑΛΟΝ*; multo maior exstat in schedis et senarii finis videtur vox *Θετταλόν*.

Pag. 206.

ἐπιστατήσει ὑμῶν καὶ ὑμῖν . Θεόπομπος Στρατιώτῃ.
Γυνὴ Θρασυμάχου ὑμῶν, γυνὴ καλῶς ἐπιστατήσει

Krehlius: *haec egregie restituit Putschius;* at non ex omni parte Putschius illa expedivit. Codex Monac. cuius lectio non maxima cum fide notata, sic exhibet:

ЄЄΟΤΤΟC CΤΡΑΤωΤΗCΙΝΝ ЄΡΑCΥΜΑΧΟΥ...
. . ΚΑΛΟC . . .

In hoc libro semper fere *Є* littera pro *Θ* apparet, ut paulo post *ΚΡΑΤΙΝΟC ЄΡΑΤΙΤΑΙC*. i. e. *θράτταις*, Optime edidit Putschius *θεόπομπος*, sive conjectura ductus, sive quod ego puto ex Codicibus suis; sed mendum in fabulae nomine exstat, facile ex nostro delendum: *Θεόπομπος στρατιώτισιν*; versus qui sequitur tetrameter catalecticus:

Ἡ Θρασυμάχου . . ὑμῶν γυνὴ καλῶς ἐπιστατήσει.

Pag. 224.

Φερεκράτης ἐν Χείροσι . Νῦν δ' ἄρ τι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησιν οὖν. Nostri quoque nunc nuper.

Sic pessime apud Krehlium excusum, cum recte Putschius et codd.

νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν.

conf. Lob. ad Phryn. pag. 20. Codex Monac. *Χείροσιν*. Cod. Tegerns. haec modo: *ΦЄΡЄΚΡΑΤΗC ЄΝ ΧЄΙΝΥΝ*. Ceterum hunc Pherecratis versum, ut puto, ante oculos habet Plato in Lachete pag. 270. Bkk. *χαίρω γάρ, ὦ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομιμνήσκεσθαι ὅ τι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα, ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιοῦντα μανθάνειν ἕως περ ἂν ζῇ καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι*; ubi cave quod quis conjecit corrigas *αὐτό*; poetae intelligi verba vel Solonis docet mentio.

Ibidem

Φερεκράτης Πετάλῃ: Ὥς τοι κακὸν ὄζει ταμὰ μή τί γ' ἀλλὰ γλυκύ.

Ex conjectura Krehlius *πετάλῃ*; reliqui *πετάλοις*. Codex Tegerns. *ΦЄΡЄΚΡΑΤΗC ΚΡΑΠΤЄΜΑΓΛΥΚΥ* mediis more suo neglectis; alter vero Codex veram servavit lectionem; ibi enim dilucide exstat: *ΦЄΡЄΚΡΑΤΗC ΚΡΑΠΑΤΑΛΛΟΙΣ*, et quidem duplici λ; reliqua sagacioribus ut restituant, trado, quae sic in nostro:

ωC ΤΟΙΚΑΚΟΝ ΟΞЄΙ ΤΑΝΑ ΜΝΔΥΝΑΜΑ ΓΛΥΚΥ.

quod vett. edd. *Φερεκράτης: ὄζει τρυγός, μύρου ἐκεῖνος καὶ ὄζει τὰ μύρα* sumptum ex Arist. Nub. v. 50.

Pag. 247.

Attici. πονηρὸς τὴν τέχνην. Φρύνιχος Γραυσίν· Ἴδοις αἰτίαν ἔχει πονηρὸς εἶναι τὴν τέχνην.

Putschius versum ita dedit:

Φρύνιχος γράσω ἴδοις ἂν ἐκεῖνον ᾗ πονηρὸς εἶν ἀρνοῦ τέχνην.

Krehlius haec adnotat: *Equidem expressi apices quos e Cod. Monaç. Riglerus notavit:* γραγcι. *Pherecratis eiusdem nominis fabula commemoratur in Lexico Seguer . . . igitur scrib.* φερεκράτης. De hac emendandi ratione taceamus; sed si Riglerus ex cod. Monac. re vera illa notavit, haud parum Krehlio imposuit; vix enim littera horum in vetusto invenitur, qui sic:

ω
ΦΡΥΝΙΧΟC ΤΡΑΤΟΔΟΙC ΑΙΠΑΝ . . .

i. e. Φρύνιχος Τραγῴδοις: reliqua in libro ut Krehlius edidit, quamvis Putschii scriptura alia suadet.

Pag. 71.

φρύνιχος ποαστρίαις· Ὥςπερ ἐμὸν αὑτοῦ ἴδιον·

Codex Mon. *Phroenichus*, ut idem pag. 198. *phroenichus*. Idem cum vett. edd. αὑτῆς quod versus flagitat; Putschius αὐτοῦ.

Pag. 188.

Illi dicunt ἔγγιστα τόσον καὶ τόσοις καὶ τόσοι. . . Ἀλκαῖος Ἐνδυμίωνι· Ὅδ᾽ εἶχ᾽ ἑλὼν μῆνας ἐγγὺς τρεῖς ὅλους φρουρατὸν Ἐνδυμίωνα.

Sic Krehlius commodo sensu ex coniectura, ut videtur, ne γρῦ quidem monens de lectione quam in textu exhibuit; Putschius certe scripsit ὀτηγέχελονμῆνας, unde sua sumpsisse videtur editor. Pro φρουρατὸν ἐνδυμίωνα quod quivis restituat codex noster *ΦΡΟΥΡΑΤΟ ΝЄΔΥΜΙΟΝΑ*. Priora quamvis speciosa, si tragici senarium esse memineris, falsa invenies; metrum integrum servat Cod. Mon.

ΑΛΚΑΙΟC ЄΝΔΙΜΙΟΝΙ ΟΠΙΝΧЄΔΟΝΤΙ ΜЄΝΑC
ЄΓΓΙC ΤΡЄΙC ΟΛΟΙC ΦΡΟΥΡΑΤΟ ΝЄΔΥΜΙΟΝΑ

obscura sane, et si locus coniecturae, ita fort. restituenda:

Ἀπῆχ᾽ ἑλόντι μῆνας ἐγγὺς τρεῖς ὅλους
φρουρᾷ τὸν Ἐνδυμίωνα . . . .

vox prima quidem ὅπῃ videtur, si vestigiis fides danda, cui aptum non exquiro verbum.

Pag. 248.

Attici προέχοντες τούτων καὶ τούτοις καὶ πολλῇ πάντων. Πλάτων Περιαλγεῖ. Ἀλλ᾽ ἡττῶντες οὐκ ἀνδρείως πολλῇ πάντων προέχοντες. *Terentius in Andria: Quod plerique omnes faciunt adulescentuli.* Ξενοφῶν Ἀναβάσεως τρίτῳ· Ἓν μόνον προέχοντες ἱππεῖς ἡμᾶς.

Prior locus in Monac. ut apud Krehlium exstat, qui optime restituit Περιαλγεῖ. idem ex Lindemanni emendatione dedit ἡττῶντες, quod quid fit equidem ignoro; metrum quoque neglectum, recte in codice observatum *ЄΤΟΥΤЄCd*; Putschius ἄλλης οῦν ἔοικ᾽ quare videndum an non rectius fort. ἀλλ᾽ αἰτοῦντες δ᾽ οὐκ. Sed magis mirus locus Terentii graecis interjectus; omnia enim perturbata sunt; desiderantur exempla προέχοντες τούτων καὶ τούτοις.

H
In Xenophonte codex Monac. . . . *ΤΡΙΤωΝΜΟΝ* προέχοντες οἱ ἱππεῖς ἡμᾶς. deest igitur et in lemmate accusativi mentio. Terentii locus non totus ascriptus est; intellexisse enim videtur, si dedit Priscianus, quae sequuntur verba:

Horum ille nihil egregie praeter cetera Studebat.

Pag. 211.

Attici ἠράμην πόλεμον πρὸς τοῦτον καὶ τούτῳ. Πλάτων Περιαλγεῖ· πρῶτα μὲν Κλέωνι πόλεμον ἠράμην

Prior locus πρὸς τοῦτον excidit. Platonis versus non est trochaicus, sed iambicus, prima deficiente syllaba. Putschius Πλάτων περὶ Λάγιος. Codex noster *ΠЄΡΙΛΠωC*, unde certo reponendum:

Πλάτων Περιαλγεῖ
Ὡς πρῶτα μὲν Κλέωνι πόλεμον ἠράμην

conf. Porsonus ad Medeam v. 139. XII. Priscianus ex more integrum affert versum, non verba quaedam metro neglecto. Simile metri vitium legitur tom. II. p. 203.

Κρατῖνος ἐν Πυτίνῃ. Ἀτὰρ ἐννοοῦμαι δὴ τὰ γῆς μοχθηρίας τῆς ἠλιθιότητος τῆς ἐμῆς. *Similiter nos: cogito, quae sunt difficultates stoliditatis meae.*

Hic vox ἠλιθιότητος procul dubio ex interpretatione nata irrepsit; numeros servat et hoc loco Codex noster egregius exhibens *ΤΗC ΗΙЄΙΤΝΤΟC*. Illud Є ut monuimus, est Θ, unde repono:

Ἀτὰρ ἐννοοῦμαι δὴ τὰ τῆς μοχθηρίας
Τῆς ΕΥΘΥΤΗΤΟΣ τῆς ἐμῆς . . .

quod ut *εὐήθης* dictum *ὑποκοριστικῶς* pro *ἠλιθιότης*. Idem liber conjunctum dat *ΔΗΤΑ*. — In Cratini versu p. 271.

ὃς τὴν πίτυν
Ἔκαμπεν ἑστὼς χαμόθεν ἄκρας τῆς κόμης
Καθέλκων

scribendum esse *καθελκύων* quisque videt.

Pag. 214.

Attici καταχροᾶσθαι τούτου καὶ τοῦτον. Εὔπολις Προςπαλτίοις. Τί καταχροᾶταί μου τὰ μουσοδονήματα.

Codex noster: *ΚΑΤΑΚΡΟΑCΘΑΙ* hoc est: *καταχροᾶσθαι*.

Pag. 193.

Εὔπολις ἐν Δήμοις· Λεγ᾽ ὅτου ᾽πιθυμεῖς καὶ οὐδὲν ἀτυχήσεις ἐμοῦ.

Krehlius *ὅτου* ex Anecdotis dedit; editiones omnes cum Codice *λέγε τοῦ*; illud fort. melius; scripsit enim Priscianus *λέγε ὅτου*, ut paulo post *καὶ οὐδὲν*, et ita Graeci scribebant etiamsi *λέγ᾽ ὅτου*, *κοὐδὲν* pronuntiabant. Conf. Aristoph. nub. v. 426.

λέγε νῦν ἡμῖν ὅ,τι σοι δρῶμεν θαῤῥῶν ὡς οὐκ ἀτυχήσεις.

Codex Monac. *ΑΤΥΧΗC*. in seqq. *idem Προςπαλτίοις· πάντα γὰρ τυχὼν ἄπει* clare *προςπαλτίοις* in Codice, et pro *ἄπει* exstat *ΑΙΠ*.

Pag. 182.

Abundat enim γὰρ. Πλάτων ἢ Κάνθαρος Συμμαχίᾳ· Τούτων ἤρξατο· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν νῦν φράσω·

Krehlius: *haec ego dedi ex Msc. Monac. malui enim codicis lectionem exhibere, quam quae nulla auctoritate confirmata essent. Putschius* *Πλάτων ἢ κάνθαρος συμμαχεῖαν οὕτως ἤρξατο κ. τ. λ.* Codex Monacensis ad litteram sic:

ΠΛΑΤωΝ ΔЄΝ ΚΑΝЄΑΡΟC CΥΜΜΑΧЄΙ. Α ΤΟΥΤωΝΡΞΑΤΟ κ. τ. λ.

ι semper ascriptum apparet; sequenti igitur adhaesit voci et videtur littera magis *I* quam *T* esse. Illa vero *N*

non ad praecedens, sed ad sequens pertinet vocabulum et est *H* quod frequentissime in *N* transiit. Codex ergo Monac. nihil aliud exhibet, nisi *συμμαχείᾳ· οὕτω ἤρξατο*, pro quo alii *οὕτως*. haec codex; poeta quid dederit ignoramus; multa enim conjici possunt. Particula *δὲ* in *Πλάτων δὲ ἢ* ne quem offendat; eadem ratione pag. 264.

Illi τόσων ἐτῶν καὶ τόσοις ἔτεσιν καὶ τόσα ἔτη. Ὁ δὲ Αἰσχίνης ἐν Ἀλκιβιάδῃ· ὁ δ᾽ Ἐρασίστρατος γεγονὼς ἤδη πεντήκοντα ἔτη.

sic Krehlius ex conjectura ut videtur; codex Monac. *ΟΔЄΡΑCΤΑ ΑΝΤΡΟΠωΙΝ se id ΝωCCЄδ Η ΠЄΝΤЄΚΟΝΤΑΠΗ.*

Pag. 197.

Sophocles Λακαίναις:

Θεοῖς ἄρ᾽ οὔποτ᾽ εἴ τι χρὴ βροτὸν λέγειν
Ἄρξασι Φρυξὶ τὴν κατ᾽ Ἀργείους ὕβριν
Ξυναινῶ ταῦτα: μὴ μάχου βίᾳ.

Prisciani errorem esse censet Brunckius, *ξυναινέσαιμ᾽ ἂν* corrigens; conjicias primum senarii pedem deesse; sed neque Prisciani est error, neque deficit, ut patet ex Codicis nostri vestigiis, qui habet *ΞΥΝΑΙΝЄωΤΑΤΑΥΤΑ* puto *ξυναινέσω τοι ταῦτα* vel *τοιαῦτα*; *τοὶ* enim in gnomis tagicis frequentari, neque raro cum *τὰ* confundi constat. Idem *τοὶ* restituendum Menandro apud Gellium II, 23. pag. 143. Meinek. qui cum Heringa edidit:

ὄνος ἐν π ι θ ή κ ο ι σ ι τὸ λεγόμενόν ἐστι δή.

Editiones ab Aldo, qui primus edendum curavit, *ὄνος ἐν πιθήκοις τί τὸ λεγόμενον ἐστὶ δή*; sed recte Editio princeps et quae hanc sequuntur usque ad Aldum:

ὄνος ἐν πιθήκοις ΤΟΙ τὸ λεγόμενόν ἐστι δή —

Sophoclis locus ex Antigone pag. 82. in codice Monac. una cum praecedente Thucydidis desideratur; codex vero Tegerns. Thucydidis verba bis exhibet sic: *ΤΝCyΔΔЄC* i. e. *Θουκιδίδης* *CΥΝΠΡЄCΒЄyΟΝΤΟ ΑΥΤΟC ΚΝΑΟΡΙΝC* [id est *καὶ Δωριῆς*; apud Putsch. *Δώριον*] *Η ΜЄΤΡΟΠΟΛΙΣ ΥωΝ ΑΑΚΝΔΟΡΝΝ ΜЄΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤωΝ ΛΑΚЄΔΑΙΜΟΝΙΑΝ*. Sophoclis locus etiam in hoc libro deest.

Pag. 205.

Euripides in Alcmaeone: Ἐπεὶ τεκόντος οὐδὲν ἐντρέπῃ πατρός. *Sophocles in Oidipode* ἐπὶ Κολωνῷ. Ἦ καὶ δοκεῖτε τοῦ τυφλοῦ τιν' ἐντροπὴν ἢ φροντίδ' ἕξειν. *Idem in Tyranno* Μηδὲ παρεντραπῇς τόδε. *Alexis* Ἑλένης ἁρπαγῇ: Ἀκόλαςός ἐστι, τὴν δὲ πολιὰν οὐκ ἐντρέπεται.

Codex Tegerns. haec omnia more suo paucis contrahit: *Euripides in Alcmaeone* [ita et Monac] *ΤΟΥ ΤЄ ΚΟΤΟΡΟC Sophocles in Oidipodi ЄΡΙCΟΛΟΝΟ ΗΙC ΗΝΝ ΦЄΙΝ idem in tiranno ΜΗΤЄΙΤΑ-ΡЄΝΤΡΑΠΗC ΤΟΜΑΝΟΥΚЄΝΤΡЄΠЄΤΑΙ.*

In Euripidis senario cum Grotio in Excerptis pag. 369. quem vide in notis pag. 955. Krehlius scripsit ἐπεὶ τεκόντος; vett. editiones ἐπ' οὗ τεκοντος, Putschius τί τοῦτ' ἑκόντος, id est τί τοῦ τεκόντος. Etiam leve mendum abstersum non negligendum. Codex Monac. *Ε ΤΤΟΥ ΤЄ ΚΟΤΟC ΟΥΔЄΝ ЄΝΡЄΠΗ ΠΑΤΡΟC.* corrige certo:

ἡ τοῦ τεκόντος οὐδὲν ἐντρέπῃ πατρός.

sequens Sophoclis locus etiam in Monac. mancus est: *Sophocles in oidipodi ЄΡΙ ΚΟΛΟΝΟΝ ΤΙ ΗΝΝΦΡΟΝ-ΤΙΑδЄξЄΙΝ.*

Pag. 47.

Euripides in Hecuba· Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας Λιπὼν ἵν' Ἅιδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν Πολύδωρος alterum versum om. Putsch. et uterque codex. Monac. σκατου παλλας λειων. In Baccharum versu qui succedit Ἥκω Διὸς παῖς τήνδε Θηβαίαν χθόνα Διόνυσος, uterque liber θηβαιαν ΚΑΤΑ Διονυσος; iidem in Thucyd. loco ἥκω Θεμιστοκλῆς, pro vulg. Θεμ. ἥκω. Euripidis versum ex Hecuba pag. 174: Εὐριπίδης: Ἆ ἆ σίγα· κρυπτὰν βάσιν αἰσθάνομαι τῶνδε γυναικῶν et codices nostri et Putschius ignorant; Venetae edd. primae illa exhibent; plura ex Hecuba laudata loca quae editoribus magis quam Prisciani debemus codicibus; v. c. pag. 197, 196; 235. οὐχ ὄλεσε με ζεύς Hec. 236; pag. 251. ἱκετεύω λίσσομαί σε πρὸς θεῶν Hec. 280, 1117; pag. 250. vett. edd. *non nimius:* εἰσέρχεται τὴν πόλιν οὗτος. *Euripides* μόνον δὲ σὺν τέκνοισιν εἰσάγει δόμους ex Hec. 1138.

Pag. 415.

Alcman autem in primo catalectum trimetrum fecit habentem in quarto loco modo iambum, modo spondeum sic:

Νεοχμὸν ἄρχε παρθένοις ἀείδεν
Καὶ ναὸς ἁγνᾶς εὐπύργω θεράπνας.

Hic quarto loco spondeum habet.

Codex Monac. ita fere ut Edit. Ascens. Νεομον . . παρσενοις αιειδεν . . *ЄΥΠΥΡΓωC ЄΠΑΠΗΑC.* Quod Krehlius dedit ex Hermanni emendatione νεοχμὸν, et versus flagitat et exstat apud scholiastam Christianum Hermogenis pag. 400. Ald.

ἡ μὲν στροφή ἐστιν ἡ πρώτη τεθεμένη περίοδος ἐκ δύο ἢ πλειόνων κώλων, ὁμοίων ἢ ἀνομοίων συγκειμένη ὡς παρὰ ἀλκμᾶνι *):

μῶσ' ἄγε καλλιόπα θύγατερ διὸς
ἄρχ' ἐρατῶν ἐπέων, ἐπὶ δ' ἱερὸν **)
ὕμνον καὶ χαρίεντα τίθει χόρον.

αὕτη γὰρ ἡ στροφὴ ἐκ τριῶν ἐστι κώλων δακτυλικῶν ἰσομέτρων συγκειμένη· ἐξ ἀνομοίων δὲ, ὡς τόδε:

μῶσ' ἄγε μῶσα λίγεια, πολυμελὲς
ἄειδε***) μέλος, νεοχμὸν ἄρχε παρθένοις
καὶ ἀείδε.

sequens versus si praecedenti cohaeret, nec ad exemplum spondei demonstrandum quod equidem puto, aliunde haustus, legendum θεράπναις, et sane Aldina θεραπαίναις praestat.

Pag. 91.

Aristophanes Βοηθοῖς: Εὖ γὰρ εὖ πράττειν σε βούλομαι πόσα ἔτη ὅπως μετ' ἐμοῦ ξυνέσῃ. Κρατῖνος ἐν Νεμέσει: Μεθύστερον ἐν χρόνῳ.

Hermannus apud Krehlium corrigit:

οὐ γὰρ εὖ
Πράττειν σε βούλομαί τι; πῶς λέγεις; ὅπως
Μεθ' ἐμοῦ ξυνέσει·

Dobree ad Plutum v. 504.

---

*) Aldus ἀλκμᾶν. **) Aldus ἐπὶ δι' ἐρὸν. ***) Aldus ἀεὶ δέ.

Εὖ γάρ σε πράττειν βούλομαι 'γω. πῶς λέγεις;
ὅπως; μεθ' ἐμοῦ ξυνέσει·

quam transpositionem et mutationem nemini facile vir sagacissimus probabit. Sed vide codicum scripturam; illud πῶς λέγεις docti viri ex Putschio hauserunt, quem nihil invenisse puto in libris quam quae in nostris. Monacensis haec:

ΑΡΙCΤΟΦΑΝΝC. ΒΟΝΘΟΙCЄy. ΤΑΡЄΥ ΠΡΑΤ ΤЄΙΝ CЄ ΒΟΥΛΟΜΑΙ ΠΟCΑЄΤЄΥC ΟΠωC ΜЄ ΤЄΜΟΥ ΞЄΝЄCЄ ΚΡΑΤΙΝΟC ЄΝ ΝЄΜЄCЄΙ ΜЄΘΥCΤЄΡωΙ ЄΧΡΟΝω.

Codex Tegerns. duobus locis in unum contractis:

ΑΡΙCΤΟΦΑΝΝC ΒΟΝЄΟΙ CЄΥ ΤΑΡ ЄΥ ΠΡΑΤ-ΤЄΙΝ CЄ ΒΟΥΛΟΜΑΙ ΠΟCΑЄΤЄΥC ΟΠωC ΜЄCЄΙ ΜЄЄ ΥCΤЄΡωΙ.

vides utrumque codicem exhibere ποσα ετευς; eadem et editio Ascensiana; inde ab Aldo πόσα ἔτη, in quo πῶς λέγεις latere putant. At non modo quae praecedunt, nulla indigent emendatione, sed hoc ipsum mirum ετευς quod corruptum videtur, verissimum est; est enim ἔτ' εὖ σ'. Unde imprimis illud supra iam repetitum εὖ neque delendum, neque mutandum acui et urgeri apparet; et hucusque πόσα εὖ, *quam multa talia* εὖ optime sese haberet, nisi metri adesset vitium, quod nullo negotio abstergi potest. Post litteram *Α* similes duo *ΛΛ*, quod frequenter in latinis fit codicibus, exciderunt. Reponendum igitur

εὖ γάρ, εὖ
Πράττειν σε βούλομαι, πόσ' ἀλλ' ἔτ' εὖ σ' ὅπως
Μεθ' ἐμοῦ ξυνέσει.

Pag. 241.

Aristophanes Ποιήσει. Γυναῖκα δὲ ζητοῦντες ἕνα δ' οἶκον νυνὶ ἔασον εἶναι παρά σέ —

Pro ἐας ἵνα εἶ, Krehlius adnotat, e Codice Manucripto Monacensi dedi ἔασον εἶναι. Nam hic liber exhibet haec: e ACINEINAI. Vellem notasset Riglerus apices singulos huius loci; e quibus fortasse ad sanandum fragmentum medicinae aliquid peti posset. Id

nos facimus, simulque verba emendare conamur; cf. Brunck. pag. 291. et pag. 210. In nostro Codice ad litteram:

ΓΥΝΑΙΚΑ ΔЄ Ζ ΗΤΟΙΝΤЄC ЄΝΑΔЄΘΙΚΟΜΝ-ΝΗΝЄΑCΙΝЄΙΝΑΙ ΠΑΡΑ CЄ.

Ne litera quidem mutata, et vix una alterave addita, commodus inde exsistet sensus hic fere:

Γυναῖκα δὲ ζητοῦντες, ἐνθάδ' ἐθ' ἱκόμην,
Ἣν ἐᾷς συνεῖναι παρὰ σὲ . . . . .

Pag. 250.

Aristomenes Βοηθοῖς. Ἐπειδὴ τοὺς πρυτάνεις προςήλθομεν.

Codex noster *Cristomenes ΒΟΝЄΙC*; etiam pag. 242. et 255. *Cristophanes* pro *Aristophanes.*

Pag. 269.

Φαίη λέγων. Ἀριστοφάνης Γεωργοῖς. Εἴ γε Κιλικίας αἷμα ἐξολοίμην, φαίη λέγων. Inveniuntur et nostri abundantia utentes ut LOQUERE DICENS et STUDE PROPERANS et similia.

Corrupta haec in Monac. leguntur, ut nos quidem verum restituere non valeamus; habet haec;

ΦΑΟΙ ΛЄΓωΝ. ΑΡЄΤΟΦΑΝΝΣ ΓЄωpIseirekia ΜΑЄΞΟΛΟΙΜЄΝ ΦΑЄΙΑΤΟΝ

ubi verae tamen lectionis vestigia haud obscure apparent. In Aristophanis versu φαίη λέγων adversante et linguae genio et metro; prorsus alia utroque loco in codice. Corrige φαθὶ λέγων quod paulo post Priscianus interpretatur *loquere dicens*, ut fere alium graecum locum ad quem *stude properans* referatur, excidisse adducar. Sitne legendum μάλ' ἐξολοίμην vel μὰ Δί' ἐξολοίμην, et qualis integer sit senarius alii extricent.

Pag. 190.

Illi εἰς pro ἐν ponunt. Aristophanes [ἐν τῷ Πλούτῳ· Μὰ Δί' ἀλλ' ὅπερ πάλαι παρεσκευαζόμην Ἐγὼ κατακλίνειν αὐτὸν εἰς Ἀσκληπίου Κράτιστόν ἐστι. Idem] Σφηξίν· Νύκτωρ κατέκλινεν εἰς Ἀσκληπίου. Et Thucydides πρώτῃ: καθεζόμενοι εἰς τὸ Ἥραιον ἱκέται [ἐδέοντο]. Et Xenophon Οἰκονομικῷ: Ἢν μή

γε φανῆς, ἔφη, ταὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστάμενος.
Et Herodotus: Τὸν θρόνον εἰς τὸν προκαθίζων ἐδίκαζεν·

quae uncis inclusa, omissa in utroque codice et apud Putschium, atque ab editore Veneto qui plura ex Pluto intulit inculcata; alter locus Aristophanis et qui sequuntur alii desunt vero in editionibus veteribus. Tum eadem graeca repetuntur pag. 197. ubi eosdem ex Pluto edd. laudant versus; codices vero et Putschius hic aeque atque ibi ignorant, ut quin expungendus sit hic locus, non sit dubitandum. Codicum lectionem integram demus ut quam male sit affectus Priscianus omnes videant. Tegern. Codex haec tantum praestat: *Aristophanes σφηξὶν ΝΥΚΤωΡ ΚΑωΝ Єδικαζεν*; media omnia desiderantur. Codex vero Monacensis haec:

ΑΡΙCΤΟΦΑΝΝC CΦΗΞΙΝ ΝΥΚΤωΑΤЄΚΑΙΝЄΝ
ΑΙΤΟΝ [*αὐτὸν*; id enim in Prisc. restituendum] *ЄΙC*
C
ΑΚΑΝΙΓΟΥ ΚΑΙ ΟΥΚyΔΙδyC ΠΡωΤΗΙ ΚΑЄЄΖΟ-
Ι
ΜЄΝΟΥ ЄΙC ΤΟ ʽΗΡΑΙΟΝ ΙΚЄΤΑΙ ΚΑΙ ΞЄΝΟ-
ΦωΝΟ ΟΙΚΟ ΝΟΜΙΚωΙ ЄΙ ΜЄ ΓЄ ΦΗΝЄCCC [*φανηθῆς*] *ЄΦΝ ΚΑΙ ЄΙC ΤΑΥΤΟ ΤΑ ЄΜΟΥ ЄΙΠ-*
CΤΩΜЄΝΟC ΚΑΙ ΗΡωΔΟΤΟC κ. τ. λ.

In altero loco pag. 197. codex Monac. *Aristophanes sphinxin*; ibi quoque ut priore in codice Monac. desideratur in Thucydidis exemplo *ἐδέοντο*. Xenophontis verba ita exarata sunt: *ЄΙΜΗΓЄΦΝΑЄΙC ЄΦΗ ΚΑΙ ЄΙC ΤΑΥΤΟ ΤΑ ΑΥΤΑ ЄΜΟΙ* etc. In Ran. v. 356. qui legitur pag. 185. pro *εὐφημεῖν χρὴ* Codex Monac. *εὐφημεῖν ΔЄΙ*. conf. Pors. ad Orest. 659.; idem vero recte servat *χρὴ* pag. 206. ubi litterae quaedam perversae sic exstant:

ΤΟΙC ΝΜΕ ΚΑЄΑΡЄΥΝ. ΤЄ ΡΟΙC ΧΟΡΟΙ-
Ο
CΙΝ ΑCΤΙC . . . ΓΝΟΜΝΝ ΝΟΥ.

litterae quas induxi *ΚΑЄ* in rasura exstant; videtur primitus in codice unde nostrum fluxit exemplar, fuisse *ἢ γνώμην οὐ καθαρεύει — γνώμην* non solus Priscianus, et libri Aristophanis scripti.

Locus ex Eccles. pag. 236. hac varietate in Monac. legitur:

ΤΙΔЄΠΟΤЄ ЄΠΙ CΧ ΤΟΙ ΧΟΥCΤΙΝ ΟΠΥΜ
ΗΙ ЄΡΗ Τω ΚΗΡΙΚΙ ΠΟΜΠΗΝ ΠЄΜΠΗΤЄ.

Pag. 226.

Attici ὀλίγας ἡμέρας pro ἐν ὀλίγαις ἡμέραις. similiter nos. Aristophanes Γήρᾳ. Σὺ δ᾽ οὐχ ἥγῃ μ᾽ οὖν δὴ ὀλίγας ἡμέρας.
Є

Codex Tegerns. paucis ut solet: *ΓЄΡΑΥCΥΔΟΥC ΗΜЄΡΑC.* Codex Monacensis haec: *ΓΗΡΑΥCΥ ΔΟΥΧ ΗΓΗΙ ΜΟΥ ΗΔΗ ΟΛΙΓΑC ЄΜЄΡΑC.* Senarium restituere non valui; itaque alii qui magis sunt exercitati, corrigant velim; illud *ΔΗ* fort est: *ΑΝ*. In versu Equit. v. 287. pag. 217. *κατακράξομαί σε* Cod. Monac.

Plura Aristophanis loca ex Nubibus et Pluto hausta ab Veneto Editore inserta exstant in vett. edd. quae optimo iure Krehlius Putschium et cod. Monac. secutus, e textu expulit; quae vero editor novissimus non indicavit, deinceps demonstrabimus, pag. 173. *ἀριστοφάνης καὶ τί δῆτ᾽ ἐφρόντισας εἴ μου τι περιλειφθήσεται* Nub. 724.; pag. 184. *ἀριστοφάνης πρός σε. κατώρυξέ με κατὰ γῆς κάτω* Plut. 238.; pag. 189. *μιμούμενος τῶν παλαιῶν καὶ τῶν κρεμαθρῶν οὐ τρίβων τῶν ἐνθάδε* Nub. 869.; pag. 192. cf. pag. 221. *τί δῆτ᾽ ἐφρόντισας, σοῦ δ᾽ οὐ* [ita Ven. non *δοῦλον*] *φροντιῶ* Nub. 125.; pag. 198. *Aristophanes ταῦτ᾽ εἴ με λέγουσιν ἀπαντῶντες δρώντων ἀτεχνῶς ὅτι χρήσουσι pro δράτωσαν* Nub. 452; pag. 208. *illi ἕπομαί σοι καὶ σὲ καὶ ἕπου μετ᾽ ἐμοῦ παιδάριον* Plut. 824; pag. 212. *Demosthenes G. illi πέποιθα ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ ποίοισιν ὅπλοις ἢ δυνάμει πεποιθότες* Plut. 449; pag. 214. *καθέζομαι ἐπὶ καθέδραν καὶ τὸν σκίμποδα* Nub. 255; pag. 215. *ἀλλ᾽ οὐ περιόψεται μ᾽ ὁ θεῖος* Nub. 124; pag. 219. *λυμαίνεται τοῖς μειρακίοις καὶ βλάπτω τοῦτον* Nub. 927; pag. 222. *ὅλην τὴν νύκτα σπουδάζω ἢ ἀναγινώσκω, ξενοφῶν. Aristote. νῦν οὖν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων ὅδου* Nub. 75; pag. 224. *εἶτ᾽ αὖ πάλιν αὖθις* Nub. 975; ibidem *φερεκράτης ὄζει τρυγος μύρου ἐκεῖνος καὶ ὄζει τὰ μῦρα* Nub. 50; pag. 225. *ἀχθήσῃ τούτοις ποτὲ* Nub. 864; ibidem *αἰσχύνομαι τὴν ἡλι-*

κίαν τὴν σήν Plut. 1078; pag. 227. ὀμοῦμαί σοι τοὺς θεοὺς καὶ τῷ γὰρ ὄμνυτε Nub. 247, 247; pag. 230. ὀσφραίνῃ τι καὶ ὀσφραίνῃ τοῦ ψύχους Plut. 897; pag. 235. οὐδέ ποτε με ἀπολείψειν ἔφη Plut. 1033; pag. 243. ἀμπέχεται τριβώνιον ἐκεῖνος, κυκλόω ἀλφίτοις τὴν κάρδοπον Nub. 668, Plut. 898; pag. 249. προσήκει μοι πολυπραγμονεῖν Plut. 913, 15, 20; pag. 255. στεφανοῦται κοτίνου στεφάνῳ καὶ στεφανωσάμενος καλάμῳ λευκῷ Nub. 1006, vid. Pors. ad Plut. 592; pag. 258. ἔστι μοι υἱὸς καλὸς Nub. 796; pag. 259. ὅλην τὴν ἡμέραν Plut. 1016; pag. 261. ὅτου χάριν καὶ τῷ ἦλθες δεῦρο Plut. 54; pag. 266. πειθόμενος τῷ πατρί Nub. 860; pag. 270. τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω Nub. 559.

Pag. 252.

Ἀττικοί: προεσκέψαντο τούτων καὶ ταῦτα· Ἀντιφῶν Ὀλιγαρχικῷ. Καίτοι οὐκ ἂν τῆς μὲν τῶν ἄλλων πολιτῶν ταλαιπορίας προεσκέψαντο, τῆς δὲ σωτηρίας αὐτῶν ἐχυρᾶς οὐκ ἐνεθυμήθησαν.

Antiphontis ὀλιγαρχικὸς ex uno hoc Prisciani loco notus; sed Cod. Monac. legit: *ΛΝΤΙΦΟCΙΜΟЄΟΛΚΙΚωγ* unde scribendum esse Ἀντιφῶν Σαμοθρακικῷ Boeckhius vidit, quem conf. in Oecon. civit. Athen. tom. I., pag. 444 sq. Reliqua cum hac exstant varietate: *ΚΑΙΤΟΙ ϹΟΥΚ . . . ΠΟΥϹΚЄΨΑΝΤΟ* [corrige προυσκέψαντο], *ΤΗϹ ΔЄ ΦЄΤЄΡΑϹ ΑΥΤωΝ ΑΤΗΡΙΑϹ* [corrige τῆς δὲ σφετερᾶς αὐτῶν σωτηρίας] *ΟΥΚ ЄΝЄΘΥΜΝΘΝϹΑΝ.*

Alius Antiphontis locus exstat pag. 216. ex πολιτικῷ, ut Codex noster et editt. Krehlius scripsit: ἐν τῷ κατὰ Πολυεύκτου dicens: *Sic dedi e conjectura. Edd. Bas. Bas. Col. Putsch.* πολιτικῷ *quod nihili est. conf. supra* §. 181. *Oratt. gr. edit. Reisk. Vol. VIII. pag.* 823. Quod si paginam sequentem 824. inspexisset, λόγον πολιτικὸν Ruhnkenio notatum invenisset, quam orationem Hermog. de form. orat. pag. 496., non Rhamnusii, sed alius esse Antiphontis putat.

Pag. 205.

Ἀνδοκίδης ἐν τῷ περὶ μυστερίων· Τῆς μὲν τύχης ᾗ ἐχρησάμην, δικαίως ἂν ὑπὸ πάντων ἐλεηθείην

extrema in Monac. *ΥΦΥΜωΝ ΛЄΝЄЄΙΝΝ.* ut editt.

quoque pro πάντων exhibent. fort. utrumque dedit orator. vid. §. 67 Bkk.

Pag. 194.

ἀνήκει πρὸς τόδε· Λυσίας κατὰ Μικίνου· φόνον οὐ πρὸς ἑταίρας ἀπίας ἀνήκειν δοκοῦντα παραλελείψεται

Ita si Priscianus scripsit, Lysiae locum sane corrupit; sed vide codicis nostri varietatem: . . . *ΜΙΚΥΝΟΥ* . . *ΟΥΚ ΠΡΟϹ ЄΤЄΡΑϹ ΑΙΤΙΑϹ . . . ΠΑΛЄΙΨЄΤΑΙ.* sine causa Taylorus pag. 25 R. φόνου reponendum censet; sed recte Taylorus correxit et Krehlius edidit pag. 221.

μέλλω ποιεῖν καὶ ποιῆσαι καὶ ποιήσειν. Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἡγησάνδρου κλήρου· Ὡς ἐμέλλεν ἐπί τε τοὺς βωμοὺς εἶναι καὶ νομιζόμενά γε ποιήσειν.

pro vulgato κλῆρον; genitivum etiam dat Codex Monac. qui item . . *ΛΙϹΙΑϹ* . . *ΕΙΓΗΣΑΝΔΡΟΥ* . . *ΟϹ ΗΜΗΛΛΗΝ* . . Bekkerus pag. 406. scripsit ἐπί τε τοὺς βωμοὺς ἰέναι; vulgatum εἶναι et noster servat codex, neque Atticis illa dicendi ratio inusitata; conf. Schaef. ad Demosth. tom. I. pag. 195; in Xenophontis loco ex Philelphi codice ὅταν οἴκοι ἴῃς reponendum, ut Caesar de B. C. III, 26. *intus est itum*; vid. Oberl. ad Tac. hist. 1, 35. Κλήρου ut hic, ita alibi erat reddendum Lysiae pag. 230:

Attici ὅταν ἔλθῃ de futuro dicunt. Isaeus etiam de praeterito: Ὅταν ἔλθῃ ἔσωθεν παρ᾽ ἐμοὶ κατάγεσθαι et iterum ὅταν ἔλθω, παρ᾽ ἐκείνῳ κατηγόμην. Antiquiores tamen ὅτε ἔλθοι de praeterito dicunt: Λυσίας ἐν τῷ ὑπὲρ Διογένους. Καὶ πρωῒ Διογένει δὲ οἰκειοτάτῳ πάντων ἀνθρώπων ἐχρώμεθα καὶ ἕως γε ὑγίαινεν, ἐξ ἀγροῦ ὅτε ἔλθοι παρ᾽ ἡμῖν διῃτᾶτο.

Haec ex codice Monac. dedisse fatetur Krehlius; tu corrigas in Isaei exemplo εἰώθει ex Cod. Monac. qui sic habet *ЄΙωΘЄΙ ΠΑΡΗΜωΙ ΚΑΤΑΓΗϹΘΑΙ.* Res satis mira nec in antiquis scriptoribus id genus inveni exempla. Tum Codex noster: *ΛΥϹΙΑϹ ΗΝ ΤωΙ ΠЄΡΙ ΤωΥ δΙΟΓЄΝΟΥϹ ΚΛΗΡωΙ.* pro illis nihili καὶ πρωΐ; deinde recte οἰκειότατα ut v. c. Isaeus pag. 11 Bkk. ἡμῖν δὲ πάντων ἐχρῆτο οἰκειότατα; idem liber *ΟΠΟΤЄ ЄΛΘΟΙ* . . .

ΔΙΑΙΤΑΤΟ. Tertio loco reddendum puto κλήρου quod ibi procul dubio excidit, pag. 210: *Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Διογένους· Ἦν κτλ.* Quid enim articulus, nisi aliud nomen sequebatur? Idem factum pag. 187. *Λυσίας ἐν τῷ περὶ τοῦ Ἡγησάνδρου. κἂν τούτοις ἐγγύτατα γένοιο συνοικῶν·* Addendum esse κλήρον, ex superiori patet loco; vestigia apparent in Monac. qui haec . . *ΑΓΗΣΑΝΔΡΟΥ ΚΑΝΡΟΥ* [κλήρου] *ΤΟΥC . . , ΓЄΝΟΙC CΥΝωΚΟΙΝ.* Putschius: πρὸς τοὺς ἐγγύτατα γένους συνοικοίη, quam lectionem Krehlius ne notavit quidem; ipse quae protulit finxit. Vera sunt ἐγγύτατα γένους; genitivi enim affert Priscianus exemplum; ex codice malim συνῴκουν, et initio τοῖς. Lysiae locus ex oratione in Agoratum laudatur pag. 233, quem fragmentum vendit Krehlius, legitur §. 18. pag. 266 Bkk.

Pag. 263.

ἐπ᾽ ἐμοὶ et ad accusativum ἐπ᾽ ἐκεῖνον. Ξενοφῶν Παιδείας Δ. Καὶ νῦν τὸ μὲν ἐπ᾽ ἐμοὶ εἴκω καὶ τόδε εἰ ποιῶ σέσωσμαι. Λυσίας κατὰ Ἀγοράτου ἐνδείξεως· Καὶ τό γε ἐπ᾽ ἐκεῖνον ἐσώθης.

In Xenophontis loco Putschius οἴκοι καὶ; ex conjectura igitur scripsit εἴκω καὶ Krehlius, verbaque ubi leguntur ignoravit. Exstant Cyrop. V, 4, 11. laudavitque ibi Priscianum Schneiderus; tum clare in nostro *ЄΠΙ COΙ CЄCωCΜΑΙ,* et falsa sunt ea, quae Krehlio ex hoc loco adlata fuerant. Lysiae locum optime ex Codice restituit; sed conjectura ductus id iam Porson. ad Eurip. Orest. v. 1338. assecutus est. cf. et pag. 569. Ed. Lips. II. Quod omisit Krehlius, in Codice Monac. scriptum: *ΛΥCΙΑC ad accūm* ut Putschius dedit. Exstat locus Lysiae Orat. XIII, §. 58. Bekk. pag. 274.

Pag. 236.

Θουκιδίδης ἐν ἀρχῇ. Καὶ οὐχ ἧττον λησταὶ ἦσαν· ἀντὶ τοῦ· καὶ μᾶλλον ἐλήστευον. Terentius in Eunucho: nemo fuit minus ineptus, pro magis prudens. Illi οὐδαμῶς οὐ, τοπικόν; nos nunquam. Λυσίας ἐν τῷ πρὸς Κλεόστρατον. Οὐδὲ εἴτις εἰςποιητὸς πάθοι οὐκ ἀποστερεῖ τὴν μητέρα αὐτοῦ τῶν χρημάτων.

μάτων. Abundat altera negatio. Similiter οὐδεὶς ὅστις οὐ. Πλάτων ἐν προτέρῳ Ἱππίᾳ· Ὅτι φήσομεν καταγελῷ ἂν ἡμῶν οὐδεὶς ὅστις οὐ, εἰ φαῖμεν μὴ ἡδὺ εἶναι φαγεῖν.

Vellem, inquit Krehlius, *notasset Riglerus, quomodo haec omnia in Codice legantur.* Id nos faciamus. In Thucydidis exemplo ille ουκηττο, in fine additis οἱ νησιῶται... *Eunucho: Hoc nemo . . . Nos nusquam.* Iam in Monac. quae paulo post in omnibus leguntur etiam in nostro repetita, non sine lectionis varietate: *Attici* ουχ οπως τοδε ουκ εγενετω αμα τοδε και τοδε κκρατη πλαταικοι πολλοι δε . . . οτι οιτων δεομενων των . . . ωστε ειρηνης και συνθηκης [sic et in seq. loco; Isocratis libri εἰρήνης οὔσης καὶ συνθηκῶν] γεγενημένων ουκ ολως . . ου [deest in Isocr. libris et in seqq.] μετεχομεν . . τυχειν ηξιωθημεν. [ita et in altero loco et Bekk. Vulgo in Isocr. ἠξιώθημεν τυχεῖν.] Ἐν δε τοις ἑξῆς [§. 27. Bkk.] Λακεδαιμονιων μεν *ЄΙCyΝΑC* [in seqq. *ΗΙΟΥΜΔC* i. e. εἰς ὑμᾶς] . . . *ΔΥΝΑC CωΘЄΝΤЄC* [Isocr. libri et in seq. δε σωθέντες] . . . διηλυεσθαι [in seqq. *ΔΙЄΛΥЄCΘΑΙ*; Bekk. διελέλυσθε. Vulgo in Isocr. διελύσασθε] τον πολει ποντες υμας . . . εισηλθον. *ΛΙCΙΑC ЄΝ* τωλ *ΠΡωC* . . . *ΠΑCΟΙ ΟΥΚ* [Putsch. πάθος οὐδεὶς] . . αυτου του τον χρηματω. Krehlius quod dedit verbum πάθοι, hic sensu caret; vide ne legendum sit ἔλθοι; in fine scribendum: τούτων τῶν χρημάτων. Putschius et Codex Monac. post haec: *Similiter οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν. Πλάτων ἐν προτέρῳ Ἱππαρχικῷ.* [*ΥΠΑΡΧΙΚΟΙ*] *Οὐδὲ εἷς ὅστις οὔ. Πλάτων Ἱππίᾳ . . .* Quae Krehlius omisit, spuria censuit, nec quid sibi verba velint οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν intelligit. Fortasse intelliget, si alterum esse exemplum abundantis abnegationis a Prisciano ex Demosth. oratione περὶ στεφάνου init. haustum certiorem fecimus:

ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν — οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου κ. τ. λ.

ita et Bekkerus edidit, cuius codices *K. s.* qui frequenter codici *Σ* assentiunt, cum Augustano *I*, eandem quae apud Priscianum est, dant collocationem οὐδὲν εἰπεῖν,

haud dubie praeferendam; negatione enim adjectivo subiecta, nec latius a priori οὐ distante maior inest sententiae vis; minor illa post verbum εἰπεῖν posita. Illorum auctoritati accedit Demetrius περὶ ἑρμην. §. 265. pag. 138 Fisch. ubi vulgo:

καθάπερ Δημοσθένης. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν οὐ βούλομαι δὲ οὐδὲν δυσχερὲς εἰπεῖν· οὗτος δὲ . .

restituendum ex duobus codicibus quorum lectiones cum aliis penes me sunt, (alter autem est pervetustus) δυσχερὲς οὐδὲν εἰπεῖν. In Platonis loco Codex noster cum Putschio οὐδὲ εἷς.

Pag. 174.

Ἰσοκράτης Παραινέσεσιν: Οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσῃ καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

Vulgo legebatur in Isocrate γνώμην; Bekkerus γνῶσιν dedit; Codex Monac. διάνοιαν servat, idem αἰσθήσει et σαυτόν. Denuo laudatur Prisciano hic locus pag. 191. Ἰσοκράτης παραινετίκῳ· Οὕτω . . . ποιήσεις ubi Cod. Monac. haec tantum praebet: *ΚΑΙΤΑΥΤΗΙΚωΝ ΔΙΑΝΟΙΑΝ Α. ΙCΕΝCΕΙ ΚΑΙ CΑΥΤΟΝ* κ. τ. λ. Vides igitur Priscianum vel graecos grammaticos legisse διάνοιαν, quod alteri lectioni quae ex glossemate fluxit praeferendum puto.

Pag. 91.

Codex noster omissa praepositione: *Isocrates Πανηγυρικῷ.* Idem corrupte legit ἀεστερεημένου et συνηκολούθησεν. Praecedit locus ex Terentio: *Idem in eadem: Adeon' ad eum? In eadem: Ad te advenio.* Verba ubi legantur, non notavit Editor. Laudantur supra quaedam ex Eunucho; at frustra in illa quaesiveris fabula verba *Adeon' ad eum*; Scribendum, et ita dilucide in Codice nostro scriptum, *Idem in Andria* in cuius fabulae IV, 1, 15. leguntur:

Sed quid agam? adeamne ad eum et cum eo injuriam hanc expostulem?

ita enim in suo Terentii codice legit Prisc., nec librariorum mendum est; etiam pag. 250 *adeone* laudat.

Pag. 257.

Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ Εἰρήνης. Κατὰ πάντα τρόπον τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς.

Quod Krehlius dicit, se ex Codice Monacensi κατὰ πάντα τρόπον edidisse, merum est mendacium, ne iniquius quid dicam; ille enim liber ita exhibet *ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑC ΤΡΟΠωΙC ΤΕΤΑΛΑΙΠωΡΕΡΕ ΗΜΑC*; etiam Bekkerus ex codicibus suis edidit πάντας τρόπους. Supra quod legitur pag. 256:

Ἰσοκράτης Φιλιππικῷ· Ἄλλως τε ὅταν καὶ μηδὲν σαυτῷ συνοίδῃς ἐξαμαρτάνων.

recte vulgo Φιλίππῳ. Noster Codex τ' ὅταν, deinde *CΑΥΤΟΥ CΥΝΕΙΔΕΙC.* optime hoc est συνειδῇς, ut et Bekkerus scripsit; an ex scriptis libris nescio; Isocratis Codices συνίδῃς; συνειδῇς correxit iam Matthiae Gram. graec. pag. 315. Idem Codex Monac. μηδέ.

Pag. 201.

Attici ἐμποδίζω ἐκεῖνον. Ἰσοκράτης πρὸς Ἀντίπατρον: Ἔτι δὲ καὶ τόσῳ μᾶλλον εὔκρινες ὄν· ἀλλ' ἔχων ἀνάστασιν ἐνόμιζεν ἐμποδιεῖν αὐτὸν πρὸς πολλὰ τῶν πραγμάτων.

Ridiculus error, notat Krehlius, *sive Prisciani sive librariorum*, vulgo nempe illa epistola Philippi nomini inscripta legebatur. Bekk. ex codd. scripsit Ἰσοκράτης Ἀντιπάτρῳ et vide, in optimi codicis *Γ* marg. notatum quod apud Priscianum exstat: Ἰσοκράτης πρὸς Ἀντίπατρον. Verba corrupta sunt et ex auctore restituenda. In lemmate codex noster: *ΕΜΠΟΔΙΞΕΙΝ ΗΝΑC ΚΑΙ ΗΝ*, i. e. ἡμᾶς καὶ ἡμῖν.

Pag. 191.

Isocrates Panegyrico: οὐκ ἀμνημονῶν οὔτε ἐκείνων. Demosthenes etc.

Locum non inveni in illa oratione, neque Krehlius quidquam ubi verba legantur monuit. Accedit sententiam non esse plenam; alterum enim οὔτε desideratur, qui laudandi mos Prisciani non est. Codex Monac. εκεινω. Sed alius huius verbi locus ibi legitur §. 75. Bekk. οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ ἡμῶν πρὸ τοῦ πολέμου τούτου γενομένων καὶ

δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρᾳ τῶν πολέοιν δίκαιον ἀμνημονεῖν. Videndum igitur ne hic fortasse a Prisciano laudatus exciderit, et illa verba alius nescio cuius scriptoris sint fragmentum.

Pag. 270.

Illi χάριν ἔχω σοι καὶ οἶδα σοι Δημοσθένης [ἐν τῷ om. Cod. Mon.] περὶ στεφάνου . . . . Ἰσοκράτης Ἑλένης ἐγκωμίῳ: Πλείω χάριν ἔχοντες τοῖς πολλὰ προστάττουσιν.

Deest igitur exemplum phrasis οἶδά σοι et excidisse credas. Sed Cod. Monac. in Isocratis loco pro ἔχοντες dilucide exhibet *ЄΙΔΟΤЄϹ*; hodie in auctore exstat ἔχοντες, illo solemnius, nec Bekkerus ex libris suis varietatem dedit. Utique χάριν εἰδότες Prisciani auctoritate reponendum.

Pag. 177.

Similiter Attici: ἀπολαύω τούτου καὶ ἀπὸ τούτου καὶ τοῦτο. Ἀριστοφάνης· Ἀγαθὸν γὰρ ἀπέλαυσ' οὐδὲν αὐτοῦ πώποτε. Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τῆς εἰρήνης· Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπολαύοντας ὧν ἂν λάβωσιν. *Idem in sequentibus* . . . . ἀπέλαυον. *Illi* βόσκομαι τόδε καὶ τῷδε.

Aristophanis locus deest in Codd. et apud Putschium, et ab Veneto editore cum plurimis insertus est. Videtur quidem desiderari locus in quo ἀπέλαυσα legebatur; Codex enim Monac. in lemmate *ΑΠΗΛΑΥϹΑ ΤΟΥΤΟΥ* etc.; sed cum tria adsint ad quamque firmandam phrasin exempla nihil excidisse puto. Codex Monacensis in Isocratis verbis eadem repetens: καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν *ΑΠΟΛΑΥωϹΙΝ ωΝ ΑΝΑ. ΑΒΟϹΙΝ ΟΝ ΑΝΑ. ΑΒΟϹΙΝ* *In sequentibus vero idem* . . . ἀπόλαυον *illi ait ΟϹΤЄΡΟΥ ΜЄΝ ΟϹ ΤΟΥΤΟ ΚΑΙ ΤΟΥ.* Putschius in extremis *Illi* ἀποστερούμενος τοῦτο καὶ τούτου. Videntur plura deesse.

Pag. 174. Isaei locum in Aldina exhiberi notat Krehlius: Ἰσαῖος· Τὰ δὲ τοιούτων δὴ μαρτυριῶν οἱ δικάζοντες, τὰ μὲν αὐτοὶ συνειδότες ὅτι ὑγίαινεν ὁ παῖς τῶν ἑωρακότων αἰσθανόμενοι, τὰ δὲ ἀκοῇ πυνθανόμενοι. Non inveni Isaei

pervolutans orationes haec verba; quod si revera ibi non exstant, Aldinus editor nisi ex scripto libro aliunde sumere non poterat.

Pag. 194.

Illi ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι τῇ πόλει.

Ita Krehlius scripsit. Editt. Ald. Bas. Colon. Putsch. addunt: *Hyperides* ἐν τῷ κατὰ Πασικλέους, quae ut spuria editor induxit; praeponenda enim erant graecis vocibus, quibus non sententiam scriptoris, sed formulam grammaticam contineri putat. At quomodo illa verba et deperditae orationis nomen illata sint, tacet. Codex Mon. ἄξιοι μισεῖσθαι τῇ πόλει. *Hyperides* ἐν τῷ κατὰ *ΠΑϹΙΚΛЄΟΥ.* Excidit Hyperidis locus et signa lacunae apponenda sunt. Lemma propositum fort. auctoris cuiusdam est; saepius enim ut postea videbimus ita tacite laudat Priscianus. Xenoph. Memor. II, 3, 6, διὰ τοῦτο γάρ τοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες ἄξιόν ἐστι ἐμοὶ μισεῖν αὐτόν ut recte nunc pro ἐμὲ editum. Ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι, sine dativo τῇ πόλει legitur apud Aesch. κατὰ Κτησ. §. 99. pag. 414 Bkk. Pag. 229 Cod. Monac. Ὑπερείδης Δηλιακοῦ· Ἐνταυθοῖ . . .

Pag. 242.

Attici περὶ τόσους καὶ περὶ τόσοις. Θεόπομπος Φιλιππικῶν Θ· τὸ μὲν μῆκος περὶ τοὺς τεσσαράκοντα σταδίους. *Lycurgus* ἐν τῷ περὶ ἱερείας· Ὡς περὶ εἴκοσιν ἀνθρώπους.

Dativi desideratur exemplum, quod Cod. Monac. praestat, in Lycurgo exhibens . . περὶ τῆς ἱερείας . . ἀνθρώποις. Idem codex pro Θ habet *VIIII*, omisso τοὺς, et pro μῆκος ibi exaratum *ЄΚΟϹ.*

Pag. 194.

Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος· Καὶ ὁ μηδέποτε τοὺς πολεμίους ἀντιβλέψας.

Locus Aeschinis a Krehlio non notatus. Codex Monac. *ΚΑΙ ΟΜΗΔЄΠωΙΤΟΤЄ ΜЄ ΤЄ ΤΟΙϹ ΙΤΟΛЄΜΦΥϹ ΑΝΤΙΒΛЄΨΑϹ.* Exciderunt quaedam, quae in oratione leguntur §. 151. pag. 432 Bkk. καὶ γράψειν ἔφη ψήφισμα ὁ τοῖς πολεμίοις οὐδέποτ' ἀντιβλέψας; codices quidam apud

Bekkerum *οὐδεπώποτε*; sed cave credas Prisciani esse errorem *μηδεπώποτε μήτε*, haec enim vestigia sunt loci qui intercidit. Praecedunt: ***Prospicio illum et illi*** et utramque structuram Graecis quoque esse docere vult, unde accusativi exemplum laudatum fuisse necesse est. Pag. 177. in verbis *ἀλλότριον τι πρᾶγμα* codex noster *τι* omittit elisum sequente *π*. conf. Schaefer Melet. pag. 12.

Pag. 252.

> ***Illi*** *προςγελᾷ με καὶ προςγελᾷ μοι. Αἰσχίνης κατὰ Κτησιφῶντος· Ὁ μὲν Ἀμύντας προσγελῶν τοῖς φωκικοῖς ξένοις·*

ita Putschius et Krehlius qui Monac. cod. *ONYN ΠΑΝΤΑC* praestare monet. Idem quod ibi neglectum *ΞЄΝΟ* unde quaedam desiderari conjicias. Verba ubi legantur Krehlium fugit; vid. §. 87, pag. 410. *ὅ τ᾽ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ταυροσθένης ὁ νυνὶ πάντας δεξιούμενος καὶ προςγελῶν, τοὺς φωκικοὺς ξένους διαβιβάσας ἦλθον ἐφ᾽ ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες.* Omisit igitur Priscianus verba *δεξιούμενος καὶ*, quae in tribus Bekkeri cod. melioris notae ***e k l***, item desiderantur, nata ex glossemate verbi *προςγελῶν*. Huiusmodi loca dignitatem codicum ut recte cognoscas quam maxime faciunt.

Pag. 244.

> ***Similiter*** *πλείους ἑνὸς καὶ πλείους εἷς. Αἰσχίνης ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος· Εἴ που εἰσὶ νόμοι πλείους ἑνός ἀναγεγραμμένοι περὶ ἑκάστης πράξεως. Δημοσθένης πρὸς Εὐβουλίδην ἐφέσει· οὐ πλείους ἢ τριάκοντα.*

Loca ex auctoribus restituit Krehlius; alter legitur §. 38. pag. 392. Bkk.; ille Demosthenis pag. 1302 R. Sed in Prisciano vix omnia sunt sana; nam in priori Cod. Mon. et Putsch. omisso *ἑνὸς* exhibent *πράξεως εἷς*, quod in nullo codicum Aeschinis inventum. Deinde Cod. Mon. *Δημοσθένης **quoque** ἐν τῇ πρὸς* . . At quid hic locus ad lemma propositum nisi addideris *καὶ πλείους ἢ εἷς*? et desideratur quod Priscianus pollicitus est, exemplum ubi *πλείους εἷς* legitur. Quare vera videatur codicis lectio in Aeschine, nisi e Scylla in Charybdim incurramus; tum enim primum deest *πλείους ἑνός*, ut post *πράξεως* locum

excidisse cuius ultimum supersit vocabulum . . . *εἷς* adducar. Nam mirum illud *πλείους εἷς* ex Prisciani manu fluxisse, latina ostendunt exempla his subiecta.

Pag. 69.

> ***Demosthenes*** *καὶ ἀφεικότα τοῦτον ἐμαυτὸν* ***pro*** *ἐμέ.*

Ita Putsch. et Krehlius; Cod. Mon. et Tegerns. *καὶ ἀφικοτα* ***pro*** *ἐμέ.* Locus exstat in oratione *πρὸς Πανταίνετον* ab initio: *οὐκ οἰόμενος δεῖν ἀφεῖσθαι τοῦ δικαίου τούτου, οὐδ᾽ ἐπειδὰν ἐξελέγξω πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ ἀφεικότα τοῦτον ἐμαυτὸν καὶ ἀπηλλαγμένον κ. τ. λ.* Ex eadem oratione locus laudatur pag. 256. ubi pro *τινὰς ἂν* Codex Mon. *τινὰ κἄν*; prius in Bekk. cod. ***r*** legitur.

Pag. 196.

> ***Attici*** *ἐκαθῆντο τρεῖς ὅλους μῆνας ἐν Μακεδονίᾳ*

Sunt Demosthenis verba, ex oratione *περὶ στεφ.* pag. 235 R. *οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι κάθηντο* [Cod. August. I. cum Prisc. *ἐκαθῆντο*] *ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας.* Verba *ἐν Μακ.* postposita sive Prisciani negligentia, sive ex codicis sui auctoritate. Iterum tacite Demosthenem laudat pag. 224.: *Ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς*, ***deest plagas***, hausta ex oratione *περὶ τῆς παραπρ.* pag. 403 R.

Pag. 250.

> *Δημοσθένης κατὰ τοῦ Αἰσχίνου· Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται.*

Recte cod. Monac. *τοὺς μὲν οὖν ἄλλους*; verba leguntur in orat. *περὶ τῆς παραπρ.* §. 2. Bkk. Item pag. 254. *Δημοσθένης* [*περὶ τῆς* om. Cod. Mon.] *παραπρεσβείας· τοῖς δὲ πρὸς ὑμᾶς ζώουσιν.* Codex noster *ZOCIN*, i. e. *ζῶσιν*; haec leguntur pag. 411 R. §. 226.

Pag. 211.

> *Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου· Δυεῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν οἷς μὲν ἐχθρὸς εἴκοι φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος τοὐναντίον.*

Locus exstat pag. 237 R. non 432. *δυεῖν* ex Monac. dedisse affirmat Krehlius pro vulgato *δυοῖν*, et ita Bekkeri ***k***; at Monac. neque *δυεῖν* neque *δυοῖν* habet, sed *ΔΥΙΝ*

media littera omissa. Quid et unde illud *εἴκοι*, tacet editor: Putschius *ἥκοι*; Cod. Mon. ut Demosthenis libri aperte *ἥκει* praebet.

Pag. 243.

Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Αἰσχίνου· Οὔτε πιστεύειν ἐβουλήθη πάθη ἃ οὗτος ἀπήγγελλεν.

Cod. Mon. *ἐν τῷ* omittit; idem pro inani isto *ἐβουλήθη πάθη* habet *ЄΒΟΥΛЄϹϹЄ ΠΑΝΗ*, id est *ἐβούλεσθε πλὴν.*

Pag. 174.

Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος· Εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον ὄντα οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο· οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν, μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε.

ὄντα deest in Demosth. libris; Prisciano idem locus laudatur pag. 192. ubi editt. illud omittunt, sed in utroque exhibet Codex Monac. ut Priscianum vel grammaticos *τοῦτον ὄντα οἷον* legisse non sit dubitandum. Priori in loco deest in codice *που*; posteriore vulgo *ἡμῖν* contra codicum auctoritatem. Monac. utrobique *μὲν εἴστε*. Locus ex oratione de corona pag. 181. Krehl. legitur vulgo sic: *Δημοσθένης ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος· τῆς δὲ πομπείας ταύτης ἀναίδην οὑτωσὶ γεγενημένης, ὕστερον, ἂν βουλομένοις ᾖ τούτοις ἀκούειν, μνησθήσομαι.*

Leguntur haec pag. 229 R. Codex Monac. *ταυτησὶ*

et *ΑΝΑΥδΝΝ* (ι supra scriptum); sed idem *οὑτωσὶ* cum optimis Bekkeri libris, deinde *γεγενημένης*, et in fine *ἀκούειν* omittit, ut illa, Prisciano ignota ex vulgato Demosthenis contextu illata esse planum sit. Alius exstat pag. 86.: *Demosthenes ἐν τῷ ὑπὲρ Κτησιφῶντος· Ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς.*

Codex Monac. . . . *τῷ ΚΑΤΑΚΤΙΦωΝΤΟϹ ΟΔΝΜΟϹ ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς καὶ δεινοῖς ἐμβεβηκώς.* Tota sententia haec est pag. 309 R.

μετὰ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος εἰδὼς καὶ ἑωρακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον ἐγώ, ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς κ. τ. λ.

ubi Bekkeri codd. *Υ. p. r.* cum Prisciano *φοβεροῖς καὶ δεινοῖς.*

Pag. 178.

Δημοσθένης Φιλιππικοῖς· Ἐγὼ μὲν γὰρ [οὐκ ἂν] ἡγοῦμαι Φίλιππον οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ νῦν ἀπεγίνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι.

Variant Demosthenis libri; alii enim *οὐκ ἂν ἡγοῦμαι* quod Schaefero pag. 419. verum videtur, alii *οὐδ' ἂν ἡγοῦμαι*, quod Bekkerus recepit. Codex Bavaricus et qui ubique cum hoc consentit, ut alterum ex altero, aut utrumque ex eodem descriptum esse codice certus esse possis, Bekkeri Marci. *F*, item Paris. apud Augerum *ἡγοῦμαι οὐκ ἄν.* Quae varietas de veritate verborum ut dubitemus nos movet. Omnino Prisciani auctoritate delenda sunt *οὐκ ἄν*; desiderantur enim in Codice Monac. et maior iam sententiae inest vis; ne vero librarii negligentia illud accidisse censeas, vid. pag. 196. ubi idem Demosthenis locus laudatur; omissa et illo loco *οὐκ ἂν* in Codice nostro nec in Putschii editione invenias. Krehlius nihil neque de sua, neque de Putschii lectione monens, posteriore loco, nescio quo auctore, *οὐδ' ἂν ἡγοῦμαι* scripsit.

Pag. 174.

Δημοσθένης Φιλιππικῶν Γ. Ὅταν τὲ εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψω καὶ ὅταν εἰς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω.

Sic Krehlius tacite scripsit, ut pag. 191. ubi idem laudatur locus, Cod. Monac. Putschius exhibent; hic vero Cod. Monac. item Putschius *πρὸς τὰ . . πρὸς τοὺς* praebent, quae eadem varietas etiam in Demosth. libris apparet. Vitiose Cod. Monac. *ὅταν δὲ.*

Pag. 268.

Demosthenes pro Ctesiphonte: *Καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ' ἑαυτῷ ποιούμενος.* ***Idem in Philippicis:*** *Ὑφ' ἑαυτὸν ποιούμενος.* ***Et nostri: sub imperio et sub imperium suum facit gentes.***

Cod. Monac. et Putschius utroque in loco *ὑφ' ἑαυτόν*; Krehlius priore *ἑαυτῷ* scripsit, altero accusativum reliquit. Legitur hic in Philipp. IV, §. 10. Bkk. *τὰ δ' ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μή τις αὐτὸν κωλύσει.* Latinorum ordini si fides tribuenda, recte editor verba

restituit. Mire tamen haec a praecedentibus pag. 265. ubi de vi et usu praepositionis ὑπὸ disputatur, divulsa ut vix suo posita esse loco tibi persuadeas. Paulo supra pag. 266. in Philipp. I. principio vulgo . . προὐτίθετο Ἀθηναῖοι σκοπεῖν pro quo Demosth. libri προὐτίθετο ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λέγειν. Codex Monac. προὐτίθετ᾽ ὦ Ἀθ. σκ. Illud σκοπεῖν haud scio an invitis omnibus oratoris libris Demosthenis sit reddendum. Paulo post vitiose legitur in edit. Krehl. εἰρήκασι οὗτοι, omissa littera ν. Ibidem ὑπήκουε δὲ ὁ ταύτην χώραν ἔχων αὐτοῖς ὁ βασιλεύς· de suo dedit editor articulum qui et apud Putsch. et in cod. Mon. et in omnibus Demosthenis desideratur libris; ὑπήκουε servatur et nostro codici idque optimo jure quo res non cito praeteriens significetur.

Pag. 239.

> *Πανταχοῦ tam in loco qnam per omnes partes significat. Demosthenes Philippicarum III;* Τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρεσβεῖς πανταχοῦ: *ad locum. Et Philippicarum IV:* Οὐ τυραννίδων ἢ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες κεκρατήκασι πανταχοῦ: *quod est in loco.*

Haec Krehlius edidit ex Edd. Ven. 2. Erph. Asc. Ald. etc.; sed delenda priora ab Veneto editore intrusa et quae Putschius primus dedit ex codicibus, reddenda:

> . . . *Demosthenes Philippicarum IV.* καὶ κύκλῳ καὶ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται πανταχοῦ; *ad locum. Demosthenes* πρὸς Ἀρτάβαζον: Καὶ πανταχοῦ ἢ ἄλλως οἴχεται. *Idem in Philippicis:* Τῆς ἐκείνων προαιρέσεως οὐ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιχειροῦντες κεκρατήκασι πανταχοῦ . . .

quae eadem in Codice exstant Monac. Demosth. libri καὶ κύκλῳ πανταχῇ. Bekkeri cod. *Υ* et corr. *F* κύκλῳ καὶ; Priscianus utrumque coniunctum invenit. Deinde distinguendum: *Πανταχοῦ ad locum: Demosthenes:* Πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῦ μᾶλλον οἴχεται; leguntur verba Philip. I. pag. 46. fine, ubi Bekkerus ex optimo *Σ* πανταχοῖ edidit; alterum aperte legit Priscianus; praebet qui-

dem Codex noster in sequentis exempli fine πανταχοῖ loco πανταχοῦ, sed vitium librarii est; et si hic dedisset grammaticus πανταχοῖ, id lemmati erat affigendum; at tum omnino vocis πανταχοῦ desiderantur exempla. In postremo mirum Krehlium οὐ reliquisse, quod nexui contrarium est. Apud Demosthenem, ut in cod. Monac. οἱ. Priora interpolata esse cum in Veneta editione 1492, utriusque loci verba omissa sunt, apparet; sic enim ibi: *Demosthenes Philipp. G. et Philipp. G.* Inde alius editor quae in Demosthenis orationibus reperit, supplevit et forte accidit ut alterum locum eundem quem Priscianus dederit, laudaret, cuius rei vestigium et hoc esse puto quod editt. cum Demosthenis libris ἐπιθυμοῦντες, non quod grammatici codices, ἐπιχειροῦντες praestant. Demosthenis locus ab editoribus inculcatus erat pag. 263.

> *Demosthenes Philippicarum IV.* Μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις [τόκοις] μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον, ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐῤῥαθυμηκότες. *Et nostri frequenter hac figura utuntur: quemadmodum dicis, sic facio, pro: ut dicis, sic facio.*

idem locus occurrit supra pag. 233.

> τὸν αὐτὸν τρόπον . . . Δημοσθένης ἐν τῷ πρώτῳ Φιλιππικῶν· Μὴ τὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι· ἀντὶ τοῦ· ὅνπερ.

In priore loco Priscianus aut falsus est, aut ὥσπερ legit, non ὅνπερ [Cod. Monac. *OHITЄP*]. Idem omittit optime τόκοις quod Krehlius ex Demosth. libris uncis inclusit; est enim ex glossemate importune natum, cum hoc μεγάλοις μικρὸν quae arctissime cohaerent, disjungantur, quo eiecto concinne in seqq. οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν [sic enim Cod. Mon. et Putsch.] ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν. Hunc locum Priscianus, ut structuram τὸν αὐτὸν τρόπον . . . οὕτω demonstraret, alterum ut τὸν αὐτὸν πρόπον ὥσπερ firmaret laudavit. Sed in Veneta editione alius apparet ex Philipp. I. pag. 51. R. *Demost. Phil.* IIII καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειεν ἄν τις τὸν στρατη-

γὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς εὖ βουλευομένους ἡγεῖ. (sic.) Nullum neque in Codd. neque apud Putschium vestigium reperitur horum; Krehlius quoque neglexit, sed alium invenit in editionibus suis aperte interpolatum ex Philipp. I., pag. 46 R. *ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους;* etenim qui haec inseruit, quid Priscianus voluerit ne intellexit quidem. Exempla locutionis vide ap. Schaeferum ad Demosth. tom. I. pag. 409. 498. 572. Bekkerum miror, qui in Isocratis Paneg. cap. 4. *αὐτόχθονες ὄντες καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς αὐτοῖς ὥσπερ τοὺς οἰκειοτάτους τὴν πόλιν ἔχοντες προςειπεῖν* ex conjectura cum aliis *οἷσπερ* posuerit.

Pag. 185.

Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν· Ὑπὲρ δὲ δόξης οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν.

Sic et apud Putschium; Cod. Mon. *δὲ* omittit, idem *ποτὲ*, ut pag. 206. ubi idem laudatur locus plenior, legitur:

Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν· Πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν, περὶ δὲ δόξης οὐδένα ποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προςαναλίσκοντες ἐτέλουν.

quibus Putschius praemisit, quae et in Codice Monac.: *Χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι πάντα* . . idem codex recte cum Demosthenis libris ut supra *ὑπὲρ δὲ δόξης*; in fine Putschius *ἐθέλουν*, Krehl. *ἐτέλουν*, Demosth. libri *διετέλουν*, Prisciani cod. Monac. *ἐςετέλουν*. Alia ex hac oratione laudantur pag. 182.

Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ τῶν ἀτελειῶν. Ἔστι γὰρ γένει μὲν ὁ Λεύκων δήπου ξένος.

ita cum Prisciano Bekkeri codex *K*; ceteri *δήπου ὁ Λεύκων.*

Pag. 215.

Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου. Εἰ μὲν οὖν παρανόμων ἢ παραπρεσβείας ἢ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας ἔμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν·

Cod. Monac. *H* pro *εἰ*, item *ΑΛΛΑΗ* pro *ἄλλης*, sed recte cum Demosthenis libris *ἤμελλον* servat.

Pag. 253.

Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Τιμοκράτους· Προσέχετε τὸν νοῦν ἀναγινωσκομένοις τοῖς νόμοις.

Locus exstat pag. 706. R. insertis verbis *ὦ ἄνδρες δικαςαί.* Codex vero Monac. habet: *προσέχετε οὖν τὸν* . . .

Pag. 70.

Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Πολυκλέα· Οὐ περὶ τῶν ἐμῶν ἰδίων. ***Idem*** *ἐν τῷ πρὸς Καλλικλέα· Τὸ μὲν γὰρ χωρίον ὁμολογεῖται καὶ παρ᾽ αὐτῶν τούτων ἡμέτερον ἴδιον εἶναι.*

Plura Putschius priore in loco dedit: *Περὶ τῶν ἐμῶν ἰδίων μᾶλλον τιμωρήθητε Περικλέα ἢ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν. ὅτι περὶ πλείονος ἐποιησάμην τὰ ἐμαυτοῦ ἴδια ἢ τὰ ὑμέτερα.* Mirum Krehlium Putschium non secutum esse cum hunc ubique a codicibus stare bene noverit. Quidni duo loca, si ad rem probandam apprime faciunt, ex eadem oratione Priscianus excitaverit? Eadem leguntur in codice Monac. cuius scripturam ne editori dubium supersit, cum fide notabimus:

Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς ΠΕΡΙ.ΚΛΕΑ οὐ περὶ ΤΟΝ ЄΜΟΝ ΙΔΙΟΝ ΜΑΛΛΟΝ ΤΙΜωΡΝCЄ ΠЄΡΙ-
† ΥΠЄΡΥΛΛΟΝ
ΚΛЄΛ ΝΟΥΧ † ΥΤωΝ. ΟΠ ΤΕΣΙ ΤΙΛЄΙΟΝΟ CЄΤΙ ΟΙΝC ΑΜЄΝ ΤΛЄΜΟΥΤΟΥ ΔΙΑ ΝΤΑΥ ΜЄΤЄΡΑ ЄΝ ΔЄ ΠΡΟC ΚΑΛΝΛΛЄΛ ΠЄΡΙ ΧωΡΙΟΥ ΒΛΑΒΗC ΤΟΜΕΝ ΓΑΡ ΧωΡΙΟΝ ὁμολογεῖται καὶ παρ᾽ αὐτῶν τούτων ἡμέτερον ἴδιον εἶναι.

Vides vetusto codice quae Putschius et ex parte vett. iam editt. dederant firmari; modo ne credas alterum orationis in Polycl. locum nulla apposita nota a Prisciano priori adiunctum fuisse. Scripsit enim post verba *ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν*, ut diversum esse locum indicaret: *καὶ ἐν τῷ αὐτῷ*, quae cur exciderint nemo qui non videat.

Pag. 192.

Demosthenes *ἐν τῇ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου ἐπιστολῇ· Οὐδὲ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις ἀπέστην τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας, οὔτ᾽ ἀντηλλαξάμην ἀντὶ ταύτης οὐ-*

δὲν, οὐ χάριν, οὐκ ἐλπίδας, οὐ πλοῦτον, οὐ δυναστείαν, οὐκ ἀσφάλειαν.

Leguntur pag. 1468. R. Codex Monac. hic mutilus est, nec his plura exhibet: *Οὔτ' ἐν ἀλλαξάμην ἀντὶ ταύτης οὐδέν.*

Pag. 201.

Demosthenes ἐν τῷ πρὸς Σπονδίαν ὑπὲρ προικός· Ἔπειτα ὡς ἔλαττον ταῖς χιλίαις ἐκομισάμην.

Sic Krehlius pro *ἐλάττων* dedit ex edit. Asc.; *ἔλαττον* exstat in Codice quoque Monac. In Demosthene Codex Σ' et marg. *F Φ. τὰς χιλίας.*

Thucydidis loca Prisciano laudata haec sunt; pag. 84.

Thucydides primo. Τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι ἐπήνει.

Loco *ἐπήνει* Putschius ex codd. *εἰρήνην* dedit, Cod. Monac. *ЄΙΝΑЄΠΙΝΝΝ. Haec nunc quidem frustra quaeras in Thucydide* Krehlius. Verba leguntur libro IV, cap. 62.:

καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν εὖ βουλευομένοις εὑρίσκεται· τὸ δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι.

at non Prisciani est error ex primo adducentis quae in quarto leguntur, sed librariorum potius illa priora omittentium, nec cum huiuscemodi figurationes de quibus apud grammaticum sermo est, frequentissimae occurrant, qui locus libri primi exciderit, certo disceptari potest.

Pag. 191.

Αἰσθάνομαί σε ποιοῦντα τόδε. Thucydides in primo: Καὶ τότε αἰσθάνοιντο αὐτοὺς μέλλοντας.

Cod. Monac. *τόγε*; verbum corruptum ex auctore restituendum qui I, 107. haec:

δύσοδός τε γὰρ ἡ Γεράνεια καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ᾐσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν.

Pag. 262.

Τοῦ ἀντὶ τοῦ ἕνεκα τοῦ· Θουκιδίδης ἐν τῷ Προοιμίῳ· Καὶ τὰς αἰτίας συνέγραψα τοῦ μήτινα ζητῆσαί ποτε, ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησιν κατέστη.

Locus est I, 23. pro *ζητῆσαί ποτε* Codex Mon. *ΖΗΤЄ*; eadem verba iam supra pag. 203. leguntur: *Thucydides in principio: Τὰς αἰτίας προσέγραψα πρῶτον τοῦ . . . .* ubi Codex Monac. ut supra: *καὶ τὰς αἰτίας.* Thucydidis verba haec:

διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον καὶ τὰς διαφορὰς τοῦ μήτινα . . .

utroque igitur loco *καὶ τὰς διαφορὰς* a Prisciano qui *καὶ τὰς αἰτίας* legit, neglecta ut hunc *τὰς διαφορὰς καὶ τὰς αἰτίας . . ἔγραψα πρῶτον τοῦ . .* invenisse credas. Nihil tamen mutandum censeo in scriptore; nam et I, 146. eodem ordine ut par est, *αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο*; illud *πρῶτον* altero loco Prisciani an librariorum omiserit incuria, disceptare non audeo.

Pag. 252.

Θουκιδίδης· Προσοικοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος.

Cod. Monac. *προσωικωισι*, recte cum Thucyd. libris articulum *οἱ* omittens. Quae ex eodem capite congeruntur pag. 214. in codice Monac. ut Putschius edidit, exstant.

Pag. 253.

προσκαθεζόμενοι τὴν πολιν· Θουκιδίδης· Προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν.

Krehlius: *Θουκιδίδης Α. κεφ. ξά. In libris Thucydidis editis legitur προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν.* Non Prisciani est error nec illum intellexit locum, sed qui est I, 26, *προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι, εἰ δὲ μὴ, ὡς πολεμίοις χρήσασθαι.*

Pag. 186.

Illi dicunt ἑαυτοὺς ἀδικοῦσι pro ἀλλήλους. Thucydides in III. Ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης ᾗ τὰ λαμπρότατα μεθ' ἑαυτῶν πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν.

III, 59. Optimi Bekkeri codices A. B. cum aliis *μεθ' αὐ-*

τῶν, pauci cum Prisciano *μεθ' ἑαυτῶν*; vulgo *μετ' αὐτῶν*. Codex Monac. . . *ΤΥΠΟΜΙΜΝΗCΚΟΜЄΝ*, et deinde *ἐν ᾗ*. Alius locus hunc praecedens in quo *ἑαυτοὺς ἀδικοῦσι* ut in lemmate notatum est, legebatur, nescio quis excidit.

Pag. 242.

Θουκιδίδης Δ. Βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ δύναιτο ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι.

Cod. Monac. *βουλόμενος τῷ μὲν λόγῳ*; tum *ανα τι δυναται*; in fine recte ex cod. lectione *πιραισαι* Krehlius *πείρασαι* edidit pro Putschii *πειρᾶσθαι*, quod ex codice *e* apud Bekkerum enotatum. In loco libri IV, cap. 121., pag. 250.: *Θουκιδίδης· Προσήρχοντο ὥσπερ ἀθλητῇ* Codex Monac. *ΠΡΟCЄΡΧΟΝΤΟ ωC ΛЄΛΗΤΗΝ*. Illa ex auctoris libris dedit Krehlius scribendum esse putans *ὡς εἰς ἀθλητήν*. Deest in Prisciano lemma, ut quid voluerit haereas, sed eum quod codicis suadent vestigia, in Thucydide *ὡς ἀθλητὴν* legisse certum est. Nam ostendere vult verbum *προσέρχεσθαι* aeque cum praepositione *πρὸς* coniunctum atque sine illa inveniri; ideo Demosthenem, in quo *πρὸς τὰ κοινὰ . . προσέρχονται*, attulit, alterum ut doceat, Thucydidis laudat locum. Iam sequuntur eodem ordine latina exempla, in quibus eadem apparet constructio:

Terentius in Andria: Adeone ad eum? Virgilius in X. Regem adit et regi memorat nomenque genusque. Idem in Georgicorum III. Adit oppida pastor.

Pag. 227.

Ὀλίγον εἰς χιλίους, ἀντὶ τοῦ παρ' ὀλίγον χιλίους. Nos, paulo minus mille. Θουκιδίδης Δ. ἱππῆς δὲ οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου εἰς χιλίους.

Ex Prisciano Thucydidi *ὀλίγου* redditum, cuius libri omnes *ὀλίγῳ* praestant. Codex Monac. *οὐ παντης* et deinde cum multis auctoris codd. *σὺν*. In verbis quae pag. 228. ex libro VII, 29. laudantur, *τὸ γὰρ γένος τῶν Θρᾳκῶν* Cod. Monac. mire *δὲ τὸ γένος τῶν θρᾳκῶν*; Thucydidis libri *τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν Θρᾳκῶν*, sed alterum *τὸ* cum Prisciano bonus Bekkeri codex B. omittit.

Pag. 201.

Ἐμποδὼν pro in praesenti dicunt. Thucydides in VIII.: Τὰς ἐμποδὼν αἰτίας μόνον ἐπισκοπεῖν

Eadem Thucydidis verba Suidae, Etymologo, haud dubie ex eodem quo dedit Priscianus fonte hausta laudantur; equidem illa in auctore frustra quaesivi, nec ibi inventum iri puto.

Pag. 253.

Ἡρόδοτος Α. Καὶ φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχοντας ἁρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην.

Illud *καὶ* deest in auctore, nec ullo modo ibi ferre potest; sed non Prisciani est error. Quae enim praecedunt verba, exciderunt: *μετὰ δὲ ταῦτα Ἕλληνας, οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι φασὶ κ. τ. λ.* quorum ultima syllaba *αι* adhuc restat.

Pag. 241.

Herodotus historiarum primo: Παιδὸς περὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε.

Codex Monac. cum Herodoti libris: *παιδὸς μὲν περὶ*; in fine auctor *μνησθῆτε ἔτι*, Codex Monac. *ΜΝΗCΘЄCЄΛΟΙ* i. e. *μνησθήσεσθαι*.

Pag. 257.

Ἡρόδοτος· Συνέγνω τὴν ἁμαρτάδα. Similiter Latini Ignoscit culpam.

Locus est I, 91.: *ὁ δὲ ἀκούσας συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ.*

Pag. 255.

Attici πυνθάνομαι ὄντα. Ξενοφῶν ἐν Ζ Παιδείας. Ὅπου ἂν αὐτὸν πυνθάνοιτο ὄντα.

Non notavit Editor locum, ubi legatur, omittit quoque Schneiderus ad Xenophontem alias cum cura Prisciani laudans auctoritatem; nec ut hic sunt scripta, in vulgatis Xenoph. libris leguntur. Codex Monacensis, ut et Krehlius monuit, *ΠΤΝΘΑΝΟΝΤΑΙ* id est *πυνθάνωνται*. Haec legis in Xenoph. Cyrop. VII, 37. *Γαδάταν δὲ καὶ Γω-*

βρύαν ἐκέλευσεν, ὅτι δύναιντο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἑπομένας ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν, ΟΠΗΙ ΑΝ ΑΥΤΟΝ ΠΥΝΘΑΝΗΤΑΙ ΟΝΤΑ, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτᾳ. Sed Codices Altorfinus et Budensis idem, quod Priscianus legit, servant: πυνθάνωνται, quod praecedente ὅστις male exsulavit; deinde pro ὅπῃ codices ὅποι exhibent, ut veram esse Prisciani lectionem, abunde constet. Aliud exemplum de transitu singularis, in multitudinis numerum memoratu dignum apud Demosthenem exstat κατὰ Τιμοκρ. §. 85. Bkk. *Τίς γὰρ οὐ ποριεῖται φαύλους ἀνθρώπους, οὓς ὅταν ὑμεῖς ἀποχειροτονήσητε, ἀπαλλάξονται*; ita enim optimi Codices legunt, in quibus princeps ille Σ; ab aliis qui talia grammaticae rationi minus congrua concoquere non poterant, in ἀπαλλάξεται mutatum.

Pag. 225.

> *Ὀκνῶ τούτοις καὶ ὀκνῶ τοῦτο. Ξενοφῶν· Τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους οὕτως αὖ οἱ πέλτασται ὤκνουν. Οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας οὐδὲ ἀπολογησάμενος·*

Xenophontis locus est Hellen. IV, 4, 16. a Schneidero ex Prisciano restitutus. Quae sequuntur non sana sunt verba ex Demosthene hausta περὶ στεφάνου pag. 294. R.

> *ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον, οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δὲ κ. τ. λ.*

hic oratoris nomen negligi non poterat, et fort. alia quoque exciderunt graeca, quae stabiliebant dativum, ut verum sit quod priore in loco Codex praebet Monac. τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους.

Pag. 189.

> *Attici ἐγχειρητικώτερος ἀρετῆς. Xenophon Ἑλληνικῶν Δ. Ἦν δὲ οὗτος ὁ ἀνὴρ εὔχαρίς τε οὐχ ἧττον τοῦ Θίμβρωνος, μᾶλλον δὲ συντεταγμένος καὶ ἐγχειρητικώτερος ἀρετῆς.*

Codex Monac. omisso articulo οὗτος ἀνὴρ; tum *ЄΥΧΑΡΙCЄ ΟΥΔЄΝ ΝΤΤΟΝ ΤΟΥ ЄΙΒΡωΝΟC*; praestat sane οὐδὲν ἧττον; Θίβρωνος Xenophontis quoque libri. De veritate μᾶλλον δὲ, quod solus servat Priscianus, Schneiderus dubitare non debebat; conf. Poppo Observ. Thucyd. pag. 26. Haack. ad III, 52; ipse Xenophon in his libris VI, 5, 30. VII, 1, 24. Pro ἀρετῆς Xenophontis libri omnes στρατηγός.

Pag. 188.

> *Illi dicunt ἔγγιστα τόσον καὶ τόσοις καὶ τόσοι. Xenophon Agesilao: Ἐκείνοις τοίνυν ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ ὡς ἐν τῇ Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτω μὲν Λακεδαιμονίων, ἐγγὺς δὲ μύριοι τῶν πολεμίων τεθναῖεν. Καὶ ἐν τῷ Ἱππαρχικῷ· Καὶ ἡ πόλις ἀνέχεται δαπανῶσα ἐγγὺς τετταράκοντα τάλαντα. Ἀλκαιὸς κ. τ. λ.*

Priore in loco Priscianus scripsit ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ; sic enim Codex Monac. qui paulo post μυρίων cum quibusdam Xenophontis libris, invito Prisciano ut videtur, si lemmati fides praestanda; pro τεθναῖεν Codex Monac. *TЄЄЄ NACI*. Alter Xenophontis locus exstat Hipp. I, 19. pag. 265. Schn. ἐπιτήδειον δὲ ὑπομιμνήσκειν, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἀνέχεται δαπανῶσα εἰς τὸ ἱππικόν ἐγγὺς τετταράκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαύτου. Codex Prisciani ἀνέχεται ΔЄ δαπανῶσα; puto δή.

Pag. 173.

> *Ξενοφῶν Ἀπομνημονευμάτων primo: Ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε.*

Cod. Monac. cum Prisciani et Xenophontis libris et hic et pag. 193. ἐπεδείκνυεν. Quae sequuntur: ἐν τῷ αὐτῷ. *Ταύτην γὰρ τὴν ἕξιν ὑγιεινήν τε ἱκανῶς εἶναι καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη*, Editor nulla ratione omisit; mutila et hinc supplenda repetita leguntur pag. 193. Codex Monac. non haec modo, sed Lucani etiam locum praebet his verbis: *Lucanus, in quo tempore primas impendit ad noctem iam lux extrema tenebras.* Eadem Lucani denuo laudantur pag. 193. ubi male *Lucanus in octavo;* scribendum utrobique *Lucanus in quarto;* leguntur enim v. 446. ubi codicum lectio *impedit* (ita enim et hic Codex Tegerns.) Prisciani auctoritate ab editoribus firmari debebat; sex e nostris codd. *impedit* servant cum

gl. *impellit*; alius in textu et duo in marg.' *impetit*; vulgo *impulit*.

Pag. 69.

Xenophon Ἀπομνημονευμάτων *primo*: Ἀλλὰ Σωκράτης γ' ἔφη ὁ κατήγορος, τοὺς πατέρας προπηλακίζειν ἐδίδασκε πείθων μὲν τοὺς συνόντας ἑαυτῷ σοφωτέρους ποιεῖν τῶν πατέρων. [*Idem in eodem*: Ἀλλὰ Σωκράτης γ' ἔφη ὁ κατήγορος οὐ μόνον τοὺς πατέρας], ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐποίει ἐν ἀτιμίᾳ εἶναι παρὰ τοῖς ἑαυτῷ συνοῦσι.

Quae inclusimus, in utroque desiderantur codice, oculis a voce πατέρων ad sequens πατέρας aberrantibus; Codex Monac. et Tegerns. ἔφη κατήγορος omisso articulo; iidem postea *TωIC AΛΛOIC* et in fine συνοῦσιν. Quae pag. 86. ex hic libris laudantur, hac varietate ab auctore dissentiunt: Xenophontis libri τοιάδε διαλεχθῆναι περὶ νόμων, apud Priscianum τοιαῦτα διαλ. π. νόμου, sed in Cod. Monac. dilucide νόμων exaratum legitur.

Pag. 193.

Αἰσχίνης Τηλαύγει· Τῆς σῆς διανοίας ἔτι μιᾶς γενομένης ἀγαθόν τι ἀπολαυσόμεθα. *Idem*: Καὶ Σόλωνος ἔφην ἐγὼ τούτοις νόμους τιθέντος ὁμοίως καὶ Ἀθηναίοις ἔτι καὶ νῦν μεγάλα ἀγαθὰ ἀπολαύομεν.

Haec omnia sensu carent; pro ἔτι μιᾶς Codex Monac. *CITTΔAIAC* id est σπουδαίας, idem ἀπολαυσώμεθα. Quae sequuntur misere corrupta sana servantur in libro nostro; loco τούτοις νόμους τιθέντος legitur τούτους τοὺς νόμους ἐθέντος, scribe θέντος et fort. articulus τοῦ quoque inserendus; pro καὶ Ἀθηναίοις ibi exstat *KATATEENEωTOC*, et tota sententia haec est: καὶ Σόλωνος [τοῦ] τούτους τοὺς νόμους [ἡμῖν] θέντος ὁμοίως κατατεθνεῶτος. ἔτι καὶ νῦν μεγάλα ἀγαθὰ ἀπολαύομεν.

Alius ex Aeschine locus legitur pag. 84.

Aeschines ἐν τῷ Ἀλκιβιάδῃ ὑπὲρ Θεμιστοκλέους: Αὗται μέγισται ἐλπίδες ἦσαν Ἀθηναίοις περὶ τῆς σωτηρίας ἅσσα ἂν ἐκεῖνος περὶ ἐκείνων βουλαίσαιτο.

haec cum multis aliis servavit Aristides pag. 363. Cant. ubi his incipit sententia verbis: καὶ δὴ αὗται; Loco ἦσαν quod et in cod. Monac. Putschius ἄν. Pro περὶ ἐκείνων Aristides ὑπὲρ αὐτῶν; Cod. Monac. περὶ αὐτῶν; idem liber graece Αἰσχίνης.

Pag. 270.

Attici χάριν σὴν *pro* εἰς σὴν χάριν· Πλάτων Φαίδρῳ. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, χωρητέον χάριν σήν.

Codex noster συχωρητέον; verba leguntur pag. 234. Steph. εἰ γὰρ δεῖ συγχωρητέον χάριν σήν; Priscianus ἀλλ' εἰ δεῖ invenisse videtur. Alia ex Phaedro laudantur pag. 204. ubi in Prisciano ὁ γὰρ οὔτε, apud Platonem ὁ δὲ οὔτε, sed in codice Monac. prima duo verba desiderantur. In loco ex Lyside pag. 149 seq. liber noster cum vett. edd. quod in nullo Bekkeri codice, ἑαυτῷ τ ε καὶ τῷ υἱεῖ.

Pag. 268.

Illi ὑπολαμβάνω *pro respondeo Plato in Protagora*: Πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, ὁποτέρως βούλοιτο οὕτος, διεξιέναι.

recte apud Platonem οὕτω διεξιέναι. In codice nostro haec sunt: *ΠOΛΛOTNAΠOT TΠOΛABONTωN ΠAPAKAΦEMENωΠONωTEPOC BOTΛOTTO OTTOC EHEΞEINAI*; Priscianus igitur οὕτως ἐπεξιέναι in suo libro invenisse videtur. In verbis ex Charmide pag. 150. pro ἐστόν Codex Mon. εςιν; deinde καὶ ἐγὼ μὲν εἶπον, idem cum vett. edd. αὐτῷ omittit, et quod de suo dedisse videtur editor in fine articulum τό. Pag. 232. ex Platone Krehlius scripsit οὐ τὸ ἐν βαδισμῷ, οὐ τὸ ἐν λέξει; Putschius cum Cod. Monac. οὔτε . . οὔτε a Bekkero receptum.

Pag. 204.

Plato Κρίτωνι· Νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ.

Cod. Mon. αἰσχύνει . . ἐντρέπει; sed male idem οὔτε ἡμῶν ο ὔ τ ε τῶν νόμων; alia ex Critone pag. 228.

Attici ὅμοιός ἐστι λόγος καὶ πρότερον. Πλάτων Κρίτωνι· Ἀλλ' ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι καὶ πρότερον· ἀντὶ τοῦ οἷος πρότερον·

dilucide scriptum in Cod. Mon. δοκεῖ ἔτι ὅμοιος quod ex

tribus libris primus dedit Bkk. quorum auctoritati Priscianus accedit; in Platone vulgo *εἶναι τῷ καὶ πρότερον*; variant tamen mire ibi codices; ex nostro locum esse emendandum Buttmannus pag. 109 docet. Pag. 254. Cod. Mon. *Πλάτων ἐν Κρίτωνι*, et pag. 259.

> *τελευτᾶν τὸν βίον. Πλάτων Κρίτωνι· Καὶ ἀνάγκη δὴ εἰσαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.*

Codex Monac. . . . *ἀνάγκη ἤδη . . . ἔσται σε ὦ . . . βίον ΤΕΛΕΠΑ.* Infeliciter lapsus est Editor novus pag. 263. *Πλάτων Κρίτωνι· τὸ σὸν μέρος quod plerique dicunt τὸ ὅσον ἐπί σοι.* Putschius addidit *ὅταν τύχωσι τοῦτο πράξωσι·* Cod. Monac.: *καὶ τὸ σὰν μ. ὅταν τιχοσιν ουτω πραξωσιν.* Verba leguntur pag. 148. Bkk.: *καὶ τὸ σὸν μέρος ὅ τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι.*

Pag. 257.

> *Attici συνίημι τῶν λόγων καὶ τοὺς λόγους· Πλάτων Ἴωνι· Οὐ γὰρ ἂν γένοιτο ἀγαθὸς ῥαψῳδὸς, εἰ μὴ συνίῃ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιήτου.*

In Platone pag. 172. Bkk. loco *ἀγαθὸς* libri omnes *ποτὲ* praebent; haud scio an utrumque sit conjungendum *γένοιτό ποτε ἀγαθὸς ῥαψῳδὸς*; quidni enim rhapsodus fieri possit, etiamsi poetae dicta non cognita habeat? num bonus aliud est. Bekkerus ex Σ scripsit *συνείῃ*, idem Cod. Monac. Priscianus, qui pergit *τα λεγομεναι ποιητου*, omissis *ὑπὸ τοῦ*.

Pag. 149.

> *Plato in Alcibiade II.: Πάντας οὖν ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι ὀρθῶς ἂν φαίημεν. In eodem: Καὶ τό γε ἔσχατον εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα, ὅπερ οὖν οὐδεὶς ἂν οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι ἀλλ᾽ οὐ τὰ κάκιστα· τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς κατάρᾳ τινὶ, ἀλλ᾽ οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. In eodem Κακὸν ἄρα ὡς ἔοικέν ἐστιν ἡ τοῦ βελτίςου ἄγνοια καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βέλτιστον. Ecce et ἂν et ἄρα affirmative posuit.*

Secundo in loco Cod. Monac. Ascens. Putsch. *οὖν* omittunt; excidit ut videtur sequente *οὐδεὶς*; *ἂν* quod in Platonis libris desideratur, Bekkerus pag. 281. recepit; pro *ἱκανὸς* Bekkeri codices *Σ Τ Β C n. v* et pr. *I ἱκανῶς*; *εἶναι* om. eius codex *E*; Priscianus [in Cod. Monac. Ascens. Putsch.] utrumque ignorat, et insititia sunt; quae enim praecedunt *ὅπερ οὖν. οὐδεὶς ἂν οἰηθείη*, ea maiore cum vi sine negatione firmantur *ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο*; iam quid illud sit indicatur. Haec dicendi ratio Gorgiae inprimis frequentata. Ad literam in Monac. *ΑΛΛΑ ΤΟΥΙΔΙΓΕΤΙΕ CΑΝΟΙΟΙΤΟ ΑΥΤΟC ΕΥΤωΙ. ἑαυτῷ* etiam in edit. Ascens. et Putschii; iidem paulo post cum Monac. *καὶ κατάρᾳ*. Tertium locum libri illi a priore non disiungunt; desunt enim *in eodem*, qui et in fine verba *καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βέλτιστον* omittunt; vid. Buttmannus pag. 188. Codex Monac. *κακὸν ἄρ᾽ ὡς*.

Pag. 162.

> *Idem in Gorgia: Ὥστε ἔμοιγε κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε.*

ultimum verbum ex Platonis libris dedit Krehlius pro *χαριεῖσθαι*; eadem recurrunt pag. 185. ubi infinitivum intactum reliquit. Locus auctoris ex Prisciano restituendus; dedit Bekkerus pag. 27. ex *ΦCI ἐθέλητε* ne linguae vitium inveheretur; ceteri omnes optativum servant, quem et Priscianus legit; nam in priore loco *non solum εἰ, sed et ἵνα et ὅπως etiam optativo conjungi Atticis* praemittit; tum sequuntur illa Gorgiae in quo neque *εἰ*, neque *ἵνα* et *ὅπως* invenitur. Altero loco praecedunt: *apud illos tam ἐὰν quomodo et ὅπως et ἵνα optativis conjunguntur*, scribe cum cod. Monac. *εἰ* quod in superioribus exstat; inde in Platone nostrum *εἰ* legisse patet, sed iam vide ex Cod. Mon. varietatem: *ωCΤΕ ΕΙ ΜΟΙΓΕ ΚΑΙ ΤΗΝ . . . ΙΕΕΛΟΤΙ ΔΙΔΛΕΙ ΕCΕΑΙΧΑΡΙΕΙCΕΑΙ.* Codex Tegerns. pauca haec more suo: *ωCΤΕ ΕΙ ΛΙΟΙΤΕΕΛΙCΕΑΤ* mediis omissis. Scripsit igitur hic Priscianus *ὥστε εἰ ἔμοιγε καὶ τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλοιτε διαλέγεσθαι χαριεῖσθαι.* Secundo in loco idem Codex Monac. ne illius lectionis dubitatio sit, *ωCΤΕΙ ΜΟΙ ΚΑΙ . . . ΘΑΝΝΕΕΛΟΙΤΕ . . . ΧΑΡΙΕΙCΕΑΙ: ὥστ᾽ εἴ μοι καὶ* . . . sic optimorum codicum lectio *ἐθέλοιτε* firmatur;

χαριεῖσθαι quod utrobique apud Priscianum, vetustissimo Gorgiae codice, 𝔄, probatum est.

Pag. 233.

Τὸν αὐτὸν τρόπον. Πλάτων Εὐθυδήμῳ· Καὶ οἵγε στρατηγοὶ ἔφη τὸν αὐτὸν τρόπον.

Haec leguntur cap. 45. pag. 430. Bkk.; docere vult Priscianus τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ pro ὅνπερ dici, ut sequens Demosthenis ostendit locus; exciderunt igitur in Prisciano plura Platonis verba nec unquam desiderari possunt ὥσπερ οἶμαι οἱ ὀρτυγοθῆραι τοῖς ὀρτυγοτρόφοις παραδιδόασιν. Supra omnes Platonis libri ἔφη οὕτω τὸν, et ita fort. etiam Priscianus; rasura enim est in cod. Mon. qui sic . . . *CTPATЄΓOΥ* *HTON*. Quae leguntur pag. 213: *Plato: Θαυμαστὸν γάρ τινα ὦ Κρίτων ἀνὴρ κατῆρχε λόγον οὗ σοι ἄξιον ἀκοῦσαι* exstant in Euthydemo pag. 283. Steph. pag. 416. Bkk.

Pag. 261.

Attici τὶ e supervacuo adiiciunt. Πλάτων συμποσίῳ· Ἐᾶτε αὐτόν· ἔθος γάρ τι τοῦτο ἔχει.

Codex Monac. *ЄATЄAΥΘO ЄKTOC* . . . pag. 259. haec exstant: *Attici θεοῖς τὰ ἱερεῖα τὰ ἐπινίκια ἔθυεν* ubi Putschium ἱερὰ habet, editor novissimus e Cod. Mon. lectione *HΥΤCTЄPAIA* de suo reposuit τὰ ἱερεῖα. Neque quae praecedunt nec quae sequuntur inspexit, sed ne longus sim, vide haec Platonis verba in conviv. init. pag. 370.:

κἀγὼ εἶπον ὅτι παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι ὅτε τῇ πρώτῃ τραγῳδίᾳ ἐνίκησεν Ἀγάθων τῇ ὑ σ τ ε ρ α ί ᾳ ᾗ ᾗ τ ὰ ἐ π ι ν ί κ ι α ἔ θ υ ε ν αὐτός τε καὶ οἱ χορευταί.

In loco ex Theage pag. 150. Cod. Mon. σὸν addit cum Platonis libris τὸν σὸν υἱόν; Priscianus σοι ἔδοξε, apud Platonem ἔδοξέ σοι; reliqua apud Krehlium notata.

Pag. 231.

Attici ὅτι κάλλιστος pro ὡς κάλλιστος. Πλάτων Ἀλκιβιάδῃ· Προστέτακται ἐπιμελεῖσθαι τοῦ γενομένου παιδὸς καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι ἀναπλάττοντας τὰ μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας.

Leguntur haec verba in Alcib. I. cap. 36. pag. 340. Bkk.; prius παιδὸς cum omnibus auctoris libris et cod. Monac. inducendum; ille codex in seq. καὶ ὅπως καὶ ὅτι. Pag. 161. Krehlius edidit ἐγὼ δὲ, recte cod. Mon. cum Platonis libris ἐγὼ γὰρ, idem tum pro διήλθομεν scribit *δINAЄON*, hoc est διῆλθον quod Bekkerus ex 𝔄 *Δ Π U p et pr Τ* reposuit, tum pergit ἀγαπῶντα καὶ οἰόμενον δ ε ῖ ἐ π ὶ τ ο ύ τ ο ι ς καταβιῶναι . . . Paulo post (pag. 303. Bkk.) codex pro νῦν ἔφηκε legit ut apud Platonem νῦν δὲ ἔφηκε. Ibidem pro εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν liber noster *ЄΠΙ COI ЄΠOI ЄЄωN AΛKIBIAΔH* (pag. 302. Bkk.), clarius hic in Tegerns. *ЄI TI COI ЄIΠOI* . . . Priscianus igitur ὦ vocativo praemissum omisisse videtur. Pag. 162. ex verbis δοκεῖ οὐκ εἴα ὁ θεὸς in nostro haec tantum restant: δοκεῖ *AOЄЄOC*.

Pag. 244.

Attici πλείω ἡμέρας τρεῖς καὶ πλείω ἡμερῶν τριῶν; nos quoque plus tres dies et plus tribus diebus. Πλάτων Ἐπιταφίῳ· Καί μοι αὐτὴ ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω τρεῖς.

Cod. Mon. *KAI ЄTMOI* i. e. ἔτι; Platonis libri omnes πλείω ἢ τρεῖς.

Pag. 195.

Illi ἀπέχομαι τούτου καὶ τοῦτο . . . Plato πολιτειῶν primo: Οὐκ ἀπεσχόμην τὰ μὴ διὰ τοῦτον ἐλθεῖν.

Codex noster recte τὸ μὴ οὐ, tum διὰ τούτων; apud Platonem pag. 56. Bkk. legitur οὐκ ἐπὶ τοῦτο. Quae pag. 245. laudantur: *Πλάτων πολιτείας τρίτῳ· Πολὺ δὴ ἥδιστος παῖς* non integra servata; leguntur pag. 128. Bkk. ἀλλὰ μὴν, ὦ Ἀδείμαντε, ἡδύς γε καὶ ὁ κεκραμένος, πολὺ δὲ ἥδιστος παισί τε καὶ παιδαγωγοῖς ἐναντίος κ. τ. λ. Mutila quoque in nostro codice exstant quae pag. 218. afferuntur; etenim pro verbis ὡς δὲ λεκτέον ἔτι ἐπισκεπτέον εἶναι nil nisi *OCΔЄ* praebet. Locus ex Platonis legg. a Prisc. pag. 187. laudatus exstat pag. 944. Steph. (287. Bkk.), ubi codex δετυ pro δ' ὅτι, et qui subsequitur corruptus est; ἐγγυτάτος enim cum Prisc. adverbium ad partes vocet,

necessario in ἐγγύτατα mutandum. Pag. 232. cum nostro codice et Platonis libris apud Bekkerum (pag. 11.) pro δὲ reponendum δή.

Quae ex codice Monac. ad restituenda graecorum scriptorum loca pro virili nostro, erant monenda, haec sunt; (praeterea enim quae addi possunt, in Krehlii editione iam occupata invenies) ut viri docti, quantum si bonos adhibeas libros, et Priscianus et quos laudat auctores adiuvari possint, perspiciant a nobis congesta; ac si non inutili prorsus hoc labore defunctus sum nec harum rerum studiosis leve istud specimen improbabitur, id quod maxime volui, satis superque mihi contigit.

VARIETAS LECTIONIS

CODICUM PARISIENSIUM a, b, c.

Marci Varronis viri peritissimi ac prestantissimi liber primus de lingua latina ad Marcum Tullium feliciter incipit Amen. — Codex b.; rubris haec exarata sunt literis.

MARCI: TERENTII: VARRONIS DE: LINGUA: LATINA: DE DISCIPLINA: ORIGINV̂ VERBORUM: AD CICERONEM: LIBER QUARTUS: FELICITER INCIPIT. — Codex c, literis partim nigro, partim rubro scriptis colore.

Deest libri inscriptio in codice a.

12, 1 *in* om a 2 *institutuo* b — *de his* om b c 3 *septimo* b — *est* om b 4 *ἐθιμολογικὴν* a *ethimologiam* b *etymologicen* c — *περὶ σημαινομένων.* lacuna in a b c *contra ea* b — *dicentur* c 6 *a' quibus* a item infra bis *a' qua re* 7 *latina* om a

13, 1 *quoi* a, *cui* c 3 *cum* b c — *sequitur* a b c 4 *pertendo* a b c, quod reponendum 5 *cum* b c — *pertendi quod pertendit* b 7 *priores* c 8 *quur* a, qui sic ubique — *sint gregi vocant* a 9 *ἐθιμολοΓιαις* a, *ethimologiam* b, *ethimologian vocant* c 10 *duas* c

14, 1 *ex illius* a 2 *quia* b 3 *deltuit* c — *neque extat* a — *modo* b 5 *maneret* b — *litteris* a, qui sic ubique, *licteris* b et ita in seqq. — *comutatis* a — *interpollata* a, *sint interpellata* b 6 *orrigo* a 8 *tunc* a, *cum* b 11 *tua cā* c — *illustris* b 12 *Unde* b — *opportere* a

15, 1 *in eos* a b 2 *qua cum* a b, *q̊ cum* c — *impotentem* a b c — *ut eo* b 3 *postquam* b c — *impost* c 4 *potem quam* b 5 *Quom puerum* c 6 *nunc* b, ut videtur 7 *secundum* a — *quem videt* b c

16, 1 *fugit* b, *fugiunt* c — *Muti e* b; *mutiq* c — *nequit retrahere* a 3 *Idem sequi vero* b — *mediocris* b c 4 *insiluit* b 5 *non* om b c 6 *oblecta* b c; *dicta* a 7 *ac veterum* a b c, quod reddendum 9 *literarum* om a — *coniunctio* c — *animadvertit* a

17, 1 *facilius servari* a; *facilius scrutari* b; *facilius se* om c — *patienter* c — *repperiet* a, *reperiret* b 4 *dempcione* b — *eorum* b c — *arctationem* a c, *artacionem* b 5 *productionem* b 6 *quae quum* a — *qui eiusmodi* b, *qui quoiusmodi* a c 7 *admonendum* a, *commovendum* b

18, 1 *putavit* b — *nun* a 2 *exemplandi* a; *explandi* c 3 *Imfimus* a, *infimus* b c, quod reponendum erat — *esset populus* b 4 *aretofodinae* a, *areto fodine* b, et conjunctim c; haud scio an idem in Florent. legatur, ut Turnebi emendatio sit reponenda — *viocorus* a b — *secundus* b et hic in mg. *alr̄ primus* 5 *a quo* b — *descendit* a b c

19, 2 *quod declinarit* om b c — *pacu* a, *pacui* c, *parvi* b 5 *cervice ruicum* a, *incervicervicum* c, *in cervice et urtum* b

20, 2 *clamide* a b c — *dupeta* b — *bachium* b, *bracchium* a c 3 *physcosophia* a — *ascendens* a b c 5 *datum ēē opidum* b 7 *scientiam* om a — *oppinionem* a 8 *fecit* a b c 9 *sumus* c — *attingero* b, *attigert* c 11 *ab* b c — *ad* alterum om a; *deantis* b, *cleantis* c

21, 1 *lucubram* b 3 *quaerere* om b, *quare* a, *qr̄* c — *eo in* b 4 *causa* c — *negligere* a b c — *r ex latinis* b, in quo *r* saepius locum conj. *et* tenet 5 *cum* a b c — *quam . . . delecter* om a; *antiquis . . . delecter* om b 7 *mea* om b c 8 *lenio* b — post *relicta* in c versus fine unius vocis vacuum spatium 9 *in* om b

22, 1 *a nostra* b 2 *oblivis* a — *reliquam* b 3 *partem quo ita* b, *partem q⁰ ita* c — *ita oppinor* a, *ita opinor* b 4 *fiunt in secundo* b 5 *et* om b — *in iis* a 6 *re opis* b 7 *pitagoras* b, *pictagoras* a c 8 prius *et* om c 9 *noctem et diem* b c 10 *staret agitatur* b 12 *quadipartito* a, *quadripartio* b, *quatupartitio* c — *sit* b 13 *quam* b, *tempus . . . currit* om b

23, 1 *ut in eo fere* a, *ut ora fere* b, *qui* om seq. *omnia* 3 *fuerint* a b c et reponendum — *eius animi* a b c 5 *alterum quod ubi* b — *neque is* a, *neque ubi his* b c 6 *initiorum igitur* a 8 *enim horum* a b, *N. horum* c

24, 1 *de quis locis* a b c 2 *quae* b, *congnatio* c, *cognicio* b 3 *verbi erit* b — *persequamur* b 4 *limite* c 5 *cum non* b 6 *ad agricolam* a b c cum Flor. et Havn., hoc ipse volui; vitiose excusum *ac* 8 *cura* a — *calcione* b

25, 1 *quid locatum* b, ut videtur — *dicitur* a 2 *collocatum* a b c 4 *illocabili* b 5 *cuiquam* a b c 7 *tēca* a, *trita* b — *fanus* a — *in civium maro* vel *moero* c, *in civium muro* a, *in cauû* b 8 *locavi* om b 9 *quicquam* a, *quisque* b — *precio* b

26, 1 *quoadusque* c, ut videtur — *usque ademit* b — *quod in* b — *alio* a 2 *inlocarium* b c, *mocarium* a 3 *ubi nascendi* om a 5 *natura* a b c 6 *primo* b — *terra et celum* b c, *tertia et celum* a 8 *terra* b

27, 2 *in quo* b c — *esse siria* a 3 *in quo* c — *ac provincia* a b c 4 *dicitur . . . modis* om a b c — *summa* b 5 *Stella* c — *quom demonstravit* a, *cum demostrat* b, *cum demonstrat dicat* c; transpone *quom demonstrat dicit*, sic enim libri fere omnes 6 *unde ortum superque* b 8 *cui* a b c 9 *quod unde* b — *memorane* a 11 *unum* a c — *facit* b c

28, 1 *genitale* a 2—3 *quod celatum quod apertum est* b — *aut contrario* a 5 *vero minus* b 7 *ego magis* b c 8 *chouum* a, *conum* b, *choncavum hodie dicimus* c — *hoc . . . caelum* om b 10 *andromada* b, *androma* a c — *noctique* a b c

29, 3 *Agamenonis* a, *Agamenon* b, *Agamenno* c 4 *clippeo* a, *clipeo* b c, sic semper 5 *iter* b — *nationem* a c, *macionem* b 6 *celum* b 7 *cavet et* b c, *caville* b omisso seq. *et*; *cornualis* b, *canvallis* a

30, 1 *cavace cavicione* c — *cavium sic* a c 2 *Vunde* a — *isiodum* b — *cavo chao* b, *chao cano* c 3 *he-*

lius b 4 *augurium* c 5 *communis* om a 8 *messi* a c — *cum* b — *et . . teritur* om b

31, 1 *hin* a 2 *eae partis* c, *eae partes* a, *hae partes* b — *item* c, om b; *limitare iter* a 3 *cum in latino is* a, *cum his in latino* b, *cum is. In latino* c 5 *quod* a, *quod termon* b c cum lacuna; quae nos dedimus *pote vel illinc,* ex Paris. non allata sunt. — *evadere* b 6 *archas* b, *aras* c — *vias quidem* a c, *via quidem* b

32, 1—3 *iter . . . ambitus* om b c 2 *circueundo* a 3 *habitus et circuitus* b — *duocedim* a 5 *terra tera* b 6 *sola arae* a, *sola ter'um* c 7 *eandem* a — *Enium* c, *Ennius* a b 8 *terra* b

33, 1 *a quod* b — *is humanus* c 2 *sit* om a c — *ab eo quia* b 3 *in . . . aut* om b; *sepulchrum* a, *insepulchrum* c; *ablecta* c; *gheba* a — *si eos* b c 5 *pingando* c; *homo est opertus* a, *homo est opertum* c, *humo est optimus* b 6 *quod* a b 7 *humum ut* a b c

34, 1 *declinato* a b c 2 *Aetruria* a, *et etruria* b — *tuscia* a b c 3 *lacius* b 4 *cognominatis* a — *penestre penestinus* b 5 *aracinus* b — *publice dixerunt* a b ut videtur 6 *sabinus* b 7 *dictus unde Roma* om a 8 *ab Romo* c, *a Romo* a, *a romo* b 9 *sabinus* b — *gabis* a b c

35, 2 *a* om a b — *eo enim* ut videtur a, *eo quod ex* b 3 *progrediabantur* c 4 *quo sine* b, *q̊ sive* c 5 *a reliquo* a 6 *ager* om a b c et delendum 7 *ignoratus* b 8 *et . . . agebant* om b

36, 1 *earum* b — *aliquid* a, *aliquod* c, om b 2 *poterit* c; *sic aqua* b c, *agitatus* a 3 *eius* om b, *finis* c — *latitudine* b — *quatuor . . . eo* om a — *an* om b 4 *quod ea latitudine pedes quatuor ab eo quatuor quod ea quadrupes* b 5 *longitudine pedis viginti* b — *in quadratum . . . CXX* om b c 6 *centum viginti* a 7 *fuerunt* b — *curris* a 8 *iuntis* a — *artibus* b

37, 1 *prmia centum* c, *prima centum* a, *p^a centum* b 2 *recinuit* b — *tribus actibus* a b c 3 *sic qua vehebant*

bant om b — *actus viae* a b c 4 *quod* c — *quia* c 5 *ab abitu* a b, *ab habitu* c — *quam anguste* b — *semiti ut* c, *semite semit* b 6 *ab quod* b, *et ab quod* c 7 *et ab inconsitus* a, *ut abm consitus* b 9 *campsus* a

38, 3 *et* b; *gregi* a — *memoria* b 5 *autem* b; *quo* a; *quotquo* b 6 *vinea* b 7 *est* om a; *vindemia* b 8 *viti demia* a b c; *segetes* c; *a satu* a — *semen id* b 9 *sementem* a b, *sementum* c 10 *quae* b — *fruendo dicta a spe autem* b, *a spe* etiam c 12 *culmi vel* b

39, 1 *campi* b — *colmen* c 2 *ut* om b — *horum* om b 3 *loca in urbe* b — *area* b, *aerae* a 4 *area* a; *deum* om c, *deum esse* b 6 *ager est* a 7 *et* b — *quot* b 9 *substulit* b; *solcos* a; *et quod terra lacta* b, *quo et terra lacta* c 10 *prolecta* c, *plecta* b — *pratum dictum ex* b 11 *in annis* b

40, 1 *fructum* b 2 *appellata* om b — *eius* om b 3 *largitur* a b c, ut videtur — *aeram* a 4 *pingnore* c 5 *praestanti* a 6 *nunc eroma* b 7 *humilimus* b 9 *abit* a b c — *imbremque* a

41, 2 *exalat* b, *exhalat* a c 3 *humilissimus* b 4 *nilus humidus* b — *qî* b — *terram* b 5 *potest* a b — *eolis* c, *edes* b 6 *ut potamen* a, *ut pacamon* b c — *a potu* b — φρέαρ om a b c

42, 1 *ut puteoli* om b — *in circum* a b, *sint circa* b 3 *putidus sit* b — *allumine* a 4 *putituli* b 5 *ut* om a 6 *puticolae* b 7 *Africanus* c; *cuticulos* a b c 9 *perpetuum* a

43, 2 στάμνον, om a b c — 3 *quod non habet* c; quod reponendum; excidit enim media vox in textu nostro, ceteri omnes cum a b *quod nomen habet* — *rotundas* a b, *rutundas* c 4 *rutundum* c 5 *fluat* b c 7 *stilicidia,* item infra c — *fluant ita* a, *ut cadant fluantque* b, et inserto *ita* c

44, 1 *cadit* a, *cadet* c 2 *flumen* om b; *est quod* a, ut videtur — *aliquid* a b 3 *alterum* a b, *alter unum habitat et* c; *amitternini* a, *aniteruini* b 5 *id* b c; *am-*

bitet c; *et* om b — *alter* a — *et ambitu* b 6 *quod ambit* c, *qui ambit* a b, ut videtur 7 *et itidem* b — *inter amna* a, *interea cunea* b 8 *amnis* c — *anternae* b

45, 1 *amnes* b — *fluit* c 2 *tybris* a, ita et infra — *extitit* b c 3 *quoque nomen confluit* b — *nihil latinum* a b; in c maior lacuna trium vocum capax 4 *ex sannio* c 5 *ad quod* a b c 6 *voliturum* b 7 *non et . . . tiberinus* om b 9 *hystoriam* a; *non* b — *Aetruria* a

46, 1 *credit esse qui ab* b; *quod* om c; *athebri* a, *ab dehebri* c, *ab de hebri* b 2 *viceno* c — *veientium* a, *vehientum* b, *vehentum* c; *dixerit* a, *dixerint* c — *tybrim* a; *de hebrus* b, *dehebrim* ut videtur c 3 *tiber ī* b, *tibrim* c 4 *tradiderint* b 5 *et mutatum* b 6 *hic* c — *sepulchrum* a b; in c sequitur unius vocis vacuum spatium 8 *terram* a — *et* om c 10 *aqua* a c

47, 1 *eo iapeo* b; *traditus* b; *promeodiens* c 2 *genoris* b; *filia* om a c, et delendum — *fenice* a b; *manlius* fort. a c 8 *exportass* b — *aeri* b 4 *pithagos* b, *pyctagoras* c — *fecit* om a b — *multa loca* b 5 *traslatitio* a, *translacio* b 6 *hominibus nominatum* a b c 9 *quom* a, quod reponas — *fodirentur* b — *capud* a

48, 1 *hinc* b c 2 *a sabinis* b c 3 *cuius* b c, *quoius* a 5 *taxum* c; *Hinc* b — *saturnum* c 6 *et* c, om b — *appellavit* b — *oppillum hoc* b, *oppidum in hoc* c 9 *atria* b 10 *pandariam* b 12 *privatis* om c — *adventinum* a

49, 1 *intyberi* c 2 *ibi* om a — *aventini* b; *ab aventu* c 4 *quod ab aventu* a, *ab adventu* b c 6 *cuius* b c 7 *et* om a

50, 1 *excendebant* a, *ascendebant* b c; *adfimam* a, *adfinam* c, *ad finam* b 2 *labrum* a b c — *a* om c 4 *ad* a — *hinc* b c 6 *ratici* b 7 *quom* a; *argeorum egeorum* b 8 *partis* a c; *urbi* c; *sunt*, a b c ut videtur

51, 2 *romani* b 3 *scripta est* a — *suburbana* a b — *sequilia* b 4 *pallantina* a — *suburbanae* a b

5 *a cele* a, *a celvibenno* b, *et celembenno* c 9 *esse* b 10 *noctūnum* b

52, 1 *quia suspiciunt* b 2 *liberi essent* om b; *traductus* a 3 *celiolum* b c; *in celio* b, *cum celion* a c; *coniuctum* c 4 *que* b — *ceroniensem* a b c 7 *cerulienses* a, *ceruliensis* b; *quae triceps* a c, *que triceps* b 8 *taberniola* a 9 *cerulensis* a c, *ceruliensis* b; *acerinarum* c

53, 2 *arce* a, *arte* b, *arce* c 4 *arte* b — *inaugurari* b 5 *vulgo* a b — *ab* a 6 *cliva* c, *primorodiva* b — *actributa* b; *sub urra* b, *subūra* a et in mg *subrura* 7 *terrae* b c 8 *sub urra* b 9 *cui* b c — *potest . . . vocatur* om c 10 *sub est et locus* a, *subest et loco* b 11 *ego a* om a b c — *subcusano* a — *subcusam* a, *succussam* c

54, 1 *hunc* b — *littera* a — *c volo pagus* b; *subcusanus* a, *succussanus* c 2 *succurrat* b c; *carinis* om b — *esquilie* a 3 *scripserunt* a b c — *excubis* c — *ab eo* om a 4 *excubie* b 5 *conveniunt* b; *luci loca* c — *locus* b, *locus dicitur* a, videtur addendum 6 *locus* c; *mephitis* c, *mēphitis* b 7 *in noīs* c — *angusta* c — *non* om b

55, 1 *enim* om b — *aut ritia* b c; *une est* c, *unde est* a; *equilie* b 2 *quod plures* b c 4 *sic est* a b c 5 *quilistyoius* a, *quilistius* b, *quilisonis* c; *lacum* a, *latum* b c; *facultatem* a b, *facultalem* c 6 *secundum* a b c, quod erat recipiendum; *merum* a 7 om a b c

56, 1 *terciceps ois* b, *tertocepsois* c; *lacum* a c, *latum* b; *exquilinion* a; *via dexterior* a 3 *quadricepsos* b; *lacum* a, *latum* c 4 *mō desteriorem* b; *in figlinis* a, *infligat* b 5 *septimus* b, *septius* c — *qui noticepsois* c, *qui noncepsois* b; *latum* b c, *La* a

57, 2 *editimus* b, *editumus* a 3 *tercia* b — *eorum* b 4 *viminales* b c — *viminio* fort. a 5 *aree* b — *vimitata* a, *vimina nata* b; *fuerunt* a; *colles* a 6 *fuit* b; *a quiritibus* a b c 7 *ab roma* a c, *romani* b — *habuerunt* c

58, 1 *collis pluris* a b, *collis ptis* c 2 *grecorum bnfi-*

ciis b 3 *anticeps* b, *anticepsois* c 4 *advorsum* b — *pilonaris* a, *pilomãtis* b 6 *deidefidi* a, *dei de fidi* b, *defidi* c 7 *in* om b — *editomus* a 9 *colles* c; *latioris* a c, *lacioris* b — *instellano* a, *in stellano* b, *inscelano* c

59, 4 *regionibus* b et in seq. 5 *pallantes* a — *venerant* c; *quod et* c, *qui etiam* b 6 *quia* c 7 *conserunt* a — *hoc ideo* a; *a'pallantio* a, *a palancia* b, *a pa Lantio* c 9 *balantium* fort b; *appellati* c

60, 1 *germalum* a b — *vellias* c — *religione* a b c 2 *sacriportus . . . sic* om a b c 3 *gemma lense* b 5 *veliensis sosticeps* b — *dum* c 6 *penatum* b 8 *et tibi* b, *ibi* fort om c

61, 1 *inde* a 2 *accepti* c, *accipitans in* b; *quibus* b c 3 *quibus* a b c 4 *vellemera* c, *bellemera* b 5 *est in partis* b 6 *tacensium rannium* a 7 *taciensis* b, *ticenses* a; *ab* b c; *tacio* a 8 *rannenses* a — *a lucumone ut iunius* a, *lucijmone* b, *ab lucumore* c 9 *udni'* a, in mg *ũolus*, item ab eadem fort m. *Volunius*; *volumus* b 10 *tuscus* b c

62, 1 *quatuor quoque* a c, *quatuor* om b — *partibus* b c — *sub urracia* b 3 *reliqua trita* a b c, quod reddendum 5 *hiis* a b — *fuerint* a; sequitur in b: *de mortalibus et inmortalibus expediet*, in c rubro colore: *DE DIIS — I. DIXI: NUNC: De his* etc.; *de diis* a — *inmortalia* a b c 7 *primum* a 8 *princeps* b — *terram* b

63, 1 *quia egipti* b, *qui ab aegyptiis* c — *si arpocrates* a b c 2 *ut tatas eamidem* a, *ut at at. scamidem* b c 3 *obs* c 4 *mothracum* b c 5 *ambraci* b, *ambracia*, ut videtur, a c 6 *ducis* b — *eneas* b c — *imagini* a, *imagines* b c 7 *vulgus* a c — *hi* a b c; *samo et hates* b, *samotces* (a above the line) c

64, 1 *libros* b 2 *divi quid* b — *samatraces* c, *samochrates* b 5 *parere* a b c 8 *insinuans se* om a b c

65, 1 *chius* a, *citus* c, *sive renon. Orcus* b 2 *animam* a c — *caldore* a b c; *celi* b — *hic* om a, *hinc* b c 3 *epicarmus* a b c; *dicit de mente humana, ait istic* a c 5 *sanctus* c — *:id est: sol est* a, *idem soles* b, *idem solem* c 7 *frigidi* b — *ostendit* c 8 *ũcta* b — *et genuerunt* a 9 *naturam* b, *os matura* c

66, 1 *immiscet* b 2 *necte* c; *igni pacuviusque* b 3 *anima* a; *et herad iũgat* b 4 *corpusque* b c; *deperit* a b c 5 *silum* c, *solum* b — *discensus* b 6 *nati si sexius* a c, *nati si sepius* b — *exitum* b — *cum* a b c 7 *invenit* a — *ibi nimium* c, *sibi nimium* b

67, 1 *humor ut* a — *cui* b c 3 *in altera* a, *nî alea* b — *nascenda* a — *imbri* b — *frugore* a 4 *victare* c, om b — *vult* a c, *vult quod* b; *totius vere* a b c; *expetat* b 5 *aquae* a — *et in nuptiis* b 6 *lumine* c; *adhibebantur* b c — *hinc* a 7 *fretus eius* c 8 *et horum* a b c; *uncione* c; *fuit* b

68, 1 *hinc* a b — *nouus* b 2 *hoc* c 3 *sed vincere* b, *sed vinctirie ea* c 4 *et ab* c — *vincuntur* c, *vincantur* b — *testes* a 5 *caligina* b 6 *iuncta* c 7 *vinculum* b 8 *vincere* b c 9 *in sota. Ennius* a 10 *mala civiere* a, *mala vivere venera coronam* b, *mala cuiere veneream* c

69, 1 *veraque* a, *iuncta* a c 3 *ac et natam* c 4 *ĥt* c, *hñt* a b 5 *severis* a b c; *aqua in* c 6 *lucilionis* c 7 *vide* b — *cogit* om b et cum lac. c 8 *statu est dictus est* đrs c 10 *et quod omne* b — *et at* b

70, 1 *iungendum* b 2 *mutet* b c 3 *gentis* b c 4 *de una* b 6 *antiqui* b 7 *ii* b c 8 *iupiter* a b, item infra — *aut ait* a 10 *arem* c, lacuna in a, unde graecis literis vocem scriptam esse apparet — *et imbres iupiter* b 11 *ventis* a b c

71, 1 *Qua* a b c — *atque . . . eundem* om c; *urbes* om b 2 *omnes quia sub* b — *appellant* b c 3 *pater et* b 4 *patefacit* a, *patefaceat* c; *semen cum* b 6 *antiquum* b c, *antiquus huius* a — *dionis* c 7 *id est dies* a c, *.i. diei* b

72, 1 *et dius . . . itaque* om b — *et dius* om a, *et* prius om c

— *divum* a — *fidus* a *ut ea* a b c — *dium* c 3 *dei=erare* a, *degerare* b 4 *dum* b; *fidum* a c — *dicebant iovis* b 5 *filim* a — *dioscoron* a c, *diostonem* b 7 *diespiter* a b

73, 1 *oriuntur III* b 2 *ortum ortus* a b c 3 *coniunx* a b c 4 *quod* om a 5 *sola* a b c; *ut quod* a — *savini* b c 6 *deo* ut videtur om b c — *luna ut* a c 7 *quod* om b — *noctuluca* b 8 *ubi* c

74, 2 *latutudinem* c — *diuina* c 3 *epicarmus* a b c 4 *dicta a* b 5 *destram* b c 6 *serpere enim* b, *serpere quia* c 9 *ideo quoque* a — *ab* b c

75, 1 *ut quod a* a 2 *qua vis* a — *est* om b 4 *ab* a, *ad* b 5 *nascentum* c 6 *antiquas* a 8 *atribuunt* c; *eidem* b; *Hin* a 9 *a diis* a

76, 2 *scidit* c — *nascitur* c; *tum āmectit* b 3 *malore* c, *calore in hac* b — *vulcanus* a b c 5 *ittum* b 6—7 *diret itaque* c — *limpha limpha* a b 7 *iuvare* a — *aegro* a 8 *hic* a — *potare* b

77, 1 *ceteras aquas* a b c — *ut tiberis* b; *ab tyberi* a 2 *a* a, om b — *veline velina* b — *comitiis* a b c 3 *ab comotu* a 4 *in aqua* om b — *et* b c, *trans* b 5 *ab* b c — *opacione* b 6 *nuptiis* b 7 *venalia* a, *vanalia* c — *plautus .d. qui secundo* b

78, 2 *gaudia* b 3 *nunc* a 5 *mameris* b 6 *ut* om b; *virilibus* a — *honore* c 7 *honenitum* a, *honeratum* b c 8 *sb' stinet* a, *substinet* b c 11 *pollidenceps* b, *pollid eunceps* c 12 *Veronia* a — *noversides* b c

79, 1 *savinis* c — *hecralem* b, *hercalem* c et in mg *heccate* 2 *frontem* b 3 *lingua molent* a b c 3 *acti* b c 4 *novit* c — *flore vel iovi* b 5 *vortunno* a, *vortumio* b 7 *intraque* b

80, 1 *serpent* a b c — *potest* *ēe* *saturnus* b 4 *immortalis* c, *in mortalis* a; post *attinet* in c: *de mortalibus HEC; DE: INCEPS;* post *videamus* in b: *de nominibus auium* rubro

colore 7 *ad* om a b c 8 *ab* a 9 *ab* a — *haec* om b; *upapa* b

81, 2 *haec* om b — *callina* c 4 *atque* b c — *extimatur* a 5 *in luctu* om b 6 *gallericus* a b — *matacilla* a, *montacilla* b 7 *quod* om c — *movit* b 8 *quod sola* c 9 *graculi* c — *quidem* c 10 *gergera* a c, *gregoria* b; *fucedula* b — *auliarie* a, *milierie* b 11 *fiunt* a c; *pingues* *Aqualicium* c

82, 2 *foris* om b; *munera* b 3 *minera* c, om b; *eathenus tua* b, *eathenus* c; *mirena* *et Et thinnus* a; *cybium* om b c sine lacuna — *cuius* c, om b — *partes* om a 4 *gregis* a — *meleander* b, *melander* a c; *atque* b c 5 *uraton* a, *urteon* b c — *transacta* b, *translata* a 7 *lingula casudis* a, *lingula casulis* c — *ut haec* om b 8 *urabra* b — *a* om c — *quadam ut lupus* b

83, 1 *conditiis* b 2 *obstrene* b — *vernaculam* c 3 *syrenae* a, *sirenes* b, *syrene* c; *petunculi* b 4 *quaque et interdum* b 5 *alia a* b c — *yppopotamios* c, *ippotamos* b, *ipotamius hippotamius* a 6 *cocotillus* a, *cocodrillus* b; *alia a* b — *anas* om a c, *anas . . . quis* om b 8 *amphibia* c, om a, sed in mg *rana* — *ab* fort c

84, 1 *ab anando* c 2 *captet* b 3 *q̂ querquedulae a celo quod ea alcyon* b, *alcedo* a, *algedo* c — *alcyon* c, lacuna in a, quo graecum fuisse probatur 4 *tecum* b 5 *priro* b 6 *lira* bis a b c — *succedere* c 8 *atque ens* a — *a* a

85, 1 *hira* b, *litra* c 3 *uti de ī sacris* b 4 *fiber dictus* om b; post haec a c: *De animalibus in locis terrestribus,* b: *De nominibus officiorum romanis* 5 *inde* b 7 *consulerat* b; *populum et senatum* a b c, inducantur unci 8 *illic* c; *inde* c, *ut* a; *Taccius* a b c — *in bruto* om b 9 *consulcia* a, *consul ciat* b, *consul fiat* c

86, 1 *iure* om b — *ad lucilium* b 3 *ante et* a b c 4 *cuius* b c 5 *edis* c 7 *rem. p.* b 10 *ranxium* a, *raucum* b — *tatium* b 11 *mictebatur* b —

qui ex a b, ut videtur 12 *ficti* c 14 *cui* b c — *audentes* a

87, 2 *accessos* a — *summi* b 7 *a scevola* a b c; *Q.* a, *qui* b; *pontifex maximus* a b c 8 *pontifices* a b c 9 *ac restit* b

88, 1 *quom ideo* a — *ea vis* b, *et vis* c, *et ius et eis* a 2 *fuit* b — *qui fiunt* om a; *ut* om b 3 *ornat semper et* b 4 *habebant* om b 5 *ab eo qui* a, *cui* b c 6 *faciant* b — *sunt obscura* a 7 *vulcanalis* a, *volcanlis* b — *ut dialis* b — *furialis* b 8 *quom . . . furinalis* om b — *dionis* c — *furialis* c — *furida* a, *furtida* c 9 *ferie furiales* a b c — *sic* om b

89, 1 *palacer* b — *palacre* b — *saltando* a b c 4 *sunt* om a c 7 *patris* a b c — *apoli* a c, *a poli* b 8 *ab titiis avibus* om a c, *sunt* b 9 *auguris* a, *tuguris* b — *freciales* b, *faciales* a 11 *inde dictum* b 12 *ut* om b

90, 2 *Ennius* om b 4 *Iure* b — *quod* c 5 *ipplato* b — *id* om a b 6 *attentasset* b c — *oppressi* a b c; *hostis* b c 8 *qui ne nūcij* b — *et* b 10 *cohorus* a 12 *populatur* a c, *populantur* b; *cohorus in* a

91, 1 *pecus* om b c; *cohereretur* a c, *coheretur* c 2 *ipsicrates* a, *ysicrates* b, *ipsi crates* c — *cohorton* b c, nimis longa lacuna in a 3 *manipuli* a; *exercitur . . . signum* om c 4 *sequuntur* b — *centuria* c 6 *an* b 7 *singula* om c 8 *hastati . . . pugnabant* om b

92, 1 *facta sunt* b 2 *pilani* om b; *triani* c 3 *ii* c; *subsidiebant* a 5 *addite* b — *subsidete* a c — *qui* b 6 *actu* b; *cum* b c — *qui* om b c 7 *esse ut* b — *est* om a b c; *dictum* om b 8 *qui* a c, *quod* b — *quo* om a 10 *agredi* b — *indie* a, *in diem* c — *asidendo* a, *ascindendo* b

93, 1 *cum* b c; *id* om b — *hostis* b c 2 *duplicati* a, *dupplicarii* b — *arbaria* b, om c 3 *turima* b; *est* om a b c — *in m* a, *in r* b 4 *interdeni* c — *tribus . . . itaque* om c — *ticensium* a 5 *lucere* b, om a — *primis* a, *primum* b 6 *decurarum* b — *eo singuli* b 7 *et* b — *hi quod* c

94, 1 *litigines* b, *litricines* c; *et* om a b c 2 *ve canit* b c — *tum* om b 3 post *vocant* in b: *de vocabulis a fortuna ductis* 6 *mendicus* a c, *moditus aius* b 7 *munus* b 8 *beatus . . . possidet* om a c, ex b nil notatum 9 *et ab* c; *ope cui ex* b, *qui eae optime* a — *eodem* b

95, 1 *qui tuis* b — *copiis copiosius* a 2 *a' pecua* a 3 *patoribus* a, *postoribus* b 4 *maxima* a b c 5 *sic* b 6 *omia* c 7 *radis* b — *in* om b; *proximo* a b c 8 *quodquod* a, om b 9 *a* a

96, 1 *nomendator* b 2 *dicunt* b — *nator* b, *necator* c 3 *in* om b 4 *et vindemiator* om a b c — *oleis: ab vius* a 5 *aperte* b — *vestigiator . . . demunt* om c 6 *idem* a b 7 *ut quod de via* a; *demitur* b 8 *quas indagatur* fort a c 9 *a' ventu* a 10 *in ventu* b 11 *nominibus hec* b

97, 1 *pecor* b, tum rubro colore: *de pecore et aliis compositis* — *perpascebat* b 2 *consistebat past.* b c 4 *in inaedificiis* a 5 *pecudem* a b c 6 *pedicam et* a b c; *pe dissequum* b — *peculatorem* b, *peculiarie* c 7 *enim* om b 9 *et* om c — *Im publicom* a — *adversum* b

98, 1 *sus* om a c, *grecis usus quod greci bos* b 2 pro ὗς et βοῦς lacuna in a b c — ταῦρος et ὄϊς om a b c 4 πρόβατον om b, lacuna in c; *possint* a b — *gracia* a

99, 1 *deo* b; *maxime* a b c — *m̄ eligerint* b 2 *armenta* b c — *post* b; *I* om a b c — *extincta* b c 3 *ut grace* a 4 *iugitulus* a, *vegitibus* b — *ad arandum possit* b 5 *om̄ carpe* b 7 *foedus* a — *ut* om b; *in* om c — *ab edito edus* b c 8 *pmo* b, *prnno* c

100, 1 *porco poride porcus* a b c — *si* om b c 2 *scripta est porce porco* a b c 3 *aχga* b 4 *aruigns* b c — *esca et* b; *collo* a, *ollo* c 5 *vere coquitur* b

101, 1 *in* om b 2 *habebat* a, *hn̄t* b — *cui* b c 3 *verbex* c 4 *ovillo* a b c — *a . . . catulus* om b c

5 in tuba cornua b c   6 signum . . . dicuntur om c; dente a b

102, 1 hinc c — noctuculus b c   2 de vocabulis ferarum et peregrinorum   3 fera b — tena pati c   4 et etre quedam b, vac quondam c, et recte quoddam a   6 varius om a, qui varius c, qui narius b: qui vivus om b c, qui uius a   7 vocabulum om a c; a b   8 sagipta a   9 ut unde a   10 camellus a b c, et infra — latinum a, latina b — alixandre a' a, alexander a b c — addita a

103, 1 et panthera b   2 quod hi om b   4 corvi g in c mutavit a c, |g| in |c| mutata et b   6 λεπ a' a, om b c   7 nostri veteres b c — tulerant b c, om a   8 relinquerunt c — vulpes a b

104, 1 proxima a b c   2 atque habere b c — virgula a c, Xgula b   3 .a. aviridi c — quidam b   4 in ea b c; uni a — Mulum c   5 aeoles a b — μάλον a, om b c — iugilans b — quom a, cum̄ c   6 simul c   7 optima et maxima a b c — et om a — iugilans b   8 hic b c; sucus c

105, 1 post utrum unius vocis spatium in b — nascitur a   2 ocimum a b c — ruca b   3 nulla lac. in a b c — nunc appellant Item a, πήγανον om b c   4 sicut é b   5 rafanum a — serpillum a b c   6 graeca mg a

106, 1 coliandron a c, corliandren b; malachen a c, malacon b; ciminon a, cunicon b, cimnon c   2 malba a b c; amalache a, a mala de b, a malachen c — sysimbrum a, sismibrum b, se symbrium c; a sismibrio b   3 lactuca a om b, lacte a a c — lac om b; blassica a c, vrassica et b   4 stapo mutatum presecatur b

107, 1 ex parvulis a — et si a   2 enim quoque b c ut videtur   3 ἀσπάραγος om b c; cucumares c, cucumeris b   4 curvor et curvumeres b — a ferundo res om b   5 res ea quas a; ea equas c — eaque a, ea eque b c   6 ferantur b — et om b c   7 ea et terra esse a, hec terra et b — quod extaollico quo a, ex tao licio quo b, ex taollico quo c

108, 1 solent b c — idem et sale b — mollito a c   2 uvae veriore, b, tum: de vocabulis victus et vestitus; in c plurium vocum spatium vacuum relictum.   3 manifesta b — de quibus b; alterum de om a, et b   5 pl. l b   6 appollodorus a c   7 quom a — furenti b; inspicitur b c   8 lanifigcio c   9 paniuis postquam b   10 panificum c   11 ubi . . . frumenti om c; ubi ideo b

109, 1 frument a   2 quod om b — KPO a, lacuna in b c   3 et om a b c — ea quae a b c — hordeum c   4 ab horrido om b c — espicis c   5 Malum b c   6 μελίνη, lac. unius vocis in a b c   7 esset ut a b c

110, 1 calido b   2 multralibus c   3 mista b — a caseo b   4 faciebant b — quidem a   5 struxulas c, semixulas a, seraissulas b   6 a' aglobo a   7 in loco a   8 quo vis c, conis b — et uritur a b c   9 opera om b; a vocalibus a

111, 1 supra a — trion a c, toion b — dicebant b, debebant c   2 cum om a   4 coxeus a b c   5 iis a   6 ferebant a   7 deqquebant c — ab ollo b   8 ollera a — agenera a

112, 1 e terre a, eter̄e b, ectere c — unde rapa om b c   2 dea ab elia b, elea a — eam antiqui a b c   3 orchen mora a, orchemōa b, orchemora c; hin a — carmen a b c   4 si ulla b c; sit b — hanc a b c   5 et a   6 ib a   7 ubi dum b c — est om b

113, 1 sucus a — post assum in c verba quod ab . . . ubi dum . . . non est repetita leguntur   2 et nunc c — habeat a   3 suci a — est liquore a b c —   4 dictum ex viro b, iuro a c   5 succida a; ab om b c; suis cedendus b   6 et servarent sallere c; salire a b

114, 1 tegus a   2 succisa b — dicta om a b c — nimia b c   3 in om a b c; alterum in om b   4 escis b — prosecutum c   5 mutacum de b — ab large a, a large c, large b   6 furtum a — crassundus a c, cassandrus b — lucanam a b c quod reponas

115, 1 didicerint a b c — falistam b   2 non om a b c

3 *parto* b — *aptum* a 4 *τυφλὸν ἔντερον* om b c, lac a 5 *farcinima* b — *ab eo in* a — *testinuissimum* a, *testimissimum* c 6 *hilia ab hilio* b; *dicta hilo* a b c 8 *dispendis* b, *dispendii* a c 9 *q͞de* c, *quidam* b; *seminet* a b c

116, 1 *apesabo* b c — *tertium ... hila* om c 2 *longano* b — *augumentum* b c 4 *imporiendo* a c, *imponendo* b — *magnentum* a b c — *magnis* b c 5 *mentarea fana* a, *montana fana* b c 6 *quod id* b c

117, 1 *macte* b c, *mattae* a — *quod ea graece* a et add. *con* c; *μάττυαι* om b c, lac a — *graece* c 2 *et* c, *eae* a, *haec ... lana* lac unius vocis in b — pro *bulbum* lac a c item in Havn. 3 *polibius* a b c — *calimacus* b c 4 *maritume* a c; *colerent* a b c 5 *allata* a c, *albatum* b 6 *eo* om a — *subtegmen* b c

119, 2 *nimium* a — *hilium* b 4 *panuvellium* a c, *pānullum* b — *pano* a, *panno ubi et* b c 5 *a* a b c — *indica* a c, *indua* b 6 *cingillum* a c 8 *arcemus hostemus hostem* c 9 *partis* c — *conu* c

120, 1 *cacumine* a 2 *fieri* a — *inceatur* b c 3 prius *a* om a b c — *aminute* a b c; *sit confectum* b, *conceptum* c 4 *umbonis* et *ambonis* a b c 5 *g in c* pr a — *comutata* a 6 *ab hostium clade* c, postremum etiam in b cum unius vocis lac; deest enim *gladium*

121, 1 *per hilum* c, *perhilium* b — *locis* c 2 *et* b — *succidit gallie* a, *sividit gallus fe͛ro* b, *sumdit gallia* c 4 *baltherum* c — *ballatum* b 5 *ab ociis* b, *ab ocus* c

122, 1 *multi nisi* a 4 *et* a 5 *fucillata* b 6 *figure* c; *litere .n.* b; *ad similitudinem cornium* a 7 *a* c — *vel* b

123, 1 *cibillam* b; *appellant* a 2 *erant* a — *ut et* b c, *ut ee͡* a 3 *cibilla* b c — *rutunda* a — 4 *mesa* a b c 5 *ad similitudinem* a; *trulle* b 6 *et trould* b 7 *trullen* om a b c; *trun quae* b c 8 *trula* b — *eo* c

124, 1 *concipit* a b c 2 *humaria* b — *acescit* b 3 *matellio ... discessit* om b; *maholo* a, *matiolo* c 4 *a'* *matulae figura* a — *et aqua equalis* b c 6 *alcessit* a 7 *magnus* a b c 8 *barbatus* a b c — *pelius* a c; *pedeius* c

125, 1 *funculi* c 3 *id quod* a — *λύχνον* om b, lac in a, in c ante *graeci* 4 *estalia* b — *pultes aut in rubenti* b 6 *κάτινον* lac b c 7 *longulam* b 8 *patenas* a c — *pusillam* a, *pixillas* c 9 *libare* b, *libaret* c — *triplia* b

126, 1 *esse canistra* a — *graeca* *enim* *graeca. Reliqua* b, item a, spatio trium vel quatuor vocum capace relicto, ut plura graeca excidisse videantur; in c post *graeca* totus vacuus versus, sub cuius finem *.N. et apte sunt* 3 *reliquo* b 4 *binaria* b — *naminabantur* b; *cylibantum* c

127, 1 pro *cyliceo* lac a c; *a poculo aliae* c, *a poculo lie* b 2 *assate* a — *prendi* c 3 *posset* b — *figura* b c — *valis* a — *ligneis* b 4 *fictilis* b 5 *latim ita* a, *latini ita* c, *ita dicte ab eo quod latini* cum unius vocis lacuna b; *dicte* hic finitur c 8 *dies* b 9 *unum* b

128, 1 *quod potio* a b 3 *vina* b 4 *aqua* a, *aquae* b — *asinu* b 5 *sonum* b — *caucionem* b 6 *flepeste* a, om b — *in* om b

129, 1 *δέπασταν* a, om b — *ut* a 2 *perfecti* b 3 *munitatim fundarent* b — *simplum* b 5 *egregia* b; *successit* a; *eclipsi* b; *cyatus* a, *uxtum* b 7 *simplum* b — *vasaria* b, et pr a, *vinaria* man sec. a 9 *colum nella* a, *columbella* b 10 *edes* b; *a'* a

130, 1 *area* b 2 *cartibum potest dici* a; *unde cartibulum* om b 4 *vocator vineariorum* b 5 *positas id* a — *habeat* a 6 *balneum lucus* b — *unnarium* a, *vinarium* b 7 *urniant* b 8 *ut é nator onare est* b, *orinator orinare* a 9 *impurro* a, *in puro* b — *quod in* om b — *rediat* b 10 *vorsus* b; *est in* a b; *aratrum* b — *arvum* a, *avum* b

131, 1 *calido quod in ea calida* b; *plus* a — *ut calidum* b 2 *cibum* om a — *cacubum* b 3 *vera* a b 4 *A.* a b — *appellate* a, om b — *souum* a, om b 5 *susellium* b; ut et infra.

132, 1 *armentarium* b 3 *a* om b 5 *itaque ideo* a 6 *calefactis* a b 8 *differniculum* b; *quod* a

133, 1 *se spectant* a, *se spectat* b — *vellis* a b; *vella* b 3 *velabant* a b — *continetur* b 4 *areticulum* b 5 *testa* b 7 *a' ritu* a, et sine spiritus signo b 8 *quom faciunt* a

134, 1 *deinde ut uitrum amittui* a, *deinde ut amictui* b 2 *quod ab eo* b 4 *a quo subucula* om b 5 *id* om a — *quod dicunt esse* b 6 *a ac* a 7 *quod* om b 9 *patagiatam* om a; *tabulam acrococulam* b 10 *apparent* b

135, 1 *abeston* b; *amittui* a — *abiectum* a b 2 *circumlectum* a b — *nescias* b 3 *involvit* b — *circu lectui* a, *circumlectui* b 4 *amittui* (ua) a; *habet . . . amictui* om a 6 *duplici* (cat) a, in quo nunc sequuntur *habet . . . amittui . . . duplici* — *faciebant* a b

136, 1 *a* a b — *recinum* a, *recinium* b 2 *perhilia* b — *dictu* b; *reclusum* b, *resclusum* a 3 *parapedia* b; *clamides* a b 4 *Lera* b — *multaducrum* a, *multa drucum et* b 7 *quae . . . facta* om b cum unius vocis lac 8 *ad* a, *a sorendo* b — *sarcendo* a, *ac sarriendo* om b

137, 1 *facinus* b — *pagendo* b; *g. l. quod* a b 2 *ruitum* a, om b 3 *nō quod venit* b 4 *terras* a 5 *tràsussare gula* b 6 *in manu* b; pro *manibus* lege *manu* 9 *opilatur* a — *coū acono* a, *conus a cono* b

138, 1 *iumenta a'* a — *cum pluribus demptis* b — *ita* b 3 *et eruerant* b — *stipites* b — *est de trito* a, et omisso *est* b 4 *rapices* b 5 *partis* b — *feni secta* a, *foeni sectus et* b 6 *qua* b; *a* a — *dentalis* a b 7 *eradit* a — *rutübäri* b

139, 1 *a farre . . . falces lumaria* om b; *a ferre* a 2 *similitudinem* a 4 *arboreae* a — *lumaria* a 5 *lumecta id est quom* a, *lumata .s. cum agnis* b 6 *agricola* b 7 *solunt* a — *lumeta* b 8 *vocant* b — *id est ab alligando* om b et delenda; *sic spica delui* b; *sic sirpita* a

140, 1 *cum* b — *vetuntur* a 2 *faculos* b; *has . . . dicunt* om b 3 *far pisunt* om b 4 *ubi quid* b — *pristinum* a 6 *tarpetes* b — *olearee* b

141, 1 *terrendo* — *ac* om b 2 *moluntur* b 3 *iaceant velant* b 4 *quod* a b — *are* b 5 *his* a, *de iis* om b; *fuscina* b 7 *convehant* b — *columbe* b 8 *dicunt* b — *quod ab eo* b; *atrahitur* a 9 *sirpae* b — *est* om a 10 *quosterchus* b

142, 1 *vehiculum . . . vehitur* om a 2 *est* a — *utetur* a, *uterentur et quod eo* b — *brevi* a, *brevis* b 3 *aliis ut* a — *in* om b 5 *ut arcar* a b 6 *quod in his* a, *quod non hiis* b 7 *perducet* a — *lapidem* b 9 *aperte* a — *edilibus* b

143, 1 *maxime* a, *maximo* b 2 *ope* b — *sit* b 3 *tuto* a b 4 *ope* b; *Moenia dicta* a 5 *exagerabant* a, et sic semper b; *agreges* a — *agerent* b; *continerent* a, *continent* b 6 *murum* b — *portatur* b; *manus quod* a b

144, 1 *eae omoenë* a, *oppidum munus et eius* b 2 *in galeis habere* a b 3 *gladiatoriis* b; *amnites* a, om b — *e turnis* b 4 *hij projiciunt* b — *via* b; *relinquerunt* a 6 *idem* a b 10 *exculserant* a

145, 1 *quidem* b 2 *qui* om b — *post merium* a, *post in eorum* b 3 *ambitu* om a b — *pomerii* b 4 *et circum ars clamet* a b — *quare oppida* a b 5 *urbe* a b 6 *urbs est ideo* a b — *omnis* a 7 *urbis* a, *urbs* b 8 *coloniae urbes* a 9 *pomoerium* a

146, *a* om b 3 *oppidum* om b 4 *conditum* a b 5 *enim navi* a — *quom* om b; *fuisset* a, *fuisse* b 7 *calorem* a 8 *natura* a 9 *hoc* a 10 *dextra qui* a b; *paterrae* b 11 *fundullae* a 13 *conferunt* b

147, 1 *quod* b — *appellatum* b 3 *bovarium* a 4 *ubi . . . macellum* om a — *nunc etiam* b 5 *ionis hostia* b 7 *macellotas ortorum* om b

148, 1 *cuppedinis* a, *cupidinis a scideo quem forum* b 3 *quem ad vinctum* a 5 *sit* b 6 *cui* b — *fuerit* a — *sit* om b 8 *a curtio* om b 9 *porci-*

lius b 10 *quod hic* b; *cornelius* a b 11 *delatum* b; *in eo loco* om b

149, 1 *ex* om b 2 *pistilionem* a, *postilionem* b 3 *est* om a — *eo* b 5 *eum* a b — *et facto* b 6 *cohisse* a b — *humanasse* a 8 *quod* om b — *cum tacio* b

150, 1 *mettium* a 2 *fecisse* a 3 *curtius* a b — *lacum* a b — *qui cum* a 4 *atque id* b 6 *cornelius et luctatius* a b — *fulguricum* b 8 *est* om b — *cui* b — *genutius* a, *gennitius* b 10 *his* b — *sit urbi* b 11 *prohibere* a — *acohercendo* a b — *exire indusi prohibentur* b

151, 1 *simili* om a b 2 *latonie* b 3 *latonia* b; *traslatum* a — *lapicidine* b 4 *laurentum* a b 5 *tanius* b — *infectus* b 6 *a* a; *sillia* b 7 *aeditum* a

152, 1 *cornetai que* a, *a cornis* om b; *abscise* a b 2 *esculentum* b — *escula* a b — *ut* b — *fago ut* b 3 *armilustrium* a 4 *circum mecitius* a, *circummecinus* b 6 *isti* b — *ferruntur* a 7 *adventu* fort. a, *adventum* b

153, 3 *proximum* a 5 *cohercerentur* b 6 *a muris partem* a b; *poenis turribus qui* b 7 *olium* a 8 *dictator* om b — *pervehi currusque* b, *pervehitur quod* a

154, 1 *intimus* b — *murum* b; *vocatur* a — *agebat* b 2 *urcis* a — *singulos* b — *amiteto* b 3 *cuius* a 4 *est sacellum* b, *est sacellum esse* a — *mute* b 5 *Item sin* b — *flaminis* a 6 *qui ubi* b 7 *taurii* a, *tauris equis* b 8 *causa* a, *esse* b

155, 1 *ibi* a b 2 *humanus et* b 3 *quam* a; *primum* a b — *hac* b 4 *cuius vocabulum* b — *captis* b 5 *dextra est a* b 6 *sub steret* b 7 *graeca στας* a, *greci* b cum lacuna — *et* b 8 *graeco stasim* a, *agreco stadium* b — *concordia* b

156, 1 *ierusia* a, *dicti ab hierusu* b 2 *linando* b 3 *hiis* b 4 *quo quod isti* b — *lustribus* a 5 *et* b 6 *aquatameli* a — *publico* om b 9 *ubi* b

157, 1 *adducam* b; *maximam* a b 3 *nunc pompeij* b 5 *argeletum* a, *argilecini* b — *argolla* a, *argole* b 6 *ubique* b 7 *g* b pro *id genus*; *terrae sit* a b — *clivos publicus* a, *divos pup*[cos] b — *aedibus* a, *edidus quod pu*[cis] *qui* b

158, 1 *edificarent* b 2 *pullius* a b — *costonius* b — *irio turis* b, *curis* a, parvo praecedente hiatu 3 *clauus a* b, *proximus* a; *floras* a b; *usus* b 6 *est facta* b; *esquilis* a, *equiliis* b 7 *cyprius* a et infra.

159, 2 *vicum* a 3 *quom* a 4 *ociosus* b — *inijeceret* a, *mictere tarpentum aulio vixit* b 5 *eorum* a b 6 *videmus domum* a — *in aedibus* om b

160, 1 δώμα a, om b — *potest* a cum lac, *post edit quod* b; *aedibus ab ditu* a 2 *abibant* a 3 *ferri* b; *inductivo* a b 4 *villa indicamus* b 5 *tectus* . . . *locus* om b 6 *in terra* a 7 *loco* a

161, 1 *a* a b 3 *caperent* b 4 *impluebat in pluvium et sursum* b 5 *tusculanum* b 6 *postquam* b — *casuum* b; *aeditum similare* a b 8 *circucavum* a 9 *cuiusque* a b — *utilitatisque* a

162, 1 *videbant* b 2 *poenam variam* b 3 *cubi* . . . *coenabant* om b 4 *lanubi* a, *lavinis* b — *lunotis* a — *certo* b 5 *cordule* b 6 *superiori* b — *superioris* . . . *coeperunt* om b 9 *contraria* om a b

163, 1 *deficit* a; *hic deficiunt folia duo sicut in origonali* b 3 *ignomen portius* a — *cum* b 4 *tutidine loca ubi ea* b 5 *inemoribus nevius et* a 6 *porta* om a, *porta* . . . *scriptum* om b

164, 3 *randusculo* b 4 *ora* a, *arce laverna* b 6 *mutionis* a — *et pecus* b 7 *oppida* b — *altera romula* . . . *dicta* b; *a roma* a b 8 *novalia* a, *ovilia a vulpe tertia* b

165, 1 *a* a b 2 *iam* b 3 *ut nisi cum* b 5 *titio consule* a b 6 *cartaginensi* a b — *et* a b 7 *apertum* a

166, 1 *sub* a, *sublectis* b 2 *iam* a, om b 6 *quam lecticam* a b; *Inuduebant* a, *imolabant* b

167, 1 *segestria* a b; *compellaruut* b 2 *si* om b — *στέγαστρον* om b 3 *fitur* a, supra posito mendi signo + — *φέρετρον* om b 4 *postquam* b — *ea sagus* a b

5 *comentum* b — *celabaut* a, *cedebant* b 6 *culcitra* a — *hac* a, *hic* b — *sternebant* b; *a* a b

168, 1 *straculum* a — *ut* a, om b; *a pluribus* a b; *ut* a 2 *pullulis* b — *operi mentum* b 3 *et ... peregrina* om b 4 *eius sagum* b — *gan̄a cūma* b 5 *tore ut* a et *vel* b 6 *his* a

169, 1 *torvus* b 2 *alium* a b 3 *altiore* a 4 *in* om a b — *superiora* a 5 *περιστρώματα* et *περιπετάσματα*, a, quae ut monuimus reponenda; unius vocis lacuna in b 6 *convivi* a 7 *signata* b 8 *hic* b — *dupondus* b

170, 1 *assipondus* b 2 *Dictum* b; *a* a 3 *absque centissis* b, *usque acentussis* a — *asingulari* a, *asinguli* b 4 *a* a — *proporcio est* b 5 *novissis* b, *a nonussis* a — *denaro* b — *micat* b 6 *addecem* a, *a decem* b 7 *decussis* a b; *vigessis* a 8 *decussibus* om a b; *bigessis* a

171, 2 *proprium* a — *vocabulum nomine* b — *et sic proportione quae* a cum Prisc. quod reponas 4 *alie* a, *alic neque* b 5 *semuncia ... unciae* om b 6 *unciae; Uncia ab uno dicta* a; *sic valet* a b

172, 2 *ut* om b — *et* om a, *pars* b 3 *quod semos* b — *ut* om b 4 *conlisum* a cum mendi signo + 5 *ad diminucionem* b; *et* om a

173, 1 *diminuuntur* b — *ut* om b 2 *ut de una* a b — *de nux* b, *deitax* a; *destans* b 3 *dedrans* b 4 *olim* om b — *mimmi* a, *numi* b 5 *denarii quod denari* [*denarii* b] *quod* a b — *duopondius* a 6 *sextertius* a b et sic infra 7 *est et* b — *sexternus* b 8 *et re* b — *et semixtercius* b

174, 1 *quartus semis* a — *septimus* a 3 *simbella* a b 4 *limbella quod libelle* mediis omissis b 6 *parte* b 7 *item* a, *etiam* b

175, 1 *dos unciarum* b 2 *δo* cum lac a, lac b; *ita est* b 3 pro *issedonion* lac in a et om *ut* in b; *et*

alii a b; *δo* cum lac a, om b; *erunt athici* b 4 *δος* cum lac a, lac in b

176, 1 *quanti ... exsolveret* om b 2 *a* a — *exolueret* a 4 *quae* om b 5 *interimentum* a — *quae* om b 6 *integro* b — *a* om b 7 *ut* om b 8 *eae* a, *et* b

177, 1 *vinum* b — *multi* b — *cum* b; *in* om a b 2 *additi* b 3 *post* om a b 4 *extimacionis empcionisve* b 5 *ii* b 8 *precium* b

178, 2 *complacuerunt* a; *auctores* b 3 *scen* a 4 *praeda quod ob* b 6 *redditur* b 7 *moetón* a, *mecon* b — *moeton anthimo* a, *methon anchinio* b 10 *a' etiam* a; *municeps* b — *fungi munus debet dictis* a

179, 1 *si is ea* a b — *inditium* a — *in* om b 2 *Quis* a b — *inficiebatur* a b 3 *quingenteseris a ponte* b 4 *dependebant* b 5 *indicio suum* b 6 *e'* a; *sacra* b — *earum redibant* b

180, 1 *tributum* b 2 *erant* b 5 *erat ea* a 6 *caedit* a 8 *astipe* a 9 *quod quoque* b — *nam et* b 10 *acceperunt* a b

181, 1 *stips fortasse* b quod conjeci; στο a 3 *et nunc aliis* b; *diis thesaurus assem* — *stipes* b 4 *vestipulari* b 6 *et* b 7 *preni* b 8 *ore* b 9 *scibi* b — *inde* om b

182, 1 *alia aut* b 2 *quom* om b 3 *compendetur* a 3 *usum* b 4 *inpendium* a 5 *usum* a b — *quod usum* b 6 *per* om b 8 *eam* b; *iam nunc et* a b 11 *funicis rati* b 12 *ut arbitror* a b 13 *multa* om b 15 *quod* om b

LIBER SEXTUS.

Marci Varronis liber pimus explicit: Incipit secundus de lingua latina foeliciter b, rubro colore scripta; in a spatium sex fere versuum vacuum relictum.

184, 4 *aucta* a 5 *oremus* a 7 *ac* b 8 *omnes* a b 9 *declinare* b — *ut ut* a — *litteris* a 10 *amictant alia comitem* b 11 *turde licet* b — *grece* b

185, 1 *λευχίενον* om b — *quintum* a cum graecae vocis lacuna, et sine hac b   2 *et aristarchum et dion dionem* b; *illi nos* om a   4 *vetere ut* a b; *asolu* a, *ab solum* b — *alibero* a

186, 1 *a laribus* a b   3 *quamquam* b   5 *dum dum fuit* b   7 *maxime* a b; *a solio* b — *ab* om a b   8 *tenor* a   9 *motu* a b — *coniuctus* a   10 *duo* a b — *ab* om b

187, 1 *penestre* a   2 *solarium . . . inspiciebantur* om a   4 *infulvia* b   5 *manet* b — *potius* om a   6 *cuius* b   7 *cum lumine effertur* b; *affertur* a   8 *φῶς ἀγ.* om b; *Buppina* b — *supmio* b   9 *duodecem dicunt* a, *dicunt a duodecim tabule* b   10 *esse iubet* a   11 *praetor* a b, *comicia suprema* b   12 *Sed in* b

188, 2 *a' miterno* a   3 *ut luci* a b — *luci* b; *inreatione* a, *mocreacione* b   7 *prima* a, *pluina* b   8 *graece νύξ nox* om b, *νόξ* a; *cum* b

189, 1 *vocant nostri*   *vesperuginem* b   3 *per Vesperugo* b   4 *ἑστοεϱα* a, om b   5 *utut* a — *solum* a   6 *Pacu* a, *Pacuvius* b — *partor* a, *parcor* b   7 *ex orco iubar* b   9 *alax* a b — *iubar* om a

190, 2 *dicit* a b   4 *cum* b — *agendum* b   5 *r̄concubium* a; *appellant* b   6 *ferae* a   7 *conticinium dicit* a   9 *videmus* b — *i* om a b; *reddito* b   10 *est solis* b   11 *bruma quod* b — *dicta . . . solstitium* (191, 1) om b

191, 1 *sol* om a   2 *cum* b   6 *hec* b

192, 1 *ibernum ut tum* a; *cum* b — *fatu* b   3 *et* b   4 *dicunt et vir* a b   6 *αἴϑεσϑα* a, lac b — *autumnus a sole* a b   8 *a'luanae* a   9 *a sole* a b; *proiectum rursum* b — *eam* b

193, 1 *μήνη.* lac in a b — *manes* a, lac b — *A* om b   2 *priores menses* b   3 *quod nonam esse* b   4 *actici* b, om a; *μ* cum lac a, lac b   5 *eo quod* om b — *post* b   9 Secundum b

194, 1 *hominum putarunt* b   2 *est et'nam quod* b

3 *Graeci A* cum lac a; *graeci* cum plurium voc. lac b — *crisippus* a b — *ἀεὶ ὄν* om a b; *secundum est facij hinc* b   7 *diem* a b   8 *quid eorum* a b   9 *sunt* a — *per quo* a   10 *ariente* b — *diti* a, *dici abagnino* b

195, 1 *nominatus* b   3 *quom* a, *tum* b — *monstres* b; *novis* a   4 *februarii edidit hinc* b — *appellant* b; 4 *febrium* a, *februm* b   5 *quod id* b   6 *non et* a b; *superculio februario* b   7 *demonstravit* b — *ideo* a b   8 *et eorum hominum* om b — *furnacalibus* a b — *non fuerunt* om b   9 *ferialia* a b   10 *cum* b — *sibi parent arae* a b   12 *cum intercalite* b

196, 1 *ecurria* a, *e curia* b — *enim ludis* a, et omisso *enim* b   3 *sedent* a b — *edera* a   4 *pro* om b   5 *aliorum* a   6 *dies pocius* b   6 *quinquatrum* b   7 *anius anōie* b   8 *a* a b

197, 1 *sexto ydus* b — *est et* b   2 *septematrus* a — *sit* a b   3 *idem* b — *tubulustrum* a b   4 *quod eo die* om b   5 *magalensia* b   6 *pergama* om b; *ubi* a   7 *in templis* b — *decem nū* b

198, 1 *fortis* a, *fordis et* b   2 *immolabantur* b   3 *compluris* a   5 *cerealia* a, *corealia* b   6 *veris* a   9 *et vixit* b   10 *facit exta* b — *proiecta* a b

199, 1 *sacris* ut videtur a b   4 *venalia* a; *colentur* b   5 *a* a b — *huic . . . segetes* om b; *sacrificabatur* a   7 *vestalis* b — *qui quatriis* b   8 *vine* a, *gemae* b — *a* a b — *maiore* b

200, 1 *quom* a, *cum* b — *vagantur* om a   2 *ad eadem* a   3 *a* a — *dis* a   5 *videntur* b — *multo* om b   7 *hec* b   8 *ficulentns* a, *facultates* b   10 *die* b — *apparent* om b   11 *caprotina* a   12 *sacrificantur* b   13 *faciunt et cap.* b

201, 1 *rogata* b — *eis appollinaribus* a b   2 *lidis* b   3 *die* a b — *furrinalia furrine* a — *ei furie* b   4 *quo uis*   6 *dicta* om a   7 *quoi* a   8 *instituri* b   9 *diem* om b

202, 1 *Kalendis septembris* b — *tunc* b   2 *edi deae* b

— *at tunc sunt* b 4 *ea* b — *a* a b 5 *vulc.* a b, et infra 7 *opeconsivia* a, *opoconsmadus dum ab eo ope consilvia conis in* b 10 *introeant nono* b

203, 1 *aut* a b — *ut* b — *ne* a b; *a suffiendo* a, *assuefaciendo* b 2 *a deo* a b — *conis* b 3 *dictus* ·l· b 4 *flaccus .t.* b 5 *nimium* a; *novum* om a b — *bibari* b — *medicanti tum facere* b 7 *quom* om b

204, 2 *iacent̄* b 3 *ab eo* om b 4 *in siluas potius* b 5 *auelustro* b 6 *circuibat* b 7 *a* a b 8 *ageronalia a geronia* b

205, 1 *aculea et coius feris pup^ce fedies* b 3 *a* b — *laurentalia* b — *acta* b et infra 4 *parent ante* a, *parent an͡* b 5 *aera* a, *acta* b — *tarentinus* b 6 *fit* om b — *quia* a b — *nonam* b 7 *aut au͡t* a 8 *quid* a

206, 1 *a' parte* a 2 *septimontius* a 3 *inquitū* a 4 *aliquoius* a 5 *nunc* om a b — *ann. nec de stulutis* a, *ann. ut statutis* b, et tum cinnabari *de institutis nunc dicit* 6 *ateributus* a — *albi* a — *me* b 7 *copitis* a, *compitis* b 8 *conseptivus* a, *conseptimus* b

207, 1 *firmus* b 2 *latinae . . . unde paganicae* om b 4 *suscepta* a 7 *hec q͡* b 8 *perspicio* a et om *ut* b

208, 3 *ab eo* om a — *de diebus calantur vel* b 4 *sint levate aut in curia culabria* b

209, 1 *calo* a sic semper, *tulo uno conella* b; *septem . . . covella* om a b 3 *nonus* a; *semper quod unus* b 4 *uno* b — *nonus* b 5 *enim die* a; *in urbe in* a b 7 *m ār* b — *nunc* a 8 *sunt* b 9 alterum *quod* om b

210, 1 *die* b 2 *novi* om b; *incipiunt* a 3 *piaculum fari* b 6 *ut* om a b 7 *capitalia* a — *eorum* b 8 *dedico* b 9 *est uti aliquo verbo* a b 10 *qui* a b; *peragit* b

211, 1 *cum* b — *illud* b 2 *nihil* cum parvo hiatu b — *magistratus . . . secius* om b 3 *sed ius* a — *factus* b

4 *maculari hostium* b 5 *qui nituus* b; *agebat cum* a 6 *intercisi* b 8 *cesan ēt extra* b; *proiecta* a b — *factum* b

212, 1 *intercisum nefas* om b 2 *vocatur* a b et infra — *q. r. c. f* om a b 3 *fas fis* a, *fassis* b — *sacrifitio ius* a b 5 *die* a

213, 1 *q. s. d. f.* om a b — *stercus* b 2 *appellatur* b 3 *capitolium divum* b 4 *allio* a 6 *pertinent* b 7 *fere aperta sunt* a, *fere sunt aperta ut* b — *ut* om b 9 *et innius a venere* om b

214, 1 *afrondite* a, *si frondite coius* b 3 *aperit* om b 4 *est dictus* b 5 *deinceps* om b 8 *appellatus* om b 8 *parentur* a b

215, 2 *cinctus* a b 4 *satis* om b — *quod* om b 5 *aliquo fieri tempore* a 6 *currus* a 7 *produeere* b 8 *quam* b; *sin* a — *declinatiuum* a, *declinacia sint* b 10 *adsignat nec* b; *neque . . . adsignificat* om a — *lege leges: lege* b

216, 3 *ut tempora* b — *legens et* b 4 *alego* a; *lecte et* b 5 *sunt* om b; *amitte* a, *admicte* b 6 *custonius* b 8 *primogenii* a b 12 *declina* a b — *alio* a b 13 *in idem* b 14 *primog.* a b

217, 1 *milia simpliciorum* b 2 *unas in* a b — *tū* b 4 *sunt* b *praeverbis* a b 7 *accidit* b; *nūs accedit quod* a; *proverbis* b

218, 1 *enim cessit* a b 3 *successit concessit verbo declinationem* etc. b — *et praecessit* om a 7 *efficient* a — *a* a b

219, 1 *securus* a, *secutus item Item* b 2 *sunt tamen* b 3 *constat* a b 4 *Qua* b — *ethimologus* a — *postulent* b 5 *a* b 6 *tum* b 8 *amonuit* a — *verborum pauca dicam* b 9 *Idem* b; *locutus* a b

220, 1 *τυμα* a, om b 2 *impartum* a 3 *adsunt* b, *memorie affuerit nostrae* a; *de* om a b — *dixit* a 4 *primus* a b 5 *ficta* b 7 *agi potest* b

221, 2 *locus ang.* b 4 *in ea* b — *dein* a 5 *at-*

que b — vulgus a b 7 maximum a b — os a, hos b 8 agitamus a b — quom a

222, 1 et itaque de b 2 augurium agere a b 4 elicere posset b 5 est sic b 6 sic om b; computum b 8 fullionem b; quom om a, in b quorumdam vocabulorum lacuna 9 quom a

223, 5 qui om b 6 est metuo mente b — ve b, ut a 7 sic . . . timuisti om a 8 asimilitudinem a 9 quom etiam a

224, 1 et a — orrene, a 2 quod a b 3 rursum b 7 vult a, velit b 9 lubendo a b; lubido b

225, 1 et libitina in marg. a 3 a b — habeat a 5 quod id b — mansit a 6 manendo b — manio memoria b

226, 1 veterum a b; seq. veterem om a b 2 monerem a 3 montio menta a b 4 que b; admoneat a 5 mortalis b — aut b 6 monumenta a b 7 dicitur om a b 8 latum b

227, 1 iuventus a, iuñecius b 5 tum b — exuperet a, exuperat b 7 tum b — narram b 9 est a'diagendo. Ac quae sunt a, est a iacendo. Sic sunt b

228, 1 ἐTHNα a, spatium sex vocum capax in b 2 primus a b 4 hac vocabulorum sim. a b 5 pueri fatuus a 6 cum puerio b 7 A hec eadem b

229, 1 post erit a b 2 periculo a b 3 praetoribus om b 5 qui a b 6 agri a b — essent b 7 templa augures b; effantur a b

230, 1 quae a b 2 quod est b 3 quod . . . eo est om b 4 ad que a — dicuma a 5 profanatur b, om a 6 apporigendo a 7 factum b — proiecta a b

231, 1 cum b 2 olim ubi b 4 sic b — RR. urbem a, urbis b 5 ab celum a 7 quod fatum quod b 8 deinde et falli sic etiam b

232, 1 conera a; quem b — facit a b 2 refellit b 3 tralatio a, translacio b 4 famiger habile a b —

compositiva b 6 quod . . . loco om b 7 avocabula a, (i. e ac voc.)

233, 1 quisque a — hinc b 2 quare ait b 3 cornis a, conis conicibus b 4 loquebantur a b 7 dicunt b; eloquium ac reliqui a b 8 deloquuntur a b

234, 2 veniunt a b 3 allocutum a b 4 consulendi hinc b 5 Concinum b 6 a'concinne a, concine b 7 condiant a, coeant b — dictum om a; et nuntiare a b 8 Proinde valet ut ante b — proluditur b

235, 2 maxime a b; cum a, tam b 4 est om b; aquis a, aquibus b — verbum b, verbo graeco a 5 potest esse b 6 vocitata nostris a b; a quo esset b

236, 1 quodque b; dico a — vulgo a, vulgo ut ea b 2 alius sit b — aliquo a 3 vetustus a b 4 veterrimus b — novius et om a b

237, 1 nonis b 3 pervetustus a, pervetustas b 5 usu quô b — novisset b 6 quod . . . nuncupare om b; nunc a 8 nucupare a (n ubique om) 9 scripte sunt b 10 eneas b — enim om a b — nuncupatur b 11 medio a b

238, 5 dicare habet b 6 iudex qui a 8 magistratus b 9 dedicare a b — adicando a, ab diccando b

239, 1 predissit dicere b — appellatur b — minimo a b 2 hinc mampolis b, dicta om a 5 dicimino a, dici in uno quod dicis b — additus b 6 dico quod b 7 ut quod quom a — ut dicimus a b 9 scit ducare a b

240, 1 docent a — docendo docere a, dicendo docere b 3 exempli causa dicendi b 4 praepositione a b 6 is om a 8 pn̄s b 9 dicebat dicimus b 10 dixerit b — traslatio a et in marg. +, translacio b

241, 1 aeras a 2 sit b 5 ratio a b 6 dicitur a b 7 consertam b 8 conprehendimus b 10 verbi nam a b

242, 2 dicit consortes a b, sed a in mg + 4 etiam ad qui ipsi consortes sors hinc a et qui atque scribit b 6 atque b 8 dictum om a 9 licere rē b — ut om a b

243, 2 *frugibus atque leges* b 6 *ablecti* b 8 *urerentur* a, *uteretur* b 12 *intelligatur* a b

244, 1 *a* a b — *sonitu* b, om a 3 *increpando* b 4 *iubilare quiritare* om b 5 *quirensibus* a 7 *quirinare* a 8 *aprisius* b 9 *robucco* b

245, 1 *avus* a 2 *quom* a 4 *io* om a b; *triumphe a greco* a b 5 *potest dictum* om b 6 *et* om a — *itaque . . . voluntate* om b 7 *gretea* a

246, 2 *cetere* a b; *reijcerent* b 4 *est* b 7 *responsor et responsa* b 8 *sponte sponde* b 9 *quidem facit* a b

247, 1 *signat* b — *consp. sp. pec.* om b 5 *.o. sponsa* b; *quoi* a — *quo* a b 6 *quoi desponderat* a 7 *dispondisse* a; *dicebant quo* b — *id est* om b 8 *si voluerat allegatus* a 9 *sponsus* b 11 *sponde* a b — *agnatam* a 12 *et ad* b

248, 1 *iud. ad aeq.* om b — *sic spondisse filiam quod* b 3 *dicere eum* b 4 *tum ad spontem responderet* b 6 *respondet ille* b 8 *exponsu* a; *ita quis qui dicitur* a, *ita quisquis* b 9 *meministine* a b — *cognatum* a b 10 *dixerit* b

249, 1 *cum* b — *quom* a; *volet* a b 2 *id* b 3 *plautine seq.* a b; *ad seque* a; *poliba* a, *proliba* b 6 *herclem* a, *hercle* b

250, 2 *adulescens* a 3 *neque ideo* a — *in sedem* a, *in sedere* b 5 *spondet* b 6 *appellatur* b

251, 1 *lege postea* b — *est . . . coeptum* om b 2 *vadem* a — *ascribi* a 5 *ac canit* a, *accanit* b *cantatio et* a 6 *pro. n. m.* a; *permutacio. n. m.* b 7 *saepius canit* b 8 *quod* a b

252, 3 tertium *et* om b 4 *obsculum* a — *indem* b 6 *praepositione* ut videtur a b 7 *vulgo* a b — *sic* a — *ornamentum* a b 9 *auspicia* b

253, 2 *per* b 3 *gerundi* om b 4 *p̄* (+) *enim* b 5 *et facit* a 6 *ab actore agitur* om b 7 *agere* b 8 *neque agit* om a 9 *ab iis qui onera* b — *his* b

254, 1 *quo* b 2 *dico* b 4 *putores item* b 5 *quicquid* a, *alios apud quicquid* b 6 *sensu* a b — *ut* om b 7 *qui his* b 8 *usa est* b; *traslatiis* a, *translatis* b 11 *allucet* a — *a luce* a, *ab luce absolvuntur* b

255, 1 *a* a — *nocticula* a; *luce* b 2 *p* b — *acquirere* a b 3 *ab* om a b 6 *quumque* b — *sensus* a — *est* om a b 7 *absit* a b

256, 1 *visque usque pervenerit* b 2 *visendo* b — *vigulum et acticum* b 3 *aetati quom* a 6 *pro iuravit* b

257, 2 *molestia* a b 3 *ide* b 5 *Acanius* b 6 *menbris* a, *tenebris* b 7 *cereo* (+) a, pro *cereo id est* major extat lacuna in b; *a* om a 9 *tinis nr̄* b

258, 1 *te videant* b 2 *creptione* a 4 *mali* b; *multa* a b 6 *eorum* b — *vident* 5 8 *specio* om a b 9 *epule* b

259, 1 *habebant* b 2 *spicere* b 3 *quom* a 5 *id est spicio* a b — *excepto* b 7 *spicimus* b 9 *qui* a, *quia* b

260, 1 *auguribus verba vid.* a et in marg +; *verba* om b — *et* om b 2 *ab aucto* a b — *dicere* b 3 *ἔτυμον* om b, *lac in* a 5 *a* a 7 *repellentur* b 8 *ii* a 10 *aut* om a; *obsculto* b

261, 1 *dicitur hinc odoravi et odorare et odora* b; *dicitur odolor* a 3 *ἔδω* om b 4 *escedulia* a, *escendulia* b — *γεύεται* om b 5 *iterum* b 7 *πότον* om b, lac in a — *inde* b — *repotatio* a b

262, 1 *in idem* b — *quod* om a 2 *φρέαρ* om b, lac in a — *amanumant" pretium* a, *amamimantur precium* b 4 *unde et miles unde* om a b 5 *manubrum* b — *montellum* a b 6 *leguntur* b 7 *hunc* — *de* om a b

263, 2 *nūpcium* b — *praeconiis* a, *preconis* b 3 *impato* b — *voces* b 4 *foelix* a, om b — *salutare quaesierit* a 5 *si et* b — *quiritibus* b 6 *quiritum mihi collegisque mee* b 7 *fideique* a 10 *si verbo* a,

verbo b; *rationem dari* a b; *vocat* a b — *illicium* b 11 *hunc* b

264, 1 p̄ *eadem eris idem* b 3 *magistratum* b 4 *populi quinque in consultum* b

265, 1 *cum* b 2 *habebit* b, om a 4 *scriptum est* b 5 *exercitui* b 7 *vocat* a b — *quirites omnes* a; *huius ad iudices* b 9—10 om b 11 *C. Calpurnicos* a, *C. calpunius dic* b 12 *huc ... quirites* om b

266, 2 *loquitur* b 3 *imperio qua qua* b 5 *hinc* a b; *accesso* b 6 *aliquibus* b — *accensius* b; *accipiebat* a b 7 *ad censum* a, *accensu* b 8 *boecia* b

267, 3 *tum* om b 4 *tertiam ... horam* om b 6 *auras* a b — *quo* a 7 *eo* a — *concione* a

268, 1 *inquis.* a b 2 *M. filii* a; *quaestores* a b — *capitit* b 3 *et* b 4 *auspicium* a, *auspicio* b; *orande sed* a b — *auspiciis* a b 5 *aut cons.* b

269, 1 *muris* a b 2 *pco* b, *preco* a — *portet* a b; *cornicem* a, *ceruicem* b 4 *colligam* a; *rogis* a b; *aut* b; *comitiae dicat* a b

270, 1 *pres* b — *exqueras* b *ad se* a 3 *pl' collegas et nos* b 4 *aut* b 5 *avoces* b 6 *acquisitionis* a 7 *dicta hoc* b 8 *cessoribus* a

271, 1 *redeuncium* b 2 *current* a 3 *connatum* a, *canacium* b 4 *mucos* a, *mucro* b — *quincii* b 5 *scelerati* a 6 *cum primo* om b — *assit* a 7 *Ex* b — *tercio* b, *cum tero* a 8 *in tercia* b, om a

272, *inlicitum* a b — *cum* b 4 *interrex ... dictator* om b 7 *singulo* b 10 *illiciatur* a b; *a* a, *sit ad magistratum* b 11 *quiros* a, *quirinos* b

273, 2 *illicii* a, *inlici* b 2 *pro serpini* b 3 *ermiona* a b 5 *iovis cusa ara* a 6 *ad q̄* a — *adest tunc cum adest tu cum* b 7 *imperatus et* b — *oportet* b 8 *augur* a b — *is licium* a, *his licium* b

274, 1 *adest* b — *nil* a 2 *dictis* a — *fiebat* a 4 *inveni Muncii* b *cum ibi* b 5 *inlicite* a — *ĩ. ĩ.* a quod reponendum 6 *habebat* b

275, 2 *verbis verba* b — *pauca* om b

276, 1 quae sequuntur in a sic leguntur:

scalpere a' et sternere a' lingere a' ·|· ab Item ab cignitur Ferete a Providete a' πϱ Errare ab eo quod dicunt. Strangulare Tingue ab Praeterea acdes ab ea quod illi nos malakare, ut gargarissare ab Potare a' Domare a' Mulgere ab Pectere ab stringere a' Id eim ut runciare a rucina quoius origo graeca.

codex b sic:

scalpere asternere a et lingere a Item ab gignitur a tartea providete a errare ab eo quod dicunt strangulare lingue a preterea ad es ab eo quod illi nos malassare ut gargarissare ab potarea domarea mulgere ab preterea stringere a id enim ut runcinare aruncina cuius origo graeca.

278, 1 *multis* b 2 *ad te* om b 3 alterum *de* om a b 6 *in his sunt iuncta* b — *poetis* a b 7 *scribere incipiam* a b

LIBER SEPTIMUS.

279, Deest titulus in a, sed in marg:

Hic deest in exemplari fol. 1. in quo est principium libri IIII.

Codex b:

Marci Varronis viri prudentissimi liber secundus explicit. Incipit tercius de lingua latina feliciter.

uterque his verbis libri facit initium: *repens ruina* etc.

281, 1 *fit* a — *in posterioris* a b 2 *que* b — *verba* b; *litteram* a b 4 *possit* a b — *obscuram operam* a b

282, 1 *yrmeti dum* a, *imerici dum* b — *admonent* b, *ad montem* a 2 *nigrasissetas* a 3 *erudendam b* — *in posteris* b 4 *poete* a — *servabit* a b 5 *cur* a b;

esse potuissent b 6 ut om a 7 haberent possunt b

283, 1 possint a; dici neque a b 2 licere b; presecute b, om a 3 legerent a; helii a b — imp'mo a 5 exilii a — expedita a b 6 epamenidis opus a, epaminedis opes b

284, 2 XV a, quindecim ab b — ab a, ad b 3 averborum a 4 ppti b 5 acceptet b; tamen hunc b 6 quur a 7 potuit b

285, 1 dicere non possis b, dicere om a 2 tanto om a — hic a 3 dicunt om a 6 nequierit a b 7 non om b — cā b, causa a 8 quia quare res a b

286, 3 invideo b — equitatem b 5 docet quod plura b 9 dein a; de his om a b 10 sunt . . . temporibus om b

287, 1 convincta dis a, coniuncta his b; ut que a, utque omibus sint coni. b 2 quadripartione a, porcione b 3 ea ne b — hinc incipiam b 6 auspicendo a, aspiciendo a b 7 natura . . . similitudine a b 9 in om b

288, 1 commista a b 2 et peribo b 3 bachis b 4 templi b — aggreditur a, egreditur b 5 in om b 6 orti b 7 primum a 8 pro attuimur lac in b 9 contremuut b 10 nevius b

289, 1 hemispherium a, hiemis ferum b — conca cheruleo a, conchachacherulo b 2 sepultum b 3 templi om a b 5 septentrionem a — terras b 7 hisdem a — mate sic item b

290, 1 testaque a b, sine lacunae signo — sumpto b 2 eas te linguam a, eam linguam te b

291, 1 ullaber a, om b — qua a 2 tectum quem a b 4 ollaber a, ablabor b 5 templum quem festo a b

292, 1 corregione a — corcumione b 2 erectissime a 3 faciendo b — arbores apparet b 4 quas b — tueantur b 5 contemplari 6 in medea om b

293, 1 contemplum b — conspicio ne a 2 quod quod dicunt a 3 cor cumione b — vissa b 4 sit a,

om b 5 dextra a, dextera b — esse om a — glosas b 7 hec b — sacram edem b

294, 1 sanctum 2 urbes sacra b — aedes a; sancta sunt b; ad quod a 3 agresti b — dicentur a b; festa b 4 ut philotto aetatem Lennio a, ut etatem philocto lemo b 5 tu es mortalis om b — appones a b 6 loca om a b 7 sunt que sint designant b 8 lennia a b; prest olitor ararat excelsa a, p̄ est . olitor ararat b

295, 2 delubras b 4 volgania a 5 locus b 6 alumine b 8 expirante a, ex plante b 9 Bene b — clavet a

296, 1 quod a, que texta b

297, 1 quo sancta a 2 a uesca a, questa b — designat b 3 ennii dilucide in a, om b 4 senem b 6 cognatos b — contra om a 7 bell et a, bel b cum lacuna quatuor vocab. capace

298, 1 editonum b 2 origo b 3 tum b 5 quid a 6 vestista a, vestita b — speciet b 7 et templa et a b 8 testa b — in id b 9 enim a b

299, 1 negato a b 2 et b 6 continuis spoliis se cepit b; coepit a 8 signat b — quidem b

300, 1 est om a b, pervado b — valde a b; vado b; peripolum a — dicitur a 2 quae si a 4 cadens b 6 anfractare visam a, amfractare visum . Amflectare b

301, iubet b — p̄ VIII a, preui in b 2 XIIII a, XIII idem b 3 hennius b 4 titarus a, tritavus b — dedit b, qui quae sequuntur, usque ad quod in om 6 luna om b 7 latitudinem altitudinem b

302, 1 ut ni Plautus Latonaea a, genuit plautus latona ut scripsit b 3 creata a, concepta b 7 id est om b 8 diis b — deliade eadem a b

303, 3 umbilicum . . . terrarum om b 4 est in a 5 nec umbillicus b 7 pithagora et ante lac a, pithagoras sine lac b 8 et terre media . line b — iuxta b; umbicuium s 9 quod a b 11 est vel in b

304, 2 quid b — ut om a b — terrarum b 3 quod

terre b 4 *illatus* a, *ablatus* b *qui autem* b 5 *spem* b ὀμφαλὸν, lac in a, usque ad *umbilicnm* vacat in b 6 *pithomos* a; *aiunt esse* a — ὀμφαλὸν, lac in a

305, *exuperatum* b 2 *calidonius* a b, et sic ubique 3 *quod lege* a — *caledon totam* b 6 *dextrum* a 7 *mobilia fiant hermi* b

306, 1 *debere* a 2 *areo pago* a; *his locis* a b, *hactenis* b 3 *pulsans* b 5 *musas dictas* a b

307, 1 *Item a* b, posterius etiam a — *locis aliis* a b 2 *pilae id est tepiades elicomides elespontum e* a, *piple eedem espiades eliconides quasi elespentum* b 3 *castra* 4 *Xerses* a — *nam hennius* b 6 *elesponto* a, *ellesponto* b 7 *collidit* a b 8 *propontulus* b

308, 1 *fretum* a 2 *fretum dictum* b 3 *fretu* a; *semper* b — *cogeum mare* b 4 *scopulum* b 5 *vocatur* b — *eges* a 6 *retibus repntibus* b 7 *aequor* om a b — *aquarum quem* b 8 *ut* om a; *nevius* a b

309, 1 *conferreque aut* a b — *parit* b; *et* om a 2 *sedantes* a b 5 *traslatum illi ubi* a 6 *in alia ut* b, in quo versus finis vacat

310, 1 *hic* ... *|unum* marg. a, om b 3 *dictus* a — *insulas* b 4 *bis* a; *elena* b — *insule* b 5 *quod* ... *flores* om b

311, 1 *quid addidit* b 2 *fronde* b 3 *cornua taurorum* a, *cornua tanrum* b 4 *cornuatum* b — *cornu* b 5 *dicta* om b — *curvanus ac quae* a, *curvamus ad quae* b

312, 1 *memorane* a — lacunas om a b 2 *camerarum* a, *ca menarum* b 4 *in quod* a, *quo* b — *S postea dicunt* om b; *dicunae* a 6 *Cozeulodorieso* a, *Corculodori ē* b — *non adpatula oremisse lacrisiones;* tum rubro colore: *de quibusdam vetustis vocabulis:* et deinde pergit *undesum federum* etc. b

313, 1 *iancusianes* a — *dunzianus ueuet* a 3 *hic* ... *exemplari* in marg. a

314, 1 *asenam, arenam* a b 2 *e* b — *camena* b — *carmen* ·|· *extracto* b 3 *u a saliari* b — *hoc versum* b 6 *panii* b; *apud Accium* om a b 7 *cascam remo* a, *castam rem* b

315, 1 *primum* a b 2 *casus* b — *sed eius* b 3 *obscura lingua* b — *castum* b, item infra semper 5 *populi* om a; *geniere* 6 *ego* b 7 *duxisse cascam* om b 8 *cariores* a b

316, 1 *.i.* b — ἐπιγραμμάτιον om b 3 *ma dix̄* b 4 *filii potonises qui senex puerum* a, *plilopocinis es qui senex puerum dīc* b 5 *pusam sic* a b

317, 1 *mutuam mulinam* a b 2 *re* b pro *vere* — *aut* a b 3 *idem* a 5 *nunc vetus forum* b 6 *item* ... *appellant* om b — *significat* a

318, 2 *appellant apud* a; sic pergit priore omisso et b 5 *abiu* a, *ambivi* ut videtur b — *no coner* a 6 *ambio* b — *in est* a b; *ab ambitu quod ambicio* b 9 *est ad egio* b; *o P.* a ut videtur 11 *politum* b — *aptum* b — παροιμίαν om b

319, 1 *teneo lupum* b 3 *est* om b 4 *alta* a 5 *quo* a — *est* om b 6 *aliae construuntur* b 8 *sunt* 10 *primo* b

320, 1 *freta* b — *tentibus* a 3 *immanes* a b 4 *imposito* a — *plurimum* a 6 *canina* a b 7 *latratus* a b — *canes* om b 8 *ea nocte indicant que* b 10 *una trabes remis* a, *una trabes remi* b

321, *hennius* b 2 *ut in amne* a, *lune in memore* b; *podio* a 3 *cecidisset* b; *abiena* a, om b 4 *verbis singulis* b — *recte* a b; *correctus* a 5 *trabes* b 6 *medio* b 7 *exspectata* a b 8 *glosemata* a b 9 *occultura* b 10 *in nuptiis* a b; *scamillus* a — *cum merum* a b; *ferunt* b

322, 1 *misterio* a 2 *nominatus samacrate* b; *mysteris* a; *divus* b 4 *calimathum* b 5 *eum* a, *enim* b 6 *quodam marinos* b 8 *querunda é* a, *que unde eversibus* b 9 *quo* a b — *vates quae* a

323, 1 *lacionurum* b — *ut et* a — *sit* a b 3 *fieri* b

4 appellat a mendis b 5 offendam a b 6 palude a 7 dicta a tartaro a, dicto a tartaro b

324, 2 signa 3 littores a, litores b 5 propter a b 8 famificum b 10 coquum a 11 troyam b — et argivis cibum a b

325, 1 neṽium a b 2 lucusta a, locustam b 3 quur a 5 cornelii b, cornetii a 5 et . . . lucas om b — ad lucanis a 6 quadrupedem b 7 īpam b — pirrhi a, pinechi b 8 idē non item a b

326, 1 cornuatas a 2 putabant lucam b 3 a'libiae a, ab libra b 5 neque ursi a, nam ursi b 7 lucanas b, a a b

327, 1 clipeos a b — tumor natae a, tumorum natae b 4 sine reddit b 5 orationum haberet a b 6 degebatur b 8 commodisse b 10 dicti loqui b 12 respondent a, respondet b — egria : | . a, egregia b

328, 1 et ollo a b 2 quom om b — per centurias non illi b 3 indutuus b 4 olus lato b — egrecus 5 λ cum lac a, om b 7 idemque ancilla dicta a b

329, 1 tracum a, tractum b; incisa faliba quae a, inciso fictores b 2 curulatos b 3 fiunt om a 4 sunt a scupeis b 5 XXIII a

330, 1 duci a b — titulati b 2 hi b 3 titulūs appellatum si b 4 crine cuolinos b 5 velatas a b — tituli b 6 id . . . eo om a 7 est om a; cesaries b

331, 1 populum b 2 a quibusdam apparet b 3 ἔνυμα om b, lac in a — quur a; sic b — ut quirinalis a 5 volturnalem palatualem furinalem floralem qui falacrem [faveron b] et pomonalem a b 7 hoc idem q̄ b — Horum b — vulturnus b

332, 1 furrina a — falacēr b 2 nam . . . parabant om a b 6 helius b 7 sapientes sed accius b 8 nc̄ a — memorari a b

333, 1 accipienda a 2 quod b 3 thinno a, tl̄mo b; scribe: apud Lucilium Quod thynno; rapto b 5 occidunt lupes aperdere a, occidunt . pes aperdite b — lurasi luri a 7 sume recte b — amiam a, omīā b 8 eorum quae a 10 quoque in coper cā b

334, 1 cernolo b — mare ceptat. cava a, nare cepit cava b 5 inde cotes prune extimate b; prime a

335, 1 quod inde b; invitiis a 2 perfecit ut perduellum b 4 duelliona a b 6 neque vesp. . . iugulum om b 8 ingula a 9 patefit a b 10 hoc signi b; capud a — tribus stellis a b; quos b

336, 3 opillus a, capillus b — vesperiam b; ita a, itaque cum alterum vespero b 4 greci dicunt διεσπεριόν a, greci dicunt ꝑ b 7 supremum optimum appellat a b, quod dare volui 8 a' superrimo a, a suꝑumo b — in om a b

337, 1 die b 2 id est om a b 4 cornicula a b 7 alatere a b 8 id latera b 9 et qui conducebantur om a 10 σπιρον a, lacuna in b

338, 1 ut b, om a 2 latet a 5 ogomet a, ego nec b 7 diabatra a, in diabatra b 8 pecudibus a b; h̄ebant b; erat amictus a, et erat amictus b 9 menechmis b — plauti om b

339, 2 hoc est a b — cametria a, comedia b 3 cum b — careant spurticia b 5 extaret quod b 6 hasta a b; ab hostis b

340, 1 impersa a 2 hic om a 3 hic grecum a b — grates a, gratis b 5 alij ad scⁱptum ius b, ascriptius firi a — religionem b 6 ascriptivi et ascribebantur a 7 depisse b 9 trinunno b

341, 1 nam ibi illum ferrarium a ferendo b, tibi ferentarium a ferendo a 3 īnane a 4 ii a 5 ferentur a b 6 exsulapii b 7 ascriptos a 9 au sunt a, an sunt b — accensi b 10 ante om a b 11 pluat b

342, 1 potes id arbitrio b 2 ab a 4 Quom a — triportenta in mercatore a b 7 tibi in mercatore a b — dividia est a, dividua est b

343, 1 est om b — collaria est b; . Nevius a b 4 liene

negat a, *lien enecat* b quod reddendum — *dolent* om a 5 *distrahuntur in pagone* a, *distrahuntur inpagone* b 8 *sincera* b — *pernis gladios* b, om ut videtur a

344, *sincerastum* b — *medullium* a, *medullum* b 3 *tramite* om b 4 *tramis* a b — *trasverso* a 6 *agerge specta* a, *Agege specta* b — *in vices quas cā* b 7 *quid esset* a, *quod esset* b 8 *vivices alii* a, *in vices . Alii exercitum* b

345, 1 *clivide* a 2 *limax quod qui ibi* b 3 *diovolares* a b; *scenicole* a, *schoenicolae . . . diobolares* om b 4 *diovolares* a; *sabini sobolis* a b; *schenicolis a' scheno* a, *sci[h]entolissa a miris* b 5 *nungento* a — *mostris* a

346, 1 *olistortas* b 4 *scraties ruppe id est ritabile, tantule* a, *stracies ruppe .i. ritabile tantule* b 5 *stracies* b; *sic ad significata* a, *Sic asignificata* b; scribendum *sic adsignificat; scruppidam* a, *scrupidam* b

347, 1 *scribit auscauripedia* a, *scribit iuventius* b — *diceba* b 2 *verniculo* b; *filoso* a 3 *ea atta* b 4 *pena lippa* a 5 *imponam* b

348, 1 *strutabillas* a, *scrutabillas* b; *a stretillando strittare* a, *a scrutillando sc[i]tare* b — *strittit* a 2 *et in* b 3 *exitiose* a, *acsitiose* b — *caram e' vilii* a, *caram civilis concinnat iuris* b 4 *sitelli tergo* a, *sitellitergo* b 5 *usarcularit* b — *axitio aquam* a, *acscio aquam* b

349, 1 *exiciosas* b; *demonstrari* a b; *cum supplicatrices* b 2 *exitiosas* a, *exiciosas* b — *anna faciendo* b 3 *sic . . . actiosae* om a et cum seq. *dictae* b 4 *incesistio est* b 5 *distribula* a, *deisc[i]bula* b — *obscoenabis* a, *observabis* b; *cerastibula* b

350, *cosa indices* a, *coxa radices* b; *sunt sunt* a 2 *vobis* a, *nobis* b 2 *mensura* b 3 *ervolaria* a b 4 *ago illum acutum* b; *arra 'si . eīn* a 7 *vinceritis* b; *circum curso* a b; *ut* a — *gradum* a b 10 *heam mihi* b; *propraefica ut* a et in marg. versus +, *pro praefica praefica ut* b ut videtur

351, *aluro* a, *a luco* b 2 *mōtum caneret laudes eius* b

3 *aristoles* b 4 *scribitur* a; *nomina barbarica* a b 6 *Num mōtuum* b

352, 1 *dicta est* b, *est* a recte 4 *codices quas* a b malim *ques* cum Scaligero — *sumis* a 5 *ripheis* b 5 *fodere* a idque reponendum, *federe* b 6 *et* b 7 *gurgulione* b 8 *conditum* b — *te* om a

353, 3 *intempestam* a — *advenit* b 4 *a tempestate* a b — *atempore* a b 5 *a quo non nihil* b 7 *clippeo* a, *clipeo* b 8 *agens* a b 10 *a* om a b

354, 3 *alique* b 4 *animadvertebatur* b 5 *his* a 6 *ἅμαξαν . . . βοώτης* om b; *βουτερ* a 8 *temonem eas assem* b — *Tinones* b — *et* om b

355, 1 *maxime* a b 4 *tetriones* b — *ut* om b — *detritu* a 5 *temendo* b — *palustrum* a 6 *aperte* b 7 *terre* a, *terne* b 9 *aliquot* a — *iubarne . . . cerno* om b

356, 1 *quae in summo* om ut videtur b 2 *iubar* b 3 *esse circiter* b 8 *dictum* om a b recte — *codalio* b

357, 2 *ubi hae res* a, *ubi heres* b 3 *trinumo* b 4 *sit . . . perveneris* om b 8 *volo ad reditum* a, *volo reddito* b

358, 1 *conticinio* om a b; *pn̄te* b — *conticinnam* a 3 *assignificant* a, *significant* b 6 *contica* b 8 *quom* om b — *rediti eo* b 9 *arecipere* a, *ob recipere* b — *factum* b — *prorogare* a, *progare* b

359, 2 *aut* b; *transversum* a — *cedat* b 6 *lemo* a 7 *inet* b

360, 2 *recte ei* a b 6 *volunt* a b — *ut ponere* a; *e ἔτυμον* a, om b 7 *ατυμα* a, lac in b

361, 1 *ἀνδρὶ μάχεται . . . nomen* om b; *andromachete* a 5 *fuisse* b 6 *alexicacon* a, *alexicaton* b 9 *aurescat* a b, quod reponendum — *addidit* a 10 *inde enim* b 11 *ruffe* b

362, 2 *scortatö* b — *demea* b 3 *scortari enim* b — *metriculum* a — *quo* b 4 *qui* om a b 6 *pelle* a; *facta sunt* b; *inde* om a b 8 *nequod* a — *mortici* — a, versus fine 9 *assit* a 10 *antellanis licet animavertere* a, *rustico* b — *aduxisse* a b

363, 1 *apud . . . ciendo* om b 2 *minimique* a 3 *dicunt antiqui imperium* b — *amictu* b 4 *cuius* om a b — *maximum* a b 5 *et alius aliquotiens* a b *epithira* b, *epytira estuer* a

364, 1 *epytirum* a, *epithirum* b — *tibi* b — *sicilia* om b 3 *dixit* a b recte — *omnia faciant* a, *omnia faciunt* b 5 *flexamina aqua* a, *flexarant aquam* b; *linphata* a, *limphata* b; *et . . . commota* om a b 7 *lymphata* om a b — *alimpha* a, *a limpha* b; *Lympha* om a b 8 *graecos* *Θέτις apud* om b 9 *illa* a b

365, 1 lege *commota mente*; *comota* a; *met* b — *limpholentos* a b 2 *limphatos* a b; *dixerunt* om b — *bachi* b 3 *et* a b; *liberi covi* b — *abacche* a, *a bache* b 4 *bacca* a, *bacha* b 6 *alcionis* a, *ulcionis rutilus; littus pervolans* a cum Iunio

366, 1 *ἄλκυον* a; *nostri alcedo* a b, quod reponendum 2 *hoc* b 3 *alciona* a, *alcionas* b — *est* om a 4 *alcionis* a b — *deest eius si tuto* b 5 *auruspex* b 6 *XII viro* b — *romane* b

367, 2 *advertere* b 3 *ilare* a — *graeca est* b; *κόμος* a, om b 4 *comisacio* b 5 *comodiam* a, *comediam* b 6 *attilium* a, *accilium* b

368, 1 *in hoc* b; *improximo* a — *tractandum* b 5 *cicurari* b 7 *Curare* b — *foro* b 8 *cicures ideo dicitur ingenio* b 9 *venturii* b — *nominati* b 10 *cicuri* a, *cicouri* b — *a* om a, *a cico* b; *cicure* a b — *cicumer* b 11 *q̄ etiam ut* b 12 *dicit* a b

369, 1 *non* om b; *inter duo* a b 3 *ciccum* a, *circumvenire* b — *iniuriam* b 5 *ventat* b 8 *a' regia ianua* a, *ab regia ianua* b 9 *signat* b — *effutitum* a, *efficitur* b 10 *quod est* b — *hennium* b

370, 1 *habe* b, *hehe* a — *clipeus* a b 2 *hennium* b 3 *hau* b 3 *sepe quidem id succenses* b 7 *accusacionibus dici videmus* b 9 *militem* a b — *opportet* a

371, 1 *a* a 2 *obiurgatis is* a, *obiurgatus is* b — *facit id* a 4 *a rebus* a 6 *ad clam* b 6 *dictum depere et ea comutacio* b 7 *ut α* a 8 *κλέπτειν clepere* a, et omisso graeco verbo b 9 *mäcium* b

372, 1 *mirabar* a 3 *antellanis ad obsenum* a; *obscenum* b — *manducium* b 4 *marcium* a 5 *interpretes* a — *omnes* a, *omēs autor* b 6 *obscenam dictam* a b; *ascena* a 8 *septrum* b

373, 1 *alii plauti faeneratricem* a, et qui *fen.* scribit b; *alii faeneratricem* a, om b 2 *faeneficia* a, *a feneficia* b; *ac foeneficia* a, om b — *rustice papum* b 3 *maesium non moesium* a, *moesum non moesion* b 4 *caecilius ne* a b 5 *obſcenum* a, *observorum* b — *in scaenam* a, *in scenam* b 6 *potest quod ab eo* a; *puerilis* a b

374, 1 *ne quod* b 2 *umbonae* a, *ubone scene* b 3 *asceva* a, *a sena* b — *quod quae sinistra* om b; *quod quae: quod quae* a 4 *dicitur commitia* a 5 *dixi* a b; *ut sinistra* b, *ave sinistra* b ut videtur 6 post *est* unius vocis lacuna in b — *ii sinistrum vocant vocant* a; *σκαιὰν* om b

375, 1 *quia* b — *scenum* a, *sevum* b 2 *id dare os mene extremum* b; *S* om a 4 *ante* a — *et . . . crevi* om a b 7 *canere* a b 8 *quod desui* a, *quod sensum* b

376, 1 *mi* om a b 2 *quidem assiduus* b; *ferret* a; *quem* om b 3 *opportet his* a 5 *pol istoc* om a b *quid est* a

377, 1 *assimus* a b 2 *accipiat* b 3 *hēnnium* b 5 *hēnni* b 6 *hennium* b 7 *facimus et obrutus* a b 8 *musare* a — *μύ* a, om b 9 *id quod* a b

378, 1 *ut* om a — *μύ* a, lac in b 2 *Plautum* a, *placanem* b 3 *amiciciam* b 4 *averuntassint* b 5 *averuncare* a, *averuntare* b; *ut dies qui meis* b 6 *praeestane itaque* b — *solet* a 7 *puula* b 9 *pipulo* om b — *differant* b 10 *cor* et lac b; *declinatu* b; *a piatu* a b

379, 1 *traslata* a — *partimque* a b 2 *hennii* b 5 *omimore familie* b 6 *cilii* a b 7 *delibare* b — *nilio habuerint* b 9 *clitabit* b

380, 2 *himnitum* a, *inicium* b 3 *aperta . . . ululantis*

om b — *porci a* a   5 *Tractat hic multa de vocibus animalium . Ennius* b   7 *ab ove* b   8 *clamorem* a b, quod reddendum   10 *pansam* b; *facere* a b   11 *aedo* a, *edo* b

381, 1 *volvendum* b — *vagis* b   2 *sunt . . . M* om b, *sueta* a   3 *cassina plauti a' fringilla* a; *fringivilla* b   4 *fringuttis* a, *fringuctis* b; *quid istuc . . . [nexum]* om b   6 *trudedeque Irreneque* a

382, 2 *nexum mamulius* a, *manilius* fort. b   4 *sunt* b — *mucius quae* om b   7 *nam id est* a; *qui obligatus* b

383, 1 *nexu* b — *liber per suas* b   2 *servitutem* a b — *quadam debebat* b; *dat* om a b   3 *dum solveret* om b — *aberatus* b   4 *hoc . . . id faciat* om b; *popillo* a; *vacare silla dictator* a   6 *sed* om a   7 *cassines esses sine* a

384, 1 *iubes id facias qn̄* a   2 *domi nil* a, *tibi domum reliquum* b   3 *delicuum* om a b — *deliquam . dum* a, *delinquendum non sit* b   4 *turba* a — *et liquida* a, *ut liquido* b   5 *reliquum esse ab* b   6 *si quis . . . liquitur fictum* om b — *mallet* a   7 *attilium* a

385, 3 *Enarrat multa quae inveniuntur apud poetas: Multa* b — *verba possunt* b — *apud . . . lingua* om b — *Inesiona uō gladii* a   7 *cassidio* b   9 *in duloreste* om b; *In dolo: caper: caperrata* a; in b *caper* pro *caperata*   11 *in demetrio . . . lampadione* om b   13 *aperite* a   15 *portinam* a

386, 1 *in agidone* om b   2 *caudatus* b   3 *a magistris* om b — *in . . . rogatus* om b   7 *praebeia* a   8 *apprehendo* b; *ut sit . . . fores panduntur* om b — *quod sit* a   9 *erechnio* a   10 *conficiant* a

387, 1 *Pacuvius dum a* a   5 *exbolas alias quassant quae eijciaintur* a   6 *verbum exbole* a   8 *serrare aserrare* a   9 *hinc esse*   10 *panditur* a

388, 1 *queror* b — *quam de* b   2 *rescriserint* a   3 *reprehendant qui quaedam* b, *quam quam reliquerint* a   4 *iam me* b — *progrediendum* b   5 *esse volumen* om b — *ex*

segete aspicilegium b   6 *stipulam* om b — *institu* b   8 *scripxi* a; *P.* om a b; *septimo* b

389, 3 *sunt que dicuntur cur neque* b   4 *an sit* a b — *ea* om b — *quur* a   5 *aris* b — *et illis* a b   6 *generatis* a   7 *verborum Pocorum et* om b   8 *in his locis* b

390, 1 *et ae* a   3 *solita* a — *omnis q̧n de* b   4 *partis* a, *partes feci* b; *primum* a b   5 *essent rebus imposita; secundum* b   7 *secundum* a   8 *ordinem* b; *possim* a addita distinctione *;* quae hoc uno loco in codice apparet, et tum quatuor versuum capax lacuna — *finem faciam* b; tum *stic aliqua dicit satis iocunda concludendo.*

LIBER OCTAVUS.

391, deest inscriptio in a b   6 *quomodo ratio* a b; *naturae* a, *a natura* b

392, 1 *essent imposita rebus* b   2 *gerunt* b   3 *si nām afferant* b   4 *hic* b   5 *sint* b, *sic* a   7 *a greco* b   8 *multiprici* a   10 *duobus* a   12 *quod* om b   13 *permagnas* a   14 *deducta* b   15 *de causa necessaria* b

393, 3 *neque ea quae* a   4 *esse apparet* b   6 *propagatum declinatum duo* b; *legium declinatum est duo* a — *apparet* a b   9 *Priamus . . . apparet* om b — *heccuba* a — *unitate assignificaret* a   10 *et legi* a   11 *priamo* a b; *et* b — *sunt quaedam* a; *agnaationes ad* a; *ad gnaciones ad gentilitatem* b   12 *aemilio* a, *emilio* b, et sic ubique   15 *orata* a, *circa ab* b

394, 1 *emiliam emilio et* b   2 *quae sunt* om b   3 *participia* a; *in posicio alterum* b, *impositio alterum* a   4 *imposita* b   5 *edissere* a, *adiscere* b   7 *discerentur* a, *esset dicerentur ad aliud* b

395, 1 *ad* om a   2 *ratio* a — *declinatur* b   4 *allati' a*, *allatus* b; *in* om b   5 *declinat* a b   5 *et* b   7 *oms* b — *omnes* a, *omnis* b   8 *declinat* b; *quis nonnunquam* a b

396, 3 *volius* a, *volius* b 4 *ab homine . . . ut est* om b 6 *ut est* om a — *terrentia* a 8 *quo* a b; *declinarentur Amen FINIT. deo gratias* b

397, 2 *non enim . . . propositum* om a 7 *inquam quur eam ab impositis* a

398, 1 *declinarint declinari* a 2 *informem* a 6 *vixerat* a 7 *usus* om a — *simplex* semel om a 8 *uno servilio post* a

400, 2 *sillaba* a — *manet* a 3 *siquae* a 4 *rebus ne* a 6 *declinandus* a 8 *dyon* a 9 *significantur unum* a 10 *assignificat capus . Alterum* a

401, 6 *sequitur locus* a 7 *nec scribi* a 10 *temporale . . . verbum* om a 15 *in ea re* a

402, 4 *aut a parte . a toto* om a 8 *aut amamma mammosae* a 9 *aut a prudentia* a

403, 2 *a strenuitate* a 9 *iis qui* a — *diceret diceret* b 12 *sunt qui . quae . qui vocetur* a

404, 2 *a' quo vocetur ut ab hercule* a 5 *ut cognomiā* a 8 *maius aut* a — *accessit* a 9 *candidus* a

405, 5 *aratro aratrus* a 8 *latony et priamide* a 9 *fato* a 12 *assignificant* a 13 *et futurum* a 14 *a saluto* a

406, 2 *ad quem* om a 6 *fama* a 7 *dicitur a*

407, 1 *iona ionam* a — *ephesum* a 6 *ionis* a 7 *ephesis* a 8 *animavertatur* a 10 *aperientur* a

408, 4 *ἀναλογιαα* a 6 *vocarunt* a 7 *et ego* a 8 *in* om a 9 *anomala* a 10 *libros libros* a

409, 9 *secuntur* a 10 *imberbis* a

410, 2 *sermo* a 5 *quae petimus . . . intellegatur* om a 6 *et cito* a 7 *aperta* a

411, 2 *utrumque herculi ac* a 3 *cum* a 4 *neglegendum . Sunt* a 6 *quod ius* a 8 *ea scruptari cum sit* a 10 *consuetudo* a

412, 2 *assumta in iis* a 4 *tunica muliebri* a 5 *sequitur* a 6 *videamus* a

413, 1 *περηστηλον* a 2 *proter* a 5 *cum et in* a 6 *usus* a 7 *assumta* a — *inaequalitas* a

414, 2 *videamus vestiti honeste* a 4 *necessitatis construxerit* a 6 *artifice quod* a 7 *quod ius poculum sitienti* a 8 *si* a 9 *et ab* a — *voluntatem* a 11 *capiatur* a

415, 1 *omnis* a *quod essent* a 3 *fulero* a 4 *cum articlinarem* a 5 *nec* a — *distinta* a 6 *aliisque* om a, sed lacuna vocis apparet 8 *aedem* a 9 *aut qm* a

416, 1 *similitudine* a 6 *sequimur* a 7 *sequitur a* 8 *quatuor* a 9 *erant* a 10 *iupitri a* — *si* om a

417, 3 *oportet idem et a similibus* a 7 *partim similia* om a 8 *tono et . . dissimilia* om a 11 *iupiter*

418, 1 *et* om a; *iovi iovi eo iam* a — *analogias* a 2 *hisdem* a 3 *neque . . . dissimilia* om a 6 *dicti athene* a 7 *altera athena iis* a — *athenopolite a* 9 *asaturni lui luam et a' solvendo* a 10 *nostra : omnia liberalia* a

419, 2 *eum dant dissimilia* b 3 *femina est terentia a* — *indandis* a — *terentiis* a et in seq. 4 *ut plautius* a 5 *et commune ut* a quod repone; alterum *Plauti* recte om a 7 *et* a

420, 1 *sequenda* a 4 *aliqua esse parum et* a 6 *habeat* a 10 *simili laetum dicantes* a

421, 6 *sequi debeamus* a 7 *sillabis conficta* a 8 *quod ea* a 9 *debeat esse* a 11 *et utrumque* a — *ille* a 13 *deona et atheona* a

422, 4 *altera vera* a 7 *ibi similituto* a 10 *expectari opporteret* a

423, 1 *menechinos* a 6 *ignorarent* a

424, 1 *iam qua* a — *fecunda* a 2 *naturam* a — *quatuor* a — *in eam* a, quod coniecimus 3 *alteram . . . tempora* om a — *tertiam* om a 4 *quartam* om a 5 *quidem* a 7 *ut quae* a 8 *quatuor* a

425, 1 *ut gladium* a 2 *hic et haec* a 3 *nominatus* a 5 *ut effinitum* a 6 *simgulatim* a — *quod* a 9 *he . haec* a 11 *communis* a

426, 2 *debemus* a 3 *opportebat* a 5 *cerus* a 7 *analogia* a 12 *balneae* om a

427, 2 *multitudinis* a 3 *debuerint* a 8 *iupiter* . *maspiter* a 12 *ut in ufei: in ei: teis* a 3 *quaius* a

428, 1 *est aquivis* a — *quenam* a 6 *ab his sic* a 8 *his viris sic est mulieribus* a

429, 1 *is* om a — *eaius . Nunc* a 3 *discriminetur* a 5 *tetigi* a 6 *sponsoria* a

430, 1 *quae* a ut videtur 3 *quatuor* a 6 *a* om a 8 *vocabulum: ut* a 9 *triplicet* a 11 *ut tibura tibur . sed a' verbo* a 12 *servari* a, quod reponendum

431, 1 *et sue* a 2 *bovile non dicitur* a, quod dare volui 3 *vis* a — *avitrium* a 4 *non . . . oviarium* om a 7 *venet* a 8 *analogion si essent* 9 *pelliaria* a

432, 1 *a pelle' suina* a 3 *quatuor quadrini* a

433, 1 *ab* om a 2 *unus* a 4 *libia* a 5 *libiaticos* a 6 *fiunt* a 9 *amator et* a — *salutator et* a

434, 6 *sunt* a 8 *et a' mansueta maturus* a 11 *huiusmodi* a

435, 1 *amaturus* a 4 *interorierit* a 6 *et venaturus* om a 8 *et venerunt . de illa erant* a 9 *eminus* a 10 *habentur* a

436, 5 *sic* a 7 *offeri* a 9 *cum a* a 11 *cythara* a

437, 1 *tuendo potius a' trutumus sit quam* a 4 *apiscibus* a — *piscipem* a 7 *ubi* om a

438, 1 *salum* a 2 *animavertere* a 3 *aristarchi* a 5 *dicunt derisse* a 8 *alias tris* a 13 *grates quur* a

439, 3 *gratteti* a — *nostra vocabula* a 4 *personarum* a 6 *dicat* a — *essent in analogia* a 9 *ab alacca, Laucus* a — *alia* quod reponendum

440, 2 *nostras* a 3 *non* deesse videtur in a, certe non ante *quinis* apparet 7 *hoc ovi* a 9 *patricos* a

441, 5 *equi* 6 *similis* a 7 *geus dens* a 8 *disparilis* quod reponendum

442, 1 *ut . . . mentes* om a 5 *proportionem* a 6 *respondentur* a 8 *aristarcus cratetinam* a et in mg *aristarchus* — *scrisisset* a

443, 2 *cum brevi* a 3 *se | longo* a 4 *melicerte* a 5 *si non solveret* a 6 *ut quinque* a 8 *noti noti esse similis* a 9 *quaeritur duo duo* a

444, 1 *sint* a 3 *avium ovium* a 4 *dei penates dei* a 5 *hei : rei : ferei :* a 7 *aedes deum consentium item quor* a 9 *varinius* a 10 *variniorum* a

445, 4 *dicere* om a 8 *ei : qui : his : quis at sic* a

446, 1 *Quom* a — *pat familiam* a 2 *non debuerunt dicere* a — *pater familias* a 3 *catiniae* 4 *scatinia* om a — *patres dicere* a 8 *at* om a 9 *et bovem: Jovem* a

447, 3 *iupiter* a 4 *struus : struis* a 6 *contemptiones* a — *ut albus* a 7 *id analogia* a

448, 3 *dicitur* a 4 *malum peius pessimum* om a 5 *est* a

449, 1 *ut a melum melius et melissimum* a 3 *acer sacer* a — *acerrimus* a 4 *his acrior tenerimus neque* a 9 *doctissimus* om a 10 *et si proportionem esse* a

450, 1 *et intelligentem* a 4 *foeminam* a 10 *ut cistat* a

451, 3 *animaverti* a 4 *nominativis* a 5 *significat* a 6 *quom* a qui omnino raro *cum* habet 7 *communes* a — *et quibus* a 8 *illum ab illo et illa ab illo* a

452, 3 *ut* om a 3 *alberna* a 5 *Quintus* a idque reponas

453, 1 *a rhodo* a — *andrius* om a 6 *a' manucipio* a 8 *proportionem rationem* a

454, 6 *corrinas . micenas* a 7 *urbinas tam urbinus* a 8 *similitudinem* om a, sed lacuna unius vocis apparet, tum in eodem versu nonus incipit liber. In margine: *Hic spatium IIII chartarum relictum erat in exemplari.*

LIBER NONUS.

457, 1 *περὶ ἀναμαλίας lei libri* a — *ἀναλογίαν* a quod reponendum 4 *inaequalitate* a, intem infra 5 *res si-*

miles a 7 *verbum* a 8 *similitudinem quarumdam* a 9 *quod* a

458, 4 *lei credunt* a 8 *ex anima quod est homo ex anima quod* a 10 *quom* a

459, 1 *quod erigunt* a 7 *de leis* a 12 *transiliere* a

460, 5 *no singuli* a 6 *animavertes* a 11 *videntur* a 12 *quodamodo* a

461, 7 *negligat* a 9 *erat* a

462, 2 *ad ea* a 8 *pronunciando* a 12 *indeclinationum* a

463, 1 *concedunt* a 2 *quom id faciant* a — *delitias* a 3 *vatias* a 5 *vatia* a 8 *detuperandus* a

464, 5 *diorosarimne et superiorum* a, dele *aliorum* 7 *veteritatem* a 8 *iuris* a — *et iure* a

465, 2 *affigemus* a 5 *ii qui* a 7 *oporteat* a quod *reponendum*

466, 1 *animus* a 2 *medice* a 5 *quae leviter haerent* om a 7 *quae autem* a

467, 1 *rationes* a 7 *meliore deteriora* a

468, 5 *lisippus* a 6 *secutus* om a 10 *non* om a — *inditium* a 12 *ut ut* a

469, 1 *restituantur* a 4 *supellectilis* a 5 *impendit* a 6 *consuetudinis* a

470, 1 *e' grecia allatis oblitterate* a — *synorum* a 2 *capullarum* a 8 *seruor* a

471, 1 *sed inductis* a, quod dare volui 3 *nomen esset* a *tunc* a 8 *an terra que in his* a

472, 1 *abest a septemtrionali* a 2 *solistitium* a 3 *artiaticon* a 5 *quod quot quot annis* a 7 *cum* om a 10 *regredietur* a

473, 1 *quottidie* a 5 *habeat* a 6 *in* om a

474, 2 *reddit* a 8 *suis quoiusque* a

475, 1 *sane murena* a 4 *et asino* om a 9 *et separatim* a

476, 2 *sunt divise* a 3 *hae* a 7 *hac* a 12 *Et qui* a

477, 1 *alia ne sic utra* a 2 *qui animaverterunt* a 5 *animavertisse* a, et infra 8 *Qui* a

478, 1 *utimur imperando qui in* a 2 *infectibus* 8 *glado* a

479, 1 *cornibus* a 3 *cum* om a 4 *ex natis nascuntur* a 5 *sic et lupinum* a 7 *hostia* a

480, 1 *factam* a — *esse* om a 3 *quoque* a — *sic* a 5 *ex natura* a — *naturalis* a

481, 2 *a' Romulo* a — *a tybere tyburtes* a 4 *a romulo* a 5 *romulo* om a 6 *voluntaris* a 7 *in utrasque* a 8 *quoniam lei* a 9 *quom in* a — *sint* a

482, 3 *efferri non possint* om a 4 *rationem* a 8 *quosque* a — *quis sequitur* a 10 *dicunt analogias* a 11 *quadrupedem* a

483, 1 *debeant* a — *sit* om a 2 *significavit . . . sit ea* om a 4 *genus* om a — *possint ut neque* a 9 *similius* a 10 *a terentius* a

484, 1 *apula* a 2 *apulam amat* a 5 *simile oporteat* 6 *verbum occeana significatione* a 7 *tamen* om a 9 *conferrimus : foemine* a 10 *vocem* a

485, 1 *muliebris* a, quod dare volui 4 *aut plenam* a 5 *et abiciem* a 6 *quo alterum* a, id est *quom* 8 *utrum* a 11 *at dicunt* a

486, 5 *impudenter* a 7 *deridiculum* a 8 *errat* a 9 *simile* a

487, 1 *ablata* a 3 *quae sunt quoius dissint* a 4 *x* om a — *frix* a 7 *friges* a

488, 1 *exemplum* a — *sit ut* a 6 *minore sit tamen in maiore* a 9 *habemus* a

489, 1 *sequi* om a 3 *subcubulis* a 5 *itaque dicunt* a 6 *paria sint alia* om a 11 *paris* a

490, 1 *triclinaris* a 5 *quidem* om a 7 *sequeremur* a 12 *sic percubuit* a

491, 1 *ut in* a 5 *ovilla* a — *bovilla* a

492, 1 *in casu* a 3 *dicantur* a — *analogia a similibus*

similiter esset declinata quare a 7 ba . huius ba . a 10 habeat a 11 poterunt dicere a

493, 1 eaque a 2 habebant a 5 huiusce | e | huic | e | a 7 quorum parum par a 9 si quid a

494, 2 sed initium a 3 ira caput a 6 enim te a — philolacho omnis a 8 hilii a

495, 1 nihili a — commutantur a 2 enim dicimus a 4 si a 5 et huic a 6 praticus a 13 metellus metelle a

496, 1 enuus enua a 2 alterum at om a 3 corbum a — corbam a 5 nullius neutros a 6 apta a — terentium et terentium et terentiam a, verba Terentium et in nostro textu exciderunt 7 id idem a 8 filiam Jovem iovem et Jovem a

497, 1 usu a 3 discrimine a 5 at nunc . Nam et tum a

498, 2 in docto a — doctrina . N. per a 4 doctam rem a 5 mares transit neque femine a 9 in iis a 11 igitur a

499, 3 habeat a 6 sotietatem natura a 7 diversa inter se quoque a 9 nomini a — item et a 13 necessario a 15 ide non a

500, 2 discerneretur nomina gentilia a — prima om a 4 dicimus a 7 ut in is a 8 quae om a

501, 4 matris a 5 nā a 6 vocabula a

502, 4 cicer . . . ut om a 4 naturam et a 6 ut om a 7 unae bigiae a 8 due a

503, 1 multitudinis utre .|. uter poeta a 5 sunt om a, et delendum

504, 1 oleo aceto a — dicimus enim a 3 quomque ex iisce a 5 argentum a 9 a' genere a

505, 1 si a 4 acceptarum a 5 eiusmodi om a et videtur delendum — et unguenta a; et vina a 6 re om a 7 sed quom in a 9 putent a

506, 2 balnea a — respondere a 5 venerunt a 8 ibi viri a 10 dixerunt a

507,

507, 1 consuerunt a, quod reddendum 2 lauatrinam a 4 venisset a 5 Eae a 8 ascalendo dicuntur a 9 magis esset a

508, 1 aut natura 5 ii qui a — dicunt om a 7 animadvertunt a 8 omnia similia Casellius a 10 si a' a

509, 2 cognomina declinantur a 3 in usu a 8 cum hoc loco a, non quom 9 quur dicamus a

510, 7 sit om a 9 ab anu sit a, sit et hic et supra inducendum — ancilla a

511, 4 partis a 9 rolem rolis rolē a 10 deiespiter et in seqq.; maspiter et in sqq. a

512, 4 rolis a 5 rolis a 6 non om a — cuiusmodi . . . consuetudine om a 8 ac pleraque a 11 haec oves a — ous ex a notatum, sed non sine una quae tamen vix desunt

513, 1 in patrici esse casus a 8 poterit a

514, 1 et aut aliam aliquam a 2 menbris a 7 leus a 9 debuisset a 11 novam non analogiam a

515, 1 conveniant a — sit et a — menbrorum a 2 capud a 3 placula a 7 cupressi a 8 extremum us 10 ut numi quod est; ut numu fici a et in marg. +

516, 4 neque om a 5 huius om a 6 dici huius manu a 9 in analogia a 10 decusibus a

517, 1 assignificat a 2 omnis a 4 a' tressibus a 5 confido a 6 tressis habeo et hoc tressis confido a — a centussis a 7 significans a 8 ad quatuor a

518, 1 denaria a 2 ad om a 4 dipondius a 7 pro passibus a 8 hoc ab aerea a 10 aducentussis a et marg. +

519, 3 habere a 4 dipondius a 7 habet a 9 numerus . Inmilitaris aliter a

520, 1 significaret om a 3 et rachinis numis a — utris a 5 non centumvirorum numeri a 7 una . n . noventria a 9 noventrius a

521, venimus ad unam . Vt . V . hinc et LX et nungenti a

4 *ad dCCCC* a 5 *nungenta milia* a 10 *denarios* a — *gradus decem ad LX* a

522, *a' centum dCCCC* a 2 *miliaria* a 4 *a' decies minores* a, posterius reponere volui 6 *analogia* a — *decenis quom dicantur* a

523, 1 *neque* a 3 *commune* om a 4 *omonynia* a — *ut erit omonimya* a 7 *cum . . . argos* om a

524, 1 *facimus a' meto* a 5 *declinata quas si nominas* a 6 *sapho* a — *gerion gerionus geriones* a

525, 1 *se consequenti* a 4 *et non* a 10 *trysillabum* a

526, 1 *adiciam* a 6 *natione* a quod reponendum 7 *et minus* a 8 *similitudine* a 9 *iis cuiusmodi* a 10 *ponis* a — *succosi . igitur* a 12 *reprehendendum* a

527, 4 *adsumptum* a 7 *lapides . . . similes* om a 10 *nominatiu analogia* a

528, 1 *tempora* a 6 *ut legerem perfectam* a 7 *lego et legam et lego incohatam iniuriam* a

529, 2 *dediceram* a 3 *ratione* a 5 *scienter* om a 8 *si uius modi* a 13 *feriam* om a — *et item* om a

530, 1 *percutiam percutio* a 5 *pugno pugnam* a 6 *infecti* a 8 *et in* a 12 *et debet* a 15 *dicitur dim* a

531, 3 *in hoc* a 7 *omnes . Sic* a 8 *habent* a 11 *aut absenti* a 13 *imperandi* a

532, 3 *discrepant* a 4 *genere* om a, recte — *quid id est* a 6 *rectus* a 14 *asumpta* a — *possint* a

533, 1 *rectus casus* a 4 *intelligimus* a 10 *venditiones* a — *rura* a 13 *sacrificio et sacrifico relavat et relavatur* a 14 *sacrifici* a

534, 2 *ne dicat* a 5 *hoc lavat pronesium* a 8 *aut* om a — *si esset* a

535, 1 *scripxit* a 3 *lava* a 6 *dicitur* a 11 *vulgus* a 12 *haec quoque* om a 13 *ut supra . . . analogia* om a

536, 3 *asummi* a 3 *quod facilius* 4 *utimur mecidis* a 5 *quo* a 8 *intelligitur* 9 *colas*

537, 2 *syllaba con. is. at si adiscernendas similitudines* 2 *quare* om a 4 *similitudo* a 5 *neo ruo* a 6 *meo | meas. neo | nes ruo | ruis* a 7 *suam* a

538, 2 alterum *ab* om a 5 *amatis* a — *et amate* a 6 *eiusdem modi* a 11 *id non* a — *scripxerint* a 13 *utrumque sic* a

539, 7 *cum* hoc loco a, alias *quom* 10 *analogia* a 11 *his qui cum* a 13 *his non in duobus* a

540, 3 *demutat* a 7 *legissent* a 10 *dissimilia sunt* a

541, 1 *haec nerene* a 2 *sic aliis* om a 7 *conferendum esse* a 9 *quod quando* a

542, 1 *sit* om a 3 *cum singuli* a 6 *absolverim* a

LIBER DECIMUS.

543, 1 deest titulus, sed lacuna quorundam versuum capax relicta 3 *quae a'* a

544, 1 *dicentur: quur* a — *dissimilitudinem* a 6 *ut debita* a 8 *continet* a

545, 1 *ἀναλογίαν et ἀνομαλλίαν* a quod reddendum 5 *contineat* a 6 *habere videtur* a 14 *menbrorum* a

546, 2 *facit quoque* a 3 *corporis filo* a 5 *habeant vocatur* a 7 *neutrum . . . simile dissimile* om a 10 *quocunque* a 13 *que conferunt* a

547, *habent* a 3 *dissimilitudinibus* a 6 *animadvertendum* a quod reponendum — *dicitur quin quoi* a 7 *soleat* a 8 *et* om a 11 *plura* a 12 *partis* a — *oporteat similis habere: dicuntur* a

548, 1 *quid fenim* a 3 *non significat* a 4 *vocibus esse* a 5 *orationibus* a 8 *numerus* a 9 *quod cum* a 10 *eas certe* a

549, 1 *genere nominum sint: eodem est* a 2 *esset* a 3 *aut hoc nemus et hoc lepus* a 7 *quaereret* a 9 *assequi* a 10 *universi* a 11 *dionisius* a

550, 2 *qui habent* a — *eidem hic* a 3 *quatringenta* a 4 *rettulit in litteras XIIII, parmenicus VIII* a 8 *esse atque* a

551, 2 *conferretur* a 4 *ab alias* a 7 *esse simile* a 8 *id* om a 9 *videatur* a

552, 1 *a lima* a 9 *aliae* a — *romae* a 14 *ad orationem* a

553, 6 *aristarchi* a 9 *et languescit* om a — *e' populo a* 10 *imperito* a — *in loquenda* a 11 *anomalla* a — *est* om a

554, 3 *tertiamque utraque* a 4 *et facte* a 5 *relique* a 9 *rerum quam vocum* a quod *reddendum* 12 *sic a* 14 *nominatiuū* a

555, 1 *hanc* om a — *addividendum* a 2 *arenanam* a 10 *causalis* a — *partis* a 11 *nominatus : s . quod neque finitum ut* a

556, 2 *aliquo* a 7 *sed* om a 8 *sit dantli* a 12 *latrunculus ludit* a

557, 2 *utrinque* a 3 *tranversorum* a — *expellantur* a 4 *derectorum genere* a — *formam* a 5 *tranversis* a 7 post *nominativum* usque ad versus finem lacuna, et illa verba *hic desunt* etc. in marg. 10 *abit enim* a 11 *principibus* a

558, 5 *verbo suut . modo suut* 6 *cursu* a 13 *eae sunt* a

559, 2 *potes* a 6 *soleat* a 13 *purinna* a

560, 3 *appellarit ut* a 4 *a' pretor* a 7 *utrumque ut in* a 11 *asumpta* a 14 *si* om a — *hominibus animaversis* a 16 *quae sint* a

561, 1 *illos* a 2 *ignorent si* a 3 *asumpto* a 7 *quod* 9 *nominatuū* a 10 *esse ange* a 14 *alia* om *a*

562, 3 *sunt* a 4 *et quę et* a 5 *non* om a 7 *si habent* a 9 *gememam* a

563, 1 *a* a — *aeadem* a 3 *ameretur* a 4 *sumne habent* a 5 *pugnari* om a 8 *et lentitavi* a 9 *unguo* a quod reddendum, et sic infra *unguor*

564, 1 *participia sunt hoc ge* cum parvo hiatu, et in marg. *Hic desunt folia III in exemplari* a 16 *amor amoris* a

565, 2 *a' materia* a 4 *copulam singularem* a 5 *cum est* hoc loco a 8 *proportione quae* om a 9 *a graeco* a 12 *due res collate* a

566, 1 *habent* a 4 *menechinum menechino* a 5 *similitudine* a 7 *argumento* a — *singulam* a 9 *et in argento* a 9 *tum dicimus in analogia* a

567, 3 *sodalis . . . si sustuleris* om a 6 *expectare* a 11 *quam* om a

568, 1 *numis* a 2 *si ad* a 4 *ea in quo est sit* a 6 *sic si est* a 10 *ab* om a — *quom dicuntur* a 12 *dissimilem* a — *amorem et dolorem* a

569, 3 *ut sic una derecta* a 6 *quatraginta* a — *ducenti . quatrigenti* a 8 *logos* a 10 *a' duo* a — *a' quatuor* a

570, 1 *unum* a 3 *a' recto* a 8 *genus albius* a 12 *vicenaria atria* a

571, 5 *aegrotos* a 7 *eadem* a 8 *et* om a 9 *sunt incasibus* a 13 *a' lego* a

572, 3 *debent* a 5 *et legebam* a 6 *et legi* a 8 *hec catus sum* a — *necabor* om a 13 *et amatus ero* a

573, 1 *natura* om a 8 *hercules herculis et* a 9 *ut he ab* a 10 *discedunt* a 11 *casum* a 12 *hi hębiei et beię fit* a

574, 1 *bebieis* a 3 *holus* a — *holera* a 8 *declinationem verborum* a 12 *in obliquis . . . similis* om a 14 *ut est* om a, recte — *item cervus* a

575, 1 *figurae* a 3 *a'* a 9 *ut prosus ut rosus* a 10 *In positiones* a 11 *aliquas* a — *debebit* a 13 *imposito* a

576, 5 *a'* a 7 *in quo casu* a 9 *declinatuū* 10 *debeat* a 11 a a 13 *iccirco* a 15 *hi quidem* a

577, 2 *ea* a — *litteris ostendunt* a 5 *potius quam ab* a 6 *a libidine* a 9 *principibus* a

578, 2 *trabes et ex . c . et . s . duces* a 7 *esse debet* a 11 *dextras* a 16 *est enim* a

579, 6 *positiis non multe* a 8 *a libidine* a 9 *voluerint* om a 10 *contraria* a — *volet in* a

580, 1 *varietate discernere* a 3 *hac levi* a 4 *ut hoc cursu* a 6 *analogia atria* a — *alterum alterum quod* a 10 *rationem* a 11 *partimque* a — *pertinent ea quae osservant* a 12 *et in signis* a 13 *armonicae*

581, 3 *iupiter maspiter* a 5 *proportione similia* om a 9 *singularibus* a 14 *subiunguntur sic ut merule* a — *catule* a 15 *Quae* a

582, 1 *esse a' biga* a 7 *anae duae* a 9 *incohatae* a 10 *quod in his* a 15 *hic* (+) *natum* a 16 *sutori pistori* a

583, 1 *peles* a 6 *haec* a quod dare volui 11 *plurimos* a

584, 1 *bachides et Chrisides alie minores ut crisides et bachides alie regentes . ut Chrisidas et bachidas* a 4 *maxime persequontur* a 9 *ea ut dixi* a

585, 4 *est ut utraque* a 8 *videtur* a 13 *mista* a

586, 10 *omnem* a 12 *esse dicta* a 13 *aristae* a

587, 2 *pleraque* a 4 *sint* a 9 *vocabulis* a 11 *q̄m* a 12 *significat . Est* a — *transitus* a

588, 4 *adictum* a 6 *veterum* a 7 *hac si cervices* a 10 *amabo vivo amor vivor* a 12 *videretur* (+) a 14 *informavit* a 15 *soleac* a

589, 1 *debeat* a 3 *dant* a, quod reddendum 5 *hic non* a 10 *et ne et quicquam* a

590, 3 *declinetur* a 7 *vocabula quattuor quae* a 8 *soceros : socerum* a 12 *tres* a — *eae res* a 13 *debeant* a

591, 5 deesse quaedam non notatum in a, sed vacua supersunt folia.

Index verborum quae a Varrone explicantur.

Scriptorum et Librorum nomina quae a Varrone referuntur.

Berolini, Typis Joannis Friderici Starckii.

NB.

Literarumque commutationes quae in hoc libro saepissime reperiuntur sunt inter t et c, etiam inter t et l, inter c et g (ut lugere pro lucere VI. 79 pag. 254); inter l et i atque t et i, inter n et u, m et in vel iu, nu et mi, ae et e, a et u. ii et u, b et u. — Consonantes a fine verborum, quibus adhaerebant, avolsae et perperam ad proxima vocabula translata, e.g. a binis obolis = sabini sobolis. una sin = unas in. similitudine sint = similitudines intra. — Apparet, est et et eadem litera e non multum variata atque esse et eae ejusdem geminatione, ee et ee, significatum fuisse. caussae = ce, cae; esse = ee. — verbum vb. scriptum. Natura per nā, rationes per roes, oratores per ores, causa per cā expressum. Quirites per qres. — modo, modum, per mom. —

ad l. IX. 91. p. 525 Speng. reprehendunt. Müller: neque dubito quin praehendo antiquior fuerit verbi forma, composita ex praeverbio prae et hendo s. hando, quod graecum est χανδάνω (cujus altera forma ΧΕΝΔ superest in χείσομαι), gothicum hinthan, capere, unde handus, manus qua praehendimus, v. Grim Gr. II. p. 35. sic Homerus χεῖρες, ἐχάνδανον. — ex quo prĕhendo vocalis ante vocalem correptione factum est, ut dĕhinc et cŏhibeo et vĕhemens, et contractione prendo, ut praebeo ex praehibeo, debeo ex dehibeo, deleo ex deoleo et hujuscemodi plura.

Nusquam apud Varronem quia! quotquotannis, sic Varro!

pag. 407 alia aliqua re. Cfr. dum aliud aliquid flagitii conficit, Terent. aliquid aliud promittam, Petron.

pag. 410. dein tum, deinde tum. Quint.

pag. 418. de his nomin. refert Steph. Byz. ἀθηναικός, Ἀθηναίτης.

pag. 392, πλύδρα vocabula, quae nihil omnino significant, demonstrandi causa usurpata a Stoicis.